

Expositiones in Psalmos

ΨΑΛΜΟΣ Α΄. Ὑπόθεσις.

Τὴν ἀρχὴν τῆς προφητείας τῷ ἐξ αὐτοῦ τεχνησομένῳ Χριστῷ ἀνατίθησιν ὁ Δαυΐδ. Διὸ ἐν πρώτοις μακαρίζει τοὺς εἰς αὐτὸν ἠλπικότας. [Μακαρίους δὲ καλεῖ τοὺς μὴ πορευθέντας ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, μήτε μὴν σάντας ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν, μήτε ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν καθεστηκότας. Τρία γὰρ ἦν τὰ τάγματα παρὰ Ἰουδαίους κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπαναστάντα, γραμματεῖς, Φαρισαῖοι, καὶ νομικοί· οἱ καὶ κληθεῖεν εἰκότως ἀσεβεῖς καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ λοιμοί. Ὅδός μὲν ὁ βίος εἴρηται διὰ τὴν πρὸς τὸ τέλος τῶν γεννωμένων ἔπαξιν.] Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν. Δυνατὸν δὲ βουλήν ἀσεβῶν εἰπεῖν τὴν σύνοδον καὶ τὴν συνέλευσιν τῶν πονηρῶν. Καὶ ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ τοῖς ἀθροίσμασι τῶν ἀσεβῶν παραβάλλειν, μακαρίζει τὸν μηδὲ κατὰ ποσὸν εἰς τὸ αὐτὸν αὐτοῖς ἐρχόμενον. Τοιοῦτος ὑπῆρχεν ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθίας, ὁ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ θάψας. Εἴρηται γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἦν συγκατατιθέμενος τῇ βουλῇ τῶν Ἰησοῦ προδοτῶν. Καὶ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐκ 27.61 ἐκάθισε. Διὰ τῆς καθέδρας τὴν διδασκαλίαν δηλοῖ, ὡς φησιν· Ἐπὶ τῆς καθέδρας Μωσέως. Καθέδρα τοῖς νυν λοιμῶν ἢ διδασκαλία τῶν πονηρῶν. Ἡμέρας καὶ νυκτός. Τὸ σύντονον δηλοῖ. Οὐ γὰρ ἡμελημένως δεῖ μελετᾶν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου. [Ἄλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. Τῷ νόμῳ, τῷ ἀγγελικῷ δηλονότι. Τὸ σύντονον δηλοῖ· οὐ γὰρ ἡμελημένως δεῖ μελετᾶν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου. Οὐ γὰρ ποτὲ δεῖ τοῖς μελετᾶν, ποτὲ δὲ οὐ, ἀλλ' αἰεὶ καὶ διαπαντὸς τοῖς θείοις λογίοις προσηλωσθαι· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἡμέρας καὶ νυκτός. Καλὸς τοῦ κατορθώματος ὁ μισθός· ὁ γὰρ τῷ θείῳ σχολάζων νόμῳ καὶ τοῖς ἐκ τούτου νάμασιν ἀρδευόμενος. Καὶ ὕδωρ καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν ἀν ἐκάλεσεν εἰπὼν· Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω. Τῷ παρ' ὕδασι δένδρω ἀπέικασται αἰεὶ τεθηλότι, αἰεὶ βρίθονται τοῖς ὠραίοις. Οἱ γὰρ τῆς ἀρετῆς ἀθληταὶ τοὺς μὲν τῶν πόνων καρπὸς κατὰ τὸ μέλλον κομίσονται· οἷον δὲ τισὶ φύλλοις κάντευθεν τῇ ἀγαθῇ ἐλπίδι κατασκιάζονται, καὶ κλέπτουσι τῇ ψυχαγωγίᾳ τὴν τῶν πόνων βαρύτητα. Τῷ τοιούτῳ πάντα εὐοδωθήσεται. Οὐδὲν γὰρ ἐναντίον τοῖς θείοις νόμοις διενεργήσει, τῷ τοῦ νόμου βουλήματι συναρμόττων τὸ θέλημα· πρότερον ἅπαντα τῆς κακίας ἀπαγορεύσας τὰ εἶδη, καὶ τῶν θείων νόμων ὑποδείξας τὴν τελειότητα, οὕτως ἐπήγαγε· Πάντα ὅσα ἂν ποιῇ.] Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. Ἐξομολογήσεως, ἥτοι παραβολῆς ξύλον ὁ Χριστὸς ἀναγέγραπται ἐν τῇ θεοπνεύστῳ Τραφῇ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ξύλον ζωῆς ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς. Λέγει οὖν, ὅτι οἱ πιστεύσαντες τῷ Χριστῷ σῶμα αὐτοῦ ἔσονται· μετασχηματίζει γὰρ τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν πρὸς τὸ γενέσθαι σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. Διεξόδους δὲ τῶν ὑδάτων τὰς θείας φησὶ Γραφάς· ἐν αἷς ἀπανταχοῦ ἔστιν εὐρεῖν Χριστὸν κη ρυσομένον. [Ξύλον ζωῆς ὁ Χριστὸς, κλάδοι οἱ ἀπὸ στολοι, καρπὸς αἷμα καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς· ὧν τὸ μὲν εἰς ὑποτύπωσιν μαρτυρίου, τὸ δὲ βαπτίσματος. Φύλλα οἱ λόγοι· καρπὸν τοῦ ξύλου νοήσεις τὴν ὀρθὴν πίστιν· φύλλα δὲ αὐτοῦ τὴν πλήρωσιν τῶν ἐντολῶν. Καρπὸς καὶ οἱ σωζόμενοι, ρίζα τὸ βάπτισμα· γεωργὸς ὁ Πατὴρ.] Ὁ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ. Καρπὸν τοῦ ξύλου νοήσεις τὴν πίστιν· φύλλα δὲ αὐτοῦ τὴν πλήρωσιν τῶν ἐντολῶν. Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρύησεται, οὐκ ἀποπεσεῖται. Καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευοδωθήσεται. Οὐ γὰρ ἐστὶ πρᾶξις τῶν κατὰ Θεὸν γινομένων ἀνωφελῆς. [Καιρὸς τοῦ διδόναι ἢ τοῦ λαμβάνοντος ἐπιτηδειότης ἐστίν.]

Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει. Διὰ τοῦτο μὲν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν, ἀλλ' ὁμοίους εἶ 27.64 ναι χοῖ γῆς ὑπὸ ἀνέμου ριπιζομένω· ἄνεμον δὲ νοήσεις τὴν ἀπειλήν τοῦ Θεοῦ τὴν λέγουσαν· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμένοι, εἰς πῦρ τὸ αἰώνιον. Οἱ τὴν αὐτὴν ἀκούσαντες φωνὴν καταπεσοῦνται δικαίως· οὐ γὰρ ἐστήκασιν εἰς Χριστὸν, ὅς ἐστι πιστευόντων στήριγμα καὶ θεμέλιος· τὸ γὰρ εἰς κρίσιν φησὶν, οὐκ εἰς ἐρώτησιν. Ἐν τῇ συναγωγῇ δικαίων, λέγει· ἀφορίζει γὰρ τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν ὅτι γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων. Τὸ, γινώσκει, ἀντὶ τοῦ, τιμᾶ, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Θεοῦ εἰς Μωσῆν· Γινώσκω σε παρὰ πάντας· ἀντὶ τοῦ τιμῶ σε, καὶ εὖρες χάριν ἐν ἐμοί.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυῖδ ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις.

Β'. Ὑπόθεσις. Ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ ἀσεβεῖς τε καὶ ἀμαρτωλοὺς καὶ λοιμοὺς ἀποφηνάμενος τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, ἐν τούτῳ πάλιν δείκνυσι τὰς πράξεις διὰ τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ὧν γεγόνασι μέτοχοι. [Μνήμη τῶν ἀσεβῶν συμπεράνας τὸν πρώτον ψαλμὸν, ἐκ ταύτης πάλιν τοῦ β' τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο, διδάσκων, ὅτι τὸ προειρημένον τῶν ἀσεβῶν τέλος καὶ τοὺς κατὰ τοῦ Σωτῆρος λυτήσαντας ὑποδέξεται.] Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Φρύαγμα τὸ ἄλογον φρόνημα. Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἴνα τί, τουτέστι· Διὰ τί οἱ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Πῶς γὰρ οὐ κενὰ γέγονεν αὐτοῖς ἢ μελέτη μὴ δεξαμένοις τὸν Σωτῆρα τοῦ γένους; [Τίς, φησὶν, ἢ αἰτία τοσοῦτου μίσους εἰς ταυτὸ συνδραμεῖν ἔθνη καὶ λαοὺς; Τὸ γὰρ, ἐφρύαξαν, κατὰ τοσοῦτο ὑπερηφανεύσαντο, σημαίνει τὸ μετ' ἐπάρσεως καὶ μεγαλαυχίας τινὸς ταρασσεσθαι καὶ θορυβεῖσθαι. Μετενεχθὲν ἀπὸ τῆς ἀλόγου τῶν ἵππων ὀρμῆς ἐπ' οὐδενὶ τῶν δεόντων· ὃ συνέβη τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ Χριστοῦ. Τί τὸ αἷτιον εἰς ταυτὸ συνδραμεῖν ἔθνη καὶ λαοὺς; Εἴτε γὰρ τοὺς Ἰσραηλίτας φησὶ ἔθνη καὶ λαοὺς, εἴτε τοὺς περὶ Ἡρώδη καὶ Πιλάτον ὡς ἔθνη κούς, καὶ λαοὺς τοὺς Ἰουδαίους.] [Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς. Τὸ, παρ ἔστησαν, ἀντὶ τοῦ, ἑαυτοὺς πρὸς τοῦτο ἀφώρισαν βασιλεῖς Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος. Οὕτως καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἐν ταῖς Πράξεσιν ἠρμήνευσαν.] Καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Τὰ προλεχθέντα τάγματα· γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ νομικοί. Κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Ἡ γὰρ εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιβουλή καὶ εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει τὸν Πατέρα. Εἰ γὰρ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ, πῶς οὐ καὶ μία ἢ εἰς αὐτοὺς ὕβρις γένοιτο ἄν; 27.65 Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν. Λεῖπει τὸ, λέγοντες· ἴνα ἢ ἡ διάνοια αὕτη· Συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, λέγοντες· Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἤθελον εἶσω τῆς ἱεραῆς γενέσθαι σαγήνης, περὶ ἧς γέγραπται· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνη. Καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Τὴν βαρύτητα τοῦ νόμου, περὶ οὗ εἶρηκε· Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν. [Τὸν ζυγὸν αὐτῶν· ἢ γὰρ εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιβουλή καὶ εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει τὸν Πατέρα. Εἰ γὰρ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ, πῶς οὐκ ἂν μία τις εἴη ἢ εἰς αὐτοὺς ὕβρις;] Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς. Ὡς ἀνόητα βουλευσαμένους· ὁ γὰρ ὑπ' αὐτῶν προσηλωθεὶς, καὶ θανάτῳ παραδοθεὶς, ἐν οὐρανοῖς ὢν καὶ τὰ πάντα περιέχων, κενὰς αὐτῶν καὶ ματαίας δείκνυσι τὰς βουλάς. Καὶ ὁ τούτου δὲ Πατὴρ καὶ τῶν ἀπάντων Δεσπότης τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἰσπράξεται δίκην. Καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. Ἐξουθενώσει γὰρ αὐτούς, φησὶ, καὶ μισήσει καὶ ἀποστραφήσεται. [Καταγελάσει, ἀντὶ τοῦ, μισήσει καὶ ἀποστραφήσεται. Ἄλλ' ὁ τῶν ἐπιβουλευόντων, φησὶν, ὑψηλότερος καταγελάσει, ἥτοι γέλῳτα τὴν ἐκείνων

ἐπιβουλήν ἀποφανεῖ, ὡς ἀνοήτοις ἐπιχειρούντων. Καὶ γὰρ μυ κτηρισμός ἐστι πνεῦμα διὰ ῥινῶν ἀφιέμενον εἰς ἔξου δένωσιν τῶν μεγάλα φρουαττομένων. Καὶ τὸ μετὰ τῶν προθέσεων δὲ ταῦτα εἰρήσθαι ἐπιτατικώτερον ἔχει τὸν γέλωτα. Καὶ οὐ μόνον, φησὶ, τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὁρ γῆς πειραθήσονται.] Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ. Τότε, πότε, ἢ ὅτε ἔλεγον· Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν; Τί δέ ἐστι τὰ ἐν ὀργῇ παρ' αὐτοῦ λαληθέντα; ἢ τό· Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι· καὶ τό· Ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία· καὶ τό· Καὶ ὑμῖν οὐαὶ τοῖς νομικοῖς. [Στρατιὰ γὰρ αὐτοὺς Ῥωμαϊκὴ ἐξηνδραποδίσατο. Διαφέρει δὲ θυμὸς ὀργῆς, τῷ θυμὸν μὲν εἶναι ὀργὴν ἀναθυμιωμένην καὶ ἔτι ἐκκαιομένην, ὀργὴν δὲ ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. Ἀτελέστερος οὖν τῆς ὀργῆς ὁ θυμὸς, ἀποτέλεσμά τε ἡ ὀργή. Καὶ τοιούτων δὲ τῶν ῥημάτων τὴν ἐρμηνείαν διδάσκει τὸ τέλος τῶν πραγμάτων. Στρατιὰ γὰρ αὐτοῖς ἐπιστάσα Ῥωμαϊκὴ τὴν τε πόλιν ἐπόρθησε καὶ ἐνέπρησε τὸν νεῶν, καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πλείστους θανάτῳ παρέπεμψε· τοὺς δὲ τὴν σφαγὴν ἐκφυγόντας ἐξανδραποδίσασα, δουλείᾳ παρέδωκεν. Ἐπιστήσαι δὲ προσήκει τὸν πιστὸν, ὡς δύο προσώπων ἐφεξῆς μέμνηται, καὶ πρῶτον μὲν Κυρίου τοῦ Χριστοῦ· Κατὰ τοῦ Κυρίου γὰρ, ἔφη, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· εἶτα κατοικοῦντος ἐν οὐρανοῖς καὶ Κυρίου· Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐγγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς· καὶ αὖθις δὲ τὸ αὐτὸ διετήρησε σχῆμα.] Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιών. Ὡς ἀποβληθέντος τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ λαοῦ, τὴν εἰς 27.68 τὰ ἔθνη γενομένην αὐτὸς πίστιν αὐτοῖς διηγεῖται· Σιών δὲ τὴν Ἐκκλησίαν δηλοῖ. [Κύριος εἶπε πρὸς με, Υἱός μου, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀντὶ τοῦ, Ἀπεφήνατό με ἡ τοῦ Πατρὸς φύσις Υἱόν· οὐ προστάγματος ἐνεργήσαντος· ἀλλὰ τῆς οὐσίας ἀποδειξάσης ἐμὲ χαρακτῆρα τῆς τοῦ Πατρὸς ὑποστάσεως. Καλῶς γὰρ πρόσκειται τὸ, εἶ, τὴν πρὸ αἰώνων δηλοῦν γέννησιν· ἦν γὰρ αἰεὶ Υἱός. Ἐπήνεγκε δὲ τὸ, σήμερον γεγέννηκά σε, ἵνα τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν δείξῃ· τὸ γὰρ, σήμερον, χρόνου ἐστί· διὸ καὶ τέθειται περὶ τῆς χρονικῆς γεννήσεως. Ἀκολουθῶς δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ καὶ τὰ ἐπαγόμενα, γεγέννηκά σε. Ὅρα πῶς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν οἰκειοῦται ὁ Πατὴρ τοῦ μονογενοῦς τοῦ Χριστοῦ.] Καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς, ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδηρᾶ. Τουτέστιν ἐν τῷ σταυρῷ· ἡ μὲν γὰρ ὕλη ξύλου, ἡ δὲ ἰσχύς σιδήρου. Τινὲς δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν δηλοῦσιν. Καὶ νῦν, βασιλεῖς, σύνετε. Τουτέστι, νοήσατε, πρὸς μετάνοιαν ἐπιστράφητε. Παιδεύθητε, πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Τὴν μὲν προκοπὴν διὰ τοῦ, παιδεύθητε παριστά, τὴν δὲ τελείωσιν διὰ τοῦ, Δρά ξασθε παιδείας. Δράξασθε παιδείας. Τῆς εὐαγγελικῆς δηλονότι. Καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Τοῦ εἰρηκότος· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ ὅποτε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ τοῦ Ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Γ'. Ὑπόθεσις. Ἡ τοῦ ψαλμοῦ προκειμένη ἐπιγραφὴ περιέχει οὕτως. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὃ λέγει ὁ ψαλμὸς, ὅτι περὶ ὁ χορὸς τῶν προφητῶν διώκεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. Δαυΐδ γὰρ ἐρμηνεύεται πεποθημένος· ὅπερ ἐστὶν ὁ χορὸς τῶν προφητῶν. Ὡς περὶ οὖν ὁ Ἄβεσ σαλὼμ ἀνταρσίαν διεζήτει κατὰ τοῦ ἰδίου Πατρὸς, τουτέστι τοῦ Δαυΐδ, οὕτω καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ ἐστῆσαν κατὰ τῶν πατέρων αὐτῶν προφητῶν, μὴ δεχόμενοι τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀνθ' ἰστάμενοι αὐτοῖς. Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; Τὸ, τί, ἀντὶ τοῦ σφόδρα κεῖται. Οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν Θεῷ αὐτοῦ. Ὁ Θεός, φησὶν, αὐτοῦ οὐ σώσει αὐτόν· εἰς γὰρ μόνην τὴν ἀμαρτίαν ἔβλεπον ἢ ἐπεποιήκει, ἀγνοοῦντες αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν. Τοῦτο δὲ

φανερώτερον δείκνυσιν ἐπὶ τοῦ Δαυὶδ λέγεσθαι τὸν ψαλμόν. Τὸ γὰρ ἐπανίστασθαι κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν ἐν ὑπηκόων τάξει καθεστηκότων, μετὰ δὲ ταῦτα πόλεμον ἀραμένων. Σὺ δὲ, Κύριε, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου. Ἐπειδὴ ἐλέχθη, ὡς ἐκ προσώπου Κυρίου ὁ ψαλμὸς ἀπαγγέλλεται, ῥητέον ὡς καὶ αὐτοῦ ὑψοῦται ἢ 27.69 κεφαλὴ, ὁ Θεὸς οὐσα, ὅταν ἡ θεότης αὐτοῦ φανερά δι' ἀποδείξεως τοῖς πιστοῖς γένηται. [Σὺ δὲ, Κύριε, ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Πρέπουσα τῇ πίστει τοῦ προφήτου φωνῆ, ἀσειστως φέροντος τηλι καύτας περιστάσεις, καὶ πεποιθότος μὴ ἐγκαταλειφθήσεσθαι· ἀλλὰ πρὸς τὸ βοηθηῖναι καὶ ὑψωθήσεσθαι καὶ τὴν βασιλείαν ἀπολήψεσθαι· τοῦτο γὰρ εἶπόν τι νες, ὑψῶν τὴν κεφαλὴν. Δόξα τοίνυν τοῦ δικαίου ὁ Θεὸς, ᾧ πέποιθεν· ᾧ δὲ δόξα ὁ Θεὸς, οὗτος ὑψοῦται τὴν κεφαλὴν.] Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Διδάσκει ὁ λόγος, ὡς ἐν ταῖς περιστάσεσι οὐκ ἄλλω ἢ Θεῷ μόνω προσιέναι δεῖ. [Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Προέταξε μὲν τὴν εὐχὴν, εἶτα μετὰ τὸ διάψαλμα τὴν εὐχαρι στίαν, ἐπὶ τὸ τετυχηκέναι ὧν ἤτησε. Νῦν μέντοι ἀπο στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς ἡμᾶς, καὶ διηγεῖται πῶς εὐξάμενος ἐπηκούσθη, καὶ φησι· Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Καὶ φωνὴν μὲν ὑποληπτέον τὴν νοερὰν τῆς διανοίας πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἰκεσίαν· οὐ γὰρ τὴν κραυγὴν λέγει, ἀλλὰ τὴν αὐδαίαν τῆς διανοίας εὐχὴν. Τὸ δὲ ἐπήκουσέ μου ἐξ ὄρους, κατὰ τὴν κατέχουσαν εἴρηται δόξαν. Ἐνομίζετο γὰρ ἐν τῇ Σκηνῇ κατοικεῖν, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν καὶ οἱ χρησιμοὶ τοῖς ἱερεῦσι ἐδίδοντο. Ἡ τὸ, ἐξ ὄρους ἁγίου, ἀντὶ τοῦ, ἐξ οὐρανοῦ· ὡς καὶ τό· Ἐν ὄρει ἁγίῳ σου· καὶ, Ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰώνιοις, δύναται ὄρος ἅγιον εἶναι Θεοῦ ἐξ οὗ εἰσακούει τῶν εὐχομένων ὁ Θεὸς ὁ μονογενὴς αὐτοῦ, περὶ οὗ εἴρηται· Ἔσται ἐμφανὲς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν· δηλοῦσης τῆς λέξεως ταύτης τὴν γενομένην αὐτοῦ φανέρωσιν, κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων· ἢ, ἐξ ὄρους ἁγίου, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ὅρος ἅγιον Θεοῦ ἢ ὑπερφυῆς γνῶσις αὐτοῦ. Τὸ διάψαλμα, μουσικοῦ μέλους ἢ τροπῆς γενομένης ἢ διανοίας καὶ δυνάμεως λόγου ἐναλλαγῆς. Τὸ, ἐξηγέρθη, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι, τῆς θείας ἀπολαύσας τροπῆς, κρείττων ἐγενόμην τῶν προσπεσόντων κακῶν.] Ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὑπνώσα. Τὸν περὶ τοῦ νοῦ ὑπνον φησὶ, δι' οὗ καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν κατέπεσεν. [Ὅτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι. Πάταξον, σύντριψον, ἢ πατάξεις. Ἐπισπεύδει τὴν ἐξανάστασιν τὴν κατ' αὐτῶν τοῦ Θεοῦ, ἥτοι τὴν ἄμυναν. Ματαίως ἔχει τοὺς ἐχθροὺς ὁ μὴ παρέχων πρόφασιν μίσους. Ὀδόντας δὲ ἁμαρτωλῶν ἢ τὴν ἰσχὺν λέγει τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτανόντων, ἢ τοὺς λόγους τοὺς κατ' αὐτοῦ, καὶ τὰς βλασφημίας· ἢ ὁδόντες ἁμαρτωλῶν εἰσι λογισμοὶ ἄλογοι παρὰ φύσιν ἡμῖν ἐπισυμβαίνοντες. Τοῖς γὰρ λογισμοῖς ὡς ὁδοῦσι χρώμενοι πολλάκις ἀντικείμενοι προσεγγίζουσιν ἡμῖν, τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας ἡμῶν, τουτέστι τὰ ἐκ τῆς σαρκὸς φυόμενα. Φανερά δὲ, φησὶν, ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς 27.72 σαρκὸς, ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ὀδόντας λέγει· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν θηρίων τοῦτο φησιν, ἃ μᾶλλον τοῖς ὁδοῦσιν ἰσχύει, καὶ συνθλωμένων, εὐκαταφρόνητα γίνονται. Καὶ γὰρ οἱ φονεῖς καὶ αἰμοχαρεῖς καὶ αὐτῶν τῶν αἰμοβόρων θηρίων χεῖρους εἰσὶν, ἢ τούτοις παρισσοῦνται.] Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία. Σῶσόν με, φησὶν, Κύριε. Εὐχόμεαι δὲ καὶ τοῦτο εἰς πάντα ἐξενεχθῆναι τὸν λαόν. Ἰστέον δὲ, ὡς ἅπας ὁ ψαλμὸς ἀναφορὰν ἔχει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἁμαρτοῦσαν μὲν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο παραδεδομένην τοῖς νοητοῖς ἐχθροῖς, βοῶσαν δὲ ἐν θλίψει καὶ ἐπακουσθεῖσαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴν καὶ σωθεῖσαν διὰ τοῦ ἀναστήναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν δηλονότι, καὶ πατάξαι τοὺς ἐχθραίνοντας ἡμῖν δαίμονας. Αὐτὸς γὰρ, ὁ τὰς μύλας τῶν λεόντων συνθλάσας Κύριος. Καὶ αὐτοῦ [αὐτός, Ambr.] ἐστὶν, ἥτοι παρ' αὐτοῦ, ἡ σωτηρία. [Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία. Οὐκ ἔχω, φησὶν, εἰς ἄνθρωπον τὴν ἐλπίδα, ἀλλὰ παρὰ σοῦ τὴν σωτηρίαν προσμένω, καὶ ὁ σὸς λαὸς σὺν ἐμοὶ πολεμούμενος.]

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ᾠδῆς τῷ Δαυΐδ. Δ΄. Ὑπόθεσις. Τοῦτον τὸν ψαλμὸν μετὰ τὸ νικῆσαι τὸν πόλεμον ἀνατίθησι τῷ νικοποιῶ [Ἄντι τοῦ, εἰς τὸ τέλος, ὁ Ἀκύλας καὶ ὁ Θεοδοτίων, τῷ νικοποιῶ, ἡρμήνευσαν· ὁ δὲ Σύμμαχος, Ἐπινίκιον.] Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου. Ὅμοιον τῷ, Ἔτι λαλοῦντός σου, ἐρεῖ· Ἴδου πάρεμι. Ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι. Οὐ μόνον, φησί, τῶν περιστάσεων ἐξήγαγες, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρυχωρίαν πολλὴν στῆναι παρεσκεύασας. [Σιβὰς καὶ Βερζέλ τροφὰς πολλὰς καὶ τάπητας προσήγαγον τῷ Δαυΐδ, ὅτε δὴ, φυγῶν τὸν Ἀβεσσαλώμ, διέτριβεν ἐν τοῖς ἐρήμοις καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὡσπερ τοὺς τρεῖς παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ Δανιὴλ ἐν τοῖς λέου σιν. Ὅταν θλίψεων καὶ τῶν πειρασμῶν τοὺς λόγους ἐπιγινώσκωμεν, τότε μάλιστα πλατυνόμεθα. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρως εὐρυχωρίαν εἰπεῖν.] Οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Ἐπειδὴ ἐξ ἠκούσθη, ἔφη, ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, τούτου χάριν ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς ἀνατρέχει τοῦ Θεοῦ. Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι. Ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς πιστεύσαντας τῷ πλήθει τοῦ στρατοῦ ἐλεῖν τὸν δίκαιον. Αὕτη δὲ ἡ ἐλπίς, φησί, ματαία καὶ ψευδὴς ἐστίν. Καὶ γινώτε, ὅτι ἐθαυμάστωσε Κύριος τὸν ὄσιον αὐτοῦ. Ἄντι τοῦ, Γινώτε τοιγαροῦν, οἱ πεποιοῦντες ἐπὶ πλήθει, ὡς θαυμαστὸν ἀπέδειξε τὸν πεποιοῦντα ἐπ' αὐτῷ. Κύριος εἰσακούσεται μου ἐν τῷ κεκρα γέναι με. Χρόνος ἀντὶ χρόνου εἴληπται· ἀντὶ τοῦ, εἰσήκουσε, γὰρ ἔφη τὸ, εἰσακούσεται, ῥῆμα Ὁργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε. Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανούγητε. Ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ταῦτά φησιν, 27.73 ὡς πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Εἰ καὶ δέξησθε, φησί, τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἄπρακτον ἀπεφήνατε τῇ ἐν ἡσυχίᾳ κατανουγῇ. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Ἐν ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανούγητε. Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ Κύριον. Διδάσκει πῶς περιεσόμεθα τῶν ἐχθρῶν. Πῶς δὲ περιεσόμεθα; εἰ δικαιοπράττοντες, καὶ τοῦτο ὡσπερ θυσίαν ἀναπέμποντες τῷ Θεῷ. Πολλοὶ λέγουσιν· Τίς δείξει ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ; Ταῦτα τῶν περὶ τὰς διοικήσεις τοῦ Θεοῦ ὀλιγωρούντων τὰ ῥήματα. Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. Τὸ φῶς τοῦ κόσμου ὁ Χριστὸς ἐστίν, ὁ καὶ διδάξας ἡμᾶς τὰ ὄντως ἀγαθὰ, δι' ἃ καὶ τὴν νοητὴν εὐφροσύνην ἐσχίκαμεν τὴν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν.

ΨΑΛΜΟΣ Ε΄. Ὑπόθεσις. Κληρονομοῦσά ἐστὶν ἡ θεοφιλὴς ψυχὴ, ἥτοι ἡ Ἐκκλησία. Τί δὲ ἐστὶν ἡ κληρονομεῖ; Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Εὐχεται δὲ καὶ τι ἂν ποιουμένη εἰσακουσθῆναι, ἑαυτῆς τὸ τε εὐθὲς παριστῶσα, καὶ τῶν αἰτίων διαβάλλουσα τὴν πονηρίαν. [Ὅτι πρὸς σὲ προσεύξομαι. Ἐν ἀπολαύσει, φησί, τοῦ νοητοῦ γενομένη φωτὸς, προσεύξομαί σοι· διὸ καὶ εἰσακουσθῆναι πιστεύω.] Τὰ ῥήματα μου ἐνώτισαι. Τὸ πρῶτ' ἀποστήσομαί σοι. Μέγα ἀγωνίας [μέγα εἰς ἀγνεΐας Ambr.] καύχημα τὸ ἐκ τῆς κοίτης αὐτῆς παρίστασθαι τῷ Θεῷ καὶ φθάνειν ἐν εὐχαριστίᾳ τὸν ἥλιον. Οὕτω γὰρ, φησὶν, ἐπόψομαι τὰ θεῖα καὶ ἁγία σου μυστήρια ἃ ἠτοίμασας τοῖς ἀγαπῶσί σε. Ὅτι οὐχὶ Θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. Διὰ τοῦτο, φησὶν, εἰσακουσθήσεσθαι θαρρῶν, ὅτι τῶν τοιούτων οὐκ ἐπιτήδευσα οὐδὲν ὧν μεμίσηκας. Ταῦτα δὲ ἐστὶν ἀνομία, καὶ πονηρία, καὶ παρανομία, καὶ ψεῦδος, καὶ φθόνος, καὶ δόλος. Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. Τοὺς μὲν ἐν τῇ πολιτείᾳ πταίοντας ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν ὠνόμασεν· τούτους δὲ μισεῖ ὁ Θεός· τοὺς δὲ ἀποπεσόντας τῆς ἀληθείας ἑτεροδόξους λαλοῦντας ψεῦδος εἶπεν, οὐκ ἀπολεῖ ὁ Θεός. Καὶ τήρει διαφορὰν τοῦ, ἐμίσησας, καὶ, ἀπολεῖς. Πρῶτον μὲν εἰ χειρὸν τὸ, ἀπολεῖς, τοῦ, ἐμίσησας· δεύτερον δὲ διὰ τί τὸ μὲν εἰς παρεληλυθότα ἔκλινε χρόνον, τὸ δὲ εἰς μέλλοντα. [Λαλοῦντας ψεῦδος, καὶ τοὺς τὰ εἶδωλα λέγοντας θεοὺς, καὶ αὐτοὺς τοὺς

δαίμονας, τοὺς ἐν τοῖς εἰδώλοις λέγοντας λόγους ψευδεῖς καὶ λοξοὺς καὶ χρησμούς.] Ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται Κύριος. Μισεῖ γὰρ τὸν τοιοῦτον ὁ Θεὸς καὶ ἀποστρέφει 27.76 ταί. Ἐγὼ δὲ ἐν πλήθει τοῦ ἐλέους σου εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου. Τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ τὴν πρωτοτόκων μητέρα. Προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἁγίον σου ἐν φόβῳ σου. Ναὸς Θεοῦ ἢ ἐνάρετος καὶ ἁγία κατάστασις, ἣν οἱ ἔχοντες μετὰ παρρησίας φησί. Χριστὸς δὲ ὡς Υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐπαναπαύσεται, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς. Τῆς γὰρ σῆς ἀπολαύουσα φιλανθρωπίας καὶ τῆς σῆς δεξιᾶς φρουρουμένη τὴν διηνεκὴ σοι προσφέρω προσκύνησιν ἐν τῷ ἀφιερωμένῳ τῆς σῆς δόξης ναῶ, φησὶν ἡ ἁγία καὶ καθαρὰ ψυχὴ· τὸν σὸν γὰρ ἀεὶ περιφέρουσα φόβον, οὐκ ἀνέξομαι τοῦτον ἀποβαλεῖν τῇ φιλανθρωπία σου θαρρόυσα. Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. Τῶν νοητῶν δηλονότι. Ἡ καρδία αὐτῶν ματαιά. Τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἣ καὶ τῶν αἰρετικῶν. Οὗτοι γὰρ ἀληθείας λόγον οὐκ ἴσασιν. Τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν· ταῖς γλῶσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν. Τὴν γλῶσσαν αὐτῶν λεαί νουσι, καὶ τὰ νεκρὰ ἐρεύγονται δόγματα. Ἀποπεσέτωσαν ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν. Ταῦτα γὰρ, φησὶ, τὰ διαβούλια πάντα κατ' ἐμοῦ ἐποιοῦντο τῇ κατὰ Θεὸν μου προκοπῇ ἐναντιούμενοι. [Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν ἔξωσον αὐτούς, εὐσεβεῖς αὐτοὺς ἐργασάμενος. Οἱ γὰρ διώκοντες τὴν φίλα τῷ Θεῷ πράττουσαν ψυχὴν Θεὸν πικραίνουσι θεομαχοῦντες σαφῶς.] Καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. Αὐτὸς γὰρ ἐλεύσεται καὶ ὁ Πατήρ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῶν ποιήσονται. Καὶ καυχῆσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογῆσεις δίκαιον, Κύριε. Τῆς γὰρ σῆς εὐλογίας τε καὶ προνοίας τοῖς σοῖς χορηγουμένης θεραπευταῖς, οἱ, σφᾶς αὐτοὺς ἐραστάς τοῦ σοῦ ὀνόματος καταστήσαντες, ἐπὶ τῇ σῇ κηδεμονίᾳ με γάλα φρονήσουσι τὴν σὴν διηγούμενοι δύναμιν. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω. Ὡς ὄπλον εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς. Στέφανος, φησὶν, ἡμῶν τῶν πόνων χαρῖση τὸ τέλος, τούτῳ καθάπερ ὄπλῳ τινὶ περιφράττουσα ἡμᾶς. Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὑμνοῖς, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Σ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ τίς ἂν εἴη ἡ ὀγδόη, ἢ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσιμος ἡμέρα, καθ' ἣν τῶν ἡμετέρων κόπων ἀποληψόμεθα καρπούς; τῶν ἐχθρῶν δηλαδὴ ἀποστρεφομένων εἰς τὰ ὀπίσω, μετ' αἰσχύνης δηλονότι καὶ ταραχῆς. Ἄδει δὲ τὸν ψαλμὸν ὡς μακρὸν χρόνον ἔχων ἐν τῇ μετανοίᾳ, ἣν ὑπὲρ ἁμαρτίας προσέφερεν. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με. Οὐ τὸν ἔλεγχον παραιτεῖται, ἀλλὰ τὸν μετὰ θυμοῦ· οὐδὲ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ τὴν μετ' ὀργῆς. Ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι. Πᾶσα γὰρ ψυχὴ οὐ πρότερον εἰς ἁμαρτίαν πίπτει πρὶν τῆς ἰσχύος ἐνδῶ. [Ἀσθενεῖαν αἰνίττεται τὴν ἀπὸ τῆς ἀθυμίας καὶ τῶν ὀδυρῶν ἐγγινομένην.] Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐταράχθη σφόδρα. Αἰ τῆς ψυ 27.77 χῆς δηλονότι δυνάμεις. Καὶ σὺ, Κύριε, ἕως πότε; Τῆς πολυχρόνου μετανοίας τὸ ῥῆμα παραστατικόν. Ἐπίστρεψον, Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου. Ὡς ἀπεστραμμένου αὐτοῦ δηλονότι διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου. Πᾶν γὰρ τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τῷ ἐλέῳ ἀναθετέον τοῦ Θεοῦ. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου. Ἐπειδὴ μακρὸς μοι γέγονε, φησὶν, ὁ τῆς μετανοίας καιρὸς, δέδοικα μὴ φθάσῃ τὸν παρὰ σοῦ ἔλεον ὁ θάνατος, ἐν ᾧ τὰ τῆς ἐξομολογήσεως οὐκ ἔστι. Τούτου χάριν ἐπιταχύναι τὸν ἔλεον αἰτῶ. Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου. Ἀκούσωμεν οἶαν ὁ βασιλεὺς μετάνοιαν ἐπεδειξάτο. Οὐχ ἀπλῶς ἔκαμεν, ἀλλ' ἐκοπίασε στενάζων· οὐχ ἀπλῶς ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ τὴν κλίνην ἔλουσε, καὶ καθ' ἐκάστην νύκτα. Καὶ οὐ τὸ παρελθὸν σκοπεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπαγγέλλεται τοῖς πρὸς τὸ μέλλον διὰ πάσης τῆς ζωῆς· καὶ ὃν οἱ πολλοὶ ποιοῦνται αἰνέσεως [ἀνέσεως] καιρὸν, τοῦτον ἐκεῖνος ἐξομολογήσεως. Λούσω καθ' ἐκάστην

νύκτα τὴν κλίνην μου. Ἄντι μιᾶς, φησὶ, νυκτὸς, καθ' ἣν τὴν ἁμαρτίαν ἐποίησα, πολλὰς διετέλεσα νύκτας δάκρυσι βρέχων τὴν στρωμνὴν μου. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμὸς μου. Ὁφθαλμὸν δὲ τὸν νοῦν λέγει, ἐπειδὴ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς ἐστὶν ὁ νοῦς. Ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἐνταῦθα τὸν χρόνον δηλοῖ τῆς κακοπαθείας. [Ἦν καὶ ἐν τάξει κατορθώματος κέκτηται, διὰ τὸ πολὺν εἶναι.] Ὅτι εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. Ὡς ἤδη εἰσακουσθεὶς μακρὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνείρει λόγον. Οὐ μικρὰ δὲ καὶ αὕτη πρὸς ἀρετὴν ὁδὸς, τὸ φεύγειν καὶ διακρούεσθαι τὰς τῶν πονηρῶν συνουσίας. Οὗτος γὰρ τῆς μετανοίας καρπὸς καὶ τῶν δακρύων τὸ κέρδος. Ἡ ἔλλιπὼς τοῦτο, ἀντὶ τοῦ· Δὸς εἰπεῖν τοῖς ἐπεμβαίνουσιν ἐχθροῖς· Ἀπόστητε, ὅτι εἰσηκούσθην, ὅτι προσεδέχθην ὁ διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπωσθεὶς.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ, ὃν ᾄσε τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων Χουσί υἱοῦ Ἰεμινεΐ.
Ζ΄. Ὑπόθεσις. Ἀρχιεταῖρος τοῦ Δαυΐδ ὁ Χουσί, ὃς ἀποστέλλεται παρὰ τοῦ Δαυΐδ πρὸς Ἀβεσσαλώμ ἐπὶ τῷ ἀντιπράξαι τῷ Ἀχιτόφελ βουλὰς εἰσηγουμένῳ κατὰ τοῦ Δαυΐδ· ὃς καὶ ἀπελθὼν, καὶ προδοσίαν ὑποκρινάμενος, βουλῆς προστεθείσης παρὰ τοῦ Ἀβεσσαλώμ, αὐτῷ τε τῷ Χουσί καὶ τῷ Ἀχιτόφελ· καὶ τοῦ μὲν κελεύοντος ἐπιδιώκειν, τοῦ Ἀχιτόφελ, τοῦ δὲ μὴ, τοῦ Χουσί· οὐ γὰρ δεῖ ἀπράκτως, φησὶν, ἐπιέναι ἀνδρὶ ἐπισταμένῳ τὰ πολέμια· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ διασώσαντος τὸν Δαυΐδ· ὡς ἂν μὴ ἀνθρωπίνης ἐπικουρίας σωζόμενος, τῷ Θεῷ τὴν ὑπὲρ τούτων εὐχαριστήριον ᾠδὴν ἀναπέμπει, τὸ πᾶν ἐκείνου τῇ χάριτι ἀνατιθεὶς, ἀνθρώπων δὲ οὐδενί. Κύριε ὁ Θεὸς μου, ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ, φησὶ, περὶ σωτηρίας οὐ θαρρῶ, εἰ καὶ τοῦ Χουσί οἱ λόγοι καλοὶ, σῶσόν με καὶ ἐκ τῶν παρόντων μὲν ἐχθρῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ ἐφεδρεύοντος νοητοῦ λέοντος τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ. 27.80 Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδούσι μοι κακά. Τὸ ἀμνησικακὸν προβάλλεται ἐκκαλούμενος δι' αὐτοῦ εἰς ἔλεον τὸν Θεόν. Ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. Ὁ μὲν δίκαιος νικήσας πλήρης ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐξέρχεται· ὁ δὲ φαῦλος καὶ νικηθεὶς ἀποπίπτει αὐτῶν κενός, καὶ οὐδὲν ἔχων πληρώματος. Καταδιώξαι ἄρα ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου. Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἐμπέσω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου, εἰ τοιοῦτόν τι ἐποίησα τῶν προλεχθέντων· εἰ καὶ τὸ καὶ τὸ ἐποίησα, μὴ ἐλευθερωθεῖν τῆς ἁμαρτίας πρὸ τοῦ θανάτου. Ὑψώθητι ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἐχθρῶν μου. Τουτέστιν, ἐν τοῖς κραταιοῖς τῶν ἐχθρῶν μου. Πέρατα γὰρ τὰ ἄκρα δηλοῖ. Καὶ ἐξεγέρθητι, Κύριε ὁ Θεός μου, ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω. Σαφῶς περὶ τῆς θεοφανείας τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν παρόντων εὐαγγελίζεται. Καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. Σαφῶς διὰ τῶν παρόντων τῆς Ἐκκλησίας τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν δηλοῖ. Καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον. Ταύτης μὲν τῆς συναγωγῆς δηλονότι. Τὸ δὲ, εἰς ὕψος, ἢ τὸν τίμιον αἰνίττεται σταυρὸν, εἰς ὃν ἀνήνεγκεν ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας, ἢ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀναφοίτησιν. Ἐπορεύθη γὰρ ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Πατρὸς ὑπὲρ ἡμῶν. Κρίνόν με, Κύριε, κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου Ἀξιοῖ ἄλλοι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σωθῆναι, ἀφ' ὧν ἔπραξαν τὸν ἔλεον ἐκκαλούμενος. Τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεὶς τῇ καρδίᾳ. Ἐπειδὴ οἶδας, φησὶ, τῆς ἡμετέρας καρδίας τὰ νοήματα, τοῦ του χάριν τὴν βοήθειαν ἐξαίτω. Ὁ Θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος. Σαφῶς διὰ τῶν τοιούτων παρίστησι τὸ μακρόθυμον τοῦ Θεοῦ, ἀναβολὴν μὲν ἔχοντος τῆς ἡμετέρας κολάσεως, οὐ μὴν παντελεῖ συγγνώμην. Τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἐξείργασατο. Βέλη μὲν τὴν τιμωρίαν φησὶν, καιομένοις δὲ τοῖς ἀξίοις πυρός. Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν. Ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας ζωῆς. Συνέλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Τουτέστι καὶ βεβούλευται καὶ εἰς ἔργον ἐξήγαγε τὰ σκέμματα. Λάκκον ὥρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν. Θάνατον γὰρ κατασκευάσας κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, θα νάτω παραδίδοται. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ ληνῶν,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Η΄. Ὑπόθεσις. Πάλαι μὲν ἐν τῇ νομικῇ λατρείᾳ ἦν ἐν προλήνιον, τὸ θυσιαστήριον δηλονότι τὸ ἐν τῷ ναῶ· μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐθνῶν κλήσιν πολλοὶ ληνοί· αὐταὶ δὲ ἂν εἶεν αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ τοὺς τῶν κατορθούντων ἐν θεοῦ σεβείᾳ δεχόμεναι καρπούς. [Εἰς τὸ τέλος εἴρηται, διὰ τὸ ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων πέρασ σχεῖν τὰ προφητευόμενα. Περὶ Χριστοῦ γὰρ καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν λέγει Ἐκκλησιῶν. Ἐπεὶ γε καὶ ὁ Μονογενὴς ἄμπελος κέκληται, οἱ 27.81 δὲ πιστοὶ κλήματα. Εἰ δὲ βιάζεται ὁ Ἰουδαῖος, εἰς τὸν κοινὸν τὸν ψαλμὸν λέγεσθαι ἄνθρωπον· καὶ οὕτως γνωστὸν ἔστω, ὡς διὰ τοῦτο πάντα αὐτῷ ὑπετάγη, ὡς ἐν εἰκόνι Θεοῦ γεγονότι τοῦ μέλλοντος ἐνανθρωπήσαι.] Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ! Ἐκπλήττεται τὴν εἰς ἀνθρώπους δοθεῖσαν γνῶσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Οὐκ ἔτι γὰρ μόνοις τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ γνωστὸς ὁ Θεός. Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. Τῶν κατὰ Θεὸν νηπιαζόντων τῇ κακίᾳ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις σαφῶς ἀναγράφεται εἰρηκῶς ὁ Σωτὴρ, ὅτε τοὺς παῖδας οἱ Φαρισαῖοι ἐπεστόμιζον εὐλογοῦντας αὐτόν. Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν σου τοῦ καταλύσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν. Ἡ τὸν αἰσθητὸν, ἢ τὸν νοητὸν, ἢ τὸν λαὸν τὸν Ἰουδαϊκόν· ἢ λαυνον γὰρ ὡς ἐχθρὸν τὸν Χριστόν· προσεποιῶντο δὲ τὸν Πατέρα ἐκδικοῦντες τοῦτο ποιεῖν. Διὰ τοῦτο, ἄνω καὶ κάτω ταύτης αὐτοῦ ἀποστερῶν τῆς ἀπολοῦ γίας, ἔλεγεν· Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου μισεῖ. Ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν, τὸν διάβολον δηλονότι. Ἐπειδὴ, μετὰ τὸ ἀναγκάσαι πληρῶσαι τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τιμωρεῖται τοὺς ἀμαρτάνοντας, τὸ μέγεθος αὐτοῖς τοῦ ἀμαρτήματος ἐν ὀφθαλμοῖς παρῆστων. Ἡ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, ἐχθρὸν μὲν τῆς ἀληθείας, ἐκδικητὴν δὲ τῷ δοκεῖν ἐκδικεῖν τὸν νόμον. Ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου. Ἐκεῖνοι μὲν ἀγανακτοῦσι τῶν νηπίων καταρτιζόντων αἶνον· ἐγὼ δὲ τὸ οὕτω μέγα καὶ περικαλλές, τοὺς οὐρανοὺς φημι, μικρὸν τι ἔργον τῆς σῆς δημιουργίας, θεωρῶ. Τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν; Ἠλάττω σὰς αὐτόν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους. Ταῦτα τοῦ Παύλου σαφῶς ἐπὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἐξεληφότος, ἀρκεῖσθαι τῇ ἐκδόσει χρή. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Εἰπὼν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν, ἐπήγαγε· Καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τοῖς λοιποῖς κατὰ μέρος ἐπεξέρχεται, οἷς ἐπιλέγει· Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς· τῇ γὰρ λογικῇ φύσει, ὡς ἂν ὁμοιωμένη Θεῷ, τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἐδωρήσατο. Καὶ δύναμιν ὁ ἄνθρωπος λαβὼν τῆς θεϊκῆς εἰκόνας, ὡς βασιλεὺς ἀπάντων ἐστὶν ὁ Θεός, οὕτως ἄρχων κατέστη τῶν ἐπὶ γῆς. Εἰ δὲ καθολικῶς εἴρηται· Καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, λέγει δὲ ἀλλαχοῦ, Καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· δηλονότι ὡς ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς κατέστησεν αὐτόν, καὶ μήποτε ἀπορρήτως τὴν ἐν οὐρανοῖς σημαίνει διατριβὴν τῶν ἀπὸ γῆς ἐκεῖσε μεθισταμένων, ὅτε μέλλουσι βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομεῖν, ὡς ἐπήγγελται. Λέγει δὲ καὶ Παῦλος· Κληρονόμοι μὲν 27.84 Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ. Οὕτως καὶ τὸ, Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, νοητέον. Νῦν μὲν τὰ ζῶα· ἐπειδὴ δὲ βίος ἰσάγγελος ἀπὸ κείται τοῖς ἀνθρώποις ἐν οὐρανῷ, ἐκεῖ καταστάς ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, θεωρὸς οὐρανῶν ἔσται καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς. Ὁ δὲ μακάριος Παῦλος καὶ τοῦτο περὶ τοῦ Σωτῆρος ἐξέλαβεν ἐν αἰῶνι τῷ μέλλοντι γενησόμενον. Διὸ φησι πρὸς αὐτόν ὁ Πατὴρ· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Πρόβατα καὶ βόας ἀπάσας. Τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύοντας αἰνίττεται. Ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου. Διὰ τούτων τὰ ἔθνη δηλοῖ. Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τοὺς ἐπηρεμένους κατὰ τὸν βίον καὶ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντας, τοὺς ἀλογωτάτους. Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ! Ἀναλαμβάνων

ἀναδιπλασιάζει τὸ θαῦμα ἐκπληττόμενος, ὡς ἔφην, ἐπὶ τῇ γενομένη τῶν ἀνθρώπων θεογνωσίᾳ. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Θ΄. Ὑπόθεσις. Διὰ τούτου τοῦ ψαλμοῦ τὰ κρυφίως πεπραγμένα τῷ Σωτῆρι δηλοῖ. Πολλὰ δὲ ἦν αὐτῷ τὰ κρυφίως πραττόμενα· ἢ τε ἐκ Παρθένου διὰ Πνεύματος ἁγίου κατὰ σάρκα γέννησις, αἱ τε παράδοξοι καὶ θαυματουργοὶ δυνάμεις, ὅ τε θάνατος αὐτὸς, καὶ ἡ εἰς ἄδου κάθοδος, καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσις. Ταῦτα γὰρ πάντα κρυφίως αὐτῷ πέπρακται. Ἀπέκρυψε γὰρ αὐτὰ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ κόσμου τούτου. Ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν κρυφίων ὁ προφήτης ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος εἰσέρχεται εὐχαριστῶν καὶ λέγων· Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. (Alius autem codex) Ἐπισφράγισμα δὲ τῶν κρυφίων ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐν ἄδου πραχθέντα, ἡ ἀνάστασις τε καὶ ἡ ἀνάληψις. Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλη καρδίᾳ μου ... ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐπὶ τίσιν ἢ ἐξομολόγησις δηλοῖ. Ἐχθρόν δὲ αὐτοῦ τὸν θάνατον εἶναι φησι τὸν εἰς τὰ ὀπίσω ἀποστρεφόμενον, τουτέστιν εἰς τὸ μὴ εἶναι. Ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. Ἐπειδὴν, φησὶν, ἀποστραφῆ εἰς τὰ ὀπίσω ὁ θάνατος, τότε δὲ καὶ πᾶσα δύναμις ἀντικειμένη κατ' ἀργηθήσεται· εἰ γὰρ ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος, δηλονότι προαναιρεθεισῶν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων. Ὅτι ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου. Τὴν αἰτίαν τῆς εὐχαριστίας ἀνταποδίδωσι· τὸ, Ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου τὴν εἰς τὸ κρίνειν ἐπισκοπὴν δηλοῖ τοῦ Θεοῦ. Ἐπετίμησας ἔθνεσι, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβῆς. Τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς δηλονότι. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα. Τὸν δράκοντά φησι τὸν νοητὸν, ὅς ἐστιν ὁ διάβολος. [Ἐπετίμησας ἔθνεσι, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβῆς. Τὸν δράκοντά φησιν, ἢ τὸν διάβολον· ἐπειδὴ ἢ ἐπιτίμησις καὶ διόρθωσις σημαίνει. Εἴποι ἂν τις, διορ 27.85 θουμένων τῶν ἐθνῶν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ἀπολέσθαι τὸν ἀσεβῆ, σβεσθείσης αὐτοῦ τῆς ἐπιβωμίου κνίσσης καὶ παυθείσης. Ἐπιτιμηθέντων γὰρ τῶν ἐθνῶν, καὶ πρὸς Κύριον ἐπιστρεψάντων, ὁ ἐν αὐτοῖς ἐνεργῶν, ἄτε υἱοῖς οὖσιν ἀπειθείας, διάβολος, ἀπώλετο μετὰ τῶν νεῶν τῶν εἰδωλικῶν· οἱ ὡς πόλεις συνεῖχον τοὺς πρὸς δυσσέβειαν ἀφορῶντας. Καὶ οὕτως ἀπώλοντο, ὡς μηδὲ ἵχνος ὑπολειφθῆναι. Ἔστιν ἐκλαβεῖν τοῦτο καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν κρίσιν· τότε γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπιτιμωμένων, καὶ ὁ διάβολος, ὁ κυρίως ἀσεβῆς, ἀφανίζεται. Αἱ πόλεις, τῆς ἐν αὐταῖς πάλαι πολιτευομένης ἀσεβείας καταλυθείσης, τὴν οἰκοδομίαν τῆς εὐσεβείας ἐδέξαντο.] Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος. Ῥομφαίας τοῦ διαβόλου τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις φησὶ, δι' ὧν ἦν ἰσχυρός, [Αἱ πόλεις αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις, αἱ, ὡσπερ πόλεις ἰσχυραὶ τετειχισμέναι, τοὺς ἀλόντας αὐτῶν ἀπάτη ἐν αὐταῖς συλλαβοῦσαι κατεῖχον. Καὶ πόλεις ποίας λέγει ἢ ταύτας περὶ ὧν ἀλλαχοῦ λέγεται· Ἔθηκας εἰς χῶμα πόλεις ὄχυράς, τοῦ πεσεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια; αἱ εἰσιν, ὡς δεδῆλωται, αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις.] Ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετ' ἡχοῦ. [Ὡστε ἐξάκουστον γενέσθαι αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν. Ἡ τὴν πανολεθρίαν φησὶν, ἢ τὸ διωλύγιον τῶν κακῶν, καὶ τὸ περιφανὲς τῆς ἀπωλείας.] Ἐξάκουστος γὰρ αὐτῶν γέγονεν ἡ ἀπώλεια. Καὶ ἐγένετο Κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι. [Συνεχῶς ἑαυτὸν καλεῖ πένητα καὶ πτωχὸν, καίτοι γε ἐν βασιλείοις. Ἦδει γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα σκιᾶς ἀδρανέστερα. Εὐκαιρίαν λέγει τὸν τῆς θλίψεως καιρὸν· αἰεὶ μὲν γὰρ τῆς βοηθείας ἐπιδεόμεθα, καὶ ἐν εὐημερίαις· ἀλλὰ πλέον ἐν θλίψει τῆς συμμαχίας ἐπαισθανόμεθα.] Τῷ πτωχῷ, τῷ πνευματικῷ λαῷ φησι. Βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσιν. Ὡς· Ἐν καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου. Ψάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών. Τῇ ἐπουρανίῳ, φησὶ, Ἰερουσαλήμ. Ἀναγγείλατε ἐντοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς τῶν Εὐαγγελίων κήρυκας φησιν. Τίνα δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα διὰ τῶν ἐξῆς

σημαίνει. Ὅτι ὁ ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη. Τὰ αἵματα, φησὶ, τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκκεχυμένα ἐκζητήσει ἐπὶ τὸ ἐκδικίας ἀξιῶσαι. [Οὐκ ἐπελάθετο τῆς δεήσεως τῶν πενήτων. Πένητας πάλιν τοὺς δι' αὐτὸν πτωχεύοντάς φησιν, οἳ καὶ διὰ παντὸς τὰς πρὸς αὐτὸν ἰκεσίας ποιοῦντες, ἐκδίκησιν τῶν κατ' αὐτῶν γενομένων ἀδικιῶν παρὰ τῶν δαιμόνων αἰτοῦντες.] Ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο ἐγείρεις ἐκ γῆς ταπεινώσεως, ἵνα τῇ ἐπουρα νίῳ συγχορεύσω Σιών. [Ἐν πύλαις τῆς θυγατρὸς Σιών. Ἐν τῇ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλήμ. Τὸ, ἐπαγγείλω, ἀντὶ τοῦ, χρὸ νίως ἄσομαι.] Γινώσκεται Κύριος κρίματα ποιῶν. Κρίμα γὰρ ἀληθῶς δίκαιον τὸ τοὺς κατασκευάσαντας ἀνθρώπων 27.88 θάνατον ἐν αὐτῷ περιληφθῆναι. Τάχα ἐπεὶ καὶ οἷς τὸ κρίμα γίνεται, γνῶσκονται τὸν κρίνοντα ἐν καιρῷ κρίσεως. Ἀνάστηθι, Κύριε, μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος. Ἐπιλάμψιν τοῖς ἐπὶ γῆς εὐχεται τὸν Μονογενῆ ὅπως ὁ ὑψηλόφρων ἐκεῖνος διάβολος, ὃν καὶ ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ παρόντος καλεῖ, ἐπὶ πλείω μὴ ἐπαίρη τὴν ὄφρυν. Κριθῆτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. Τὴν ἐπὶ σωτηρίᾳ γενομένην τῶν ἐθνῶν κλῆσιν ἐπισπεύδων εὐχεται. Κατάστησον, Κύριε, νομοθέτην ἐπ' αὐτούς. Καὶ τίς ὁ νομοθέτης ἢ ὁ τὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης νόμον ἡμῖν εἰσηγησάμενος; Γνώτωσαν ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποι εἰσι. Τῇ ὑπερβολῇ τῆς τῶν δαιμονίων ἀπάτης εἰς κτηνῶν ἦσαν μετενεχθέντες τρόπον ὡς λέγεσθαι περὶ αὐτῶν. Παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὠμοιώθη αὐτοῖς.

ΨΑΛΜΟΣ Ι΄. Ἴνα τί, Κύριε ἀφέστηκας μακρόθεν; Ἐπιταχῦναι τὴν μακρὸν ὕστερον γενησομένην κλῆσιν τῶν ἐθνῶν εὐχεται. Τοῦτο δὲ αὐτὸ πεποίηκεν ἢ τοῦ διαβόλου ὑπεροψία. Ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἀσεβῆ ἐμυρίζεται ὁ πτωχός. Ἡ ὑπεροψία, φησὶ, τοῦ πονηροῦ, πύρωσις τῷ πτωχῷ σου γίνεται λαῷ. Συλλαμβάνονται ἐν διαβουλίαις, οἷς διαλογίζονται. Ἀντὶ τοῦ, συλληφθήσονται. Σὺ γὰρ εἶ, φησὶν, ὁ δρασσομένος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. Ὅτι ἐπαινῆται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Τοσαύτη, φησὶ, γέγονεν ἢ ἂν ἐξικακία, ὡς καὶ, διὰ τὸ ἀτιμωρήτους μένειν τοὺς ἀσεβεῖς, λοιπὸν καὶ παρὰ τισι τῶν ἀνοητοτέρων ἀπόδεκτον αὐτοῖς εἶναι τὸν βίον. Παρώξυνε τὸν Κύριον ὁ ἁμαρτωλός. Παρώξυνε μὲν χλευάζων τοὺς περὶ προνοίας καὶ τῆς κρίσεως αὐτοῦ λόγους. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἀκούοντες τοιοῦτόν τι γελῶσιν εὐθέως· τοῦτο δὲ συνάπτεται, τὸ Κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἵνα ἢ τὸ ὄλον οὕτως· Παρώξυνε τὸν Κύριον, φησὶν, ὁ ἁμαρτωλός, πλῆθος ὀργῆς ἑαυτῷ θησαυρίζων. Τὸ γὰρ, αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ παροξύναντος ληπτέον. Εἶτα τὸ ἐπιφερόμενον τοῦτο, οὐκ ἐκζητήσει, καθ' ὑποστιγμὴν ἀναγνωστέον· ἵνα ἢ τὸ νοούμενον οὕτως· Ἄρ' οὖν ὁ μὲν παροξύνει τὸν Θεόν, καίτοι πλῆθος αὐτῷ ἐκκαίων ὀργῆς, ὁ δὲ οὐκ ἐκζητήσει; Καθ' ὑποστιγμὴν ἢ ἀνάγνωσις, ἵνα ἢ· Οὐκ ἐκζητήσει, φησὶν, ὁ Θεός, καὶ ἀποδώσει αὐτῷ κατὰ τὴν ὀργὴν, ἣν ἑαυτῷ ἐθησαύρισεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ; Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἀρχὴ πάσης πονηρᾶς πράξεως τὸ μὴ λογιζέσθαι κριτὴν τὸν Θεόν· Ἀνταναίρεται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Ὁ γὰρ μὴ ἐπιστάμενος, ὅτι ἔστι Θεός, οὐδὲ ὅτι κριτὴς ἐστὶν οἶδε. Πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. Ὅμοιον τὸ, Τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ μου ὡς νοσιάν. Εἶπε γὰρ 27.89 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐ μὴ σαλευθῶ. Ἀντὶ τοῦ· Οὐ μὴ σφάλω, οὐ μὴ περιτραπήσομαι εἰς γενεάν· οὐ γὰρ ἔσομαι ἐν κακώσει. [Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἐκβαλὼν τὸν θεῖον φόβον ἐκ τῆς ψυχῆς, διαπαντὸς ἐν κακίᾳ διατρίβει. Ἀρχὴ πάσης πονηρᾶς πράξεως τὸ μὴ λογιζέσθαι κριτὴν τὸν Θεόν. Ἀνταναίρεται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Οὐ βούλεται εἰδέναι, ὅτι κριτὴς εἶ δίκαιος· ὁ γὰρ μὴ ἐπιστάμενος, ὅτι ἔστι Θεός, οὐδὲ ὅτι κριτὴς ἐστὶν οἶδε. Πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. Τῶν πειρασμῶν οἱ μὲν προσάγονται τῇ ψυχῇ, οἱ δὲ τῷ σώματι, οἱ δὲ τοῖς πέριξ τοῦ σώματος. Καὶ οἱ μὲν ψυχῇ προσαγόμενοι λογισμοὶ

ἀκάθαρτοι λέγονται, ἀμαρτίας γεννῶντες καὶ δόγματα ψευδῆ· οἱ δὲ τῷ σώματι προσφερόμε νοὶ πληγῶν καὶ στρεβλώσεων καὶ διωγμῶν καὶ φυλακῶν καὶ θανάτων αἴτιοι γίνονται· οἱ δὲ τῶν περὶ τοῦ σώματος πειρασμοὶ περιέχουσι ζημίας χρημάτων καὶ κτημάτων καὶ ἀποβολὰς τέκνων καὶ γυναικῶν ἀφαιρέσεις. Δῆλον οὖν ἔστιν ἐκ τούτων, ὅτι πάντως διὰ τίνος τῶν κατειλεγμένων πειρασμῶν ἐκυρίευσεν παντὸς δικαίου ὁ Σατανᾶς· μόνος γὰρ Χριστὸς ἄμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, καὶ οὐχ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.] Οὗ ἄρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει. Παράμονον, φησὶν, ἔξιν τὴν εὐημερίαν λελόγισται. Διὸ καὶ πικρίας καὶ δόλου τὸ στόμα πεπλήρωται· καὶ μὴν ἐνεδρεύει πτωχοὺς πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι διὰ τῶν ἰδίων παγίδων. Τὸ δὲ, μετὰ πλουσίων, τί ἂν ἕτερον νοηθεῖ ἢ τῶν πλουτούντων ἐν κακοῖς; Οὗτοι γὰρ τῷ διαβόλῳ κατὰ τῶν πτωχῶν τῷ πατρὶ αὐτῶν συμπράττουσιν Ἐγκάθηται ἐν ἐνέδρῳ μετὰ πλουσίων. Ἐν συλλόγοις δὲ καὶ ἐν συνεδρίοις καθήμενος, ἐνέδρας τινὰς καὶ μηχανὰς τοῖς ἀναιτίοις κατασκευάζει. Κύψει καὶ πεσεῖται. Ὅταν εἴπῃ [αμβρ. ἀδδ. ὁ διάβολος]· Νενίκηκα, τότε πεσῶν αἰσχύνεται. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Ἐπιλέλησται ὁ Θεός. Λέγει ταῦτα ὁ διάβολος οὐχ οὕτως ἔχων, ἀλλ' ἡμᾶς ἀπατήσαι βουλόμενος, ἵνα σκελισθῶμεν, ἄμε λείν τὸν Θεὸν τῶν ἀνθρωπίνων νομίζοντες. Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου. Εὐχεται τὴν ἀνομίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν χρηστότητα κινήσαι· μὴ ὑψοῦ μένης γὰρ ἐπὶ τῇ μωρίᾳ τῶν ἀσεβῶν τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ, προπετέστεροι γίνονται. [Ἐψωθήτω ἡ χεὶρ σου. Ἐπαρον τὴν χεῖρά σου, καὶ δίδαξον αὐτούς, ὡς τῶν ἀδικουμένων προνοῆ· καὶ ὡς ἐξ ὑπνου ἀναστὰς, ἀνωτέραν δεῖξον τῆς ἐκείνων γνώμης τὴν ἀπὸ σοῦ τιμωρίαν. Καὶ κόλασον μὲν ἐκείνους, φεῖσαι δὲ τὸν ἀδικούμενον, σφοδρότερον ἀχθεσθεὶς ταῖς ἐκείνων τόλμαις καὶ βλασφημίαις. Ἐνεκεν τίνος, φησὶ, παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν;] Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἐκζητήσεται. Τοῦτο αἴτιον καὶ τοῦ ἐπαρθῆναι καὶ τοῦ πεσεῖν αὐτόν. 27.92 Βλέπεις, ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς. Σὺ, φησὶν, ὦ Κύριε, πάντα γινώσκεις, καὶ οὐδὲν σε τῶν πραττομένων λανθάνει, οὐδὲ τῶν ἐν διανοίᾳ καὶ λογισμοῖς ἀνιόντων. Ἀλλὰ καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν καὶ τοὺς θυμοὺς τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ τοὺς παροργισμοὺς τῶν ἀνθρώπων οἶδας ἀκριβῶς. Ἐπειδὴ πάντων τοὺς λογισμοὺς κατανοεῖς, καὶ σὺ ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς. Καὶ ταῦτα πάντα ἐφορῶν μακροθυμεῖς, εἰδὼς, ὅτι ὑπὸ τὰς σὰς χεῖρας οἱ πάντες τυγχάνουσι, καὶ οὐκ ἔστι που οὐδενὶ ἐκτὸς διαδράναι. Σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχὸς, ὄρφανῶ σὺ ἦσθα βοηθός. Τουτέστι τὴν παρὰ σοῦ μένει βοήθειαν. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ. Ἐντὶ τοῦ, τὴν δυναστείαν τοῦ ἐχθροῦ. Ζητηθήσεται ἡ ἀμαρτία αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ. Δι' αὐτὴν μὲν τὴν ἀμαρτίαν. Τὸ δὲ ὅλον οὕτως· Ἐὰν, φησὶν, ἐκζητήσῃ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ πονηροῦ, οὐ μὴ εὐρεθῆ· τουτέστιν, ἀπολεῖται ὁ πονηρὸς δι' αὐτὴν. [Εὐρίσκονται οἱ σωζόμενοι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς τό· Εὐρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, καὶ, εὐρέθη ἡ ἀπολυμένη δραχμή· καὶ ἐπεὶ μὴ εὐρέθη, ἀπώλετο ἄν. Οἱ ἀπολλύμενοι οὐχ εὐρίσκονται εἰς τὸν αἰῶνα· μένει γὰρ ὁ δικαστὴς, καὶ βασιλεύει διαπαντὸς ἐν τῷ μέλλοντι καὶ νέῳ αἰῶνι.] Κύριος βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐν τῷ μέλλοντι καὶ νέῳ αἰῶνι. Ἀπολεῖσθε, ἔθνη, ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Ἐν γὰρ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ βληθήσονται εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. [Ἐθνη καλεῖ τοὺς ἀδίκους, ὡς μὴ κατὰ νόμον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν καὶ βαρβαρικὴν ὠμότητα. Τούτων αἰτεῖ ἐκκοπὴν, Ἀπολεῖσθε, λέγων, καὶ πανωλεθρίαν αὐτοῖς ἀπειλῶν· ὥστε καὶ τούτους ἀναπνεῦσαι, κἀκείνους σωφρονισθῆναι.] Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας, Κύριε. Αὕτη γὰρ ἦν αὐτῶν ἡ ἐπιθυμία, καὶ οὗτος ὁ πόθος τῶν μελλόντων ἀξιοθῆναι ἀγαθῶν. Τὴν ἐτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου. Εἰς τοῦτο γὰρ ἐτοιμαζόμενοι, πάντα ὑπομένειν τῇ καρδίᾳ εὐτρεπίζονται. [Ἐτοιμασία καρδίας ἢ οἷον ὑπόσχεσις τῶν τῆς ψυχῆς κινήματων πρὸς συνακολούθησιν τοῦ Θεοῦ.] Κρῖναι ὄρφανῶ καὶ ταπεινῶ,

ἵνα μὴ προσθῆ ἔτι. Ὅτε, φησὶ, τὴν ἐκδίκησιν τῶν πτωχῶν ποιήσει, τότε οὐκ ἔτι προσθήσει τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος. Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Γ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ τοῦτον μετὰ τὸ περιγενέσθαι τῶν ἐχθρῶν ἄδει τὸν ψαλμόν. Ἔστι δὲ φρονήματος ἀγιοπρεποῦς παραστατικόν. 27.93 Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου; Πῶς μοι ἐρεῖτε, φησὶ, φεύγειν ἐπὶ τὰ ὄρη διὰ κην στρουθίου, καίτοι πεποιθότι ἐπὶ Θεῷ; Μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίον. Μετοίκει, μετ'έρχου, φεῦγε ἐπὶ τὰ ὄρη, τουτέστι τὰς ἀρετάς. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἠτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν. Τούτοις τοῖς λόγοις εἰς φυγὴν ἠρέθιζον φάσκοντες, εἰ μὴ φεύγη κατατοξεύειν αὐτὸν τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Δηλοῖ οὖν τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς βέλη εἶναι τοῦ πονηροῦ. Τοῦ κατατοξεύσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, ἀντὶ λεληθότως. Τοιαῦτα γὰρ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν τὰ τοξεύματα. Ὅτι ἂν σὺ κατηρτίσω αὐτοὶ καθεῖλον. Κατ'ἠνεγκε, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς τὸν ἄνθρωπον εἰς φθορὰν, καίτοι ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ κατηρτισμένον. Ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησεν; Εἰ καὶ οἱ ἐχθροὶ, φησὶ, τὰ τοιαῦτα ἔδρασαν, ἀλλ' ὁ Κύριος ὁ ναὸν ἔχων τὸν οὐρανὸν, ἐξέτασιν τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀσεβῶν ποιούμενος, τοῖς μὲν ἀπονέμει τὰ ἀγαθὰ, τοὺς δὲ ταῖς αἰωνίαις παραπέμπει κολάσεις. Κύριος ἐν ναῷ ἀγίῳ αὐτοῦ. [Ὅτι ἂν σὺ κατηρτίσω αὐτοὶ καθεῖλον. Ἀντὶ τοῦ, τὰ σὰ ἔργα καταλύειν σπεύδουσι δι' ἐμοῦ· ὃν γὰρ ἔχρισας βασιλέα σπουδάζουσιν ἀκυρῶσαι κατὰ τῆς σῆς ὀπλιζόμενοι ψήφου. Καὶ ταῦτα δρῶσι τὰς κατὰ φύσιν ὀρθὰς ἐννοίας καθελόντες ἐξ ἑαυτῶν, ὡς δῆθεν κατηρτίσατο.] Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν. Τὸ ἀλάθητον σημαίνει τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμοὺς δὲ τὴν εὐεργετικὴν ἐπισκοπὴν. Τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Βλέφαρα δὲ τὴν κριτικὴν αὐτοῦ πρόνοιαν καὶ τῶν πραγμάτων ἐξεταστικὴν. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΙΑ΄. Ὑπόθεσις. Εἴρηται περὶ τῆς ὀγδόης ἐν τῷ ἕκτῳ ψαλμῷ. Εὐχεται δὲ ῥυσθῆναι τῆς γενεᾶς τῆς πονηρᾶς. Αὐτὴ δὲ ἂν εἴη γενεὰ ἢ ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· περὶ ἧς αὐτὸς ἔλεγεν· Ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονταί, καὶ κατακρινούσι τὴν γενεὰν ταύτην. Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὀλιγόθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Τὰς κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν συνάγων ἐπὶ βουλάς. Ἀφέντες γὰρ τὴν ἀλήθειαν οἱ Ἰουδαῖοι ψεῦδος κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπετέλεσαν. Χεῖλη δόλια ἐν καρδίᾳ. Ὅτι, διδάσκαλον αὐτὸν ἀποκαλοῦντες καὶ ἀγαθόν, ἕτερα ἐβουλεύοντο περὶ αὐτοῦ. Ἐξολοθρεύσει Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια, γλώσσαν μεγαλορῆμονα. Πῶς γὰρ οὐ μεγαλορῆμων ἢ γλώσσα ἐκείνη ἢ τολμήσασα τῷ Σωτῆρι λέγειν· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Τοὺς εἰπόντας· Τὴν γλώσσαν ἡμῶν μεγαλυνοῦ 27.96 μεν· τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστί. Τίς ἡμῶν Κύριός ἐστιν; Ὡς τοῦτο διανοουμένων, τὸ ἐξουσίαν ἔχειν πᾶν ὃ τι ἂν βούλοιντο εἰπεῖν κατὰ τοῦ Σωτῆρος τοῦτο δέ· Τίς ἡμῶν Κύριός ἐστι; ὅμοιον τῷ τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἐνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν. Πτωχοὺς δὲ καὶ πένητας τοὺς κατὰ πνεῦμα λέγει· ὧν καὶ τοῦ στεναγμοῦ ἀκούσας, Ἀναστήσομαι, φησὶ. Θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρῆρσιάζομαι ἐν αὐτῷ. Τουτέστι, Φανερόν πᾶσι καταστήσω τὸ σωτήριον, ὃ καὶ ἐξάκουστον παρασκευάσω γενέσθαι. Ἐκηρύχθη γὰρ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Τὰ λόγια Κυρίου λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον. Ἀληθεῖς, φησὶν, οἱ λόγοι οἱ περὶ τοῦ σωτηρίου ἐπηγγελμένοι, ὡς περὶ καὶ τὸ ἀργύριον τὸ πολλάκις χωνευθέν. Τὸ δὲ, ἐπταπλασίως, ἀντὶ τοῦ πολυπλασίως τέθεικε· τοῦτο γὰρ σύνηθες τῇ θείᾳ Γραφῇ. Σὺ, Κύριε, φυλάξεις ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο, φησὶ, φυλάξεις ἡμᾶς, ἐπειδὴ κυκλοῦντες ἡμᾶς οἱ ἀσεβεῖς ἐπιβουλεύοντες τῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ. Οὗτοι δ' ἂν εἶεν αἱ ἀντικείμεναι καὶ

πονηραὶ δυνάμεις. Κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ὑψος μὲν τὴν δύναμιν λέγει· πολυωρίαν δὲ τὴν πολυχρονιότητα. Ἴνα ἦ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· Διὰ τῆς σῆς ἰσχύος, πολυχρονιότητα καὶ αἰώνιον ζωὴν ἡμῖν δέδωκας. Μετὰ γὰρ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν εἰς ἀπεράντους αἰῶνας τὰ τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐκτείνεται. Ἡ ὕψος λέγει, ὅτι ὁμοίους σου ἐποίησας, ὡς ἀνθρώπῳ δυνατόν· ἢ ὅτι πολλῆς φροντίδος ἠξίωσας. Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΙΒ΄. Ὑπόθεσις. Τοῦτον τὸν ψαλμὸν ἄδει εἰς μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτήματος γεγονῶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ σωτήριον ἡμῖν εὐαγγελιζόμενος. Δι' οὗ ἐλάβομεν ὑπογραμμὸν, πῶς δεῖ ἡμᾶς ἐν ἁμαρτίαις γενομένους προσιέναι Θεῷ. Ἔως πότε, Κύριε, ἐπιλήθη μου εἰς τέλος; Ὡς μακρᾶς οὔσης τῆς γινομένης αὐτῷ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ μετаноία πρὸς Θεὸν προσόδου. Ἔως πότε ἀποστρέφης τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Τούτου τὸ πρόσωπον οἱ ἄγγελοι βλέπουσι διαπαντός. Ἔως τίνος θήσομαι βουλάς ἐν ψυχῇ μου; Ἀνιῶμαι γὰρ, φησὶ, βουλευόμενος κατὰ ψυχὴν μή πως ἄρα ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦμαι, καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ μάλιστα ὀδύνας μου τῇ ψυχῇ παρασκευάζει. Ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός. Μεριμνᾶν ἐν τῇ καρδίᾳ καθ' ἡμέραν. Ἔως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμέ; Εἰ γὰρ θεοσεβούντων ἡμῶν ταπεινοῦται ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος, δηλὸν ὅτι ἁμαρτανόντων ὑψοῦται. Ὑψος γὰρ τῷ Σατανᾷ ἢ τῶν ἀνθρώπων ταπεινώσις· ἐπειδὴ, καθάπερ ὁ Θεὸς ἐν τῇ σωτηρίᾳ ὑψοῦσθαι τῇ 27.97 ἡμετέρα, οὕτως ὁ διάβολος ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ἐπαίρει σθαι λέγεται. Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ὀφθαλμοὺς τοὺς τῆς διανοίας δηλοῖ. Φωτίσατε γὰρ ἑαυτοὺς φῶς γνώσεως. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλιπσα. Θαρρῶ, φησὶν, ἁμαρτίας ἄφεισιν δέξασθαι τῷ ἐλέει προσανέχων τῷ σῶ, δι' οὗ καὶ τὸ σωτήριον δέδωκας πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅπερ σωτήριον ἀγαλλιᾶσθαι παρασκευάζει μου τὴν καρδίαν, τὴν πάλαι ὀδυνωμένην διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαβίδ. ΙΓ΄. Ὑπόθεσις. Διαρρήδη ἐν τῷ παρόντι ψαλμῷ σαφηνίζει τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰς τὸ παντελὲς τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν, ἵνα τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἐπιφανείας κηρύξη Χριστοῦ. Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἔστι Θεός. Ἐπειδὴ, μὴ λογισάμενοι, φησὶν, εἶναι Θεὸν ἐφορῶντα τὰ ἀνθρώπινα καὶ κρίνοντα κρίσει δικαία, πᾶσαν ἀθεμιτοῦργίαν εἰργάσαντο· τούτου δὲ χάριν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. Τοῦτο γὰρ σαφῶς τὴν εἰς ἀνθρώπους τοῦ Κυρίου πρόοδον κατασημαίνει. Οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. Ἐλθὼν, φησὶν, ὁ Κύριος οὐδ' ἓνα εὔρε χρηστότητος ἐργάτην, ἀλλὰ γὰρ ὑπεύθυνον πάσῃ πράξει ἀτόπῳ. Τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν. Ἐαυτῶν γὰρ τῷ φάρυγγι οἱ δαίμονες ὡσπερ βρῶσιν εἶχον τὸν ἄνθρωπον, μὴ εἶναι νοοῦντες, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ πλάσματος αὐτοῦ οὐ δύναται. Οὐχὶ γινώσκονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν; Καθ' ὑποστιγμὴν ἀναγνωστέον, καὶ ἔξωθεν τὸν Κύριον προληπτέον· ἵνα ἦ οὕτως τὸ σημαινόμενον· Καὶ πάντες ἐξέκλιναν, καὶ τοῦτο ἐποίησαν. Οὐ μέλλουσι γινώσκειν τὸν Κύριον. Κύριον οὐ προσεκαλέσαντο οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρῶσει ἄρτου. Κατήσθιον γὰρ τὸν λαόν αὐτοῦ ἀναπείθοντες προσκυνεῖν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα. Καὶ οὗτοι, φησὶν, ἑτέροις κακῶν εἰσηγηταὶ γενόμενοι, τὸν Κύριον οὐκ ἐπικαλέσονται. Οὕτω γὰρ ἀναγνωστέον μέλλοντα ἀντὶ τοῦ παρεληλυθότος. Ἐκεῖ δὲ ἐδειλίασαν φόβῳ, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὁ Μωσέως νόμος, φησὶ, κόλασιν ἐποίει· ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ φόβος ἀγνός ἐστιν· ὡς υἱοὺς γὰρ φοβεῖσθαι Πατέρα παρεσκεύαζε. Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, φησὶ, καθ' ὃν δὲ δηλονότι ἢ ἐπιφάνεια, φόβον φοβηθήσονται οὐ οὐκ ἔστι φόβος. Οὐκ ἐκ νομικῆς ἀπειλῆς δηλονότι, ἀλλ' ἢ πρέπουσα μᾶλλον ἐλευθέροις εὐλάβεια. Ὅτι Κύριος ἐν γενεᾷ δικαίων. Τῶν δικαιουμένων διὰ τῆς ἐπιφανείας

αὐτοῦ. Βουλὴ πτωχοῦ καταισχύνεται. Ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς ἀπομείναντας τῇ ἀπιστίᾳ καὶ διώξαντας τοὺς πιστεύσαντας εἰς Χριστόν. Τίς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ; Τοῦτο δὲ διπλὴν ἔχει τὴν προφητείαν· οὐ γὰρ μόνον τηνικάδε γενομένην τοῖς πολιορκηθεῖσι προσαγορεύει σωτηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πολλοῖς ὕστερον χρόνοις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γενομένην ἐκεῖθεν σωτήριον ἐπιφάνειαν. Ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ. Τοὺς ἁγίους πα 27.100 τριάρχας καὶ προφήτας φησὶ, τοὺς χαρᾶ χαίροντας ἐπὶ τῷ τὰς προλεχθείσας αὐτῶν ἐπαγγελίας ἀποπληρῶσαι τὸν Χριστόν. Αὗται δὲ ἦσαν αἱ τὴν τῶν ἔθνων ἀπάντων σωτηρίαν κατασημαίνουσαι. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΙΔ΄. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν, διδάσκων τί ἂν ἄνθρωπον παρασκευάσῃ τῆς μακαρίας ἐκείνης τυχεῖν λήξεως· διὸ ἀρχόμενός φησιν· Κύριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου; Παροικία ἐστὶ διαγωγή πρόσκαιρος, οὐχ ἰδρυμένην ζωὴν, ἀλλὰ παροδικὴν ἐπὶ ἐλπίδι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττονα μεταστάσεως ὑποφαίνουσα. Ἁγίου γὰρ ἀνδρὸς παροδεύειν τὸν βίον τοῦτον, ἐπάγεσθαι δὲ πρὸς ἑτέραν ζωὴν. Διὸ καὶ ὁ Δαυΐδ περὶ αὐτοῦ φησὶ· Πάρ οἶκος ἐγὼ εἶμι παρὰ σοὶ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. Τίς, φησὶν, ἄξιός ἐστι ἐν ἐκείναις ταῖς οὐρανίαις γενέσθαι σκηναῖς; Ἡ τίς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου; Ἐπειδὴ ἂν γάρ τις ἀξιοθῆ τῆς μακαρίας ἐκείνης σκηνῆς, εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἔξει τὴν μακαριότητα. Πορευόμενος ἄμωμος, καὶ τὰ ἐξῆς. Διδάσκει δι' ὧν τευξόμεθα τοῦ μακαρίου ἐκείνου πέρατος· καὶ πρῶτον μὲν εἰ τὴν ἄμωμον ὁδεύσωμεν ὁδόν, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός· ἔπειτα εἰ ἐργασώμεθα δικαιοσύνην· τρίτον, εἰ ἀληθείας οἶκον τὴν καρδίαν ποιήσωμεν· τέταρτον, εἰ δολίαν γλῶσσαν μὴ κτησώμεθα· πέμπτον τὸ μὴ κακὸν τῷ πλησίον ἐργάζεσθαι· ἕκτον τὸ μὴ ὀνειδίσαι τὸν πλησίον ὑπερηφανευόμενον· ἕβδομον μὴ πρόσωπον θαυμάζειν· ὄγδοον τὸ μὴ παραβαίνειν ὄρκου πίστιν· ἔννατον τὸ μὴ ἐκτοκίζειν· δέκατον, ὃ καὶ τέλος ἐστὶ παντὸς ἀγαθοῦ, ἀδωροδόκητον εἶναι. Τούτων ὁ ἐκμαθὼν τὴν κατόρθωσιν ἀσάλευτον ἔξει τῶν ἀγαθῶν τὴν δόσιν. Στηλογραφία τῷ Δαυΐδ.

ΙΕ΄. Ὑπόθεσις. Ἡ ἐν χερσὶ προφητεία περιέχει τὴν τῶν ἔθνων κλήσιν, καὶ τὰ ἐπὶ ταῖς ἀπειθείαις τοῦ Ἰσραὴλ ἐγκλήματα, καὶ μὴν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ μυστήριον· ὅθεν οἶμαι καὶ στηλογραφίαν ὠνομάσθαι τὴν ᾠδὴν, ἀναθέντος αὐτὴν τοῦ προφήτου Δαυΐδ ὡσπερ ἐν στήλῃ τοῖς μετ' αὐτόν. Ἄδονται δὲ οἱ ἐν αὐτῷ λόγοι ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ. Οὕτως γὰρ ἡμᾶς ὁ Πέτρος ἐδίδαξε φρονεῖν. Φύλαξόν με, Κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπισα. Τὸ κοινὸν ὡσπερ πρόσωπον τῆς ἀνθρωπότητος ἀναλαβὼν τοὺς πρὸς Θεὸν καὶ Πατέρα ποιεῖται λόγους· οὐχ ὑπὲρ γε μᾶλλον ἑαυτοῦ, δι' ἡμᾶς δὲ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὡς εἰς ἑξ ἡμῶν διὰ τὴν οἰκονομίαν. Κύριον οὖν ὀνομάζει τὸν Πατέρα διὰ τὸ ἐν τῇ τοῦ δούλου γενέσθαι μορφῇ. Φυλαχθῆναι δὲ αὐτὸν αἰτεῖ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἥ ἐστὶν ἡ σὰρξ αὐτοῦ. Ἡ σὰρξ γὰρ 27.101 αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία· φυλαχθῆναι δὲ ταύτην αἰτεῖ. Εἰκότως οὖν καὶ εἰς τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ἀναφέροισ' ἂν ἡ φυλακή. Εἶπα τῷ Κυρίῳ, Θεός μου εἰ σύ. Πάλιν καὶ τοῦτο προτρέπων τῇ τοῦ δούλου μορφῇ· δηλοῖ δὲ ἅμα καὶ τὴν ἐν πίστει δι' ὁμολογίας δικαιοσύνην. Ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις. Ἀγαθὰς φησὶν ἐν τούτοις τὰς κατὰ νόμον προσφερομένας θυσίας· τὸ γὰρ τῆς πίστεως ῥῆμα ἐκεῖνο ἀναιρεῖ· Μὴ φάγομαι γὰρ, φησὶν, κρέα ταύρων, καὶ αἷμα τράγων πίομαι; Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Ἁγίους εἶναι φησὶ τοὺς ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι· Χριστοῦ δὲ γῆν τὴν Ἐκκλησίαν· τὸ δὲ ἐθαυμάστωσεν ἀντὶ τοῦ, ἐδίδαξεν· τὸ δὲ, αὐτοῦ, τοῦ Πατρός· ἵν' ἢ τὸ ὅλον οὕτως· Τοῖς ἡγιασμένοις ἐν πίστει γνωστὸν ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ Πατρός· διὸ καὶ καλεῖται

τῆς μεγάλης βουλήs ἄγγελος. [Τοῖς ἀγαθοῖς ἐν τῇ γῆ ἔθαυμάστωσεν ὁ Θεός. Τοῖς ἡγιασμένοις ἐν πίστει γνωστὸν ἐποίησε τὸ θεῖον ἔργον τοῦ Πατρὸς, ἐν αὐτοῖς, τοῖς ἐν τῇ γῆ τοῦ Θεοῦ, ἢτοι τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἢ τινων τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ γῆ, ἢ ὅτι, ἐν οὐρανῶ οἱ ἅγιοι τὸ πολίτευμα ἔχοντες, ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ διατρίβουσι, κἂν ἐν ταύτῃ ὧσιν ἔτι τῇ γῆ. Θελήματα δὲ Θεοῦ αἱ κατ' εἶδος ἀρεταί, ἃς θαυμαστοὶ ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, πλεον τι τούτων ἐχόντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖν. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀνδρεία ἀποστόλων καὶ μαρτύρων τῇ τῶν ἄλλως ἀνδριζομένων, οὐδὲ ἡ σωφροσύνη Ἰωσήφ κατὰ τὰς ἐτέρων. Οὕτως δὲ τις θαυμαστωθεὶς αἰσθάνεται τῆς ἰδίας ἀσθενείας, ὡς πολὺ τῆς θείας ἰσχύος καὶ τοῦ μεγέθους ἀπολιπόμενος. Ὅταν γὰρ πληθυνθῶσιν αἱ ἀσθένειαι τῶν δικαίων, ταχύνουσι πρὸς τὸν Θεὸν μετανοοῦντες.] Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν· ὅτε εἰδωλολάτρουσαν. Μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. Κἂν ἡσθέουν, φησὶ, τὸ πρότερον ἐν ἀμαρτίαις ὄντες, ἀλλ' οὖν ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος, ὡκέως ὑπήκουσαν. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τό· Ἐτάχυναν μετὰ ταῦτα, δηλονότι εἰς τὸ ὑπακοῦσαι τῷ κηρύγματι. Οὐ μὴ συνάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων. Συνάγων, φησὶ, συναγωγὰς ἐκ τῶν ἐθνῶν, οὐ δι' αἱμάτων αὐτὰς συνάξω, τουτέστιν οὐ παρασκευάσω διὰ τῆς νομικῆς μοι προσέρχεσθαι λατρείας, δι' αἰνέσεως δὲ μᾶλλον καὶ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας. Οὐδὲ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Οὐκέτι κληθήσονται, φησὶν, εἰδωλολάτραι καὶ ἄθεοι, ἀλλὰ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοί. Πάλαι μὲν, φησὶν, ἐπαξίας τῶν πρᾶξεων ἐπήγοντο προσηγορίας, εἰδωλολάτραι, πολύθεοι ὀνομαζόμενοι· νῦν δὲ οὐκέτι μνησθήσομαι τῶν ὀνομάτων ἐκείνων, εὐσεβεῖς αὐτοὺς καὶ ἀγίους κλητοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς ὀνομάζω. 27.104 [Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν. Ὅτε εἰδωλολάτρουσαν. Εἰ καὶ πληθύνονται, οὐ παραμένουσι· μέχρι γὰρ αἰσθήσεως καὶ μόνον εἶχον παραμενούσας, διὰ τὸ ἰσχύειν τῷ ἐνδυναμοῦντι Χριστῷ. Ἡ τοὺς ἀποστόλους ἔοικε λέγειν, καὶ τοὺς δι' ἐκείνων πεπιστευκότας, ἐν οἷς καὶ διαφανῆ γέγονε τὰ θεῖα θαυμάσια, ὡς πάντα τετηρηκόσι τὰ θεῖα προστάγματα. Ἐπληθύνθησαν δὲ αὐτῶν αἱ ἀσθένειαι, ἢ ὡς ἐτέρως, τὰ διαπονήματα, πολλῶν ἐπαναστάντων δήμων, δημηγόρων, στρατηγῶν, βασιλέων, ὧν πάντων περιγενομένοι, τὸν δρόμον ἐτέλεσαν· ἢ τὸ βραχὺ καὶ πρόσκαιρον τῶν θλίψεων, τὸν ἄπειρον αἰῶνα δείκνυσιν. Οὐ μὴ συναγωγὰς. Ἐτάχυνον εἰς τὸ ὑπακοῦσαι τῷ κηρύγματι· καθαρὸς εἶναι δεῖ ἀπὸ φόνων καὶ αἱμάτων τοὺς μέλλοντας συναγεσθαι ὑπὸ Χριστοῦ. Συνάγων, φησὶ, συναγωγὰς ἐκ τῶν ἐθνῶν, οὐ δι' αἱμάτων αὐτὰς συνάξω, οὐδὲ παρασκευάσω διὰ τῆς νομικῆς μοι προσέρχεσθαι λατρείας, αἰνέσεως δὲ μᾶλλον καὶ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας.] Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου. κ.τ.λ. Ὡσεὶ σαφέστερον ἔλεγεν· Ὁ Πατήρ μου εἰς κληρὸν μοι καὶ μερίδα τὰ ἔθνη δεδώρηται, ὧ καὶ γέγονα ὑπήκοος μέχρι θανάτου. Τὸ γὰρ ποτήριον τὸν θάνατον σημαίνει, κατὰ τὸ εἰρημένον· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. [Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου. Κληρονομίαν καλεῖ τὴν τῶν ἐθνῶν βασιλείαν. Καὶ τῆς ἐμῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐστὶν ἡ κληρονομία μου, μερὶς ἐστὶν ὁ Κύριος ὁ Πατήρ, ὁ αὐτὸς δὲ καὶ τοῦ ποτηρίου μου μερὶς ἐστὶ, τουτέστι τοῦ θανάτου. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐκληρονόμησε τὸν Πατέρα, κατορθώσασα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος ὁ ἐμὸς ἐκληρονόμησε τὸν Πατέρα κατὰ τὸν λέγοντα· Κληρονόμος Θεοῦ, συγκληρονόμος Χριστοῦ.] Σχοινία ἐπέπεσάν μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου· καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατίστη μοί ἐστι. Τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀγάπης φησὶν, οὓς ἔσχεν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις καὶ κρατίστη ἐστὶ, τουτέστιν ἀρέσκουσα αὐτῷ. Εὐλογῆσω τὸν Κύριον τὸν συνετίσαντά με. Τούτου ἡ ἔρμηνεία κεῖται ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων. Ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροὶ μου. Ἔθος τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ νεφροὺς ὀνομάζειν τοὺς κεκρυμμένους καὶ ἐν βάθει λογισμοῦ· νύκτα δὲ τὸ ἀφανές.

Προεωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαν τὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶ, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Καθὸ μὲν νοεῖται Θεὸς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ πάντα στηρί ζων καὶ ἀνέχων· καθὸ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, πρέποι ἂν αὐτὸν καὶ τὸ λέγειν ἐκ δεξιῶν ἐσχηκέναι τὸν Κύριον, ἵνα μὴ σαλευθῆ. Συμπλάττεται γὰρ πανταχοῦ 27.105 τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις, καὶ τὸ τῆ κενώσει πρέπον οὐκ αἰσχύνεται διὰ τὴν οἰκονομίαν. Ὅρα γοῦν ὅπως γέγονεν ἡ φύσις ἡμῶν εὐδόκιμος ἐν Χρι στῶ. Καὶ προσηνέχθημεν εἰς πρόσωπον τοῦ Πατρὸς οἱ ἐκβεβλημένοι διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, καὶ ἐσχίκαμεν αὐτὸν ἐπαμύνοντα καὶ στηρίζοντα. [Ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶ. Προφανῆ ἔλεγχον ἔχει τῆς Ἰουδαίων ἐμβροντησίας. Καὶ Πέτρος γὰρ ὁ κορυφαῖος ἐν ταῖς Πράξεσιν εἰς Χριστὸν ταῦτα προσῆρ μοσεν. Καθὸ μὲν γὰρ Θεὸς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ πάντα στηρίζων καὶ ἀνέχων· καθὸ δὲ ἄνθρωπος, πρέποι ἂν αὐτῶ καὶ τὸ ἐκ δεξιῶν ἔχειν τὸν Κύριον, ἵνα μὴ σαλευθῆ. Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου. Αὐτὸς ὦν ζωὴ καὶ ζωοποιός, ἐζωοποιῆσθαι λέγεται παρὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν οἰκονομίαν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, ὁ τῆς ἀνθρωπότητος ἔχων πρόσωπον, ὡς καθ' ἡμᾶς γεγωνώς, τοὺς ἡμῖν μᾶλλον καὶ οὐχ ἑαυτῶ πρέποντας, καθὸ νοεῖται Θεὸς, ἀναπέμπει λόγους.] Τερπνότης ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος. Τοῦτο σημαίνει, ἐν τέρψει καὶ εὐφροσύναις ἔσονται οἱ ἅγιοι μετὰ τὸ ἀναβῖναι κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρόν. Ταύτην δὲ τὴν τέρψιν καὶ τὴν εὐφροσύνην, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀφθαρσία, λήψεσθαι λέγουσι παρὰ Χριστοῦ, ὅς ἐστὶν ἐν ἡμῖν καὶ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς. Καὶ ὡς ἀληθῆς ὁ λόγος, δῆλον ἐκ τοῦ φήσαντος λογίου· Ὅς μετασχηματίζει τὸ σχῆμα τῆς τα πεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ.

Προσευχὴ τῷ Δαυῖδ. IS '. Ὑπόθεσις. Ἄδεται ὁ ψαλμὸς ἐκ προσώπου τοῦ κατὰ Θεὸν τελείου. Εἰσάκουσον, Κύριε, δικαιοσύνην μου. Πολλῆς πεποιθήσεως ὁ λόγος μεστός· τὸ γὰρ τῆς δικαιοσύ νης ἐνταῦθα οὐχ ὡς καυχώμενος, οὐδ' ὡς δίκαιον ἑαυτὸν ἀποφαίνων· ἀλλ' ἄντι τοῦ, Δικαίως αἰτοῦν τος τὴν παρὰ σοῦ βοήθειαν, καὶ ἀξιοῦντος ἀπαλ λαγῆναι ὦν ἀδίκως ὑπομένει, μάτην ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ διωκόμενος, καὶ ἐξάκουσον καὶ παράσχου τὴν αἴ τησιν. Ἐνώτισαι τὴν προσευχὴν μου οὐκ ἐν χεῖλεσι δολίοις. Προσευχῆς γὰρ οὐ διὰ χειλέων δολίων, διὰ δὲ γλώττης κεκαθαρμένης, καὶ τὰ θεῖα λόγια μελε τᾶν εἰθισμένης ἐνωτίζεται ὁ Θεός. Ἐκ προσώπου σου τὸ κριμὰ μου ἐξέλθοι. Σαφῶς εὔχεται τὸν Μονογενῆ κριτὴν ἑαυτῶ καταστῆ ναι. Οἱ ὀφθαλμοί σου ἰδέτωσαν εὐθύτητας. Τὸ δίκαιον κριμὰ ἐξαιτεῖ τοῦ Υἱοῦ, ὃ ἔκρινεν ἡμῖν. Ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυ κτὸς, ἐπύρωσάς με, καὶ οὐχ εὐρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδι κία. Ἀδικίαν εἴωθεν ἡ θεῖα Γραφή καλεῖν τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ βλασφημίαν· Ἀδικίαν γὰρ, φησὶν, εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα 27.108 τῶν ἀνθρώπων. Διδάσκει, ὡς καὶ τοῦτο παραφυλάττεσθαι πρὸς τὸ μηδὲν θνητὸν μηδὲ ἀνθρώπινον φθέγ γεσθαι. Διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Διὰ τὰ σὰ προστά γματα, φησὶ, τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην εἰσήλασα πύλην. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν τοῖς τρίβοις σου. Διδάσκει ὁ λόγος μὴ πεποιθέναί ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐπὶ δὲ τῷ Θεῷ ἐπιστηρίζεσθαι. [Τρίβοι δὲ Κυρίου τῶν ἐντολῶν αἱ τηρήσεις.] Ἐγὼ ἐκέκραξα, ὅτι εἰσήκουσάς μου, ὁ Θεός. Τὸ εἰσήκουσας, ἄντι τοῦ, εἰσακούσῃ. Οὐ μάτην τοῖσδε τοῖς λόγοις ἐχρησάμην, ἀλλὰ πείραν τῆς σῆς ἔχων φιλανθρωπίας· ἤκουσας γὰρ μου παρακαλοῦν τος πολλάκις. Κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοί. Ὅλος ὁ Θεὸς οὖς ἐστὶν, ὡς τὰ πάντα ἀκούων. [Ἐγὼ ἐκέκραξα, καὶ τὰ ἐξῆς. Οὐ μάτην κράζω, ἀλλ' ἐπεὶ πολλάκις ἤκουσας, αἰτῶ καὶ νῦν ἀκουσθῆ ναι. Κραυγὴ δὲ ἐστὶ πρὸς Θεὸν καὶ ἡ ἐπιτεταμένη νόησις.] [Τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλειον. Στέαρ τὴν σφο δροτάτην εὐημερίαν τῶν ἐχθρῶν σημαίνει.] Τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῆ. Εἷς σκοπὸς, φησὶ, γέγονεν αὐτοῖς, οἴονεὶ κατε νέγκαι εἰς γῆν, καὶ

τὰ σαρκὸς πείσαι φρονεῖν. Ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῶν χειρῶν σου. Ἐκάστη τῶν δικαίων ψυχὴ καὶ μάλιστα τῶν ἑλκόντων τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἐξ ἀσεβείας εἰς θεοσέβειαν, οἷονεὶ πως Ῥομφαία ἐστὶν ἠκονημένη κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας. Ταύτην οὖν τὴν Ῥομφαίαν, ᾧ Δέ σποτα, φησὶν, ἦν αὐτὸς κατὰ τῶν σῶν ἐχθρῶν ἠκόνησας, ῤῥυσαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς σῆς χειρός. Τίνες δ' ἂν εἶεν οἱ τῆς χειρός τοῦ Θεοῦ ἐχθροὶ ἢ οἱ ἀνθιστάμενοι τῇ εἰς τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ πίστει, ὅστις ἐστὶ καὶ χεὶρ αὐτοῦ; Κύριε, ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτούς. Χωρισθῆναι τοὺς ἀσεβεῖς τῶν ὀλίγων εὔχεται, οἷονεὶ πως διαμερισθῆναι. Τίνες δὲ οἱ ὀλίγοι ἢ περὶ ὧν λέλεκται· Πολλοὶ μὲν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί; Καὶ τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστήρ αὐτῶν. Πάντων, φησὶ, τῶν τιμίων ἀπέλαυσαν· διὸ καὶ ἀπελάκτισαν οὕτως, ὡς καὶ παρανομεῖν. Τῶν δὲ κεκρυμμένων σου ἀντὶ τοῦ, ὧν ἐν ἀποκρύφῳ τιμωριῶν ἔχεις τὴν γνῶσιν, ἐγὼ ἀγνοῶ, τούτων ἔμπλησον τὰς γαστέρας αὐτῶν, περιφραστικῶς ἀντὶ, αὐτούς. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Πάσης, φησὶ, παρανομίας ἐπλήσθησαν, καὶ εἰς παῖδας δὲ ταύτην παρέπεμψαν. [Καὶ ταύτην κατέλειψαν τοῖς νηπίοις τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἡγουν μέχρι ἐκγόνων.] Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου. Οὐχ ὁμοιωθήσομαι ἐκείνοις, οὐδὲ τῶν αὐτῶν, φησὶ, χορτασθήσομαι· ἀλλὰ τῆς σῆς δόξης ἐμπλησθήσομαι διὰ δικαίων ἔργων. Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδί Κυρίου τῷ Δαυὶδ, ᾧ ἐλάλησε τῷ Κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐρρύσατο αὐτὸν Κύριος ἐκ χειρός πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ χειρός Σαοὺλ, καὶ εἶπεν.

ΙΖ΄. Ὑπόθεσις. Περιέχει ὁ ψαλμὸς ἐπανάστασιν ἐχθρῶν καὶ ἐπὶ κλήσιν εἰς συμμαχίαν Θεοῦ, καὶ κάθοδον τοῦ Μονογενοῦς καὶ ἀνάληψιν, καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τὰ κατὰ τῶν δαιμόνων πραχθέντα, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκβολήν, καὶ τῶν ἐθνῶν κλήσιν. Τὸ δὲ, ἐκ χειρός τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρός Σαοὺλ, ἀναφέροιτ' ἂν εἰς τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς καὶ τὸν τούτων ἄρχοντα. Ἀγαπήσω σε, Κύριε, ἰσχύς μου· Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου. Τῶν εὐεργεσιῶν αἰσθόμενος τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ἐστὶ μέγιστον δῶρον, ἀνατίθεισιν αὐτῷ, τὴν ἀγάπην φημί· ἦν καὶ πρώτην ὁ Σωτὴρ ἐν ἐντολαῖς ἔταξεν. Αἰνῶν ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. Ἐνταῦθα διδασκόμεθα χάριν μὲν ὁμολογεῖν ὑπὲρ τῶν ὑπεργμένων ἀγαθῶν· αἰτεῖν δὲ πάλιν τὰ ἐνδέοντα. Εἶτα διηγεῖται τὰς παντοδαπὰς τῶν πολεμίων ἐπαναστάσεις. Περιέσχον με ὠδίνες θανάτου. Οὐδενὸς, φησὶν, ἐνταῦθα πολέμου θνητοῦ μέμνηται, ἀλλὰ δυνάμεων ἀφανῶν, ἔνδον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κυκλοσῶν. Καὶ χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξάν με. Ὤδινες ἄδου περιεκύκλωσάν με· προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Χεῖμαρροι ἀνομίας εἰσὶν οἱ παράνομοι λογισμοί· οὗτοι δὲ αὐτοὶ καὶ ὠδίνες καλοῦνται χρονίζοντες ἐν ἡμῖν, καὶ πάλιν παγίδες, θανατοῦντες ἡμᾶς διὰ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτίας. Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ. Τὰ παραχθέντα τότε ἐπὶ τῇ καθόδῳ τοῦ Κυρίου εἰσηγεῖται· πάντες γὰρ οἱ τὴν γῆν οἰκοῦντες ἐκινήθησαν· πᾶσά τε χώρα ἐπληροῦτο τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης. Καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν. Ὅρη δυνάμεις εἰσὶ πονηραὶ αἱ ἐπαιρόμεναι κατὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Θεμέλια δὲ αὐτῶν τοὺς ἐν βάθει λογισμοὺς φησὶν. Καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός. Διότι ἐν μακρῷ αἰῶνι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἠπάτησαν διὰ τῆς πολυθέου δεισιδαιμονίας. Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ. Ὅργισθεῖς, φησὶ, κατέσβεσεν αὐτῶν τὸ πῦρ δι' οὗ πάλαι τοὺς ἀνθρώπους κατέφλεγον. Καὶ τούτου σύμβολον τὸν καπνὸν τίθει. Καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγήσεται. Ταῦτα γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἐνεργεῖ ἀφανῶς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων τὸ πῦρ αὐτῶν σβεννύς ἐτέρω πυρὶ κρείττονι καὶ δυνατωτέρῳ. [Ὅρωντες γὰρ οἱ δαίμονες τὸν Κύριον, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐκαίοντο ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.] Ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Οί κατά μετουσίαν τοῦ θείου πυρὸς φωτισθέντες. 27.112 Καὶ ἔκλινεν οὐρανούς, καὶ κατέβη. Λευκότατα προφητεύει τὴν κατάβασιν τοῦ Κυρίου. Εἶη δ' ἂν σημαντικὸν τοῦ Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου. Καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Τὸ κρύφιον τῆς ἐν τῇ οἰκονομίᾳ πορείας δηλοῖ καὶ τὸ ἄρα τον τοῦ Θεοῦ ἵνα μὴ δι' ὧν εἶπεν εἰς σωματικὰς ἔλκυσθῶμεν ἐννοίας. Ἐπέβη ἐπὶ χερουβίμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων. Τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ διὰ τούτων δηλοῖ χερουβίμ καὶ πτέρυγας ἀνέμων τὴν νεφέλην φησὶ [ἦτις αὐτὸν ὑπέλαβεν ἢ τὸ τῆς ἐπιφανείας ὄξυ, τὸ τῆς παρουσίας καὶ βοηθείας τάχος] περὶ ἧς ἐν ταῖς Πράξεσι γέγραπται· Καὶ ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. Τὴν ἀφανῆ καὶ λανθάνουσαν τοῦ Σωτῆρος σὺν ἀνθρώποις διατριβὴν. Κύκλω αὐτοῦ ἢ σκηνὴ αὐτοῦ. Σκηνὴν αὐτοῦ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν σημαίνει, ἐν ἧ κατασκηνῶσαι ἐπήγγελται. Κύκλω δὲ αὐτοῦ, φησὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι ἐν τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Σκτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. Τοῦτο φησὶ διὰ τὸ ἀμαυρῶς τοὺς περὶ αὐτοῦ λόγους ἐν τοῖς προφήταις κεῖσθαι, οἵτινες καὶ νεφέλαι προσηγορεύθησαν. Ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διήλθον. Τὸ φῶς, φησὶ, τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ φανεράς τὰς προφητείας ἐποίησεν. [Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπειλαὶ τοῖς προφητικοῖς ἔγκεινται λόγοις, καὶ ταύτας διὰ τῆς χαλάζης καὶ ἀνθράκων ἠνίζατο. Ἡ οὕτως, ἀπὸ τῆς τοῦ κηρύγματος ἐκλάμψεως ἔμπροσθεν αὐτοῦ διελθόντες οἱ ἀπόστολοι νεφελῶν δίκην τὸν κόσμον κατήρδυσαν. Αἱ δὲ χάλαζαι κολάσεων εἶδη τοὺς ἀπιστοῦντας ἀμυνόμεναι.] Χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. Διὰ τούτων σημαίνει τὰ μετὰ τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ συμβεβηκότα τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς νοητοῖς φημι. Ὡσπερ δὲ τὸν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγυπτίων ἐλευθερῶν χάλαζαν καὶ πῦρ ἔβρεξεν, οὕτω καὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς τῶν δαιμόνων δουλείας ἐλευθερῶν χάλαζαν ἔβρεξε καὶ ἄνθρακας πυρός. Ταῦτα δὲ εἶεν ἂν τιμωρητικαὶ δυνάμεις, δι' ὧν τὰς νοητὰς αἰγυπτίας καθεῖλεν. Καὶ ὥφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων. Μετὰ τὴν καθάρσιν τῶν ἐχθρῶν ὥφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων· δηλαδή ὁ σωτήριος τοῦ Εὐαγγελίου λόγος, ὅστις καὶ θεμέλιος τῆς οἰκουμένης γέγονεν· ἐπ' αὐτὸν γὰρ ἐπικοδομήθημεν. Ἡ καὶ οὕτως· πηγὰς νοήσεις τοὺς ἁγίους προφήτας, ἅτε δὴ τὸν σωτήριον ἀναβλύζοντας λόγον. Οὕτω γὰρ γέγραπται περὶ αὐτῶν· Καὶ ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ πηγῶν τοῦ σωτηρίου. Θεμέλια δὲ τῆς οἰκουμένης τὴν Μωϋσέως τοῦ πανσόφου Γραφήν. Κρηπὶδ γὰρ πίστεως καὶ θεογνωσίας ἐν αὐτῇ καὶ πρώτη τεθειμένην εὐρήκαμεν τὸ Χριστοῦ μυστήριον ἐν τύποις ὠδίνουσαν ἅμα τοῖς προφήταις. Ὁφθησαν τοίνυν ἀντὶ τοῦ, ἐφανερώθησαν. Ἦγουν πηγὰς νοήσεις καὶ 27.113 θεμέλια τῆς ὑπ' οὐρανὸν, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους· ἀναπηγάζουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸν σωτήριον λόγον καὶ κρηπίδα τῇ ὑπ' οὐρανὸν κατεβάλλοντο τὴν πίστιν. Πηγὰς δὲ ὑδάτων καὶ θεμέλια τῆς οἰκουμένης νοήσεις πάλιν τὸ σωτήριον βάπτισμα. Ἀπὸ ἐπιτιμῆσεώς σου, Κύριε. Προσυπακοῦ στέον τὸ, ἀνηρέθησαν οἱ προλεχθέντες ἐχθροί. Ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου. Οὐ παραυτὰ Θεὸς κολάζει τοὺς ἀμαρτάνοντας· ἢ γὰρ ἂν ἄρδην ἀπώλοντο· προαναφωνεῖ δὲ τῆς ὀργῆς τὰς κολάσεις· Παιδεύσω γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ ὀργῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν. Καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἐμπνέειν αὐτὸν πνεῦμα τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. Προσελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. Ὑδατα τοὺς πειρασμούς φησι. [Ἐξ ὑδάτων πολλῶν. Ὑδατα τοὺς πειρασμούς φησι. Λέγει ὁ Δαυὶδ· Ἐλάβέ με, ἦτοι τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν· ἐβαπτίσθησαν γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ὡσεὶ ψυχὰι τρισχίλια ὑπὸ τῶν ἀποστόλων.] Ῥύσεται με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου δυνατῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με. Εἰς τὰ πεπραγμένα αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ τῇ μετανοίᾳ μετέβη. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν. Ἦδη μὲν, τῆς ἐξομολογήσεώς μου ἐπακούσας ὁ Κύριος, γέγονέ μοι

ἀντιστήριγμα, μέλ λοντός μου περιτρέπεσθαι καὶ μέγα πτώμα ὑπομέ νειν, εἰ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν εἰς παντελῆ ἐξέπιπτον ἀποστασίαν. Πλὴν ἀλλὰ καὶ παντελῶς ρύσεται με διδούς ἄφεισιν τῆς ἀμαρτίας κατὰ τὸν προφητευόμενον καιρὸν τῆς αὐτοῦ παρουσίας, καὶ τοῦτο ποιήσει εὐεργετῶν με ὁ Κύριος, Ὅτι ἠθέλησέ με. Εἰ μὴ γὰρ ἠθέλησέ με, οὐκ ἂν τὸν προφήτην αὐτοῦ πρὸς με ἀπέστειλε. Καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος. Πέπεισμαι, φησὶν, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δικαιοκρισίας αὐτοῦ, οὐ μνημονεύσας μου τὰς ἀμαρτίας, κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου ἀνταποδώσει. Τὰς γὰρ ἄλλας μου πράξεις τὰς ἐν δικαιοσύνῃ ὡσπερ ζυγῶ ἀντιπαραβάλλων καὶ ἀντιστήσας τῷ ἀμαρτήματί μου, κατὰ πολὺ πλεονα ζούσας εὐρήσει τοῦ γενομένου μοι ἀμαρτήματος. Διδάσκει δὲ ὁ λόγος τὸ δύνασθαι τὸν κατὰ τινὰ ἀσθέ νειαν ὠλισθηκότα ἀναλαμβάνειν ἑαυτὸν διὰ δευτέρων κατορθωμάτων. [Δικαιοσύνην τὴν καθόλου ἀρετὴν λέγει· τὴν πρα κτικὴν καθαρότητα χειρῶν τὰς πρακτικὰς ἐνεργείας ἀμολύντους γενομένας τὸ ἀπὸ βελτίστης ἕξεως ἀπο τελεῖσθαι.] 27.116 [Ὅτι πάντα τὰ κρίματα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁλισθηκότας ἀναλαμβάνειν δεῖ ἑαυτοὺς διὰ δευτέρων κατορθωμάτων. Εἰ καὶ ἀνεξερεύνητα δὲ καὶ τὰ κρίματα καὶ ἀβύσσῳ ἐοικότα διὰ τὸ ἀκατάληπτον, ἀλλ' οὖν πάντα ἐνώπιόν ἐστι τοῦ θεοφιλοῦς.] Μετὰ ὀσίου ὀσιος ἔση. Εἰκότως κατηξίωσάς με τῆς σῆς εὐεργεσίας· ἐπειδήπερ, δίκαιος ὢν, οἶδας μετὰ ὀσίου ὀσιοῦσθαι. Εἰ γὰρ ἤμην ἐναπομείνας τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ παντελῆ διαστροφὴν ὑπομείνας, οἶδα, ὅτι καὶ σὺ αὐτὸς ὁ μέγας κριτὴς τῇ ἐμῇ ἀμαρτίᾳ κατὰ τὸν ἀλλήλον ἐπήγαγες τὸ σαυτοῦ κρίμα. Ἐπειδὴ δὲ ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς σου, τούτου χάριν ὁ μετὰ ὀσίου ὀσιούμενος καὶ μετὰ ἀθώου ἀθωούμενος, οὐ κατὰ τὴν ἐν καιρῷ τινι γεγενημένην μοι διαστροφὴν ἤρ μόσω, κατὰ δὲ τὴν μετὰ ταῦτα ζωὴν, καὶ τὸν ἐν δικαιοσύνῃ μου βίον τὴν ἀμοιβὴν μοι παρέξεις ἐν τῷ σῶ δικαστηρίῳ Ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις. Ἐπὶ τὸν χορὸν ἀναπέμπει τῶν ἀποστόλων. Καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερὶ φάνων ταπεινώσεις. Τοῦτο εἰς τοὺς Φαρισαίους καὶ γραμματεῖς τείνει. Ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου, Κύριε. Τὸν νοῦν φησὶν. Ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου. Τὴν ἄγνοιαν, φησὶ, τὴν ἐν ἐμοὶ διασκεδάσεις. Ὅτι ἐν σοὶ ρυσθήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. Ὅτι περιέλαβόν με οἱ ἐχθροί μου, φησὶν, εἰς τὸ ἀποκλείσαι. [Πειρατήριον δὲ καὶ λέγει τὰς ἡδονὰς, καὶ τεῖχος τὸν διάβολον.] Ὁ Θεός μου ἄμωμος ἢ ὁδὸς αὐτοῦ. Ἐνταῦθα, φησὶ, τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀπειθὴ γνῶμην καὶ τὴν σκληρότητα τῶν ἀγνωμόνων καὶ ἀχαρίστων καὶ σκληροκαρδίων Ἰουδαίων καταμέμ φεται. Ἐπειδὴ ἐπελαμβάνοντο τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ὡς παρὰ τὸν θεῖον πράττοντος νόμον. Καὶ μὴν καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐλοιδόρουν καὶ διεβάλλον 27.117 ὡς βλασφήμων, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, ὅτι Βλασφημεῖ. Τίς γὰρ δύναται ἀφιέναι ἀμαρτίας; Ἐκ πονηρᾶς συνειδήσεως καὶ κακοῦ λογισμοῦ ταῦτα πρὸς τὸν τῶν ὅλων Κύριον καὶ Θεὸν διανοούμενοι, καὶ λογιζόμενοι ἂ διελογίζοντο. [Τὰ λόγια αὐτοῦ πεπυρωμένα. Καὶ τὰ περὶ τούτου τοῦ λόγια αὐτοῦ ὡς τὸ πεπυρωμένον ἀργύριον, κατὰ πάσης μέμψεως, βεβαστανισμένα, δεδοκιμα σμένα. Ὅτι τίς Θεὸς πλὴν τοῦ Κυρίου; ἢ τίς Θεὸς πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν; Ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ Λόγος μό νος Θεὸς ἀληθῆς, διὸ καὶ Μονογενής, διὰ τὸ μόνος εἶναι Θεὸς ὡς ὁ Πατήρ. Εἰπὼν δὲ περὶ Χριστοῦ, ὡς φύσει Θεός, νῦν λέγει, Ἡ τίς Θεός; μόνον εἶναι λέγων, κατ' αὐτὸν, τὸν Πατέρα. Ἡμῖν δὲ εἷς Θεός ὁ Πατήρ· οὐ γὰρ ἐστὶ Θεὸς ἕτερος, ἵνα ὁ μὲν τούτῳ, ὁ δὲ ἐκείνῳ παράσχη τὴν αἴτησιν. Ἴσως δὲ καὶ ἐκ παραλλήλου τοὺς δύο προηγήκατο στίχους· οὕτω, φησὶν, ὁ ἀληθῆς Θεός, ὡς ἐπεποιθεῖν, ἐν μὲν τῷ νικᾶν δύναμιν περιεζώννυε, καὶ ἀβλαβῆ μοι τὴν περὶ τὰ πρακτέα ἐτίθει ὁδόν.] Ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δύναμιν. Ὅμοιον τὸ εἰρημένον· Ἔως οὗ ἐνδύσηθε ἐξ ὕψους δύναμιν. Καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. Τουτέστι διὰ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων ἄμωμόν με πα ρεσκεύασε τρέχειν ὁδόν. Καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἰστών με. Τουτέστι τὰ ἄνω

διδάσκει φρονεῖν. [Καταρτιζόμενος τοὺς πόδας μου. Ἄναλωτι κοῖ γὰρ οἱ ἅγιοι τῶν ἰοβόλων παθῶν· ἔλαβον γὰρ δύναμιν κατὰ τῶν νοητῶν ὄψεων, καὶ διὰ τοῦτο ἔλα φοῖς παρεικάζονται· καὶ αὐταὶ γὰρ ἀναλωτικά τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχουσιν ὄψεων· Ὡσεὶ ἔλαφου· ἔλα βον γὰρ ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορ πίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.] Διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον. Εἰς εὐχὴν γὰρ αὐτὰς ἐκτείνων περιγίνομαι τῶν δυσμενῶν. Καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχιόνάς μου. Τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀνδρικός δίκην τόξου χαλκοῦ κατασκευάσας. Διὰ μὲν τοῦ χαλκοῦ τὸ εὐτονον δεῖ κνυσι καὶ τὸ ἄτρωτον, διὰ δὲ τοῦ τόξου τὸ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμβολικῶς βραχιόνων ἀφίεσθαι βέλη. [Διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον. Ἐπιτευ κτικὸν εἶναι κατὰ τὴν μάχην διδάσκων, καὶ τιθεὶς τοὺς βραχιόνας ὡς τόξον, ὥσανεὶ χαλκοῦς ποιῶν κατὰ τὴν ἰσχὺν τούτους. Ἡ λέγει τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀνδρικός δίκην τόξου χαλκοῦ κατεσκευάσεν. Ὁ χαλκὸς σύμβολόν ἐστι πρακτικῆς· Διέφθειρε γὰρ, φησὶ, τὸν χαλκὸν σου, φησὶν ὁ Ἰεζεκιήλ πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ.] Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας. Ὑπερ ἡσπιάς μου, φησὶ, διὰ τοῦ σωτηρίου σου. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡ τῆς οἰκονομίας ἐπιδημία 27.120 [Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνῶρθωσέ με. Παιδείαν τὴν εὐαγγελικὴν λέγει· ἡ παιδείαν τὴν ἐκ νόμου φησὶ παίδευσιν· οἷον διὰ πάντων με, φησὶν, εὐεργετῶν δέδωκας καὶ νόμους, δι' ὧν ἐπαιδευόμην τὸ δέον. Μανθάνων γὰρ ἐκεῖθεν ὡς οὐ δεῖ ἀδικεῖν, ἀπειχό μιν τούτου. Ἄλλ' ἵνα μὴ βλάπτωμαι πάλιν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιεικείας, ἱκανὴν περιέχης βοήθειαν, πλα τυσμὸν παρεχόμενος, ἡ παιδείαν τὴν παιδευτικὴν λέγει διδασκαλίαν, κατὰ τό· Ἐπιλάβου παιδείας· ἡ τὴν ἐπίπονον ἀγωγὴν, κατὰ τό· Μὴ ὀλιγῶρει παι δείας Κυρίου.] Καὶ δεξιὰ σου ἀντελάβετό μου. Δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός. Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνῶρθωσέ με εἰς τέλος. Ἡ εὐαγγελικὴ δηλονότι διδασκαλία. Καὶ ἡ παιδεία σου αὐτὴ με διδάξει. Τὸ, Καὶ ἡ παιδεία σου αὐτὴ με διδάξει, Θεοδοτιῶνός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ, Ἡ παιδεία σου ἀνῶρθωσέ με εἰς τέλος, εἰρημένου τοῖς Ἑβδομήκοντα. Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου. Ἔστησας γὰρ ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, ἥτις ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν. Καὶ οὐκ ἠσθένησαν τὰ ἴχνη μου. Περιελών γὰρ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς παγίδας, ἃς κατεσκεύαζον οἱ ἐχθροὶ, κατήρτισεν ἡμῖν τὴν πορείαν. [Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου. Περιελών φησὶ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς παγίδας ἃς κατεσκεύαζον οἱ ἐχθροὶ, ἐλευθέραν μοι τὴν πορείαν ἐποίησας. Διαβήματα λέγει καθὸ ἐκ κακίας πρὸς ἀρετὴν διαβαίνει τις, ἃ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπίπονά ἐστι τῷ τὴν τεθλιμ μένην ὀδεύοντι· τῇ δὲ προκοπῇ πλατύνεται. Τῷ γὰρ μετὰ τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνους ἀνάπαυλαν δέχεσθαι ἰσχυροποιεῖται τὰ ἴχνη· ἔστησε γὰρ ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας ἡμῶν.] Καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου. Ὡς κατεσκευα σμένος διὰ τῆς θείας χάριτος εἰς δρόμον, περὶ τῆς νίκης θαρρήϊ. Ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ μὴ δύνωνται στήναι. Ἐκθλιψὶν τῶν ἐχθρῶν ἡ ἀπάθεια κατεργάζεται. Καὶ περιέζωσάς με δύναμιν. Πάλιν τὸ πᾶν τῆς νίκης τῷ δεδωκότι τὴν ἰσχὺν ἀνατίθησι. Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον. Ἀντὶ τοῦ εἰς φυγὴν ἔτρεψας. Ἴδιον γὰρ τῶν φευγόντων νῶτα διδόναι. Νῶτα δὲ διδῶσιν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δαί μονες μηκέτι λογισμοὺς ἐμπαθεῖς ἐμβαλεῖν δυνάμενοι τῇ ψυχῇ. Καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας. Τὸν Σαοῦλ, τὸν Ἀχιτόφελ, τὸν Ἀβεσσαλώμ, καὶ μυρίους ἑτέρους. Ἐκέκραξαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων. Ταῦτα περὶ τῶν αἰσθητῶν ἐχθρῶν φησὶν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου. Οὔτε γὰρ ἀλλόφυλοι τοὺς οἰκείους καλοῦντες εἰς ἐπικουρίαν θεοῦ τῆς παρ' αὐτῶν προνοίας ἀπέλαυσαν, οὔτε ὁ Σαοῦλ καὶ Ἀβεσσαλώμ καὶ ὁ Σε 27.121 μεεὶ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν πολέμιοι τὸν Θεὸν ἐσχήκασιν σύμμαχον. Καὶ λεπυνῶ αὐτούς ὡσεὶ χοῦν. Φροῦδοι, φησὶ, γενήσονται παντελῶς τῆς σῆς μοι χάριτος συνεργούσης. Ῥῦσαί με ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ. Ἐτι τοῦ Κυρίου τὸ πρόσωπον ἀποστρεφομένου μὲν δι' ἀπειθείαν τῶν Ἰουδαίων, αἰτοῦντος δὲ τὰ ἔθνη εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ. Καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἔθνων. Ἄλλ' οὐκ ἴσμεν

τὸν Δαυΐδ τῶν ἔθνῶν βασιλεύσαντα· οὐ κοῦν διὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα τεχθέντος ἢ προφητεία πληροῦται. Ὁ γὰρ ἐκ Δαυΐδ κατὰ σάρκα τεχθεὶς, Δαυΐδ καὶ αὐτὸς ὀνομαζόμενος κατὰ τὸν θεῖον Ἰεζεχιήλ, ὁ Δεσπότης, λέγω, Χριστὸς, πάντων ἔβασίλευσε τῶν ἔθνῶν· αἰεὶ μὲν ὡς Θεὸς τῶν ἀπάντων δεσπόζων, μετὰ δὲ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν ἔθε λούσιον τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκῶν δουλείαν δεξάμενος. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνω ἔδούλευσέ μοι. [Τοῦ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ· ἀποστρεφόμενος γὰρ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, αἰτεῖ τὰ ἔθνη εἰς κληρονομίαν.] Οὐκ ἄγνοίς ἐστὶ σημαντικόν, πάντα γὰρ οἶδεν ὡς Θεός· ἀλλ' ὅτι οἱ κατὰ καιροὺς τὴν οἰκειότητα τὴν πρὸς ἐμὲ μὴ λαχόντες ἀλλότριον ἂν εἶεν καὶ ξένοι καὶ πόρρω τῆς ἐμῆς ἀπέχοντες οἰκειότητος. Υἱοὶ ἀλλότριον ἐψεύσαντό με. Ὁ κληθεὶς υἱὸς πρωτότοκος Ἰσραὴλ ἀλλότριος ἐκλήθη διὰ τὴν ἀπίστιαν υἱός. Υἱοὶ ἀλλότριον ἐπαλαιώθησαν. Πᾶν τὸ παλαιούμενον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. Ζῆ Κύριος, καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεός μου. Εὐκαίρως τὸ, Ζῆ Κύριος ἐπεφώνησεν. Ἐπειδὴ ἐμνημόνευσεν τῆς ἀντιλογίας τοῦ λαοῦ, ἐν ᾗ ἔβδων λέγοντες Αἶρε, αἶρε· σταύρωσον αὐτόν. Καὶ ὑψωθήτω ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου. Εἰ καὶ ἔταπεινώσεν ἕαυ τὸν, φησὶ, λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφήν, ἀλλ' ὑψηλὸς ἐστίν. Ὅμοιον δὲ τῷ εἰρημένῳ τὸ, Ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. Ὁ Θεὸς ὁ δίδους ἐκδικήσεις ἐμοί. Ἐκ τοῦ ἀπίστου λαοῦ τῶν Ἰουδαίων δηλονότι. Καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμέ. Τὰ ἔθνη, φησὶν, ὑπετάγησαν τῷ Χριστῷ. Ὁ ῥύστης μου ἐξ ἐχθρῶν μου. Τῶν ἀρχόντων τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ λαοῦ φησὶν. Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμέ. Τοῦ Ἰουδα λέγει. [Ὁ ῥύστης μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὀργίλων. Ἐκ τοῦ λαοῦ ἀπίστου. Ὀργίλοι ἐχθροὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς Σαμαρείτην αὐτὸν κερτομοῦντες. Ἀνὴρ δὲ ἄδικος ὁ Ἰούδας, ἢ Πιλάτος, ἀναιτίως κολάσας. Διὰ τοῦτο ἢ διὰ τὰς εἰς ἐμὲ εὐεργεσίας εὐχαριστήσω σοι ἐπὶ πάντων εἴτε Ἰουδαίων εἴτε ἔθνῶν, καὶ ἐν ὕμνοις ἔξω τὸ ὄνομά σου.] Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, Κύριε. Ἐπειδὴ τὰ καὶ τὰ εἰργάσω, ἐγὼ, φησὶν ὁ προφήτης, ἐπειδὴν σὺ αὐτὸς ὁ Κύριος τὰ ἔθνη καλέσης, 27.124 δι' αὐτῶν σοι ἐξομολογήσομαι, ἀδόντων αὐτῶν οὐς πεποίηκα ὕμνους. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ με γαλυνῶ, φησὶ, τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτῶν τῶν ἔθνῶν· ἦν ἐποίησε σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Μεγαλυνῶ, τουτέστι τοῖς πᾶσι διαβοήσω λαμπρῶς. Ἐπειδὴ καὶ ταύτην εἰργάσατο, φησὶ, ποιῶν ἔλεον ἐπὶ τὸν χρισθέντα αὐτοῦ λαόν· εἰς βασιλείον γὰρ ἱεράτευμα ἐχρίσθημεν. Ποιῶν δὲ τῷ λαῷ τὸ ἔλεος καὶ μοι τῷ Δαυΐδ, παρασκευάσεις γενέσθαι αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματί μου. Σπέρμα γὰρ τοῦ Δαυΐδ καὶ ὁ ἐξ ἔθνῶν λαός· ἅτε δὴ γεγωνὸς τέκνον τοῦ ἐκ σπέρματος κατὰ σάρκα γεννηθέντος Δαυΐδ. Εἰς τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΙΗ. Ὑποθέσις. Εἰσαγωγικὴν διδασκαλίαν περιέχει ὁ παρὼν ψαλμὸς ἐκ προσώπου τῶν ἀποστόλων πρὸς τὰ ἔθνη. Διὸ καὶ οὐρανὸν, καὶ ἥλιον, καὶ τὰ ἕτερα στοιχεῖα, οὐς καὶ μεγάλους ἐνόμιζε θεοὺς ταῦτα ἀνυμνεῖν τὸν ποιητὴν αὐτῶν λέγουσιν. Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Ὅμοιον τὸ εἰρημένον· Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ἢ τε αἴδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης. Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα καὶ νύξ ... Ἡ ἡμέρα, φησὶ, καὶ ἡ νύξ εὐτάκτως καὶ εὐαρμόστως ἀντιπαραχωροῦσαι τοὺς δρόμους ἀλλήλαις, δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸν δημιουργὸν αὐτῶν ἀνακηρύττουσιν. Οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι. Καθ' ὑποστιγμὴν ἢ ἀνάγνωσις. Ἀντιπίπτων δὲ, ὑποτέμνεται· τὸ δὲ ἂν τιπίπτον ἐστὶ· Καὶ μὴν οὐ φθέγγονται; Διὸ λέγει· Ἄρα οὐκ εἰσὶ τινὰ πράγματα ἅ, καὶ μὴ ἀφιέντα φωνῆν, τὸν τεχνίτην ἀνακηρύττουσι; Ναὶ μὴν καὶ γὰρ ἐκ τῆς καλῶς ἡρμοσμένης νηὸς ἢ τέχνης τοῦ ναυπηγοῦ φαίνεται· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. Οὐκ οὖν καὶ τὰ ποιήματα τὰ προειρημένα οὕτω κηρύττει ἀπὸ μεγέθους καὶ καλλονῆς καὶ εὐαρμοστίας τὸν δημιουργόν· ὡς εἰς πᾶσαν αὐτῶν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν τὸ κήρυγμα. Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ. Τῷ ἡλίῳ, φησὶν, ἔθετο τὸ σκῆνωμα,

ἤτοι οἶκον. Ποῦ δὲ ἔθετο ἢ ἐν τῷ προειρημένῳ οὐρανῷ καὶ στερεώματι; Τοῦτον δὲ τὸν οἶκον καὶ παστὸν ὠνόμασεν. Ὡσπερ δὲ ἡμέρα καὶ νύξ τῇ εὐτάκτῳ συμφωνίᾳ κηρύττουσι τὸν δημιουργὸν, οὕτω καὶ ὁ ἥλιος, τὸ τὸν δρόμον μετὰ τινος εὐαρμοστίας ποιεῖσθαι, δηλοῖ τοῦ προστάττοντος τὴν δύναμιν. Ὁ νόμος Κυρίου ἄμωμος ἐπιστρέφων ψυχάς. Ὁ εὐαγγελικὸς δηλονότι. Ὡς ἤδη δὲ ἀπὸ τῶν προειρημένων στοιχείων παιδαγωγηθέντες οἱ ἐξ ἔθνων, ἕνα εἶναι τὸν δημιουργὸν, διδάσκονται λοιπὸν καὶ τὸν εὐαγγελικὸν νόμον, ὡς καὶ ἐπιστρέψαι τῶν ἔθνων ἀπάντων τὰς ψυχὰς εἰς ἀλήθειαν. Ἡ μαρτυρία Κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νήπια. Ἦν ἐμαρτύρησεν περὶ ἑαυτοῦ ὁ Μονογενὴς τὸ· Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα· καὶ, Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξῆλθον, καὶ ἤκω· καὶ, Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ. 27.125 [Σοφίζουσα νήπια, βεβαιούσα τοὺς ἀποστόλους, ἢ νήπια τοὺς ἐν Χριστῷ γενομένους νηπίους φησὶ καὶ ἄφρονες, καὶ τοὺς ἀνθρώπους σοφίας ἀπείρους.] Τὰ δικαιώματα Κυρίου εὐθέα εὐφραίνοντα καρδίαν. Ἀντὶ τοῦ, ἡ δικαίωσις ἢ γενομένη ἐν τῇ ἡμέρᾳ κρίσει. Κρίνας γὰρ ἡμῶν τὴν κρίσιν, ἐξέβαλε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος, διδοὺς ἡμῖν εὐφροσύνην ἐν καρδίᾳ. Ἡ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Τοὺς τῆς διανοίας φησὶν ὀφθαλμούς πόρρωθεν τὴν ἀυγὴν ἀναπέμπουσα. Ὁ φόβος Κυρίου ἀγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὡς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ νομικοῦ φόβου τὸ τοιοῦτον· ἐκεῖνος γὰρ κολαστής. Ἡμῶν ἀγνεΐα ἐστὶν ἀμαρτημάτων ἀποχή. Διὸ καὶ ἀγνὸς εἴρηται ὁ φόβος, ὡς ἀγνοὺς ποιῶν· τῷ γὰρ φόβῳ Κυρίου, φησὶν, ἐκκλίνει τις ἀπὸ κακοῦ. Αἰώνιος δὲ ὢν ὁ φόβος, ἐν οἷς ἂν γένηται καὶ αὐτοὺς αἰωνίους ποιεῖ. Ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή. Μισθὸς γὰρ φυλακῆς γίνεται ἂ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. [Καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐτά. Ὁ μὴ σταγῶνηθεις τῷ εὐαγγελικῷ νόμῳ νέος λαὸς, καὶ τὰ κρίματα ἀληθινὰ φυλάττειν εἰπὼν, εὐχὴν ἀναπέμπει, καὶ τὸν κατὰ διάνοιαν λογισμὸν καθαρὸς εὔρεθῆναι ὡσαύτως καὶ τῶν ἐκτὸς ῥυσθῆναι δαιμόνων.] Εἰς τὸ τέλος.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΙΘ΄. Ὑπόθεσις. Λέγεται μὲν ὁ ψαλμὸς ὡς ἐκ προσώπου τῶν περὶ τὸν Δαυΐδ ἐταίρων, αὐτῷ τῷ Δαυΐδ ἐπευχομένων ποιοῦντι θυσίαν. Ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς πρόσωπον τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σταυροῦ ῥηθέντος. Ἐπακούσαι σου ὁ Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως. Προσθεθεῖ σοι· Σκεπάσαι σε, φυλάξαι σε. Ἐξαποστείλαι σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ Σιών ἀντιλάβοιτό σου. Λέγει δ' ἂν ταῦτα πρὸς τὴν τοῦ ἀθυμοῦντος παραμυθίαν ἢ ὁ ἐνυπάρχων τῇ ψυχῇ Λόγος, ἢ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Εὐχῆς δὲ δεῖ τῷ θλιβῶ μὲν, καὶ τοῦ μὴ καταβαλεῖν τὰς ἐλπίδας· οὕτω γὰρ Θεὸς ἐπήκοος γίνεται. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου. Σωτήριος τοῦ Πατρὸς ἐν κόσμῳ ὁ Υἱός· σωτήριον τοῦ Υἱοῦ ἐν κόσμῳ ὁ σταυρός. [Ἀγαλλιασόμεθα ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. Τὸ σωτήριον, φησὶν, ὃ δέδωκας τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, διὰ τῆς σῆς ἀναστάσεως πᾶσι φανερόν κατέστησας.] 27.128 Πληρώσαι Κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου. Τίνα ἦν τὰ αἰτήματα, ἢ τὸ, Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου· Δῆλον δὲ, ὅτι τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. [Ἦν τὸν Δαυΐδ ἢ τὸν Ἐζεκίαν· ἐφ' ἱερέων γὰρ καὶ βασιλέων, ἢ διὰ τὴν κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου οἱ κοινομίαν καὶ ἀνάστασιν· ἢ καὶ ὅτι σωζομένων ἡμῶν, αὐτὸς λέγει σώζεσθαι, οὗ καὶ μελήσει μὲν σώματος ὄντες ἐνός. Διὸ καὶ νῦν εἶπεν· Ἐν γὰρ τῷ παρόντι γινώσκομεν σωζόμενον τὸν Χριστὸν, τῷ ἀπεντεῦθεν ἀρραβῶνα ἡμᾶς δέχεσθαι σωτηρίας. Ἐσωσας δὲ διὰ τῆς δυναστείας τῆς δεξιᾶς σου. Δεξιὰν τὰς πράξεις, τὰς μεγάλας δυνάμεις, τὴν βοήθειαν εἰπὼν· ἢ τὰς θεοσημεΐας προαναφώνει τοῦ Χριστοῦ.] Νῦν ἔγνω, ὅτι ἔσωσε Κύριος τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ὡς ἤδη φωταγωγηθεὶς διὰ τοῦ Πνεύματος τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐν δυναστεΐαις τῆς σωτηρίας τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Ἐσωσεν ἡμᾶς, φησὶ, δυνάμεις μεγάλας

ἐργασάμε νος. Τὰς πράξεις γὰρ ἐνταῦθα σημαίνει διὰ τὰς δε ξιάς δυνάμεις τοῖς προσιούσιν ὀρέγειν. [Ἐκεῖνοι μὲν, φησὶ, πεποηθέντες ἐπὶ τούτοις, ἔπεσον· ἡμεῖς δὲ, ἐν ὀνόματι Κυρίου καθωπλισμένοι, ἐσώθημεν.] Δεξιὰν δὲ πάλιν ἐνταῦθα ἀνθρωπίνως εἶπε, τὴν θεῖαν οὕτως ὀνομάζων ἐνέργειαν. Οὗτοι ἐν ἄρμασι, καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις. Ὡσπερ τῶν αἰσθητῶν Αἰγυπτίων σῶζων τὸν Ἰσραήλ, ἄρμα τα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν, οὕτω καὶ πάντων ἀνθρώπων σῶζων τὸ γένος τῶν νοητῶν Αἰγυπτίων, συνέτριψε τὰ ἄρματα. Κύριε, σῶσον τὸν βασιλέα. Τοιγάρτοι τοσαύτης ἀπολαύσαντες ἀντιλήψεως ἰκετεύομεν, Δέσποτα, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν ἡμέτερον βασιλέα ταύτης μετα λαγχάνειν διηνεκῶς. Εἰς τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Κ'. Ὑπόθεσις. Καὶ τοῦτον τὸν ψαλμὸν οἱ προδηλωθέντες ἐταῖροι τοῦ βασιλέως ἀναπέμπουσιν, ὡς ἤδη αὐτοῦ εὐφραينو μένου διὰ τὸ ἐκ σπέρματος αὐτοῦ γεγεννημένον τῷ κόσμῳ σωτήριον. Τοῦτο γὰρ ἦν ὃ ἐπεθύμει κατὰ ψυχὴν, καὶ ἐδέετο λαβεῖν. Ὅπερ καὶ δοθὲν γέγονεν αὐτῷ οἷά τις στέφανος ἐκ λίθου τιμίου τὴν κεφαλὴν δοξάζων· δοξάζεται γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὁ Δαυΐδ μετὰ τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ καὶ υἱοῦ τὸ κατὰ σάρκα. Οὐ μόνον δὲ στέφανος αὐτῷ γέγονε τὸ σωτήριον, ἀλλὰ καὶ ζωὴ, καὶ μακροήμερευσις, καὶ δόξα, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ εὐφροσύνη, καὶ χαρὰ, καὶ ἐλπίς, καὶ ἔλεος οὐ σαλευόμενον. Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς. Ὅτι δῶης αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ἐν ἀπάσαις, φησὶ, ταῖς γενεαῖς αἰοίδιμος ἔσται καὶ πολὺ θρύλλητος, τοσαύτην ἐσχηκῶς παρὰ σοῦ παρρησίαν. Τὸ γὰρ μετὰ τοῦ προσώπου σου, παρὰ τῷ προσώπῳ σου, τέθεικεν ὁ Σύμμαχος. Εὐφροσύνην τοῖ 27.129 νυν ἔξει, φησὶ, καὶ διηνεκὴ θυμηδίαν τοῦ προσώπου, τουτέστι τῆς σῆς εὐμενείας τυγχάνων. Αἴτιον δὲ τοῦ των αὐτῷ γέγονε τὸ ἐπὶ σοὶ πεποιθῆναι. Εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. Πρόσωπον τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός. Ὁ ἑωρακῶς, φησὶν, ἐμὲ, ἐώρακε τὸν Πατέρα. Μετὰ τούτου εὐφραίνεσθαι κατ' οὐρανὸν ὡς νυμφαγωγοὶ μετὰ τοῦ νυμφίου μέλλομεν. Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει. Κρείττων ἐστὶ τῶν πολεμούντων τῆς σῆς χάριτος ἀπολαύων. Ἀπολαύει δὲ ταύτης ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ θαρρῶν, τῇ δὲ σῇ ἐλπίδι χρώμενος μόνῃ. Εὐρεθείη ἡ χεὶρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου. Ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον ὁ λόγος διὰ τὰ γεγονότα κατ' αὐτοῦ παρὰ τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ. [Λέγει δὲ, ὅτι θηρεύσει τοὺς ἀμαρτήσαντας. Εἰ γὰρ ἐν τῷ τηροῦντι τὰς ἐντολὰς ἢ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τελειοῦται, δῆλον, ὡς ὁ μὴ τηρῶν μισεῖ· ὃς καὶ ἀπολωλε κέναι λέγεται.] Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου. Ἄντι τοῦ, Πυρὸς ἀποδείξεις μετόχους. Τοῦτο γὰρ ἑαυτοῖς ἐθησαύρισαν ἐν τῇ δευτέρᾳ σου ἐπιφανείᾳ, ὅταν καὶ ἀποδιδῶς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτοὺς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. Ὀργὴν φησὶ τὴν τιμωρίαν τὴν γενησομένην αὐτοῖς διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν. Τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ γῆς ἀπολεῖς. Τοὺς λόγους τοὺς πονηροὺς καὶ τὰ ἐνθυμήματα. Ταῦτα δὲ εἰσὶν ἐπιβουλαὶ αἱ παρ' αὐτῶν, αἱ καὶ ἀνήρηνται διὰ τῆς ἀναστάσεως. [Τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ ἄθεα δόγματα, ἃ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῶν, ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς ἀπωλεία παραδίδωσι.] Καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. Εὐεργεσία ἐστὶν ἀμαρτιῶν ἐκπεσεῖν καὶ ἐννοιῶν πονηρῶν. Σπέρμα γὰρ ἀμαρτίας λογισμὸς πονηρός. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον. Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἠρμήνευσεν· Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ἀποστρόφους, τουτέστιν ὀπίσω καὶ παρακολούθημα τῶν ἔθνων. Ἐν τοῖς περιλοίποις σου ἐτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Καταλέλοιπας αὐτοῖς, φησὶν, ἐπιστροφῆς καιρὸν πρὸς τὸ μετανοῆσαι. Αὕτη δὲ ἐστὶ μετὰ τὸ πλήρωμα τῶν ἔθνων κλήσις καὶ ἐπιστροφή. [Ποιήσεις τοὺς ἀπιστήσαντας Ἰουδαίους. Οὐς δὲ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, τίθησι νῶτον μὴ δυναμένους εἶναι πρόσωπον, πρὸς τὸ τὰ ὀπίσθια κατανοοῦντας διὰ τῶν ποιημάτων πάλιν πρὸς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι. Τοὺς

γάρ μὴ οἴους τε ὄρᾶν τὸ πρόσωπον, τῷ μὴ ἔχειν καρδίαν καθαρὰν, τίθεται κατανοεῖν τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ, τὰ μετ' αὐτὸν ὄντα δημιουργήματα· ἵνα τὴν κτίσιν θεωροῦντες ἔννοιαν αὐτοῦ λάβωσι, καὶ προσβαλόντες τῷ Θεῷ αὐτῶν, τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον ἴδωσι. Περί λοιπα δὲ τοῦ Θεοῦ τὰ ἀνωτέρω τῶν κτισμάτων τῶν αἰσθητῶν. Ὑψώθητι, Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου. Ὅμοιον τῷ· Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. Τὴν δευτέραν δὲ σα 27.132 φῶς παρουσίαν εὐχεται διὰ τοῦτο γενέσθαι· Ἄσο μεν καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυναστείας σου. Τότε γὰρ πᾶσα δικαίων ψυχὴ, ἐν ταῖς ἄνω γενομένη μοναῖς, τὰς πνευματικὰς ἀναπέμπει λατρείας.] Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐωθινῆς,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΚΑ΄. Ὑπόθεσις. Ἄδεται ὁ προκείμενος ψαλμὸς ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐωθινῆς. Τουτέστιν ὅτι νυκτὸς καὶ ἀχλύος δια βολικῆς ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς, ἐπιλάμψας ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀνατολὴ ἐξ ὕψους κατὰ τὸ γε γραμμέρον. Ἡ καὶ ἀντίληψιν ἐωθινὴν τὸν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ὀνομάζει καιρὸν. Ἐγήγερται γὰρ ὄρθρου βαθέος, ὁδοποιήσας τῇ ἀνθρώπων φύσει τὴν εἰς ἀφθαρσίαν ὁδόν. Ἄδει δὲ τὸν ψαλμὸν ὁ Χριστὸς ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος. Σαφῶς δὲ καὶ τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σταυροῦ ἐξηγεῖται ἡμῖν Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου, πρόσχε μοι· ἵνα τί ἐγκατέλιπες με; Αἰτεῖ τὴν ἐποπτεῖαν τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὰ ἡμῶν εἰς ἑαυτὸν μετατιθεῖς ἵνα [αμβρ., ἡμεῖς γὰρ ἦμεν οἱ ἐγκαταλελειμμένοι πρότερον, νῦν δὲ προσειλημμένοι καὶ σεσωσμένοι. Ταῦτα λέγει ἵνα, καὶ τὰ ἐξῆς] παύσῃ τὴν ἄρὰν, καὶ ἐφ' ἡμᾶς μεταγάγῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς. Ἡμεῖς γὰρ ἔσμεν οἱ γεγονότες ἀποστροφή καὶ ἐγκατάλειψις διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν. Μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου. Σκόπει μοι πάλιν τὸ τῆς ἀνθρωπότητος πρόσωπον ἐν Χριστῷ παρακαλοῦν ἀπαλ λάττεσθαι τῶν πταισμάτων ἤτοι τῶν παραπτωμάτων καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς λόγων. Δῆλον δὲ, ὅτι τῆς ἐκάστω πρεπούσης δικαιοσύνης. [Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς μου. Ταῦτα λέγει ὁ Σωτὴρ ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος ἀντὶ τοῦ· Θεέ μου, Θεέ μου.] Ὁ Θεὸς μου, κεκράξομαι ἡμέρας, καὶ οὐκ εἶσα κούση, καὶ νυκτὸς, καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. Καθ' ὑποστιγμὴν ἀναγνωστέον. Σημαίνει δὲ ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἀνόνητος τῆς προσευχῆς ὁ καρπός. Φησὶ γάρ· Οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. Τουτέστιν, οἶδα σαφῶς, ὡς κεκράξομαι μὲν ἐγώ, εἰσακούσει δὲ αὐτός. Ὅτι γε καὶ, κατοικῶν ἐν ἀγίοις τοῖς εἰς σὲ τὸν νοῦν ἔχουσιν, ἔπαινος καὶ δόξα αὐτῶν γίγνηται. Σὺ δὲ ἐν ἀγίῳ κατοικεῖς, ὁ ἔπαινος τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ἐπαινούμενος ὑπὸ τοῦ Ἰσραήλ· ἢ ὁ αὐτὸς ἔπαινος ὢν. Ἐπὶ σοὶ ἠλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἠλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς. Πατέρας ἑαυτοῦ κατὰ σάρκα τοὺς πατριάρχας καὶ τοὺς προφήτας φησὶ. Δείκνυσι δὲ καὶ τῆς ἐλπίδος τὸ κέρδος. [Ἐπὶ σοὶ ἠλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ σάρκα πρὸ ἐμοῦ, τουτέστιν οἱ προφῆται, ἐπὶ σοὶ προσεδόκων, τὴν ἐμὴν ἐπίλαμψιν ἀναμένοντες, καὶ τῆς ἐλπίδος οὐ διεψεύσθησαν· ὡσαύτως καὶ οἱ πατριάρχαι.] Ἐγὼ δὲ εἶμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Τα 27.133 πεινόφρονας εἶναι διδάσκει, καὶ μάλιστα προσιόντας Θεῷ. Ὀνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουδένωμα λαοῦ. Ταῦτα σαφῶς ὁ εὐαγγελιστὴς πεπραχθαι εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σταυροῦ φησιν· καθ' ὃν ἐπέσειον αὐτῷ οἱ παραπορευόμενοι τὰς κεφαλὰς, καὶ ἐβλασφήμουν εἰς αὐτὸν λέγοντες· Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, σῶ σὲ σεαυτὸν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκπάσας με ἐκ γαστροῦ. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ κατ' εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς ἐνηνθρῶθησεν. Ὅτε γὰρ, φησὶν, ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γεννῶμενον ἐκ γυναικός. Ἐπιγράφεται γὰρ καὶ ἐλπίδα τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα, καὶ τοῦτο λέγων ὡς ἄνθρωπος· ἐπειδὴ γὰρ τὸν Χριστὸν μόνον ἐκ τῆς Μαρίας ἐξέσπασεν ὁ Θεός, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οὐκ ἐκσωσμένων, ἀλλ' ἐξερχομένων. Ἐξῆλθε γὰρ, φησὶν, Ἡσαῦ, ὧ ἡ δὸρὰ δασύς. Ἐπὶ σὲ ἐπερβρίφην ἐκ μήτρας ἀπὸ γαστροῦ, κ.τ.λ. Εὐχεται πάλιν ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ

γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν αὐτὸν καταλέλοιπε χορός. Εἶτα προλέγει τὰ τῆς θλίψεως εἶδη. Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί. Τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἄρχοντάς φησιν. Ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθη, καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ὅστᾶ αὐτοῦ φησι τοὺς ἀγίους μυσταγωγούς· εἰ γὰρ σῶμα αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία, εἰκότως καὶ οἱ συνέχοντες αὐτὴν νοηθεῖεν ἂν ὀστᾶ. Ἦκούσα μεν δὲ τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὡς, συλληφθέντος αὐτοῦ παρὰ τῆς σπέρας τῶν στρατιωτῶν, διεσκορπίσθησαν οἱ μαθηταί. Καὶ ἄλλως· Τὰ ὀστᾶ τῆς σοφίας, τὰ ἅγια δόγματα τῆς Ἐκκλησίας ἐστίν, ἅπερ ἐν τῷ Πάσχα μὴ συντριβείν τοῖς Ἰουδαίοις νενομοθέτηται· Ὅσοῦν γὰρ αὐτοῦ, φησὶν, οὐ συντριβήσετε. Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος. Ἴδιον λύπης τὸ εἰρημένον· γέγραπται γάρ· Ἦρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. Ἐλυπεῖτο δὲ ὑπὲρ τε τοῦ Ἰουδαίων ἔθνος καὶ τοῦ προδότου, ὅτι δὴ ἀπωλεία παρελαμβάνοντο διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀσέβειαν. [Καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ἐσκέδα σται, φησὶ, καὶ διεσκορπίσθη τὰ τέως ἐν ὀστέων τάξει τὴν περὶ τὸν διδάσκαλον συμπληροῦντα σύνταξιν· ἀφέντες γὰρ αὐτὸν οἱ μαθηταί ἔφυγον, τὸ κατὰ πεδίον ἀφιέμενον ὕδωρ μιμησάμενοι.] Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχὺς μου, καὶ ἡ γλῶσσα κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου. Σημαίνει διὰ τούτων τὴν ἐπὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ συμβᾶσαν αὐτῷ δίψαν, ὅτε καὶ αἰτήσαντι πιεῖν, ὄξος προσήνεγκαν αὐτῷ μετὰ χολῆς. [Διὸ λέγει· Καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου.] Καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με. Χάριτι γὰρ Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου. Οὐ γὰρ εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς χοῦν θανάτου κατήχθη ὁ Χριστός· οὐκ ἐγκατελείφθη γὰρ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν ἄδην, οὐδὲ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί. Πάλιν τοὺς ἄρχοντας σημαίνει. Ὠρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου. Διὰ τοὺς ἐν σταυρῷ ἦλους φησὶν. 27.136 Ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ψηλαφῶντες κατὰ τὸ εἶκος ἅπαν αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ ἀναμετροῦντες ἕκαστον τῶν ὀστέων, ἵνα ἴδοιεν οὐ τοὺς ἦλους πῆξαι χρή. Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν καὶ ἐπειδὸν με. Ἀντὶ τοῦ, ἐπεγέλασαν. Ταῦτα δὲ φησι διὰ τὴν κοκκίνην χλαμύδα καὶ τὸν ἐξ ἀκανθῶν στέφανον, καὶ τὸν ἀντὶ σκῆπτρου κάλαμον. Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς. Σαφῶς ταῦτα ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐγράφη. Σὺ δὲ, Κύριε, μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ. Μεθίστησι τοὺς λόγους εἰς προσευχήν. [Σοῦ, φησὶ, βοηθοῦντος καὶ ἀντιλαμβανομένου, τριταῖος ἀναστάς, ματαίαν αὐτῶν τὴν ἐπιβουλήν ἀποδείξω.] Ὑποτύπωσις ἡμῖν γενόμενος, ὡς δεῖ ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἐπικαλεῖσθαι Θεὸν, καὶ μὴ καταπίπτειν εἰς ἀκηδῖαν, μηδὲ ἐκλύεσθαι ὑπὸ τῶν θλίψεων. Ρῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχὴν μου. Τὴν κακίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν ἄνοιαν διὰ τούτων σημαίνει διὰ ῥομφαίας καὶ χειρὸς κυνὸς καὶ λέοντος καὶ κεράτων μονοκερῶτων. Καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. Τὰ ἐκ τούτου τοῦ κυνὸς γενόμενα χεῖρα, καὶ αὐτὸν κύνα ὀνομάζει· Οὐ καλὸν γὰρ, φησὶν, ἐστὶ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [Ῥομφαία δὲ εἶη ἂν καὶ ὁ διάβολος, αἰετὶς τιτρώσκειν ἐπιχειρῶν. Μονογενῆ δὲ λέγει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, διὰ τὸ μεμονῶσθαι καὶ κεχωρίσθαι τῶν ἄλλων ψυχῶν· πᾶσαι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι ἐγνώσαν ἁμαρτίαν, ἐκείνη δὲ οὐ· καὶ διὰ τὸ μόνην αἰετὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἔνωσιν ἔχειν καθ' ὑπόστασιν μετὰ τῆς σαρκός. Εἷς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐκεῖναι δὲ ἐκ διαλειμμάτων ἐπιφοιτᾷ. Τάχα δὲ καὶ τὴν παραστᾶσαν Ἐκκλησίαν αὐτῷ λέγει μονογενῆ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἐκ τῶν ἀμώμων συμπληρουμένην κατὰ προκοπήν ἐκ τῶν ἐξήκοντα βασιλίδων καὶ ὀγδοήκοντα παλλακῶν.] Σῶσόν με ἐν στόματος λέοντος, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερῶτων τὴν ταπεινώσιν μου. Διηγῆσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· ἐν μέσῳ Ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. Ἐδίδασκε γὰρ ἡμᾶς τὸν φύσει καὶ ἀληθείᾳ Θεὸν καὶ ὁμοούσιον αὐτοῦ Πατέρα. Πάλιν ὡς ἄνθρωπος ἦνεται διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, αἰνέσατε αὐτόν· ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακώβ, δοξάσατε αὐτόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐξ ἔθνων καὶ ἐξ Ἰουδαίων συνέστηκε, καὶ τούτους καὶ ἐκείνους εἰς τὸν ὕμνον ἐγείρει· τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ προπάτορος ὀνομάζων Ἰα κώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἀρ κούσης ἀντὶ γένους κοσμήσαι. Οὕτω καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐξ ἔθνων τῷ νόμῳ προσιόντας ἔθος ἦν ὀνομάζειν. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἡ τῶν Πράξεων ἱστορία διδάσκει δημηγορῶν γὰρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος οὕτως ἔφη· Ἄνδρες Ἰσραηλίται, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Κύριον. 27.137 Ὅτι οὐκ ἐξουδένωσεν. Ἄ κατώρθωσεν ἡμῖν δι' ἑαυτοῦ ὁ Μονογενὴς ἐκδιδάσκει σαφῶς. Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου Ἐπαινὸν τὴν δοξολογίαν φησὶν· ἔστι δὲ ταύτην παρὰ τοῦ Πατρὸς γενομένην ἰδεῖν, ὅτε ἦλθε φωνὴ ἄνωθεν λέγουσα· Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. [Ἡ ὅτι ὡσπερ ἐγὼ σε δῆλον τοῖς ἀνθρώποις ἐποίησα, οὕτω καὶ σὺ πάντως τὴν αὐτὴν μοι προσάγεις τιμὴν, νῦν μὲν λέγων· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου· νῦν δὲ ἀποκαλύπτων Πέτρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς.] Τὰς εὐχὰς μου ἀποδώσω. Εὐχὴ ἡ ἐπαγγελία παρὰ τῆς θείας ὀνομάζεται Γραφῆ. Οὐκοῦν τῆς ὑπακοῆς ἐκπλήρωσις ἡ γενομένη παρὰ τοῦ Υἱοῦ τῷ Πατρὶ μέχρι θανάτου ὡσαύτως ἂν νοηθεῖται, ἀποδοθεῖς τῆς εὐχῆς παρ' αὐτοῦ τῷ Πατρὶ. [Εὐχὴ μὲν ἡ ἐπαγγελία παρὰ τῆς θείας ὀνομάζεται Γραφῆ· Οὐκοῦν ἡ τῆς ὑπακοῆς ἐκπλήρωσις ἡ γενομένη παρὰ τοῦ Υἱοῦ Πατρὶ, καὶ τοῦτο μέχρι τοῦ θανάτου σαρκός. Ὡσαύτως ἂν νοηθεῖται ἀποδοθεῖς τῆς εὐχῆς παρ' αὐτοῦ τῷ Πατρὶ.] Φάγονται πένητες, καὶ ἐμπλησθήσονται. Προσαγόρευσις τῆς τῶν ἔθνων κλήσεως διὰ τούτων ση μαίνεται. Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἔθνων. Βασιλεῦσαι λέγεται τῶν ἐπὶ γῆς, καίτοι βασιλεὺς πάντων ὢν καθὸ Θεός, διὰ τὸ ἐπιστρέψαι αὐτοὺς ἐκ τῆς τῶν δαιμόνων πλάνης εἰς τὴν αὐτοῦ πίστιν, καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ δικαιοσύνην. Ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπότης τῶν ἔθνων. Οὐ γὰρ μόνον Ἰουδαίων Θεὸς ὁ Θεός, ὡς ἐκεῖνοι νομίζουσιν, ἀλλὰ πάσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ποιητής. Τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολός φησιν· Ἡ Ἰουδαίων ὁ Θεός μόνον; Οὐχὶ καὶ ἔθνων; Ναὶ καὶ ἔθνων. Ἐπεὶπερ εἷς ὁ Θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. Ἐφαγον, καὶ προσεκύνησαν πάντες οἱ πίονες τῆς γῆς. Τὴν πνευματικὴν δηλονότι τροφήν. Πίονας δὲ αὐτοὺς καλεῖ διὰ τὸ εὐτραφῆς τῶν θείων λογίων. Ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦνται πάντες οἱ καταβαίοντες εἰς γῆν. Τοῦτό φησι, διὰ τὸ κλίνειν αὐτῷ γόμῳ τοὺς πιστεύοντας. Οὗτοι δὲ οἱ πιστεύσαντες πάλαι ἦσαν. Οἱ καταβαίνοντες εἰς τὴν γῆν· τουτέστιν οἱ πεσόντες εἰς ὄλεθρον καὶ φθορὰν, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν Κύριον. Καὶ ἡ ψυχὴ μου αὐτῷ ζῆ, καὶ τὸ σπέρμα μου δουλεύσει αὐτῷ. Ἄγία γὰρ καὶ ἄμωμος ἡ Χριστοῦ γέγονε ζωὴ, ἣν πεποίηται μετὰ σαρκὸς ἐπὶ γῆς. Μόνος γὰρ αὐτὸς οὐκ ἐποίησεν ἁμαρτίαν, καίτοι καθ' ἡμᾶς γεγονώς, καὶ σάρκα λαβὼν τὴν φιλαμαρτήμονα. Σπέρμα δὲ Θεοῦ νοηθεῖται ἂν οἱ δι' αὐτοῦ κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως. Ἀναγγελήσεται τῷ Κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη. Καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἔθνων ση μαίνει. 27.140 Λαῷ τῷ τεχθησομένῳ, ὃν ἐποίησεν ὁ Κύριος. Ὅμοιον τὸ, Οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ ἐγγενήθησαν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΚΒ'. Ὑπόθεσις: Ἄδεται ὁ προκείμενος ψαλμὸς ἐκ προσώπου τῶν ἔθνων ἀγαλλομένων ἐπὶ τὸ ποιμαίνειν αὐτοὺς τὸν Κύριον. Καὶ μὴν καὶ μυστικὴν ἐξηγοῦνται εὐωχίαν, ἣν παρ ἔθηκεν αὐτοῖς αὐτὸς ὁ ποιμαίνων αὐτούς. Κύριος ποιμαίνει με. Μέγα ἐπὶ τῷ Κυρίῳ φρονοῦσιν οἱ παρ' αὐτοῦ ποιμαίνοντες. Εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκηνώσεν. Ἐν ὠραιότητι πόας κατεσκηνώσεν με, τὴν νοητὴν πόαν φησὶν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με. Ὑδωρ ἀναπαύσεως νοηθεῖται ἂν τὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἅτε δὴ τὸ φορτίον ἐξαλείφον τῶν ἁμαρτιῶν. [Ταῦτα παρέσχε μοι, φησὶ, πρότερον τῆς ψυχῆς ἐπιμεληθεῖς, καὶ ἐκ τῆς ἀνοδίας ἐπιστρέψας πρὸς τὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ὁδεύειν.] Τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν. Ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ

διαβόλου ἐπιστρέψας πρὸς ἑαυτὸν τὴν ψυχὴν μου, ὠδήγησεν ἐπὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν. [Ὡς παρεκλείπων πάλαι τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διὰ τῆς εἰρημένης τροφῆς ἀναλαβῶν ἑαυτὸν, καὶ ἐπὶ στρέφων ἐκ θανάτου, φησί· Τὴν ψυχὴν μου ἐπ' ἔστρεψε ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης· τὰ εὐαγγελικά φησι δόγματα. Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, ὡς πρὸς τὸν Πατέρα. Αὐτὸν δὲ τὸν Χριστὸν φησι ῥάβδον δυνάμεως, καὶ ῥάβδον εὐκλεῆ, καὶ ῥάβδον μεγαλότητος. Ὡσπερ ῥάβδος παιδεύει, οὕτω καὶ πρακτικὴ μετριοπαθεῖν ἐκδιδάσκει.] Τὰ εὐαγγελικά φησι δόγματα. Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐτὰ με παρεκάλεσαν. Αὐτὸν τὸν Χριστὸν φησιν. Καὶ τό· Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών. Καὶ ῥάβδος εὐκλεῆς, καὶ ῥάβδος μεγαλώτατος. Ῥάβδος ἡ παιδευτικὴ δύναμις· βακτηρία δὲ ἡ διὰ τῆς παρακλήσεως ἀντίληψις. Ἐλίπανας ἐν ἔλαιῳ τὴν κεφαλὴν μου. Καὶ τοῦτο τὸ χρίσμα τὸ μυστικόν. Καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με. Πάλιν τὴν μυστικὴν εὐφροσύνην φησίν. Καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας. Οἱ γὰρ τῶν προλεχθέντων ἀπάντων μετα λαβόντες ἔσονται διαπαντός ἐν τῷ ἔλεει τοῦ Θεοῦ· καὶ μὴν καὶ κατοικήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [Ἡτοιμάσας ἐνώπιόν μου τράπεζαν. Τράπεζαν τὴν μυστικὴν λέγει, καὶ τὸ ἔλαιον τὸ χρίσμα μυστικόν, καὶ τὸ ποτήριον λέγει.] Εἰς τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων. ΚΓ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ὁ παρὼν ἡμῖν κηρύττει ψαλμὸς καὶ τῶν ἐθνῶν διδασκαλίαν· πῶς ἂν καὶ αὐτοὶ ἄξιοι γένωνται τῶν ἐπουρανίων σκηνῶν. 27.141 Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Τὴν βασιλείαν ἦν ἐβασίλευσε τῶν ἐθνῶν ἐπιδημήσας ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, διὰ τῶν παρόντων κηρύττει. Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν. Ἵνα μή τις τῶν ἐχθρῶν δόξη εἶναι μὲν τὴν γῆν τοῦ Σατανᾶ, νυνὶ δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι τὸν Χριστὸν, τούτου χάριν τὸν Χριστὸν αὐτῆς ποιητὴν ἀποδείκνυσιν, ἅμα δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ δηλοῖ, ὥστε τοσοῦτον μέγεθος τῆς γῆς ἐπὶ ὑδάτων στηριχθῆναι. Καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἠτοιμάσεν αὐτήν. Ἐναντὶ τοῦ, διεκόσμησεν. [Τότε γὰρ ἔδραν ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει, ὅταν τρικυμίων προσβαλουσῶν, ἄσειστος διαμείνη κατὰ τὴν πίστιν, καὶ ἐπὶ ποταμῶν· ὥστε καὶ ποταμούς τὰς διεξόδους ἀκωλύτως ποιεῖσθαι, ὅρη τε καὶ ἄλση ζωῆς ἀπονέμεσθαι, χώρας καὶ πεδιάδας εἰς οἰκίας καὶ γεωργίας ἀνθρώποις ἀφωρίσθαι.] Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου; Μετὰ τὸ ἐκθέσθαι τὴν πίστιν, καὶ ἔργων διδασκαλίας ἐξηγεῖται, ἵνα δι' ἀμφοτέρων τῆς ὄντως κληρονομίας ἐπιτύχωμεν οἱ ἀκούοντες. Ἄθῳος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. Περὶ τοῦ τοῦ εἴρηται ἐν τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ψαλμῷ. Ὅς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ματαίωσιν τὴν ὑψηλοφροσύνην φησί. Καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. Οὗτος λήψεται εὐλογίαν. Τὸν τοιοῦτον γενόμενον ἄθῳον χερσὶ καὶ καθαρὸν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπὶ δόλῳ μὴ ὠμοκότα, ὑπισχνεῖται τὰς παρὰ Θεοῦ ληψόμενον δωρεάς, ἧτοι εὐλογίαν καὶ ἔλεος. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν Κύριον. Ἡ τὰ προειρημένα φυλάξασα γενεὰ φησιν. Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν. Οἱ διακονοῦντες τῷ Σωτήρι ἐπὶ γῆς ἄγγελοι, ἀναλαμβάνομένου αὐτοῦ, ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι δηλοῦσιν ἀνοίγειν τὰς πύλας. [Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός. Ξενίζονται δὲ αἱ δυνάμεις, ὁρῶσαι μετὰ σαρκὸς αὐτὸν ἐμψυχωμένης ψυχῆς νοεράς, διὸ καὶ πυνθάνονται.] Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Ἐρω τῶσιν αἱ ἄνω δυνάμεις, τὸ παράδοξον τῆς οἰκονομίας ἐκπληττόμενα. Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Μυσταγωγοῦσι τοὺς ἄνω οἱ σὺν αὐτῷ ἀνεληθόντες ἄγγελοι τὸ μυστήριον, ὅτι ὁ καταπατήσας τοὺς ἐχθρούς τοὺς νοητοὺς δηλονότι, αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος. 27.144 ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΚΛ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τῷ προκειμένῳ ψαλμῷ τὸ ἐκάστου τῶν κεκλημένων εἰσφέρεται πρόσωπον· ἡγουν αὐτῶν τῶν συνειλεγμένων εἰς τὴν πνευματικὴν ἀπευθύνεσθαι ζωὴν. Ἐν καιρῷ δὲ μαρτυρίου

λεκτέον τούτους τοὺς λόγους. Πρὸς σέ, Κύριε, ἦρα τὴν ψυχὴν μου. Ὡς ἀποστραφέντες ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας φασίν. Μηδὲ καταγελασάτωσάν μου οἱ ἐχθροί. Οἱ νοη τοὶ δηλονότι. Ἐχθρὸς δὲ ὁ διάβολος μετὰ δαιμονίων καὶ τῶν ἀσεβούντων ἀνθρώπων. Ἴσως δὲ καὶ προορᾷ τοῦ Σωτῆρος τὴν ἐνανθρώπησιν, μεθ' ἣν καὶ τῶν ἐχθρῶν πέπαυται λόγος [γέλως]. [Ἐγενήθη τῷς ἀνόμοις ὡς ἄνομος. Αὕτη γὰρ ἡ ἀνομία οὐ διακενῆς ἐγένετο.] Καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ κατὰ αἰσχυρθῶσιν. Ἀπὸ τῶν ἤδη πεποιθότων ἐπὶ Θεῷ καὶ γενομένων λαμπρῶν, διὰ τὸ τὴν πεποίθησιν ἔχειν τῆς εὐχῆς ἐπιτεύξασθαι, δισχυρίζεται. Αἰσχυρθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς. Ταῦτα περὶ τῶν ἤδη κατεχομένων ἐν εἰδωλολατρείᾳ φησίν. [Αἰσχυρθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες, ἀπὸ τῶν ἤδη πεποιθότων ἐπὶ Θεῷ καὶ γενομένων λαμπρῶν, διὰ τὸ τὴν πεποίθησιν ἔχειν τῆς εὐχῆς ἐπιτεύξασθαι. Ἴσχυ ρίζονται οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς. Ταῦτα περὶ τῶν ἔτι κατεχομένων ἐν εἰδωλολατρείᾳ.] Τὰς ὁδοὺς σου, Κύριε, γνῶρισόν μοι. Τὰ εὐαγγελικὰ δόγματά φησιν. Ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. Ὡς μηδὲ φθάσας ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ταῦτά φησιν. Καὶ δίδαξόν με, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ μου. Τοῦ προφήτου, μη δέπω ἐγνωκότος τὰς ὁδοὺς Κυρίου, μηδὲ διδαχθέντος πορεύεσθαι τρίβους αὐτοῦ, καὶ ὡς μηδέπω ὁδηγῆ θέντος ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, μηδὲ διδαχθέντος περὶ Θεοῦ ὡς Σωτῆρος, οὕτως εὐχομένου, τίς οὐκ εὐλαβηθήσεται τὸ, Οὐαὶ οἱ σοφοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες; Ἄμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς. Νεότητα τὴν ἀφροσύνην φησίν. Ἀφροσύνη δὲ σαφῆς ὁ τῆς εἰδωλολατρείας αὐτῶν καιρός. Καὶ ἄλλως ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ γὰρ εἰδωλολάτρευσαν ἐκεῖ. Μὴ οὖν ἐκείνων τῶν ἀμαρτημάτων νῦν μνησθῆς, ἀλλὰ τῆς φιλανθρωπίας, δι' ἣς καὶ τότε ἀγνοοῦντας ἐφιλανθρωπέυσαι καὶ ἠλέησας. Ἐνεκεν τῆς χρηστότητός σου, Κύριε. Οὐ γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν τούτου τυχεῖν ἵκετεύω. Διὰ τοῦτο νομοθετήσῃ ἀμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ. Φωτίσει ἀμαρτωλοὺς· ὑποδειξίει ἀμαρτάνουσιν ὁδόν. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ Κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια. Οἱ γὰρ διηνεκῶς τοῖς θείοις ἐντρεφόμενοι λόγοις μὴ θάνουσιν ἀκριβῶς δι' ἐκείνων, ὡς πᾶσαι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίαι ἐλέω καὶ ἀληθείᾳ 27.145 συγκέκρανται· τοῖς γὰρ μεταμελομένοις ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησαν τὸν ἔλεον καὶ τὴν συγγνώμην ὀρέγει τοὺς δὲ ἀηττήτους τῆς ἀρετῆς ἀθλητὰς ἀνακηρύττει καὶ στεφανοῖ σὺν ἀληθείᾳ τὴν ψῆφον ἐκφέρων· καὶ μέντοι καὶ τοῖς παρανομία συνεζηκόσι, καὶ μεταμελεῖα μὴ χρησαμένοις κατὰ τοὺς τῆς ἀληθείας ὅρους ἐπιφέρει τὰς τιμωρίας. [Καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν. Αἱ πράξεις, φησίν, αἱ γενόμεναι πρόξενοι αὐτῷ τοῦ κληρονομήσαι τὴν νοητὴν γῆν γενήσονται γε σπέρμα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, δι' ὧν τοὺς κατὰ Θεὸν γεννωμένους φησίν. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. Δεῖ γὰρ μὴ ὑπτίους εἶναι καὶ ἀναπεπτωκότας, θαρρόντας τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς εἰσφέρειν τὸν διὰ τῶν ἔργων πόνον.] Κραταίωμα Κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν· καὶ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτούς. Ἡ εὐαγγελική. Τί δὲ δηλώσει; ἢ τὴν σωτηρίας ὁδόν. Πᾶσα γὰρ, φησὶ, νομοθεσία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοῦτο βλέπει, πρὸς τὸ ἐν ἀπολαύσει τοὺς ἀγαθοὺς ποιεῖν ὧν προεῖλαντο. Τοῦτο γὰρ λέγει· Δηλώσει αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ, ἐν ἀπολαύσει αὐτοὺς καταστήσει ὧν προεῖλαντο. Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν. Πολλοῖς, φησίν, ἀλγεινοῖς πανταχόθεν περιστοιχίζομαι. Ταύτην μου τοίνυν τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν τὰ λαιπωρίαν ταῖς ἐμαῖς ἀντιταλαντεύσας παρανομίαις, δὸς τὴν ἄφεσιν, καὶ τὴν συγγνώμην πάρασχε. Ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με· ἐκ τῶν συνεχῶν μου. Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου. Δεῖ γὰρ μὴ ὑπτίους εἶναι καὶ ἀναπεπτωκότας, θαρρόντας τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ γὰρ εἰσφέρειν τὸν διὰ τῶν ἔργων πόνον. Ἴδε τοὺς ἐχθροὺς μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῶν ἐχθρῶν εἰς ἔλεον ἐκκαλεῖται τὸν Θεόν. Ἄκακοι καὶ εὐθεῖς

έκολλῶντό μοι. Καὶ τοῦτο ἴδιον ἀρετῆς, τὸ μισεῖν μὲν τῶν φαύλων τὰς συνουσίας, τοὺς δὲ τὴν ἰσότητά τιμῶντας καὶ εὐθύτητι χρωμένους συνήθεις ἔχειν καὶ φίλους· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ προφήτης ἔφη πεποικέναι, ἄτε δὴ θεραπεύειν τοῦτο τὸν Δεσπότην ἠγούμενος. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυῖδ. ΚΕ΄. Ὑπόθεσις. Τῶν πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν εἰσφέρεται τὸ πρόσωπον ἀρνούμενων καὶ δισχυριζομένων ἐπὶ τῇ κατὰστίσει τῆς κοινωνίας τῶν Ἰουδαίων τῶν συνελλυθότων κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Κρίνον με, Κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην. Ἀκακίαν καλεῖ τὸ μὴ μετασχεῖν τῆς φαυλοτητος καὶ τῆς ἀπονοίας τῶν Ἰουδαίων. Καὶ ἐπὶ τῷ 27.148 Κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενήσω. Βεβαίαν, φησὶν, ἔξω τὴν στάσιν εἰς σὲ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἀπογραφάμενος. Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πείρασόν με. Εἰ ἐξ ἐτάσης τῆς ψυχῆς μου τὰ βάθη, φησὶν, ἐπὶ τῷ σῶ μόνῳ εὐρήσεις ἐλέει πάντα μου τῆς διανοίας τὸν πόνον ἐπανέχοντα. Τοῦτο δὲ ποιῶν εὐάρεστος ἔσομαι παρὰ σοὶ τὴν σὴν ἀγαπήσας ἀλήθειαν. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος. Σαφῶς ἐπὶ τοῦ εἰδότος τὰς καρδίας ἐτάζειν τὸ τῶν παρανομητάτων ἀρχόντων τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἀρνεῖται συνεδρίον. Νίψομαι ἐν ἁθώοις τὰς χεῖράς μου. Καθαρὸς ἔσομαι, φησὶ, τῶν μαιφόνων αὐτῶν πράξεων. Καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε. Σαφῶς ἐν τούτοις τὴν λογικὴν ἀνακηρύττει λατρείαν. Κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου. [Ποθῶ, φησὶ, τὸν θεῖον οἶκον ἰδεῖν, τὸν τὴν σὴν ἀποστίλβοντα χάριν.] Εὐπρέπεια τοῦ οἴκου οἱ διαπρέποντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ θεοσεβείας. Μὴ συναπολέσης μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου. Ἐξω τῆς κολάσεως γενέσθαι εὐχεται τῆς ἀποκειμένης τοῖς Ἰουδαίοις. Ὡν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ἢ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Ἡ ὡς καὶ αὐτῶν δώροις παρακρινόντων τὸ δίκαιον, ἢ διὰ τὸ δώροις τὸν προδότην ἐξωνήσασθαι ἢ ἐπειδὴ ἠρπάζοντο ἀνομίαν· διὰ τοῦτο τὴν δεξιὰν αὐτῶν ἐπλήρουν δώρων.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαυῖδ πρὸ τοῦ χρισθῆναι. Κ΄. Ὑπόθεσις. Περιέχει ὁ ψαλμὸς κατήχησιν κατ' ἐχθρῶν, ἀφ' ὧν ἤδη ἐδέξατο παρὰ Θεοῦ γινωσκομένην, καὶ αἴτησιν δευτέρων ἀγαθῶν μετ' ἐξομολογήσεως. Τὸ δὲ, πρὸ τοῦ χρισθῆναι, ἐκεῖνο σημαίνει, ὅτι, τῷ Πνεύματι τῷ θεῷ προεωρακῶς, ὡς χρισθήσεται μὲν εἰς βασιλέα, περιπέσει δὲ τοῖς πειρασμοῖς, ἀνδρεία περιζωσάμενος τὴν ὁσφὺν εὖ μάλα περὶ τοὺς κινδύνους ἀντισοῦσθαι διαβεβαιούται. Κύριος φωτισμὸς μου καὶ Σωτὴρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κατευμεγεθεῖ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων τῷ φωτὶ τοῦ Κυρίου θαρρήσας. Ὑπὸ σοῦ, φησὶ, φωτιζόμενος πάντων ὁμοῦ τῶν πολεμούντων καταφρονῶ. 27.149 Ἐν τῷ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ κακοῦντας. Προσηλθὸν μὲν, φησὶ, διαφθεῖραι θέλοντες πεπόνθασι δὲ ὁ δρᾶσαι ἠλπίσαν. Τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου. Καὶ γὰρ ἀγιοπρεπὴς ἢ αἴτησις γέγονε, καὶ Θεῷ δοῦναι ἀξία. Τῷ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου. Ἐν ταύτῃ, φησὶν, εὐχομαι διαπαντὸς οἰκεῖν, ἐν ἧ καὶ τῆς σωτηρίας ἐπέτυχον. Ἐν πέτρᾳ ὑψώσέν με. Σαφῶς ὁ Παῦλος τὴν πέτραν εἶναι τὸν Χριστὸν δισχυρίζεται. Ἄσω καὶ ψαλῶ τῷ Κυρίῳ. Σαφῶς τὴν τοῦ, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἀνακηρύττει λατρείαν. Εἰσάκουσον, Κύριε, τῆς φωνῆς μου. Ἀντὶ τοῦ, Εὐχαριστῶ σοὶ ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων, δεηθήσομαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐξῆς. Νομοθέτησόν με, Κύριε, ἐν τῇ ὁδῷ σου. Τὸν εὐαγγελικὸν νόμον εὐχεται γυμνωθῆναι αὐτῷ· αὐτὸς δὲ γὰρ ἦν καὶ ἡ εὐθεῖα ὁδός. Καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Τουτέστιν ἠσθένησεν ἡ καθ' ἡμῶν ἀδικία. Πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίου ἐν γῆ ζώντων. Τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ φησὶν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΚΖ'. 'Υπόθεσις. Ἄδει τὸν παρόντα ψαλμὸν ἐκ προσώπου τῶν πιστευ σάντων εἰς Χριστὸν, διὰ δεήσεως εἰς ἐπικουρίαν καλῶν τὸν Θεόν· ἅμα δὲ καὶ τῆς Ἰουδαίων ἀπο νοίας κατάρασιν ἔχει καὶ εὐχὴν τοῦ χωρισθῆναι τῆς χείρονος ἐκείνων μερίδος. Πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι ... καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ λάκκον ὀνομάζειν τὸν ἄδην. Μὴ συνελκύσης με μετὰ ἁμαρτωλῶν. Ἅμαρτωλοὺς τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος φησὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος· Ἐὰν μὴ πιστεύσητε, ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖσθε. Αὐτοὶ δὲ καὶ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι τὸν ἀθῶν καὶ δίκαιον ἀπέκτειναν, ὃν οὐκ ἀποκτεῖναι ὁ νόμος ἐκέλευσεν. Τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλη σίων αὐτῶν. Τοῦτό φησιν, ὅτι, διδάσκαλον καὶ ἀγαθὸν ἀποκαλοῦντες τὸν Σωτῆρα, κακὰ διελογίζοντο κατ' αὐτοῦ. Ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα Κυρίου. Ἀντὶ τοῦ, Οὐκ ἠθέλησαν, φησὶ, τὴν οἰκείαν παραδέξασθαι σωτηρίαν. Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου. Σαφῶς τὴν ἀνάστασιν ἐν τούτοις κηρύττει.

27.152 Καὶ ὑπερασπιστῆς τῶν σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ. Χριστὸν ἐνταῦθα τὸν χρισθέντα λαὸν εἰς βασιλείον ἱεράτευμά φησιν. Αὐτὸς οὖν, φησὶν, ὁ Κύριος ὑπερ ἀσπίζει εἰς τὸ σῶσαι τὸν χρισθέντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν λαόν. Καὶ ποιμανὸν αὐτούς, καὶ ἔπαρον αὐτούς ἕως τοῦ αἰῶνος. Αὐτὸς γὰρ ἡμᾶς ποιμανεῖ, πέμψας ἡμῖν ἀντ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἑαυτὸν τὸν Παράκλητον. Καὶ μὴν καὶ ἐπαίρει, τουτέστιν ὑψηλοὺς ἀποφαίνει εἰς τοὺς μέλλοντας καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ ἐξόδου Σκηνῆς. ΚΗ'. 'Υπόθεσις. Ὁ παρὼν ἄδεται ψαλμὸς, ἐκβαλλομένων μὲν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, ἀντεισαγομένων δὲ τῶν ἐθνῶν. Τοῦτο δὲ δηλοῖ καὶ ἡ ἐπιγραφή ἢ λέγουσα, Ἐξόδου Σκηνῆς, σαφῶς τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν ἡμῖν κατασημαίνουσα. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ. Υἱοὺς Θεοῦ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους καλεῖ ἐδίδαξε γὰρ αὐτούς λέγειν· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κριῶν. Υἱοὺς κριῶν τοὺς κληθέντας δι' αὐτῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους εἰς τὴν πίστιν τὴν ἐν Κυρίῳ σημαίνει· ἢ καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκό τας, ἅτε δὴ φύντας ἐξ ἀλόγων πατέρων. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν. Δόξαν μὲν φέρει τις τῷ Κυρίῳ ἀγαθοεργῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν. Τιμὴν δὲ πάλιν, ἀγαθὰς ἐπιτηδεύων πράξεις, κατὰ τὸ εἰρημένον· Τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων. Προσκυνήσατε τῷ Κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἀγία αὐτοῦ. Σαφῶς διὰ τούτων ἡμῖν παρακελεύεται, ὡς ἕξω τῆς ἐκκλησίας οὐ δεῖ προσκυνεῖν. Τοῦτο δὲ φησὶ διὰ τὰς τῶν ἑτεροδόξων συναγωγὰς, [Προσκύνησις δὲ οὐ χρὴ ἕξω τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ αὐλῇ τοῦ Θεοῦ τελουμένη. Μή μοι, φησὶν, ἰδίας αὐλὰς καὶ συναγωγὰς ἐπινοεῖτε· μία ἐστὶν αὐλὴ ἢ ἀγία Θεοῦ.] Δυνατὸν δὲ αὐλὴν ἐπαναβεβηκότας νοῆσαι τὴν ἐπ' οὐρανίον διαγωγήν. Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ὑδατὰ φησὶ τῶν διὰ τούτων σωζομένων τὰ πλήθη. Ὑδατὰ οἱ ἅγιοι, διόπερ ποταμοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτῶν· τουτέστι πνευματικὴ διδασκαλία, δι' ἧς ἄρδουσι τοὺς ἀκούοντας. Ἐπὶ τῶν τοιούτων οὖν ὑδάτων ὁ Κύριος. Ἀλλὰ καθ' ἱστορίαν Ἡλίας μετὰ τὴν ἀβροχίαν ἤκουε φωνὴν ὑδάτων πολλῶν. Τὴν γενομένην φησὶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ λέγουσαν· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἦν καὶ βροντῇ παρὲν κάζει Φωνὴ Κυρίου συντρίβοντος κέδρους. Κέδρους ἐν τούτοις τὰς ἀντικειμένης δυνάμεις φησὶν. Καὶ συντρίψει Κύριος τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Κέδρους Λιβάνου τοὺς ὑψηλοὺς τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ φησὶν, διὰ τὸ ὀνομάσθαι πολλάκις ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ Λίβανον τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς τὸν μόσχον τὸν Λίβα νον. Ὁ μόσχος τὸ θυσιαστήριον δηλοῖ. Καὶ ὁ ἡγάπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων. Ὁ ἡγαπημένος, 27.153 φησὶ, τῶν ἀποστόλων χορὸς υἱὸς γέγονε μονοκερώτων. Μονοκέρωτες δὲ οἱ

ἅγιοι προφήται καὶ πατρι ἄρχαι, ὧν υἱοὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι· διὰ τὸ ἐπὶ μόνῳ Θεῷ τὸ κέρας καὶ τὴν ἰσχὺν ἔχειν. Φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός. Αὐτὴν τὴν ἐπαγγελίαν σημαίνει, ἣν τοῖς ἁγίοις ἐπηγγείλατο λέγων· Καὶ ἔὰν ἐν μέσῳ πυρός διέλθῃς, πῦρ οὐ κατακαύσει σε. Φωνὴ Κυρίου συσσειόντος ἔρημον. Τὸ, συσσειῶν ἐνταῦθα εἴρηται ἐπὶ τοῦ ἐξακούστου πάλιν, ὡς τὸ, Εἰσελθόντος τοῦ Ἰησοῦ, ἐσειέσθη πᾶσα ἡ πόλις. Ἐρημον δὲ τὴν ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησίαν λέγει, τὴν πάλαι ἔρημον οὔσαν τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως. Καὶ συσσειεὶ Κύριος τὴν ἔρημον Κάδης. Κάδης ἀγία ἐρμηνεύεται. Ἄγία δὲ ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία νοεῖται Φωνὴ Κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, καὶ ἀποκαλύψει δρυμούς. Ἐλαφοὶ μὲν οἱ ἅγιοι· καταρτιζομένη δὲ ἀντὶ τοῦ, εὐτρεπίζοντος. Αὐτὸς γὰρ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους εὐτρεπίσας ἐξέπεμψε, κατὰ τὸ, Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. Δρυ μούς τὴν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖ, διὰ τὸ πάλαι ξύλων ἀκάρπων εἶναι μητέρα. [Καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. Ὁ Κύριος, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους εὐτρεπίσας ἐξέπεμψε, ὥστε τοὺς δαίμονας ἀποσοβῆσαι, καὶ τὰ ἔθνη εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ ἀγαγεῖν.] Κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ. Κατακλυσμὸν τὸ πλῆθος τῶν πιστευσάντων λέγει κατὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι Ἡ σύμπασα γῆ ἐνεπλήσθη τοῦ γνώ ναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θάλασσαν. Καὶ καθιεῖται Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· ὅμοιον τῷ, Ὅτι αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ. Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει. Ὅμοιον τῷ· Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ. Κύριος εὐλογῆσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ. Ὅμοιον τῷ, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν. ΨΑΛΜΟΣ ὠδῆς τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ οἴκου εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυΐδ. ΚΘ΄. Ἐγκαινισμὸς τοῦ οἴκου ἐστίν, ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅτε τοῦ ἕξω ἀνθρώπου ἡμῶν φθειρομένου ὁ ἕσω ἀνακαινοῦται. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν μετὰ τὸ ρυσθῆναι τῆς ἀμαρτίας, ὡς περ ἀνακαινοσθείσης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς διὰ τῆς μετανοίας, ἢ καὶ οἶκος πάλαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ψάλλει δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως, εὐχαριστίας ἀνατιθεῖς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἀσφαλῆ μένειν ἑαυτὸν εὐχόμενος, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχων διδασκαλίαν, εἴ ποτε ἄρα τι τοιοῦτον συμβῆ, εὐχὰς ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀνατείνειν. Ὑψώσω σε, Κύριε, ὅτι ἐπέλαβές με ... Ἐσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Λάκκον τὸν ἄδην φησίν. 27.156 Καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἀγιωσύνης αὐτοῦ Προσῆκει, φησίν, ἐπιτείνειν τοὺς ὕμνους, με μνημένους τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. Ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ. Οὐκ αὐτοῦ τοῦτο βουλομένου ποιεῖν· ἀλλ' ἐκάστῳ διὰ τῆς ἀμαρτίας ἑαυτῷ ταύτην ἐπεισάγοντος. Τὸ γὰρ αὐτοῦ θέλημα ζωὴ ἐστίν. Τὸ ἐσπέρας ἀυλισθήσεται κλαυθμὸς. Τὸ εὐκατόρθωτον τῆς μετανοίας διὰ τούτων σημαίνεται. Οὐδὲν γὰρ τοσοῦτον πλῆθος ἀμαρτιῶν, ὃ μὴ ταχέως ἢ μετάνοια εἰς ἀγαλλίασιν ἐκφέρει. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου· Μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. Τὸ αἴτιον λέγει τῆς πτώσεως. Ἐπειδὴ μέγα, φησίν, ἐν τῇ εὐημερίᾳ πεφρόνηκα, τούτου χάριν τετάραγμα. Γέγονε δέ μοι τοῦτο, οὐ σοῦ με προσωθήσαντος, ἀλλὰ ἀποστρέψαντος μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐπειδὴ τοίνυν ἄνευ τῆς ἰσχύος τῆς σῆς οὐδὲ στήναι δυνάμεθα, τὸ σὸν πάλιν ἐπιτελῶν θέλημα, τὸ κάλλος μου τῆς ψυχῆς διαλάμπειν παρασκεύασον. Τοῦτο καὶ ὁ Ἀδὰμ ἠλπισεν ἐπὶ τοῦ παραδείσου πρὸ τῆς ἀπάτης πολιτευόμενος, καὶ ὁ Ἐζεκίας νενικηκῶς τὸν Ἀσσύριον, καὶ διδάσκει τοῦτο σαφῶς τῶν Παραλειπομένων ἢ βίβλος, ὑψωθῆναι λέγουσα τὴν καρδίαν Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως. Πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι ... Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν; Δέομαι, φησίν, ἀναχθῆναι ἐκ τοῦ λάκκου, ἐπειδὴ οὐκ ἐξομολογεῖταί σοι χοῦς. Ἐν δὲ τῷ καταβῆναι με εἰς διαφθοράν οὔτε μία τις ὠφέλεια οὔτε ἐμοί, οὔτε ἑτέροις. Ἐγὼ τε γὰρ ἀπεστερούμην τῆς παρὰ σοῦ ζωῆς· ἄλλοι δὲ οὐδαμῶς ἐτύγχανον τῆς παρ' ἐμοῦ σωτηρίας. Ἐν δὲ τῷ εἰσακουσαί σε τῆς φωνῆς, καὶ μεταβαλεῖν τὸν κοπετὸν εἰς χαρὰν, καὶ περιζῶσαί με εὐφροσύνην, οὐχ ἡ τυχοῦσά μοι

γενήσεται ὠφέλεια. Ἀπολαβὼν γὰρ τὴν προτέραν ἐμαυ τοῦ δόξαν, δι' αὐτῆς σοι λαλῶ, οὐ μετὰ τινος φαύλης συνειδήσεως· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τό· Οὐ μὴ κατανυγῶ. Διέρρηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. Σάκκον εἶπε τὸ πένθος, ἐπειδὴ ἔθος τοῖς ἐν πένθει καὶ σάκκῳ κεχρησθαι. Ὁ γὰρ σάκκος κακίαν καὶ ἀγνωσίαν σημαίνει· ἐπειδὴ καὶ τρίχες τῶν ἐρίφων εἰσὶ τῶν ἰσταμένων ἐξ εὐωνύμων, καὶ τοῦ ἀποπομπαίου χιμάρου. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυῖδ ἐκστάσεως. Α΄. Ὑπόθεσις. Ἄδει τὸν προκείμενον ψαλμὸν ὡς ἔτι ἐν τῇ μετανοίᾳ τῇ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ὦν, καὶ ἀξιῶν αὐτῆς ἐλευθε ρωθῆναι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς ἤδη εἰσηκουσμένος εὐχαριστίαν ἀναφέρει· καὶ μὴν καὶ τὰ συμβάντα αὐτῷ ἐν τῷ τῆς μετανοίας καιρῷ διηγεῖται. Τὸ δὲ, ἐκστάσεως, οὐδὲν ἕτερον ἢ αὐτὴν τὴν ἀμαρτίαν ἡμῖν κατασημαίνει, δι' ἣν ὡσπερ ἀγαθῶν φρενῶν ἐξίστατο ἡ ψυχὴ· καὶ ὡς μὴ ἐλπίζειν ἔτι τὴν ἀνάληψιν, φάσκειν τε σαφῶς· Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου· Ἀπέρριμμα ἄρα ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἐπὶ σοὶ, Κύριε, ἤλπισα ... Κλῖνον 27.157 πρὸς με τὸ οὖς σου. Ἐπεὶ μὴ φθάνει ἡ ἡμετέρα κραυγὴ εἰς τὸ ὕψος, κλῖνον τὸ οὖς σου πρὸς ἐμέ, διὰ τοῦ συγκαταβαίνειν μοι. Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν μοι. Ἐφεδρεύσαντες γὰρ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, συνελά βοντο αὐτόν. Ἐν τίνι; ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ. Ἐλυτρώσω με, Κύριε, ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας. Ὡς ἤδη εἰσακουσθεῖς τοιαῦτά φησιν. Ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας ματαιότητος διακενῆς. Ματαιότητάς φησι τοῦ παρόντος βίου τοὺς περισπασμούς· οὐς καὶ ἐργαζόμενοι ματαιότητα πονοῦμεν. Παρέπεται τὸ, διακενῆς, τῷ φυλάσσοντι ματαιότητος. Ἀγαλλιάσομαι, καὶ εὐφρανθήσομαι. Λύπην καὶ τὰ λοιπὰ πάθη καταπατήσας. Καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. Ἄντι τοῦ, οὐ παραδέδωκας. Ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Ἀπαλλάξας με θλίψεως, κατέστησας ἐν ἀνέσει καὶ εὐρυχωρίᾳ. Ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου, ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Ὡσπερ ὀφθαλμὸν τὸν νοῦν τῆς ψυχῆς φησιν, οὕτω καὶ γαστέρα φησὶ τῆς ψυχῆς τὴν μνήμην· ἐν ἧ ὡσπερ ἐν γαστρὶ τὰς λογικὰς ἀποτιθέμεθα τροφάς. Ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Ἀπέστησα τὸν ὀφθαλμὸν μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ μεγάλη. Ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωὴ μου. Τὸ ἐπιτετα μένον τῆς διανοίας δηλοῖ. Καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στε ναγμοῖς. Διετέλεσα, φησὶ, στενάζων ἀπὸ τῶν κακῶν. Ἡσθένησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχὺς μου. Πτωχεύ σας, φησὶ, τῆς παρὰ σοῦ βοηθείας διὰ τὴν ἀμαρτίαν, ἡσθένησα. Καὶ τὰ ὀσῆ μου ἐταράχθησαν. Ὅσῆ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις φησὶν. [Ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωὴ μου. Ἡ ἔνδεια, φησὶ, τῶν ἀναγκαίων κατέτηξέ μου τὸ σῶμα, ὅτι ὁ Σιφεὶ καὶ ὁ Βερσελεὶ ἤνεγκαν τῷ Δαυῖδ πυρούς καὶ κριθὰς, καὶ ἄλευρα, καὶ κύαμον, καὶ φάκον, καὶ μέλι, καὶ ἕτερα τίνα· καὶ τάπητας, καὶ στρώματα· καὶ προσήνεγκαν τῷ λαῷ ταῦτα, καὶ τὰς τροφάς· ὅτι ἔλεγον τὸν λαὸν πεινᾶν, καὶ ἐκλελύσθαι διψήσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ.] Παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθη ὄνειδος. [Νεκρὸς μὲν ἀπὸ καρδίας ἐστὶν ὁ ἐστερημένος ἀρετῶν.] Καὶ οἱ ἐχθροὶ μου, φησὶν, ὠνείδιζόν με, καὶ οἱ γνωστοὶ μου ἐφοβοῦντό με, καὶ οἱ θεωροῦντες ἀπέφευγον διὰ τὴν ὑπερβολὴν ἧς ὑπερεδεικνύμην μετανοίας· σάκκῳ δὲ καὶ σποδῷ κατατρυχόμενος, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς κλαίων. Διὸ καὶ φευγόντων αὐ τῶν, ἐν λήθῃ γεγένημαι, ὡσπερ ἀμέλει καὶ νεκρὸς ἐδόκουν σκευεῖ εὐοικέναι ἀπολωλότι. Τὸ δὲ, παρὰ πάντας, οὐχ ὑπὲρ πάντας εἰπεῖν βούλεται, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ, παρὰ πάντας· τουτέστιν παρὰ τῶν ἐχθρῶν ὠνείδισθην. Οὕτω γὰρ λέγει καὶ Ἀκύλας· Παρὰ πάντων τῶν ἐχθρῶν μου ἐγενήθη ὄνειδος. Ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν παροικούντων κυ κλόθεν. Ψόγον τὴν ἐπιβουλήν φησιν. Λέγει δὲ, ὡς οἱ ἐχθροὶ ἐκύκλουν ἐπιβουλεύοντες. Τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχὴν μου ἐβουλεύσαντο. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ, Κύ 27.160 ριε, ἤλπισα. Διὰ τῆς ψυχῆς τὴν καρδίαν λαμβάνου σιν· διὰ γὰρ θυμοῦ

καὶ ἐπιθυμίας τὸν νοῦν θανα τοῦσιν. Ἐν ταῖς χερσίν σου οἱ κληροί μου. Εἰ καὶ ἐπιβουλεύουσιν οἱ ἐχθροί, ἐπιβουλεύοντες τὴν ψυχὴν μου λαβεῖν, ἀλλὰ οἱ κληροί μου πεφυλαγμένοι εἰσὶν ἐν ταῖς χερσί σου, οὓς ἀποδώσεις μοι κατὰ καιρὸν, διὰ τὸ ἐπὶ σοί με ἐλπίζειν. Διὸ καὶ δέομαι ἐπὶ τοῦ παρ ὄντος ῥυσθῆναι ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἀθροισθέντες τὸν ἐμὸν καττύουσι θάνατον· ἐγὼ δὲ σὲ Θεὸν οἶδα καὶ πρῦτανιν. Ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. Φεῦγε τὴν πονηρίαν, φησὶν ὁ Ἀπόστολος· εἰ καὶ διώκει ἡ πονηρία, διώκει δηλονότι καὶ ἡ μοιχεία, καὶ ἡ πλεο νεξία, καὶ ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ὀργή· τὰ δὲ λοιπὰ ἀπολέ λειπτο. Ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου· σώσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου. Τῆς γὰρ σῆς μοι γενομένης ἐπιφανείας, τὰ σκυθρωπὰ παραυτίκα λυ θήσεται. Οὗτός μοι, φησὶ, μόνος τρόπος τῆς σωτη ρίας, εἰ τὸ σὸν ἐπιφάνης πρόσωπον. Κύριε, μὴ καταισχυνηθῆιν, ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν ὡς πολλὴν διαφορὰν ἄμαρ τία πρὸς ἀσέβειαν ἔχει. Διὸ καὶ ὁ μέγας παρακαλεῖ Δαυῖδ αὐτὸν μὲν τῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν γεγεννημένης αἰσχύνης ἀπαλλαγῆναι, τοὺς δὲ ἐν δυσσεβείᾳ συζῶν τας μετ' αἰσχύνης τῷ θανάτῳ παραπεμφθῆναι Ἄλαλα γεννηθήτω τὰ χεῖλη τὰ δόλια. Εὐχομαι, φησὶν, ἀποκωφωθῆναι τοὺς ἐχθρούς· τοῦτο δὲ ἔσται, εἰ ἐπιφάνης τὸ πρόσωπόν σου. Ὡς πολὺ τὸ πλήθος τῆς χρηστότητός σου, Κύριε! Ὡς ἤδη διὰ τοῦ Πνεύματος φωταγωγηθεῖς, Κύριε! Ὡς ἤδη διὰ τοῦ Πνεύματος φωταγωγηθεῖς, τῷ Δαυῖδ ἐπὶ ἐκπλήξεως πολλάκις λαμβάνειν τὴν, ὡς, φωνήν, ἀντὶ τοῦ, σφόδρα. Πολλή σου ἐστὶν ἡ χρηστότης, ἣν ταμιεύεις καὶ φυλάττεις ἡμῖν· τὸ γὰρ, ἔκρυψας, ἀντὶ τοῦ, ἐφύλαξας, ὡς καὶ τό· Ἐκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ. Κέχρηται δὲ τῷ, ἔκρυψας, ἀντὶ τοῦ, ἐφύλαξας, ἐπειδὴ τὸ κεκρυμμένον φυλάτ τεται. Ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ. Ἀντὶ τοῦ, ἐξειργάσω ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσ ὤπου σου. Τὸ πρόσωπόν σου, φησὶ, σκέπη τοῖς ἐλπί ζουσιν ἐπὶ σὲ γένηται. Ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Καθάπερ, φησὶν, σκέπη σκεπάσεις αὐτοὺς, ὥστε μήτε ὑπὸ τῶν λόγοις αὐτοῖς ἐπιχειρούντων κα ταβλάπτειν, μήτε ὑπὸ τῶν ἔργοις πολεμούντων ἀλί σκωνται. Εὐλογητὸς Κύριος, ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν πόλει περιοχῆς. Δι' ἐμοῦ, φησὶν, ὁ Θεὸς ἔδοξάσθη· ὅτι, μυρίων πολεμίων περὶ ἐμέ συστάν των, καὶ δίκην μεγάλης πόλεως τὴν ἐμὴν ψυχὴν πολιορκεῖν πειρωμένων, ὁ ἐμὸς φύλαξ, φραγμὸν ἐμοὶ περιβαλὼν, τὸ ἔλεος αὐτοῦ θαυμαστὸν ἔδειξεν. Ἐγὼ δὲ εἶπον ἐν τῇ ἐκστάσει μου· Ἀπέρριμμα. Ὅσηνίκα, φησὶν, ἐταπείνουν ἐμαυτὸν ἐν τῇ 27.161 γενομένη μοι ἐκστάσει, ὅτε καὶ ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου, ἐπέτριβον ἐμαυτὸν ὡς ἀπερρίμμενος διὰ τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν ταῦτα, φη σὶν, ἔλεγον, σὺ δὲ ὁ φιλόανθρωπος οὐκ ἀπέρριψας τὸν σὸν οἰκέτην. Ἀγαπήσατε τὸν Κύριον, πάντες οἱ ὄσιοι αὐ τοῦ. Τρέπει τὸν λόγον εἰς τὴν ἐτέρων παραίνεσιν ἀφ' ὧν εὐηργετήθη, τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὸ ἐξομολογεῖ σθαι παρακαλῶν. Καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. Μακροθυμεῖ μὲν ὁ Κύριος ἐπὶ τοῖς ὑπερηφάνοις, τοῖς δὲ περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν καὶ ἀνταποδίδωσιν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυῖδ, συνέσεως. ΛΑ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν κακοπάθειαν αὐτοῦ τὴν πολλὴν προβαλλόμενος ὁ Δαυῖδ, ἦν ἐν τῇ μετανοίᾳ ὑπέμεινε, μακαρίζει τοὺς τῆς ἀφέσεως τετυχηκότας διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας. Συνέσεως δὲ ἐπιγέγραπται ὁ ψαλ μὸς, διὰ τὸ ταύτης μάλιστα δεῖσθαι τοὺς ἀνθρώ πους· ὅτι δὴ σφόδρα ἐκνευκότες ἐπὶ τὰ πάθη, ἵπποις καὶ ἡμιόνοις ἀπεικάσθησαν. Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομῖαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Ἀφίενται μὲν αἱ ἀνο μῖαι διὰ βαπτίσματος, ἐπικαλύπτονται δὲ ἁμαρτίαι διὰ τῆς πικρᾶς μετανοίας. Μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται ὁ Κύριος ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Οὗτος γὰρ

ἀληθῶς μακάριος, ὁ ὅλη καρδία προσερχόμενος τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι. [Ὁ γὰρ μετὰ δόλου βαπτιζόμενος, πρὸς τῷ μὴ τυχεῖν τῆς ἀφέσεως, καὶ κρῖμα ἔξει.] Τοῦ αὐτοῦ· τὸ, ὅτι, τῷ, ἐπαλαιώθη, συναπτέον, ἴν' ἦ· Ὅτι ἐπαλαιώθη τὰ ὀσᾶ μου, ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἐσίγησα μηκέτι φωνὴν ἀφείναι δυνάμενος. Τί δὲ ἔκραξεν, ἢ τὴν συγγνώμην τῆς ἁμαρτίας αἰτῶν; Ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χεὶρ σου. Ἀγαθὸς, φησὶν, ὧν ἐπαίδευσας σφοδρῶς διὰ τῆς παιδείας ἐπιστρέφων εἰς σωτηρίαν. Ἐστρά φην εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐμπαγήναί μοι ἄκαν θαν. Ἄκανθαν τὴν ἁμαρτίαν φησὶν. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος· Ἐπειδὴ ἐνεπάγη, φησὶ, τῇ ψυχῇ μου ἡ ἁμαρτία, ἐταλαιπώρησα. Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα. Τὸν τρόπον τῆς ἐξομολογήσεως σημαίνει. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν. Δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογία. Καὶ λέγε σὺ, φησὶ, τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος. Ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὄσιος. Ὑπὲρ τῆς ἐμοῦ, φησὶ, συγχωρηθείσης ἁμαρτίας ἕκαστος τῶν ὀσίων σοι εὔξεται. Δύο δὲ διὰ τούτων σημαίνει· ἢ ὅτι ὑπόδειγμα πᾶσι μετανοίας ἔσομαι, ἢ προφητικώτερον, διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προσώπου Δαυὶδ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ καιροὺς ἐξομολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων πολλῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιούσιν. Τὸν μετανοοῦντα, φησὶ, πλήθος πειρασμῶν οὐκ ἐπι κλύσει. 27.164 Σύ μου καταφυγή. Ἐκεῖνα περὶ τῆς ἁμαρτίας εἰρηκῶς, ἰκετεύει τῶν διὰ ταύτην ἐπενεχθέντων ἀπαλλαγῆναι κακῶν. Καὶ μέντοι καὶ τυγχάνει τῆς ἀποκρίσεως· λέγει γὰρ πρὸς αὐτὸν φιλόανθρωπος Κύριος· Συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύ τη. Εὐξαμένῳ λύτρωσιν ἐχθρῶν ἀντιφθέγγεται Θεὸς, ὁδηγήσειν ἐπαγγελλλόμενος ἐν εὐθείᾳ ὁδῷ. Μὴ γίνεσθαι ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. Εἰσηγεῖται τοῖς ἁμαρτάνουσι, τοῖς ἀλόγοις μὴ ἐκδιδόναι αὐτοὺς πάθει. Ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξεις. Ὡς πρὸς τὸν Κύριον ὁ λόγος. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· Τοὺς μὴ βουλομένους μετανοεῖν οἶά τινα χαλινῷ ἐπίστρεψον πρὸς ἑαυτόν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ΑΒ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ διδάσκει τοὺς ἤδη πιστεύσαντας εἰς Χριστόν, αἰνεῖν τὸν ἑαυτῶν Δεσπότην, διδάσκων αὐτοὺς ἅμα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τὴν ὑπεροχὴν, ὅτι αὐτὸς ῥύστης τῶν ὄλων, αὐτὸς Κύριος, αὐτὸς τοὺς μὲν πονηροὺς ἐξουθενεῖ, καὶ διασκεδάννυσιν αὐτῶν τὰς βουλάς, τοὺς δὲ ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν σώζει. Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ ... ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. Δεκάχορδον ψαλτήριον τὸ σῶμά φησιν, ἅτε πέντε αἰσθήσεις ἔχον, καὶ πέντε ἐνεργείας ψυχῆς, δι' ἐκάστης αἰσθήσεως γινομένης ἐνεργείας ἐκάστης. Ἄσατε αὐτῷ ἄσμα καινόν. Σαφῶς τὸν διὰ Μωσέως νόμον τέλος ἐσχηκέναι φησὶν. Ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου. Ὁ εὐαγγελικὸς δηλονότι. Καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. Πι στεύειν δεῖ, φησὶ, τοῖς δι' αὐτοῦ θεοπρεπῶς ἐνεργου μένοις. Ἀγαπᾶ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν ὁ Κύριος. Ταῦτα, φησὶν, ἀπαιτεῖ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. Τοῦ ἐλέους Κυρίου πλήρης ἡ γῆ. Ἀρχεται τοῦ καὶ ποιητὴν ὄντα αὐτὸν τῆς πάσης κτίσεως δεικνύ ναι, καὶ πρό γε τῆς γῆς ἦν καὶ ἐλέους πληρῶσαί φησιν· καὶ οὐκ ἂν ἄλλως συνεστηκέναι μὴ τούτου γέ μουσα. Ἀμέλει καὶ οἱ οὐρανοὶ οὐκ ἂν ποτε συν ἔστησαν, εἰ μὴ τῷ λόγῳ αὐτοῦ διεκρατοῦντο, καὶ μὴν καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, τουτέστιν αἱ θεῖαι καὶ λογικαί. [Ἀγαπᾶ οὖν ἐλεημοσύνην ἐπὶ τῶν μετανοούντων· ἀγαπᾶ δὲ κρίσιν ἐπὶ τῶν ἀνενδότων. Τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει τῷ Θεῷ· Ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη σου εἰς σταθμόν· καὶ γὰρ κάκεῖνος τὴν μετὰ κρίσεως ἐλεημοσύνην παρίστησι, ζυγῷ καὶ ἀριθμῷ κατὰ τὴν ἐκάστου ἀξίαν ἀντιμετρούμενος.] Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Δήλωσις κἀνταῦθα τῆς ἀγίας Τριάδος. Καὶ τῷ πνεύ ματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐ τῶν. Στόμα Θεοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγει· οἱ γὰρ προφήται δι' αὐτοῦ λαλοῦντες ἔλεγον·

Ὅτι τὸ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. Συνάγων ὡσεὶ ἄσκὸν ὕδατα θαλάσσης. Πρὸς 27.165 καλούμενος, φησὶ, τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καθάπερ ἐν ἄσκῳ τινι, ταῖς νεφέλαις ἐπισυνέχει· ὡς καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· Ὁ προκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· καὶ πάλιν· Ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. Τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους. Καὶ τὰς ἀβύσσους, φησὶ, καθάπερ ἐν θησαυροῖς σφραγίζει, ἵνα μὴ ἀναβλύζουσαι ἐπικλύσωσι τὴν ξηράν. Φοβηθήτω τὸν Κύριον πᾶσα ἡ γῆ. Μηκέτι, φησὶ, τοῖς δαιμονίοις προσαγέτω ἡ γῆ τὸ σέβας. Ἄπ' αὐτοῦ δὲ σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. Ἀκούοντες, φησὶν, αὐτοῦ οἱ τὴν οἰκουμένην οἰκοῦντες ἄνθρωποι, τῆς προτέρας στάσεως ἧς εἶχον εἰδωλολατροῦντες, δηλονότι σαλευθῆτωσαν τῷ ἰδίῳ δημιουργῷ ὑπακούοντες. Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν. Ἡ μὲν γένησις τῆν τῶν λογικῶν οὐσιῶδη δηλοῖ· ἡ δὲ κτίσις τὴν ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον σημαίνει μεταβολήν. Εἴ τις γὰρ ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. Κύριος διασκεδάζει βουλάς ἐθνῶν. Τῶν νοητῶν δηλονότι. Ἄθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἄθετεῖ βουλάς ἀρχόντων. Ἀπράκτους γὰρ ἐπιβουλάς πάντων ἐθηκε τῶν Ἰουδαίων, τριήμερος ἀναστήσας. Τοῦτο γὰρ ἦν ὃ καὶ βούλεται, ὅπερ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Τὰ δόγματα, φησὶν, ἃ βεβούλευται καὶ εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ εἰς τὸν μέλλοντα. Λογισμοὶ Θεοῦ αἱ κατάλληλοι διακοσμήσεις· καρδία δὲ τὸ ἀπὸ κρυφῶν τῆς οὐσίας. Μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστὶ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ. Τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας ἐν τούτοις μακαρίους ἀποκαλεῖ. [Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος. Εἶπεν, ἐπὶ ἐβλεψεν, ἵνα μὴ τις αὐτὸν ἀγνοεῖν οἰηθῇ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τολμώμενα.] [Ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ. Ἦτοι ἡτοιμασμένου, εὐτρεπισμένου. Οἶκος γὰρ] ὡσπερ Θεοῦ ἀποκεκλήρωται ὁ οὐρανός.] Ὁ πλάσας καταμόνας τὰς καρδίας αὐτῶν. Μόνος, φησὶν, ὁ Θεὸς οἶδε τῶν ἀνθρώπων τὰς καρδίας. Διὸ καὶ ὁ Σωτὴρ τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγε· Τί διαλογίζεσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Ἴδου οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἡ παντοπτικὴ αὐτοῦ δύναμις· ἡ πολλακίς ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, ὡς ἐν μέσῳ δύο φώτων ὁ Πατὴρ τῶν φώτων. Καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. Ἐν καιρῷ, φησὶ, διωγμοῦ, μὴ συνισταμένων τῶν νοητῶν τροφῶν, αὐτὸς ὁ Κύριος διὰ Πνεύματος ἁγίου θρέψει αὐτούς. Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομένει τῷ Κυρίῳ. Ὡς ἤδη δεδειγμένοι τὴν εἰς αὐτὸν πεποίθησιν προβάλλονται.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ ἀπῆλθεν. ΑΓ΄. Ὑπόθεσις. Φεύγων ὁ Δαυΐδ τὸν Σαοὺλ, ἦλθε πρὸς Ἀβιμέλεχ, καὶ 27.168 τῆς ἀφίξεως τὴν αἰτίαν ἐρωτώμενος παρ' αὐτοῦ, τὴν φυγὴν μὲν ἠρνήσατο· ἀπεστάλθαι δὲ εἶπε παρὰ τοῦ Σαοὺλ, ὡς καὶ τὴν ῥομφαίαν αἰτήσαι τοῦ Γολιάθ. Ἐπεὶ τοίνυν ἄλλα μὲν εἶπεν, ἄλλα δὲ ἐφρόνει, ἀναγράφεται τὸ ἠλλοιωκέναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Ἄδει δὲ τὸν ψαλμὸν τῷ νέῳ λαῷ, διδασκαλίαν εἰσηγησάμενος τῆς πνευματικῆς καὶ εὐαγγελικῆς λατρείας. Εὐλογῆσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ ... Ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχὴ μου. Εἰ καὶ ἄξιός ἐπαίνου τυγχάνω εὐρεθέντος τινὸς καλοῦ ἐν ταῖς ἐμαῖς πράξεσιν, τοῦτο οὐκ ἐμοὶ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἀναθετέον· αὐτὸς ἐμὲ καὶ πεποίηκε περιφανῆ, καὶ ποιήσει περίβλεπτον. Ἀκουσάτωσαν πραεῖς, καὶ εὐφρανθήτωσαν. Τὴν ἐμοὶ γεγεννημένην παρὰ τοῦ Κυρίου σωτηρίαν πᾶς δίκαιος ἀκηκοὼς εὐφρανθήσεται. Ὅτι δὴ σώζει τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν, οὐκ ἀνέχεται μόνος ὑψῆσαι τὸν ὕμνον, ἀλλὰ τοὺς κοινωνοὺς τῆς πραότητος, κοινωνοὺς ποιεῖται τῆς ὕμνωδίας. Μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺν ἐμοὶ, καὶ ὑψώσομεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπιτοαυτό. Ὡς μὴ ἐξαρκῶν τὰ μεγαλεῖα ἐξαγγεῖλαι τοῦ Θεοῦ, εἰς τοῦτο αὐτὸ ὡς περισυλλαμβάνεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιοὶ καὶ συμπράττειν.

Προσέλθετε πρὸς αὐτόν, καὶ φωτίσθητε. Ἄφ' ὧν ἐδέξατο πεποιθῶς, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τοῦτο ἀνάγει. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, καὶ ὁ Κύριος εἰς ἤκουσεν αὐτόν. Μάθετε, φησὶν, ἐκ τῶν κατ' ἐμὲ θαρρῆεῖν τῷ τῶν ὄλων Θεῷ. Εὐτελῆ γὰρ ὄντα με καὶ προβατέα τῆς οἰκείας προμηθείας ἠξίωσε, καὶ κρείττονα τῶν πολεμούντων ἀπέφηνε. Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. Τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τοῦ Ἀποστόλου τοῖς ῥήμασι· περὶ γὰρ τῶν ἀγ γέλων οὗτός φησιν· Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς λειτουργίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Ἰακώβ προσευχόμενος φησιν· Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν μου. Οὕτω καὶ ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ πρὸς τὸν θαυμάσιον οἰκέτην ἔφη· Κύριος ὁ Θεὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ πρὸ προσώπου σου, καὶ λήψη γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Ζαχαρίας· Ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐμοί. Γεύσασθε, καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. Τοῦ ἀληθινοῦ ἄρτου, φησὶ, γεύσασθε, τοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν· ἔξει γὰρ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπέινασαν. Δηλονότι ὁ τῶν Ἰουδαίων λαός. Οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Τὸν ἕτερον λέγει τὸν τῶν ἐθνῶν. Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου· φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς ... καὶ χεῖλη σου τοῦ μὴ λαλήσαι δόλον. Διδασκαλίαν ἐθνῶν παρατίθεται, ἧς πρῶτον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἶναί φησι· δεύτερον τὸ 27.169 μὴ καταλαλεῖν ἀδελφοῦ· τρίτον, δόλου παντὸς παύειν τὰ χεῖλη· τέταρτον, ἀποχὴν παντὸς κακοῦ καὶ ἐπιτήδευσιν ἀγαθοῦ ἐν ἅπασιν. Ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις, εἰρήνην ἐπιδιώκειν καὶ ἀντέχεσθαι αὐτῆς. Εἰρήνη δὲ ὁ Χριστός. Τούτων δὲ τὴν ἐπιτήδευσιν ζωὴν εἶναι λέγει καὶ ἡμέρας ἀγαθὰς. Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον αὐτήν. Τὸ, ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, ὁ φόβος διδάσκει· τὸ δὲ, ποιήσον ἀγαθόν, ἡ ἀγάπη. Διὸ μείζων ὁ ἀγαπῶν τοῦ φοβουμένου. Ὄφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. Μέγαν τῆ ἐπιτηδεύσει τῆς ἀρετῆς ἀποδέδωκε μισθόν, τὸ ἐπόπτην ἔχειν Θεόν. Φυλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὀσῶ αὐτῶν. Ὅσῶ φησι τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις. Αὐτὰ δὲ εἰσι δικαιοσύνη, καρτερία, εὐσέβεια καὶ πᾶσα, ὡς εἶπειν, ἀρετῆ. Θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρός. Τὸν τῆς ψυχῆς θάνατόν φησιν, ὃν καὶ διαδέχεται πῦρ αἰώνιον, σκότος ἐξώτερον, ἀκοίμητος σκῶληξ, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς τῶν ὀδόντων. Γέεννα γὰρ αὐτούς καὶ σκότος διαδέχεται.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΛΔ'. Ὑπόθεσις. Ἐκ προσώπου τοῦ πεποιοῦτος ἐπὶ Θεὸν καὶ πολέμου μένου ὑπὸ τῶν ἀφανῶν δυνάμεων τὰ προκείμενα λέγεται, ἢ καὶ ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων. Εἰσάγεται δὲ καὶ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἐπὶ τῷ πάθει παρὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς αὐτόν γεγενημένα διηγουμένου, πρὸς ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν τῶν πολεμουμένων διὰ Θεόν. Δίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικούντάς με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. Τῷ προσώπῳ τῶν ἀποστόλων ἀρμόσει ἡ πρόσοδος. Τοὺς Ἰουδαίους φησὶν, οἳ μὴ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς εἰρήνην, πολέμους ἔχουσι, καὶ πολεμοῦσι Χριστόν, ὃς ἐστὶν εἰρήνη ἡμῶν. (Hactenus Graeca.) Ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ὅπλον καὶ θυρεὸν καὶ ῥομφαίαν τιμωρητικὰς δυνάμεις αἰνίττεται, τὰς ἐκπεμπομένας παρὰ Κυρίου πρὸς ἐπικουρίαν τῶν δικαίων. Εἶπον τῇ ψυχῇ μου· Σωτηρία σου εἰμι ἐγώ. Τοῦτό σε, φησὶν, αἰτῶ εἶπειν τῇ ψυχῇ μου, ὡς γε νῆση αὐτῇ βοηθός. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω. Εὐεργετοῦνται οἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ὀδεύοντες, ἐὰν εἰς τὰ ὀπίσω ἐπιστραφῶσιν. Ἐλθέτω αὐτῷ ἡ παγὶς ἢν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ θήρα ἢν ἔκρυσεν συλλαβέτω αὐτόν, καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖται ἐν αὐτῇ. Ἀντεστράφη γὰρ εἰς κεφαλὰς πονηρῶν ἡ παγίς. Θηρεύσαντες γὰρ, εἰς θάνατον ἀντηγερέθησαν, καὶ θανάτω

παραδίδονται. Ἡ δὲ ψυχὴ μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. Οἱ μὲν οὖν τὴν πάγην ἐξηρτυκότες, καὶ τὸ τῆς δια φθορᾶς κατὰ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ συνθέντες σκευώρημα, τὰς τῆς εἰς αὐτὸν παροινίας 27.172 εἰσπραχθήσονται δίκας, κατὰ γε τοὺς ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους τρόπους· ἡ δὲ γε ἐμὴ ψυχὴ, φησὶν, ἔξω παντὸς ἔσται δεινοῦ διηνεκές· ἤγουν ἀκατάληκτον ἔχουσα τὸ χαίρειν ἐπὶ Θεῷ, καὶ κατευφραίνεσθαι λίαν ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγὶ νωσκον ἠρώτων με. Ἐντεῦθεν εἰσάγεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον παρὰ τῆ κρίσει τῶν ἀρχιερέων συκοφαντουμένου. Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν καὶ ἀτεκνίαν τῆ ψυχῆ μου. Τοῦτό φησι, διὰ τὸ ἀν αξίους αὐτοὺς ὀφθῆναι τοῦ κληθῆναι τέκνα Θεοῦ· ὅπερ μάλιστα ἐγνώριζεν αὐτὸς κατὰ τὸ, Ποσάκις ἠθέλη σα ἐπισυνάγειν τὰ τέκνα σου! Ἐγὼ δὲ, ἐν τῷ αὐτοὺς παρενοχλεῖν μοι, ἐν εδύομην σάκκον. Ἐπένθει γὰρ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν, ὡς καὶ λυπεῖσθαι, καὶ ἀδημονεῖν, καὶ δακρύειν, καὶ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. Καὶ ἐταπεῖνουν ἐν νηστεία τὴν ψυχὴν μου. Βε βαιῶν τὴν ἐνανθρώπησιν, καὶ νηστείας οὐκ ἀπέσχετο. Καὶ ἡ προσευχὴ μου εἰς κόλπον μου ἀποστραφῆ σεται. Τοῦτο σημαντικὸν εἶη τοῦ ἐναπομεῖναι ἐκεῖ νους τῆ ἁμαρτία. Οὐδὲν γὰρ ὠφελήθησαν, φησὶ, τῆ ὑπερβολῆ τῆς ἀγνοίας, τὴν προσευχὴν ὥσπερ ἐπανα κάμψαι ποιήσαντες. Ὡς πλησίον, ὡς ἀδελφὸν ἡμέτερον, οὕτως εὐ ηρέστουν. Ὡσπερ ἀδελφὸν, φησὶ, καὶ φίλον, οὕτως ἐσπούδαζον εὐεργετεῖν αὐτοὺς, βουλόμενος θερα πεύειν· διὸ καὶ ἐπένθουν ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ κατ' ἐμοῦ εὐφράνθησαν, καὶ συνήχθησαν. Ταῦτά μοι, φησὶ, τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ὀδύνης ἀπεδίδουν τὰ ὀψόνια. Συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μαστιγες, καὶ οὐκ ἔγνω. Μαστίζοντές με, φησὶ, οὐκ ἐγίνωσκον οὐδὲ εὕρισκον αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. Διεσχίσθησαν, καὶ οὐ κατενύγησαν. Ἐμερίσθη γὰρ τὸ πλῆθος, ὡς ὁ εὐαγγελιστῆς φησι, τῶν μὲν ἀγαθὸν εἶναι λεγόντων, τῶν δὲ πονηρόν. Καὶ τούτων γινομένων, φησὶν, οὐ κατενύγησαν, οὐδὲ συνῆκαν κατὰ τίνος αἰ πράξεις. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐγκαλῶν εἶπεν, ἀλλὰ ποθῶν τὴν βοήθειαν. Πότε, φησὶν, ἐπιφαίνῃ καὶ ἐπ' αμυνεῖς ἀδικουμένῳ; Ἀποκατάστησον τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τῆς κα κουργίας αὐτῶν. Πάντα ὅσα πάσχει ἡ λέγει, ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ποιεῖ, διὰ τὸ κατελθεῖν αὐ τὸν, ἤγουν τὸν Χριστὸν, καὶ σαρκωθῆναι ἐξ ἡμῶν. Ἀπὸ λεόντων τὴν μονογενῆ μου. Λέοντάς φησι ἢ τὰς πονηρὰς καὶ ἀντικειμένους δυνάμεις, αἱ μόνον οὐ χι κατεβρυχήσαντο τοῦ Χριστοῦ, ἢ τάχα που καὶ αὐ τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητάς. Οὕτω γὰρ αὐτῶν διαμνημονεύει λέγων διὰ φωνῆς Ἰερεμίας· Ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ὡς λέων ἐν δρυμῷ· διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν. Μονογενῆ μὲν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὀνομάζει, τὸ μονογενὲς τιθεὶς ἀντὶ τοῦ ἡγαπημέ νην. Ἀεὶ γὰρ πὼς ἐστὶν ἐν ἀγάπῃ πλείστη τὸ μονο γενὲς ἐν τέκνοις. 27.173 Οἱ μισοῦντές με δωρεὰν καὶ διανεύοντες ὀφθαλ μοῖς. Ἀντὶ τοῦ, συντιθέντες δόλους. Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, καὶ ἐπ' ὀργὴν δόλους διελογίζοντο. Τὸ, Διδάσκαλε ἀγαθέ· καὶ, Ὅτι οἶδαμεν ὅτι τὴν ἀλήθειαν διδάσκεις, καὶ ὅτι οὐ λαμβάνεις πρόσωπον ἀνθρώπου. Καὶ ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν. Τὰς βλασφημίας τὰς ἐπὶ τῷ σταυρῷ γινομένας φησὶν. Εἶπον· Εὕγε, εὕγε, εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Ὡς κατ' εὐχὴν αὐτοῖς τοῦ πέρατος ἐκβεβηκότος, τὸ κρε μασθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου. Τοῦτο δὲ ποιούσι καὶ οἱ ἐπαγαλλόμενοι τῆ θλίψει τοῦ δικαίου. Εἶδες, Κύριε, μὴ παρασιωπήσης, Κύριε, μὴ ἀποστής ἀπ' ἐμοῦ. Ἄνθρωπος γενόμενος ὁ μονογε νῆς τοῦ Θεοῦ Λόγος, οὐκ ἀποβαλὼν τὸ εἶναι Θεός, αἰτεῖ ὑπὲρ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀδικίας γενομένης ὑπὸ τῶν δαιμόνων δικαστὴν γενόμενον τὸν Πατέρα, αἰτεῖ ἀπο σκορπίσαι τῶν ὑπερηφάνων τὴν ὕβριν. Οὕτω γὰρ οἱ μὲν εἰς αἰσχύνῃ ἀποστραφήσονται, φησὶν, οἱ δὲ ἀγαλ λιάσαιντο, τὰς ἐπὶ τῆ σωτηρία ἀνατιθέντες εὐχαρι στίας. Εἰς τέλος τῷ δούλῳ Κυρίου τῷ Δαυΐδ.

ΨΑΛΜΟΣ ΛΕ΄. 'Υπόθεσις. Κατηγορίαν περιέχει ὁ παρῶν ψαλμὸς τῆς ὑπερηφανίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῆς κακίας ἔλεγχον· καὶ μὴν καὶ ὕμνολογίαν τῶν δικαίων κριμάτων, δι' ὧν ἐποίησε τὴν ὑπ' οὐρανόν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν Πατέρα ὑπὲρ ὧν εὐηργέτησε διὰ Ἰησοῦ· ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις εὐχὴν ἀσφαλιζομένην τοῦ μὴ πεσεῖν εἰς ὑπερηφανίαν. Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ. Οἶεται, φησὶν, ὁ κακὴν συντεθραμμένος μὴ δένα θεωρεῖν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ κεκρυμμένα βουλεύματα. Τὸ γὰρ, φησὶν, ἀντὶ τοῦ, ἡγεῖται ἢ ὑπολαμβάνει, τέθεικεν. Αἴτιον δὲ τῆς τοιαύτης ἀναληθισίας τὸ μὴ δεδιέναι τὸν πάντα ἐφορῶντα δεσπότην. Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ἄπαξ προθέμενος, φησὶ, τοῦ παρανομεῖν, ἔξω τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸν τοῦ Θεοῦ τίθεται φόβον. Τῷ γὰρ φόβῳ Κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ. Ὅτι ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἐκὼν δὲ ταύτην ἔχει τὴν ἄγνοιαν, οὐ βουλόμενος λογιστεῦσαι τὰ πεπραγμένα, καὶ μισῆσαι τὰ κακῶς πεπραγμένα. Τοῦ εὐρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. Οὐδὲ τοῦ το, φησὶ, λογίζεται, ὅτι ὁ Θεὸς εὐρίσκει τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, καὶ εὐρών αὐτήν, μισεῖ καὶ αὐτήν καὶ αὐτόν. Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος. Ἀνομίαν μὲν, δι' ἧς ἐπήγαγον ὕβρεις Χριστῷ· δόλον δὲ, ὅτι καὶ παγιδεύειν αὐτὸν βουλόμενοι, χρηστοῖς προσέειπον λόγοις. Οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῆναι. Ἐκὼν, φησὶν, ἑαυτὸν ἔξωσε τοῦ εὐπραγῆσαι. Ἀνομίαν διελογίσαστο ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ· παρέστη πάση ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ. Τὸ ἄϋπνον αὐτῶν 27.176 τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιβουλῆς σημαίνει. Κακία δὲ οἱ προσώχθησεν. Ἀντὶ τοῦ, τὴν κακίαν οὐκ ἐμίσησε. Κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου. Δείκνυσιν ὡς τῷ αὐτοῦ ἐλέει καὶ τὰ οὐράνια συνέστηκε, τοῦτ' ἔστιν αἱ λογικαὶ δυνάμεις. Καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη Θεοῦ. Ἀληθεῖς, φησὶ, καὶ βεβαίαι τὰς διὰ τῶν προφητῶν ἐπαγγελίας ἔδειξας· νεφέλαι γὰρ οἱ προφήται. Ἐδειξας δὲ ταύτας ἀληθεῖς, πλήθος δικαιοσύνης χορηγήσας τοσοῦτον, ὡς ὄρεσι παραβάλλεσθαι Θεοῦ. Τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Τοσαύτην δὲ ἔχων ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην, τίνος ἔνεκεν μακροθυμεῖς ἀγνοῶ· τὸ τῆς ἀβύσσου γὰρ ἀθεώρητον μιμεῖται σου τὰ κρίματά· καθάπερ γὰρ ἐκείνης ἀνθρώποις ἀθεώρητος ὁ βυθὸς, οὕτως ἀνέφικτος τῶν σῶν κριμάτων κατανόησις. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε. Περὶ τῶν δύο λαῶν εἰρηκῶς ὁ Ἀπόστολος, Συνέκλεισεν ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας σώσῃ, ἐπήγαγεν· Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματά αὐτοῦ! Καὶ ἐνταῦθα ὁμοίον ἔστιν· ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλε τῶν δύο λαῶν τὴν σωτηρίαν διηγήσασθαι, οἱ καὶ σημαίνονται διὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κτηνῶν· ἀνθρώπων μὲν τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ὡς κατηχουμένων ἐκ τοῦ νόμου, καὶ νοούντων τὰ διαφέροντα· κτηνῶν δὲ ὡς ἀλογωτέρων τῶν ἐξ ἐθνῶν· παιδευθέντες γὰρ οἱ ἐξ Ἰουδαίων τὸ μυστήριον διὰ νόμου καὶ προφητῶν, ἐξέπεσον· οἱ δὲ οὐδέποτε ἀκηκοότες οἱ ἐξ ἐθνῶν προσελήφθησαν· τούτου χάριν προείρηκε· Τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους λέγει πάλιν, τοὺς τὴν λογικὴν ἀξίαν φυλάττοντας· κτήνη δὲ, τοὺς εἰς γῆν κάτω νεύοντας, καὶ τὰ γῆϊνα βοσκομένους φρονήματα. Οὐ μόνον οὖν δικαίους, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτωλοὺς εἰς σωτηρίαν ἐκάλεσεν. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σκέπη τῶν πτερῶν σου ἐλπιοῦσι. Τουτέστι, σκεπαστὴν καὶ βοηθὸν σε ἔξουσι τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, φησὶν. Μεθυσθήσονται ἀπὸ πίότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Χειμάρρουν τρυφῆς ἔστιν ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ εἰρημένον· Ἐκκλίνω ἐπ' αὐτούς ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν. Ἔστι δὲ καὶ πηγὴ ζωῆς καὶ φῶς ἐκ φωτός. Μὴ ἐλθέτω μοι πούς ὑπερηφανίας. Ἐξω τοῦ πάθους ἀξιοῖ γενέσθαι. Καὶ χεῖρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσαι με. Μηδὲ μετακινήσάτω με, φησὶ, τῆς παρὰ σοὶ στάσεως πρᾶξις ἄτοπος.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΛΣ΄. Ὑπόθεσις. Διδασκαλίαν περιέχει ὁ ψαλμὸς, εἰσηγούμενος τῷ νέῳ λαῷ ἀποχὴν μὲν τῶν πονηρῶν, ἐπιτήδευσιν δὲ τῶν ἀγαθῶν· ἐξ ἑκατέρων πείθων, ἕκ τε τῆς τοῖς ἀγαθοῖς ἠντρεπισμένης ἐλπίδος, ἕκ τε τῆς τοῖς πονηροῖς ἀποκειμένης κολάσεως. Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου 27.177 τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Παραινεῖ φεύγειν τὴν πονηρίαν, ὡς ἔκπτωσιν εἶναι παντὸς ἀγαθοῦ ταύτης ὑπογράφων τὸ τέλος. Καὶ κατασκήνου τὴν γῆν, καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Γῆν λέγει τὴν θεόπνευστον Γραφήν, ἐν ἣ ὁ πλοῦτος τῶν ἀγίων, τουτέστιν αἱ ἐπαγ γελίαί. Παραινεῖ διαπαντὸς τῶν θείων προσχέσθαι λογίων, ἔρωτι τῶν ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένων τοῖς ἀγίοις ἀγαθῶν. Ἀποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Ἔση, φησὶ, φανερώς τὴν ἀρέσκουσαν αὐτῷ βαδίζων ὁδόν. Καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου. Δῆλον γάρ ἐστιν, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος εἶρηκεν, ὅτι οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος. Φῶς δὲ δικαιοσύνης γνῶσις· ἐπειδὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη κανὼν ἐστὶν ἀρετῶν. Καὶ τὸ κρῖμά σου ὡς μεσημβρίαν. Ἄντι τοῦ· Κρινεῖ σε ἄξιον ὄντα φωτός. Καὶ αὐτὸς ποιήσει. Ὅταν ἐπ' αὐτῷ, φησὶν, ἐλ πίσης, τότε καὶ αὐτὸς ποιήσει. Τί δὲ ποιήσει διαδείκνυσιν ἐπενεγκῶν· Ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρῖμά σου ὡς μεσημβρίαν. Τότε δὲ ἐξοίσει, φησὶν, ἀντι τοῦ ἐμφανῆ καταστήσει, καὶ οἷον περίοπτον ἀποφανεῖ, λαθεῖν οὐκ ἐὼν τῆς εὐζωίας τὸ κάλλος. Ἔσται γὰρ ἅπασιν ἐναργῆς ἡ δικαιοσύνη σου δίκην φωτὸς ἀναλάμπουσα, φωτὸς μεσημβρινοῦ. Μεσημβρία γε μὴν ὀνομάζεται τῆς ἡμέρας αὐτὸ τὸ μεσαίτατον. Οὐ μόνον, φησὶ, δικαιοῖ τὸν ἐξομολογούμενον, καὶ κρῖμα αὐτῷ προσφέρει χρηστό τητος, ἀλλὰ καὶ εἰς φῶς αὐτοῦ προσφέρει τὴν δικαιοσύνην τουτέστι γνωρίζει πᾶσιν, ὅτιπερ αὐτὸν ἐδί καίωσεν. Οἷος ἦν ὁ ληστής, οὗ τὸ κρῖμα ἐν μεσημβρία κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας σταυρούμενος ὁ Ἰησοῦς ἐξήγαγε, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δικαιοσύνην εἰς φῶς, τουτέστιν εἰς πάντων γνῶσιν ἤνεγκεν. Ἡ γὰρ ἐπ' αὐτῷ φωνή, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση ἐν τῷ παραδείσῳ, εἰς φανερόν τῆ οἴκου μένη, μᾶλλον δὲ φῶς τῆ οἰκουμένη γεγένηται, προ τροπῆ πᾶσι τοῖς ἐν μετανοία τυγχάνουσιν. Οὐκ ἔσται, φησὶ, κεκαλυμμένον τὸ τῆς δικαιοσύνης λαμπρόν, ὡσπερ νῦν, ἀλλ' ἐπιφανὲς ὡσπερ ἥλιος ἐν μεσημβρία, ὡσπερ ὁ Κύριός φησὶ· Τότε οἱ δίκαιοι λάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν. Ὑποτάγηθι τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσον αὐτόν. Αὐτὸς μὲν, φησὶ, ἄξιον ὄντα φωτὸς ἀποδείξει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· σὺ δὲ ἐνταῦθα ὑποτάγηθι. Μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευδομένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Μὴ μιμήσῃ, φησὶν, εὐδαιμονίαν ἐκ παρανομίας συγκροτουμένην. [Μὴ θαύμαζε ἄνθρωπον παράνομον κατευθυνόμενον, μηδὲ μιμήσῃ εὐδαιμονίαν ἐκ παρανομίας συγκροτουμένην, μηδὲ πράττειν ἐρεθίζου τὰ ὅμοια· ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ ῥοὺν αὐτῷ φέρεται πάντα, μὴ δάκνου μηδὲ δυσφόρει, ὅτι μὴ διδώσῃ δίκην οἱ πονηροὶ, ἀλλ' ἐν εὐθηνείᾳ διάγουσιν, ὡς μή τινος τὴν τίσιν εὐθύ νοντος. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ· ἀντι τοῦ, μεῖζόν 27.180 ἐστὶ μικρόν ἔλεος τοῦ Κυρίου ὑπὲρ πάντα τὸν πλοῦτον τοῦ κόσμου.] Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκατάλειπε θυμόν. Μὴ ἴδῃς αὐτῶν τὴν εὐημερίαν, ἀλλὰ πρόσμεινον τὸ τέλος, καὶ ὄψει τὸν ὄλεθρον. Ὅργη δὲ ἐστὶν ὄρεξις τι μωρίας· τιμωρία δὲ ἐστὶ κακοῦ ἀνταπόδοσις. Μὴ παραζήλου ὥστε πονηρεύεσθαι. Εὐ ἴσθι, ὅτι οἱ μὲν τῆς θείας ἐλπίδος σφᾶς αὐτοὺς ἀναρτήσαντες, καὶ τὸν ἐπιεικῆ προαιρούμενοι βίον, ἐν ἀπραγμοσύνῃ καὶ εἰρήνῃ διατελοῦσι, τρυφήν ἔχοντες μόνιμον τοῦ συνει δότος τὴν καθαρότητα· οἱ δὲ τῇ προσκαίρῳ εὐημερία θαρρῶντες ταχεῖαν δέξονται τὴν μεταβολήν, καὶ λήθη παραδοθήσονται παντελεῖ. Καὶ ζητήσεις τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὖ ρης. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ· Οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὀλόρ ρίζοι ἀπολοῦνται. Καὶ κατατρυφήσουσιν ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. Τρυφή δικαίου, πλήθος εἰρήνης ἐστίν· ἀπάθεια δὲ ψυχῆς, μετὰ γνώσεως τῶν ὄντων ἀληθοῦς. Παρατηρήσεται ὁ ἀμαρτωλὸς

τὸν δίκαιον. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ διαβόλου ληφθῆναι πρόσφορον, καὶ διὰ τοῦ των παραψυχὴν τοῖς ἀδικουμένοις προσφέρει. Δείκνυσι γὰρ τὸν μὲν παράνομον λυποῦντα καὶ μεμνηνότεν κατὰ τῶν ἀπράγμονα βίον ἀσπαζομένων, τὸν δὲ δίκαιον κριτὴν καταγελῶντα τῆς ἐγχειρήσεως, ἅτε δὴ τὴν ταχεῖαν αὐτοῦ τελευτὴν προορῶντα. Ὁ δὲ Κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν. Διαγελαῖ, φησὶ, τὰς κατὰ τοῦ δικαίου ἐπιβουλὰς τοῦ ἀμαρτωλοῦ· εἰδὼς, ὡς ἔστησεν ἡμέραν καθ' ἣν τῷ μὲν ἀποδώσει τὴν αἰώνιον ζωὴν, τῷ δὲ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἀμαρτωλοὶ, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν ... ἡ Ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν. Ταῦτα, φησὶ, πεπόνθασιν οἱ πονηροὶ δαίμονες, ἃ ποιήσιν τοῖς ἀγίοις ἐπεβούλευσαν. Γινώσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων. Ἄντι τοῦ, ἀποδέχεται καὶ τιμᾶ. Καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται. Ἄφθαρτοι γὰρ καὶ αἰώνιοι τῶν ἀγίων αἱ ἀνταποδόσεις. Οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ. Ἐν τοῖς τῶν διωγμῶν, φησὶ, καιροῖς, ἐκλειπόντων τῶν διδασκάλων, αὐτὸς ὁ Κύριος τῷ ἑαυτοῦ πνεύματι θρέψει τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. [Οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ. Καιρὸς πονηρὸς ὁ τῆς κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὀργῆς, ἐν ᾧ οἱ μὲν τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ πειραθήσονται· οἱ δὲ δόξαν καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρσίαν, καὶ ζωὴν αἰώνιον ἀπολήψονται.] Δανείζεται ὁ ἀμαρτωλὸς, καὶ οὐκ ἀποτίσει. Οὐκ ἀντιδίδωσι, φησὶν, ὁ ἀμαρτωλὸς εὐχαριστίαν ὑπὲρ ᾧν εὐεργετῆται παρὰ Θεοῦ. Ὁ δὲ δίκαιος οἰκτεῖρει, καὶ δίδωσιν. Ἀντιδίδωσι, φησὶν, οἰκτιρμούς, τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην μιμούμενος. 27.181 Ὅτι οἱ εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομήσουσι γῆν. Ὅμοιον τὸ εἰρημένον πρὸς Ἀβραάμ· Τοὺς εὐλογοῦντάς σε εὐλογήσω, καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσομαι. Παρὰ Κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται. Ἀποδέχεται, φησὶν, ἦν ποιεῖται κατὰ τὸν βίον πρακτικὴν πορείαν. Ὅταν πέσῃ οὐ καταρράχθησεται. Εἰ καὶ, φησὶν, συμβῆ ὀλίγον τι παρασφαλῆναι τὸν δίκαιον, οὐκ ἀδικηθήσεται ἔχων ἀντιστηρίζοντα τὸν Θεόν. Οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους. Τοὺς νοητοὺς φησὶν, οἵτινές εἰσιν οἱ θεῖοι λόγοι. Καὶ κατασκῆνου εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Καὶ κληρονομήσεις, φησὶ, τὰς αἰωνίους σκηνάς. Δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν. Πολλαχοῦ τῆς διδομένης γῆς τοῖς πράεσιν ἐμνημόνευσε, προτρεπόμενος εἰς ἐπιθυμίαν αὐτῆς. Στόμα δικαίου μελετήσῃ σοφίαν. Προσῆκει, φησὶν, κἂν τῇ γλώττῃ, κἂν ἐν τῇ διανοίᾳ τὰ θεῖα λόγια περιφέρειν, καὶ τὴν τούτων μελέτην ποιεῖσθαι διηνε κῶς· οὕτως γὰρ τὸ πρακτέον μανθάνων ὁ τῆς ἀρετῆς ἐραστής, ἀτρεμῆς μενεῖ καὶ ἀσάλευτος, τῶν καταβάλλειν ἐπιχειρούντων περιγενόμενος. Ταῦτα καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ ἔφη· Ἄλλ' ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ τὰ ἔξῃς. Καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσῃ κρίσιν. Δικαιοκρισίαν οὐ τὴν δικαστικὴν, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀπλανοῦς καὶ ὑγιοῦς κριτηρίου. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Κατανοεῖ ὁ ἀμαρτωλὸς τὸν δίκαιον. Ὁ δὲ Κύριος. Διαφόρως τὰ αὐτὰ λέγει, τῇ πλείονι μελέτῃ μονιμωτέραν κατασκευάζων τὴν μνήμην. Λέγει δέ· Οὐ περιόψεται τὸν δίκαιον ὁ Δεσπότης ἐπιβουλεύομενον ὑπὸ τῶν πονηρῶν, οὐδὲ συμψηφιεῖται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσιν· ἀλλ' ὑπερπηδῆσαι παρασκευάσει τὰ δίκτυα. Ταύτης ἀπήλαυσεν Ἀβραάμ τῆς προνοίας, δις ἀρπαγείσης τῆς Σάρρας· ταύτης ὁ Ἰσαάκ, αὐτὸ τοῦτο παθὼν· ταύτης ὁ Ἰακώβ, ὑπὸ ἀδελφοῦ καὶ κηδεστοῦ φθονοῦμενος· ταύτης ὁ Ἰωσήφ, ὑπὸ φθόνου καὶ συκοφαντίας πολεμηθεὶς. Καὶ τί δεῖ καταλέγειν ἅπαντα; ῥάδιον γὰρ τοῖς φιλομαθέσι καὶ τὰ πάλαι συλλέξαι, καὶ θεωρῆσαι τὰ νέα. Οὐδὲ μὴ καταδικάσεται αὐτὸν ὅταν κρίνηται αὐτόν. Ἄντι τοῦ, ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτόν. Ἐν τῷ ἐξολοθρευέσθαι ἀμαρτωλοὺς ὄψει. Ἐκκοπτομένους, φησὶ, τοὺς ἀμαρτωλοὺς θεάσῃ. Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Κατὰ τὸ εἶρη μένον· Σκιά ὁ βίος ἡμῶν. Καὶ παρήλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν. Θεασάμενος, φησὶν, ἄνδρας πονηροὺς εὐημεροῦντας, ἐνενόουν πῶς

τούτου ἐπέτυχον· εἶτα τοιαῦτα ἐννοῶν καὶ δεύτερα βουλευόμενος, θεωρῆσαι αὐτοὺς οὐκ ἴσχυσα· ἀλλ' οὐδὲ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐστάναι ἐδόκουν, οὐκ ἠδυνάμην εὐρεῖν. Φύλασσε ἀκακίαν, καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι ἔστιν 27.184 ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπων εἰρηνικῶ. Καὶ ἡ τιμωρία, φησὶ, τῶν πονηρῶν, καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα, ἦτοι ἡ κληρονομία τῶν ἀγαθῶν, παρασκευαζέτω σε ἐπιτηδεύειν ἀπλότητα.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ εἰς ἀνάμνησιν περὶ τοῦ Σαββάτου. ΑΖ'. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν, ἀναμνησκῶν ἑαυτὸν τῆς συνεχούσης ταλαιπωρίας, ἧς ὑπέμεινε διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀξιοῖ δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸν Θεὸν, σαββατισμοὺς αὐτῷ δοῦναι, ἦτοι ἀνάπαυσιν τῶν συμφορῶν. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. [Οἱ ταῖς κολάσεις διακοινούμενοι δαίμονες, καὶ αἱ τιμωρητικαὶ δυνάμεις, τοῦ Θεοῦ ὀργὴ καὶ θυμὸς λέγονται. Ἰκετεύει οὖν μὴ διὰ πονηρῶν δυνάμεων ἐλεγχθῆναι, μηδὲ δι' ἀποστολῆς ἀγγέλων σκυθρωπῶν παιδευθῆναι, ἀλλὰ διὰ λόγων σωτηρίων.] Παιδεύει ἡμᾶς ὁ Κύριος, εἰς ἀνάμνησιν ἄγων τῆς ἀρετῆς. Ὁ δὲ ἅγιος οὐ τὸν ἔλεγχον ἢ τὴν παιδείαν παραιτεῖται, ἀλλὰ τὴν μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ. Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι. Βέλη τὰς τιμωρητικὰς δυνάμεις φησὶ. Καὶ ἐπεστήριξας ἐπ' ἐμέ τὴν χεῖρά σου. Καθήψατό μου, φησὶν, ἡ χεὶρ σου, ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας παιδεύουσα. Οὐκ ἔστιν ἴσως ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου. Λελώβημαι τὴν σάρκα, ἔπενε νεγμένης μοι τῆς ὀργῆς. Οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ἐξησθένησε, φησὶν, ἡ δύναμις τῆς ἐμῆς ψυχῆς· ἡ δὲ αἰτία τῆς ἀσθενείας, ἡ ἁμαρτία. Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου. Κατέκαμψέ με, φησὶν, τὸ βαρὺ τῆς ἁμαρτίας φορτίον. Ἀνιᾶ δέ με καὶ τῶν σεσηπῶτων ἐκείνων τραυμάτων ἢ δυσσομίας, ἃ, τὴν φρόνησιν ἀποβαλὼν, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ δουλεύσας, εἰσεδεξάμην. Οὗ δὲ χάριν πάσης θυμῆς ἐστερημένος, ἀσχάλλω καὶ ἀλύω διηνεκῶς, καὶ τῆς σκυθρωπότητος μεταβολὴν οὐχ εὐρίσκω. Ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ. Βαρύτητα τὴν τῆς συνειδήσεως εἰς ἀπόγνωσιν ὤθησιν μετ' ἐπιτάσεώς φησιν. Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μῶλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Πᾶσα γὰρ ἁμαρτία μυσάρᾳ τε καὶ δυσώδης· εἰ μὴ γὰρ εἰς ἀφροσύνην καταπέσοι ἡ ψυχὴ, οὐκ ἂν ὑπομένοι τὴν ἁμαρτίαν. Ἐντεῦθεν τὴν φύσιν τῆς ἁμαρτίας γινώσκωμεν. Ὅποια τίς ἐστι, πλην ὅτι ἀπὸ ἀφροσύνης ἡμῖν συμβαίνουσι αἱ ἁμαρτίαι; Ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. Λεκτέον τοῦτο πρὸς τοὺς γελῶντας πολλὰ καὶ τερπομένους. [Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκ., καὶ τὰ ἐξῆς. Βαρυτῆτα τῆς συνειδήσεως ὡς εἰς ἀπόγνωσιν ὤθησιν. Ὅτι αἱ ψοαὶ μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμῶν. Ἐπειδήπερ φησὶν, ἐπὶ τὸ καταπαίζειν μου λοιπὸν τοὺς ἐχθρούς μου ἐώρων· τοὺς νοητοὺς δὲ λέγει.] Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα. Ἐξ ἐκείνης, φησὶ, τῆς ἐπιθυμίας ἐτρύγησα τὸ κύπτειν 27.185 εἰς γῆν, καὶ διηνεκῶς ὀλοφύρεσθαι διὰ τὰς πικρὰς τῆς καρδίας ὀδύνας. Τούτου χάριν τῆς ἐπιθυμίας μεταβαλὼν τὴν ἐνέργειαν, ὑπουργὸν αὐτὴν κατέστησα τοῦ θεοῦ βουλήματος. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν· Ὁρυόμεν ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Μαστίζων τὸ συνειδὸς, τὴν καρδίαν μου στεναγμοὺς ἀφιέναι ἐποίουν. Καὶ ὁ στεναγμὸς μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. Τῆς μετανοίας, φησὶν, ὁ πόθος στήτω ἐνώπιόν σου, ἢ ἔχω ἐπιθυμίαν σωθῆναι βουλόμενος. Καὶ τίς ἡ ἐπιθυμία τοῦ Χριστοῦ; τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐπιτελέσαι Πάσχα. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου. Τὸ διαλογιστικὸν καρδίαν φησὶ. Καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἐκλάμπον τοῖς τῆς διανοίας αὐτοῦ ὄμμασιν. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν. Ἐν τῷ πεπληγέναι με, φησὶν, ἀντέστησάν μοι. Ταῦτα δὲ λέγει διὰ τὸν Ἄβελ σαλῶν καὶ τὸν Ἀχιτόφελ. Καὶ οἱ ἐγγιστά μου ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν. Οἱ γὰρ συνυπουργοῦντες

αὐτῷ ἄγγελοι ἐγκατέλιπον αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Τάχα γὰρ καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἅγαι ὑποχωροῦσιν ἐν και ρῶ πειρασμοῦ πρὸς δοκιμὴν τοῦ πειραζομένου, ἢ πρὸς κόλασιν. Καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου. Εἰκότως, τῶν ἀγγέλων καταλιπόντων αὐτὸν, σφοδρὸν τερον οἱ δαίμονες ἐπετίθεντο. Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι, ἐλάλησαν ματαιότητος. Ἐλάλουν, φησὶ, πρὸς ἑαυτοὺς, ἐπιβουλήν μοι σκευάζοντες. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ τὰ ἐξῆς. Ταῦτα, φησὶν, λαλοῦντων αὐτῶν, οὐδὲ ἀκούειν ἐδόκουν, οὐδὲ λαλεῖν τῆς, παρρησίας μου διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀφηρημένης. Ὅτι ἐπὶ σοὶ, Κύριε, ἤλπισα ... ὅτι εἶπα· Μὴ ποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου. Τῶν τοσούτων, φησὶ, συμβάντων κακῶν, μίαν ἔχω σωτηρίας ἐλπίδα, τὴν ἐκ σοῦ γενησομένην μοι ἐπικουρίαν. Καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμε γαλορρήμονησαν. Μέγα, φησὶ, δέδωκε φρονεῖν αὐ τοὺς κατ' ἐμοῦ ἢ ἁμαρτία σαλεύσασά μου τοὺς πόδας. Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἔτοιμος, καὶ ἀλγηδῶν μου ἐνώπιόν μου ἔστι διαπαντός. Ἡδέως δέχεσθαι τὴν ἐπιστρεπτικὴν παιδείαν φησὶν. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ με ριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. Διὰ δὲ τοῦτο κατήγορος ἑμαυτοῦ γίνομαι, καὶ πᾶσαν φροντίδα τῆς ὑγιείας ποιήσομαι. Οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι, καὶ κεκραταίωvται ὑπὲρ ἐμέ. Καίτοι, φησὶ, μὴ ἀνεπαισθήτως ἔχων τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ μεριμνῶν περὶ αὐτῆς διαπαντός, ὁρῶ τοὺς ἐχθρούς μου κραταιομένους. Οὗτοι δὲ οἱ ἐχθροί, μὴ δὲν ἄδικον παρ' ἐμοῦ πεπονθότες, διαβάλλοντές μου τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πρόφασιν αὐτὴν ποιούμενοι τοῦ 27.188 κατ' ἐμοῦ πολέμου, κατεδίωκόν με, δίκαια λέγοντες ποιεῖν. Τοιγαροῦν καὶ γεγένημαι παρ' αὐτοῖς ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος· διὸ δὴ καὶ δέομαι, σὲ τὸν Κύριον μὴ ἀποστῆναι ἀπ' ἐμοῦ· σπεῦσαι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν βοήθειαν τὴν ἡμετέραν.

ΨΑΛΜΟΣ ΔΗ΄. Εἰς τὸ τέλος, Ἰδιθούμ ὠδὴ τῷ Δαυΐδ. Ὑπόθεσις. Ἱεροψάλτης ὑπάρχων Ἰδιθούμ, καὶ προφητικῆ χάριτι κατεστεμμένος, ὠδὴν ἀναβάλλεται, προσωποποιῶν εἰσφέρων αὐτοῦ τοῦ Δαυΐδ ἐξομολογουμένου ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ. Εἶπα· Φυλάξω τὰς ὁδούς μου. Ἀπόδειξις σαφῆς ἰδρυμένης καρδίας. Ἐθέμην τῷ στόματί μου φυλακὴν ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. Παριστάμενοι γὰρ αὐτῷ οἱ νοητοὶ ἐχθροί, ὡνεὶ διζον αὐτοῦ τὴν ἁμαρτίαν. Ἐκωφώθην, καὶ ἐταπεινώθην, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν. Λοιδορούμενος, φησὶν, οὐκ ἀντελοιδόρουν, συνιδῶν τὴν ἔκπτωσίν μου τῶν ἀγαθῶν. Καὶ τὸ ἄλγημά μου ἀνεκαινίσθη. Ἀντὶ τοῦ λέγειν πρὸς τοὺς λοιδοροῦντας, τῆς ἁμαρτίας ἀνεμίμνησκον ἑμαυτῷ. Ἡ δὲ μνήμη τῆς ἁμαρτίας οἷα πῦρ περὶ τὴν καρδίαν μου ἐγένετο. Καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. Ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι με τοῦ ἁμαρτήματος, φησὶν, ἐκαιόμην πυρί. Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου· Γνώρισόν μοι, Κύριε, τὸ πέρασ μου. Τὸ, ἐν γλώσσῃ, οἷον ἡρέμα καὶ ψιθυρίζων, καὶ μὴ εἰς πολλοὺς ἐκφέρων τὸν λόγον. Ὁ δὲ λόγος ἐρώτησις ἦν περὶ τῶν λοιπῶν ἡμερῶν. Ἡρώτα δὲ, μαθεῖν βουλόμενος εἰ ἐξαρκέσει αὐτῷ εἰς μετάνοιαν ὁ λοιπὸς τῶν ἡμερῶν χρόνος. Ἴδου παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου· καὶ ἡ ὑπόστασις μου ὡσεὶ οὐθὲν ἐνώπιόν σου. Εἰ καὶ εἰς μῆκος, φησὶ, παρατείνει μοι ζωὴ, ὡς οὐδὲν ἐν ὠπιόν σου λογισθήσεται. Εἰ γὰρ χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου ὡς ἡμέρα μία, τί ἂν εἴη χρόνος ἐνός ἂν θρώπου; Τοῦτο πάλιν ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσεν· Ἴδου ὡς σπιθαμὰς ἔδωκας τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ βίωσίς μου ὡς οὐδὲν ἀντικρὺς σου. Σὺ μὲν γὰρ ἄναρχος καὶ ἀπέραντος· ὁ δὲ ἡμέτερος βίος οἷον τισὶ σπιθαμαῖς καὶ παλαισταῖς ἐκμεμέτρηται. Διὰ τούτου παρεδήλωσε τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταρασσεται. Εἰ δὲ, φησὶν, ἐν εἰκόνι, καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ πορεύεται ἄνθρωπος, εἰκότως ματαιότητα προεῖπεν· ἐπειδὴ οὐ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, ἀλλ' ἐν εἰκόνι τινὶ· οὐδὲ τὴν σπουδὴν τῶν ὄντων ἀγαθῶν ποιούμεν· διὸ καὶ μάτην

ταραττόμεθα. Ὁ βίος, φησὶ, τῶν ἐπὶ γῆς, ἅτε περὶ φροντίδας στρε φόμενος κοσμικὰς, κριθεὶ ἂν ματαιότης. Ἡ οὕτως· 27.189 Σύμπαντα τὰ ἔτη τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀτμὶς ἐστὶν 27.189 ἐνώπιόν σου· ἀντὶ γὰρ ματαιότητος ὁ Σύμμαχος ἀτμὶς ἐξέδωκε. Θησαυρίζει, καὶ οὐ γινώσκει τίνι συνάξει αὐτά. Ἐπειδὴ οὐ τὴν ἀληθῆ ζῶμεν ζωὴν νῦν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἐν εἰκόνι· οὐδὲ περὶ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ποιούμεθα τὴν σπουδὴν· διὸ μάτην ταρασσόμεθα, περὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας στρεφόμενοι, συν ἀγοντες θησαυροὺς, ὧν οὐκ ἴσμεν διαδόχους. Καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου; οὐχὶ Κύριος; Εἰ κότε τὴν ἐλπίδα ἐπὶ Κύριον ἔχειν φησὶν, ἅτε κατὰ τῶν ἐν βίῳ περισπασμῶν. Καὶ ἡ ὑπόστασις μου παρὰ σοὶ ἐστὶν. Ἡ προσδοκία, ἥτοι ἡ ὑπομονή. Ὁνειδος ἄφρονι ἔδωκάς με. Μὴ παραδῶς με, φησὶν, εἰς ὄνειδισμόν, διὰ τὸ εἰς ἐμὲ εἶναί σε τὸν λοιδορούμενον. Ἐκωφώθην, καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας. Λοιδορούμενος, φησὶν, ἐσίγων, εἰδῶς ἀκριβῶς περὶ αὐτῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ τιμωρίας ἥτοι παρὰ δειῆς χάριν τάξας με εἰς αὐτὸ τοῦτο ὄνειδίζεσθαι. Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μαστιγὰς σου. Τὰς γινομένας αὐτῶ παρὰ τῶν δαιμόνων τιμωρίας λέγει, οὐ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. (Reg. 1 sic.) Τὰς γινομένας αὐτῶ παρὰ τῶν δαιμόνων τιμωρίας παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγει, ὡς συγχωροῦντος αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν παθεῖν. Ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρὸς σου ἐγὼ ἐξέλιπον. Πολλάκις ἤδη τὴν κολάζουσαν δύναμιν χεῖρα τοῦ Θεοῦ λέγεσθαι ἐμνημονεύσαμεν. Ὅταν αὐτοὺς ἰσχυρῶς μαστίζη, ἐκλείπει ὁ κολαζόμενος, καθὸ τοιοῦτός ἐστιν, ἀσθενὴς δηλονότι καὶ μὴ δυνάμενος ἐφ' ἱκανὸν ἀντέχειν πρὸς μαστιγὰς. [Πλὴν μάτην ταράσσονται. Ὁ ἐν ἀνομία ζῶν, ὡς καὶ τοιαύτης παιδείας δεηθῆναι.] Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. Ἐλέγχων με, φησὶν, ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἐπαίδευσας. Τῆς δεήσειώς μου ἐνώτισαι. Ἀντὶ τοῦ, Εἰσάκουσον, καὶ συγχώρησον τὴν ἁμαρτίαν πρὸ τῆς τελευτῆς. [Τοῦτο γὰρ σημαίνει· Ὅτι πάροικός εἰμι.] Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω. Πρὸ τῆς τελευτῆς μου, φησὶν, ἁμαρτιῶν πάρασχον ἄφεςιν, ἵνα θαρρῶν εἰς ἄδου πορεύσωμαι. Καὶ οὐκέτι ὑπάρξω Οὐχ ὑπάρξω τοιοῦτος οἷος ἂν καὶ γενοίμην ἐκ τῆς πρὸς σοῦ μοι γενομένης ἀνέσεως. Ἄνεσις δὲ Θεοῦ ἐστὶν ἀπάθεια ψυχῆς μετὰ γνώσεως τῶν ὄντων ἀληθοῦς. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΛΘ'. Ὑπόθεσις. Ἀναφέρεται ἡ ῥῶδη ἐκ προσώπου τοῦ νέου λαοῦ τοῦ ἀνακομισθέντος ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας. Εἶτα με ταξὺ εἰσφέρεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, τοὺς εὐχαριστοῦντας διδάσκων τῆς οἰκονομίας τὸν τρόπον· εἶτα πάλιν τῶν πιστευσάντων ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον, ἀξιούντων ῥυσθῆναι τῆς διὰ τὴν ἀπείθειαν ἁμαρτίας, ἅμα δὲ καὶ διηγουμένων αὐτοῖς τὰ συμβεβηκότα διὰ τὴν ἀπιστίαν κακά. Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχεν μοι. Ὅμοιον τῷ· Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. 27.192 Καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας. [Καὶ τί σοι παρέσχεν; Εἰσακούσας εἶπεν· Ἀνήγαγεν ἐκ βάθους τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐκ τῆς ἡδυπαθείας τοῦ πηλῶδους σώματος, ἢ ἐκ τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν, καὶ ἐκεῖσε φθορᾶς, ἢ ἐκ τοῦ κόσμου περισπασμῶν.] Καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. Ἐκ βάθους ἁμαρτίας αἰ ἰλύος δίκην καταπάσσουσι τοὺς ἀλόντας ἐν αὐταῖς. Λάκκος γὰρ ταλαιπωρίας, κακία καὶ ἀγνωσία. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά μου. Φησὶν ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι Ἡ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἔμαθον γὰρ τὴν ἀρέσκουσαν Θεῷ βαδίζειν ὁδόν, ἥτοι διὰ τῆς πρακτικῆς καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων. Καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα μου ἄσμα καὶ νῶν, ὕμνον τῷ Θεῷ ἡμῶν. Τὸν νόμον τὸν εὐαγγελικόν· μετὰ γὰρ τὴν ἀπάθειαν ἄδομεν ἄσμα καινὸν ἀνακαινισθέντος τοῦ οἴκου ἡμῶν. Ὅψονται πολλοὶ, καὶ φοβηθήσονται καὶ ἐλπιούσιν ἐπὶ Κύριον. Διεδόθη γὰρ εἰς πάντα κόσμον τὸ κήρυγμα. Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας

ψευδεῖς. Μόνον τὸν τὴν ἐλπίδα ἐπιγραψά μενον εἰς Θεὸν μακάριόν φησιν, οὐ τὸν περιπασθέντα βιωτικαῖς μερίμναις, αἵτινες καὶ μανία καὶ ψευδὸς εἰσιν. [Ἐλπίς αὐτοῦ. Εἶτα καὶ εἰς προτροπὴν ἕτερον ἐπι φέρει· Μακαριστὸς, φησὶ, τῷ ὄντι, ὃς τὸν Θεὸν μόνον ἔσχεν ἐλπίδα, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς τὰς περὶ τὸν παρ ὄντα βίον σπουδὰς, αἱ ματαιότητές εἰσι, καὶ μανίαι ψευδεῖς, καὶ εἰς κενὸν φροντίδες. Μανία δὲ σώφρων ἢ τοῦ παρόντος βίου κατάστασις, δι' ἣν καὶ ἐξεστη κότες τοῖς πολλοῖς ἐδόκουν οἱ προφήται, ἐφ' ἣ καὶ σεμνυνόμενος καὶ ὁ δίκαιος λέγει· Εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου.] Πολλὰ ἐποίησας σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμάσια σου. Ἄ πέπραχας, φησὶν, ἐν τῷ τῆς οἰκονομίας καιρῷ, πολλά ἐστὶ καὶ θαυμάσια· ἃ καὶ ἐτέροις ἀπήγγειλα. Ἡ δὲ ἐπαγγελία ὅλην, φησὶ, διέδραμε τὴν ὑπ' οὐρανὸν, ὡς καὶ κρείττονας ἀριθμοῦ γενέσθαι τοὺς πιστεύσαντας. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. Ἐντεῦθεν εἰσφέρεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον πρὸς τὸν Πατέρα λέγον. Ἐπειδὴ, φησὶ, θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, οὔτε μὴν ἠυδόκησας ἐν ὀλοκαυτώμασι τοῖς κατὰ τὸν νόμον· ἤκω σῶμα λαβὼν ὅπερ αὐτὸς μοι κατηρτίσω. Πνεῦμα γὰρ ἅγιον καὶ Ὑψίστου δύναμις ἐπεσκίασε τῇ ἀγίᾳ Παρθένῳ. Ἦκω δὲ ἵνα τὸ σὸν ποιήσω θέλημα. Ποῖον γὰρ ἦν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, ἢ ὁ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐξηγήσατο εἰρηκῶς· Τοῦτο ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ; Τὸ δὲ, ἐν κεφαλίδι βιβλίου, ταύτην ἔχει τὴν ἐρμηνείαν. Κεφαλίδα οἱ Ἑβραῖοι τὸν τόμον φασίν. Ἡσαΐας δὲ τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον τοῦ 27.193 Μονογενοῦς διδασκόμενος ἤκουσε· Λαβὲ τόμον καὶ νόμον, καὶ γράψον ἐν αὐτῷ γραφίδι ἀνθρώπου. Συμβαίνει ὡς οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίνοις, ἀλλὰ σαρκίνοις, γὰρ φήσονται τὰ θεσπίσματα τοῦ καινοῦ νόμου, καθὼς φησὶ δι' Ἱερεμίου τοῦ προφήτου· Διδούς δώσω νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ αὐτῶν γράψω αὐτούς, ἵνα δηλοῖ, ὅτι τοῖς ἐν δοτάτοις καὶ νοητοῖς τῆς καρδίας ταμείοις ἢ Ἐκκλησίᾳ τὸν καινὸν παραδέξεται νόμον, καὶ τὰς ἐντολὰς σφόδρα θελήσῃ. Εὐηγγελισάμην δικαιοσύνην ἐν Ἐκκλησίᾳ με γάλη. Ἐκκλησία μεγάλη ἢ κατὰ πᾶν ἔθνος πιστεύσασα τῷ Σωτῆρι ψυχῇ· ἢ καὶ δεδικαίωται αὐτὸν ἔχουσα τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Δικαιοσύνην μὲν τὴν δι' αὐτοῦ κεκηρυγμένην φησὶ, τὴν ὑπὲρ νόμον καὶ σκιάν· τὸ δὲ, ἔγνωσ, ἀντὶ τοῦ, ἴδιο ποιήσω. Τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. Οὐ σεσίγηκα, φησὶ, οὐδὲ συνέσχον ἐν ἑμαυτῷ τὴν ἀλήθειάν σου. Ἀλήθειαν δὲ φησὶ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Ἄλλ' οὐδὲ ἔκρυψα τὸ σωτήριόν σου, τοῦτο ἐστὶ τῆς παρὰ σοῦ δοθείσης σωτηρίας τὴν ὁδὸν, ἥτοι τὴν διὰ τῆς πίστεως χάριν. Συναγωγὴν δὲ πολλὴν, τὴν ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν συνειλεγμένην Ἐκκλησίαν φησίν. Ἀποκαλύπτει γὰρ ὁ Χριστὸς τοὺς περὶ ἐλέους καὶ ἀληθείας λόγους τῇ φύσει τῇ λογικῇ, καὶ τοὺς περὶ σωτηρίας. Καὶ τοὺς μὲν περὶ ἀληθείας λόγους εὐρήσει ἐν τῇ θεωρίᾳ, τοὺς δὲ περὶ σωτηρίας ἐν τῇ πρακτικῇ. Σὺ δὲ, Κύριε, μὴ μακρύνῃς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ. Διδάξαντος τοῦ Χριστοῦ τὸ περὶ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, εἰσκομίζεται τοῦ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον τοῦ μείναντος ἐν ἀπειθείᾳ. Ὡς γὰρ ἀπειθήσας τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο παρεωραμένος, καὶ ἐν παντὶ γεγωνῶς κακῶ, ἀνανήφει πρὸς μετάνοιαν, κατοικτεῖρεσθαι παρακαλῶν. Σημαίνειται δὲ ἢ ἐπ' ἐσχάτου καιροῦ γενησομένη κλήσις αὐτῶν. Τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου διαπαντὸς ἀντιλάβοιτό μοι. Ὁμολογοῦμεν, φησὶν, ὅτι αὐτὸς εἶς ὁ πάλαι σώζων ἡμᾶς καὶ ἀντιλαμβανόμενος. Καὶ τυχοῦσα τῆς σωτηρίας ἢ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, δεῖται πάλιν τῆς τοῦ Θεοῦ προμηθείας διὰ τὰς παντοδαπὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων ἐπαναστάσεις, ὧν ἐν τοῖς ἐξῆς μνήμην ποιεῖται. Ὅτι περιέσχον με κακὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Τὰ μετὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν εἰς Χριστὸν συμβεβηκότα αὐτοῖς διηγεῖται κακά. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς

μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατ ἐλίπέ με. Ὅμοιον ὡσεὶ ἔλεγεν· Ἴσος γέγονα τοῖς οὐκ ἔχουσι νοῦν ἢ καρδίαν· γέγονε γὰρ λαὸς μωρὸς, καὶ οὐχὶ σοφός. Ἀποστραφεῖσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυν θείσαν οἱ θέλοντές μοι κακά. Ἡ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν καταβοῶσιν, ἢ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων τῶν ἐπιβουλευσάντων τῇ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, λεγόντων αὐτῶν περὶ Χριστοῦ ποτὲ μὲν· Οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν Βεελζεβούλ· ποτὲ δέ· Δαιμόνιον ἔχεις, τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; 27.196 Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πέννης· Κύριος φρον τιεῖ μου. Ὁ πάνυ θρασὺς Ἰσραὴλ, ἐν μεταγνώσει γενόμενος, πένητα καὶ πτωχὸν ἑαυτὸν ἀποκαλεῖ. Καὶ μὴν καὶ αὐτὸν ἔχειν τὸν Κύριον τὴν ἐλπίδα ἐπιγρά φεται. Βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἶ σύ· ὁ Θεός μου, μὴ χρονίσῃς. Εἰς δὲ ταῦτα τὰ τέλη, φησὶ, προβήσεται ἡ Ἐκκλησία πτωχεύσασα πρότερον καὶ διὰ πενίας πολλῆς ἐλθοῦσα ἐν κόσμῳ, καὶ τῇ παρὰ σοῦ πλουτήσασα δυνάμει, καὶ τῇ παρὰ σοῦ δοξασθεῖσα ἐπικουρίᾳ, ἣν αἰτεῖ μὴ χρονίζειν, καὶ διὰ τὴν αἴτησιν οὐ χρονιεῖ, καθὰ λέγεται τό· Ὁ ἐρ χόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Μ'. Ὑπόθεσις. (Incerto auctore.) Ὁ προκείμενος ψαλμὸς μακαρίζει τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν· καὶ μὴν καὶ ἀμοιβὰς αὐτοῖς τῆς πίστεως δίδωσι τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπικουρίαν. Εἰσφέρεται δὲ καὶ αὐτὸ τοῦ Σωτῆρος τὸ πρόσωπον, καταλέγον τῶν τε ἀρνόντων τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότου ἐξαιρέτως Μακάριος ὁ συνίων ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα. Πτωχὸν καὶ πένητα τὸν Χριστόν ἀποκαλεῖ κατὰ τὸ εἰρημένον· Πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς. Ἡθικὴν ἐνταῦθα διδασκαλίαν τῆς προφητείας προ ἑτάξεν, ὡφελῆσαι τὸν ψαλμὸν τὰ ἐξ ἑκατέρου βουλόμενος. Καὶ τίνα μακαρίζει; τὸν ἐπὶ πτωχὸν συνιέντα καὶ πένητα· τουτέστι τὸν νοοῦντα, ὅτι τούτου χάριν ὁ Χριστὸς πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε, ἵνα καὶ ἡμεῖς τοὺς πτωχοὺς ὡς ἀδελφοὺς τοῦ ἡμετέρου Δημιουργοῦ καὶ κριτοῦ ἐλεήσωμεν. Καὶ τί τῆς φιλοπτωχίας τὸ κέρδος; Ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾶ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. Δηλοῖ δὲ τὴν τῆς κρίσεως ὀδύνας τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ πόνους ἐπιφέρουσαν. Ῥύσεται φῶς τοὺς φιλοπτώχους ὁ Κύριος. Χρεωστῆ γὰρ αὐτοῖς φιλανθρωπίαν, ὡς αὐτὸς τὴν ἐλεημοσύνην παρ' αὐτοῖς δα νεισάμενος· καὶ διὰ μὲν τοῦ Σολομῶντος εἰπὼν· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεόν· οἰκεία δὲ γλῶττη· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἔλα χίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾶ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. Ἡμέραν πονηρὰν τὴν τῶν πειρασμῶν ἐπίθεσιν φησὶ καὶ τὰς διώξεις τῶν ἐχθρῶν. Αἰνίττεται δὲ, οἶμαι, καὶ τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν φοβερὰν οὔσαν, καὶ τῶν παρανόμων κακωτικὴν. Ὑπισχνεῖται τὴν εἰλικρινῆ γνῶσιν τῆς πτωχείας ἐκείνης· τῶν τῆς φοβερᾶς αὐτὸν ἡμέρας ἀπαλ λάξαι κακῶν. [Μακάριος ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ ἐννοῶν ἃ προσήκε περὶ τῶν πενήτων, ἀντὶ τοῦ· Ὁ συνιέναι δυνάμενος τὴν πτωχείαν, ἦν δι' ἡμᾶς ἀνείληφεν ὁ Χριστός.] Κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν καὶ ζῆσαι αὐτὸν, καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῆ, καὶ μὴ παραδῶ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ἐχθρῶν τῶν νοητῶν δηλονότι. Ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀρ 27.197 ῥωστίᾳ αὐτοῦ. Πρὸς τὰ ἀμείνω μετενεχθήσεται, φησὶ, καὶ μεταβολὴν ἔξει πρὸς εὐρωστίαν. Ἔθος γὰρ τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τὴν στροφήν ἀντὶ τῆς μεταβολῆς τι θέναι, ὡς τό· Ἐστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χάραν ἐμοί. Ἐγὼ εἶπα· Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου. Καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἁμαρτίας ὁ Δαυΐδ εὔχεται, ἅτε δὴ ἐν ἑαυτῷ εἰδὼς ἕνα τῶν συνιέντων ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα. Πάλιν τὰς ἀνθρώπων ἁμαρτίας ἰδίας ὁ ὑπὲρ ἀνθρώπων πάσχων λέγει, καὶ τὸν ἐπὶ ταύταις ἔλεον εἰς ἡμᾶς ἐφ' ἑαυτοῦ ζητεῖ, ὃς λύει τὴν τῶν ἀγνοούντων ἐπ' αὐτῷ καταφρόνησιν, ἐκφαίνων τὴν δόξαν· ἐπ' αὐτοῦ μὲν κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, ἐφ' ἡμῶν δὲ κατὰ τὴν Χριστοῦ χάριν. Οἱ ἐχθροὶ μου εἶπον κακά μοι. Ἐντεῦθεν τὸ πρόσωπον εἰσφέρεται τὸ τοῦ Χριστοῦ, διηγούμενον τὰ παρὰ τῶν

Ἰουδαίων αὐτῷ γεγενημένα. Μέχρι μὲν τοῦ παρόντος στίχου περὶ πάσης τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας εἰρηκέναι τὸν προφήτην ὑποληπτέον, ὡς ἐκάστω τῶν σπουδαίων ἀρμόττειν μᾶλλον ἢ τῷ Κυριακῷ ἀνθρώπῳ. Οὐ γὰρ, ὡς τινες ὑπελήφασιν, περὶ αὐτοῦ καὶ μόνου φάσκει τὰ εἰρημένα· οὐ γὰρ ἔφησε μετὰ τοῦ ἄρθρου· Μακάριος ὁ συνίων ἐπὶ τὸν πτωχὸν καὶ πένητα. Τοῦτο δὲ χωρὶς ἄρθρου λεγόμενον τὸν τινὰ σημαίνει καὶ μερικόν. Μετὰ δὲ ταῦτα μέτεισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας μελῶν ἐπὶ αὐτὸν ἐκείνον τὸν Κύριον δηλονότι Χριστὸν, ὅστις δὴ καὶ φησιν· Οἱ ἐχθροί μου, καὶ τὰ ἐξῆς. Πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ; Βαρύς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος γάρ. Καὶ εἰ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει. Ταῦτα περὶ τοῦ Ἰούδα φησίν. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἐσχηκῶς εἴσοδον πρὸς με, διὰ τὸ τετάχθαι ἐν μαθηταῖς, δίγλωσσος καὶ πολυπράγμων ἦν· ἐλάλει γὰρ μάτην, τουτέστιν οὐκ ἀληθῆς ἦν. Ἡ καρδία αὐτοῦ συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ. Ἐκεκρίκει, φησὶ, παραδοῦναι τοῖς φθονοῦσιν ἐμέ. Ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό· τὸ, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; Κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου. Τὰ κατ' αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων σκώμματα, τὰς κατ' αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων συσκευὰς σημαίνει, καὶ τὰ λεληθότα σκέμματα, τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς συμφωνοῦντας πρὸς τὸν Ἰούδα λέγων, οἵτινες ἐψιθύριζον, τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ σύμφωνα πρὸς τὸν Ἰούδα τιθέμενοι. Ἐψιθύριζον· οὐδὲ γὰρ ἐτόλμων φανερώς ταῦτα τὸ πλῆθος εὐλαβούμενοι τίθεσθαι. Λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ. Τὸ, Ἄραι, ἄραι, σταύρωσον αὐτόν. Οὗτος δὲ ὅτι παρά νομος ἦν, δῆλον ἐκ τοῦ εἰρημένου· Ἀθῶν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. Μὴ ὁ κοιμώμενος, οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστήναι; Διαγελαῖ τῶν Ἰουδαίων τὰ σκέμματα ὡς οἰομένων διὰ τοῦ θανάτου θραύειν αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς. Ὁ δὲ φησὶ· Πῶς νομίζετε θανάτῳ περιβαλεῖν τὴν ζωὴν; Ὑπνος γὰρ 27.200 ἐστὶν ἐμοὶ τὸ παθεῖν. Ἀναγκαίως δὲ λέγει τῇ κοίμῃ τὴν ἀνάστασιν ἔπρασθαι. Ἡ δὲ κοίμησις ἐστὶν ὁ θάνατος· ἀναγκαίως τῷ θανάτῳ ἀκολουθήσει καὶ ἡ ἀνάστασις. Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ πτερνισμόν. Ἐμπαιγμόν, ἐπιβουλήν, δόλον. Εἰρήνης ἄνθρωπον τὸν Ἰούδα φησὶ, διὰ τὸ δοκεῖν ἐν τοῖς εὐνοοῦσιν αὐτῷ τετάχθαι καὶ φίλοις· τόγε ἤκων εἰς τὸ εἶναι μαθητήν. Σὺ δὲ, Κύριε, ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. Ἀνθρωπίνως μᾶλλον διὰ τὴν κένωσιν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα ποιεῖται τὸν λόγον, καίτοι αὐτὸς ὢν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ. Ἐν τούτῳ ἔγνω, ὅτι τεθέληκάς με. Λαλεῖ πάλιν ὡς ἄνθρωπος, ἵνα ἑαυτὸν παραθῇ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. Ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῆ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. Εἰ μὲν ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος ταῦτα λέγει ὁ Χριστὸς, ἐχθρὸς ἂν νοηθεῖ ὁ τὸν θάνατον ἡμῖν κατασκευάσας· εἰ δὲ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἄρχοντάς φησιν. Ὅτι γὰρ λελύπηται, δῆλον ἐκ τοῦ συκοφαντῆσαι αὐτοῦ τὴν ἀνάστασιν. Ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου. Ἡ πάντων ἀντίληψις ἀντιλήψεως τετυχηκέναι φησίν· οὐκ αὐτὸς ταύτης δεόμενος, καθ' ὃ νοεῖται Θεός, ἀλλὰ γενόμενος ἄνθρωπος, ὑπὲρ ἀνθρώπων ποιεῖται λόγους. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. Σφραγίζει καὶ νῦν εἰς εὐχαριστίαν τὴν προκειμένην ὡδήν. Ἀπὸ τοῦ παρόντος, φησίν, εἰς τὸν μέλλοντα· οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος ἡ εὐλογία παρ' ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν ἄρχεται, τελειοῦται δὲ ἐν τῷ μέλλοντι· ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύουμεν, ὅθεν καὶ ἐκ μέρους εὐλογοῦμεν· Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, φησίν ὁ Παῦλος, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Τῇ γὰρ ἐπὶ τὸ μῆζον προκοπῆ τὸ ἀπὸ μέρους παύεται. Διὰ τοῦτο ὁ Ψαλμῶδός ἐπήγαγε, Γένοιτο, γένοιτο, καὶ διπλασιάζει τὴν εὐχὴν. Μακάριον γὰρ ἐντεῦθεν τῆς εὐλογίας τῆς εἰς τὸν Θεὸν διὰ πίστεως καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κατορθώσεως ἄρξασθαι, οὕτω τε αὐτὴν στεφανῶσαι εἰς τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα, ὡς οἱ γε ἄσεβεῖς καὶ ἄπιστοι

εὐλογεῖν ἐκεῖ τὸν Θεὸν οὐκ ἐπιτρέπονται. Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι τὴν ψαλμικὴν ταύτην προφητείαν εἰς πέντε τινὲς διελόντες βίβλους, μέχρι τούτου τοῦ ψαλμοῦ τὴν πρῶτην νομίζουσιν· ἐπειδὴ πρὸς τῷ τέλει στέφανον ὡσπερ τὴν εὐλογίαν τὴν εἰς Θεὸν κέκτηται. Ὅθεν οὕτω διαιροῦσι καὶ τὰς ὑπάρξεις τὰς τέσσαρας. Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς τοῦ Κορέ.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΑ΄. Ὑπόθεσις. Ἱεροψάλται μὲν γεγονάσιν οἱ τοῦ Κορέ υἱοὶ, ἄδουσι δὲ τὴν ᾠδὴν λαβόντες παρὰ τῶν συνθέντων αὐτῶν, τουτέστι τοῦ Δαυΐδ, τὰ ἐπ' ἐσχάτων σημαίοντες τῶν καιρῶν. Εἰσφέρουσι δὲ τὸ αὐτοῦ τοῦ 27.201 Ἰσραὴλ πρόσωπον ἐξομολογούμενον Χριστῷ διὰ τῆς μεταγνώσεως, ἧς ποιήσονται ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων. Ὅν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς σέ, ὁ Θεός. Αἱ λογικαὶ ἔλαφοι, διαλειπούσης αὐτὰς διὰ τὰς ἀνομίας τῆς νοητῆς πηγῆς, ἀπεκλαίοντο νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν ἀπώλειαν ἑαυτῶν. Πότε ἤξω, καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ; Πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος. Σημαίνει τὸ λῖαν ἐπιθυμεῖν αὐτοὺς εἰς καιρὸν ἀφικέσθαι αὐτοὺς καθ' ὃν καὶ ἡ αὐτῶν ἔσται κλήσις· ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐμφανεῖς γενέσθαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ταυτὸ δὲ ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ Υἱοῦ. Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχους ἐορτάζοντος. Προευαγγελίζεται ἑαυτὸν ὡς ἐν καιρῷ τευζόμενος τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας καὶ ζωῆς, καὶ ταῖς θείαις ἀυλαῖς ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἁγίοις ἐνδαιτησόμενος. Ἴνα τί περίλυπος εἶ, ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; Ἐπιτιμᾷ ταῖς λύπαις τῇ εἰς Χριστὸν ἐλπίδι ὀχυρόμενος. Εἰ τετήρηται, φησὶν, ὡ ψυχὴ, καιρὸς καθ' ὃν ἡ διὰ πίστεως ἡμῶν κλήσις εἰσάγοι ἡμᾶς μετὰ τῶν ἐορταζόντων εἰς τὴν σκηνὴν, διὰ τί περίλυπος εἶ, καὶ κατατρύχη ταῖς λύπαις; Διὰ τοῦτο μνησθήσομαι σου ἐκ γῆς Ἰορδάνου καὶ Ἑρμωνιῆμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. Ἐπειδὴ ἐταράχθη, φησὶν, ἡ ψυχὴ μου, ἀναμνήσαντός μου ἑμαυτὸν τῶν σῶν θαυμασίων, ὧν τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἡμῖν ἔδειξας, ὧν τε κατὰ τὸ ὄρος τὸ Ἀερμῶν, παραμυθήσομαι ἑμαυτόν. Ἡ οὕτως· Γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, τουτέστιν ἀξιωθεὶς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, τὸ τηρικαῦτά σου μνησθήσομαι διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ὁμολογίας. Μνησθήσομαι δὲ καὶ τοῦ Ἑρμωνιῆμ. Ἑρμωνιῆμ δὲ ἐρμηνεύεται ὁδὸς λύχνου, ὡς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὁδὸν αὐτοῖς ἀνοίγοντος φωτισμοῦ. Ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρακτῶν σου. Ἐτέρων πάλιν θαυμασίων ἀναμιμνήσκουσιν ἑαυτοὺς. Ὅτε γὰρ ἀλλόφυλοι κατεστράτευσαν αὐτῶν, γενομένης ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας παρὰ τοῦ Σαμουὴλ, κατηνέχθη κατὰ τῶν πολεμίων χάλαζα τοσαύτη, ὡς τοὺς ἐχθροὺς σχεδὸν ἅπαντας, οὐ δυνὸς αὐτοῖς ἀνθρώπων μαχομένου, πεσεῖν. Ἄβυσσον τοίνυν ἐπ' ἀβύσσῳ τρέχουσαν καλεῖ τὴν τῆς χαλᾶζης φορᾶν. Τὸ δὲ, ἐπικαλεῖται, ἀντὶ τοῦ, ἐγκαλεῖται. Φωναὶ δὲ τῶν καταρακτῶν αἱ τῶν χαλαζῶν φοραὶ νοηθεῖεν ἄν. Ἀλλαχοῦ δὲ καταρράκται οἱ τοῦ Θεοῦ προφήται. Πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διήλθον. Ἐτέρου πάλιν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκει θαύματος. Διήλθον γὰρ διὰ θαλάσσης 27.204 μέσον τὴν τοῦ Φαραὼ φεύγοντες μοχθηρίαν. Καὶ ἐδόκουν μὲν οἱ τῶν κυμάτων μετεωρισμοὶ, τουτέστιν αἱ ὑψώσεις, κατ' αὐτῶν φέρεσθαι· ἀλλ' ἠδίκουν οὐ δέν· ἐπάγη γὰρ ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα. [Ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται. Ἄβυσσος ὁ Πατήρ, ἄβυσσος ὁ Υἱός. Ἄβυσσος ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἐπικαλεῖται τὴν ἄβυσσον τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταρράξαι τὴν ἁμαρτίαν καὶ τοὺς ταύτης αἱτίους καὶ τὴν φθορᾶν· οἷον ὅτι Ἔθος σοι τοῖς ἁμαρτωλοῖς δεομένοις σου ἐπικάμπτεσθαι. Καὶ ἵνα τί ἡμᾶς παραβλέπεις προσπίπτοντάς σοι;] Ἡμέρας ἐντελεῖται Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτοῦ. Ἐτέρου πάλιν μέμνηται θαύματος. Ὁ γὰρ Ῥαψάκης, περικυκλώσας τὴν Ἱερουσαλήμ, ἠπέιλει μηδὲ τὸν Θεὸν ἰσχύειν ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Ἀσσυρίων·

ἀλλ' ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς λέγων· Ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης. Εἶτα τὴν ἐπαγγελίαν πληρῶν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας ἀνεῖλε τῶν Ἀσσυρίων. Καὶ τοῦτό ἐστιν· Ἡμέρας ἐντελεῖται Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Προσευχὴ τῷ Θεῷ τῆς ζωῆς μου. Ὡς ἤδη πεπιστευκῶς τὰ τοῖς πιστεύουσι πρέποντα ἀναφέρει ῥήματα, αὐτῷ τὴν οἰκειάν ἀναγραφόμενος ζωὴν. Ἐρῶ τῷ Θεῷ, Ἀντιλήπτω μου εἶ. Ἐπαναλαμβάνει τὴν ἰκετηρίαν ὁ μεταγινώσκων λαὸς, ἐπὶ πλεῖον ἐκκαλούμενος εἰς ἔλεον τὸν Θεόν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ΜΒ'. Κρῖνόν με, ὁ Θεὸς, καὶ δίκασον. Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν τῷ ὀπίσω καὶ ὁ παρῶν ἔχει ψαλμός. Προσ ἔρχονται γὰρ πάλιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὴν διὰ Χριστοῦ σωτηρίαν ἐξαιτούμενοι. Διὸ φησὶν· Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου. Αὐτὸς γὰρ αὐ τοὺς καὶ εἰς τὸ ἅγιον ὄρος εἰσάγειν ἔμελλε, τουτέστιν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὰς ἄνω μονάς, ἄσπερ καὶ σκηνώματα ὀνομάζει· καὶ εἰς τὸ νοητὸν θυσιαστήριον· καὶ αὐτὸς αὐτῶν ἔμελλεν εὐφραίνειν τὴν νεότητα. Νεότητα δὲ καλεῖ τὴν εὐφροσύνην, τὴν καὶ ἀνανεου μένην αὐτῶν τὴν ψυχὴν. Διὸ καὶ ἐν κιθάρᾳ ὑπ ἰσχυνοῦνται αὐτῷ προσφέρειν τὴν ἐξομολόγησιν. Κιθά ραν δὲ πολλάκις τὸ σῶμα νοεῖν ἐδιδάξαμεν. Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς Κορὲ εἰς σύνεσιν.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΓ'. Ὑπόθεσις. [Καὶ ἔτι οὗτος τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔχεται· τὰς παλαιὰς εὐεργεσίας διηγουμένων, καὶ προσληφθῆναι ἀξιούντων διὰ τοῦ αὐτὸν ἐπιγράφεσθαι τὴν ἐλπίδα, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐξομολογεῖσθαι. Ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν. Οὕτω φασὶν ἐπειδὴ, ἀπώσαμενοι φρονεῖν τὰ Χριστοῦ, εἰς φρόνημα σαρκικὸν κατέστησαν.] Ὁ Κύριος, ἐν τοῖς ὧσιν ἡμῶν ἠκούσαμεν. Νυνὶ δὲ ἀπώσω, καὶ κατήσχυνας ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ, Θεὸς, ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Πάλαι, φησὶν, συνεστρατήγεις ἡμῖν· νῦν δὲ οὐ μόνον οὐ συνεξέρχη 27.205 ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέστρεψας ἡμᾶς, ὡς καὶ τοῖς μι σοῦσιν ἡμᾶς γενέσθαι εἰς διαρπαγὴν. Ταῦτα δὲ φησὶν ὁ χορὸς ὁ προφητικὸς οἰκειούμενος τοῦ λαοῦ τὰς συμφοράς. Καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήραπαζον ἑαυτοῖς. Ἐκ λάγμασιν, φησὶν, ἡμᾶς εἰς ἀτιμίαν. Καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν [ἀλλάγμασιν] ἡμῶν. Ἀλαλαγμὸς ἐστὶν ἐπινίκιος ὡδὴ. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος· Οὕτως, φησὶν, ἀπέρριψας ἡμᾶς ὡς καὶ ὀλίγοις ἡμᾶς ἠττηθῆναι, καὶ τοὺς ἀλαλάζοντας καθ' ἡμῶν μικροὺς εἶναί τινας. Ἔθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν. Πάντα ὅσα ἐποίησαν εἰς Χριστὸν ἀποδέδοται αὐτοῖς· ὠνεὶ δισαν, ὠνείδισθησαν· ἐχλεύασαν, ἀντεχλεύασθησαν· ἐκίνησαν ἐπ' αὐτῷ τὰς κεφαλὰς, ἐκίνησαν καὶ ἔτεροι τὰς κεφαλὰς ἐπ' αὐτοῖς. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπή μου κατεναντίον μου ἐστίν. Μακρὰ, φησὶν, καὶ διηνεκὴς ἡ καθ' ἡμῶν γέγονε αἰσχύνη. Ταῦτα πάντα ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπελαθό μεθὰ σου. Ἦδη ἔφημεν, ὡς οἱ προφήται εἰσὶν οἱ ἀναφέροντες τὴν ἰκετηρίαν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ, οἰκειοποιοῦμενοι τὰ διὰ τὰς αὐτῶν ἀμαρτίας συμβάντα κακά. Καὶ ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. Ταῦτά φασιν, ὅτι, ἀσεβήσαντες εἰς Χριστὸν, καὶ τοῦ τελεῖν τὴν κατὰ νόμον θυσίαν ἐξώσθησαν. Ὅτι ἐταπεινώσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως. Τοῦτό φησὶν διὰ τὸ μηδὲν ἔτι δύνασθαι φρονεῖν τῶν ἐπηρμένων· Καὶ ἤλεγξας ἡμᾶς ἐν τῷ κόσμῳ ἡμαρ τηκότας. Καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκιά θανάτου. Τὸν σκότον τὸν γενόμενον ἐν ταῖς τῶν ἀπιστησάντων καρδίαις κατασημαίνει. Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τοῦτό φασιν, ὡς μηκέτι μετὰ τὴν τελευταίαν ἔκπτωσιν εἰδωλολατρήσαντες, ἢ πάλιν ὡς ἐκ προσώπου τῶν προφητῶν. Ὅτι ἔνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ· Ἐλιθάσθησαν, ἐπίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. Ὡσπερ δὲ τὰ τοῦ λαοῦ ἀμαρτήματα οἰκειοποιοῦνται, οὕτω καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀγαθὰ εἰς πρόσωπον ὡσπερ τοῦ λαοῦ ἀναφέρουσιν, καθάπερ ἐνὸς ὄντος σώματος

τοῦ παντός. Ἡ καὶ οὕτως· Διὰ τὴν εἰς σὲ γεγонуῖαν ἡμῖν ἀπιστίαν, φησὶν, εἰς τοσοῦτον ἤκομεν κακὸν, ὡς εἰκέναι ἂν θρώποισ τὴν ἐπὶ θάνατον φέρουσιν ψῆφον, καὶ μὴν καὶ προβάτοις εἰς σφαγὴν ἀγομένοις. Ἐξεγέρθητι, ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε; Τὴν πολὺν λὴν ἀνοχὴν τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐποιεῖτο διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ὑπὸν παραβάλλουσιν. Ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἄπ ὦση εἰς τέλος. Ἀνάστηθι, λέγει, οὐχ ὅπως ἐναλλάξῃ τὸ σχῆμα· τὸ θεῖον γὰρ ἀσχημάτιστον, ἀλλ' ἵνα κὶ νῆσῃ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν εἰς ἡμετέραν βοήθειαν. Καὶ μὴ ἀπώση εἰς τέλος μήτε τοὺς ποιοῦντας, μήτε τοὺς πάσχοντας, ἵνα μήτε οἱ πάσχοντες, ὡς ὀλοκλή ρως δοθέντες τοῖς πειρασμοῖς ὀλισθησῶσι, μήτε οἱ 27.208 ποιοῦντες, τῇ τοῦ κριτοῦ μακροθυμίᾳ θαρρῆσαντες, ἐπὶ πλεῖον ἀνομίας προκόψωσιν. Δοθῆναι αὐτοῖς εὔχονται τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐπ' ἑσχάτων τῶν καιρῶν, ἵνα μὴ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀμοιρήσωσι ζωῆς. Ἐκολλήθη εἰς χοῦν ἢ γαστήρ ἡμῶν. Ταῦτά φασιν, ἐπειδὴ, ἀπωσάμενοι τὸ φρονεῖν τὰ Χριστοῦ, εἰς φρόνημα κατέπεσον σαρκικόν. Ἀνάστα, Κύριε, βοήθησον ἡμῖν. Ἀντιλαβοῦ, φησὶν, ἡμῶν, καὶ δίδου τὸ εὐμενὲς καὶ καιρὸν ἐπὶ στροφῆς τοῖς τὴν εἰς σὲ ἀληθινὴν πίστιν ὁμολογοῦσιν. Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς Κορὲ εἰς σύνεσιν, ὦδὴ ὑπὲρ τοῦ Ἀγαπητοῦ.

ΜΔ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν προκειμένην ὦδὴν ἀνατίθησι τῷ Ἀγαπητῷ ὁ Δαυὶδ, τουτέστι Χριστῷ, τῷ ἐπ' ἑσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐληλυθότι, καὶ τὴν ἀλλοίωσιν πεπονηκότι, τουτέστι, τὴν μεταβολὴν τὴν ἐξ εἰδωλολατρίας εἰς θεοσέβειαν. Μέννηται δὲ καὶ τῶν υἱῶν Κορὲ, εἰς τοὺς ἀποστόλους ἀναπέμπων τὸ πρόσωπον. Ταῦτα δὲ πάντα ἀναγκαῖον συνιέναι ἡμᾶς· διὸ καὶ εἰς σύνεσιν ἐπιγέγραπται. Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. Τοῦτό φησιν ὁ Πατήρ περὶ τοῦ Υἱοῦ· γεγένηται γὰρ Θεὸς ἐκ Θεοῦ. Λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ὅσπερ βασιλεὺς ὑπάρχων ὡς Θεὸς εἰς βασιλείας ἀρχὴν λέγεται ἔρχεσθαι διὰ τὸ σεσαρκῶσθαι αὐτόν· οὕτω καὶ ἄπερ οἶδε φυσικῶς ὡς Θεός, ταῦτα πάλιν ἀκούειν λέγεται διὰ τὸ ἀνθρώπινον οἰκονομικῶς. Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. Ὅν εἶρηκε λόγον, τοῦτον καὶ γλῶσσαν αὐτοῦ ἀποκαλεῖ. Κάλαμος δὲ γραμματέως ὀξυγράφου ὠνόμασται, διὰ τὸ λέγειν τι καὶ εὐθέως γίνεσθαι, ὡς τό· θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη· καὶ, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι· καὶ εὐθέως ἀνέστη. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τό· Λόγον συντετμημένον ποιήσει Κύριος ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ. Ὁραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Τὴν σύγκρισιν τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος ἔστιν ἰδεῖν ἀφ' ὧν ὁ Ἰωάννης φησὶν, ὅτι Ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ δὲ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Κάλαμος γὰρ καλὸς καὶ ὁ Μωσέως· ἔγραψε γὰρ ἡμῖν νόμον παιδαγωγόν· ἀλλὰ οὐ τοιοῦτος ὡς καὶ ἔγραψε τὰ ὀνόματα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς. Ἐξεχύθη χάρις ἐν χεῖρεσί σου. Γλυκύφωνος γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγων· Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶν ἔχωσι, καὶ περισσότερον ἔχωσι καὶ, Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· καὶ, διδοὺς ζωὴν τῷ κόσμῳ. Περιζῶσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ. Εἰς μάχην τὴν ὑπὲρ ἡμῶν διεγείρει τὸν Μονογενῆ. Εἶτα καὶ ἐπειδὴ στρατιωτικὸν αὐτῷ σχῆμα δέδωκεν, ῥομφαίαν εἰπὼν, καὶ μηρόν προσ ἐπάγει. Αὐτοῦ γὰρ ὡς Θεοῦ, καὶ οὐκ ἔξωθεν ἡ ῥομφαία· δυνατὸς γὰρ ἐστι, τουτέστι τῶν δυνάμεων 27.209 Κύριος· καὶ τοῦτο κατὰ φύσιν αὐτῷ. Ἔστι δὲ καὶ ὠραῖος μὲν τοῖς ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑπερκόσμιον κάλλος κατανοεῖν δυναμένοις. Τῷ δὲ μηρῷ τὴν ῥομφαίαν ἐνήρμοσεν πρὸς τὴν τῶν ἀπιστούντων ἀπειλὴν καὶ τῶν ἀντικειμένων τὰς φάλαγγας. Περί γοῦν τῶν ἀπειθούτων φησὶν ὁ ψαλμὸς· Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε, τὴν ῥομφαίαν αὐ τοῦ στιλβώσει. Τῇ ὠραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου. Ὁραῖο της δὲ καὶ κάλλος τοῦ στρατευσαμένου ἢ θεότης αὐ τοῦ καὶ ἡ κατὰ πάντων ὑπεροχὴ. Καὶ ἔντεινον, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε. Ἐντεινον τὰ τόξα σου, φησὶ, κατευοδοῦ δὲ

δεδικαιωμένους ὑπὸ σοῦ, ὧν βασιλεύεις, φησὶν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς τοῦ τυράννου. Δείκνυσι νοερὰν οὐσαν τὴν νίκην· ὄπλων γὰρ μνημονεύσας, μέμνηται καὶ πραότητος. Πράου δὲ ἐστὶ τὰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ἀφεῖναι τοῖς ἀδικουμένοις. Καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς ἢ δεξιὰ σου. Ἐπειδὴ γὰρ ῥομφαίας ἐμνημόνευσεν, ἀκόλουθον καὶ δεξιᾶς ἐποίησατο μνήμην. Δεξιὰ δὲ αὐτοῦ τὰ δεξιὰ βουλευόμενα, οἷς κεκρημένος τὴν τῆς ἀμαρτίας οὐκ ἐδέξατο προσβολὴν. Τὰ βέλη σου ἠκονημένα, δυνατέ. Βέλη τοὺς ἁγίους ἀποστόλους φησὶν, οἳ καὶ ἐν καρδίᾳ καιρίας δεδώκασι πληγὰς τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων. Ταῦτα δὲ τὰ βέλη, πλήξαντα εἰς καρδίαν τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς, ἴσχυσε προσενέγκαι τὴν ὑπὸ οὐρανὸν ὑπὸ πόδας Χριστοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὑποθεῖναι τοῖς ζυγοῖς. Ἐν ὑπερβατῶν δὲ οἱ στίχοι, ἵνα ὧσιν οὕτως· Τὰ βέλη σου ἠκονημένα, δυνατέ, ἐν καρδίαις τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Οἱ κεκλημένοι διὰ τῶν ἀποστόλων, ὁμολογοῦντες τοῦ Μονογενοῦς τὴν θεότητα, φασίν· Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἡ εὐθύτης παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ δικαιοσύνην σημαίνει. Λέγει τοίνυν, ὡς οἱ βασιλευόμενοι παρὰ Χριστοῦ, τὴν τῆς δικαιοσύνης μάθοιεν βαδίζειν ὁδόν. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν. Ἐπειδὴ, τὴν τροπὴν παθοῦσα, ἡ ἀνθρώπων φύσις καταλείψασα τὴν δικαιοσύνην ἠγάπησε τὴν ἀνομίαν, ταύτη τοι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενής, κατορθῶν ἐν ἑαυτῷ τῇ ἀνθρώπων φύσει τὸ ἀγαπᾶν δικαιοσύνην καὶ μισεῖν ἀνομίαν· καὶ ἡ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὕτη αἰτία. Διὸ φησὶν· Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο δὲ, ποῖον; ἢ ὥστε καὶ τοὺς ἐν μεθ' ἐξέ σου γενομένους ἀγαλλιᾶσθαι· ἄτε δὴ ὡς ἠλεημένους διὰ τὸ κατωρθῶσθαι αὐτοῖς διὰ σοῦ τὸ ἀγαπᾶν δικαιοσύνην καὶ μισεῖν ἀνομίαν. Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου. Ἐπὶ τοῦτο ἠλείψε σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, φησί· τὸ γὰρ ἔχρισεν, ἠλεῖ ψεν ἐρμηνεύεται. Συνῆπται δὲ ἡ τούτου ἐρμηνεία ἄνωθεν εἰς τὸ, Ἠγάπησας δικαιοσύνην. Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου. Ἰμάτια τοῦ Μονογενοῦς νοηθεῖεν ἂν δυ 27.212 νάμεις, μεγαλοπρέπεια, δόξα, κατὰ τό· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. Αὕτη δὴ οὖν ἡ δόξα αὐτοῦ καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια εὐώδης γέγονεν ἡμῖν, καὶ ὡς ἐν τάξει θυμιάματος παντὸς κατὰ τὸ ἀλλαχοῦ εἰρημένον· Μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου· καὶ τὸ, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας σου δραμοῦμαι. Ἔστιν ἡ στακτὴ σμύρνης εἶδος λεπτότατον· ἐκθλιβέντος γὰρ τοῦ ἀρώματος, ὅσον μὲν γὰρ αὐτοῦ ῥυτὸν εἰς στακτὴν ἀπομερίζεται· τὸ δὲ παχύτερον ἀπομένον σμύρνα προσαγορεύεται. Ἡ δὲ κασία φλοιός τις ἐστὶ λεπτὸ τατὸς καὶ εὐώδης, ξυλωδὴ κάρφη περιτεινόμενος. Ἀπὸ βάρων ἐλεφαντίνων ἐξ ὧν ἠΰφρανάν σε. Βάρεις μὲν οἱ πολυτελεῖς καὶ ἐξαιρετοὶ οἴκοι, ἦτοι οἱ ναοί. Ἐλεφαντίνας δὲ τὰς ἀπεξεσμένας οἰονεὶ καὶ περικαλλεστάτας φησὶν. Βασιλέας δὲ ὀνομάζει τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, οἳ καὶ συμβασιλεύουσι τῷ Χριστῷ. Θυγατέρας δὲ αὐτῶν τὰς δι' αὐτῶν εἰς θεογνωσίαν ἀναγεγεννημένας ψυχὰς, αἱ καὶ ναοὺς τὰς ἑαυτῶν καρδίας ἀποτελοῦσι περικαλλεστάτους, εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ εὐφραίνουσας αὐτόν. Ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγη· Εὐφρανθήση, φησὶν, ὧ Δέσποτα, ἀπὸ βάρων ἐλεφαντίνων ὧν κατεσκεύασαν εἰς σὴν τιμὴν αἱ τῶν βασιλέων θυγατέρες. Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ. Βασίλισσα μὲν ἡ Ἐκκλησία, ὡς νύμφη γενομένη τοῦ μεγάλου βασιλέως· ἡ δὲ στάσις ἢ ἐκ δεξιῶν τὴν τιμὴν σημαίνει ἢ ἀπολαύσει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἱματισμὸς δὲ αὐτῆς ποικίλος πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· ἔχει δὲ καὶ ἕτερον ἱμάτιον λαμπρότερον, τὸν Χριστὸν αὐτόν. Ὅσοι γὰρ, φησὶν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἄκουσον, θυγατερ, καὶ ἴδε. Καὶ πάλιν ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ λόγος οὗτος. Καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου. Οὐκ ἂν γάρ τις καθαρὸς τῇ διὰ Χριστοῦ προσέρχεται πίστει, μὴ παντελεῖ λήθην τῶν προτέρων

ποιησάμενος κα κῶν. Λαὸς δὲ πάλαι τῆς Ἐκκλησίας οἱ εἰδωλολάτραι. Οἶκος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οἱ σοφοὶ τοῦ αἰῶνος, ἐν οἷς κατοικεῖ ὡσπερ ἐν οἴκοις ὁ Σατανᾶς. Καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις. Ἀπὸ ἐνὸς ἔθνους, τοῦ Τυρίων φημί, τὴν τῶν ἐθνῶν κλήσιν κατασημαίνει. Τοὺς Τυρίους δὲ ὠνόμασε, διὰ τὸ μάλιστα αὐτοὺς ἐχθροὺς εἶναι τοῦ εὐσεβοῦς πολιτεύματος. Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλοῦσοι τοῦ λαοῦ. Τοῦτό φησιν εὐαγγελιζόμενος καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς, καὶ τοὺς ἐν ὑπεροχαῖς ὄντας· Προσκύνησον τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτοι τὸν ἑαυτῆς Κύριον. Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς. Τὸ εὐσεβὲς ἔσωθεν σημαίνει· νοητὸς γὰρ ὁ κόσμος τῆς Ἐκκλησίας· κροσσοὺς δὲ τὰς πολυειδεῖς ἀρετάς. Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς. Ὅμοιον τὸ, Ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα. Πάλιν δὲ διὰ 27.213 τῆς παρθένου τὴν Ἐκκλησίαν σημαίνει· Ἠρμოსάμην γὰρ ὑμᾶς παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Θεῷ. Αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται σοι. Τῆς γὰρ παρθενίας πλησίον ἡ ἐγκράτεια. Ὅσαι τοίνυν ἐγκρατεύονται ψυχὰι δηλονότι ἀπὸ πράξεων πονηρῶν, καὶ αὐταὶ συναπαχθήσονται. Συμβαίνει δὲ τὰς ἀπαγομένας εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν αἰώνιον εὐρεῖν. Ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Τὸν ἐπουράνιον φησιν. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν υἱοὶ σου. Ἐπειδὴ εἶπεν αὐτῇ, Ἐπιλάθου τοῦ πατρὸς σου, φησὶν, ἀντὶ τῶν πάλαι πατέρων σου, τουτέστιν ἀντὶ τῶν διδασκάλων, ἔσονταί σοι υἱοί. Υἱοὺς δὲ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους φησὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου· Οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβαλοῦσι; Ἡ καὶ τούτους τῶν Ἐκκλησιῶν ἡγουμένους, οἱ γεγόνασι μὲν τῆς Ἐκκλησίας υἱοί, κατεστάθησαν δὲ ἄρχοντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τῶν θείων συγγραμμάτων δηλονότι· ἐν ταῖς ἱεραῖς συλλαβαῖς μνημονεύεται τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονται σοι εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τὸ κήρυγμα· ὡς πρὸς τὸν Χριστὸν δὲ ὁ λόγος. Διὰ τὸ μνημονεύειν αὐτοὺς διὰ τῶν Γραφῶν τῶν θαυμασιῶν τοῦ Θεοῦ ὧν ἐποίησεν ἀπὸ γενεῶν ἀρχαίων, καὶ διδάσκειν τὰς ἐρχομένας γενεάς. Εἰς τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορὲ ὑπὲρ τῶν κρυφίων.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΕ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν τῶν ἐθνῶν κλήσιν ὁ παρῶν κατασημαίνει ψαλμὸς, καὶ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἐκβολὴν, καὶ τὴν κάθειρξιν αὐτῶν τὴν ἐν τῇ ἀβύσσῳ. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ὡσπερ διὰ παραβολῶν εἴρηται, εἰκότως ὑπὲρ κρυφίων ἐπιγέγραπται ὁ ψαλμὸς. Ἄδουσι δὲ αὐτὸν οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστὸν, καὶ πρό γε πάντων οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις. Ταῦτά φησι διὰ τοὺς ἐπαναστάντας αὐτοῖς παρὰ τῶν νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν ἐχθρῶν διωγμούς. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθήσόμεθα ἐν τῷ ταρασσεσθαι τὴν γῆν. Διὰ τὸ ἔχειν σε, φησὶν, βοηθὸν, πάσης ταραχῆς ἐπανισταμένης ἡμῖν καταφρονήσομεν. Ἐταράττετο γὰρ ἡ πᾶσα γῆ, ἀρχομένου τοῦ κηρύγματος, τῶν μενόντων ἐν ἀπιστίᾳ ἐπανισταμένων τοῖς πιστεύουσιν τῷ κηρύγματι. Καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. Καρδίας θαλασσῶν τὰς ἀβύσσους φησὶν· ὄρη δὲ τὰς ἀντινειμένας δυνάμεις. Ὡς μέλλοντες οὖν εἰς τὴν ἄβυσσον ἐκβάλλεσθαι οἱ δαίμονες, διήγειρον τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον. Ἄλλ' οὐ φοβηθήσόμεθα τοὺς τοιοῦτους, φασίν. [Βοηθὸς ἐν θλίψεσι. Διὰ τὸ ἔχειν σε, φησὶ, βοηθὸν, πάσης ταραχῆς ἐπανισταμένης ἡμῖν καταφρονήσομεν. 27.216 Ἡ ὄρη τοὺς δαίμονας φησι, τοὺς πάλαι ὑψηλοὺς καὶ περιφανεῖς, καὶ ὄρεσι διὰ τοῦτο ὀμοιουμένους.] Ἦχθησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν. Ὑδατα ἐν τούτοις τὰ πλήθη φησὶν, ἃ καὶ συνετάραξε τὸ ξένον τοῦ κηρύγματος. Ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. Ἡ ἰσχὺς, φησὶ, τοῦ κηρυττομένου κατέσεισε τοὺς ἀκαθάρτους

δαίμονας τοὺς πάλαι ὑψηλοὺς καὶ περιφανεῖς, καὶ ὄρεσι διὰ τοῦτο ὠμοιομένους. Τοῦ ποταμοῦ ὀρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. Ποταμὸν τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶν, ὃς καὶ εὐφραίνει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἠγίασε τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος. Ἅγιος γάρ ἐστιν ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενος, κατασκηνῶν ἐν ἀγίοις ἧτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία. Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται, τῆς Ἐκκλησίας δηλονότι. Βοηθήσει αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρῶτῃ. Τὸ νεῦσαι πρῶτῃ περὶ τὸν ὄρθρον. Τὸ γὰρ, βοηθήσει αὐτῇ, καὶ ἐνταῦθα τὸ πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας νοηθεῖεν ἂν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, καὶ οἱ κατὰ διαδοχὴν ἡγούμενοι αὐτῆς, οὓς καὶ νευροὶ συντόνως πρὸς τὸ δύνασθαι ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ κηρύγματος. Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι. Ἐπολέμησαν μὲν, φησὶν, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἔθνη· ἀλλ' ὅμως ἔκλιναν αὐτῶν οἱ βασιλεῖς, τουτέστιν ἤττηνται καὶ πεφεύγασιν· ἀλλ' ὕστερον ἔκαμψαν καὶ αὐτοὶ τῷ Χριστῷ ἀντίθετα. Λέγει γὰρ, ὅτι ταχὺ οἰκοδομηθήσῃ ὑφ' ὧν καθηρέθης. Ὑψωσαν γὰρ τὴν Ἐκκλησίαν, παγκάλως δῶρα προσφέροντες. Ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Ὁ Χριστὸς ἐπὶ σταυροῦ. Φωνὴν αὐτοῦ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶν. Ἐὰν γὰρ ἀκούσῃ φωνὴν Κυρίου ψυχὴ λογικὴ, σαλεύεται μεταβαίνουσα ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ ἀγνωσίας εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ Θεὸς Ἰακώβ. Τὴν νίκην τὴν γενομένην κατὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ἀνατίθησιν. Εὐκαίρως δὲ τοῦ Ἰακώβ ἡ μνήμη διὰ τὴν πάλιν τὴν γενομένην πρὸς αὐτόν. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς. Τὴν γενομένην διὰ τοῦ κηρύγματος εἰρήνην κατασημαίνει, διὰ τοῦ πάντα πόλεμον λέγειν πεπαῦσθαι ἀπὸ τῆς γῆς. Τέρατα δὲ τοὺς ἀφανισμοὺς, ἦτοι τὰς καταργήσεις, φησὶν· κατήργησε γὰρ πάντα πόλεμον. Τόξον συντρίψει, καὶ συνθλάσει ὄπλον, καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. Τόξον νῦν, καὶ τὸ ὄπλον, καὶ ὁ θυρεὸς κατάστασιν χειρίστην σημαίνει, καὶ λογισμοὺς πονηροῦς. Σχολάσατε, καὶ γινώτε, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός. Εἰ μὴ γὰρ τις πάσης κοσμικῆς φροντίδος γένηται ἐκτός, οὐ δύναται γινῶναι τὸν Θεόν. Σχολῆς γὰρ χρεῖα πρὸς τὸ γινῶναι τὸν Θεόν. Ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ. Τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κηρύγματος τὴν κατὰ τῶν ἐθνῶν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ 27.217 ἡμῶν ὁ Θεὸς Ἰακώβ. Τὴν εὐχαριστίαν ἀναδιπλασιάζουσιν οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες. Εἰς τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορέ.

ΨΑΛΜΟΣ MS'. Ὑπόθεσις. Ἄδεται ὁ ψαλμὸς ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἀποστόλων παραινούντων τοῖς ἔθνεσιν ἀνασκιρτᾶν διὰ πράξεων ἀγαθῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ νίκῃ κατὰ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων. Πάντα τὰ ἔθνη, κροτήσατε χεῖρας. Ἀντὶ τοῦ, Πράξεις ἀγαθὰς ἐπιτηδεύσατε. Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως. Ἐπινίκιος ὡδή ἐστὶν ὁ ψαλμὸς. Ὡς οὖν πεπτωκότων τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἄδειν τὰ ἔθνη παρακελεύεται. Ὅτι Κύριος Ὑψιστος φοβερός. Ὑψιστος μὲν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν γενόμενος, φοβερός δὲ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Οὐκ ἔτι, φησὶν, οἱ πονηροὶ τῶν ἐπὶ γῆς ἄρχουσιν. Δέδωκε γὰρ αὐτοῖς πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ αὐτὰ τὰ ἔθνη τῶν πονηρῶν δαιμόνων ὑπέταξεν αὐτῶν τοῖς ποσίν. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Χαίρουσιν ἐπὶ τοῖς δεδομένοις αὐτοῖς παρὰ τοῦ Κυρίου κλήροις. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν ἑαυτῷ. Καὶ τίς ἂν εἴη ἡ κληρονομία Κυρίου ἢ περὶ ἧς λέλεκται παρὰ τοῦ Πατρὸς, Αἴτησαι ἀπ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου; Τὴν καλλομένην Ἰακώβ ἦν ἡγάπησεν. Τὴν καλλονὴν Ἰακώβ φησὶ τὴν προφητείαν τὴν περὶ τῶν ἐθνῶν, περὶ ἧς εἶπεν· Καὶ αὐτὸς ἔσται προσδοκία ἐθνῶν· Αὕτη δὲ καὶ ἡγαπημένη ἐστίν. Καὶ τίς ἡγαπημένη ἢ τῷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθεικότι ὑπὲρ αὐτῆς; Ταύτην οὖν τὴν ἡγαπημένην, φησὶν, ἐξελέξατο. Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ. Ἡ εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος

διὰ τούτων τοῦ Κυρίου σημαίνεται. Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Τὰς αἰνέσεις τῶν συναναβαινόντων τῶν αὐτῶ σάλπιγγος ὠνόμασε φωνήν. Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε· ψάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε. Ἐπειδὴ οἱ ἄγγελοι, φησὶ, τὸν ἀναβαίνοντα ὑμνοῦσι, καὶ ὑμεῖς, ὧ ἔθνη, τὴν αὐτὴν ἀποσώζοντες λειτουργίαν, ψάλατε τῷ βασιλεύσαντι Θεῷ τῆς γῆς· τῶν γὰρ κατὰ Θεὸν εὐθυμούντων ἐστὶ τὸ ψάλλειν. Εὐθυμεῖ, φησὶν, ἐν ὑμῖν τις; ψαλλέτω. [Ψάλλετε συνετῶς. Μὴ διὰ κιθαρῶν, ὡς οἱ πρόων· τοῦτο γὰρ τὸ, συνετῶς.] Ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη. Παρεδέξαντο γὰρ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν. Ὁ Θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνον ἁγίου αὐτοῦ. Τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ ἄφιξιν σημαίνει, δι' ἧς καθίσει κρῖναι τὴν οἰκουμένην. Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ Θεοῦ Ἀβραάμ. Ὁμοιον τὸ, Καθήσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ. Ὅτι τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν. Ἐν τῇ γῆ, φησὶ, τῶν πραέων τῇ ἀποδοθησομένη τοῖς ἁγίοις οἱ κραταιοὶ τοῦ Θεοῦ ὑπερυψώθησαν, καὶ ὑπερεδοξάσθησαν, ὡς ἐδιδάχθημεν, ἐκ τοῦ φήσαντος λόγου· Καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων δώδεκα. 27.220

ΨΑΛΜΟΣ ὠδῆς τοῖς υἱοῖς Κορὲ δευτέρα Σαββάτου. ΜΖ'. Ὑπόθεσις. Καὶ οὗτος ἄδεται ὁ ψαλμὸς ἀπὸ προσώπου τῶν ἁγίων ἀποστόλων, διηγουμένων τοὺς διὰ τὸ κήρυγμα διωγμούς, καὶ τὰς νίκας τὰς ἐπὶ τούτων γινομένας. Μέγας Κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ. Οὐκ ἔτι, φησὶν, ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἡγιασμένον. Ὅρος δὲ ἐνταῦθα τὴν Ἐκκλησίαν φησὶ, διὰ τὸ ὑψηλὸν τῶν περὶ Θεοῦ δογμάτων. Εὐρίζων ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς. Ἐξέτεινε, φησὶ, τὸ ἀγαλλίαμα ἐπὶ πάσης τῆς γῆς· εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν τὸ ἀγαλλίαμα τῆς αὐτοῦ θεοφανείας καὶ τὴν χάριν ἐπλάτυνεν. Ὅρη Σιών τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ. Ἡ μὲν Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ νότῳ κεῖται, τὰ δὲ ἔθνη ἐν τῷ βορρᾶ. Ἐπειδὴ δὲ μέγα ἐφρόνουν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς μόνοι τὴν Σιών οἰκοῦντες, δείκνυσιν ὁ λόγος, ὅτι Σιών ἐστὶ τὰ ἔθνη τὰ παραδεξάμενα τὸν εὐαγγελικὸν λόγον. Τὸ γὰρ ἐδραῖωμα τῆς Σιών τὸ κλίμα ἐστὶ τοῦ βορρᾶ, ὅπερ κλίμα τοῦ διὰ τῶν πλευρῶν δηλοῦται βορρᾶ· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν τὸ κλίμα τοῦ βορρᾶ, τὰ πλευρὰ εἶρηκεν. Πρότερον μὲν ἦν ὁ Παῦλος πλευρὰ τοῦ βορρᾶ, ἐφ' οὗ ἐξεκαύθη πάντα τὰ κακὰ ἐπὶ τῆς γῆς· νῦν δὲ γέγονεν ὄρη Σιών, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν λαλοῦντα Χριστὸν, τὸν ἐλθόντα ἐκ Σιών καὶ ἀποστρέψαντα ἀσέβειαν ἀπὸ Ἰακώβ. Ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. Ταῦτα, φησὶ, τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ, ἦτοι τὰ ἔθνη, ἢ πόλις κληθεῖεν ἄν, ἐν οἷς γινώσκειται ὁ Θεὸς ἀντιλαμβανόμενος καὶ σώζων αὐ τοὺς ἐκ τῶν πειρασμῶν. Ὁ Θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκειται, ὅταν ἀντιλαμβάνηται αὐτῆς. Αἱ βάρεις οἱ μεγάλοι καὶ ἐξαιρετοὶ τῆς τοῦ Θεοῦ πόλεως οἱ ἐν αὐτῇ ὑπερέχοντες εἶεν ἄν. Ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν. Ὁ πόλεμος ὁ κατὰ τῶν ἀποστόλων διὰ τὸ κήρυγμα γε νόμενος ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν βασιλέων τῶν ἐθνῶν, καὶ μὴν καὶ τῶν ἀοράτων δαιμόνων τῶν πάλαι βασιλευόντων, διελύθη καὶ ἠφανίσθη. Αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν. Κατεπλάγησαν, φησὶ, καὶ ἐξέστησαν τὴν γενομένην βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἁγίοις θεωροῦντες. Ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτούς. Ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τῆς ἰσχύος τοῦ σώζοντος, τὸ θαῦμα αὐτοῖς καὶ τὴν κατάπληξιν εἴργασται. Ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα Θαρσεῖς. Πλοίοις Θαρσεῖς, οἶονεὶ πολυτίμοις καὶ πολυφόρτοις, τοὺς βασιλεῖς παρεικάζει. Πνεῦμα δὲ βίαιον, δι' οὗ αὐτοὺς συνέτριψε, νοήσεις τινὰς δυνάμεις δι' ὧν τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἀποστόλων κατεπολέμησεν καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως εἶδομεν. Ἦν ἐπηγείλω, φησὶν, ὧ Δέσποτα, σωτηρίαν ἡμῖν, ταύτην δι' ἔργων τεθεάμεθα. Ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ὅπου τὴν ἐπαγγελίαν εἶδον πληρωθεῖσαν σημαίνει. Ποῦ δὲ ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ 27.221 σία, ἣτις ἐστὶ πόλις τοῦ Θεοῦ; Ὁ Θεὸς

ἐθεμελίω σεν αὐτήν εἰς αἰῶνα. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ παρὰ τοῦ Κυρίου Ἐγὼ ἐπὶ τὴν πέτραν οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. Ὑπελάβομεν, ὁ Θεὸς, τὸ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ σου. Ἄντι τοῦ, τεθεάμεθα, προσεδοκήσαμεν, φησὶν, εἰς ἅπασαν τὴν γῆν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δοξα σθησόμενον, ἐκ τοῦ ἔλεου τεκμαιρόμενοι μὴ περι οἰσομένους τοὺς ἀνθρώπους ἐκτὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ ἐγκαθιδρυμένοι τόπῳ τε καὶ ναῷ, τὸν παγκόσμιον ἠλίπισαμεν ἔλεον, εἰδότες τὸ ὄνομά σου καθολικὸν καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὄν. Κατὰ τὸ ὄνομά σου, ὁ Θεὸς, οὕτως καὶ ἡ αἴνε σὶς σου. Τοῦτό φησι, διότι πᾶσιν ἀπλῶς καὶ ἀπροσ ωπολήπτως δέδωκε τὴν χάριν, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος. Εὐφρανθήτω ὄρος Σιών. Ὅρος Σιών, ἡ Ἐκκλησία δηλονότι. Καὶ ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας. Θυγατέρας τῆς Ἰουδαίας τὰς τῶν ἀγίων ἀποστόλων εἶναι φησι ψυχὰς· ἦσαν γὰρ ἐξ Ἰουδαίων. Ἐνεκεν τῶν κριμάτων σου, Κύριε. Κρίνας τὴν κρίσιν τῶν ἐθνῶν, ἐξήλασας τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον τῶν δαιμόνων. Κυκλώσατε Σιών, καὶ περιλάβετε αὐτήν. Ταῦτα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἀποστόλοις παρακελεύεται, οἷονεὶ τεῖχος αὐτοὺς γενέσθαι τῆς Σιών, τουτέστιν τοῦ θεοσεβοῦς πολιτεύματος. Διηγῆσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς. Καὶ τίνες ἂν εἶεν οἱ πύργοι τῆς Ἐκκλησίας ἢ οἱ κατὰ καιρὸν αὐτῆς ἠγούμενοι καὶ οἱ δίκαιοι, οἷς καὶ διηγοῦνται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ οἱ ἀπόστολοι; [Ταῖς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ θεοσεβὲς πολίτευμα φρουρούσαις θείαις δυνάμεσιν, ἀγγέλοις τε ἀγίοις προσφωνεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγον· Κυκλώσατε τοὺς πύργους. Τὰ γὰρ κρείττονα τῆς πόλεως ὡς ἀναγκαιότερα πρὸς παραφυλακὴν ἀριθμῶ παραδέδοται τοῖς φρουροῖς.] Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς. Δύναμις πάλιν τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὑποστηρίζοντες αὐτήν λόγοι, οὓς καὶ ἐξ ὅλης καρδίας κελεύει τοὺς ἀγίους ἀποστόλους νουθετεῖν. Καὶ καταδιέλεσθε τὰς βάρεις αὐτῆς. Ἐκαστος, φησὶ, μέρους βασιλευέτω τῶν ἐθνῶν. Διείλαντο γὰρ, φησὶ, τὴν οἰκουμένην οἱ δώδεκα. Ὅπως διηγῆσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. Οἱ γὰρ ἀπόστολοι καὶ ταῖς μετ' αὐτοὺς διηγοῦνται γενεαῖς, δι' ὧν καταλελοίπασι συγγραμμάτων περὶ Χριστοῦ. Ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Τῆς διανεμήσεως τὴν αἰτίαν φησὶ. Τούτου χάριν δι δάξατε καὶ διέλεσθε, ἵνα καὶ ταῖς ὑστερον γενησομέ ναις γενεαῖς ἀκουστὸν γένηται, ὅτι οὗτος ὁ δικαίως ποιμάνας λαὸν (λέγει δὲ Κύριον) οὗτός ἐστιν ὁ καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας μέλλων ποιμαίνειν. 27.224 Εἰς τέλος τοῖς υἱοῖς Κορῆ.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΗ' Ὑπόθεσις. Διὰ τοῦ παρόντος ψαλμοῦ τὰ περὶ τοῦ θείου δικαστηρίου τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις κηρύττεται, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν ἄξει ὁ Θεὸς πᾶν τὸ ποίημα εἰς κρίσιν. Ἔχιοεν δ' ἂν οἱ υἱοὶ Κορῆ τῶν ἀποστόλων τὸ πρόσωπον, τῶν μυσταγωγησάντων τὴν ὑπ' οὐρανόν. Ἀκούσατε ταῦτα, πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. Ὡσπερ ἐπὶ σωτηρίᾳ πᾶν γένος ἀνθρώπων παρακαλεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ διδασκαλίαν τῆς θείας κρίσεως ὁμοῦ πάντας ὁ λόγος ἀνακαλεῖται. Οἱ τε γηγενεῖς καὶ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Γηγενεῖς μὲν τοὺς βαρυτέρους τῶν ἀνθρώπων καλεῖ τοὺς βαρβάρους, καὶ ἐν ἐρημίαις οἰκοῦντας, καὶ μὴ νομίμως πολιτευομένους· υἱοὺς δὲ ἀνθρώπων τοὺς ἡμε ρωτέραν πολιτείαν μετερχομένους, καὶ νόμοις διοικουμένους. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν. Ὡσπερ εἰς τάγματα πλεῖστα τοὺς ἀκροατὰς διεῖλεν, οὕτως καὶ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν εἰς τρόπους ἀφορίζει διαφόρους. Ὁ χορὸς δὲ ἐστὶν ὁ ἀποστολικὸς ὁ ταῦτα φθεγγόμενος, καὶ ἐπὶ στόματος φέρων τὸν Χριστὸν, ὅς ἐστιν ἡ σοφία τοῦ Πατρός. Ἄτε δὴ οὖν τὸν Χριστὸν ἐπὶ στόματος φέροντες, καὶ τοῦτον εἰς νοῦν αἰεὶ ἐκμελετῶντες, σύνεσιν εἶχον. Οὕτω δὲ αὐτῶν ἠκόνητο πρὸς σύνεσιν ὁ νοῦς, ὡς καὶ τὰς παραβολὰς τοῦ Σωτῆρος τὰς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φερομένας συνιέναι. Διὸ λέγοντος αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ· Συνήκατε ταῦτα πάντα; ἔλεγον αὐτῷ· Ναί. Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὗς

μου. Ἐγὼ μὲν, φησὶν, ἀκονήσας τὸν ἑαυτοῦ νοῦν εἰς σύνεσιν τῶν σωτηρίων παραβολῶν, δεδύνημαι ἐπακολουθῆσαι τῇ φερομένη αὐτοῖς διανοίᾳ· τοῖς δὲ μὴ τοῦτο πράττειν δυναμένοις διὰ νηπιότητα ἀνοίξω τὰ κεκλεισμένα, καὶ διασαφήσω τὰ προβλήματα καὶ τὰς παραβολάς. Καὶ ταῦτα πράξω διὰ τοῦ ἑαυτοῦ ψαλτηρίου, τοῦ σώματος δηλαδὴ, ὀργάνου δίκην ἐπηχοῦντος, δι' οὗ πρὸς ὕμνον τρέπεται ἡ ψυχὴ, δι' ἐκάστου αἰσθητηρίου καὶ μέλους καὶ μέρους ἐπιστημόνως κινουμένη. Ἴνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; Ἐντεῦθεν ἄρχεται, τῆς διδασκαλίας τὰ πρῶτα ὡς ἐν προοιμίῳ διαλαλήσας. Ἄρχεται δὲ κατ' ἐρώτησιν, ἵνα καὶ ἀπόκρισιν λάβωι. Ἡ δὲ ἐρώτησίς ἐστιν αὕτη· Ἴνα τί φοβοῦμαι; μέχρι γὰρ τοῦ φοβοῦμαι δεῖ στίξαι, ἵνα ἢ ἡ διάνοια αὕτη εἴ τις ἐρωτᾷ, φησὶν, Ἴνα τί φοβοῦμαι; τὴν αἰτίαν θέλων γινῶναι παρ' ἐμοῦ τῆς συνεχούσης με ἀγωνίας, ἀκούετω μετὰ παρρησίας, ὡς ἔστιν ἡμέρα πονηρὰ, ἣν αὐτὸς φρίττων φοβοῦμαι. Φρίττω δὲ, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με, τουτέστιν ἡ παρεκτροπὴ τῆς θείας ὁδοῦ, ἣν πεποίημαι κατὰ τὸν βίον, περισπασμῶ καὶ ἀπάτῃ τὸν θεῖον παραβάς νόμον. Αὕτη οὖν ἡ ἀσέβεια κυκλώσει με, φησὶν· ἀντὶ τοῦ, Περιστήσεται με τὰ ἔργα τὰ πονηρὰ ἃ πέπραχα, κυ 27.225 κλοῦντά με πανταχοῦ καὶ πολιορκοῦντα, καὶ μὴ ἐώντά με τὴν κόλασιν ἐκφυγεῖν. Πονηρὰν τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν φησὶν, ἅτε δὴ πονηρὰν τοῖς κολαζομένοις ὑπάρχουσαν. Ὁ δὲ Ἀπόστολος καὶ ἡμέραν τῆς ὀργῆς αὐτὴν ἐκάλεσεν, εἰρηκῶς· Θεσαυρίζεις σεαυτῶ ὅρ γὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. Οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν. Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἐπὶ πλούτῳ καὶ τῇ δυνάμει θαρρόντες. Τίνα δὲ ἐστιν ἃ ὀφείλουσιν ἀκούειν ἢ ἐκεῖνα, ὡς οὐδὲ αὐτοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ πλοῦτος ὀνήσει; Οὐδὲν γὰρ λυτρώσεται αὐτοὺς τῆς ἐπαχθησομένης αὐτοῖς διὰ τῆς ἀμαρτίας ὀργῆς· ὡσπερ οὖν οὐδὲ ἀδελφός, φέρε εἰπεῖν, θεοφιλῆς, οὔτε ἄλλος τις ἀνθρώπων ἰσχύει λυτρώσασθαι ἐν τῇ τότε ἡμέρᾳ τίνα· καὶ εἰ ὁ ἀδελφός οὐκ ἰσχύει, καὶ ταῦτα θεοφιλῆς, πολλῶ πλεον οὐκ ἰσχύσει ὁ πλοῦτος. [Ὁ ἀδελφός οὐ λυτροῦται· ἀδελφὸν θεοφιλῆ λέγει καὶ τίμιον.] Καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διδάξας, ὡς οὐδὲν ὁ πλοῦτος ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὠφελεῖ, διδάσκει καὶ τὸ ὠφελῶν. Τί δὲ τοῦτο ἢ τὸ ἔγκοπον καὶ ἐπίπονον βίον κτήσασθαι; Οὗτοι γὰρ καὶ τῆς ἐπηγγελμένης ζωῆς κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα ἀξιοθήσονται. Ὁ κοπιῶν διὰ τῆς πρακτικῆς ζήσεται εἰς τέλος διὰ τῆς γνώσεως, καὶ παύσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς νῆκος. Καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς τέλος. Οὐκ ὄψεται καταφθοράν, ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκοντας. Εἰς τοσοῦτον γὰρ μακρὰν ἔσονται τῶν ἀσεβῶν, ὡς μηδὲ πλησιάζειν αὐτῶν τῇ ἀπωλείᾳ. Τίνες δὲ ἀποθνήσκοντες σοφοὶ ἢ περὶ ὧν λέλεκται· Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω; Παιδεύει γὰρ διὰ πάντων ἡ παροῦσα Γραφή, ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως οὔτε πλούσιος ἑαυτὸν ῥύεται, οὔτε ὁ νενομισμένος σοφός. Μόνος δὲ ἐκεῖνος τεύξεται τῆς αἰωνίου ζωῆς ὁ ἐν τῷ παρόντι βίῳ κατατήξας. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. Ὁμοῦ σοφοὶ, φησὶ, καὶ ἄφρονες ἀπωλεία παραδοθήσονται· οὐ διενηδόχασιν γὰρ ἀλλήλων οὐδὲν, ὁμοίως εἰδωλολατροῦντες. Καὶ καταλείψουσιν ἄλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἠθέλησαν αὐτὸν οἰκεῖον ποιήσασθαι διὰ τῆς εἰς τοὺς δεομένους εὐεργεσίας. Καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τῶν τάφων τὴν νεκρότητα σημαίνει ἣν ἐνέδυσαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν, οὐδὲν ὀρθὸν οὐδὲ εὐθὲς φρονήσαντες περὶ Θεοῦ. Σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Αἰσκηναί, φησὶν, ἐν αἷς ζῶντες ὥκουν ἀφ' ἐτέρων εἰς ἐτέρους ἤξουσι κατὰ γενεάς· τοῦτο γὰρ καὶ ἀνωτέρω εἶρηκεν, ὅτι καταλείψουσιν ἄλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν. Ἐπεκαλέσαντο τὰ ὄνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν. Δέον, φησὶ, διὰ πίστεως καὶ πολιτείας λαμπρᾶς παρασκευάσαι γραφῆναι αὐτῶν τὰ ὄνόματα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς αὐτὰ ἐπεκαλέσαντο ἐπωνύμους αὐτοῖς κτίζοντες πόλεις. 27.228 Καὶ

ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε. Τὸ αἴτιον τοῦ ἐκπεσεῖν αὐτοὺς εἰς τὸ μέγα φρονεῖν τὰ σαρκὸς ἐπιθυμήματα λέγει. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ μὴ συνιέναι τὴν τιμὴν αὐτῶν, ὅτι δὴ κατ' εἰκόνα πεποίηται Θεοῦ. Ὅμοίως δὲ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις γῆν οἰκεῖν ἀντὶ τῶν οὐρανίων σκηνῶν κατηλλάξαντο, καὶ τάφους ἀντὶ τῆς παρὰ Θεοῦ ζωῆς. Αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκάνδαλον αὐτοῖς. Ὅδον ἡ θεία Γραφή τὸν ἐκάστου βίον οἶδε καλεῖν, καὶ τὸν ἐκάστου τῆς ζωῆς χρόνον. Ταύτην οὖν, φησὶ, τὴν ὁδὸν τραχεῖαν καὶ ἐχθρὰν κατεσκεύασεν αὐτοῖς, ἅτε μηδὲν εὐθὲς πεφρονηκότες. Ἄλλ' ὅτε μὲν προσέκοπτον ἐν αὐτῇ, οὐκ ἠσθάνοντο τῶν σκανδάλων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εὐδοκῆσουσιν, ἀντὶ τοῦ, Ὅμολογήσουσι μετανοήσαντες ἐφ' οἷς τοι αὐτὴν ὤδευσαν τρίβον, ὅτε οὐχ ἔξουσι τῆς μετανοίας καιρὸν. Ὡς πρόβατα ἐν ἄδη ἔθεντο. Ἐπειδὴ οὐκ ἠθέλησαν ὑπὸ τὸν ἀγαθὸν εἶναι ποιμένα, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν τιμὴν ἀπωσάμενοι, παραπλησίως τοῖς κτήνεσι τὰ σώματα διεφθάρησαν· ταύτη τοι καὶ θρέμματα γεγόνασιν ἄδου, ὡς λοιπὸν αὐτὸν ποιμαίνοντα αὐτοὺς εἰς τὰς αὐτοῦ νομάς ἀπάξειν, τοὺς μὲν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τοὺς δὲ ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, τοὺς δὲ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Καὶ κατακυριεύουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ πρῶτ'. Οὐκέτι ὡσπερ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὄντες, κατεξαν ἴστανται τῶν εὐσεβῶν· τούναντίον δὲ οἱ τοῦ καιροῦ τῆς πρῶτης ἀξιωθέντες καὶ τοῦ νέου φωτὸς τῶν ἀσεβῶν κατακυριεύουσιν. Καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ἄδη. Πᾶσα, φησὶν, ἡ βοήθεια αὐτῶν, ἥτοι ἡ ἰσχὺς ἦν ἔσχον ἐκ τῆς δόξης, τῷ θαλάτῳ διαλυθήσεται. Τὸ γὰρ, παλαιωθήσεται, ἀντὶ τοῦ, διαλυθήσεται, τέθειται. Πλὴν ὁ Θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχὴν μου ἐκ χειρὸς ἄδου, ὅταν λαμβάνῃ με. Ἐμοῦ, φησὶ, τοῦ ταῦτα λέγοντος λυτρώσεται ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν, πρὸς τὸ μὴ συναπαχθῆναι αὐτὴν, καὶ ἐρημωθῆναι μετὰ τῶν τοῦ ἄδου προβάτων. Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. Μαθῶν, φησὶν, οἷον ἔσται τῶν ἀσεβῶν τὸ τέλος, μὴ μακαρίσῃς τοὺς ἐν τῷ βίῳ πλουτοῦντας, μηδὲ φοβηθῆς ὡς πάσης ἀποκεκλεισμένος ἐλπίδος, μὴ ἀθυμῆς δὲ ὡς μεγάλων ἀγαθῶν τῶν παρόντων ἐστερημένος. Εὖ ἴσθι, ὅτι σὲ μὲν περιμένει ἢ ἐκ θανάτου λύτρωσις καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ· ὁ δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδαιμονιζόμενος διὰ πλοῦτον καὶ δόξαν, καὶ διὰ τὴν ψευδώνυμον σοφίαν, οὐδὲν πλέον ἔξει· γυμνὸς γὰρ πάντων ἀπαχθήσεται τῶν τοῦ βίου. Ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα. Τοῦτο, φησὶ, μόνον ἔδοξαν κερδαίνειν οἱ ἄθεοι 27.229 ἀπὸ τοῦ πλούτου, τὸ εὐλογηθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐν τῇ θνητῇ καὶ προσκαίρῳ ζωῇ. Ἐκείνων ἐπαινοῦντων αὐτοὺς καὶ εὐδαιμονιζόντων ἐφ' οἷς ἔδοξαν ἔχειν ἀγαθοῖς. Οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Ἐπειδὴ πάντα πρόσκαιρα, φησὶ, τότε χάριν ἀποδώσει σοι τῷ δημιουργῷ ὁ τοιοῦτος, ὅταν πληθῇ νῆς τὰ ὄντα αὐτῷ. Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ. Μὴ μήσεται, φησὶ, τῶν πατέρων τὸν ζῆλον, καὶ ἐκ πονηρῶν ὧν τὴν πονηρίαν διαδέξεται. Ἔως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. Οἱ γὰρ τοιαῦτα φρονοῦντες τυφλοὶ ταῖς ψυχαῖς γεγόνασι, μήτε ἐν τῷ θνητῷ βίῳ τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως φωτισθέντες, μήτε ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ αἰωνίου φωτὸς ἀξιωθησόμενοι.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ. ΜΘ'. Ὑπόθεσις. Ἄδει τὸν ψαλμὸν ὁ Ἀσάφ τοῦ νομοθέτου τὸ πρόσωπον εἰσφέρων, τὰς πάλαι μὲν ἀνατρέπων θυσίας, εἰσφέρων δὲ τὰς τῆς Νέας Διαθήκης, τὰς δι' αἰνέσεως δωροφορίας. [Οἱ Ἰουδαίων πρῶτοι ἀρετῆς ἀμελοῦντες τὸ (sic) ἐνόμιζον εἶναι ἐν τῷ τοὺς νόμους ἀποστοματίζειν καὶ διαγγέλλειν, καὶ θυσίας προσφέρειν. Νόμου δὲ ἀνάγνωσις, καὶ θυσῶν προσφορά τῆς ἐνυπαρχούσης εἰσὶν ἀρετῆς καρπός· ἄνευ δὲ ταύτης ἐκεῖνα ποιεῖν μόνον ὁμοίον ἐστὶν ἀλείφεισθαι μὲν ἐπὶ τῷ παλαίῳ, αὐτῶν δὲ τῶν παλαισμάτων καταμελεῖν, ἐξ ὧν ὁ στέφανος. Πρὸς οὖν τοὺς οὕτω διακειμένους ἔλεγχον ποιεῖται ὁ μακάριος Δαυΐδ, τὸν Θεὸν εἰσάγων ὀνειδίζοντα καὶ δεικνύντα, ὅτι μὴ οὐσίας ἀρετῆς, τὰς θυσίας ἀποστέφεται, ὃ καὶ διὰ

Ἡσαΐου ἔλεγεν· Ὁ ἄνομος ὁ θύων μοι μόσχον, ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐν εἰκόνι οὖν σχηματίζει τὸν Λόγον, καὶ εἰσάγει τὸν Θεὸν ἐξ οὐρανοῦ παραγινόμενον, καὶ καθίζοντα κριτήριον, καὶ τοὺς τῶν Ἰουδαίων κρίνοντα ἄρχοντας, Θεὸς θεῶν ἐλάλησε.] Θεὸς θεῶν Κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν. Θεοὶ μὲν οἱ ἅγιοι παρὰ τῷ Θεῷ· Δέδωκά σε τῷ Φαραῷ εἰς Θεόν· καί, Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστε. Καλοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πότε, ἢ ὅτε ἐνανθρωπήσας ἐλάλησε, καὶ πᾶσαν συνεκάλεσε τὴν γῆν; Τί δὲ ἐλάλησεν ἢ τὸ, Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τό· Δεῖ κηρυχθῆναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ; Ἐκ Σιῶν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ. Ἐκ γὰρ τῆς ἄνω Σιῶν καὶ δευτέραν παρουσίαν ποιήσεται. [Ἐκ Σιῶν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ. Θεὸς ἐμφανῶς ἦξει. Τὸ μὲν, ἐκ Σιῶν, τὴν προτέραν λέγει παρουσίαν σημαίνει· τὸ δὲ, ἐμφανῶς, δευτέραν. Κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην αὐτοῦ παρουσίαν καὶ τὴν ἔνδοξον θεοφάνειαν ἐσιώπα ὑπ' ἀνθρώπων κρινόμενος, οὐδὲ ἐμφανῆ τὴν ἑαυτοῦ θεότητα ἐδείκνυ· ἐπειδὴ δὲ τὸ δεύτερον ἀφίκηται, ἦξει ἐμφανῶς, καὶ οὐ παρασιωπήσεται· ἀλλ' ἐλέγξει τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἦξει, ὁ δὲ Χρῖς 27.232 στὸς Θεός ἐστι, τὸ, ἐμφανῶς, ἄρα τὴν σάρκα δηλοῖ.] Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἦξει. Οὐ γὰρ κατὰ τὴν προτέραν παρουσίαν λεληθότως· ἀλλ' ὡς αὐτὸς φησιν, ὡς ἀστραπή πληροῦσα ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν. Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Οὐχ ὡσπερ τὸ πρότερον, φησιν, ἐσιώπα τοῖς ἀσεβέσιν, οὕτω καὶ τότε. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται. Πῦρ, ἵνα τοὺς ἀξίους διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν παραδῶ. Ὅμοιον δὲ τὸ, Ἐμπροσθεν αὐτοῦ εἶλκε ποταμὸς πυρός. Σφόδρα ταῦτα καὶ ὁ μακάριος ἐθεάσατο Δανιήλ. Ποταμὸς γὰρ, φησὶ, πυρὸς εἶλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. (Corderius sic.) Τὸ δὲ πῦρ ἢ τὸ φῶς σημαίνει τὸ ἐξ αὐτοῦ· τῆς γὰρ γνώσεως τοῦ Χριστοῦ τὸ διὰ πίστεως ἠγεῖται φῶς νοητὸν, οὗ τύπος ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ἐν νυκτὶ καθηγησάμενος στῦλος πυρός· ἢ ὅτι τοὺς ἀπεψυγμένους ἡμᾶς εἰς ἅπασαν ἁμαρτίαν ἀνελθούσης ὁ Σωτὴρ εἰς προθυμίαν παντὸς ἀγαθοῦ· πῦρ ὡσπερ νοητὸν τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέθεξιν ἐμβαλῶν. Ἐφη γοῦν ὅτι· Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· γεγόναμεν γὰρ τῷ πνεύματι ζῶντες, ὅσοι τῆς τοιαύτης ἠξιώμεθα χάριτος. Διὸ καὶ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτι πυρὸς δὴλωσις συνεισφέρεται· βαπτίζόμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ κατὰ τὴν Ἰωάννου φωνὴν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. Ἐφη δὲ τις καὶ τῶν προφητῶν· ὅτι Αὐτὸς ἐκπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου, καὶ ὡς πόα πλυνόντων· καὶ καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύριον καὶ χρυσίον. Ἐκτὴκει γὰρ ἅπαντα ῥύπον ἐν ἡμῖν ἢ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δύναμις. Ἄλλ' οὐδὲν ὥνησε τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν, ὅτι μὴ τὴν χάριν προσήκαντο, περὶ ὧν ἐν Ἱερεμίᾳ φησὶν ὁ Θεός· Ἐξέλειπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρός, ἐξέλειπε μόλιβδος. Εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ· πονηρίαὶ αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω. (Corderius.) Πάλαι μὲν οἱ ἐπὶ γῆς μερίδες ἦσαν ἀλωπέκων, ὡς ἐν Ψαλμοῖς πού φησι, τοῖς ἀκαθάρτοις λατρεύοντες πνεύμασι, καὶ κατὰ τὸν ἕκαστον Θεὸν ἠγούμενοι τὸ δοκοῦν. Ἄλλ' ἐπιφανεῖς ὁ Σωτὴρ, ἐνήστραψεν ἡμῖν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας τὸ φῶς, ἐπέστρεψε τὸ πεπλανημένον, κατέδησε τὸ ἠρρώστηκός, ὡς ποιμὴν ἀγαθός, ἀπεσόβησε τοὺς θῆρας τῆς τῶν προβάτων αὐλῆς· ἠγίασε πνεύματι, ἠσφαλίσατο δυνάμει ἀγγελικῆς, ἐπέστησε τοὺς ἀνά πᾶσαν τὴν γῆν ἁγίους μυσταγωγούς. Προσκαλέσεται τοῖνυν, φησὶ, τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἐξελεγεμένους ἐν γῇ πρὸς ἀποστολὴν, ὥστε τὸν λαὸν αὐτοῦ διακρίνειν. Οἱ γὰρ ἀπόστολοι τοὺς μὲν πειθόμενους προσήνεγκαν τῷ Θεῷ, ἀπιστοῦντας δὲ τῷ Σατανᾷ παρέπεμψαν, μονονουχὶ λέγοντες· Πορεύεσθε οὖν, φησὶ, τῷ φωτὶ τοῦ πυρός ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἢ ἐξεκαύσατε. Τοῖς γοῦν Ἰουδαίοις ἀπιστοῦσί φασιν· Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ ἀναξίους ἑαυτοὺς κρί

νετε τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Ὅτι δὲ τοῖς μυσταγωγοῦσι καὶ τοῖς αὐτῶν 27.233 μαθηταῖς συμπράττουσιν ἄγγελοι, δηλοῖ λέγων ὁ Παῦλος· Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; Τοῦτο καὶ ἡ κλίμαξ ἐδήλωσεν, ἣν εἶδεν Ἰακώβ τὴν ἐκ γῆς διήκουσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐφ' ἧς ἐπεστήρικτο Κύριος, ἄνω κάτω διαθεόντων ἀγγέλων. Τοιοῦτον καὶ τό· Παρεμβαλεῖ Κύριος κύκλω τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐτούς· δι' ὧν οὖν συμπράττουσι καὶ αὐτοὶ διακρίνουσι τὸν λαόν. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω. Τοὺς δικαίους, φησὶ, τοὺς οὐράνιον πολιτεῖαν ἐπιτηδεύοντας, συνάξει εἰς τὰς ἄνω μονάς. Καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Τοὺς ἁμαρτωλοὺς φησὶ καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς συνάξει, ἐπὶ τὸ χωρίσαι τοὺς δι' αἰῶνους τῶν μὴ τοιούτων. Συναγάγετε αὐτῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ. Ὡς πρὸς τοὺς ἀγγέλους ὁ λόγος, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου· Καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συνάξουσι τοὺς δικαίους ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τῆς γῆς· τοὺς διαθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίας. Θυσίας τὰς πνευματικὰς λέγει. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Δοξάσουσι, φησὶν, οἱ οὐρανοὶ τὸν Θεὸν, ὅτι δὴ καὶ ἀνθρώπους τῶν οὐρανίων διατριβῶν ἠξίωσε. (Corderius.) Βούλεται τοὺς ὁσίους τοῦ πρότερον λαοῦ πρὸ τῆς μελλούσης κρίσεως παῦσαι τῆς θυσίας τῆς διὰ τῶν ἀλόγων ζώων σφαγῆς, ἀναλαβεῖν τὴν κατ' ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν. Ἐπὶ δὲ τούτοις τὸν κριτὴν αἰ' οὐράνιαι δυνάμεις ἀνυμνοῦσιν, ὅτι ἀπὸ τῶν ὁσίων κατήρξατο, καὶ οἱ οὐρανοὶ διαγγέλλουσι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, συγχαίροντες αὐτῶν τῇ σωτηρίᾳ. Τὸ δὲ τῆς γῆς οἰκητήριον τῷ μὴ τῆς οὐρανοῦ κλήσεως ἠξιωμένῳ τάγματι καταληφθήσεται (α). Ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστίν. Ἐνταῦθα προδήλως τὸν Χριστὸν λέγει Θεόν· πᾶσαν γὰρ τὴν κρίσιν δέδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ. Καὶ εἰ πᾶσαν τὴν κρίσιν δέδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ, ὁ δὲ Θεὸς κριτὴς ἐστὶ· Θεὸς ἐστὶν ὁ Χριστός. Ἄκουσον, λαός μου, καὶ λαλήσω σοι. Καινῶς νομοθεσίας εἰσαγωγὴν ποιούμενος, ἵνα μὴ τις ἀνθρώπινον τὸν λόγον ἢ τινος ἀγγελικῆς δυνάμεως ὑπολάβοι, προτάττει τὸ, Ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου εἰμι ἐγώ. Ἡ δὲ διάνοια αὐτῆ· Μὴ νόμιζε ἕτερον εἶναί με, διὰ τὸ ἕτερα νομοθετεῖν σήμερον· ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνός εἰμι ὁ παρὰ Μωσῆ τὰ περὶ θυσιῶν νομοθετήσας. Μαρτύρομαι δέ σε, ὡς οὐκ ἐγκληθήσῃ παραβάς τοὺς παρὰ Μωσῆ νόμους. Αὐτὸς γὰρ εἰμι ὁ κάκει διαταξάμενος τῷ παιδί μου συμφερόντως, καὶ νῦν τάδε μαρτύρομαι, ὅτι μὴ ἀνάγκη σοι τὰ περὶ θυσιῶν φυλάττειν νόμιμα. Κἂν γὰρ μὴ προσφέρῃς αὐτὰ, οὕτως προσενηνεγμένα ἐστί. Τὰ γὰρ ὀλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός, κἂν μὴ προσφέρῃται. Εἰ δὲ ἐξ ἅπαντος σπουδάζεις ὥσπερ τινὰ τίμια καὶ ἀναγκαῖα ταῦτα προσάγειν, ἄκουε μετὰ παρ' ῥησίας, ὡς οὐδὲν τούτων παρὰ σοῦ δέξομαι. Περιττὰ 27.236 γὰρ μοι πάντα· ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐν ἀγροῖς νεμόμενα ζῶα βόες καὶ κτήνη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ ἀγροῦ, πάντα ἐμὰ τυγχάνει, καὶ ἀνευδεῖς παντὸς ὑπάρχω. Εἰ δὲ καὶ χρεῖα μοι γένοιτό ποτε τροφῆς, οὐχ οὕτως ἐνδεῆς ἐγώ, ὡς παρὰ σοῦ τὰ τοιαῦτα αἰτεῖν· Ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη. Τίνας δέ μοι προσηνεῖς θύσεις θυσίας; τὴν αἴνεσιν, τὸν ὕμνον, τὴν θεολογίαν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πληρώσεις, τὸ τῆνικαῦτα ὡς ἀν νόμον πληρώσας θεῖον, ἀντίδοσιν λήψῃ τὸ ἐπικαλούμενος εἰσακουσθῆναι. Καὶ δεικνὺς πρὸς ποῖον λαὸν διαλέγεται, ἐπήγαγεν· Ἰσραὴλ, καὶ διαμαρτύρομαί σοι. Εἶτα τὴν οἰκειάν δείκνυσι δεσποτείαν· Ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου εἰμι ἐγώ, ὁ τῆς Αἰγυπτιακῆς σε δουλείας ἐλευθερώσας, ὁ τὴν θάλατταν ὁδὸν δωρησάμενος, ὁ ἐν ἐρήμῳ διαθρέψας, ὁ τὸν νόμον ἐκεῖνόν σοι δεδωκώς. Μὴ γὰρ δὴ ἄλλον με νομοθέτην νομίσης, τῶν νόμων ὁρῶν τὸ διὰ φορον. [Ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου. Τουτέστιν, ὁ μεγάλα θαυμάσια ἀρχῆθεν μέχρι τοῦ νῦν τῷ γένει ὑμῶν ἐνδειξάμενος.] Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω σε. Οὐκ ἀμέλειάν σοι, φησὶν, ἐγκαλῶ θυσιῶν· προσφέρεις γὰρ ταύτας

διηνεκῶς· ἀλλὰ μὴ ταύταις ὀρίσασθαι τὴν δικαιοσύνην παρεγγυῶ. Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου; Ἄμαρτωλὸν ἐνταῦθα τὸν νομοθέτην τῶν θείων Γραφῶν φησιν. Ὅμοιον δὲ τῷ εἰρημένῳ· Οὐχ ὠραῖος αἴνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ. Εἰ γὰρ πάσας παραβαίνει τὰς ἐντολὰς καὶ πᾶσαν ἐπιτηδεύει κακίαν, καὶ δολίαν ἀποδίδωσι τὴν γλῶσσαν· τί καὶ τὰς θείας ἐπὶ στόματος φέρει Γραφάς; Ὑπέλαβες ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος. Πάλαι μὲν, φησὶν, ἔμακροθύμησα, ἀλλ' οὐ νῦν τοῦτο ποιήσω· παραστήσω γὰρ εἰς τὸν κατὰ σοῦ ἔλεγχον τὰ σὰ ἁμαρτήματα, ἃ δὴ σὺ μὲν υπέλαβες μηκέτι ὑφεστάναι, μηδὲ εἰς μνήμην ἦξειν τινός· ἐγὼ δὲ ὡς Θεὸς εἰς φῶς παράξω, καὶ προτεθήσονται ἐνώπιόν σου· οὐ κρύπτων ὥσπερ σὺ, καὶ ὡμοιωμένος σοι. Παράξω δὲ αὐτὰ, ὅπως αὐτὰ καὶ γνωρίζων αἰσχύνῃ καταχέω. Ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω κατὰ πρός ὠπὸν σου τὰς ἁμαρτίας σου. Σύνετε δὴ ταῦτα, οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ Θεοῦ. Ὡς φιλόανθρωπος μετὰ τὸν ἔλεγχον ἐπιφέρει καὶ παραίνεσιν, μετανοίας τόπον διδούς. Σύνετε, ὅτι μὴ χαίρων τοῖς ὑφ' ὑμῶν γενομένοις μακροθυμῶ, καιρὸν δὲ μετανοίας διδούς. Εἰ δὲ μὴ, ἀρπάζει ἡμᾶς ὁ ἄνομος, ἡγουν ἢ ἀνομία, μηδενὸς ἡμᾶς ῥυομένου. Ῥύομαι γὰρ τοὺς νοοῦντας οἱ κακῶν εἰσι, καὶ παυσαμένους καὶ λέγοντας· Ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐξομολογεῖσθαι τὸν ἔτι τὸ κακὸν ἐνεργοῦντα. Μὴ ποτε ἀρπάσῃ, καὶ μὴ ἦ ὁ ῥυόμενος. Μὴ ποτε, φησὶν, ἀφέληται τὴν ψυχὴν ὁ θάνατος, μετανοήσατε· οὐκ ἔστι γὰρ ὁ ῥυόμενος τοὺς ἐν ἄδου κατειλημμένους ταῖς ἁμαρτίαις. 27.237 Ἀρπάζεται γὰρ ψυχὴ, ὡς παντελῶς ἐκπεσοῦσα Θεοῦ. Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με. Ἐπαναλαμβάνει τὰ εἰρημένα, τὴν λογικὴν ἐπιτελεῖν λατρείαν παρακελευόμενος. Μετὰ τὴν πολλὴν κατηγορίαν τὸ φάρμακον τῆς ἁμαρτίας ἔδειξε, τῶν μυστηρίων δηλαδὴ τὴν ἀπόλαυσιν. Ἐκείνη γὰρ ἀληθῶς θυσία αἰνέσεως τὸν Θεὸν δοξάζουσα. Ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἀγέλων αἰνοῦντες τότε καὶ μετὰ τῆς κτίσεως ἰστάμεθα. Καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἦν δεῖξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου. Ἐν τῇ θυσίᾳ, φησὶ, τῆς αἰνέσεως ὁδός ἐστι τῆς παρὰ Θεῷ σωτηρίας. Εἰς τὸ τέλος

ΨΑΛΜΟΣ ᾠδῆς τῷ Δαυΐδ. Ν'. Ἐν τῷ ἔλθειν πρὸς αὐτὸν Νάθαν τὸν προφήτην, ἠνίκα εἰσῆλθε πρὸς Βηρσαβεέ. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ἐξομολόγησιν δύο ἐγκλημάτων περιέχοντα, τῆς τε μαιφονίας Οὐρίου καὶ μοιχείας πρὸς Βηρσαβεέ. [Ὑποδείκνυσι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις σωτηρίας ὁδὸν τὴν μετάνοιαν, οἷον τινα τέχνην τῆς διηνεκοῦς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκης. Ὁ γὰρ ταύτην αἰεὶ μελετῶν καὶ κατορθῶν διαπαντὸς γίνεται νικητὴς τοῦ αἰεὶ προσπαλαίουτος. Εἰσάγει δὲ καὶ τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀπολύτρωσιν, Ῥαντιεῖς με, λέγων. Ναὶ μὴν καὶ διδάσκει, ὡς πεφύλακται αὐτῷ τὸ τῆς προφητείας χάρισμα. Οὐ γὰρ αἰτεῖ ὡς ἔστερημένος αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ ἀφαιρεθῆναι ἰκετεύει λέγων· Μὴ ἀντανέλης] Εἰσάγει δὲ καὶ τῆς καθ' ὅλου γεννησομένης τῶν ἁμαρτημάτων λυτρώσεως τὴν διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος προφητείαν, καὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας διδασκαλίαν. Πανταχοῦ δὲ τῶν δύο παρανομημάτων εὐρήσεις ἐξιλεούμενον. Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ὡς ἐπὶ μεγάλου ἁμαρτήματος, τοῦ μεγάλου ἐλέου τοῦ Θεοῦ δέεται τυχεῖν. Καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Μόνων γὰρ ἐστὶ τῶν τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμῶν τῆς μαιφονίας ἀπολοῦσαι τὰς χεῖρας. [Σαφέστερον δὲ ὁ λέγει ποιῶν φησιν· Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με. Κάνταῦθα τὸν πλεονασμὸν ἤτησε τῆς καθάρσεως, διὰ τὸ δεῖξαι πανταχοῦ τὸ πλημμέλημα μέγα· ἢ, ἐπεὶ παρὰ Νάθαν ἤκουσε τὴν συγχώρησιν, καὶ αἰπαντοδαπαὶ δὲ συμφοραὶ τὸ πολὺ ὑπετέμνοντο τῆς ἁμαρτίας, φησὶ νῦν, ὅτι Δέομαι ῥυμμάτων καὶ ἐκπλύσεων, ἵνα τέλεον ὁ προστετηκὼς ἀποξεσθῇ ῥύπος.] Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, τῆς ἐπὶ τῷ φόνῳ, φησὶ. Καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με, τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω.

Καὶ τοῦτο ἐπὶ τῷ φόνῳ εἶρηκε. Καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ δια παντός. Ἄνω καὶ κάτω περιστρέφει τῆς ἀμαρτίας τὴν μνήμην τῆς ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ γινομένης, ὡς οὐκ ἐώσης αὐτὸν οὔτε ἀναχωρούσης, ἀλλὰ διαπαντός συνοῦσαν αὐτῷ καὶ ἄγχουσαν. 27.240 [Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας μου καθάρισόν με. Ἀμαρτίαν δὲ τὴν μοιχείαν. Ἰστέον, ὡς ἀμαρτία μὲν ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπόπτωσίς ἐστιν· ἀνομία δὲ ἢ περὶ τὸν θεῖον νόμον πλημμέλεια· καὶ ταῦτα ἔχουσιν ἀρ χὴν ἐκάτερον τούτων. Συμφέρονται δὲ καὶ κατὰ ταυ τόν· ὅτε γὰρ ἀμαρτάνων τοῦ κατὰ φύσιν καὶ ἐν τῇ φύσει ἀπέτυχε σκοποῦ τῇ γὰρ ἀνθρωπεῖα φύσει σκο πὸς τὸ κατὰ τὸν λόγον ζῆν τῆς ἀλογίας πόρρω ἀπωκισμένη. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἀνομῶν πλημμελεῖ περὶ τὸν ἐν τῇ φύσει δεδομένον νόμον, διαγενόμενος ἀκρατῶς. Καλῶς οὖν καὶ ἀπόστολος Ἰωάννης καὶ μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ εἰς ταυτὸν ἀμφοτέρα περιέστη σεν εἰπών· Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ ἄλλως· Ἡ ἀμαρτία κατάλληλος τῇ ἀνομίᾳ. Πᾶς γὰρ ὁ ἀνομῶν ἀμαρτάνει, οὐ παντός ἀμαρτάνοντος ἀνομοῦντος. Δύναται δὲ καὶ ἐκ παραλλήλου εἰρηῆσθαι διὰ τό· Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ.] Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα. Ἄντι τοῦ· Τοὺς πάντων ἀποκρυψάμε νος ὀφθαλμοὺς ἐν τῷ παρανομίῳ, τοὺς σοὺς μόνους οὐκ διέλαθον. Διό φησι· Καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα. Πολλῶν γὰρ ἀπολαύσας παρὰ σοῦ, τοῖς ἐναντίοις ἡμειψάμην. Καὶ οὐ τοῦτο λέγει, ὡς οὐκ ἠδίκησε τὸν Οὐρίαν· πῶς γάρ; ἀλλ' ὅτι ἡ μεγίστη παρανομία εἰς αὐτὸν τετόλμηται τὸν Θεὸν τὸν ἐκλεξά μενον καὶ βασιλέα ἐκ προβατέως πεποικηκότα· ἢ ἐπεὶ τοὺς πάντων ἀποκρυψάμενος ὀφθαλμοὺς, τοὺς τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἠλέγχθη διὰ τοῦ προφήτου· ἢ ὡς μὲν βασιλεὺς νόμῳ ἀνθρώπων οὐχ ὑπέκειτο, ὡς δὲ θεοσεβῆς τῷ Θεῷ μόνῳ· ἢ ἐπεὶ ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς ἤλεγχεν, Θεὸς δὲ διωρθώσατο μόνος. Σοὶ, φησι, μόνῳ ἤμαρτον. Ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου. Ἠλεγχᾶς με, φησι, διὰ τοῦ προφήτου πα ρανομήσαντα· καὶ σὺ μὲν δίκαιος ὢν καὶ τῶν ἐχθρῶν πάντοτε ῥυσάμενος, καὶ βασιλεία καὶ προφητεία τιμήσας· ἐγὼ δὲ βέβηλος καὶ μαιφόνος. Καὶ νικῆ σης ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἀπόδειξις ἦτοι ὁμολογία τῶν ἀμαρτημάτων. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἀμαρ τίαις ἐκίσσησέ με ἢ μήτηρ μου. Ἐπειδὴ ὁ προ ηγούμενος σκοπὸς τοῦ Θεοῦ ἦν τοῦ μὴ διὰ γάμου γενέσθαι ἡμᾶς καὶ φθορᾶς· ἢ δὲ παράβασις τῆς ἐν τολῆς τὸν γάμον εἰσήγαγε διὰ τὸ ἀνομήσαι τὸν Ἀδὰμ, τουτέστιν ἀθετῆσαι τὸν ἐκ Θεοῦ δοθέντα αὐτῷ νόμον. Πάντες οὖν οἱ ἐξ Ἀδὰμ γενόμενοι ἐν ἀνομίαις συλλαμβάνονται ὑποπίπτοντες τῇ τοῦ προπάτορος κατα δίκη. Τὸ δὲ, Καὶ ἐν ἀμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἢ μήτηρ μου, σημαίνει ὅτι ἡ Εὐᾶ, ἀπάντων ἡμῶν ἢ μήτηρ, πρώτη ἐκίσσησε τὴν ἀμαρτίαν, ὡσπερ ὀργῶσα τὴν ἡδονήν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, τῇ τῆς μητρὸς κα ταπίπτοντες καταδίκη, κισσᾶσθαι λέγομεν ἐν ἀμαρ τίαις. Δείκνυσιν, ὡς ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀνθρώπων φύσις ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν πέπτωκεν ὑπὸ τῆς ἐν Εὐᾶ παρα βάσεως, καὶ ὑπὸ κατάραν ἢ γέννησις γέγονεν. Ἄνω θεν δὲ ὑφαίνει τὸν λόγον, τὸ μέγεθος τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς δεῖξαι βουλόμενος. 27.241 Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. Ὁ νοῦς οὗτος· Σὺ, φησι, Κύριε, ὁ ἀλήθεια ὢν, ἀληθείας ἀγαπῶν, βουλόμενος ἡμᾶς ἐν ἀληθείᾳ διάγειν, ἀπο καθαρῆς ἡμᾶς τῆς ἀρχαίας ἀμαρτίας· καὶ οὕτως ἀποκαθαριεῖς ἡμῖν δι' ὑσώπου ὡς καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθῆναι. Ὑσώπῳ δὲ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνέργειαν ἀφομοιοῖ, θερμὴν οὔσαν καὶ πάντα τὸν ἐν ἡμῖν ῥύπον ἀποσμήχουσαν. [Ἡ ἀποκάθαρσις δι' ὑσώπου γενήσεται, ἦτοι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὑσσωπος γὰρ βοτάνη καθαρτικῆ.] Τὸ δὲ, Τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια σου ἐδήλωσάς μοι τῆς σοφίας, δηλοῦντός ἐστιν, ὡς πάντα αὐτῷ τὰ ἐσόμενα ὅσα ἐν τῇ ἰδίᾳ σοφίᾳ ἔθετο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπεκάλυψεν. Ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ, καὶ καθαρῶσθαι. Εἰπὼν, ὅτι Δέδωκας νόμους θείου καὶ διατάξεις, λέ γει τὸ

μείζον, ὅτι Καθαρούς τινὰς ἐν τῷ νόμῳ ἔχα ρίσω, καὶ δι' ὑσώπου ῥαντίσματος· κατὰ τοῦτον οὖν τὸν σκοπὸν καὶ ἡμῖν νῦν παράσχου τὰ ὅμοια, ὁ αὐτὸς ὢν Θεός. "Ἡ μυστήριον ἔοικέ τι αἰνίττεσθαι. Ἐπεὶ γὰρ Μωσῆς ἐν Αἰγύπτῳ τὸ αἷμα τοῦ προβάτου δι' ὑσώπου ταῖς φλιαῖς διεκελεύετο ἐπιρραίνεσθαι, τιμιωτέρῳ καὶ ἡμεῖς ἡγοράσθημεν αἷματι. Ἐπεὶ οὖν φυλακτήριον ἐκεῖνο ἐγένετο μὴ τι παθεῖν τοὺς ἐνοικοῦντας ὑπὸ τοῦ ὀλοθρεύοντος, εἰκότως ὁ Δαυΐδ, τὴν τοῦ αἵματος ἐκείνου μνήμην ἐν ἀπορρήτῳ ποιού μενος, ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ, φησὶ, καὶ τὰ ἐξῆς· αἰνιττόμενος τὴν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ ἀμνοῦ γενησομένην ἅπασιν ἀποκάθαρσιν, καὶ γλιχόμενος οἶον ταύτης τυχεῖν, ἢ μόνῃ ἀκριβῶς ῥύψαι δύναται καὶ χιόνος θεῖναι λευκότερον. Ἀκουτιεῖς με ἀγαλλιάσιν καὶ εὐφροσύνην. Ἀκουσθήν μοι γενέσθαι, φησὶ, παρασκευάσεις πάλιν διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἐσομένην ἀγαλλιάσιν καὶ εὐφροσύνην. Τίς δὲ ἂν εἴη αὕτη ἢ ἐκείνη ἢ γνῶσις ἢ περὶ ἀναστάσεως, ἣν ἐδίδαξεν εἰ πῶν, Ἀγαλλιάσονται ὅστέα τεταπεινωμένα; Πότε δὲ ἀγαλλιάσονται τὰ σεσημμένα ἡμῶν ὅσα ἢ κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν, καθ' ὃν, ὡς ἔτε ρός φησι προφήτης, Τὰ ὅσα ἡμῶν ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ; Ἀγαλλιάσεται ὅστέα τεταπεινωμένα. Ἀγαλλιάσεται ἢ ἰσχὺς τῆς ψυχῆς μου, ὅτι πρότερον ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀσθενούσα. Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου. Πάλιν ἐπὶ τὴν ἐξομολόγησιν ἀνατρέχει. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός. Τὴν παλαιωθεῖσάν μου, φησὶ, ψυχὴν σεσαθρωμένην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνακαίνισον. Καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Ἐναντὶ τοῦ, ἔδραϊ ὄν· ὅμοιον ὡσεὶ λέγει· Ἀσφάλισαι τὸν νοῦν τοῦ μηκῆ ἐτι εἶναι εὐκόλον καταπίπτειν εἰς ἁμαρτίαν. Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. Εὐχεται πάλιν πνεῦμα εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸ προφητικόν. Καταλελοιπὸς γὰρ ἦν αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. 27.244 Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλιάσιν τοῦ σωτηρίου σου. Εἰς ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἀναφέρεται. Ἀγαλλιάσιν μὲν σωτηρίου τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου φησὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Συμεῶν· Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου· εὐχεται δὲ καὶ αὐτὸς αὐτοῦ μεταλαβεῖν. Καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριζόν με. Ὅπερ εἶπεν ἀνωτέρῳ πνεῦμα εὐθὲς, ἐνταῦθα ἡγεμονικὸν καλεῖ. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου. Ἐπειδὴ ἂν, φησὶ, ῥυσάμενός με τῆς ἁμαρτίας, αὐθις ἐπίδῳς με τὸ σὸν ἅγιον Πνεῦμα. Τότε δὴ πάλιν τὰς σὰς ὁδοὺς βαδίζειν διδάξω τοὺς παραβαίνοντας. Ῥυσαί με ἐξ αἱμάτων, ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου. Πάλιν ἰκετηρίαν ὑπὲρ τοῦ τοῦ Οὐρίου φόνου τίθεται, ὅπως ἂν ῥυσθῆι τοῦ ἐξ αὐτοῦ μiasμοῦ· ἢ μᾶλλον, ἐξ αἱμάτων, τῶν δι' αἵματος θυσίων, ὡς τὰ ἐπαγόμενα τοῦ ψαλμοῦ διαδείκνυσιν εἰπόντος· Ὅτι, εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀγαλλιάσεται ἢ γλώσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Τοῦτο ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσε· Διαλαλήσει ἢ γλώσσά μου τὴν ἐλεημοσύνην σου· οὐ γὰρ σιγήσω τῆς ἀφέσεως ἀπολαύσας, ἀλλ' ὑμῶν σε διατελέσω καὶ τὰς σὰς διηγούμενος χάριτας. Ἐπειδὴ τὰς ἐν νόμῳ, φησὶ, παρητήσω θυσίας, οὐ γὰρ δύνανται ἀφιέναι ἁμαρτίας τούτου χάριν ἢ ἡγάπησάς σοι προσήνεγκα. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἢ διὰ μετανοίας καὶ καρδίας συντετριμμένης. Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών. Σιών ἐνταῦθα τὴν Ἐκκλησίαν φησὶν. Ὅταν γὰρ ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀνακεφαλαιῶσαι τὰ πάντα ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ, τότε καὶ τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ δέδωκεν ἐπαγγελίας. Καὶ οἶκο δομηθήτω τὰ τεῖχη Ἱερουσαλήμ. Τεῖχη Ἱερουσαλήμ τοὺς ἀγίους φησὶν ἱεουργοὺς τοὺς περιφράττοντας τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης. Ὅταν, φησὶν, ἀγαθυνεῖς τὴν Σιών καὶ οἰκοδομηθῇ τὰ τεῖχη Ἱερουσαλήμ, τότε δὴ τότε καὶ ἀνενεχθήσονται θυσίαι, οὐχ αἱ δι' αἱμάτων, ἀλλ' αἱ τῆς δικαιοσύνης, αἱ τῆς αἰνέσεως δηλονότι. Ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτῶ ματα, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας δηλοῖ. Τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου

μόσχους. Καὶ αὐτοὺς δικαιοσύνης, ὥστε εἶναι πάντα δικαιοσύνης, θυσίας, ἀναφορὰς δικαιοσύνης, ὀλοκαυτώματα δικαιοσύνης, μόσχους δικαιοσύνης. εἰς τὸ τέλος, συνέσεως τῷ Δαυῖδ, ἐν τῷ ἔλθειν Δωὴκ τὸν Ἰδουμαῖον καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ Σαοὺλ καὶ εἰπεῖν αὐτῷ. Ἦλθε Δαυῖδ εἰς τὸν οἶκον Ἀβιμέλεχ.

ΝΑ΄. Ὑπόθεσις. Ἦνίκα ἔφυγε Δαυῖδ ἀπὸ προσώπου Σαοὺλ, καὶ κατήχθη φεύγων οἶκον Ἀβιμέλεχ, τῶν τε ἄρτων τῶν ἱερέων ἐγεύσατο, τὴν τε ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθ δέδεκται· ἀπελθὼν τις ἀπαγγέλλει ταῦτα τῷ 27.245 Σαοὺλ. Δωὴκ δὲ οὗτος ὁ Σύρος ὃς καὶ τοσοῦτον ἐξεπολέμωσε τὴν ψυχὴν τοῦ Σαοὺλ, ὡς ἀποστείλαντα πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἀνελεῖν, καὶ μηδὲ κτήνους αὐτῶν φείσασθαι. Ταῦτα οὖν ἀκηκοὼς ὁ Δαυῖδ τὰ προκείμενα λέγει, εἰς πρόσωπον τοῦ Σύρου ἀποτεινόμενος. Ἔχει δὲ καὶ ἀναφορὰν καὶ εἰς τὸ τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ πρόσωπον καὶ τοῦ Ἰούδα. Περιέχει δὲ καὶ ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν τῶν ἐσομένων, καὶ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἴδρυσιν τῶν ἀγίων αὐτοῦ, διὰ τοῦ λέγειν· Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. Διὸ δὴ καὶ συνέσεως καὶ εἰς τὸ τέλος ἐπιγράφεται ὁ ψαλμὸς. Χρεῖα γὰρ πολλῆς συνέσεως εἰς τὸ γνω ρίσει τῆς οἰκονομίας τοῦ κατὰ σάρκα Δαυῖδ τὸ μυστήριον. Τί ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ, ὁ δυνατός; Ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Σύρον, ἢ τὸν ἐνεργήσαντα ἐν αὐτῷ διάβολον, ἀποτείνει τὸν λόγον. Ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. Τοῦτό φησι, διὰ τὸ ὡσπερ ξυρῆσαι καὶ ἐκκόψαι πᾶσαν τῶν ἱερέων τὴν πόλιν. Ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην. Ἠδίκηει γὰρ καταψευδόμενος τοῦ ἱερέως καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων σὺν αὐτῷ, καὶ τὰ μὴπραχθέντα κατ' αὐτοῦ λέγων· τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὡς ἐπρωτόησε τὸν Θεὸν περὶ τοῦ Δαυῖδ, ψεῦδος ἦν, καὶ οὐκ ἀλήθεια. Ἠγάπησας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλώσσαν δολίαν. Πάντα γὰρ πρὸς ἐπιβουλήν, καὶ φθόνον καὶ θάνατον τοῦ ἱερέως καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων τῶν σὺν αὐτῷ τεθανατωμένων διεπράξατο· διὸ ῥήματα καταποντισμοῦ οἱ λόγοι τῆς τοῦ Δωὴκ ψευδολογίας εἴρηται. Ἀθρόως γὰρ πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ὡσπερ ἐν βυθῷ κατεπόντισε τοῖς ἑαυτοῦ ῥήμασι. Λέγοιτο δ' ἂν ταῦτα δικαίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἰούδα. Ἐκτίλαι σε καὶ μεταναστεύσαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου. Μετετέθησαν γὰρ τῆς ἱεραῆς αὐτῶν σκηνῆς, γεγονότες αἰχμάλωτοι διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου σταυρόν. Καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων. Ὅμοιον τὸ, Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων. [Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς καθέλοι σε εἰς τέλος. Λέγοιτο δ' ἂν ταῦτα δικαίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Ἰουδαίων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα, διὰ τὸ ἠγαπηκέναι τὰ βλαβερὰ εἰς τέλος, ἀντὶ τοῦ, παντελῶς. Διὰ τοῦτο καθελεῖ σε, ὡς οὐ καλῶς οἰκοδομηθέντα, ὁ καθαιρῶν ὑπερηφάνους, καὶ ὡς κακῶς φυτευθέντα, ἐκτίλαι σε, μεταστήσαι, ἢ ἐκριζώσαι, καὶ ἀπὸ τῆς κατοικήσεώς σου, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ συγκατοικεῖν, ἐκβάλοι.] Ὅψονται δίκαιοι, καὶ φοβηθήσονται. Τῶν γὰρ ἀσεβῶν ἀναιρουμένων, οἱ δίκαιοι περίφοβοι γίνονται. Καὶ σὺ μὲν, φησι, ταῦτα ὑπομένεις· οἱ δὲ δίκαιοι, τουτέστιν οἱ σοὺ λαοὶ, θεασάμενοι τὴν σὴν ἀπώλειαν, φόβῳ κατασχεθήσονται. Ἰκανὴ γὰρ ἢ εἰς σὲ τιμωρία κάκεις φοβῆσαι· καίτοι διὰ τὴν εἰς ἐκείνους εὐερ 27.248 γεσίαν τοιαυτὰ σου πάσχειν μέλλοντος. Ἴδου ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔθετο τὸν Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ. Ἠγάπησε γὰρ χρυσίον μᾶλλον ὁ προδότης λαβεῖν, ἢ βοηθὸν ἔχειν τὸν Ἰησοῦν. Καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ. Ἀντὶ τοῦ· Καὶ ἐνίσχυσε πληρῶσαι τὴν ματαίαν αὐτοῦ καρδίαν, οὐ μεταμεληθεὶς τῆς ἀσεβείας ἐπαύσατο. [Ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ. Καλῶς δὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δυναστείαν ματαιότητα ἐκάλεσεν ἀπὸ τοῦ πράγματος· οὔτε γὰρ τὸν Δωὴκ ὠνησαν, οὔτε Ἀσσυρίους, ὅποτε ἐνὸς ἀγγέλου παρουσία αὐτοὺς ἀπέκτεινε, καὶ ἄταφοι ἔκειντο.] Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος. Ἀειθαλῆς γὰρ τῶν πιστευόντων εἰς Χριστὸν ἢ δόξα. [Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός

ἔστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, καὶ τὰ ἐξῆς. Τοῦτον τοίνυν τὸν καρπὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὁ ἅγιος ἔλεγεν· Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατακάρπος· ἐλαία δὲ κατακάρπῳ ὁμοιοῖ ἑαυτὸν, ἐπειδὴ, ἔλεημο σύνης ἐπικρατούσης ἐν αὐτῷ, ἀκολούθως εἶποντο αἱ λοιπαὶ ἀρεταί. Οὕτω καὶ τὸν Ἰὼβ ἀνδρεῖον μὲν, καὶ τὸν Ἰωσήφ σῶφρονα, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπὸ τῆς ἐπικρατούσης ἀρετῆς ὀνομάζοντες αὐτούς.] Ἦλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐλεος τοῦ Θεοῦ αἱ θεῖαι Γραφαὶ ὀνομάζουσι τὸν Κύριον, διὰ τὸ γενέσθαι ἡμῖν δι' αὐτοῦ ἔλεος· ἂν κεφαλαιώσατο γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὰ πάντα, καὶ ἀνεστοιχείωσεν. Καὶ ὑπομενῶ τὸ ὄνομά σου, ὅτι χρηστὸν ἕναν τῶν ὁσίων σου. Ἐν τῷ ὀνόματί σου, φησὶ, σχοίην πεποιθήσιν, καὶ ταύτην ἕναντίον πάντων τῶν σῶν ἁγίων ἐξαγγελῶ. Ἔσται γάρ μοι τὸ πρᾶγμα χρηστὸν τε καὶ ἀγαθόν. Εἰς τέλος ὑπὲρ Μαελῆθ συνέσεως τῷ Δαυΐδ.

ΝΒ΄. Ὑπόθεσις. Ἄδει τὸν παρόντα ὑπὲρ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων καὶ πιστευσάντων εἰς Χριστόν· οἱ καὶ ἠγαλλιῶντο καὶ ἠυφραίνοντο. Μαελῆθ δὲ ἐρμηνεύεται χορὸς, ἦτοι χορεία. Ἀναγκαιῶς δὲ τὰ πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου λέγει, ἵνα δείξῃ ὅση τῆς παρουσίας ὠφέλεια. Ἰστέον δὲ, ὡς καὶ τὴν αὐτὴν διάνοιαν πᾶσαν ὁ τρισκαιδέκατος ψαλμὸς περιέχει, καὶ τὰς αὐτὰς λέξεις σχεδὸν ἀπάσας· ὥστε ἐξ ἐκείνου φανερὸν γενέσθαι τοῖς ἐπιζητοῦσι τὴν ἐρμηνείαν. Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἔστι Θεὸς ... Ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ, μὴ λογιζάμενοι τὸν Θεὸν ἐφορῶντα τὰ ἀνθρώπινα, κρίνοντα κρίσει δικαία, καὶ πᾶσαν ἀθεμιτουργίαν εἴργοντα, τούτου χάριν ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. Τοῦτο γὰρ σαφῶς τὴν εἰς ἀνθρώπους τοῦ Κυρίου πάροδον σημαίνει. Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρηιώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχ ὑπερβολὴ κῶς ταῦτα εἴρηται· οὐδὲν γὰρ ὑπερβολικῶς, μετ' ἀληθείας δὲ πάντα παρὰ τῇ Γραφῇ εἴρηται. Πάντες 27.249 τοίνυν Ἰουδαῖοι ἐξέκλιναν τὴν ὁδὸν τὴν λέγουσαν· Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδός. Ὅθεν καὶ ἀχρεῖοι γεγόνασι, ταύτην παραλαβεῖν οὐ βουληθέντες, οὐδενὸς ποιῶντος τὸ ἀγαθόν. Ἐν ἀγνοίᾳ γὰρ αὐτοῦ πάντες ἐτύγχανον ὑπὸ τοῦ νομικοῦ πεπωρωμένοι γράμματος. Εἰς τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ Δαυΐδ. Ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς Ζιφαίους καὶ εἰπεῖν τῷ Σαοὺλ· Οὐκ ἰδοὺ Δαυΐδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν;

ΝΓ΄. Ὑπόθεσις. Φεύγων ὁ Δαυΐδ τὸν Σαοὺλ ἐκάθισεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ζήφ. Εἶτα ἀπελθόντες οἱ Ζιφαῖοι πρὸς τὸν Σαοὺλ ἀπήγγειλαν τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦν ἀποδιδράσκων. Ἠξίουσαν δὲ ἐλθόντα συλλαβέσθαι αὐτόν. Ὁ δὲ, μετὰ χειρας τὴν λύραν λαβὼν, ἄτε ἐγνωκῶς τῷ προφητικῷ πνεύματι, ὡς οὐδὲν δεινὸν πείσεται παρὰ τοῦ Σαοὺλ, τὰ προκείμενα ἄδει. Καὶ γὰρ ἀπελθὼν εἰς σύλληψιν αὐτοῦ Σαοὺλ, ἤκουσεν ἀγγελίαν τῶν ἀλ' λοφύλων, καὶ ὑπέστρεψε σπεύδων μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ. Ἔχοι δ' ἂν τὰ παρόντα ἀναφορὰν καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ, ὡς τὰς ἐπαναστάσεις τὰς παρὰ τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, καὶ βασιλέων δὲ τῶν ἐθνῶν τὸν θυμὸν διηγούμενος, τὸν Θεὸν ἀξιῶν ἐξ ἀπάντων σωθῆναι διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Προφητικῶς τε ἀποφαίνει, ὡς περιστρέψει τοῖς ἐχθροῖς εἰς κεφαλὴν ὁ Θεὸς τὰ κακὰ, αὐτὸς δὲ τὰς ἐπινικίους προσάξει θυσίας. Διὸ καὶ συνέσεως ἐπιγέγραπται, εἰς τὸν εἰρημένον νοῦν ἀναπέμποντος ἡμᾶς τοῦ ψαλμοῦ. Ὁ Θεὸς, ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με. Οὐχὶ δι' ἄλλου τινὸς ἢ διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ σωθῆναι ἀξιῶ. [Ἐπειδὴ δὲ, φησὶ, τὸ σὸν ὄνομα ἐπικαλοῦμαι, ἐν αὐτῷ τούτῳ τὴν σωτηρίαν μου παράσχου. Καὶ ἐν δυναστείᾳ σου, τουτέστι τῷ Υἱῷ σου, κρινεῖς με· ἀντὶ τοῦ· Οὐκ ἄλλοις κριταῖς, ἀλλὰ τῇ δυνάμει σου εἰς ἐξέτασιν παραδοθῆναι.] Καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς με. Κρίνας γὰρ τὴν κρίσιν αὐτῶν, τοὺς μὲν ἀπωλεία παρέδωκε, τοὺς δὲ ἔσωσεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ Θεὸς, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Δέξαι μου τὰς ἰκετείας σὺν

εὐμενεῖα. Ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ὅμοιον τῷ· Καὶ νῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν. Εἰς τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ Δαυΐδ.

ΝΔ΄. Ὑπόθεσις. Τῷ Πνεύματι θεωρήσας ὁ Προφήτης τὰ ἐσόμενα κατὰ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα, λύπης πληρούμενος καὶ ἀμηχανίας, ἦν καὶ ἀδολεσχίαν ἐν τῷ παρόντι ὠνόμασε, διατελεῖ ταραττόμενος καὶ ἀπορῶν ἐν τοῖς τολμωμένοις, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ἐνωτίσασθαι τὴν προσευχὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο αὐτῷ παρασχεῖν· εἶτα δευτέρου γινώσκει τὴν διὰ τῆς προσευχῆς ἀναπεμπομένην δέησιν· καὶ τρίτον τὴν κατάστασιν θεάσασθαι τοῦ τὴν προσευχὴν ἀναπέμποντος· καὶ οὕτως αὐτὸν καταξιῶσαι τῆς ἑαυτοῦ ἀκοῆς· διὸ ἐπιλέγει· Πρόσχες μοι, καὶ εἰσάκουσόν μου. Ἐνώτισαι, ὁ Θεὸς, τὴν προσευχὴν μου. Δια 27.252 φόρους ἰκετείας προσφέρει δεχθῆναι ταύτας ἀντιβόλων. Μὴ παρίδης γάρ με, φησὶ, ποτνιώμενον, ἀλλ' εὐ μενῶς μοι πρόσχες, καὶ τὴν βοήθειαν ὤρεξον. Ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου, καὶ ἐταράχθην. Ἀμηχανίας γὰρ ἐπληροῦτο, βλέπων τὴν κατὰ τοῦ Σωτῆρος γινομένην παρανομίαν, ἦν καὶ διδάσκει ἐφεξῆς λέγων· Ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ καὶ ἀπὸ θλίψεως ἀμαρτωλοῦ. Ὁ δὲ πᾶς νοῦς οὗτος· Πρόσχες ὅπως ἐλυπήθην, ὅπως ἐταράχθην, ὅπως ἀδολεσχία πεπλήρωμαι· ἀποδεξάμενός τε ταῦτα, εἰσάκουσόν μου. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομία. Πάντα γὰρ τὰ κατὰ τοῦ Σωτῆρος συμβάντα πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀναφέρει πρόσωπον. [Διὰ μνησικακίαν μοι ταῦτα ἐποίουν τεχθεῖσαν ἐξ ὀργῆς ἀλόγου. Κότος ἢ ἐπίμονος ὀργή. Διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν περιδεῖς ἐγενόμην καὶ τε ταραγμένος, ὡς ἐπιστάντος μοι ἤδη τοῦ θανάτου, καὶ τοσαύτη μοι ἦλθεν ἀγωνία καὶ φόβος, ὡς μηδὲ δοκεῖν τὴν ἀκτῖνα φαίνειν, ἀλλ' ἐσκοτίσθαι· καὶ ἐλογισάμην τὴν φυγὴν εἶναι πάντων ἀμείνω, καὶ ἠύχόμην γενέσθαι μοι πτέρυγας ἐπὶ τῷ μεταστῆναι καὶ ἀλλαχοῦ καταπαῦσαι.] Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοὶ, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ. Ἴδου ἡ καρδία μου, φησὶ, διέστρεψε τὰ ἔνδον μου· ἀλλὰ καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ. Ἦτοι δὲ τοῦ σωτηρίου θανάτου λέγει, ἐφ' ᾧ δειλίας ὁ Προφήτης ἐπληροῦτο ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ κινούμενος· ἢ τοῦ τῶν ψυχῶν θανάτου, τῶν ἀπόλλυσθαι μελλόντων διὰ τὰ τοιαῦτα τολμήματα. Ἀλλὰ φόβος καὶ τρόμος ἐπέπεσε τῷ Προφήτῃ ὁρῶντι τὸν ἀγαπητὸν τοῦ Θεοῦ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν πάσχοντα, ἔκρυπτε δὲ αὐτὸν σκότος, ὡς ἂν σκότου ἀληθῶς ἄξια τὰ κατὰ τοῦ Σωτῆρος δρῶμενα. Εἶτα, ὡς περ ἀπολειφθεὶς ἐν μέσῳ τῶν ταῦτα δρώντων, μήτε μίαν τε ἔχων ἀποφυγὴν, μηδὲ ὅποι κλίνας ἑαυτὸν ἐκτὸς τῶν κακῶν γένοιτο, εὐχεται μετέωρος ἐπαρθῆναι, καὶ πτηνὸς γενόμενος δι' ἀέρος ἐκφυγεῖν. Προσεδεχόμεν τὸν Θεὸν σώζοντά με, ἀπὸ ὀλοῦ γοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδος. Καταιγίδα ὀνομάζει τὴν διὰ τοῦ πάθους αὐτῷ συμβᾶσαν λύπην. Ὅτι εἶδον ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει. Αἰτίαν παρατίθησι δι' ἣν καὶ τὴν προσευχὴν ἐποίησατο. Ὅτι, εἰ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με, ὑπήνεγκα ἄν. Ταῦτα εἰς πρόσωπον τοῦ προδότου ἀναφέρει· ἂν δικαίως. Σὺ δὲ, ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἠγεμὼν μου καὶ γνωστὴ μου. Ἀντὶ τοῦ, Κατεστάθης ἠγεμὼν ὑπ' ἐμοῦ, ὁ Ἰούδας δηλονότι. Ὅς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανάς μοι ἐδέσματα. Ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι· Τῆς αὐτῆς τραπέζης πολὺ λάκις ἤξιωμένος. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθη μεν ἐν ὁμοιοῖα. Τοῦτό φησι διὰ τὸ συνελθῆναι αὐτῷ πολλάκις εἰς τὸ ἱερόν. Ἐλθέτω δὲ θάνατος ἐπ' αὐτούς, καὶ καταβήτωσαν εἰς ἄδου ζῶντες. Ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλησάν σε τὴν ζωὴν παραδέξασθαι, ταύτην τοι θάνατος διαδέξεται αὐτούς. Τὸ δὲ, Καταβήτωσαν εἰς ἄδου ζῶντες, ὅτι 27.253 δὲ, γινώσκοντες αὐτὸν εἶναι τὸν κληρονόμον, εἶπον· Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν· τὴν γὰρ γινώσκοντες ἀντὶ τῆς ζωῆς ἐτεθείκει. Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξα, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσέ μου. Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξα. Καὶ τί ἐκέκραξεν; ἢ λυτρωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ζητούντων ἀπολέσαι αὐτήν. Διὸ δὲ καὶ εἰσήκουσται. Ἐσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας διηγῆσομαι. Ἀντὶ τοῦ, Οὐ

παύσομαι διηγούμενος, ὅτι δὴ εἰσακούσας λελύτρωσαι τὴν ψυχὴν μου. Ὅτι ἐν πολλοῖς ἦσαν σὺν ἐμοί. Ὅτι οἱ πολλοὶ συνίεσαν κατ' ἐμοῦ βουλόμενοι τὴν ψυχὴν μου ἐξαίρειν. Οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα. Ταπεινωθὴ σονται, φησὶν, ἐπειδὴ οὐδὲ ἔχουσι τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἀντάλλαγμα. Ἄπαξ γὰρ ἀρνησάμενοι τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ, τὸ εἰλημμένον ἀντάλλαγμα ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, οὐκέτι εὐποροῦσι λύτρου. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι. Αὐτὸς μὲν ἐξέτεινε τὴν παρεκτικὴν χεῖρα τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ μεταλαβεῖν αὐτοὺς τῆς εὐλογίας· οἱ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐδέξαντο· ἀλλὰ καὶ τὴν διαθήκην ἐβεβήλωσαν, δηλονότι τὴν εὐαγγελικὴν. Διεμερίσθησαν ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Ἐπειδὴ κακοῦργοι περὶ τὸν εὐεργέτην γεγόνασι, ταύτη τοι καὶ εἰς πάντα ἄνεμον αὐτοὺς διεσκόρπισε. Καὶ ἤγγισαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. Πάλιν περὶ τοῦ Ἰούδα τὸν λόγον ἀποτείνεται· Τῇ καρδίᾳ, φησὶ, κατ' ἐδέξατο τὸ προδοῦναι Χριστόν. Καὶ δὴ λόγους προσέφερον ἀπαλούς τε καὶ λείους, ἀλλ' ἦσαν κακίας πλήρεις. Τίνες δὲ οἱ λόγοι ἢ τὸ, Χαῖρε, Ῥαββὶ, ἐπὶ προδοσίᾳ λεγόμενον; Ἐπίρριψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτὸς σε διαθρέψει. Ὅμοιον τό· Μὴ μεριμνήσητε τί φάγητε, ἢ τί πίητε, ἢ τί ἐνδύσησθε. Οὐ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ. Ἄντι τοῦ· Ἐκπάσει τοὺς δικαίους ἐν παντὶ καιρῷ ἀπὸ πάσης ἐπαναστάσεως ἐχθρῶν. Σὺ δὲ, ὁ Θεὸς, κατάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. Τοὺς ἐπαναστάντας δηλονότι καὶ σταυρῷ παραδόντας. Φρέαρ γὰρ διαφθορᾶς τὸν ἄδην φησὶν. Ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν. Ἄνδρας αἱμάτων τοὺς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀποκτείναντάς φησιν, οἱ καὶ τῆς ζωῆς οὐ πεπληρώκασι τὸν χρόνον, τῇ Ῥωμαίων παρὰδοθέντες μαχαίρα. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν ἀγίων μεμακρυμμένου, τῷ Δαυΐδ εἰς στηλογραφίαν, ὁπότε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ.

ΝΕ΄. Ὑπόθεσις. Δαυΐδ φεύγων τὸν Σαοὺλ ἔσχε τοὺς συνακολουθοῦντας αὐτῷ ἄνδρας ἑξακοσίους. Εἶτα παρερχόμενος εἰς Γέθ τετίμηται παρὰ τῶν ἀλλοφύλων· ἀφώρισαν γὰρ αὐτῷ οἰκητήριον τὴν Σικελάν. Ἀναφέροιο δ' 27.256 ἄν ὁ ψαλμὸς καὶ εἰς πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς πάλαι μὲν ἀπὸ τῶν ἀγίων μεμακρυμμένης, καθ' ὃν εἰδωλολάτρει καιρὸν, καὶ δουλευούσης δαίμοσι. Ῥυσθείσης δὲ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν διὰ τοῦ γεγονότος ἐκ σπέρματος τοῦ κατὰ σάρκα Δαυΐδ, τοῦ καὶ πολεμήσαντος ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὡσπερ ἐν στήλῃ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν νίκην γράψαντος. Τότε γὰρ καὶ τιμῆς αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἠξίωσαν, τουτέστιν οἱ ἐξ ἐθνῶν πιστεύοντες εἰς αὐτόν. Ἐλέησόν με, ὁ Θεὸς, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος. Ἡ περὶ τοῦ Σαοὺλ ὁ Δαυΐδ φησιν, ἢ καὶ ἅγιος πᾶς, διὰ τὰς θλίψεις ἃς ἔχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Πολλάκις δὲ καὶ ὁ καθεὶς ἡμῶν ἄνθρωπος τὸν χαλεπὸν τοῦτον ὑφίσταται πόλεμον, ὅλην τὴν ἡμέραν παρὰ τοῦ Σατανᾶ πολεμούμενος καὶ παρ' αὐτοῦ πατούμενος. Εἰ γὰρ καὶ ἀνθρώπου ὁ ψαλμὸς ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ὅμως τὸν Σατανᾶ αὐτόν, ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ πολλάκις ὀνομαζόμενον ἢ τινὰ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων αἰνίττεται. Πλὴν καὶ τὸν λαὸν τῶν ἐθνῶν ταῦτα ὑποψάλλειν ἀρμόδιον, χρόνῳ πολλῷ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἀπατηθέντα, καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ πόλεμον διὰ τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλῆς ὑπομείναντα, οὓς ἐν τοῖς ἐξῆς σαφέστερον ἔφησεν αἰνιττόμενος. Κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροὶ μου ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἦδει, ὅτι Σαοὺλ ἐπεβούλευσεν αὐτῷ ἐνηχούμενος παρὰ τῶν ἀοράτων δαιμόνων. Ἡ καὶ τὸ, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἢ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, δηλοῖ, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ἀπὸ ὕψους. Εἰ καὶ ἐπανίστανται, φησὶν, ἀλλ' ἠτήσω πάντας ἐλπίζων ἐπὶ σέ. Αὕτη γὰρ μοι ἡ ἐλπίς τοσαύτην ἰσχὴν παρέσχεν, ὡς τοὺς πάλαι πολεμοῦντας μὴ δεδοικέναι με. Ἐν τῷ Θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου. Πολεμούμενος παρὰ τῶν ἐχθρῶν, φησὶ, καθοπλίζω ἑμαυτὸν εἰς τὸ μηδὲν παθεῖν κακὸν, ὅλους τοὺς λόγους μου ὕμνους

ποιῶν καὶ ἀνατιθεὶς τῷ Θεῷ, καὶ τὴν ἐλπίδα ἐπ' αὐτῷ ποιούμενος· διὸ καὶ πάσης σαρκὸς ἔξω τὸν φόβον ἐποιούμην. Ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοιτο. Ἐγὼ μὲν, φησὶν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἀνετίθουν τοὺς λόγους μου τῷ Θεῷ· αὐτοὶ δὲ οὐ διέλειπον πᾶσαν ἡμέραν κατ' ἐμοῦ τὴν σπουδὴν ἑαυτῶν συντιθέντες εἰς κακά. Παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου φυλάξουσιν. Τὸ, παροικήσουσι, ἀντὶ τοῦ, συναχθήσονται, τέθειται. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος· Οὕτω, φησὶ, διὰ πάσης ἡμέρας ἐσχόλα ζῶν τοὺς κατ' ἐμοῦ λόγους κινεῖν, καὶ πᾶς ὁ διαλογισμὸς αὐτῶν κατ' ἐμοῦ ἐγίνετο, ὡς σπουδάζειν συνάγεσθαι αὐτοὺς ὁμοῦ καὶ λαθραίας ποιῆσθαι τὰς κατ' ἐμοῦ σκευὰς, καὶ μὴ μέχρι τούτου χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ περιεργάζεσθαι μου τὴν πτέρναν, τουτέστι τὴν τοῦ βίου πορείαν, εἴ πως σκελίσαντες δυνηθεῖεν κατὰ βαλεῖν με. Καὶ τὰ ἴχνη δὲ μου παρετήρουν ὅποια 27.257 βαδίζοιμι, ἵνα ἐπιλάβωνταί μου. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ μάτην διώκοντες κατ' ἐμοῦ ἔπραττον· σὺ δὲ, Κύριε, ἡ ἐμὴ ἐλπίς, ἐμὲ μὲν τῆς ἀδίκου αὐτῶν κατασκευῆς ῥῦσαι· αὐτοὺς δὲ μετελθὼν τῇ σαυτοῦ ὀργῇ κατὰ βαλε. Ὁ Θεὸς, τὴν ζωὴν μου ἐπήγγειλά σοι. Παρρησίαν ἄγων, φησὶ, καὶ μὴ ἐπαισχυνόμενος τῇ ἑμαυτοῦ ζωῇ, ταύτην σοι πᾶσαν ἐξήγγειλα. Σὺ δὲ ἀποδεχόμενος αὐτὴν τὰ δάκρυά μου οὐκ ἀπόσω· ἀλλὰ πρὸ τῶν σῶν ὀφθαλμῶν ἔθου αὐτὰ, πιστούμενος τὴν σὴν ἐπαγγελίαν τὴν λέγουσαν· Ἔτι σοῦ λαλοῦντος ἐρῶ· Ἴδου πάρειμι. Διὸ συνέβαινε, ἐμοῦ εἰσακουομένου, τοὺς ἐχθροὺς μου εἰς τὰ ὀπίσω ἀναχωρεῖν· ὅθεν φησὶ· Ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε. Ἐπιστρέψουσιν οἱ ἐχθροὶ μου εἰς τὰ ὀπίσω. Αὐτοῖς ἔργοις, φησὶ, παρείληφα, καὶ ἔγγων ἀκριβῶς, ὅτι οὐκ ἐπὶ ματαίῳ ἡ ἐλπίς· ἀλλὰ Θεὸν βοηθὸν ἔκτη σάμην. Ἐν ἐμοί, ὁ Θεὸς, εὐχαί, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεώς σου. Ἐπειδὴ τῆς σῆς οἰκονομίας ἠξίωσας ἡμᾶς, φησὶ, καὶ ἔσωσας, τί ἀνταποδώσομέν σοι, ἢ θυσίας αἰ νέσεως; Ὅτι ἐρρύσω τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανάτου. Τοῦ νοητοῦ, φησὶ, τουτέστι τῆς ἀγνωσίας τῆς περὶ Θεοῦ. Καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Τῆς ἀμαρτίας λέγει, αὕτη γὰρ κατέφευγεν εἰς θάνατον. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου ἐν φωτὶ ζώντων. Ὁ γὰρ ῥυσθεὶς τῆς ἀμαρτίας καὶ καθαρὸς ἀποτελεσθεὶς, οὗτος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐν τῇ τῶν ζώντων χώρᾳ εὐαρεστήσει τῷ Κυρίῳ. Τοῦ δὲ ῥυσθῆναι ἐκ θανάτου καὶ ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, μερὶ δα δὲ σχεῖν καὶ ἐν τῇ τῶν ζώντων χώρᾳ, πρόξενος ἡμῖν γέγονεν ἡ τοῦ Κυρίου παρουσία. Διὸ καὶ στηλογραφία τῷ Δαυΐδ ἀναγράφεται ὁ ψαλμὸς. Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρης τὸν Δαυΐδ, εἰς στηλογραφίαν, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου Σαοὺλ εἰς τὸ σπήλαιον.

ΨΑΛΜΟΣ NS' . Ὑπόθεσις. Φεύγων τὸν Σαοὺλ ὁ Δαυΐδ διώκοντα ἦλθεν εἰς σπήλαιον μετὰ ἀνδρῶν τετρακοσίων, ὅτε καὶ τὴν διπλοῖδα τοῦ πτερυγίου ἔτεμε τοῦ Σαοὺλ. Τότε δὲ καὶ τὸν ψαλμὸν ᾄδει. Ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς τὰ πεπραγμένα ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Χριστῷ, ὅτε ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ὀφθεὶς μετὰ σαρκὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπήλασεν ἡμῶν τὴν φθοράν. Ἐλέησόν με, ὁ Θεὸς, ἐλέησόν με. Ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος τὴν εἰς αὐτὸν ὑμνωδίαν προσέφευγεν. Ὅτι ἐν σοὶ πέποιθε ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερυγίων σου ἐλπῶ. Ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ πτέρυγας καλεῖν τὴν ἐπισκοπικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ποσάκις ἠθέλησα ἐπι συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις ἐπι συνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας. Ἐπὶ τῇ σῇ οὖν βοήθειᾳ, φησὶ, τὴν ἐλπίδα ἔχω. Ἔως οὐ παρέλθη ἡ ἀνομία. Τουτέστιν, ἕως οὐ ἐκ μέσου γένηται ὁ Σατανᾶς καὶ αἱ σὺν αὐτῷ δυνάμεις αἱ πονηραὶ. 27.260 Κεκράξομαι πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ὑψιστον, τὸν Θεὸν τὸν εὐεργετήσαντά με. Ἐξομολογήσομαι, φησὶ, καὶ εὐχαριστίας ἀναθήσω σοι τῷ εὐεργέτῃ μου. Ἐξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔσωσέ με. Σαφῶς τὴν κάθοδον τοῦ Κυρίου κηρύσσει. Ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς καταπατοῦντάς με. Τὰς νοητὰς δηλονότι καὶ ἀντικειμένας

δυνάμεις. [Παράσχου οὖν τὴν εὐερ γεσίαν, ἵνα ἐξῆ μοι λέγειν μετὰ παρρησίας, ὅτι ἐξ οὐρανοῦ ἐπεῖδες τὰ καθ' ἡμᾶς· καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα διωρθώσω, τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν πρὸς ὀνειδισμόν ἤγαγες. Ἡ δὴ τὴν σωτηρίαν φησὶν, ἧ ἐσώθη ἐν τῷ σπηλαίῳ ὅτε μᾶλλον ὑπεξούσιον ἔλαβε τὸν ἐχθρὸν, εἰ δὲ, ἐφείσατο. Ὁ δὴ καὶ ὀνειδος ἦν τῷ σεσωσμένῳ, ὡς μά τιν ἐπιβουλεύοντι τῷ Σωτῆρι.] Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ. Ἐλεος καὶ ἀλήθεια τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός. Καὶ ἐρρύσατο τὴν ψυχὴν μου ἐκ μέσου σκύμων. [Μέσος δὴ ἀπολειφθεὶς σκύμων τῶν τῆς Τέθ ἀλλοφύλων. Ἡ τὸ ὅσον ἐπ' ἐμὲ, καὶ τῆ ἀνθρωπίνῃ ἀσεβείᾳ ἐκοιμήθην τεταραγμένος. Ἄλλ' ὁ Ὑψιστος, τὸν Λόγον αὐτοῦ ἀποστείλας, ἐρρύσατο τὴν ψυχὴν μου, ὡς μηδὲν αὐτὴν ἐκ τῆς ταραχῆς τῶν σκύμων βλαβῆναι. Τίνα δὲ τὰ θηρία ταῦτα; υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἄν· οἱ ὀδόντες ὄπλα καὶ αἱ βουλαί· ἀντὶ τοῦ, βλαπτικοὶ εἰσι διὰ πάντων. Ὡσπερ ἡ μάχαιρα, ἠκονημένη οὖσα, ῥαδίως ἀναιρεῖ, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα, τετηγμένη οὖσα, ταῖς καταλαλιαῖς ἀναιρεῖ.] Σκύμων τῶν νοητῶν δηλονότι. Ἐκοιμήθην τεταραγμένος. Ἐπειδὴ ἐρρύσθη, φησὶν, ἐκ τῶν νοητῶν σκύμων, τούτου χάριν καὶ ἀναπαύσομαι, καίτοι πάλοι ὑπ' αὐτῶν ταραττόμενος. Υἱοὶ ἀνθρώπων, οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὄπλα καὶ βέλη. Ταῦτά φησι κατασημαίνων τὰ τῷ Σωτῆρι συμβάντα κατὰ τὸν τοῦ πάθους καιρὸν, ἠνίκα πρὸς Πιλᾶτον ἔκραζον οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ Χριστοῦ τὸ, Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτὸν, καὶ ὅτι εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοῦργος, οὐκ ἄν σοι παρεδῶκαμεν αὐτόν. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. εἰ καὶ καθῆκας, φησὶν, ἑαυτὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν εἰς ἐκούσιον κένωσιν, καὶ γέγονας ὑπήκοος μέχρι θανάτου, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνελθε εἰς οὐρανοὺς, ὅτι καὶ ἀνελθὼν τῆς σῆς δόξης πληρώσεις πᾶσαν τὴν γῆν. Παγίδα ἠτοίμασάν τοις ποσὶ μου. τοὺς καταβάλλοντάς με, φησὶ, διὰ τῶν παγίδων παρεσκευάσας εἰς αὐτόν ὃν ὤρυξαν βόθρον ἐμπεσεῖν. Διὸ δὴ καὶ ταῦτα κατορθώσας ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὑψώθητι. Ἐτοίμη ἡ καρδία μου, ὁ Θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου. Παρακαλεῖ δέξασθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ ἐπηγγείλατο ἀνερχόμενος πέμψειν ὁ Μονογενής, ἑτοίμη εἰς τὸ δέξασθαι λέγων γεγενῆσθαι τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν. Ἐξεγέρθητι, ἡ δόξα μου. Δόξαν ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ προφητικὸν φησὶν. Ἐξεγέρθητι, ψαλτήριον καὶ κιθάρα. Ψαλτήριον μὲν τὴν ψυχὴν φησὶ, κιθάραν δὲ τὸ σῶμα καλεῖ. Ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐν αἰσθήσει, φησὶ, τοῦ νοητοῦ φωτὸς γενόμενος ἐπὶ τὸ ὑμνεῖν ἐξεγερθήσομαι. 27.261 Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς, Κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι. τὴν τῶν ἐθνῶν ἀπάντων ἐπιστροφὴν εὐαγγελίζεται δι' ὧν ἐξομολογεῖται, ἅτε δὴ πάντων τῶν ἐθνῶν τοὺς αὐτοῦ ἄδόντων ὕμνους. Ὅτι ἐμεγαλύνη ἕως τὸν οὐρανὸν τὸ ἔλεός σου. Ὅμοιον τῷ Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ἀληθεῖς, φησὶ, τὰς τῶν νεφελῶν, τουτέστι τῶν προφητῶν, διὰ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξάς σου φωνάς. [Ἐως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ἀληθεῖς, φησὶ, τὰς τῶν νεφελῶν, τουτέστι τῶν προφητῶν, διὰ πραγμάτων ἐπεδείξαντο φωνάς. Ἐως τῶν οὐρανῶν, ὅμοιον τῷ Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.] εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρης, τῷ Δαυΐδ εἰς στηλογραφίαν.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΖ' Ὑπόθεσις. τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ προλαβόντι ὁ παρῶν ψαλμὸς, μᾶλλον δὲ σαφῶς ἐξηγεῖται ποῖον κατὰ τῶν ἐπαναστάντων τῷ Σωτῆρι τὸ τέλος γέγονεν. εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε. Ἐπειδὴ συνήγοντο κατὰ τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἐκδικοῦντες τὸν νόμον, εἰκότως αὐτοῖς τὸ προφητικὸν ἐντέλλεται πνεῦμα, εἴ γε ἄρα τοῦ δικαίου φροντίζουσιν, εὐθέα κρίνειν, τουτέστι δίκαια. οἱ δὲ οὐκ ἔκριναν δίκαια, τὸν ἀθῶν καὶ δίκαιον ἀποκτεῖναι βουλόμενοι. Καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας

ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῆ. Εἰ καὶ οἱ λόγοι, φησὶ, χρηστοὶ, διεκδικεῖν προσποιούμε νοι τὸν νόμον· ἀλλ' ἡ καρδία πικρίας ἐστὶ πλήρης, καὶ αἱ πράξεις δὲ ὁμοίως ἀνομίας πεπλήρωται. Ἀπηλλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας. Δείκνυσι τὸ μηδεμίαν αὐτοὺς τὸ παράπαν ἐσχηκότας αἰτίαν εἰς σωτηρίαν. [Διὰ γὰρ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς Ἰουδαίους ὁ Θεὸς ἔφη· Ἔγνων, ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ ἄνομος εἶ, καὶ ἐκ κοιλίας κληθῆ ση· κοιλίαν τὸ ἅγιον βάπτισμα λέγων.] Θυμὸς αὐ τοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφρα. Θυμὸν φησι τὴν ψυχὴν, ἣν καὶ ὁμοίαν εἶναί φησι τοῦ ἐν παραδείῳ ὄφρα· ὃς ὑποκρινάμενος ῥήματα φιλίας, τὸν θάνατον εἰσήγαγεν. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ οὗτοι παραπλησίως, Ῥαββὶ, καὶ Διδάσκαλε, λέγοντες, καὶ, Οἱ δαμεν, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας, καὶ τὰ τοιαῦτα προφερόμενοι ῥήματα, ἐβουλεύοντο παραδοῦναι σταυρῶ· τούτου χάριν τῇ ὁμοίωσει τοῦ ὄφρα παρεβλήθησαν. Ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βουούσης τὰ ὦτα αὐτῆς. Οὐ μόνω τῷ ὄφρα, φησὶ, παρεικασθεῖεν ἄν, ἀλλὰ καὶ ἀσπίδι ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐχούση τὸν ἰόν, μὴ βουλομένη τε ἐπακούειν τῶν ἐπωδῶν εἰς τὸ τοῦ θυμοῦ παύεσθαι. Ταῦτα δὲ φησιν, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν Ἡσαΐου φωνὴν ἐβάρυναν τὰ ὦτα, τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τοὺς παρὰ τοῦ Κυρίου λόγους. Ὁ Θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ὀδόντας ἐν τούτῳ τὰς συκοφαντίας ἃς πεποιήνται κατὰ τοῦ Κυρίου φησὶ, καὶ μάλιστα τὰς ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως· ἢ ὀδόντας τὴν δυνάμιν φη 27.264 σιν, ἐπειδὴ τῶν λεόντων ἐν τοῖς ὀδοῦσιν ἢ δύναιμις. Ἐξουδενωθήσονται ὡσεὶ ὕδωρ διαπορευόμενον. Εὐκαταφρόνητοι, φησὶν, ἔσσονται ὕδατι παραπλησίως ἐσκεδασμένω καὶ παντελῶς ἀχρήστω. Ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσωσι. Τόξον ἐν τούτοις τὴν ἀπόφασιν τὴν ἐν τῷ θείῳ βήματι γενησομένην φησὶ. Τὸ δὲ, ἕως οὗ, ἀντὶ τοῦ, καὶ, κεῖται· ἵνα ἦ, καὶ ἀσθενήσουσιν. Ἐπεσε τὸ πῦρ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. Ἐμβληθέντες, φησὶν, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τῆς δικαιοσύνης τὸν ἥλιον οὐκ ἐθεάσαντο. Ὅμοιον δὲ τὸ Ἀρθήτω ὁ ἀσεβὴς, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου. Πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥά μνον. Ῥάμνος ἀκανθῶδες φυτόν. Λέγει δὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Πρὶν, φησὶν, αὐξῆσαι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν, τουτέστι τὰς ἁμαρτίας, καὶ γενέσθαι ῥάμνον, ἀντὶ τοῦ ἐξανθῆσαι καὶ καρποφορῆσαι, μετελευσεται ὑμᾶς ἡ θεία ὀργή. Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν. Οἱ δίκαιοι, φησὶν, ἐκ μέσου γιγνομένους τοὺς ἀλιτηρίους θεώμενοι δαίμονας κατὰ τὸν τῆς δικαιοκρισίας καιρὸν, ἐπὶ τῷ δικαίῳ κρίματι τοῦ Θεοῦ εὐφρανθήσονται· ἅτε δὴ ἀθῶοι αὐτοὶ εὐρεθέντες τῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ κολάσεως. Τὸ γὰρ, νίψεται, ἐπὶ τοῦ ἀθῶου ληπτέον κατὰ τὸ· Νίψομαι ἐν ἀθῶοις τὰς χεῖράς μου. Ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῆ. Τὸ, ἄρα, ἀντὶ τοῦ, ὄντως, τέθειται. Ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αὐτοὺς. Ὁμολογοῦσι, φησὶν, ὄντως δικαίαν ὑπάρχειν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρης, τῷ Δαυΐδ, εἰς στηλογραφίαν, ὅποτε ἀπέστειλε Σαοὺλ, καὶ ἐφύλαξε τὸν οἶκον αὐτοῦ, τοῦ θανατῶσαι αὐτόν.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΗ΄. Ὑπόθεσις. Διαφθορήσας τῷ Δαυΐδ ὁ Σαοὺλ, καίτοι εὐεργέτην ὄντα, ἐζήτει ἀποκτεῖναι, ποτὲ μὲν ἀκοντίζων τὸ δόρυ κατ' αὐτοῦ, ποτὲ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκπολιορκῶν αὐτόν. Ἀναφέρεται δὲ εἰς πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος, τοῦ εὐεργετοῦντος μὲν τὸν ἀχάριστον Ἰσραὴλ, οὗ καὶ πρόσωπον εἶχεν ὁ Σαοὺλ, ἐπιβουλομένου δὲ παρ' αὐτοῦ. Εὐαγγελίζεται δὲ καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ἀπάντων κλήσιν, ἐκβαλλομένου δηλονότι διὰ τὴν δυσσέβειαν τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐξέλου με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ Θεός. Εὐχεται αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν ἀπαλλαγῆναι ἐχθρῶν. Οὗτοι γὰρ δὴ ἄνομα πραττόμενοι ἐφθόνουν κατ' αὐτοῦ. Οὔτε ἡ ἀνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου, Κύριε. Ὅμοιον τῷ· Ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Πρόσχευς τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη. Εὐχεται ἐπιστροφῆν

γενέσθαι ἐπὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν τῶν εἰδωλολατρῶν, ἀποβολὴν δὲ τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Μὴ οἰκτερήσης πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Ἐπιστρέφουσιν εἰς ἐσπέραν. Τὴν αἰτίαν φησὶ δι' ἧς μὴ οἰκτείρεσθαι 27.265 αὐτοὺς ἠΰξαστο. Ἡ αἰτία δὲ, ὅτι συστροφὴν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ποιήσονται κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐπεδήμησε τῷ κόσμῳ μετὰ σαρκός. Καὶ λιμῶξουσιν ὡς κύων· λιμῶξουσι μὲν διὰ τὸ μὴ δέξασθαι αὐτοὺς τὸν ἄρτον τὸν ζωοποιόν· κύνας δὲ αὐτοὺς διὰ τὸ ἀναιδὲς κατονομάζει τῆς ψυχῆς. Τὸ δὲ Κυκλώσουσι πόλιν, ὅτι δὴ, ἐκ πεσόντες τῆς πατρίδος νόμοις τε βασιλικοῖς εἰργό μενοι αὐτῆς, ἔξωθεν κύκλω περιέρχονται, μόλις μακρόθεν ποθὲν αὐτὴν θεώμενοι. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀποφθέγγονται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ἀντὶ τοῦ, βλασφημήσουσι. Καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν. Τό· Αἶρε, αἶρε, σταύρωσον αὐτόν. Καὶ σὺ, Κύριε, ἐγγελάση αὐτούς. Ἐβλασφήμουν, φησὶ, καὶ μὴν καὶ μέχρι σταυροῦ ἐπεβού λευσαν λέγοντες, ὡς οὐκ ὄψεται ὁ Θεὸς τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ ταῦτα διανοήθησαν, σὺ, Κύριε, φησὶ, καταγελάστους αὐτοὺς παρὰ σκευάσεις ἐγγενέσθαι. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐκεῖνα τολμῶσι, σὺ δὲ καὶ ἀκούεις, καὶ βλέπεις, καὶ γελαῖς αὐτῶν τὴν ματαίαν μανίαν. Ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. Τὰ νοητὰ δηλονότι, τὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου ἐγείραντα πόλεμον. Ἄνω εἶπε· Πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη· ἐν ταῦθα· Ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη· πολλῇ δι' ὄλου τῇ τάξει τοῦ λόγου καὶ διὰ τῶν ἐν μέσῳ χρησάμενος. Δεικνὺς γὰρ, ὅτι μὴ ἀπλῶς αἰτεῖ τὴν κατ' αὐτῶν τιμωρίαν, πρότερον ἤτησεν ἐπιδεῖν τε τὸν Θεὸν καὶ ἐξετάσαι τὰ γινόμενα· εἶτα διηγήσατο οἷα πράττουσιν, οὐδὲ εἶναι τινα τὸν προνοοῦντα νομίζοντες. Καὶ τότε τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν, τοῦτο λέγων, ὅτι· Ἐπὶ τούτοις ἀξίως αὐτοὺς κολάσεις, καὶ τῇ παρὰ σοῦ τιμωρίᾳ τὸ μηδὲν ἀποφανεῖς. Τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω. Ἐκεῖνοι μὲν, φησὶ, τὰ τοιαῦτα δεδουσεβήκασι κατὰ σοῦ, ἐγὼ δὲ ὁ προφήτης ὁ ταῦτα λέγων, τῷ πνεύματι τὴν ἰσχύμ μου καὶ τὴν βασιλείαν μου διὰ σοῦ φυλαχθησομένην ἔξω· ὅτι δὴ καὶ συναντελάβου μου, καὶ πρὸ τῶν δεήσεων τῷ ἔλεει σου περιέσφιγξας, ὡς καὶ τὴν πτώσιν ἐπιδεῖν με τῶν ἐχθρῶν μου. Μὴ ἀποκτείνης αὐτούς, μὴ ποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. Εὐχεται μὲν μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι τὸ γένος τῶν ἐπαναστάντων κατὰ τοῦ Κυρίου· διασκορπισθῆναι δὲ μᾶλλον καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ζῆν αὐτοὺς ἀξιοῖ διὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἄρας καὶ ψεύδους διαγγελῆσονται ἐν συντελείᾳ. Ἐξάκουστος, φησὶ, γένοιτο αὐτῶν ἢ συντέλεια διὰ τὰς κατάρας ἃς καταρῶνται σε, καταψευδόμενοι τῆς σῆς δόξης. Συντέλειαν δὲ οὐ τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους φησὶν, ἀλλὰ τὴν καταστροφὴν τῆς δόξης αὐτῶν. Δόξα δὲ αὐτῶν αἰ κατὰ νόμον λατρεῖαι, ὁ θεῖος ναὸς, οἱ προφῆται, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ νομοδιδάσκαλοι, ἢ ἐπιφάνεια τῶν ἀγγέλων· ἅπερ ἅπαντα ἀθρόως μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου μαιφονίαν συντετέλεσται. 27.268 Καὶ γινώσκονται, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἀπάσης τῆς δόξης ἀφαιρεθέντες, φησὶν, ἔργω γινώσκονται, ὅτι δὴ σὺ εἶ ὁ Δεσπότης τοῦ Ἰακώβ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς ἐκτείνεις τὴν σὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἐσπέραν. Ἐπαναλαμβάνει τὰ προειρημένα, βεβαιότεραν τὴν κατ' αὐτῶν προφητείαν κατεργαζόμενος. [Ἐπειδὴ εἶπεν, Ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσιν, ἵνα μὴ τις ἐναντία εἰρηκέναι νομίση τὸν προφήτην τῷ εἰπεῖν, Διασκέδασον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου· εἰκότως τῇ ταυτολογίᾳ ἐχρήσατο τῷ, Ἐπιστρέψουσι· κατὰ τὸ ῥητὸν ἀσάφειαν ἔχουσιν οἱ στίχοι. Βούλεται γὰρ εἰπεῖν τὸ τῶν κυνῶν ὑπόδειγμα, οἱ, συνηγμένοι ἐν τινὶ τροφῇ, ἀλλήλους κατεσθίουσι πρὶν τοῦ βρώματος ἄψασθαι· διὸ καὶ μερίζονται ἀποτυγχάνοντες τροφῆς πολλάκις.] Αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν· ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι, καὶ γογγύσουσιν. Περιέλθωσι μὲν ζητοῦντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὐρωσιν.

Ἐὰν δὲ καὶ ποτε, λέξεώς τινος μετειληφότες τῆς θείας Γραφῆς, δόξωσιν εἰς κόρον ἀπολαῦσαι, καὶ οὕτω γογγύσουσιν, ἄτε αἰὶ γογγυσταὶ ὄντες καὶ τοῦ Θεοῦ καταλαλοῦντες. Ἐγὼ δὲ ἄσομαι τὴν δύναμίν σου. Ἐκεῖνοι μὲν οὕτως, φησὶν· ἐγὼ δὲ, ὁ ἐξ ἔθνῶν δηλονότι λαὸς, ἄτε τὴν σὴν δύναμιν ἐπιγνούς, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου τῷ γενομένῳ ἐν φωτὶ, καὶ τῇ ἀναστασίμῳ σου ἡμέρα. Δι' αὐτοῦ γὰρ καὶ ἀντελάβου ἡμῶν καὶ κα ταφυγὴ ἐν θλίψει ἐγένου. Διὸ καὶ ψαλμοὺς ἀναπέμπω σοι τῷ Θεῷ τῷ ἐλεήσαντί με. Ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγὴ μου. Ἀπήλαυσα γὰρ τῆς σῆς ἐπικουρίας αἰεὶ, καὶ διὰ τῆς σῆς προνοίας τὰς προσπεσούσας διέφυγον συμφοράς. Οὐ δὴ χάριν σὲ μόνον οἶδα Θεὸν, καὶ σὲ πηγὴν ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας καλῶ. Ταῦτα ὁ μακάριος Δαυῖδ πόρρωθεν προφητικοῖς ἰδὼν ὀφθαλμοῖς, καὶ τὰς Ἰουδαίων προ εἶρηκε συμφοράς, καὶ αὐτὸς ὑμνήσειν αἰεὶ τὸν Δεσπότην ὑπέσχετο· καὶ πληροῖ γε τὰς ὑποσχέσεις, διὰ τῶν εὐσεβῶν τὴν ὑμνωδίαν προσφέρων. Εἰς τέλος. Τοῖς ἀλλοιωθησομένοις, ἔτι εἰς στη λογαφίαν τῷ Δαυῖδ, εἰς διδαχὴν, ὅποτε ἐν ἐπύρισε τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας, καὶ τὴν Συρίαν Σοβάλ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωάβ, καὶ ἐπάταξε τὴν φάραγα τῶν Ἀλῶν· ἰβ' χιλιάδας.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΘ'. Ὑπόθεσις. Σαφοῦς οὔσης τῆς ἱστορίας, διὰ τὸ ἀκριβῶς αὐτὴν ἀναγεγράφθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν, τὸ ἐξ αὐτῆς χρῆσιμον ἐροῦμεν, ὡς ἀναφέρεται τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ Δαυῖδ εἰς πρόσωπον τοῦ Κυρίου, τοῦ καὶ τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν καινότητα τῶν πραγμάτων ἐπ' ἐσχάτου δεδωκότος τῶν καιρῶν καὶ πατάξαντος τὰ ἀλλόφυλα ἔθνη, τουτέστι τὰ νοητά. Ταῦτα γὰρ ἡμᾶς ἡ Γραφὴ ἐκπαιδεύει λέγουσα εἰς διδαχὴν. Διδασκόμεθα οὖν, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν καθ' ὃν τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἐπάταξεν ὁ ἐκ σπέρμα τος κατὰ σάρκα τοῦ Δαυῖδ, τὰ δὲ ἔθνη οἰκεία πεποίηται ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς, ἐν αἰσθήσει τῆς 27.269 διὰ Χριστὸν τιμωρίας γεγωνῶς, ἐπιστροφὴν τινα ποιεῖται, αἰτῶν καὶ αὐτὸς τῆς διὰ Χριστὸν χάριτος ἀξιωθῆναι. Ἀποκλαίεται δὲ πρῶτον τὴν γενομένην αὐτῷ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν δυσσέβειαν καταστροφὴν, διὸ καὶ φησιν· Ὁ Θεὸς, ἀπόσω ἡμᾶς, καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὡρ γίσθης καὶ ὤκτειρησας ἡμᾶς. Ἐτιμωρήσω ἡμᾶς, φησὶ, διὰ τὴν εἰς σὲ γεγεννημένην δυσσέβειαν. Ἀλλὰ καὶ ὤκτειρησας ἡμᾶς· τὸ γὰρ, ὤκτειρησας, ἀντὶ τοῦ, οἰκτείρησον, ἢ ἄλλως τὸ, ὤκτειρησας, ἐλεεινοὺς καὶ ἀθλίους ἀπέφηνας, ὡς διὰ τὰς συμφοράς καιρὸν εἶναι κατοικτείρεσθαι λοιπόν. Συνέσεισας τὴν γῆν, καὶ συνετάραξας αὐτήν. Τὴν Ἱερουσαλήμ φησὶ, διὰ τὸ πολιορκηθῆναι αὐτήν, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ κατα στραφῆναι νεῶν. Ἡ καὶ τὴν νοητὴν αὐτῶν γῆν φησιν, ἥτις διὰ τὴν ἀποστροφὴν τὴν γενομένην κατ' αὐτῶν κατακεκλόνηται. Ἰασαὶ τὰ συντρίμματα αὐτῆς, ὅτι ἐσαλεύθη. Πάλιν τὰ γεγεννημένα διέξεισιν. Ἐδειξας τῷ λαῷ σου σκληρά. Τῷ πλήθει, φησὶ, τῶν συμφορῶν, καθάπερ οἶνω τινὶ κάρων ἡμῖν ἐν ἐποίησας, καὶ ὀδύνης ἐνέπλησας τὰς ἡμετέρας ψυχάς. Ἐπότισας ἡμᾶς οἶνω κατανύξεως. Οὕτω καὶ ὁ Ἀκύλας ἡρμήνευσεν· Ἐπότισας ἡμᾶς οἶνω καρώσεως. Οἶνον κατανύξεως τὰς ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς τιμωρίας φησὶ, τὰς προανακηρυχθείσας αὐτοῖς τῆς εἰς Χριστὸν δυσσεβείας ἔνεκα. Ἀναγινώσκοντες γὰρ καὶ τῇ πείρᾳ τὰ προηγορευμένα μανθάνοντες, κατα νύττονται τὸ συνειδός. Ἐδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. Σημείωσις ὁ φωτισμὸς, καθ' ὃν δύναται τις διάκρισιν ἔχειν πνευμάτων, καὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. Ταύτης γὰρ τῆς γνώσεως ὑπαρξάσης, φεύγομεν ἀπὸ τῶν χειρόνων, μακρὰν κακοῦ ἔργου καὶ πνεύματος πονηροῦ γινόμενοι. Τοῦ αὐτοῦ. Ἡμεῖς μὲν, φησὶ, δι' ἣν ἐπράξαμεν δυσσέβειαν τετιμωρήμεθα· οἱ δὲ φοβούμενοι σε σημεῖον ἐδέξαντο (δῆλον δὲ, ὅτι ἐν ᾧ ἐσφραγίσθημεν), ὅπως ἂν ἔξω πάσης κολαστικῆς ἐπηρείας γένοιτο. Τούτου δὲ τοῦ σημείου τύπος ἦν τὸ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν προβάτων ἐν Αἰγύπτῳ χριόμενον αἶμα. Ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ.

Ὅμοιον τῷ Ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Τί δὲ ἐλάλησε, καὶ πρὸς τίνα ἐλάλησεν; Ἐπειδὴ ηὔξατο ἐν τῷ προλαβόντι ψαλμῷ λέγων· Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου· τούτου χάριν ἀποκρίνεται, ὡς τὰ Σίκχημα μὲν διαμεριεῖ, τουτέστι τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἰσραὴλ· ἐν Σικκήμοις γὰρ ἦν. Δέδωκε γὰρ αὐτὸ ἄλλοφύλοις ἔθνεσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν. Καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Κοιλάδα ἡ θεία Γραφή τὸ πάντων ἀνθρώπων οἰκητήριόν φησι. Ταύτην οὖν, φησὶ, τὴν κοιλάδα πᾶσαν εἰς σκηνὰς ἐμαυτῷ διαμετρήσω· τουτέστιν ἐκκλησιῶν πληρεστάτην ἀποτελέσω. Ἐμός ἐστι Γαλαὰδ, καὶ ἐμός ἐστι Μανασσῆς. Διὰ Γαλαὰδ καὶ Μανασσῆ σημαίνει, ὡς ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτοῦ πρώτοις Ἰουδαίοις κηρύσσει τὴν χάριν. 27.272 Ἀλλὰ καὶ Ἐφραΐμ, φησὶ, καὶ ὁ Ἰούδας, αἱ δύο βασιλείαι τοῦ Ἰσραὴλ, ὁμοίως δέξονται τὴν χάριν. Τὸ δὲ, Κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου, ἀντὶ τοῦ, ἰσχύς τῆς ἀρχῆς μου. Τῆς γὰρ ἀρχῆς αὐτοῦ ἦς ἤρχεν, τουτέστι τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ Ἐφραΐμ ἦν ἡ ἰσχύς· ἐξ αὐτοῦ γὰρ ἦν ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ. Μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Λέβης, μὲν τὸ δοχεῖον. Λέγει δὲ, ὡς καὶ οἱ Μωαβῖται, τουτέστι τὸ πρῶτον ἄθεον ἔθνος ὑποδέχεται τὴν εἰς ἐμὲ ἐλπίδα. Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου. Καὶ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ, φησὶν, ἐμπεριπατήσω. Ἰδουμαία δὲ πάλιν ἄλλοφύλων ἦν ἔθνος. Δηλοῦται δὲ διὰ τούτων ἡμῖν, ὡς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ τὰ ἔθνη παραδέχονται· διό φησιν· Ἐμοὶ ἄλλοφυλοὶ ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς; Ἀκούσας διὰ τοῦ Πνεύματος ὁ προφήτης, ὡς τὰ ἔθνη δέχεται τὴν χάριν, φησὶ· Τίς με ἀπάξει εἰς πόλιν τῆς περιοχῆς; Πόλιν δὲ περιοχῆς τὴν Ἐκκλησίαν φησὶ, τὴν περιπεφραγμένην τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει. Ταῦτα δὲ ὁ προφήτης ὡς ἐκ προσώπου τοῦ μετανοούντος λαοῦ τῶν Ἰουδαίων φησὶ, καὶ ἀγαπῶντος δέξασθαι τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστόν. Ἡ τίς ὀδηγήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας; Δηλοῖ τίς ἐστὶν ἡ πόλις τῆς περιοχῆς. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ Ἰδουμαία; Ἀπὸ δὲ τῆς Ἰδουμαίας πάντα τὰ ἔθνη σημαίνει τὰ τὴν χάριν ὑποδεξάμενα. Οὐχὶ σὺ ὁ Θεὸς ὁ ἀπώσαμένος ἡμᾶς; Τίς ἄλλος, φησὶν, ἡμᾶς εἰς τὴν πόλιν ἀγάγοι τῆς περιοχῆς ἢ σὺ αὐτὸς, ὁ καὶ διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν τῆς σῆς οἰκειώσεως ἐκβαλῶν; Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεων, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Οὐ διὰ ἀνθρωπίνης, φησὶ, συμμάχιας τῶν ἐπελευσομένων ἡμῖν θλίψεων ἐλπίζομεν ἐλευθερωθῆσθαι, ἀλλ' ἢ διὰ τῆς σῆς μόνης ἐπικουρίας. Καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Πᾶς γὰρ ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σωτηρίαν ἀνθρώπου εἰς ματαίαν ἐλπίδα ἤλπισε. Σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἡμήνευσε, προσθεὶς τὸν σύνδεσμον καὶ εἰπὼν· Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως· καὶ γὰρ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ Θεῷ ποιήσομεν δύναμιν. Ἐπάμυνον, φησὶ, διακειμένους κακῶς. Σοὶ μόνῳ δυνατὸν διαλυῖσαι τὰς συμφοράς. Αἴτε τῶν ἀνθρώπων ἐπικουρία, σοῦ μὴ νεύοντος, μάταια. Τὴν τοίνυν αὐτοῦ ἐπικαλεσόμεθα πρόνοιαν, καὶ τῇ αὐτοῦ δυνάμει θαρρήσομεν. Αὕτη γὰρ ἀρκεῖ μόνη λῦσαι τὰ χαλεπὰ, καὶ τῶν πολεμούντων ἡμῖν καταλῦσαι τὴν δυναστείαν. Ἀλλήλοις ὡσπερ ἐπιφωνοῦσιν ἐπὶ τῷ Θεῷ μόνῳ λοιπὸν τὰς ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας. Διό φησιν· Ὅταν ἐπὶ τῷ Θεῷ δυναμοῦσθαι ἐλπίσωμεν, τότε καὶ οὐδὲν ὄντας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν εὐρήσομεν. Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμῖνοις τῷ Δαυΐδ.

ΨΑΛΜΟΣ Ε΄. Ὑπόθεσις. Εὐχαριστίαν ἀναφέρει Θεῷ ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ τοῦ σωθέντος διὰ τῆς πίστεως λαοῦ. Ἐπαγγέλλεται τε καὶ ἐν ταῖς αἰωνίοις γεγωνῶς μοναῖς ἀκαταλήκτως ἀναπέμπειν τὴν αἴνεσιν. Εἰσάκουσον, ὁ Θεὸς, τῆς δεήσεώς μου. Ἐπειδὴ εἰς τὴν καταδυναστείαν καὶ εἰς τὴν τυραννίδα τῶν δαιμόνων ἀφορῶν, ἀκηδίας πεπλήρωμα· τούτου χάριν 27.273 ἱκετεύω, ὅπως ἐπιφανεῖς τῆς τῶν βιαζομένων ἡμᾶς ἐξέλη χειρός. Τὸ δὲ, Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς, σημαίνει ὑπὲρ πάσης αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ποιούμενον τὰς λιτάς. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς σὲ ἐκέκραξα.

Ἐπειδὴ γὰρ πολλοῖς σταθμοῖς ἡ Βαβυλῶν τῆς Παλαιστίνης ἀφέστηκε, τὰς ἐσχατιὰς ὑπελάμβανον τῆς οἰκουμένης οἰκεῖν οἱ ἔξανδραποδισθέντες, κάκεινιν τεταγμένοι τὴν γῆν οἰκεῖν. Ἐν πέτρᾳ ὕψωσάς με. Δείκνυσιν εὐθέως εἰσακουσθεῖς, κατὰ τό· Ἔτι σοῦ λαλοῦντος, ἐρῶ· Ἴδου πάρειμι. Σαφῶς τε κηρύττει διὰ τίνος ἡ σωτηρία· ὑψῶσθαι γὰρ φησιν ἐν πέτρᾳ. Κρείττους γὰρ καὶ ἀνωτέρω τῶν ἐπηρεαζόντων δαιμόνων γεγόναμεν διὰ Χριστοῦ, ὃς πέτρα παρὰ τῷ μακαρίῳ Παύλῳ κατωνόμασται. Ὁδηγήσάς με, ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου. Εἰ γὰρ αὐτός ἐστιν ἡ ὁδός, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ θύρα, δηλον, ὅτι τὴν ἀγαθὴν ἡμᾶς βαδίζειν διδάξει τρίβον, εἰς αὐτὸν ἐλπίζειν παρασκευάσας. Πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ. Ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι· Τεῖχος καὶ ἀσφάλεια γέγονας εἰς τὸ μηδὲν παθεῖν ἐπηρεαζόντων τῶν ἐχθρῶν. Παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀφ' ὧν ἤδη εἴληφεν ἀγαθῶν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐλπίζει· ὅτι δὴ, εἰς τὰς ἄνω σκηνὰς γεγο νῶς, ὑπὸ τὴν αὐτοῦ διαπαντὸς γενήσεται σκέπην. Ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου. Καὶ τίς ἡ κληρονομία ἢ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; Δεῦτε γὰρ, φησὶν, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ τὰ ἐξῆς· ὥστε κληρονομεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς Χριστιανούς. Ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσθήσεις. Σημαίνει ὁ λόγος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος τῆς κληρονομίας ἐστίν, ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἡμέρας ἡμερῶν τοῖς ἔτεσι τοῦ βασιλέως προσθεῖναι. Σημαίνει γὰρ διὰ τῶν ἡμερῶν χρόνους τινὰς καὶ αἰῶνας. Διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τίς ἐκζητήσει; Ἐξ ἀναστροφῆς ὁ λόγος, ἵνα ἢ τοιοῦτος. Εἴ τις ἐκζητήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ, οὗτος ἐν τοῖς ἀτελευτήτοις αἰῶσι διαμένει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Οὕτως ψαλῷ τῷ ὀνόματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Οὕτως, πῶς; ἢ διαμείνας ἐνώπιόν σου ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Τότε γὰρ τῆς μακαρίας ἐκείνης στάσεως ἀξιωθεῖς, ἀδιαλείπτως ἀναπέμψω τοὺς ὕμνους. Οὕτως, καὶ οὐκ ἄλλως δοξολογῶν ὁ ἄνθρωπος, οὐ παύσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀποδοῦναι Κυρίῳ τὰς εὐχάς. Οἱ πιστοὶ γὰρ οὐ παύονται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπιτελοῦντες τὰ θεῖα μυστήρια. Εἰς τὸ τέλος. Ὑπὸ τοῦ Ἰδιθοῦμ,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΕΑ΄. Ὑπόθεσις. Ὁ Ἰδιθοῦμ εἷς ἦν τῶν χοροστατῶν τῶν ἐν τῷ θείῳ ναῷ. Οὗτος εἰς ἀμαρτίαν καταπεσὼν δέχεται παρὰ τοῦ Δαυΐδ τὸν ψαλμὸν, ἀνάκλησιν αὐτῷ παρασκευά ζοντα τῆς ἀρετῆς. Προφητεύει δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν 27.276 διὰ τῆς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίας παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἐσομένην λύτρωσιν, καὶ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν τὴν ἀνατροπὴν· καὶ παραίνεσιν ἀποτροπὴν κακίας περιέχουσιν τοῖς ἀνθρώποις εἰσάγει, τὰ περὶ τῆς κρίσεως αὐτοῖς ὑποτιθέμενος τοῦ Θεοῦ. Οὐχὶ τῷ Θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχὴ μου; Εἰ καὶ σεσάλευσαι, φησὶ, ὡ ψυχὴ, καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ἐξέπεσας στάσεως, ἀλλ' ὑποτάγηθι τῷ Κυρίῳ. Ὅτι δὴ αὐτός σου καὶ ἀντιλήψεται, καὶ σώσει τοῦ μὴ ἐπὶ πλεῖον σαλεύεσθαι. Καὶ γὰρ αὐτὸς Θεός μου. Καὶ γὰρ αὐτὸς παρέξει τὴν σωτηρίαν ἀδικουμένῳ παρ' ὑμῶν, καὶ ἀπαλλάξει πάντως ὑμῶν τῆς μοχθηρίας. Ἔως πότε ἐπιτίθεσθε ἐπ' ἄνθρωπον; Τῶν ἀντι κειμένων δυνάμεων καταβοᾷ· ὅτι δὴ νενευκυῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπου φύσει ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐπιτίθενται, καὶ ὁμοίᾳ πῶς οὕση διὰ τὴν φυσικὴν ἀσθένειαν κλίναντι τοίχῳ καὶ καταπίπτειν μέλλοντι, καὶ φραγμῷ ἀνα τετραμμένῳ. Πλήν τὴν τιμὴν μου ἐβουλεύσαντο ἀπώσασθαι. Μόνον οὐχὶ γὰρ καὶ αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ ἡμᾶς ἀπεστέρησαν, ξύλα καὶ λίθους ἀναγκάσαντες προσκυνεῖν, ὡς καὶ λέγεσθαι περὶ ἡμῶν, ὅτι Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκεν. Ἔδραμον ἐν δίψει. Τοῦτον, φησὶ, τὸν δρόμον ἔτρεχον αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις, διψῶσαι τοῦ ἀποστερηθῆσαί με τῆς τιμῆς. Τῷ στόματι αὐτῶν ἠυλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ, τὰ

ἡδέα ἡμῖν ὑποβάλλοντες, δι' αὐτῶν κατάρας ἡμᾶς ἀποφαίνουσι τέκνα. Πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγηθι, ἡ ψυχὴ μου. Πάλιν τῇ ψυχῇ διαλέγεται, τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιτείνων. Ἐνδείκνυται δὲ τὸ μέγεθος τῶν πειρασμῶν, καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου λέγει· Ὅτι οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε ὑπενεγχεῖν. Ἐπὶ τῷ Θεῷ τὸ σωτήριόν μου καὶ ἡ δόξα μου. Ἐπὶ αὐτῷ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δόξης ἔχω τὴν ἐλπίδα. Τουτέστιν, αὐτός με καὶ περισώσει καὶ ἐπίδοξον ποιήσει, νικητὴν τούτων ἐργασάμενος. [Πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγηθι, ἡ ψυχὴ μου. Μονον οὐχὶ γὰρ καὶ αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ ἡμᾶς ἀπεστέρησαν, ξύλα καὶ λίθους ἀναγκάσαντες προσκυνεῖν, ὡς καὶ λέγεσθαι περὶ ἡμῶν· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκεν. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ὧ ψυχῇ, τοιοῦτοι· σὺ δὲ ὑποτάγηθι τῆς δουλείας αὐτοῦ. Εἶτα ἐπάγει, ὅτι Αὐτὸ τοῦτο παρ' αὐτοῦ ἐλπίζω, τὸ σωτηρίας τυχεῖν, ἀντιλαμβανομένου, καὶ μὴ συγχωροῦντος μετανάστην γενέσθαι καὶ φυγάδα ἀπ' αὐτοῦ, ἥτοι δεσποτείαν ἐτέραν ἀλλάξασθαι. Ἐκεῖθεν γὰρ προσδοκῶ καὶ σώζεσθαι, καὶ τὸ βοηθεῖσθαι, ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐλπίζειν.] Ἐλπίσατε ἐπ' αὐτὸν, πᾶσα συναγωγὴ λαῶν. Ἐν αὐτῷ πρώτῳ παρασκευάσας τὸν εἰς μετάνοιαν δρόμον, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τοῦτο παρακαλεῖ, ἅμα δὲ καὶ προφητικώτερον τὴν τῶν ἐθνῶν πάντων προαναφωνεῖ κλήσιν. Ἐκχέατε ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν. Ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι· Μὴ προσέλθητε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῆ· ἄλλ' ὡς γέγραπται· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου. 27.277 Πλὴν μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Εἰδὼς, ὅτι πάντες δέξονται τὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου κλήσιν, ταλανίζει τοὺς μὴ πιστευόντας, καὶ μάλιστα τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητὰς, οἳ καὶ ψευδεῖς ἦσαν, ἅτε δὴ τὴν ἀλήθειαν ἀπωθούμενοι· καὶ οὐ μόνον ζυγῶ καὶ σταθμοῖς τὴν ἀδικίαν ἐπετήδευον, ἀλλὰ καὶ συνήγοντο ἐπὶ ματαιότητι. Μάταιος γὰρ ἀληθῶς ἢ παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπιβουλή. Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν καὶ ἐπὶ ἄρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε. Τοῦτό φησι πρὸς αὐτοὺς, ἐπειδὴ πλεονεξίας ἔνεκεν ἐπεβούλευσαν αὐτῷ, ἐλπίζοντες τὰς ἐκ τοῦ νόμου καρποφορίας παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Ἄπαξ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς, δύο ταῦτα ἤκουσα· ὅτι τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ. Ἀπεφήνατο, φησὶ, λόγον περὶ τῆς κρίσεως ὁ Θεός, δι' οὗ ταῦτα τὰ δύο ἀκήκοα· ἐν μὲν, ὅτι τοῖς μὲν δεηθεῖσιν ὀργῆς διὰ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων ὑπερβολὴν ὀργὴν ἀποδώσει· τοῖς δὲ ἄξια πεποιηκόσιν ἐλέου, ἀπονέμοι ἔλεον. Τὸ γὰρ κράτος τὴν ὀργὴν ὑποσημαίνει, καὶ τὴν ἀποτομίαν τὴν κατὰ τῶν ἀξίων αὐτῆς γενομένην. Τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας.

ΨΑΛΜΟΣ ΕΒ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ τοῦτον μὲν ἄδει τὸν ψαλμὸν, φεύγων ἀπὸ προσώπου Σαοῦλ, καὶ διὰ τῆς κατὰ τὸν βίον ἀρετῆς ἐπικαλούμενος εἰς βοήθειαν τὸν Θεόν. Ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τὴν πάλαι ἐν ἐρημίᾳ γεγονησάντα παντὸς ἀγαθοῦ, εἶτα ἐπιστραφεῖσιν τῇ Χρὶ στοῦ χάριτι. Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω. Τὸ σπουδαῖον τῆς προσεδρίας διὰ τῶν παρόντων κατασημαίνει. Πρὸς σὲ, φησὶ, διανίσταμαι ὄρθρου, εἰς τὸ σοὶ τοὺς τε ὕμνους καὶ τὰς εὐχὰς ἀναπέμψαι. Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου. Οὐ μόνον, φησὶν, ἡ ψυχὴ τοῦ ἔρωτος ἐμπέληται τοῦ θείου· ἀλλὰ γὰρ πλέον τι καὶ ἡ σὰρξ. Οὐ γὰρ μόνον τὴν εὐσέβειαν ἡμᾶς ἐπιτηδεύειν δεῖ, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἀρέσκειν Θεῷ, οἷον διὰ νηστείας, διὰ συνεχοῦς προσευχῆς, διὰ χαμευνίας, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν, εἰς τὸ δεομένοις χορηγεῖν. Ἐν γῆ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ. Οὐδεμίαν ἀπὸ τῆς ἐρημίας βλάβην εἰσεδεξάμεν, φησὶν, ἀλλ' ὡς παρ' αὐτὴν ἐστηκώς τὴν ἱεράν σου σκηνὴν, ὑμνωδίαν προσφέρω. Τὸ γὰρ, ἐν τῷ ἁγίῳ, τὴν σκηνὴν λέγει. Οὕτω γὰρ ὁ θεῖος νεὼς ὠκοδόμητο. Οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὠφθην σοι. Οὕτως, πῶς ἢ διψῶν καὶ ἐπιποθῶν τὴν περὶ σὲ τὸν ἅγιον συνάφειαν; Τίς δ' ἂν εἴη ἅγιος ἢ ὁ Μονογενής; Ὅτι κρεῖσσον τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωᾶς. Ὅτι οἱ τῷ ἐλέει προσελθόντες τοῦ Θεοῦ, τουτέστι Χριστῷ, οὐδὲν ἡγοῦνται τοῦ παρόντος βίου τὴν ζωὴν, τὴν τοι αὐτὴν ἀναφθέγγονται

φωνήν· ὑπὲρ πλήθους ζωῆς, τῆς παρούσης δηλονότι, λέγοντες εἶναι τὸ δεδομένον αὐτοῖς διὰ τοῦ Μονογενοῦς ἔλεος. Οὕτως εὐλογῆσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου. Τοῦτο δὲ παρὰ πάντα μου τὸν βίον διατελέσω ποιῶν, ὕμνων μὲν τῇ γλώττῃ, τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνων, καὶ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν αἰτῶν. Ἐν τῷ ὀνόματί σου ἄρῶ τὰς χεῖράς μου. Οὐκέτι, φησὶν, ὡς καὶ πρῶην, πρὸς Θεὸν ἀλλότριον τὰς χεῖρας 27.280 ἐκτενῶ, ἀλλ' ἢ σοὶ μόνῳ, καὶ τὸ σὸν ἐν προσευχαῖς ἐπικαλούμενος ὄνομα. Ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθεῖν ἡ ψυχὴ μου. Δείκνυσι πόσον τὸ κέρδος τῶν ἐπ' αὐτῷ μόνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἡρημένων. Καὶ χεῖλη ἀγαλ λιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου. Ὅταν, φησὶ, τοῦ σοῦ ἐν μνήμῃ ὀνόματος γίνωμαι, τότε δὴ τότε χαρᾶς πληροῦται τὰ χεῖλη μου. Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου. Τὸ, Εἰ ἐμνημόνευον, ἀντὶ τοῦ, μνημονεύων, τέθειται· ἵνα ἦ, μνημονεύων σου, φησὶν, ἄϋπνος ἐγενόμην περὶ τὰς σὰς αἰνέσεις, καὶ τὰς φωτεινάς σου χορηγίας, ἅς τοῖς ἐπικαλούμενοις σε δίδως. Ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου, καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερυγῶν σου ἀγαλλιάσομαι. Ἐπειδὴ αὐτός μοι βοηθεῖς τῇ φυλακῇ τῆς σῆς βοηθείας, τὴν εὐφροσύνην δέχομαι. Σκέπη γὰρ πτερυγῶν καλεῖ τὴν ἀπὸ τῆς βοηθείας φυλακὴν. Σκεπόμενος, φησὶ, παρὰ σοῦ χαρᾶ χαρὴ σομαι. Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου. Οὐδὲ πρὸς βραχὺ τὸν ἐμὸν λογισμὸν, φησὶ, τῆς σῆς ἀποστήσαι δύναμαι μνήμης. Ἀλλὰ φίλτρῳ θερμῷ πυρσευόμενος οἶόν τινι κόλλη τῇ μνήμῃ, τῷ σῷ πόθῳ προσδέδεμαι. Εἶτα δείκνυσι τὸν τοῦ πόθου καρπὸν. Ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου. Καὶ τίς ἂν εἶη δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ἢ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱός; Αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχὴν μου. Κατακράζει λοιπὸν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἣν ὑπέμεινε προβαλλόμενος βίαν, εὐχόμενος ταῖς αἰῶνιαις αὐτοῦ παραδοθῆναι κολάσεσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ Θεῷ. Τὸ τέλος τῶν εἰς Χριστὸν ἀσεβησάντων διεξεληθῶν, καὶ δείξας, ὡς μερὶς καὶ κληρὸς αὐτοῖς γενήσεται τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς, ἐπὶ τὸ ἕτερον τάγμα τὸν λόγον μεθίστησι· τοῦτο δὲ ἦν τὸ τῶν πιστευσάντων εἰς Χριστὸν, οἱ, καὶ βασιλείας ἡξιωμένοι τῶν οὐρανῶν, εἰκότως καὶ βασιλεῖς ὀνομάζονται, κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ· Καὶ ὠφελὸν γε ἐβασίλευσατε. Οὗτος δὲ ἦν ὁ βασιλεύων λαὸς, ὃς εὐφραίνεται τὴν νοητὴν εὐφροσύνην, ἣν αὐτὸς αὐτῷ κεχάρισται ὁ Θεός. Ἐγὼ, φησὶν, ὁ παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν λαβὼν, τῇ σῇ ἐπικουρίᾳ, οὐ τῷ θανάτῳ ἐκείνων, ἐφήδομαι. Ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ. Οὕτως, φησὶ, καὶ καύχημα αὐτῶν ἔσται Χριστός, τῶν βασιλευσάντων δηλονότι· ὡς καὶ ὄρκιον αὐτὸν ποιούμενους ἐπαινεῖσθαι δικαίως. Ὁμοῦνται γὰρ Θεὸν ἀληθινόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα. Καὶ τίνες οὗτοι ἢ οἱ τολμήσαντες εἰπεῖν, Αἶρε ἐκ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν; Τούτων δὴ οὖν ἐνεφράγη τὸ στόμα, πατήσαντος τοῦ Κυρίου τὸν θάνατον, καὶ τριῆς μέρους ἀναστάντος. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐνεφράγη τὸ στόμα, ἀνηρημένης τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς χάριτος, κατὰ τὸ εἰρημένον ἀλλαχοῦ· Καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράζει τὸ στόμα αὐτῆς. Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων, καὶ τίς ὁ κατακρίνων; 27.281 Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΕΓ'. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εὐχομένων ἀπαλλαγῆναι τῶν ἐχθρῶν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, διηγουμένων τε σαφῶς τὰ κατασκευασθέντα αὐτοῖς παρὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἃ τε ὑπομεμενήκασιν αὐτοὶ, δηλον δὲ, ὅτι οἱ προλεχθέντες ἄρχοντες, τῆς εἰς Χριστὸν ἀσεβείας ἕνεκεν. Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου ἐν τῷ δέεσθαί με. Δέξαι μου, φησὶ, Δέσποτα, τὴν ἰκετείαν, καὶ ῥῶσόν μου τὴν διάνοιαν, ὥστε μὴ δεδιέναι τὰς προσβολὰς. Ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν μου. Ὅμοιον τῷ· Καὶ νῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας λαλεῖν τὸν λόγον σου. Οἵτινες ἠκόνησαν ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσσας αὐτῶν. Ταῦτα

φῆσι, διὰ τὸ βλασφημοῦντας αὐτοὺς τὸν Ἰησοῦν λέγειν τοῖς ἀποστόλοις· Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μηδενὶ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ. –Ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν πρᾶγμα πικρὸν. Τόξου βολῆ τὰ θανατοποιὰ τῆς γλώσσης αὐτῶν παραβάλλει ῥήματα. Πῶς γὰρ οὐ θανατοποιὰ τὰ πείθειν ἐπιχειροῦντα μὴ Θεὸν πιστεύειν εἶναι τὸν Ἰησοῦν; Ἐξάπινα κατατοξεύουσιν αὐτὸν, καὶ οὐ φοβηθήσονται. Λοχῶντες, φησὶν, ἐξαίφνης ἐπίασιν, οὐ δεδιότες τὸν ἐφορῶντα Θεόν. Ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν· τὸ διαβεβαιοῦσθαι· Οὐκ ἀνέστη ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν. Διηγῆσαντο τοῦ κρύψαι παγίδα. Ἄνω καὶ κάτω, φησὶν, ἐβουλευόντο ἀποκτεῖναι λάθρα τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων τοὺς κήρυκας. Τίς, εἶπαν, ὄψεται αὐτούς; Ταῦτα ἔπραττον, φησὶ, νομίζοντες μὴ ἀπαιτεῖν αὐτοὺς τὸν Θεὸν τῆς τοιαύτης ἀσεβείας τὰς δίκας. Προσελεύσεται ἄνθρωπος καὶ καρδία βαθεῖα. Οἱ μὲν παράνομοι, φησὶν, οὐ διέλιπον πονηρὰ κατὰ τοῦ Κυρίου βουλευόμενοι· τοῦτο γὰρ ἔστι τό· Ἐξ ηρεύνησαν ἀνομίαν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ὁ συνετὰ βουλευόμενος (τοῦτο γὰρ ἡ βαθεῖα καρδία δηλοῖ), ἄτε ἀκριβῶς νοήσας τὸ μυστήριον, τοῖς προσήκουσιν ὕμνοις κεκρημένος, ὑψώσει τὸν Θεόν, κατὰ τὸ εἶρη μένον ἀλλαχοῦ Ὑψώσω σε, Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ βασιλεύς μου. Βέλος νηπίων ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. Εἰπὼν αὐτῶν τὸ κατὰ τῶν ἁγίων κηρύκων ἔπαρμα, διεξέρχεται καὶ τὴν ἔκπτωσιν. Καὶ ἐφοβήθη πᾶς ἄνθρωπος. Τίς γὰρ οὐκ ἂν φοβηθείη, ἐπισκοπήν ἐκ Θεοῦ ὄρων γινομένην κατὰ τῶν ἀσεβῶν; Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτῷ. Διαφερόντως οἱ τῶν θείων νόμων ἐπιμελούμενοι θυμηδίας ἐμφορηθέντες, τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα βεβαίαν ἐργάζονται. Καὶ ἐπαινεθῆσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Καὶ τὴν παρὰ ἀνθρώπων καρπύσσονται εὐκλειαν οἱ πρὸς Θεὸν διευθύνοντες, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας ἕξω βαδίζειν οὐκ ἀνεχόμενοι. 27.284 Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Ὡδὴ Ἱερεμίου καὶ Ἰεζεκιήλ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. ΞΔ'. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ εἰσάγει τὸ πρόσωπον τῶν ἐθνῶν τῶν πιστευσάντων εἰς Χριστὸν, καταβοώντων τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, αἰτούντων τε τῆς προτέρας ἀσεβείας ἄφεσιν. Ἔτι τε εὐχὴν ἀναπέμπει ὑπὲρ αὐτῶν, ὄντων μὲν πάλαι ἀκάρπων γενομένων δὲ εὐφόρων διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ Θεός, ἐν Σιών. Οὐκέτι, φησὶν, οἷς ἐνομιζόμεν θεοῖς τοὺς ὕμνους ἀναπέμψομεν, εἰδότες ὡς ἐκείνοις μὲν οὐ πρέπει ἀνυμνεῖν, ξύλοις καὶ λίθοις καὶ δαιμονίοις οὖσιν· σοὶ δὲ μόνῳ τὸ τοιοῦτον ὀφείλημα πρεπωδέστατον. Καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἡ τῇ ἐπὶ γῆς φησὶν, ἥτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, ἡ τῇ ἐπουρανίῳ, ὅπου παραγενόμενοι τὰς αἰνέσεις ἀναπέμψομεν. Εἰσάκουσον προσευχῆς μου, πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἤξει. Εὐαγγελίζεται διὰ τούτων τὴν κλήσιν ἀπάντων τῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ Ἰωήλ· Ἐκχεῶ ἀπὸ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα. Λόγοι ἀνόμων ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς. Λόγους ἀνόμων φησὶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, δι' ἧς καὶ ἐξησθένησαν, τῆς ἀληθοῦς ἐκπεσόντες γνώσεως. Καὶ ταῖς ἀσεβείαις ἡμῶν ἰλάσῃ. Εὐχονται τῆς συμβάσεως ἐν τῇ πλάνῃ ἀσεβείας ἀπαλλαγῆναι. Μακάριος ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου. Τοὺς τελειωθέντας κατ' ἀρετὴν, καὶ εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω φθάσαντας κλήσεως, μακαρίους ἀποκαλοῦσι. Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου. Ἀγαθὰ τοῦ οἴκου τὰ διάφορα τοῦ Πνεύματος λέγει χάρισμα. Ὡ μὲν γὰρ, φησὶ, δίδοται διὰ τοῦ Πνεύματος λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως, καὶ τὰ ἕτερα τῶν χαρισμάτων. Ἅγιος ὁ ναός σου· ἡ ὁ ἐπουράνιος, ἡ ὁ ἐπίγειος, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὁ γὰρ ναός τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἳτινές ἐστε ὑμεῖς. [Πλήρεις ἀγιασμοῦ· καὶ τὴν σὴν δικαιοσύνην διὰ τῶν σῶν λογίων τοὺς προσιόντας παιδεύει.] Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς. Οὐκοῦν ἐπάκουσον ἡμῶν, καὶ ταῦτα

παράσχου. Εἰς σέ, φησὶ, τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐλπιούσι, καὶ οἱ μακρὰν τῆς θαλάσσης οἰκοῦντες. Δηλοῦται δὲ πάλιν διὰ τούτων τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα. Ἐτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχυί αὐτοῦ. Ἐνταῦθα τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις φησὶν. Ἐτοιμάζων δὲ εἰς τιμωρίαν· ἠτοίμασε γὰρ αὐτοῖς τὴν ἄβυσσον. Τοῦτο δὲ ποιήσεις δυνατὸς ὢν. Ὁ συνταράσσων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης. Θάλασσαν ἐνταῦθα τὸ πλῆθος τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων φησὶν, ὃ καὶ συνταράττεται τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ. Διὸ καὶ φοβούμενοι ἔλεγον· Ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσει ἡμᾶς. Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη, καὶ φοβηθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα, ἀπὸ τῶν σημείων σου. 27.285 Ὅτε, φησὶ, τὰ ἔθνη ταραχθήσονται, τουτέστι τῶν δαιμόνων τὰ συστήματα, τότε δὴ τότε καὶ οἱ ἐν τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης ἄνθρωποι φοβηθήσονται σε, τὰ μεγάλα σημεῖα θεωρήσαντες. Σημεῖα δὲ τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ γεγενημένα λέγει. Ἐξόδους πρωίας καὶ ἐσπέρας τέρψεις. Ὅταν γὰρ τὰ μεγάλα σημεῖα θεωρήσαντες οἱ τὴν οἰκουμένην ἄνθρωποι κατοικοῦντες, φοβηθῶσι τὸν ἀγαθὸν φόβον, τότε δὴ τότε καὶ εἰς τὰς πρωίας καὶ εἰς τὰς ἐσπέρας ἐξόδους, τουτέστιν ἐν παντὶ καιρῷ, τέρψις ἔσται αὐτοῖς, ἀγαλλιωμένοις ἐφ' οἷς κατώρθωσεν ἡ σὴ παρουσία. Ἐπεσκέψω τὴν γῆν, καὶ ἐμέθυσας αὐτήν. Δεῖ κνυσιν ἐπὶ τίσι τῶν ἔθνῶν ἀπάντων ἡ τέρψις. Ἐπὶ τίσι δὲ ἢ ἐπὶ τῷ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξιῶσαι τὴν γῆν, καὶ μεθύσαι αὐτήν τῶν παρ' αὐτοῦ δηλονότι χαρισμάτων; Ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων. Ποταμὸν ἐνταῦθα τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶ· πεπληρῶσθαι δὲ αὐτὸν ὑδάτων· τίνων ἢ τῶν θείων ἐπαγγελιῶν, φησὶν, ὧν τοῖς ἀξίοις τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπηγγείλατο; Εἶεν δ' ἂν αἱ ἐπαγγελίαι τὸ· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, καὶ οἱ ἐξῆς τῶν μακαρισμῶν. Ἦτοίμασας τὴν τροφήν αὐτῶν. Τροφήν μὲν τὴν πνευματικὴν φησιν. Ἦτοίμασθαι δὲ αὐτήν λέγει, διότι πρὸ καταβολῆς κόσμου ὤρισται τὸ περὶ Χριστοῦ μυστήριον, ὅς ἐστιν ἄρτος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. Τοὺς αὐλάκας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς. Αὐλάκας φησὶ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν, γεννήματα δὲ τοὺς εὐσεβεῖς λογισμούς. Ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα. Καὶ τὰ μικρὰ, φησὶ, τῶν θείων χαρισμάτων τῶν διδομένων αὐτῇ εὐφραίνειν αὐτήν, καὶ ἀνατέλλειν παρασκευάζει, τὸν νοητὸν δηλονότι καρπὸν. Νοήσεις δὲ τὰς σταγόνας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ εἰρημένου περὶ Χριστοῦ· Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ κόκκον, καὶ ὡς ἡ σταγὼν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου. Ἐνιαυτὸν φησὶ τὸν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καιρὸν, καὶ στέφανον χρηστότητος ἀποκαλεῖ, διὰ τὸ ἐν πολλῇ χρηστότητι τοὺς ἀγίους ἐν αὐτῷ στεφανοῦσθαι. Καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πίότητος. Πεδία πάλιν τὰς τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων ψυχὰς καλεῖ. Πιανθήσονται τὰ ὠραῖα τῆς ἐρήμου. Ὅρη μὲν τοὺς ἀγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς φησὶ, τοὺς εὐτραφεῖς γεγενημένους τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασιν· ἔρημον δὲ τὴν ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖ, τὴν πάλαι ἔρημον οὖσαν τῆς περὶ Θεοῦ γνώσεως. Καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται. Βουνοὺς τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν προέδρους φησὶν. Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων. Κριοὺς μὲν τῶν προβάτων τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν φησὶ. Τί δὲ ἐνδύσονται ἢ τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἱμάτιον καὶ τὸν τῆς εὐφροσύνης χιτῶνα; Κριοὺς ὀνομάζει προβάτων καὶ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους, ὡς προκύψαντας καὶ τοὺς ἐχθροὺς κερατίζειν ἰσχύοντας. καθὼς ὁ Κύριος ἔφη· Ἴδου ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. 27.288 Καὶ αἱ κοιλάδες πληθυνούσι σῖτον. Αἱ πάλαι, φησὶν, ἀπορώτατοι καὶ ἄγονοι τῶν ἔθνῶν ψυχὰι πνευματικῶν καρπῶν ἔσονται πλήρεις. Κεκράζονται· καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν. Ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβαλοῦσαι, φησὶν, αἱ κοιλάδες καὶ πληθυνθεῖσαι νοητῶν καρπῶν, ἐκτενῶς σοι τοὺς ὕμνους ἀναπέμψουσιν. Εἰς τὸ τέλος ὠδῆ

ΨΑΛΜΟΥ ἀναστάσεως. ΞΕ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν κλῆσιν τῶν ἔθνων διὰ τοῦ παρόντος ψαλμοῦ κατὰ τασημαίνει, καὶ τὴν ἀνάστασιν τὴν γενησομένην τῶν ψυχῶν αὐτῶν εὐαγγελίζεται, κατὰ τὸ εἰρημέ νον· Ὁ ἀνιστῶν ἀπὸ γῆς πτωχόν. Καὶ μὴν καὶ τῶν ἀποστόλων εἰσφέρει τὸ πρόσωπον, διδασκόντων τῶν ὅσα ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος πεπόνθασι τοῦ εὐαγγελοῦ, καὶ ὅσα θλίψεις εἰς αἰωνίους εὐφροσύνας ἐξήγαγον αὐτούς. Ἐτι μὴν καὶ τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ σημαίνεται ἡ ἀποβολή. Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἀλαλαγμός ἐστὶν ἐπινίκιος ὕμνος, ἀδόκιμος ἐπὶ πεπτωκόσιν ἐχθροῖς. Ὡς οὖν ἀνηρημένων τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, διὰ τῆς παρουσίας δηλονότι Χριστοῦ, πάντα τὰ ἔθνη τοὺς ἐπὶ κίους ὕμνους ἀναπέμπειν παρακελεύονται. Εἶπατε τῷ Θεῷ· Ὡς φοβερὰ τὰ ἔργα σου. Καὶ ποῖα ἔργα ἢ τὰς θεοσημείας φησὶ, καὶ τὸ ἐκποδῶν γενέσθαι τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων τὰ πλήθη; Ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονται σε οἱ ἐχθροί σου. Τῆς Ἰουδαίων ἀποπληξίας ἐνταῦθα κατηγορεῖ, ὡς μηδὲ τῶν θαυμάτων τῆς ὑπερβολῆς παρενεγκούσης αὐτοὺς εἰς τὸ πείθεσθαι. Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι. Ἐπειδὴ Ἰουδαῖοι, φησὶ, καίτοι ὑπερβολὰς ὀρώντες πραττομένας σημείων, ἐψεύσθησάν σοι. Ἄλλ' οὖν ἀντ' ἐκείνων προσκυνήσει σοι πᾶσα τῶν ἔθνων ἡ πληθὺς. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Τῶν ἀποστόλων ἐνταῦθα εἰσάγεται τὸ πρόσωπον, διδασκόντων τὰ ἔθνη, ὡς ἄρα αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν τῇ κατὰ σάρκα παρ οὐσίᾳ τὰς θεοσημείας ἐργαζόμενος αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ πάλαι τὴν Ἐρυθρὰν ξηράνας θάλασσαν, καὶ μὴν καὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἀνακόψας τὰ ρεύματα, ὡς ποδὶ παρελθεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. Ὁ μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὰν. Καὶ τούτου ἀπόδειξις τὰ ἤδη γενόμενα, ὅπως τὴν θάλασσαν μετέβαλεν εἰς ξηρὰν. Σύμμαχος οὕτως λέγει· Μετέβαλε θάλασσαν εἰς ξηρὰν· ποταμὸν διέβησαν ποδί. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς, φησὶν, ὁ καὶ ἡμῖν τὴν ἐπάνοδον καὶ ἡμῖν σωτηρίαν δωρούμενος· ὁ πάλαι καὶ θάλατταν καὶ ποταμὸν διαστήσας, καὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους ἀκινδύνως διαβῆναι κελεύσας. Ἐκεῖ εὐφρανθήσομεθα ἐπ' αὐτῷ. Τὸ ἐκεῖ χρόνου ἐστὶ σημαντικόν. Λέγει οὖν, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον καθ' ὃν τοῦ νέου αἰῶνος βασιλεύσει, ἐκεῖ σὺν αὐτῷ συμβασιλεύσομεν, καὶ τῇ χαρᾷ τῇ ἀνεκλαλήτῳ εὐφρανθήσομεθα. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσι. Πᾶσι προσέχει, καὶ πάντα ἐξετάζει τὰ γενόμενα. Οἱ 27.289 παραπικραίνοντες μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. Καὶ τίνας ἂν εἶεν οἱ παραπικραίνοντες ἢ περὶ ὧν εἶρηται, γινώσκων, πορεύθητι πρὸς τὸν οἶκόν σου τὸν παραπικραίνοντά με; Καὶ μὴν παρεπικράναν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ πάλιν· Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Εὐλογεῖτε, ἔθνη, τὸν Θεόν. Πάντες δὲ κατὰ ταυτὸν γενόμενοι, μᾶλλον αὐτὸν ἐπαινεῖτε καὶ θαυμάζετε. [Τοῦ θεμένου τὴν ψυχὴν μου εἰς ζωὴν. Εὐφρανθήσομαι δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις θαυμασίοις, καὶ τῷ ταῦτα πεποιηκότι, ὃς, ἄτε Δεσπότης καὶ πάντα ἐφ' ὧν, διάκρισιν ποιεῖται τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τιμωρίαις περιβάλλει τοὺς ἀναξίους. Ὁφθαλμοὺς τοὺς ἀποστόλους λέγει.] Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς, Θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς. Τὰς θλίψεις τὰς γενησομένας διὰ τὸ κήρυγμα τοῖς ἀποστόλοις προαναφώνεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ προφητικόν· ἐκ προσώπου αὐτῶν καταλέγον καὶ τὰς παγίδας, ἧτοι τὰ δεσμοτήρια, τοὺς τε πειρασμούς τοὺς διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος κατασημαίνει. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὀλοκαυτῷ μασι. Τὸν ἐπουράνιον δηλονότι· ὅλους γὰρ ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν τῷ Θεῷ ἐν τάξει ὀλοκαυτωμάτων. [Ὁλοκαυτῶμασι δὲ νοητοῖς. Ἀλλὰ τὰ μὲν σὰ, φησὶ, Δέσποτα, τοιαῦτα· τὰ δὲ ἡμέτερα, τὸ οἶα εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν καὶ θῦσαί σοι χαριστήρια, τὸ αὐτὸ δὲ λέγει διέστειλε καὶ ἐλάλησε. Τοῦτο δὲ λέγει ὅσα ἠϋξάμην.] Ἀποδώσω σοι τὰς εὐχὰς μου. Ἄ ἠϋξάμην, φησὶ, θλιβόμενος ἀποδώσω σοι. ἠϋξάμην δὲ, ὡς τῆς θλίψεως τῆς παρούσης ῥυσθῆς διαπαντὸς ἀναπέμψω σοι τὰς αἰνέσεις. Ὀλοκαυτῶματα μεμυαλωμένα ἀνοίσω σοι. Ὅποσα σοι

προσφέρειν προσέταξας, ἱερεύσω προθύμως. Μεμουαλωμένα δὲ κέκληκε τὰ εὐτραφή καὶ πίονα· οὕτω γὰρ καὶ ὁ νόμος προσφέρειν ἐκέλευσεν ἄμωμά τε καὶ ἄρτια. Ἐπαρᾶται δὲ καὶ ὁ προφήτης Μαλα χίας τοῖς τὰ τοιαῦτα μὲν ἔχουσιν, ἀνάπηρα δὲ προσ φέρουσιν. Αὕτη δὲ καὶ τῷ Κάϊν ἐγένετο τῶν κακῶν ἐκείνων ἡ ἀρχή. Διδασκόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τοῖς τιμῶν τέρους ὧν ἔχομεν τὸ θεῖον γεραίρειν. Ἀνοίσω σοι βόας μετὰ χιμάρων. Πνευματικά δὲ πάντα, ὡς ἔφην, καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ οἱ βόες καὶ οἱ χίμαροι, οὓς ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται. Δεῦτε, καὶ ἀκούσατε, καὶ διηγήσομαι. Καὶ τίνα ἕτερα διηγεῖται ἢ ἃ φθάσας ἐξηγήσατο, τὸ, ὅτι Ἐδο κίμασας ἡμᾶς, καὶ τὰ λοιπά; Ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω μου Κύριος. Ἦδειν δὲ, ὅτι οὐκ ἂν, ἐμοῦ περὶ ἀδικίαν ἔχοντος, ἀκούσαι μου τῆς προσευχῆς ὁ Θεὸς ἀνέχοιτο. Ἀκύλας· Ἀνωφελὲς ἰδὼν ἐν καρδίᾳ μου, οὐκ εἰσακούσεται Κύριος. Βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι, τὰς αἰτήσεις τῷ Θεῷ προσάγων, ἐπεμελούμην τοῦ πρέποντος, εἰδὼς, ὡς οὐδὲν μοι τῆς αἰτήσεως ὄφελος, μὴ ποιοῦντι τὰ δέοντα. Καὶ ἕτερόν τι καὶ 27.292 χημα προσφέρει τῷ Θεῷ τὸ ἔξω πάσης ἀδικίας γενέσθαι· διὸ καὶ εἰσακούεσθαι θαρρῆ. Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις

ΨΑΛΜΟΣ, τῷ Δαυῖδ. Ξ Σ΄. Ὑπόθεσις. Πάλιν κἀνταῦθα τῶν ἀποστόλων τὸ πρόσωπον εἰσάγεται, διδασκαλίαν ποιούμενον τῶν ἐθνῶν, ῥυσθῆναί τε εὐχόμενον τῶν ἀντιλεγόντων τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν. [Ἀκόλουθος καὶ οὗτος τῷ πρὸ αὐτοῦ· ἰδίωμα γὰρ ἔχει τῆς τῶν ἱερῶν εὐλογίας, καὶ κεῖται ἐν τοῖς Κριταῖς ἡ εὐχή πᾶσα σχεδόν. Ὡς οὖν μέλ λοντος καὶ τούτου γίνεσθαι, μετὰ τὴν ἐπάνοδον προεφητεύθη, κηρύττει δὲ καὶ τὴν θεῖαν ἀνθρώπων καὶ ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν σωτηρίαν. Ἐν ὕμνοις δὲ ἐπιγέγραπται, ἐπεὶ Θεοῦ τὸ ὑμνεῖσθαι, ἀνθρώπων δὲ τὸ δι' ἐπαίνων ἐγκωμιά ζεσθαι.] Ὁ Θεὸς οἰκτιρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς. Τῶν σῶν οἰκτιρῶν δεόμεθα, φησὶ, Δέσποτα, καὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ προσώπου σου, πρὸς τὸ δύνασθαι φανεράν τὴν ὁδὸν τοῦ ἀγίου σου Εὐαγγελίου πᾶσι τοῖς ἔθνεσι κηρύξαι. Σωτήριον γὰρ πανταχοῦ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φησιν. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ, ὁ Θεός. Πάντων τῶν ἐθνῶν τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν προφητεύει. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη. Ἡδὸς μενον τὸ προφητικὸν Πνεῦμα τῇ σωτηρίᾳ τῆς οἰκουμένης, πολλάκις τὰ αὐτὰ φθέγγεται, τῇ συν εχει διηγήσει εὐφροσύνης ἀπολαῦτον. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ, ὁ Θεός, ἐξ ὁμολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες. Οὐχ ἀπλῶς τὴν ταυτολογίαν τέθεικεν, ἀλλὰ προθυμότερους τοὺς ἀκούοντας ἐργαζόμενος. Γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Ἡ νοητὴ δηλονότι. Καρπὸς δὲ αὐτῆς αἱ κατ' εὐσέβειαν προκοπαί. [Ἐξομολογησάσθωσάν σοι οἱ λαοὶ, ὁ Θεός. Ὡσπερ δις τὰ ἔθνη πρὸς ὑμνωδίαν διηγείρεν, οὕτω δις αὐτοῖς τὴν εὐλογίαν ἐζήτησεν· ἀπολαύσαντα δηλονότι καὶ αὐτῆς εὐλογίας. Ἡ ὅτι ἐπεὶ οὐκ ἀγνοοῦσιν οἱ ἐξ αὐτῆς τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, ἀλλὰ τὸν ἡδιστον αὐτῷ προσφέρουσι τῆς εὐσεβείας καρπὸν· ὃν εἰ προσφερόμεν σοι, ἦτοι τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιτήδευσιν, εὐλογούμεθα παρὰ σοῦ] [Εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Εἰδέναι μὲν προσήκει, ὡς, εὐλογοῦντες ἄνθρωποι τὸν Θεὸν, λόγους αὐτῷ προσ φέρουσι μόνους, ἔργω δὲ αὐτὸν εὐεργετῆσαι οὐ δύνανται. Ὁ δὲ Θεός, εὐλογῶν, βεβαιοῖ τοὺς λόγους τῷ ἔργω, καὶ παντοδαπῶν ἀγαθῶν παρέχει τοῖς εὐλογοῦμένοις φοράν. Εἶτα διδάσκει πῶς.] Εἰς τὸ τέλος, τῆς ὥδης Δαυῖδ

ΨΑΛΜΟΣ. ΞΖ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου σημαίνει, καὶ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν καθαίρεσιν, καὶ τῆς νοητῆς αἰχμαλωσίας τὴν ἀπόλυσιν. Ἐτι γε μὴν 27.293 διδάσκει, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ καὶ πάλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγών. Πρὸς δὲ τούτοις, ὑποδεξαμένοις τὸ κήρυγμα, Πνεύματος ἀγίου δόσιν ἐπαγγέλλεται. Καὶ μὴν καὶ τοῖς ἀποστόλοις εἰσάγει παράκλησιν, ἐκ πάσης θλίψεως

ρύεσθαι ἐπαγγελ λόμενος, τῆς γενομένης δηλονότι διὰ τὸ κήρυγμα. Ἄλλα μὴν καὶ ἐπιστρέφειν ἐκ τῶν παραπικραι νότων ὑπισχνεῖται πολλοὺς, καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν καταπεσόντων εἰς τὸ τῶν ἡδονῶν πέλαγος. Οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ τῶν ἀποστόλων κηρύττει τὴν ἀνάδει ξιν, καὶ τίνες καὶ πόθεν ἦσαν. Πάντων τε τῶν ἔθνῶν τὴν εἰς τὸν Κύριον πίστιν εὐαγγελίζεται. Ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τοῦ Κυρίου ἐκδιδάσκει σαφῶς. Ἔξεστι δὲ ταῦτα πάντα κατὰ μέρος τοῖς στίχοις ἐπιβαλόντα θεωρεῖν. Ἀναστήτω ὁ Θεός, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Τὴν εἰς τὸ κρίνειν τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας παρορμὴν τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος σημαίνει. Τῇ γὰρ αὐτοῦ παρουσίᾳ τῆς τῶν ἀνθρώπων τυραννίδος ἐξηλάθησαν. Ὅδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν. Εὐπρεπεῖς γένεσθε, φησὶν, εἰς τὸ ταῖς ὁδοῖς ἐκείνου πορεύεσθαι, τοῦ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων ὀφθέντος ἐν σαρκὶ τοῖς ἐπὶ γῆς. Ἡ, τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν, τῷ μέχρις ἄδου πεποιημένῳ τὴν κάθοδον. Τα ραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Τὰ ἔθνη τῶν δαιμόνων δηλονότι. Τοῦ πατρὸς ὀρφανῶν καὶ κρι τοῦ τῶν χηρῶν. Ὀρφανῶν μὲν τῶν ἀπροστατεῦτων λέγει, χηρῶν δὲ τῶν ψυχῶν, τῶν μὴ ἔχουσῶν τὸν νυμφίον Λόγον. Προστάτης γὰρ ἐστὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην οὐκ ἔχόντων βοήθειαν, οἷον ἡμεῖς. Τίς δὲ οὗτος καὶ οἷος; Ὁ Θεὸς ἐν τόπῳ ἀγίῳ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ εἶπεν αὐτὸν ἐπιβεβηκότα ταῖς δυσμαῖς, τουτέστι μέχρι τῶν ἄδου μυχῶν, διδάσκει πάλιν, ὡς ἀνελθὼν εἰς οὐρα νοὺς ἐν τοῖς ἰδίῳις γέγονε τόποις· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδέποτε ἀφειστήκει αὐτῶν τῇ τῆς θεότητος φύσει. Ὁ Θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ. Μονο τρόπους φησὶ τοὺς αὐτῷ καὶ μόνῳ ἀναθέντας τὴν ἰδίαν ζωὴν, καὶ πάσης διχοψυχίας καὶ κοσμικῆς ἐπιθυμίας αὐτὴν ἀλλοτριώσαντας. Τούτους δὴ οὖν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῇ ἐπουρανίῳ πόλει κατοικίζειν ἐπαγγέλλεται. Ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρεία. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ· Τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε· καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύφθητε. Δεσμους δὲ καὶ σκότος τὴν τῶν δαιμόνων λατρείαν φησὶν. Ὅμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. Τοῦτό φησιν, ὅτι, καὶ ἐν ἄδου πορευθεῖς, καὶ τοῖς ἐκεῖ πνεύμασιν ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε. Τὸ γὰρ, παραπικραίνοντας, ἀντὶ τοῦ, παραπικράναντας, τέθεικεν. Ὁ Θεὸς, ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ. Δεῖ κνυσιν, ὡς καὶ ὁ μέχρις ἄδου καταβάς, αὐτός ἐστιν ὁ καὶ πάλαι διὰ Μωσέως ἐξαγαγὼν ἐξ Αἰγύπτου τὸν Ἰσραήλ. Λέγει οὖν, ὅτι, ἐν τῷ προπορεύεσθαί σε τοῦ ἐξεληλυθότος σου ἐξ Αἰγύπτου λαοῦ, γῆ ἐσεισθη, τουτ 27.296 ἐστὶν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξάκουστος ἢ ἔξοδος αὐτοῦ γεγένηται. Γῆ ἐσεισθη· καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν. Ἔσταξαν οἱ οὐρανοὶ τὴν πνευματικὴν τρο φὴν δηλονότι· λέγει δὲ καὶ τὸ μάννα. Ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τοῦ Σινά. Ἀντὶ τοῦ, ἐν ὄρει Σινά τὸν νόμον ὄρισαντος. Ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰσραήλ. Ἰσραήλ νοῦς ὀρῶν Θεόν. Βροχὴν ἐκουσίαν ἀφοριεῖς, ὁ Θεὸς, τῇ κληρονομίᾳ σου. Βροχὴν μὲν τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶ, κατὰ τό· Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον. Ἐκού σιον δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς νομικῆς λατρείας. Ἐκεῖνα γὰρ οὐκ ἦν αὐτῷ ἐκούσια κατὰ τὸ εἰρημέ νον· Τίς γὰρ ἐξεζήτησεν αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; καὶ τό· Τὰ ὀλοκαυτώματά σου οὐκ εἰσὶ δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἡδυνάν μοι. –Καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτήν. Ἡσθένησε μὲν πάλαι, ὅτε εἰδωλολάτρει· κατηρτίσω δὲ αὐτήν, διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ καλέσας κηρύγματος. Τὰ ζῶά σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ. Ζῶα ἐνταῦθά φησὶ τοὺς τῆς ζωοποιοῦ τροφῆς μετεληφότας. Ἐν αὐτῇ δὲ, τίνοι ἢ τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ; Ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ, ὁ Θεός. Καὶ τί ἠτοίμασεν ἢ ἂ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε; Τίς δὲ ὁ πτωχὸς ἢ περὶ ὧν εἶρηκε, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυ νόμει πολλῇ. Αὐτὸς, φησὶ, τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ δώσει ῥῆμα, εἰς τὸ δύνασθαι κηρύξαι τὸ Εὐαγ γέλιον. Ὅμοιον δὲ

τό· Μὴ μεριμνήσητε τί εἶπητε, ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί εἶπητε. Καὶ οὐχ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς μου τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Τὸ, δυνάμει πολλῇ, πρὸς τὸ, Κύριος δώσει ῥῆμα, οὐ πρὸς τὸ, εὐαγγελιζομένοις, ὡς τινες ἐνόμισαν. Βούλεται γὰρ εἶπεῖν, ὅτι μετὰ πολλῆς· ὁ Θεὸς τῆς ἰσχύος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις, τουτ' ἐστὶ, τοῦ διαγγέλλειν τὰ ἡμέτερα ἀγαθὰ βουλομένοις, αὐτὸς παρέχει τὸν λόγον, ὁ καὶ τὴν ἀφορμὴν τοῦ εὐαγγελίσασθαι. Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ. Αὐτὸς Κύριος ὁ διδούς ῥῆμα τοῖς μυσταγωγοῖς· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀγαπητοῦ λαοῦ· αὐτὸς δέ ἐστι πάλιν ἡ δύναμις αὐτοῦ. Τῇ ὠραιότητι τοῦ οἴκου διελέσθαι σκύλα. Οἶκος μὲν οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστόν· ὠραιότης δὲ τοῦ οἴκου οἱ ἅγιοι αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι. Λέγει οὖν, ὅτι τῇ ὠραιότητι τοῦ οἴκου, τουτέστι τοῖς εὐαγγελισταῖς, αὐτὸς δώσει ῥῆμα, πρὸς τὸ διελέσθαι σκύλα, τουτέστιν ἐλκῦσαι τὰ ἔθνη τῇ πίστει, καὶ σκυλεῦσαι τὸν Σαανᾶν. Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀνὰ μέσον τῶν κλήρων. Πρὸς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους ὁ λόγος. Ἐὰν, φησὶ, δέξωνται ὑμᾶς οἱ κληροῖ. Κληροῦς δὲ τοὺς ἐκ τῶν δύο λαῶν πιστεύσαντας ἔφη. Ἐὰν οὖν, φησὶν, ἀναπαύσησθε ἐν αὐτοῖς, δοθήσονται αὐτοῖς πτέρυγες περιστερᾶς, τὰ μετάφρενα ἐχούσης περικεχρυσωμένα. Λέγει δὲ, ὡς Πνεύματος ἁγίου ἀξιοθήσονται οἱ τοὺς ἁγίους ἀπο 27.297 στόλους δεξάμενοι. Μετάφρενα δὲ τῆς περιστερᾶς κεχρυσωμένα φησὶ, διότι τιμίας ἦτοι σοφὰς τὰς φρένας τῶν δεξαμένων ποιεῖ. Ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς. Βασιλεῖς μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποστόλους τῆς κληρονομίας αὐτοῦ φησὶ. Χιονωθήσονται δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἀποκαθαρθήσονται. Ἐν Σελμών δὲ, ἐν ἀντ' αποδόσει, ἐρμηνεύεται. Λέγει οὖν, ὅτι οἱ δεξάμενοι τοὺς ἁγίους ἀποστόλους τὰς παρὰ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως ἀνταποδόσεις, ἦτοι ἀμοιβὰς, δέχονται τῆς ὑποδοχῆς, τὸν καθαρὸν τῶν ἁμαρτιῶν. Ὅρος τοῦ Θεοῦ ὄρος πῖον. Ὅρος μὲν τὴν Ἐκκλησίαν ὀνομάζει, πῖον δὲ, ὅτι εὐτραφεῖς καὶ λιπαρὰς τῶν ἐν αὐτῇ τὰς ψυχὰς ἀπεργάζεται. Ὅρος τετυρωμένον; ὄρος πῖον· ἵνα τί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα; Καὶ μὴν καὶ τετυρωμένον, τουτέστι γάλακτος μεστὸν, ἀπλουστέρου δηλαδὴ λόγου, κατὰ τό· Γάλα ὑμᾶς ἐπότιστα, οὐ βρῶμα. Ἐπιτιμᾶ οὖν τοῖς τὰς τῶν αἰρετικῶν ἐκκλησίας ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τετυρωμένας. Οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς τὸ δυνάμε νον τρέφειν εἰς ἕξιν πνευματικὴν. ἵνα τί τοίνυν ὑπολαμβάνετε, ὦ οὔτοι, ἕτερα ὄρη εἶναι ἕξω τῆς Ἐκκλησίας τετυρωμένα, καὶ μὴ μᾶλλον τοῦτο μόνον τὸ ὄρος, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ἠδύοκῆσεν κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ; Ὅτι γὰρ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατοικεῖ, δῆλον ἐξ ὧν αὐτὸς ἔφη· Ὡδε κατοικήσω, ὅτι ἡρετισάμην αὐτήν. Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθινοῦντων. Ἄρμα τοῦ Θεοῦ τὰς ἐπουρανίους καὶ νοητὰς δυνάμεις φησὶν, αἷς ἐποχεῖται ὁ Θεός. Ὅμοιον δὲ τῷ εἰρημένῳ· Χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ. Οὔτοι δὲ εἰσι καὶ εὐθινοῦντες, ἅτε ἀπηλλαγμένοι τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἐν τούτῳ οὖν τῷ ἄρματι ἐποχούμενος τῶν μυριάδων αὐτὸς ἐστὶν ὁ Κύριος, ὁ καὶ ἐν τῷ Σινᾶ τῷ ἁγίῳ ὄρει τὸν νόμον δούς. Αὐτὸς δὲ πάλιν ὁ εἰς ὕψος ἀναβάς, λέγει δὲ τὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ αἶχμα λωτεύσας αἶχμαλωσίαν, τουτέστι τὰς αἶχμαλωτισθεῖσας ψυχὰς παρὰ τοῦ διαβόλου ἀνταιχμαλωτεύσας. Τοῦτο γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο λέγων· Ὅτ' ἂν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκῶσω πρὸς ἑμαυτόν. Ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις. Καὶ παρὰ τίνος ἔλαβε δόματα ἀνθρώπων ἢ παρὰ τοῦ Πατρὸς τοῦ εἰρηκότος· Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου; Καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι. Οὐ τοι, φησὶν, οἱ ἄνθρωποι, οὐς ἔλαβες δόματα, πάλαι ἦσαν ἀπειθοῦντες. Ἀλλὰ καὶ τούτοις, φησὶ, κατεσκήνωσας. Ἔστι δὲ δι' ὑπερβατοῦ ἢ διάνοια. Ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις, ὥστε κατασκηνῶσαι ἐν αὐτοῖς, δηλονότι τοῖς διδομένοις. Αὐτοὶ δὲ οὔτοι, φησὶν, οὐς ἔλαβες, πάλαι ἦσαν ἀπειθεῖς. Δῆλον δὲ, ὅτι, ὅτε τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα

ἐλάτρευον. Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητὸς, εὐλογητὸς Κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Ἐπὶ μεγάλῳ κατορθώματι ὕμνον ἀναπέμπει τῷ Θεῷ, ὁ χορὸς δὲ δηλονότι τῶν ἀποστόλων Κατευοδῶσει ἡμῖν ὁ Θεὸς τῶν σωτη 27.300 ρίων ἡμῶν. Σὺ, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ἀνοίξεις θύραν τοῦ λόγου, εἰς τὸ τὴν ὁδὸν τοῦ κηρύγματος κατευοδωθῆναι ἡμῖν. Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τοῦ σώσαι, καὶ τοῦ Κυρίου Κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου. Θαρσεῖ σα φῶς, ὡς καὶ μέχρι θανάτου ἐλθόντας διὰ τὸ κήρυγμα ἐξάξει γενναίως. Αὐτοῦ γὰρ εἶναι φησι τὰς ἐξόδους τοῦ θανάτου. Πλὴν ὁ Θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ· αὐτοῦ μὲν τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ. Ῥυόμενος γὰρ αὐτοὺς ῥύσεται, τῶν ἐχθρῶν δηλονότι συνθραύων τὰς κεφαλὰς. Ἐλήφθη δὲ ἡ λέξις ἐξ ὁμοιώσεως τῶν ὄφρων, οἷ, ἐπειδὴν ἀρθῶσι κατὰ τινός, τότε ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πληττόμενοι ὄλλυνται. Ἔχει δὲ ὁ λόγος ἀναφορὰν καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ. Κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν πλημμελείαις αὐτῶν. Κορυφὴν μὲν τριχὸς πάλιν τὴν κεφαλὴν φησι. Λέγει δὲ, ὡς τούτων συνθλάσει τὰς κεφαλὰς, τῶν ἀμετανόητα ἀμαρτανόντων. Εἶπεν Κύριος· Ἐκ Βασάν ἐπιστρέψω. Βασάν ἐρμηνεύεται πικρία, ἥτοι παραπικρασμός. Λέγει οὖν, ὡς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ παραπικραίνοντος, τουτέστι τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπιστρέψω πρὸς ἑμαυτόν. Ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης. Καὶ τοὺς κατενεχθέντας, φησὶν, εἰς τὸν τῶν ἡδονῶν βυθὸν ἐπιστρέψω πρὸς ἑμαυτόν. Ὅπως ὄν βαφῆ ὁ ποῦς σου ἐν αἵματι. Πῶς ἐπὶ στρέψουσι διδάσκει. Πῶς δὲ ἐπιστρέψουσιν ἢ αὐτῶν ἀναιρεθεισῶν δηλονότι τῶν πονηρῶν δυνάμεων; Κατήγαγον γὰρ αὐτῶν τὸ αἷμα εἰς γῆν, κατὰ τὴν Ἡσαΐου φωνὴν, ὡς καὶ τὸν πόδα αὐτοῦ βαφῆναι ἐν αἵματι. Ἱστορικώτερον δὲ τὰ τοιαύδε γράφει ὁ λόγος. Ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν παρ' αὐτοῦ. Κύνας μὲν τοὺς τῆς νοητῆς ποιμνῆς φύλακας φησι, τοὺς ἀγίους κήρυκας· ὧν δὲ καὶ ἡ γλῶσσα μονονουχὶ τοῦ αἵματος τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἀπογεύεται. Λέγει οὖν, ὡς μονονουχὶ θανάτου αἰτία τῶν πονηρῶν δαιμόνων γενήσεται ἡ τῶν ἀποστόλων φωνή. Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου, ὁ Θεός. Πορείας Θεοῦ φησι τὰς ἐν τῇ οἰκονομίᾳ πράξεις γενομένας· οἷον τὴν διὰ Παρθένου ἀπότηξιν, τὴν τε τῶν σημείων ἐργασίαν, τὴν τε ἀνάβασιν τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τὸν τε θάνατον τὸν γενόμενον οἰκονομικῶς, τὴν τε ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον. Ταύτας τὰς πορείας φανερὰς γεγενῆσθαί φησιν· Αἱ πορεῖαι τοῦ Θεοῦ μου, τοῦ βασιλέως μου τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ. Ὅρα, ὡς σαφῶς τοῦτον τὸν τὰς πορείας πεποιημένον καὶ Θεὸν εἶναι φησι, καὶ βασιλέα ἑαυτοῦ. Καὶ αὐτὸν κηρύττει ὄντα τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ, τουτέστιν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, κατὰ τὸ ὀπίσω εἰρημένον· Κύριος ἐν αὐτοῖς, ἐν Σινᾶ, ἐν ἁγίῳ. Προέφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενοι ψαλλόντων. Ἄρχοντας μὲν τοὺς ἀγίους ἀποστόλους φησι, περὶ ὧν εἴρηται· Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· ψάλλοντας δὲ τοὺς τὰς δι' αἰνέσεως ἀναπέμποντας λογικὰς θυσίας. Λέγει οὖν ὡς οἱ ἄρχοντες ἔφθασαν, ἥτοι ἤρξαντο πρῶτοι τῆς ἐν πνεύ 27.301 ματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας, τῆς εὐαγγελικῆς δηλονότι. Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. Νεανίδας φησι τὰς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἰσχυρὰς γενομένας τῶν πιστευσάντων ψυχὰς, τὰς κατακτυπούσας τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι τὴν ὑπ' οὐρανόν. Ὡν ἐν μέσῳ γεγόνασιν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, δηλονότι τῆς λατρείας ἐξάρχοντες. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ. Πηγαὶ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ εἶεν ἂν οἱ μακάριοι προφηταί, καὶ πρό γε τούτων ὁ νόμος. Λέγει οὖν, ὡς ἄλλοθεν οὐ προσήκεν ἡμῖν τὸν Θεὸν ἢ ἐκ τούτων αὐτῶν ἀρυσόμενους ὕμνολογεῖν. Τοῦτο δὲ φησι διὰ τὰ ἑτερόδοξα τῶν αἰρετικῶν συγγράμματα. Ἐκ γὰρ τῶν νομικῶν καὶ προφητικῶν Γραφῶν ὁ Κύριος εὐλογεῖται πρὸς τῶν δυναμένων ἀντλεῖν ἐξ αὐτῶν σωτηρίου πηγὴν οὐσῶν μετ' εὐφροσύνης ὕδωρ, περὶ οὗ ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ· Ὅς δ' ἂν πῆ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ, ἔξει ἐν ἑαυτῷ πηγὴν ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἐλεγκτέον δὲ τοὺς διαιροῦντας τὴν Παλαιὰν καὶ Νεὰν Γραφήν, ὡς

οὐ δύνανται ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖν τὸν Θεὸν, οὐκ ἔχοντες τὰς τοῦ Ἰσραὴλ πηγὰς, οὐδὲ τὸν Κύριον αὐτῶν· ἅτε καὶ τὴν θεότητα διαιρεῖν τολμῶντες. Ἐκεῖ Βενιαμὴν νεώτερος ἐν ἐκστάσει. Ἐκεῖ, ποῦ, ἢ ἐν μέσῳ τῶν ψαλλόντων; Τίς δὲ ὁ Βενιαμὴν ἢ ὁ μα κάριος ἀποστόλος Παῦλος, ὁ ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν; Τὸ δὲ νεώτερος, διὰ τὸ ὕστερον αὐτῷ τῶν ἀποστόλων ὀφθῆναι τὸν Κύριον. Ἐν ἐκστάσει δὲ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀποκαλύψεων φησι, κατὰ τὸ παρ' αὐτοῦ εἰρημένον. Εἴτε ἐξέστημεν Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦ μεν ὑμῖν. Εἰκότως δὲ αὐτοῦ πρώτου τῶν ἄλλων ἐμνημόνευσεν, ἅτε περισσότερο τῶν ἄλλων κοπιάσαντος. Ἄρχοντες Ἰουδα ἡγεμόνες αὐτῶν. Ἄρχοντες Ἰουδα αὐτῶν τῶν ψαλλόντων ἡγεμόνες, φησι, καὶ ἄρχοντες ἐχειροτονήθησαν. Ἐκ τε τῆς Ἰουδα φυλῆς, ἔκ τε τῆς Ζαβουλῶν, ἔκ τε τῆς Νεφθαλείμ. Καὶ ἐκ μὲν Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλείμ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καθὸ τὸ Εὐαγγέλιον δηλοῖ· ἐκ δὲ Ἰουδα ὁ Λευὶ, ἦτοι Ματθαῖος, καὶ οἱ ἕτεροι τῶν ἀποστόλων. Ἔντειλαι, ὁ Θεὸς, τῇ δυνάμει σου. Δύναμιν τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν φησι, κατὰ τὸ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία. Παρακαλεῖ τοίνυν τὸν Πατέρα ὁ ἀποστολικὸς χορὸς, ἵνα δυναμώσῃ αὐτοῖς, ὃ κατήρτισεν αὐτοῖς. Τί δὲ κατήρτισεν αὐτοῖς ἢ τὸ σῶμα; Αἰτοῦσιν οὖν τῆς φθορᾶς ἀπαλλάξαντα τὴν ἀφθαρσίαν ἐνδύσαι, ὃ καὶ ποιήσει ὁ Κύριος ὅτε κα ταβήσεται ἐξ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί. Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ σοι οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα. Ναὸν μὲν αὐτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν φησι, βασιλέας δὲ τοὺς πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν λέγει, κατὰ τὸ εἰρημένον αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ βασιλεῖον ἱεράτευμα. Φησὶν οὖν, ὡς οἱ κεκλημένοι διὰ τῆς πίστεως ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου ναοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ δῶρα αὐτῷ προσκομίσουσι· δηλὸν δὲ, ὅτι νοητὰ. 27.303 Ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου. Ἐπειδὴ πολλοὶ οἱ τῇ κατὰ Θεὸν πολιτεία τῶν ἁγίων δυσμεναίνοντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες, τούτου χάριν εὐχεται ἐπιτιμηθῆναι αὐτοὺς θηρία ὄντας καλάμου. Κάλαμος δὲ τόπος ἐστὶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, ὃν διώδευον οἱ ἀνιόντες εἰς Ἱερουσαλήμ. Οὗτος δὲ δὴ ὁ κάλαμος καὶ μεστὸς λεόντων ἐστὶν ἐμφωλευόντων παρὰ τὸ ἔλος· οἱ καὶ ἐπεβούλευον τοῖς ἀνιοῦσιν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὡσπερ οὖν τοῖς ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ ἀνιοῦσιν ἐπεβούλευον οἱ λέοντες, οὕτως καὶ τοῖς ἐν τῇ νοητῇ Ἱερουσαλήμ ἀνιοῦσιν ἐπιβουλεύουσιν οἱ νοητοὶ λέοντες. Ἡ συναγωγή τῶν ταύρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τῶν λαῶν. Ἐτέρους ἕναν τῶν κηρύγματι φησι. Τίνες δὲ οὗτοι, ἢ οἱ ἄρχοντες τοῦ τῶν Ἰουδαίων δήμου, οἱ καὶ ταῦροι προσηγορεύθησαν; δαμάλεων ὠνομασμένων τοῦ λαοῦ. Ὅτι δὲ ταῦροι προσηγορεύθησαν, δηλὸν ἐκ τοῦ· Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοὶ, ταῦροι πίνοντες περιέσχον με, οἵτινες καὶ τὸ πλῆθος εἰς τὸν κατὰ τῶν κηρύκων ἔγειραν πόλεμον. Τοῦ ἐκκλεισθῆναι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ ἀργυρίῳ. Ἀργύριον μὲν τὰ θεῖα λόγια. Λέγει δέ· Διὰ τοῦτο ἐπιτίμησον τοῖς νοητοῖς καὶ αἰσθητοῖς ἐχθροῖς, ὅπως ἂν μὴ οἱ τοῦ Εὐαγγελίου κήρυκες συγκλεισθῶσι τοῦ μὴ κηρύττειν ἔτι. Ἡ καὶ οὕτως· Ἐπιτίμησον, φησι, τούτοις τε κάκεινοις· ὅπως ἂν μὴ ἐκκλεισθῶσι τοῦ κηρύττειν οἱ κήρυκες. Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα. Τὰ νοητὰ δηλονότι· πολέμους δὲ τοὺς κατὰ τῶν ἁγίων. Ἦξουσι πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου, Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ. Ὡς διασκορπισθέντων καὶ δεθέντων τῶν ἐχθρῶν τῶν νοητῶν, λοιπὸν ἐπὶ τὸ κήρυγμα δραμοῦνται Αἰγύπτιοί τε καὶ Αἰθίοπες. Σημαίνει δὲ διὰ μὲν τῶν Αἰγυπτίων τοὺς ἄγαν εἰδωλολάτρους καὶ ἐναντίους τῇ πολιτεία τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ δὲ τῶν Αἰθιόπων τὰ πέρατα τῆς γῆς. Πῶς δὲ προσέδραμεν ἡ Αἰθιοπία εἰς τὸ κήρυγμα, ἔξεστιν ἀπὸ τοῦ εὐνοῦχου Αἰθίοπος ἰδεῖν. Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, ἄσατε τῷ Θεῷ. Δηλοῖ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα ἔθνη μετὰ τῶν ἰδίων βασιλέων πιστεύσουσιν εἰς Χριστόν. Ψάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειδὴ τὸ πάθος ἐκήρυξεν ἐν τοῖς ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν μέχρις ἄδου κατὰ τὰς βίβλους, τούτου χάριν

καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς αὐτοῦ κηρύττει ἀναφοίτησιν. Τὸ δὲ, κατ' ἀνατολὰς, παραβολικόν ἐστίν. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἄνεισι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Κύριος οἶονεὶ ἀπὸ τῶν τοῦ ἄδου μυχῶν ἐπέβη τοῦ οὐρανοῦ τὸν οὐρανόν. Ἴδου δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως. Φωνὴν δυνάμεώς φησι τὴν ἐγειρούσαν πάντας τοὺς νεκρούς· καθὼς ἐν κελεύσματι αὐτοῦ ἀναστήσονται. Δότε δόξαν τῷ Θεῷ. Οὕτω καὶ Παῦλος· Δοξάσατε, φησί, τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν· ἅτινά ἐστιν αὐτοῦ. Δίκαιον γὰρ τὸν εὐεργέτην διὰ πάντων δοξάζειν. Ἐπὶ τὸν 27.305 Ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις. Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ Θεός. Ἐπειδὴ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας μνήμην ὁ λόγος πεποιήται, καθ' ἣν πάντας ἀναστήσει τοὺς νεκρούς, τούτου χάριν καὶ τὰς διαφορῶς ἀποδοθησομένας τοῖς ἀγίοις τιμὰς ἡμᾶς διδάσκει, καὶ τὰ διάφορα τῶν ἀγίων τάγματα. Καὶ τὰ μὲν τάγματα διὰ τε τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ τε τῶν νεφελῶν, διὰ τε τῶν ἀγίων, διὰ τε τοῦ λαοῦ κατασημαίνει· τὰς δὲ τιμὰς διὰ τε τῆς μεγαλοπρεπείας, διὰ τε τῆς δυνάμεως, διὰ τε τοῦ θαύματος, διὰ τε τοῦ κράτους διαδείκνυσιν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις εὐλογητὸν τὸν Θεὸν φησιν εἶναι. Δὴ λον γὰρ, ὅτι ἐν ἐκείναις γενόμενοι οἱ ἅγιοι ταῖς μοναῖς, ταῖς ἐπουρανίοις δὲ δηλονότι, ἀδιαλείπτως εὐλογήσουσι τὸν Θεόν, τὴν τῶν ἄνω πνευμάτων τάξιν μιμούμενοι. Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων, τῷ Δαυΐδ.

ΨΑΛΜΟΣ ΞΗ΄. Ὑπόθεσις. Περιέχει ὁ ψαλμὸς προσευχὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος προσφερομένην, τὰς τε αἰτίας δι' ἃς αὐτῷ τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσήνεγκαν θάνατον. Ἔτι τε αὐτὸ τὸ πάθος διηγεῖται σαφῶς, καὶ τὰς μετὰ τὸ πάθος τοῖς Ἰουδαίοις συμβησομένας συμφοράς· πρὸς δὲ τοῦ τοις καὶ εἰσαγωγὴν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, τῆς τε ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας τὴν διδασκαλίαν, εἰς ἣν καὶ περιγράφει τὸν ψαλμόν. Ὅτι δὲ πᾶσαν ἦν ἠύξατο ὁ Σωτὴρ προσευχὴν, ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἠύξατο, τοῦτο ἐπισημαίνει ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ψαλμοῦ, καὶ φησιν, Ὅτι ἐξῆ κούσε τῶν πενήτων ὁ Κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν. Σώσόν με, ὁ Θεός, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐπειδὴ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀνέλαβε, περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· εἰκότως καὶ προσεύχεται ῥυθθῆναι ἐκ τῶν πειρασμῶν, χειμάρρου δίκην κυκλωσάντων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν. Ἐνεπάγην εἰς ὕλην βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ταῦτα γὰρ ἡ ἀνθρωπεία φύσις ἐπεπόνθει, κατενεχθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰς θάνατον, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ ἄδου χῶρον· ὃν καὶ ὕλην βυθοῦ καὶ θαλάσσης βάθος ἐν τοῖς παροῦσιν ὀνομάζει. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου. Τίνα ἦν ἃ ἔκραξε, καὶ ἐπὶ τίσιν, ἐν τοῖς ἐξῆς σαφῶς ἐδίδαξεν, εἰπὼν· Ῥυθθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων, καὶ Μὴ με καταποντισάτω καταγιγῆς ὕδατος, καὶ τὰ ἐξῆς ἐπιλεγόμενα. Ἡύχετο γὰρ, ὡς ἔφην, ὑπὲρ τῆς ἀνθρώπου φύσεως· ὅπως καταργηθῆ τοῦ θανάτου τὸ κράτος, μὴ συγκλείοντος κατ' αὐτῆς τὸ στόμα τοῦ ἄδου· διὸ καὶ λέγει· Μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντές με δωρεάν. Πολλοὶ γὰρ οἱ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐπίβουλοι δαίμονες, οἱ μηδὲν ἡδικοῦμένοι παρ' ἡμῶν, καὶ σπεύδοντες ἀνελεῖν. 27.308 Ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Δείκνυσιν, ὡς ἀδίκως ἢ κατ' αὐτοῦ ψῆφος ἐξενήνεκται. Ὁ Θεός, σὺ ἔγνωσ τὴν ἀφροσύνην μου. Ἀφροσύνην φησὶ τὴν νομισθεῖσαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις μωρίαν, τὴν τοῦ πάθους φημί. Γέγονε γὰρ, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀπόστολον, ὁ τοῦ Κυρίου σταυρὸς Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία. Σὺ οὖν, ὦ Πάτερ, φησὶν, ἔγνωσ τὴν διὰ τοῦ σταυροῦ οἰκονομίαν. Τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ γέγονεν ὑπήκοος τῷ Πατρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Καὶ αἰ

πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρῦβησαν. Ὅμοιον τῷ· Τὸν μὴ γνόντα ἀμαρτίαν ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἐποίησε. Καὶ τοῦτό ἐστι τό· Ἀπὸ σοῦ οὐκ ἐκρῦβησαν. Μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε, Κύριε, Κύριε τῶν δυνάμεων. Τὸ μὲν, ἐπ' ἐμὲ, ἀν τὶ τοῦ, δι' ἐμὲ, ἦτοι διὰ τοῦ ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν πάθους· τὸ δὲ, Μὴ αἰσχυνθείησαν, ἀντὶ τοῦ, μηκέτι αἰσχυνθείησαν, ὡς πάλαι αὐτῶν ἡσχυνομένων δι' ἦν ὑπέμειναν φθοράν. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος· Ἐπειδὴ ἐγὼ, φησὶ, κατεδεξάμην ὑπὲρ αὐτῶν γεύσασθαι θανάτου, ἀναιρεθεῖν ἢ πάλαι κατ' αὐτῶν γενομένη διὰ τὸν θάνατον αἰσχύνῃ. Αἰσχύνῃ γὰρ ἦν τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ κτισθέντος ἀνθρώπου βασιλεύων ὁ θάνατος. Σὴ μαίνει οὖν, ὡς διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως ἐκ μέσου γενήσεται ὁ θάνατος. Συνῆπται οὖν ἐν ταύτῃ τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ ὁ ἕτερος στίχος, ὁ τούτου παρόμοιος· Μηδὲ ἐντραπήθησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε. Καλῶς καὶ ἄνω εἶπε τὸ, ἐπ' ἐμὲ, καὶ ὧδε. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ προτρέψας, ἠττηθεὶς αἰσχύνῃν ἔφερε τοῖς πεισθεῖσιν, ὡς ἀπάτη καὶ εὐκολία τὸν κίνδυνον ἐλομένοις. Ὅτι ἔνεκά σου ὑπήνεγκα ὄνειδισμόν. Αἰτῶ, φησὶν, ἐκποδῶν γενέσθαι τὸν θάνατον· ἐπειδὴ καὶ σοι γεγονῶς ὑπήκοος, αὐτὸν ἀναδέδειγμα. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου. Τοῦτό φησι διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πάθους παρὰ πάντων ἐγκατάλειψιν. Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με. Ἠρνήσαντό με, φησὶν, ἐπειδὴ ἤλεγχον ἀσεβεῖς αὐτοὺς γε νομένους περὶ τὸν οἶκον τὸν σόν. Διηγεῖται δὲ τὴν ἱστορίαν σαφῶς ὁ Ἰωάννης· ὅτε ἐξέβαλε μετὰ φραγγελίου ἐκ τοῦ ἱεροῦ. Καὶ οἱ ὄνειδισμοὶ τῶν ὄνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμὲ. Οὐ μόνον ξένος ἐγενήθην, φησὶ, καὶ ἀπηλλοτριωμένος, ἀλλὰ καὶ ὠνειδιζόμενος ἐξ ἐκείνων τῶν ἀπὸ πονηρῶν πράξεων ὄνειδιζόντων σε. Δι' οὐδὲν δὲ ἕτερον τὰ τοιαῦτα ἔπασχον ἢ διὰ τὸν ζῆλον τοῦ οἴκου σου. Καὶ συνεκάλυψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχὴν μου. Ἄλγῶν, φησὶ, διὰ τὴν ἐσομένην αὐτῶν ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν, τὸ καὶ τὸ ἐποίουν. Οἱ δὲ ὑπὲρ ὧν τὰ τοιαῦτα ἔδρων, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ ἐπὶ στόμα τος ἐμὲ ἔφερον, ἄς ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιούμην κακοπαθείας ὄνειδιζόντές με. Ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρὸς σέ, Κύριε. Εἰ καὶ πονηρὰ, φησὶν, ἀνταπεδίδοσάν μοι ἀντὶ ἀγαθῶν, ἀλλ' οὖν τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ οὐ παύομαι ποιοῦμε 27.309 νος προσευχάς. Καὶ τοῦτο δηλὸν ἐξ ὧν παρέθηκεν αὐτὸν ὁ εὐαγγελιστῆς, καὶ παρὰ τῷ σταυρῷ ὑπὲρ τῶν σταυρῶντων εὐχόμενος. Καιρὸς εὐδοκίας. Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γε νόμιμον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ. Ὁ εἰς τοῦτο ἐλθὼν φησὶ· Καιρὸς εὐδοκίας, ὁ Θεός. Σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ. Ταῦτα ἦν ἃ καὶ προσευχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἔκραζεν, ὡς καὶ λέγειν αὐτόν· Ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου. Τὸ δὲ, ἐβραγχίασε, τὸ ἐκτενὲς τῆς προσευχῆς κατασημαίνει. Μὴ με καταποντισιάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπιέτω με βυθός. Ὅρου καὶ κατάρας φρικτῆς προκειμένης, ἵνα κἂν ἄγγελος εὐαγγελίσηται, ἢ δι δάξῃ ἡμᾶς παρ' ὃ ὁ Παῦλος ἐδίδαξεν, ἀνάθεμα ἔστω. Τίς ἐστὶν ὁ ὑπερκεφαλήσαι Παῦλον, μᾶλλον δὲ τὸν ἐν αὐτῷ λαλοῦντα Χριστὸν δυνάμενος; Οὐκοῦν καὶ εἰς ἑαυτὸν τὴν τοιαύτην εὐχὴν ἀναφέρει, καὶ μαρτυρεῖ λέγων ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, τουτέστιν ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐρχόμενος, δεήσεις τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, τουτ' ἐστὶ πρὸς τὸν Πατέρα, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῶν προσήνεγκε, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας· καίπερ ὧν Υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. Ἐνταῦθα Παῦλος, μᾶλλον δὲ ὁ ἐν αὐτῷ λαλῶν Χριστός, καὶ τὰ σεισηγμένα καὶ λείποντα τοῖς εὐαγγελισταῖς ἡμᾶς ἐδίδαξε, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῶν λέγων γενέσθαι τὴν προσευχὴν, τοῦ, Πάτερ, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, οὐκ ἐν ὑποκρίσει, οὐκ ἐπὶ τὸ δελεᾶσαι τὸν Σατανᾶν, οὐ τὸ τοῦ κόσμου οἰκειούμενος θέλημα· ἀλλ' ἐξ οἰκείου προσώπου ὁ Χριστὸς οἰκονομικῶς ἐκουσίως προσεύχεται μετὰ κραυγῆς, μετὰ

δακρύων, μετὰ ἰδρώτων καὶ θρόμβου αἵματος, μετὰ ἀγγέλου ἐνισχύοντος, καὶ οἰονεὶ παρακαλοῦντος καὶ παρηγοροῦντος αὐτὸν, καὶ περ Υἱὸς Θεοῦ ἀληθῶς ὑπάρχων. Ἄλλὰ καὶ ἐν ἀγωνίᾳ γενόμενος προσήχετο, ὡς φησιν ὁ εὐαγ γελιστῆς, ἀλλὰ καὶ ἔκτενέστερον, ἀλλὰ καὶ δις, καὶ τρίς τὴν εὐχὴν τῷ Πατρὶ προσάγει. Τοῦ οὖν Παύλου, μᾶλλον δὲ πάλιν λέγω τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐν αὐτῷ τῷ Παύλῳ λαλοῦντος, εἰς ἑαυτὸν ἀναφέροντος τὴν τοιαύτην προσευχήν· τίς ἐστὶν ὁ παραχαράξαι δυνάμενος, ἃ αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ ἑαυτοῦ ἐμαρτύρησεν; Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου. Ἐπειδὴ ἀποστραφεῖς ἦν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν τὴν ἀνθρώπου φύσιν, τούτου χάριν πάλιν αὐτὸν ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὴν τὸ πρόσωπον παρακαλεῖ. Πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρωσαι αὐτήν· ἐκ τοῦ κατασχόντος, δηλονότι τοῦ θανάτου. Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥύσαι με. Ἐξ ἧς πεπόνθαμεν ἀδικίας παρὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ ταύτης ἐπὶ τὸν ἔλεον τὸν ἡμέτερον διεγείρει τὸν Πατέρα. Σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὄνειδισμόν μου. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ· Ὅτι ἔνεκέν σου ὑπήνεγκα ὄνει 27.312 δισμὸν. Ὀνειδισμόν προσεδόκησεν ἡ ψυχὴ μου. Ἐντεῦθεν ἡμῖν τὸ πάθος διηγεῖται· ὃ σαφῶς καὶ οἱ εὐαγγελισταὶ διηγῆσαντο. Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα. Ἐντεῦθεν τὰ συμβησόμενα τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ τὸ πάθος κατασημαίνει. Ὅμοιον δὲ ὡσεὶ λέγοι· Τὰ παραπλήσια ὑπομείνοιεν ὧν πείραν παρ εσκεύασάν με λαβεῖν. Οὐαὶ γὰρ πονηρῷ, ὅτι πο νηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ. Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν. Πῶς γὰρ οὐκ ἐσκοτίσθησαν, μὴ δεξάμενοι τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον; Καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. Οὐ γὰρ πρόσκαιρος αὐτοῖς, ὡσπερ ἐπὶ Βαβυλωνίων, γέγονεν ἡ αἰχμαλωσία. Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἡρημωμένη. Τοῦτό φησι διὰ τὴν πόρθησιν τὴν συμβᾶσαν τῇ Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. Ἐξ αὐτῶν δηλονότι· οὐ γὰρ τις τῶν Ἰουδαίων ἔτι τὰς ἐν Ἱερουσαλήμ κατοικεῖ σκηνάς. Ὅτι ὄν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν. Αἰτίας παράθεσις δι' ἣν τὰ τοιαῦτα πείσονται. Ὅμοιον δὲ τῷ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα. Τοῦτον οὖν, φησὶ, τὸν κατὰ σὴν εὐδοκίαν ἐν παταγμῷ διὰ τὸ πάθος γενόμενον αὐτοὶ οὐ παρα δεξάμενοι, ἔξω που τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἀπήλασαν. Καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου παρέθηκαν. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, οἱ δὲ καὶ θανάτῳ περιέβαλον. Πρόσθετες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Καὶ τοῦτο λέγει, ἐπειδὴ μετὰ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτὸν ἐσυκοφάντησαν. Καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. Πόρρω γενήσονται, φησὶ, τῆς τοῖς δικαίοις ἀποδοθησομένης τρυφῆς. Ἐξαιφθῆτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων. Εἰ καὶ ἐνεγράφησαν, φησὶ, κατὰ τὸ αὐτῶν εἶναι τὰς ἐπαγ γελίας, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ καὶ τὰ ἐποίησαν, εἰκότως ἐξαιφθῆσονται. Πτωχὸς καὶ ἀλγῶν εἰμι ἐγώ, ἡ σωτηρία σου, ὁ Θεὸς, ἀντελάβετό μου, κ.τ.λ. Ἐντεῦθεν ἡ εὐαγγελικὴ πολιτεία κηρύττεται, ἧς ἤρξεν ὁ κατὰ Θεὸν πτωχός· ᾧ καὶ εἴρηται· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Εἰσέρχεται δὲ οὗτος ὁ πτωχὸς χορὸς εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ παρὰ τοῦ Μονογενοῦς. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός. Ἐπαγγέλλεται δὲ μηκέτι τὰς δι' αἱμάτων προσφέρειν θυσίας· τὰς δι' αἰνέσεως δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικῆς ὥδης. Ἰδέτωσαν πτωχοὶ, καὶ εὐφρανθήτωσαν κ.τ.λ. Ταῦτα γνόντες, φησὶν, οἱ τῷ πνεύματι πτωχοὶ, ἀγαλλιασθήσονται. Λέγουσι δὲ ταῦτα οἱ ἀπόστολοι διὰ τοὺς δι' αὐτῶν πιστεύσαντας εἰς Χριστόν. Ὅτι εἰσήκουσε τῶν πενήτων ὁ Κύριος. Καὶ ποίας εὐχῆς, ἢ ἧς ὑπὲρ αὐτῶν ἠύχετο ὁ Μονογενής; Περὶ τίνος δὲ ἠύχετο, ἢ ῥυσηθῆναι αὐτοὺς ἐκ τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν; Διὸ φησὶ· Καὶ τοὺς πεπεδημένους 27.313 αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσε. Διέρρηξε γὰρ πάντων τὰ δεσμὰ, εἰρηκῶς τοῖς ἐν δεσμοῖς, Ἐξέλθετε· καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, Ἀνακαλύφθητε. Καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσε. Καὶ οὐ διέπτυσεν ἡμᾶς ἐν συμφοραῖς ὄντας,

καλῶς δὲ αὐ τοὺς πεπεδημένους εἶπε δι' ὧν ἔπασχον ταῦτα. Αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ. Εἰ χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετα νοοῦντι, πολλῶ πλέον χαρήσονται συμπάσης ἔλευθε ρωθείσης τῆς γῆς. Εἰ δὲ οὐρανὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἄνθρώπων χαίρει σωτηρία, καὶ αἰνεῖ ἐπὶ τούτῳ τὸν Θεόν· πολλῶ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ οἱ σωθέντες ἐπὶ τῆς γῆς αἰνέσουσι τὸν σώσαντα· διὸ προσέθηκε· Θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἔρποντα ἐν αὐτοῖς. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ καὶ ἐν ταῖς νήσοις ἔμελλον τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ παραδέχεσθαι. Τὸ δὲ, ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ. Ὅτι ὁ Θεὸς σώσει τὴν Σιών, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τῆς Ἰουδαίας. Τίνα φησὶν εἶναι τὴν Σιών ἢ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἧς καὶ αἱ πόλεις ὠκοδομήθησαν, αἱ διεγερμέναι δηλονότι τῶν ἀνθρώπων ψυχαί; Πεσοῦσαι γὰρ ἦσαν ὅτε ἠγνόουν τὸν Θεόν. Αὐταὶ δὲ εἰσιν αἱ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἀνεγερθεῖσαι. Ἰουδαία γὰρ ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται. Καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ, καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν. Οἱ νῦν, φησὶν, αἰχμάλωτοι, τῆς ἐπανόδου τυχόντες, καὶ τὰς οἰκείας οἰκοδομήσουσι πόλεις, καὶ κατοικήσουσιν αὐτάς. Οὐκ αὐτοὶ δὲ μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ τούτων παῖδες καὶ οἱ ἔκγονοι· τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν. Καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων αὐτοῦ καθέξουσιν αὐτήν, καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου κατα σκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ. Δουλοὶ μὲν αὐτοῦ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, ὡς Παῦλος, δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ· σπέρμα δὲ αὐτῶν οἱ δι' αὐτῶν εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες. Εἰς τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυῖδ, ΕΘ΄. Εἰς ἀνάμνησιν εἰς τὸ σώσαί με Κύριον. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος, ἀξιούσης εἰς τὸ βοηθεῖν αὐτῇ διαναστῆναι τὸν Θεόν. Οὕτω γὰρ συνέβαιεν ἐντραπήναι μὲν τοὺς ἀντικειμένους αὐτῇ πολεμίους δαίμονας, εὐφραν θῆναι δὲ τοὺς ὅσοι χαίρουσιν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτῆς. Ὁ Θεὸς, εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχευς, κ.τ.λ. Αἰσχυρῆταισαν καὶ ἐντραπήτωσαν. Διαμάρ τοιεν, φησὶν, οἱ τῆς ἐμῆς σφαγῆς ἐφιέμενοι, καὶ τὴν ἐντεῦθεν αἰσχύνην καρπώσαιντο. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω, κ.τ.λ. Καὶ πάλιν κἀνταῦθα ἐν τοῖς παροῦσι στίχοις ἐπαρᾶται μὲν τοῖς αὐτὸν ἐπιβουλεύουσι, καὶ θέλουσιν αὐτὸν κακῶς παθεῖν· καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· Οἱ τοῖς ἐμοῖς κακοῖς ἐφηδόμενοι τράποιντο εἰς φυγὴν μετὰ αἰσχύνης, τὴν ἐμὴν ὀρῶντες μεταβολήν. Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυρόμενοι. Οἱ ἐπὶ τῷ γενομένῳ μοι πάλαι πτώματι διὰ τὴν τοῦ θανάτου κατάραν ἐπιχαρέντες 27.316 Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης. Ἄντι τοῦ, Τῆς τῶν προειρημένων δικαιοσύνης ἐστέρημαι, καὶ πτω χία συζῶν, τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἔχω τὸν πλοῦτον· διὸ τῆς σῆς ἐπικουρίας ἰκετεύω τυχεῖν. Βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σὺ, Κύριε, μὴ χρονίσης. Τῆς σῆς γὰρ προμηθείας τετύχηκα. Ἐπάκουσον ὅτι τά χιστα, καὶ μὴ ἀναβάλη τὴν αἴτησιν.

Τῷ Δαυῖδ ΨΑΛΜΟΣ, εἰς τὸ τέλος, τῶν υἱῶν Ἰωναδάβ, καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων. Ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. Ο΄. Ὑπόθεσις. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰωναδάβ γεγόνασιν ἄνδρες εὐλαβεῖς τε καὶ δίκαιοι, καὶ τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν φύλακες ἀκριβεῖς, καὶ οὕτω θεοσεβεῖς καὶ τὸ ἦθος χρηστοὶ, ὡς καὶ μάρτυρα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς γενέσθαι Θεὸν τῷ προφήτῃ διαλεγόμενον Ἰερεμῖα. Ἐπὶ τούτων δὲ καὶ ἡ πρώτη τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ Χαλδαίων αἰχμαλωσία γεγένηται. Σχοῖεν δ' ἂν οὗτοι πρόσ ωπον τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ, τοῦ καὶ σφόδρα τὰς τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς φυλάξαντος ἐντολάς, καὶ τοὺς ἐπαίνους εἰληφότος διὰ τῶν πρὸς αὐτοὺς εἰρημένων μακαρισμῶν. Ὅμοίως γοῦν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν ἀποστόλων, φημὶ, ἡ πρώτη τῆς Ἱερουσαλήμ αἰχμαλωσία ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγένετο. Εἰς ἀγονταὶ οὖν οὗτοι οἱ θεοφιλεῖς, τουτέστιν ὁ ἀποστολικὸς χορὸς, διὰ τοῦ προκειμένου ψαλμοῦ εὐχὴν τε καὶ εὐχαριστίαν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀναφέροντες τῷ Θεῷ, ἐφ' οἷς θλιβομένους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν διωκόντων

διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἀπό τε τῶν νοητῶν ἐπιβούλων τῆς αὐτῶν ψυχῆς δαιμόνων διέσωσεν· ἔτι τε ὑπισχνούμενοι μόνας τὰς δι' αἰνέσεως ἀναπέμπειν θυσίας, ἀπηλλαγμένοι δηλονότι τῆς κατὰ νόμον λατρείας. Ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπιστα, μὴ καταισχυνθῆιν εἰς τὸν αἰῶνα. Μέγα θάρσος τῆς πεποιθήσεως αὐτῷ προβάλλεται, τὴν ἐπὶ τῷ Θεῷ ἐλπίδα. Ἐν τῇ δι καιοσύνῃ σου ῥυσαί με. Δικαιοσύνη τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός, δι' οὗ ἐρρύσθημεν τῆς κατεχούσης ἡμᾶς ἄμαρ τίας εἰς φθοράν. Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν. Εἰδὼς ὁ ἀποστολικὸς χορὸς, ὡς αὐτὸς ἐπήγγελται τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν ἔσεσθαι τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν ἔργῳ εἰς ἑαυτὸν πληροῦσθαι παρακαλεῖ. Ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ πέτρα, ἐφ' ἣν οἱ οἱ κοδομηθέντες τὸν θεμέλιον ἔχομεν· καὶ αὐτὸς τὸ τεῖχος τὸ συνέχον ἡμᾶς, πρὸς τὸ μηδὲν παθεῖν ἐξ ἐπιδρομῆς κακῶν. Ἀπάλλαξόν με, φησὶ, τούτων τῶν κρατούντων, καὶ ὑπὸ τὴν δουλείαν ὡσπερ χειρὶ τινι ἀγόντων ἀνδρῶν, ἁμαρτίας πεπληρωμένων, ἀνόμων τε καὶ ἀδίκων. Ὁ Θεὸς μου, ῥυσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. Τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τῶν Ἰουδαίων φησὶν· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ καὶ παράνομος καὶ ἄδικος· παράνομος μὲν, ὅτι τοὺς ἁθῶους κατέκρινεν· ἄδικος δὲ, ὅτι οὐδεμίαν εἰς αὐτοὺς εἶχεν εὐλογον πρόφασιν. 27.317 Ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου, Κύριε, Κύριε, ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου. Ῥυσαί με, φησὶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λαοῦ, διότι καὶ διὰ σὲ τὰ τοιαῦτα ὑπομένω καὶ διὰ τὴν εἰς σὲ ἐλπίδα, ἣν ἐδεξάμην ἐκ τῆς πρώτης καὶ ἐξ ἀρχῆς μου διὰ σοῦ γεννήσεως, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. Ἐπὶ σὲ ἐπεστηρίχθη ἀπὸ γαστροῦ. Δείκνυσιν, ὡς ὁ Χριστὸς δι' ὃν τὰ τοιαῦτα ὑπέμενον, αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ ἔτι κυομένους αὐτοὺς ἐν γαστρὶ τῇ δημιουργικῇ ἑαυτοῦ προνοία ἐξαγαγὼν εἰς φῶς. Ἐκ κοιλίας μητρός μου σύ μου εἶ σκεπαστής. Ἐπει δὴ, φησὶ, σὺ αὐτὸς ὁ Κύριος, καὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός μου ἔτι ὄντα ἔσκεπες τῇ θείᾳ σου δυνάμει, καὶ ἐρρύσω ἐκ τοῦ παρανομοῦντος λαοῦ· τούτου χάριν καὶ αὐτὸς ἐγώ, ἅτε τῆς οὕτω συνεχοῦς ἠσθημένου εὐεργεσίας, οὐ παύομαι τοὺς εἰς σὲ ὕμνους ἀναπέμπων διηνεκῶς. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου διαπαντός. Σὲ ὕμνων καὶ δοξάζων διατελῶ, καὶ διὰ τῆς σῆς προνοίας ἐγε νόμην περίβλεπτος. Ὡσεὶ τέρας ἐγενήθη τῶν πολλοῖς. Τέρας μὲν τὸ παράδοξον καὶ μέγα τι φησὶν· ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Εἰ καὶ ἤρθη ὑψοῦ, φησὶ, καὶ μέγας τις καὶ ἐξαίρετος ἐν τοῖς πολλοῖς τεθάρση μαι ἔθνεσιν· ἀλλ' οὐκ οἰκεία δυνάμει τὸ τοιοῦτον ἔσχον ἀγαθόν. Σὺ γὰρ ἦς αὐτὸς ὁ κράτιστόν με καὶ γενναῖον διὰ τῆς σαυτοῦ βοηθείας ποιῶν. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, ὅπως ὕμνήσω τὴν δόξαν σου. Ἐπειδὴ τῶν τοιούτων ὑπαρχθεισῶν μοι εὐεργεσιῶν, ἄνθρωπος ὢν, οὐ δύναμαι τὰς ἀξίας ἀποδοῦναι ἀμοιβάς· τούτου χάριν ἐκ τῆς σῆς σοφίας αἰνέσεώς μου τὸ στόμα πληρωθῆναι ἀξιῶ· οὕτω γὰρ καὶ μόλις τὴν σὴν δόξαν ὕμνησαι δυνησομαι. Ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Ἐπειδὴ, πληρωθέντος μου τοῦ στόματος αἰνέσεως, φησὶ, τὴν σὴν δόξαν ἄρξωμαι ὕμνεῖν, ὕμνήσω καὶ διὰ πάσης ἡμέρας τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Δόξαν δὲ ἦν ἐπὶ γῆς ἐποίησατο οἰκονομίαν φησὶ, δι' ἣς ἐπλήρωσε τὴν γῆν τῆς δόξης αὐτοῦ. Μεγαλοπρέπειαν δὲ τὴν θεότητα λέγει, δι' ἣς πάντα ἐκεῖνα ἀνομαλῶς εἰργάσατο. [Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως. Δυνατὸν μὲν διαπαντὸς αἰνεῖν τὸν Θεόν, καὶ διαπαντὸς εὐλογεῖν, καὶ διαπαντὸς σωφρονεῖν· πῶς δὲ δυνατὸν διαπαντὸς ἐλπίζειν; Ὁ γὰρ ἐλπίζων διαπαντὸς, οὐδέποτε τυγχάνει τοῦ πράγματος ἐκείνου, οὗ ἐλπίζει τυχεῖν. Καὶ ὁ μὲν ἐρεῖ τὸ, διαπαντὸς, οὐ κατὰ τοῦ πλάτους τῶν αἰώνων τεθεῖσθαι, ἀλλὰ κατὰ τῆς ζωῆς τῆς αἰσθητῆς· ἕτερος δὲ καὶ κατὰ τοῦ πλάτους τῶν αἰώνων τὸ διαπαντὸς ἐκλήψεται, ἵνα ἢ τὸ πέρας τῆς ἐλπίδος ἢ γνῶσις τῆς ἀγίας Τριάδος.] Μὴ ἀπορρίψης με εἰς καιρὸν γήρωσ. Γῆρας ἐν ταῦθα τὴν ἀσθενειάν φησι. Λέγει οὖν, ὅτι Μὴ γένοιτο, ὧ Δέσποτα, καιρὸς καθ' ὃν ἀσθενῆς ὢν ἐπιδειχθῆιν!

Εύχεται οὖν μηδέποτε τῆς εἰς Χριστὸν ἐλπίδος ἐκπε σεῖν. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ἰσχύς ἡμῶν. Ἐν τῷ ἐκλεί 27.320 πειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπης με. Εἰ καὶ συνέβη ἄνθρωπον ὄντα, φησὶ, ποτὲ ἀμαρτεῖν, μὴ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐγκαταλίπης με, Κύριε· ἀλλὰ ἀνακά λεσαι πάλιν ὡς φιλάνθρωπος. Ὅτι εἶπον οἱ ἐχθροὶ μου ἐμοί. Τὸ, Ὅτι εἶπον, ἀντὶ τοῦ· Μήποτε εἴποιεν οἱ ἐχθροὶ μου, Ἐπιθώμεθα αὐτῷ· ἔσται γὰρ ἡμῖν εἰς προνομήν, μὴ ἐπικουροῦν τος Θεοῦ. Ὁ Θεὸς μου, μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκεῖνοι ταῦτά φασι, μὴ ἐπιμήκιστον ὑπερθῆς τὴν βοήθειαν. Ὁ Θεὸς μου, εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Αἰσχυρνήτωσαν καὶ ἐκλειπέτωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχὴν μου. Ἐπειδὴν, ἐκείνων ἐπιτιθε μένων, φησὶ, διὰ τὸ δόξαι με ἐγκαταλειφθῆναι παρὰ σοῦ, εἰ βοηθήσῃς αὐτὸς, αὐτοὶ εἰς αἰσχύνην ἀποστρα φήσονται, ἅτε ματαίας εὐρόντες, ἅς κατὰ τῆς ψυχῆς μου ἐποίησαντο διαβολάς. Τίνες δὲ αἱ διαβολαὶ ἢ αἱ λέγουσαι· Ὁ Θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτόν; Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπῶ ἐπὶ σέ. Οὐ παύονται γὰρ διὰ τῶν ἰδίων συγγραμμάτων ὁμολογοῦντες τὴν ἐλπίδα τὴν εἰς Χριστόν. Καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. Διὰ τῆς ὑμολογίας τῶν δι' αὐτῶν σωζομένων. Τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου. Ἐπὶ στόματος αἰεί, φησὶν, ὧ Δέσποτα, τὴν σὴν φέρειν δικαιοσύνην οὐ παύομαι. Δικαιοσύνη γὰρ τοῦ Πατρὸς ὁ Μονογενὴς αὐτοῦ. Ἐγεννήθη γὰρ ἡμῖν δικαιοσύνη ἀπὸ Θεοῦ κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀπόστολον. Ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. Διαπαντὸς μνη σθήσομαι, φησὶ, τῆς οἰκονομίας δι' ἧς ἡμῖν τὴν σωτηρίαν ἐχαρίσω. Ὅτι οὐκ ἔγνω γραμματείας. Γραμματείας ἢ τοὺς ματαίους καὶ πολυπλόκους τοῦ βίου περισπασμούς φησιν, ἢ τὰς διὰ τοῦ νόμου κε κελευσμένας πολυτρόπους προσάγεσθαι θυσίας. Ἐπει δὴ ταύτας συμπάσας, φησὶν, ἐπεβαλόμην, εἰς τὰς ἄνω εἰσελεύσομαι μονὰς, εἰς τοῦτο δύναμίν μοι τοῦ Κυρίου παρέχοντος. Ὅμοιον δὲ τῷ εἰρημένῳ· Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἡμῖν ἔσται; Ὅτε καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας τὴν ὑπόσχεσιν διὰ ταῦτα ἐδέχοντο. Εἰσελεύσομαι ἐν δυναστείᾳ Κυρίου. Τῇ σὴ δύναμει καὶ βοηθείᾳ τεύξομαι τῆς εἰσόδου τῆς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Κύριε, μνησθήσομαι τῆς δικαιοσύνης σου μόνου. Πάντα τὰ εἰρημένα ἀφεις, φησὶ, μόνης μνημονεύσω τῆς δικαιοσύνης, δι' ἧς ἡμᾶς τῆς ἀμαρτίας ἠλευθέρωσας. Ὁ Θεὸς μου, ἃ ἐδίδαξάς μοι ἐκ νεότητός μου. Ἀπὸ γὰρ πρώτης, ὡς εἶπεῖν, ἡμέρας, ἧς αὐτοὺς ἐξ ἐλέξατο, παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου. Οὐκ ἀμνήμων, φησὶν, ὧν ἐδιδάχθην γεγένημαι· ἀλλ' ἅπερ αὐτὸς ἔμαθον, ταῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλα. Καὶ ἕως γήρως καὶ πρεσβείου. Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν ὑπέσχετο λέγων αὐτοῖς· Ἴδου μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· τούτου χάριν αἰτεῖ ταύτην αὐτῷ πληρωθῆναι τὴν ὑπόσχεσιν. Ὁ Θεὸς μου, μὴ ἐγκαταλείπης με, ἕως ἂν ἀπαγγείλω τὸν βραχίονά σου. Ἐὰν μὴ ἐγκαταλείπης με, φησὶ, κατὰ τὴν σὴν ὑπόσχεσιν, ὧ Δέσποτα, τότε γε νήσεται δυνατὸν τὸν σὸν ἀπαγγεῖλαι βραχίονα τῇ ἐξ ἔθνῶν ἐσομένη πιστῇ γενεᾷ. Τίς δὲ ὁ βραχίων ἐπὶ φέρει λέγων· Τὴν δυναστείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου. Καὶ δυναστείαν μὲν, διὰ τὸ δῆσαι τὸν ἰσχυρόν φησὶ, καὶ διαρπάσαι τὰ σκεύη αὐτοῦ· δικαιοσύνην δὲ, ὅτι ἀδίκως ἡμᾶς αἰχμαλωσίᾳ κατεχομένους λελύτρωται. Ὁ Θεὸς ἕως τῶν ὑψίστων. Ἀπαγγελῶ, φησὶν, ὅτι οὐ μόνον τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς διὰ τοῦ ἰδίου ἐλυτρώσω αἵματος. Ὅμοιον δὲ τῷ· Ὅτι καὶ αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς. Ὁ Θεὸς, τίς ὅμοιός σοι; Εὐχαριστεῖ ἐφ' οἷς, καίτοι πάλαι διὰ τὴν ἀμαρτίαν δικαίως καταδικασμένος θανάτῳ, οὐκ ἐναπέμεινεν τῷ θανάτῳ· ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλάνθρωπῃ ἀπολέλυται διὰ Χριστοῦ τῆς φθορᾶς. Ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλάς; Οἷων γὰρ με καὶ ὅσων πείραν λαβεῖν ἐποίησας κακῶν; Καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνας

ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγαλοσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με. Ὁ διπλασιασμὸς ἔοικε σημαίνει τὴν ἐπὶ τοῖς με τὰ τὸ βάπτισμα πλημμελήμασι γινομένην μετάνοιαν δεκτὴν ὑπάρχειν τῷ, ὡς εἴρηται, πλεονάσαντι ἐφ' ἡμᾶς τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητά τε καὶ δικαιοσύνην. Διὸ πρότερον μὲν τὸ, ἐζωοποίησάς με, ὡς ἐπὶ ἀναγεν νήσεως εἴρηται· δεύτερον δὲ τὸ, παρεκάλεσας, ὡς ἐπὶ καταπονουμένου τῆ τῶν ἀμαρτημάτων ἀθυμία. Ἔστι μὲντοι καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου μὲν λυτρώσεως τὰ πρότερα μὲν ἐκδέξασθαι, ἐπὶ τῆς τοῦ Κυρίου δὲ παρουσίας τὰ δεύτερα νοῆσαι, ὅτε καὶ ἡ παντελής ἡμῖν γέγονε παράκλησις. Οἱ γὰρ ἐξ Αἰγύπτου ἐξελη λυθότες, εἰ καὶ ἐρρύσθησαν τοῦ προσκαίρου θανάτου, ἀλλ' ὑπέπιπτον τῷ αἰωνίῳ, ὡς μηδέπω τῆς ἀναστάσεως δεδωρημένης. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν σκεύεσι ψαλμοῦ τὴν ἀλήθειάν σου, ὁ Θεός. Οὕτω, φησὶν, ἐμαυτὸν παρασκευάσω διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἐπὶ τῆδεῖον γενηθῆναι πρὸς τὸ σκεῦος ὕμνων κληθῆναι. Εἰ δὲ σκεῦος κληθῆναι ἐκλογῆς λέλεκται, δηλονότι καὶ σκεῦος ὕμνων κληθῆναι. Ψαλῶ σοι ἐν κιθάρα. Τῆ τῆς ψυχῆς ἀρμονία φησὶν· Ὅταν γὰρ μηδὲν ἕναυτῆ μήτε κατὰ τὸν βίον μήτε περὶ τὰ δόγματα ποιῆ ἢ πάσχη ἢ ψυχῆ, τότε δὴ τότε νοητὴ κιθάρα κληθεῖ δικαίως. Ἀγαλλιᾶσονται τὰ χεῖλη μου, ὅταν ψαλῶ σοι. Τοῦτο πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ νόμου λέλεκται· ὅτι ἐκεῖνα μὲν τὰ ἐπιτάγματα ἦν φορτικά, ὡς δυσκατόρθωτα, ταῦτα δὲ χρηστά τε καὶ ἐλαφρά, ὡς καὶ ἡδὸ νῆς ἀποπληροῦντα τοὺς ἀξιωθέντας αὐτῶν. Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἦν ἐλυτρώσω, τῆς ἀμαρτίας τῆς φθορᾶς, τῆς δουλείας τοῦ Σατανᾶ, τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 27.324 Ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου ὄλην τὴν ἡμέραν μελετήσῃ τὴν δικαιοσύνην σου, ὅταν αἰσχυρθῶσι, καὶ ἐντραπῶσιν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Ὅταν ἐκ μέσου γένωνται, φησὶν, οἱ νοητοί μου ἐχθροί, καὶ τὴν ἄβυσσον οἰκοῦντες περιβάλλονται αἰσχύνῃ· τότε δὴ, ὡς μηδενὸς ἔτι παρεμποδίζοντος, ἀκαταλήκτοις ὕμνοις αἰνέσω σε, Δέσποτα.

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ εἰς Σαλομῶνα. ΟΑ΄. Ὑπόθεσις. Παρουσία Χριστοῦ διὰ τῶν παρόντων κατασημαίνεται, καὶ κλήσις ἐθνῶν. Εἰς Σαλομῶν δὲ ἐπιγέγραπται ὁ ψαλμός. Οὗτος γάρ ἐστιν ἀληθὴς Σαλομῶν ὁ εἰρηναῖος, διότι καὶ πεποίηκεν ἐν ἀμφοτέροις, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ ἔλυσε. Ὁ Θεὸς τὸ κριμὰ σου τῷ βασιλεῖ δός. Κέκριταί σοι, φησὶν, ὦ Πάτερ, τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν ἐπιλάμψαι τοῖς ἐπὶ γῆς. Τοῦτο οὖν, φησὶ, τὸ πάλαι κριθέν, εἰς πέρας ἀγέσθω. Καὶ τὴν δικαιοσύνην τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως. Αὐτὸς ὢν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Πατρὸς, δικαιοσύνην λέγεται εἰληφέναι διὰ τὸ ἀνθρώπινον. Αὐτὸς δὲ ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως. Κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ. Αὕτη τῆς ἐνανθρωπήσεως ἡ αἰτία τὸ κρίναι τὴν καθ' ἡμῶν πλεονεξίαν τοῦ Σατανᾶ· διὸ καὶ μέλλων σταυροῦσθαι ἔφασκε· Νῦν ἡ κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκ βληθήσεται ἔξω. Ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. Ὅρη καὶ βουνοὺς ἐνταῦθα τὰς εὐαγγελικὰς δυνάμεις φησὶ, τὰς πάλαι μὲν, διὰ τὴν κεχυμένην ἀσέβειαν, μὴ ἐπιχωριζούσας τῇ γῆ, νῦν δὲ εἰρήνην πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀναλαμβάνειν κελευόμενας. Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ. Πένητας τῶν ἐξ εἰδωλολατρῶν πατέρων φησὶ τῶν πτωχεύοντων ἀπὸ παντὸς καλοῦ, καὶ καθόλου πάντων ἀνθρώπων τὸ γένος. Πάντες γὰρ ἐκκεκλίκασι κατὰ τὴν τοῦ ψαλμοῦ φωνήν. Καὶ ταπεινώσει συκοφάντην. Τὸν διάβολόν φησιν. Καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ. Εἰς αἰῶνας, φησὶν, ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐκταθήσεται. Καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν. Οὗτος, φησὶν, ὁ βασιλεύσας ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ πρὸ αἰώνων τῶν ὄλων δημιουργός. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον. Ἀσφορητὶ, φησὶ· τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὴν λαθραίαν αὐτοῦ παρουσίαν. Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη. Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἅπας πόλεμος ἀνήρηται [Ambros. ἀνήρητο] τῶν ἐθνῶν. Καὶ πλήθος εἰρήνης ἕως οὗ

άνταναιρεθῆ ἢ σελήνην. Τοσοῦτον ἔσται, φησὶ, τῆς εἰρήνης τὸ πλῆθος ὃ γενήσεται ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ὡς καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας ἐκταθῆναι χρόνους, καθ' οὓς ὁ ἥλιος σκοτισθῆσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. Καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης. Τοῦτό φησι διὰ τὸ πάντα τὰ ἔθνη παραδέξασθαι τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν· ἀντὶ τοῦ, Πάντων κρατήσῃ τῶν 27.325 τερμάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐπειδὴ γὰρ πέραν τῆς γῆς τὰ μεγάλα καὶ ἄπλετα πελάγη, ἅτινά τινες Ἀτλαντικὰ καλοῦσιν, Ὠκεανὸν, ἐσπέριον καὶ ἑῶν· εἰκότως τῆς οἰκουμένης τὸ κράτος ταῖς ἕξωθεν κυκλούσαις θαλάσσαις ἐδήλωσε· καὶ τοῦτο σαφέστερον ὁ μετὰ τούτων ἐποίησε στίχος. Καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι. Σφόδρα ὑποταγήσονται οἱ πολέμιοι, ὡς μὴ ὀρᾶσθαι μάχην πρὸς αὐτὸν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐπὶ γῆς πιπτόντων καὶ τὴν ὑποταγὴν σημαινόντων. Ὅτι ἐβρύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου. Ἀπ' ἄκρων, φησὶ, περάτων τῆς οἰκουμένης ἕως ἄκρων προσκυνήσουσιν αὐτῷ τὰ ἔθνη καὶ οἱ βασιλεῖς, εὐχαριστοῦντες ἐφ' οἷς τῆς καταδυναστείας αὐτοῦς ἐλυτρώσατο τοῦ Σατανᾶ. Ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ἐξαλείφων τὸ κατ' αὐτῶν χειρόγραφον καὶ χαριζόμενος καὶ τῷ τὰ πεντακόσια καὶ τῷ τὰ πενήκοντα ὀφείλοντι. Καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Σεβάσιμος, φησὶν, ἔσται παρὰ πᾶσι καὶ ἔνδοξος. Καὶ ζήσεται, καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς Ἀραβίας. Ταῦτά φησι διὰ τὸν ἀποστείλαντα Ἡρώδη ἀνελεῖν τὰ βρέφη. Λέγει οὖν, ὡς οὐ συμπεριληφθήσεται τοῖς ἀναιρουμένοις παιδίοις. Τὸ δὲ, Καὶ δοθήσεται αὐτῷ χρυσίον Ἀραβικόν, δηλοῖ σαφῶς ἃ προσήνεγκαν οἱ μάγοι δῶρα. Καὶ προσεύξονται περὶ αὐτοῦ διαπαντός. Αὐτὸν ὀνομάζοντες ἐν προσευχαῖς, καὶ δι' αὐτοῦ δοῦναι τὸν Πατέρα αὐτοῖς ἀξιοῦντες τῶν ἀγαθῶν τὴν δόσιν. Ἔσται στήριγμα ἐν τῇ γῇ. Τῆς Ἐκκλησίας, φησὶ, καὶ τῆς οἰκουμένης. Ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων, τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. Ὑπεραρθήσεται ὑπὲρ τὸν Λίβανον ὁ καρπὸς αὐτοῦ. Λίβανος μὲν ἢ Ἱερουσαλήμ· καρπὸς δὲ αὐτοῦ ὁ εὐαγγελικὸς λόγος. Λέγει οὖν, ὡς ὑπὲρ τὴν κατὰ νόμον λατρείαν ἔσται τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγελικόν. Καὶ ἐξανθήσουσιν ἐκ πόλεως ὡσεὶ χόρτος τῆς γῆς. Πόλιν τὴν Ἐκκλησίαν σημαίνει, περὶ ἧς γέγραπται· Δεδοξαμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Πρὸ τοῦ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Δείκνυσιν, ὡς οὗτος ὁ μὴ ἀποκτανθεὶς μετὰ τῶν βρεφῶν ἐστὶν ὁ πρὸ καταβολῆς κόσμου ὑπάρχων μετὰ τοῦ Πατρός. Εὐλογητὸς ὁ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. Διεξελθὼν πάντα ἃ κατορθώσει ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, ὕμνον ἀναπέμπει αὐτῷ λέγων, ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ μόνος δυναθεὶς ταῦτα ποιῆσαι τὰ θαυμάσια. Ποῖα δὲ θαυμάσια, ἢ τὸ καταργῆσαι τὴν δυναστείαν τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἐξελεῖσθαι τοὺς ἐπιβουλεωμένους τῆς τῶν δαιμόνων τυραννίδος; Σκόπει δὲ, ὡς οὐχ ἀρμόσει τῷ Σολομῶντι τῷ ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἐν τῷ ψαλμῷ· οὔτε τό· Πρὸ τοῦ ἡλίου τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οὔτε τό· Πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ· οὐδὲ τό· Πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν. Ἐκ πάντων οὖν τούτων δῆλον, ὅτι εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν λέλεκται. 27.328 Καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης. Διὸ προσήκει παρὰ πάντων αὐτὸν ὑμνεῖσθαι. Εἰ γὰρ καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ ὡς ἀνέφικτον ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ τὸ σωτήριον αὐτοῦ ἐδιδάχθημεν ὄνομα. Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυὶδ τοῦ υἱοῦ Ἰεσσαί.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ. ΟΒ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν ἀνθρώπων ἣν ἔχουσι περὶ τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα ἐξηγεῖται. Αὐτὰ μὲν γὰρ ἐστὶ βαθέα τε καὶ ἀνεξερευνήτα, καὶ ἀκαταληψίας γέμοντα πολλῆς· οἱ δὲ τοὺς λόγους τῆς ἐν ἐκάστῳ γινομένης οἰκονομίας ἀγνοοῦντες εἰς ἀμηχάνους ἐκπίπτουσι λογισμούς. Διὸ δὴ, πρότερον αὐτοὺς προθεῖς ἡμῖν τοὺς λογισμούς, οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ διὰ τὴν εὐπραγίαν τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων ἐπισυμβαίνοντες· Ἴδου γὰρ ἁμαρτωλοὶ, φησὶ, καὶ

εὐθηνούντες, διδάσκει μετὰ τοῦτο καὶ ποῖον αὐτῶν τῶν ἀσεβῶν ἔσται τὸ τέλος· ὅπως ἂν, τὰ τοιαῦτα γνόντες σαφῶς, μὴ ἀπορῶμεν ἐν ταῖς ἀνωμαλίαις τῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ πραγμάτων. Ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Μέλλων διηγείσθαι τὴν τῶν ἐν ἀσεβείᾳ δι' ἀγόντων ἀνθρώπων γινομένην εὐημερίαν, καὶ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῖς ἀποκειμένην κόλασιν πικράν, προτάττει τὸ τοῖς εὐθέσιν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεόν· ὅπως ἂν γνοίεν οἱ τὴν εὐσεβῆ αἰρούμενοι μερίδα, ὡς μόνοις τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ ἔσται ἀγαθὸς ὁ Θεός· οὐ μὴν ἔτι καὶ τοῖς φαυλότατα ἀμαρτάνουσιν. Ὡστε, εἰ καὶ δοκοῦσιν εὐημερεῖν, φησὶ, ταραττέσθω μηδεὶς, τὸ μικρὸν ὕστερον αὐτοὺς ἐκδεξόμενον κολαστήριον ἐν νοῶν. [Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες. Διηγείται τοιοῦτον τοὺς εὐσεβεῖς ὑπομένειν τὸν θάνατον, ὡς μὴ τινα ἀνανεύειν εἴ τις αὐτὸν ἔροιτο, εἰ βούλοιο τοιούτου θανάτου τυχεῖν.] Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἀμαρτωλῶν ὁρῶν, κ.τ.λ. Τὰ τὸν κλόνον αὐτῷ ποιήσαντα τῆς ψυχῆς ἀφηγεῖται. Ταῦτα δὲ ἐστὶ, τὸ πρῶτον μὲν ἐν εἰρήνῃ αὐτοὺς βαθεῖα διατελεῖν· ἔπειτα διαπαντὸς εὐημερεῖν τοῦ βίου, ὡς καὶ μέχρι θανάτου τὴν εὐημερίαν συνεκτείνεσθαι, καὶ τοιοῦτον τοὺς ἀσεβεῖς ὑπομένειν αὐτὸν, ὡς μὴ τινα ἀνανεύειν εἴ τις αὐτὸν ἔροιτο, εἰ βούλοιο τοῦ τοιούτου θανάτου τυχεῖν· πρὸς δὲ τοῦτο καὶ εἰ ἄρα συνέβη ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτῶν μάστιξ ἐπιστρεπτική, ταύτην μὴ εἶναι χαλεπὴν, ἀλλ' ἐλαφράν τε καὶ εὐπαρακόμιστον· ἐφ' ἅπασιν δὲ τοῦ τοῖς τὸ μὴ τῶν ἀνθρωπίνων συναπολαύειν κόπων, μηδὲ δέεσθαι τῆς καθ' ἡμέραν ἐργασίας εἰς διατροφήν ἀναγκαίων τροφῶν. Οὗτος γὰρ αὐτῶν ὁ διὰ χειρῶν κόπος οἷον ἀντὶ μαστίγων τοῖς ἀνθρώποις δέδοται. Διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία, εἰς τέλος. Ἐπειδὴ πάντων μὲν ἀπολαύουσι τῶν ἀγαθῶν, κακοῦ δὲ οὐδενός, τούτου χάριν περισσῶς ἐπετήδευσαν τὴν ὑπερηφανίαν· ἥτις καὶ ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς αὐτοὺς ἀπετέλεσε, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς καὶ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν παχεῖς εἶναι καὶ οἰονεῖ εὐτραφεῖς. 27.329 Διήλθουσαν εἰς διάθεσιν καρδίας. Ἡ παράνομος εὐημερία, φησὶν, ἔξιν αὐτοῖς πονηρὰν εἰργάσατο περὶ τὴν ψυχὴν. Καὶ πόθεν δῆλον ἢ ἐκ τοῦ διανοεῖσθαι αὐ τοὺς καὶ λαλεῖν πονηρίαν; Ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. Ἐπίτασιν τῆς πονηρίας αὐτῶν σημαίνει, ὡς λοιπὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀναφέρειν τὴν βλασφημίαν. Ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν. Βλάσφημα, φησὶ, προέφερον κατὰ τοῦ Θεοῦ ῥήματα, καὶ ταῦτα ταπεινοὶ ὄντες καὶ τὴν γλῶσσαν ἐπὶ γῆς ἔχοντες. Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαὸς μου. Διὰ τοῦτο μὲν τοὶ ἐπαρθέντας αὐτοὺς καταβληθῆναι. Ὁ δὲ νοῦς οὕτως· Ὁφέλειά τις, φησὶ, καὶ ἐπιστροφή τῷ ἐμῷ λαῷ γενήσεται, ἢ τούτων τιμωρία. Ἐωρακότες γὰρ οἷον τοὺς ἀσεβεῖς διαδέχεται τέλος, οὐκ ἂν ποτε εἰς τοῦτο ἔλθοιεν, ἐφορᾶν τὰ ἀνθρώπινα σαφῶς ἐγνωκότες Θεόν. Καὶ ἡμέραι πλήρεις εὐρεθήσονται ἐν αὐτοῖς. Ὅταν, φησὶ, τὴν τοιαύτην κτήσωνται γνώμην, τότε δὴ τότε τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν χρόνον καλῶς ἀναπληρώσουσι, κατὰ τὸ εἰρημένον ὅτι· Ἐκοιμήθη πλήρης ἡμερῶν· τουτέστι πλήρεις αἱ ἡμέραι αὐτῶν παντὸς γεγόνασιν ἀγαθοῦ. Καὶ εἶπαν, πῶς ἔγνω ὁ Θεός; Ὁ μὲν ἐμὸς λαός, φησὶν, ἐκ τοῦ καταβληθῆναι τοὺς ἀσεβεῖς ὠφεληθήσεται. Οἱ δὲ προλεχθέντες δυσσεβεῖς καὶ ἄθεοι οὕτως ἠσέβουν, ὡς σκάνδαλον γενέσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸν βίον αὐτῶν, καὶ ἀμχανεῖν καὶ λέγειν· Εἰ ἄρα ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ὁ Θεός; Τὸ γὰρ, πῶς ἔγνω, ἀντὶ τοῦ, πῶς γινώσκειν τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ διοικεῖν λέγεται, καὶ πῶς γνῶσιν ἔχει τῶν ἡμετέρων; Ἴδου οὗτοι ἀμαρτωλοὶ καὶ εὐθηνούντες εἰς τὸν αἰῶνα κατέσχον πλοῦτου. Τὸ αἴτιον τοῦ σκανδάλου τῶν ὁρώντων εὐθηνουμένους τοὺς ἀσεβεῖς παρατίθεται. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ δαιωνίζεσθαι αὐτοὺς κατὰ τὸν παρόντα βίον τῇ εὐημερίᾳ. Καὶ εἶπα· ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου. Καγὼ, φησὶ, ταῦτα ὁρῶν, ἐθορυβούμην τοῖς λογισμοῖς, κατ' ἐμαυτὸν ἐν νοῶν, μήπως ἄρα ὁ ὑπὲρ ἀρετῆς πόνος ἔσται μοι μάταιος. Ἦν δὲ ὁ πόνος τὸ δικαιοσύνην ἀσκεῖν, καὶ τὸ καθαρεύειν ἀδίκου πράξεως, καὶ τὸ

ὕπερ τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων ἑαυτὸν μαστίζειν τῇ ἔξομο λογίσει, καὶ εἰς τοῦτο ὡσπερ ἐκ κοίτης διανίστασθαι εἰς τὸ ὑπερ τῶν ἀμαρτημάτων κακοῦν ἑαυτόν. Εἰ ἔλεγον· Διηγῆσομαι οὕτως· ἴδου τῇ γενεᾷ υἱῶν σου ἡσυνθέτηκα. Ταῦτα, φησὶν, ἐνενόουν κατ' ἑμαυτὸν, ὡς, εἰ τούτους τοὺς ὑπείσελθόντας μοι λογισμοὺς ἐτέροις ἐπαγγείλω (οὗτοι δὲ ἦσαν τό· Ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου), παντὸς σκανδάλου αὐτοῖς γενοίμην αἴτιος. Τοῦτο δὲ ποιῶν παρέβαινον τῶν σῶν υἱῶν τὰς συνθήκας, τῶν δι καίων ἀνδρῶν δηλαδή. Αὗται δὲ ἦσαν τῶν ἀγίων αἱ συνθήκαι, τὸ μὴ ἀλλήλοις σκανδάλου αἴτιος γίνεσθαι. Καὶ ὑπέλαβον τοῦ γνῶναι τοῦτο, κόπος ἐστὶν ἐνώπιόν μου. Ὑπονοήσας, φησὶ, τὰ οὕτω βαθέα γνῶναι κρίματα, ἐν κόπῳ ἐνέβαλλον ἑμαυτὸν, ἅτε 27.332 βαθέων ὄντων καὶ ἀνεξερευνητῶν. Πλὴν τὸν δέοντα εἰς τὴν τούτων γνῶσιν πεπόρισμαι ἑμαυτῷ καιρόν· οὗτος δὲ ἦν ὁ τοῦ θεοῦ δικαστηρίου καιρὸς, ὅτε ἀπο δώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Πλὴν διὰ τὰς δολιότητος αὐτῶν ἔθου αὐτοῖς κακά, κ.τ.λ. Ἐγὼ μὲν, φησὶν, ἐπιτήδειον τῆς ἀκριβοῦς περὶ τούτων γνώσεως ἐθέμην ἑμαυτῷ τὸν μέλλοντα καιρόν· ὅπως, τῷ προφητικῷ πνεύματι γνοὺς τὰ ἐσὸ μενα, φημί, ὡς αἰτία πικρῶν κολάσεων αὐτοῖς ἢ τοῦ τρόπου δολιότητος γενήσεται. Ἔσται γὰρ αὐτῶν εἰς πτώσιν τὸ ὕψωμα. Καὶ οὗτος ὁ παρῶν αὐτοῖς κριθεῖη πλοῦτος ὡσπερ ἂν καὶ τῶν ὄνειρωττόντων τὰ φάσματα ἀνυπόστατα καὶ πάσης σκιάς ἀσθενέστερα. Καὶ ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξου δενώσεις. Πόλις μὲν τοῦ Κυρίου ἢ ἄνω Ἱερουσαλήμ, εἰκὼν δὲ αὐτῶν ἢ τοῦ χοϊκοῦ. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἐπειδὴ τὴν τοῦ χοϊκοῦ, φησὶ, πεφορήκασιν εἰκόνα, καὶ οὐ τὴν τοῦ ἐπουρανίου, ταύτη τοι καὶ ἐξουδενωθήσονται· ἀκούσονται γὰρ κατ' ἐκεῖνο και ροῦ· Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ἅτε μὴ φοροῦντες τὴν αὐτοῦ τοῦ ἐπουρανίου εἰκόνα. Ὅτι ἐξεκαύθη ἡ καρδία μου, καὶ οἱ νεφροὶ μου ἠλλοιώθησαν, κἀγὼ ἐξουδενωμένος, καὶ οὐκ ἔγνων, κ.τ.λ. Ἐπειδὴ ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ Κυρίῳ, ὡς καὶ τὴν καρδίαν καὶ τοὺς νεφροὺς πληρωθῆναι ζήλω πυρὸς, τούτου χάριν ἠξιώθην φωτισθῆναι καὶ γνῶναι τὰ περὶ τῆς σῆς πόλεως πεποιημένα, καὶ τὰ περὶ τῆς εἰκόνης τῶν ἀσεβῶν. Ἀλλὰ δίκην κτήνους ἀλόγου διετέλεσα πρότερον, μὴ δυνάμενος ἐπιβαλεῖν τοῖς τῆς Προνοίας λόγοις. Ὅμως οὐκ ἀπελιπόμην σοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἐξέπιπτον τῆς ἐπὶ σὲ ἐλπίδος συνήμην δέ σοι διαπαντός. Καὶ τοῦτο ἔπραττον οὐκ ἐξ ἐμῆς δυνάμεως, ἀλλ' ἐκ τῆς σῆς χάριτος. Σὺ γὰρ αὐτὸς, τῇ σαυτοῦ φιλανθρωπία τῆς ἐμῆς δεξιᾶς ἐπιλαβόμενος, συνεῖχες καὶ συνεκράτεις πρὸς τὸ μὴ διασεισθῆναι μου τὰ διαβήματα, μηδὲ τοὺς πόδας μου σαλεύεσθαι τῆς παρὰ σοὶ στάσεως. Τί γὰρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ γῆς, κ.τ.λ. Ἐπειδὴ οὐδέν μοι, φησὶν, ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, πλὴν σοῦ μόνου, ἀναγκαιῶς οὐδέ τι τῶν ἐπὶ γῆς ἠθέλησα δέξασθαι ἅτε φθαρτῶν ὄντων ἀπάντων καὶ προσκαίρων. Ἐνὸς δὲ μόνου ἢ χόμην τυχεῖν, καὶ τῷ τούτου πόνῳ κατέτρυχον ἑμαυτὸν ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ σὲ μερίδα μοι καὶ μόνην γενέσθαι. Ἴδου ὅτι οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται, κ.τ.λ. Τῆς σῆς ἀντεχόμην, ὡς Δέσποτα, συναφείας, φησὶ· καὶ τοῦτο καλῶ, εἰδῶς, ὡς τῶν ἔξω σοῦ τυχανόντων ὄλεθρος ἔσται τὸ πέρασ. Οἱ δὲ συνόντες ἀγαθὴν ἔξουσι μερίδα. Συμβήσεται γὰρ αὐτοῖς, ἐν τῇ ἐπουρανίῳ γενομένοις Ἱερουσαλήμ, τὴν καλὴν μερίδα κληρονομεῖν. Αὕτη δὲ ἐστὶ τὸ τοῖς σοῖς ὕμνοις ἐντροφᾶν ἀεὶ. Συνέσεως τῷ Ἀσάφ.

ΟΓ'. Ὑπόθεσις. Ἰκετηρίαν ἐν τούτοις ὁ προφήτης ἄδει, τὴν ἔσχατον ὁρῶν αἰχμαλωσίαν τοῦ Ἰσραὴλ· ὅπως ἂν μὴ εἰς τὸ παντελὲς αὐτοὺς ἐξέλη τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειώσεως, 27.333 καταλείπη δὲ τινὰ αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἀφορμὴν. Διαγράφει δὲ καὶ τὴν ἄλωσιν τὴν συμβᾶσαν αὐτῇ τε τῇ πόλει καὶ τῷ θείῳ ναῷ. Ἴνα τί, ὁ Θεός, ἀπώσω εἰς τέλος; Ὅμοιον τῷ· Ἐφθασεν ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ ἤδη εἰς τέλος. Οὐ γὰρ ἔτι ἀνάπαυλαν ἔξονται τῶν κακῶν. Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σοι ἥς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς.

Διὰ τῶν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Ἐλυτρώσω ῥάβδῳ τὴν κληρονομίαν σου. Ἀπὸ κοινοῦ τό· Μνήσθητι ἧς ἔλυτρώσω ῥάβδῳ κληρονομίας σου· τουτέστι κληρονομίας εἰς βασιλείον ἠύτρεπισμένης, καθ' ὃ πρὸς αὐτοὺς εἴρηται· Ἔσεσθέ μοι ἐξ ἀπάντων τῶν ἔθνων γένος ἐκλεκτὸν, βασιλείον ἱεράτευμα. Ὅρος Σιών τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ. Διὰ τὸ ἐπιφαίνεσθαι ἐν τῷ θείῳ ναῶ τὸν Θεόν. Ἐπαρον τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος. Τῶν καταστρατευσαμένων κατὰ τοῦ θείου ναοῦ. Καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Ἐπειδὴ ἐν τῷ Πάσχα τῆ ἑορτῆ τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου ἦραντο πόλεμον, τούτου χάριν ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τοῖς πολεμίοις παρεδόθησαν. Τῷ γὰρ Πάσχα συνηγμένων κατὰ τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων ἀπάντων, ἡ πολιορκία γεγένηται δικαίως ἐν ᾧ καιρῷ καὶ τῷ σταυρῷ τὸν Σωτῆρα προσήλωσαν. Ἔθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν σημεῖα. Τὰ σύμβολά φησι τοῦ πολέμου· λέγει δὲ τὰ καλούμενα παρὰ τοῖς στρατεύμασι σίγνα, ὅτι ἔθεντο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως. Καὶ οὐ μέχρι τούτων ἔστησαν· ἀλλὰ καὶ ὑπερήλαντο, φησὶ, τουτέστι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θεῖον ναὸν εἰσεπήδησαν, οὐ γινώσκοντες, ὅτι Θεὸς ἦν ὁ παραδιδούς τὴν πόλιν αὐτοῖς διὰ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀσέβειαν. Ἄτε δὴ τοῦτο ἀγνοήσαντες, τὴν μὲν οἰκίαν ἀπεθαύμασαν δύναμιν, ἀσθένειαν δὲ κατεψηφίζοντο τοῦ ἐν τῷ θείῳ ναῶ προσκυνουμένου Θεοῦ. Διὸ προῖών φησιν· Ἔως πότε, Κύριε, ὄνειδιεὶ ὁ ἐχθρὸς; Τὸ δὲ ἀναδιπλασιάσαι ἐν τῷ κατονομάζειν τὰ σημεῖα ἀποθαυμάζοντος εἶη πῶς ὁ θεῖος ναὸς ταῖς τῶν πολεμίων παρεδόθη χερσίν. Ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς θύρας αὐτῆς, κ.τ.λ. Διαγράφει ἐν τοῖς προκειμένοις τῆς τε πόλεως τοῦ τε θείου ναοῦ τὴν καταστροφὴν. Ὑλοτομικοῖς καὶ τεκτονικοῖς ὄργανοις χρώμενοι, καὶ τοὺς περιβόλους κατέλυον, καὶ τῶν οἰκιῶν τὰς θύρας συνέκοπτον, τὰ εὖ καὶ καλῶς ἡσκημένα ὡς δρυμὸν διαφθείροντες. Ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιοστήριόν σου, κ.τ.λ. Μετὰ πολλῆς ἐπελθόντες ἡμῖν τῆς συμφορᾶς, ἕνα σκοπὸν εἶχον, τὸν ὑπὸ σοῦ δεδομένον καταλῦσαι νόμον. Διὰ γὰρ τῶν ἑορτῶν τὴν κατὰ νόμον λατρείαν ἐδήλωσε. Ταῦτα δὲ, φησὶν, ἐτόλμων, μήτε τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ὀρώντες θαυματουργίας, μήτε ὑπὸ προφητικῆς ἐλεγχόμενοι χάριτος. Τούτων γὰρ ἀπάντων ἐξαίφνης κατέστησαν ἔρημοι. Πάλαι γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἔσχον προφήτας, τὸν Ἀγγαῖον, τὸν Ζαχαρίαν, τὸν Μαλαχίαν. Καὶ οἱ τούτων δὲ πρεσβύτε 27.336 ροὶ προφήται τῷ λαῷ καὶ τοῖς βασιλεῦσι προῦλεγον τὰ ἐσόμενα, καὶ τῶν πολεμίων τὰς ἐπιβουλάς καταδήλους ἐποίουν. Καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἱστορίας καταμαθεῖν εὐπετές. Τὰ σημεῖα ἡμῶν οὐκ εἶδομεν. Ἐκεῖνοι μὲν παρώξυνον ἀλλήλους, εἰς τὸ παύσειν ἔτι τελουμένης τὰς ἑορτὰς τοῦ Κυρίου, καὶ δὴ τοῖς λόγοις προσήγαγον τὰ ἔργα· ἡμεῖς δὲ καθ' ὃν ταῦτα ἐπράττετο, οὐ γεγονάμεν θεαταὶ τῶν σημείων ἐκείνων ὧν πολλάκις ἐπὶ προτέροις πολέμοις αὐτόπται γεγενήμεθα. Ταῦτα δὲ ἦν τὰ σημεῖα, ἐπικουρία τῶν συνεχόντων δεινῶν. Διὸ δὴ ὡς τούτων μὴ γενόμενοι θεαταὶ φαμεν· Ἴνα τί ὁ Θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος; Οὐκ ἔστιν ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς οὐ γινώσεται ἔτι. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς μάλιστα ἀπευδοκεῖν τῆς σωτηρίας ποιεῖ, τὸ μηκέτι ἐν τῷ ἔθνει προφήτην ὄραν τὸν δυνάμενον ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδυσωπεῖν τὸν Θεόν. Ἔως πότε, ὁ Θεὸς, ὄνειδιεὶ ὁ ἐχθρὸς; Πληρώσας τὴν διαγραφὴν τῆς ἀλώσεως ἀπὸ τοῦ προσώπου τῶν ἐχθρῶν, εἰς ἔλεος ἐκκαλεῖται τὸν Θεόν, καὶ θέαν, πῶς τὰ γινόμενα πάντα εἰς ὕβριν τοῦ Θεοῦ· τῷ τε εἰπεῖν· Ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου, καὶ τὸ, Ἅγιοστήριόν σου, καὶ τὸ, Σκῆνωμα τοῦ ὀνόματός σου, καὶ, Τὰς ἑορτὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος. Ἴνα τί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου, κ.τ.λ.; Ἴνα τί, φησὶν, ἀνακόπτεις τῶν ἀγαθῶν τὴν δόσιν, ὧν πάλαι ὡσπερ ἐκ κόλπου παρεῖχες ἡμῖν. Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος. Νῦν μὲν, φησὶν, ἀνακόπτεις ἐξ ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀναφορὰν· πάλαι δὲ, καὶ Θεὸς ἡμῶν ἀξιῶν προσαγορεύεσθαι καὶ βασιλεὺς, τοιαύτην ἡμῶν ἐποίησω τὴν σωτηρίαν ὡς μηδένα λαθεῖν τῶν ἐπὶ γῆς. Εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Ἐντεῦθεν

λαβόντες τινές ἀπεφήναντο τὰ Ἱεροσόλυμα ὀφθαλμὸν εἶναι τῆς γῆς. Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Διαγράφει τῷ λόγῳ τίνι τρόπῳ τὴν πάλαι αὐτῶν σωτηρίαν εἰργάσατο. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ παγῆναι ὡσεὶ τεῖχος τῆς θαλάσσης τὰ ὕδατα, ὅτε ἐξ Αἰγύπτου ἐξήρσαν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ, Ἐκραταίωσας τὴν θάλασσαν· δεύτερον δὲ, τὸ συντριβῆναι τὴν Αἰγυπτίων ἐπὶ τῶν ὑδάτων κεφαλῆν, οὓς καὶ δράκοντας διὰ τὸ πονηρὸν τῆς γλώσσης ὀνομάζει· εἶτα μετ' αὐτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐξάρχοντος αὐτῶν βασιλέως, ὃν καὶ αὐτὸν ὁμοίως δράκοντα προσ ἀγορεύει. [Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν. Τὸν Φαραὼ σὺν τριστάταις καὶ ἄρμασι συντρίψας ὡς δρακοντείας κεφαλὰς, διὰ τὸ πονηρὸν τῆς γνώμης, ἐπὶ τοῦ ὕδατος· ὡς τοὺς Αἰγυπτίους πλησιοχώρους Αἰθίοψιν ὄντας παρέδωκας αὐτοῖς εἰς κατάβρωμα, αὐτοὺς καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν ἠττησας ἀπὸ προσώπου Αἰθιοπῶν.] Ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς Αἰθίοψιν. Αὐτὸν τὸν Φαραὼ, μετὰ τῆς στρατείας δὲ δηλονότι. Λαοὺς δὲ ἐνταῦθα τὰς τῶν παρὰ Ἰνδοῖς ὀρνέων ἀγέλας φησὶν· αἱ καὶ τῶν Αἰγυπτίων κατήσθιον τὰ σκηνώματα ἐκριφέντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐν τῇ γῆ. 27.337 Σὺ διέβρηξας πηγὰς καὶ χειμάρρους. Τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ φησὶν, ὅτε ἐπότισε τὸν λαὸν ἐκ πέτρας. Σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς Ἡθάμ. Ἡθάμ ἐρμηνεύεται νότος· εἰς νότον γὰρ τῆς Ἰουδαίων χώρας ὁ Ἰορδάνης κεῖται. Σὴ ἐστὶν ἡ ἡμέρα καὶ σὴ ἡ νύξ. Οὐ μόνον, φησι, τῶν ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσσει καὶ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ γέγονας ἡμῶν χορηγός· ἀλλὰ καὶ σύμπαντι τῶν ἀνθρώπων γένει ἀγαθῶν γεγένησαι πρόξενος· τοῦτο μὲν ἡμέραν καὶ νύκτα δημιουργήσας, τοῦτο δὲ ἥλιον καὶ σελήνην, τοῦτο δὲ θέρος καὶ ἔαρ, τοῦτο δὲ πῆξας ὄρια ἐν τῇ γῆ. Ταῦτα δὲ νῦν φησι καὶ εἰς τὴν νῦν ἐπικουρίαν αὐτὸν ἐπικαλούμενος. Διὸ φησι· Μνήσθητι ταύτης τῆς κτίσεώς σου. Εἰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, φησι, τὴν κτίσιν ἐποίησας, παράσχου τὴν ἐπικουρίαν δι' οὓς ἡ κτίσις ἐγένετο. Μνήσθητι ταύτης, ὁ ἐχθρὸς ὠνειδισέ σε, Κύριε. Ἐπικαλεσαμένου διὰ τῆς κτίσεως εἰς οἶκτον τοῦ λαοῦ τὸν Θεόν· πάλιν ἐτέρῳ τρόπῳ αὐτὸν εἰς οἶκτον ἐπικαλεῖται. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ τρόπος τὸ μέγα φρονεῖν τὸν ἐχθρόν. Καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. Ὅρα πάλιν ἕτερον οἰκτιρμοῦ τρόπον, διὰ τὸ τοὺς ἐχθροὺς παροξύναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Μὴ παραδῶς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι. Ἐπανετέινε τὸν τρόπον τῶν οἰκτιρῶν, θηρία τοὺς ἐχθροὺς ἀποκαλέσας· ὡς ἔχοντάς τι τοὺς ἡμαρτηκότας συγγνώμης διὰ τῆς ἐξομολογήσεως. Τοῦτο δὲ εὐχεται μὴ ὁμοτρόπως ἀπολέσθαι τὸν Ἰσραὴλ, ὃ γέγονε. Πολλὰ γὰρ καὶ τῶν σταυρωσάντων μυριάδες ἐπίστευσαν, καὶ ἐσώθησαν. Ἐπίβλεψον εἰς τὴν διαθήκην σου. Ἄλλος πάλιν οἰκτιρμοῦ τρόπος· ἀφ' ὧν γὰρ ἀγαθὸς περὶ αὐτὸν τοὺς ἐγένετο διαθέμενος διαθήκην αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἐπισπῶνται τὸν ἔλεον. Ὅτι ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Εἰ καὶ πλήρεις σκότους γεγόνασιν οἴκοι πολλοὶ διὰ τὰς εἰς σέ, Κύριε, γεγενημένας παρ' αὐτῶν ἀνομίας· ἀλλὰ μὴ πᾶς ὁ λαὸς ἀποστραφῆ, μηδὲ αἰσχύνῃ παραδοθῆ. Εἶχον γὰρ τινες ἐν ἑαυτοῖς σωτηρίας ἐλπίδα, οἳ καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων ἐσώθησαν, καὶ μάλιστα διὰ Πέτρου ἐν ταῖς πρώταις δημηγορίαις, ὡς κατὰ τρισχιλίους καὶ πεντακισχιλίους καὶ μυριάδας αὐτοὺς γενέσθαι. [Πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. Σωθέντων, φησι, τῶν σωτηρίας ἀξίων, ὁ πτωχὸς πνεύματι, τουτέστιν ὁ τῶν ἀποστόλων χορὸς, κατὰ τὸ, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, τὰς σοὶ πρεπούσας ἀναπέμπουσι δοξολογίας.] Ἀνάστα, ὁ Θεὸς, δίκασον τὴν δίκην σου. Εἰς τὴν τῶν ἀπατησάντων τὸν λαὸν τιμωρίαν ἰκετεύων διανίστησι τὸν Θεόν. Μνήσθητι τοῦ ὀνειδισμοῦ σου. Πάλιν διὰ τοῦ αὐτὸν ὀνειδίζεσθαι εἰς οἶκτον ἐπικαλεῖται τὸν Θεόν. Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρης, τῷ Ἀσάφ.

ΨΑΛΜΟΣ. ΟΔ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τὸ πρόσωπον τῶν ἀποστόλων εἰσφέρεται, 27.340 παραινῶν τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀσεβείας παύεσθαι, ὑποτιθέμενον αὐτοῖς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ θεῖον δικαστήριον. Ἐξομολογησόμεθά σοι, ὁ Θεός ... Διηγῆσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Διηγῆσθαι τοῦ Θεοῦ τὰ θαυμάσια ὑπισχνεῖται ὁ ἀποστολικὸς χορὸς, τῶν διωκόντων ἀπαλλαγείς. Ἐγὼ εὐθύτητος κρινῶ. Ταῦτα ὁ Σωτὴρ φησὶν ὑπακούων αὐτῶν τῇ ὑποσχέσει. Ἐτάκη ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ οἰκοῦντες ἐν αὐτῇ. Δίκαια, φησὶ, κρίνων κατέτηξας τὴν γῆν, δηλαδὴ τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κατ' οἰκοῦντας. Δύναται δὲ τοῦτο διττῶς νοεῖσθαι καὶ ἐπὶ ἀγαθοῦ, τὸ, ἐτάκη, ἀντὶ τοῦ, ὑπενδέδωκε τῇ πονηρίᾳ· καὶ ἐπὶ κακοῦ, ἵνα δηλώσῃ τὴν τιμωρίαν τὴν γενομένην κατ' αὐτῶν. Ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. Στύλοι τῆς Ἱερουσαλήμ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, κατὰ τὸ εἰρημένον· Στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας. [Φησὶν ὁ Ἀπόστολος· Καὶ γνόντες τὴν δοθεῖσάν μοι Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι.] Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι· Μὴ παρανομεῖτε. Ἐν τευθεν τῶν ἀποστόλων τὸ πρόσωπον παραινῶν τῆς ἀσεβείας τοῖς ἀνθρώποις παύσασθαι. [Ταπεινοὶ δὲ Ἰουδαϊκὸν λαὸν διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ· ὑψοὶ δὲ τὸν ἐξ ἔθνων διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτοῦ.] Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν. Καὶ γὰρ τὰ κερασφόρα ζῶα σφόδρα ἐπὶ τοῖς κέρασι γαυριᾶ. Παρεγγυᾶ δὲ αὐτοῖς ὁ λόγος μὴ αὔξειν τῇ ἀλαζονείᾳ τὴν ἀνομίαν, μηδὲ κατὰ τοῦ Θεοῦ γλώτταν κινεῖν. Ὅτι οὔτε ἐξ ἐξόδων, οὔτε ἀπὸ δυσμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐρήμων ὀρέων. Διὰ τούτων τὸν πάντα κόσμον τῆς οἰκουμένης δηλοῖ· ἐξοδὸν μὲν τὴν ἀνατολήν, ἀφ' ἧς ὁ ἥλιος ἔξεισι, δυσμὰς δὲ τὴν ἐσπέραν· ὄρη δὲ ἔρημα τὰ τε ἀρκτῶα καὶ τὰ νότια· ταῦτα γὰρ δι' ἀμετρίαν κρύους τε καὶ καύσωνος ἀοίκητά ἐστι. Μὴ παρανομεῖτε τοίνυν, φησὶν, ὅτι οὐδεὶς ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ λάθοι τὸν Θεὸν βλάσφημόν τι λέγων κατ' αὐτοῦ. Τοῦτον ταπεινοῖ, καὶ τοῦτον ὑψοῖ. Κριτῆς, φησὶν, ὑπάρχων ἀγαθός, ταπεινοὶ μὲν τοὺς ἀσεβεῖς, ὑψοὶ δὲ τοὺς ταπεινοὺς τὴν καρδίαν. Ἐκκληπέον δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ τοὺς δύο λαοὺς, τῶν Ἰουδαίων τέ φημι καὶ τὸν ἐξ ἔθνων· ὁ μὲν γὰρ τεταπείνεται διὰ τὴν ἀλαζονείαν· ὁ δὲ ὑψοῦται διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην. (Corderius.) Αὐτὸς γὰρ καθιστᾶ βασιλεῖς, καὶ μεθιστᾶ, ἐγείρει ἀπὸ γῆς πτωχὸν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνίστησι πένητα. Ἀλλὰ καὶ ταπεινώσας τοὺς ἐκ περὶ ριτομῆς, τοὺς ἀπὸ τῶν ἔθνων ὑψώσεν. Ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου πλήρες κεράσματος. Ποτήριον, φησὶν, ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ Κυρίου χειρὶ, εἰς ὃ ἐκάστου ἀνθρώπου τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς οἶονεὶ ἐκπιέζων, καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῖς πονηροῖς ἀνακινῶν, πλήρες αὐτὸ ἀποτελεῖ. Εἶτα ὧν οὐκ ἐκχεῖται ὁ τρυγίας, τουτέστιν ὧν ἐναπομένουσιν αἱ ἁμαρτίαι, οὗτοι αὐτὸ ἐκπίονται· τουτέστι τοῖς ἰδίους μεθυσθήσονται 27.341 κακοῖς· ὥσπερ ἀμέλει καὶ οἱ ἅγιοι πίνονται τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ φωνήν· μεθ' ὑμῶν. Ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Ἐπειδὴ ἄν, φησὶ, τοῦ ποτηρίου μεταλάβω τῆς ζωῆς, εὐφροσύνη μοι γενήσεται ἐξ αὐτοῦ. Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω. Εἰ, ταπεινουμένων τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ὕψος αἴρεται τὸ κέρας, δηλονότι καὶ ὑψουμένων ἁγίων, συντριβήσονται τῶν ἁμαρτωλῶν τὰ κέρατα. Τίνες δὲ ἂν εἶεν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἢ οἱ ἀντικείμενοι τοῖς τοῦ Θεοῦ ἀνθρώποις πονηροὶ δαίμονες; Καὶ ὑψοθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου. Κέρας μὲν τὴν βασιλείαν φησὶν, ἥτοι τὴν δυναστείαν. Ἐπειδὴ ἂν οὖν, φησὶ, τὴν ἰσχύν λάβωσιν οἱ δίκαιοι, ἀνηρημένων δηλαδὴ τῶν πονηρῶν δυνάμεων, τότε δὴ τότε καὶ τοῦ Θεοῦ δειχθήσονται τὰ θαυμάσια. Διὸ καὶ ἀρχόμενος τοῦ ψαλμοῦ ἔλεγεν· Διηγῆσομαι τὰ θαυμάσιά σου, ὅτ' ἂν λάβω καιρόν. Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ, ᾠδὴ πρὸς τὸν Ἀσσύριον. ΟΕ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ οὗτος ὁ ψαλμὸς τῆς αὐτῆς ἔχεται ὑποθέσεως τῷ ὀπίσω· καὶ αὐτὸς γὰρ τὰ περὶ τοῦ θεοῦ δικαστηρίου διηγείται. Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεὸς, καὶ ἐν Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἰουδαίαν ἐνταῦθα καὶ Ἰσραὴλ τὴν ἐγνωκυῖαν τὸν Θεὸν ψυχὴν φησιν· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀληθὴς Ἰουδαία καὶ ὁ ἀληθὴς Ἰσραὴλ. Ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ. Εἰ γὰρ περὶ τῆς ἄνω Ἰουδαίας γέγραπται, ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμὸς, δηλονότι εἰρήνης ἔσται τόπος. Καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν Σιών. Τῇ νοητῇ φησιν, ἥτοι τῇ ἄνω, ἢ τῇ τῶν ἁγίων ψυχῇ. [Ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ. Τῇ τῶν ἁγίων ψυχῇ. Τὸ Ἑβραϊκὸν Σαλήμ ἔχει, καὶ οἱ λοιποὶ οὕτως ἡρμήνευσαν· ὃ ἐστὶν εἰρήνη. Ἐν ταύτῃ οὖν ἢ τῇ ψυχῇ, ἢ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ πεπυρωμένα βέλη, ἃ ὁ πονηρὸς πέμπει, συντρίβονται, ἢ τῇ ἄνω Ἱερουσαλήμ.] Ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων. Σημαίνει διὰ τούτων τὰς ἀντικειμένους δυνάμεις· αἱ συντρίβονται, ἐπειδὴ ἂν οἱ ἅγιοι τὰς ἐκεῖ λάχῃσι κατοικεῖν μονάς. Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων. Ὅρη αἰώνια τοὺς οὐρανοὺς φησι. Φωτίζει δὲ ἡμᾶς ἄνωθεν ὁ Θεός, τὸ Πνεῦμα ἡμῖν καταπέμψας ἐξ οὐρα νῶν. Φωτισμὸς σὺ ὑπερμεγέθης ἀπὸ ὀρέων ἀλώσεως. Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων θήρας. Φοβερὸς εἶ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων καρπίμων. [Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων. Ἐκεῖθεν καταπέμπει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων· τὴν Σιών λέγει, ἀφ' ἧς ᾤοντο τὸν Θεὸν ὀρμώμενον ταῦτα ποιεῖν· οὗ καὶ ναὸς αὐτῷ ᾠκοδόμητο.] 27.344 Ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. Οἱ μὴ δεξάμενοι τὸν φωτισμὸν τὸν διὰ τοῦ Πνεύματος, ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ γενήσονται, τοῦ θεοῦ ἐπιφανέντος δικαστηρίου. Ὑπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὔρον οὐδέν. Ἀμελεία, φησὶ, καὶ ῥαθυμία παραδεδωκότες τὸν βίον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θείας κρίσεως, ὡς οὐδὲν εὔρον ἑαυτοὺς εἰς τὰς χεῖρας κατ' ἔχοντας, οἱ πάλοι ἐν τῷ θνητῷ βίῳ πλοῦσοι. Πῶς γὰρ καὶ εἶχον εὐρεῖν ἃ οὐκ εἰργάσαντο; Πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλοῦτου χερσὶν αὐτῶν. Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ἰσχυροὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Οὐδὲν αὐτοὺς, φησὶν, ὤνησε τῶν χειρῶν ἡ ῥώμη, δι' ἧς τῶν ἀπάντων ἀρπάσειν προσεδόκησαν πλοῦτον. Καὶ διδάσκων τί δήποτε οὐδὲν ἐντεῦθεν ἀπώναντο, ἐπήγαγεν· Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου, ὁ Θεὸς Ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. Ἐξενεχθείσης, φησὶ, τῆς κατ' αὐτῶν δικαίας ψήφου, οἶονεῖ ὕπνω καὶ κάρῳ παραδέδονται· τουτέστιν ἀνανεύειν οὐκ ἴσχυσαν. Τίνες δὲ οὗτοι ἢ οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις; Ἴππους δὲ ἡ θεία Γραφή ἐξ ἔθους καλεῖ τοὺς ἀσχέτως ἐκκεκλικότας πρὸς ἡδονάς· κατὰ τὸ, Ἴπποι θηλυμανεῖς ἐγενήθησαν· ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζεν. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεται σοι; Ἐὰν γὰρ κλείση κατὰ ἀνθρώπου, τίς ἀνοίξει; κατὰ τὴν Ἡσαΐου φωνήν. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούτισας κρίσιν. Οὐδεμίαν, φησὶν, ἀπολογίαν ἔξουσι κολαζόμενοι· προεκήρυξε γὰρ αὐτοῖς τὰ περὶ τοῦ θεοῦ δικαστηρίου. Γῆ ἐφοβήθη, καὶ ἠσύχασε. Γῆν ἐνταῦθα πᾶσαν τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν φησὶν, ἢ καὶ δειλιάσει τότε. Οὐδεὶς γὰρ ἔσται τότε ὃς οὐ φοβηθεῖ, ἐκείνης ἐπιστάσεως τῆς ἡμέρας. [Οὐράνιος γὰρ, φησὶ, Θεὸς ὢν, ἔκρινας, καὶ τὴν κρίσιν ἐποίησας ἐνδηλον, τιμωρήσας τοὺς πολεμίους τῆς Ἱερουσαλήμ.] Εἰς τὸ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν Θεὸν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς τῆς γῆς. Τὸ θεῖον, φησὶ, δικαστήριον τοῖς πραεῖσιν ἀποδώσει τὴν σωτηρίαν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὰς κολάσεις ἀποδίδωσιν. Ὅτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεται σοι. Παραστησόμεθα ἐν ἐκείνῳ τῷ φοβερῷ βήματι, οὐ μόνον ὢν ἐπράξαμεν, ἀλλὰ καὶ ὢν βεβουλεύμεθα εὐθύνας ἀπαιτούμενοι. Καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἐορτάσει σοι. Ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ὁ κεκαθαρμένος ἐστὶ λογισμὸς, κατὰ τὸ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος. Ἐπειδὴ ἂν οὖν, φησὶν, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ καθαρὸς εὐρέθη λογισμὸς, τότε δὴ τότε καὶ τῆς σῆς μεταλάβοι ἐορτῆς. [Ὅτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεται σοι. Ὅτι πᾶσα γλῶσσα, καὶ πᾶς

λογισμός και ένθυσμα έξ ομολογήσεται τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ τῆς κρίσεως καιρῷ, ὅτε και τὰ κρυπτὰ θριαμβεύονται.] Εὐξασθε, και ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν. Ἐπὶ παραίνεσιν ὁ λόγος τρέπεται. Ἐπειδὴ τὰ εἶρη 27.345 μένα, φησὶν, ἔσται ἐν τῷ θείῳ δικαστηρίῳ, τούτου χάριν ἕως ἔστέ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, εὐξασθε τῷ Κυρίῳ ἀγαθῶν ἔργων εἶναι ἐπιμεληταί, και τούτων μὴ βραδύνητε ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν. Κοιμοῦσι δὲ τὰ δῶρα, ὑπὸ τῶν γεγενημένων ἐκδειματωθέντες θαυμάτων. Τῷ φοβερῷ και ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων. Ἐπαγγείλασθε, φησὶν, ἀγαθοεργεῖν, εἰδότες, ὡς δεῖ ὑμᾶς ἐν ἐκείνῳ γενομένους τῷ τόπῳ, οἶονεὶ δῶρα τὰς ἐαυτῶν πράξεις προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ. Οὕτως δὲ ὁ Θεὸς φοβερὸς ἐστίν, ὡς και ἀπὸ τῶν πάλαι ἀρξάντων και γενομένων πονηρῶν τὸ πνεῦμα ἀφαιρεθήσεται. Ἐν γὰρ ἐκείνῳ τῷ θείῳ και φοβερῷ βήματι ἐξ ἐκάστου τῶν ἡμαρτηκῶτων ἀφαιρεῖται τὸ δοθὲν διὰ τοῦ βαπτίσματος. Και τοῦτο ἐστίν ὁ Κύριος ἔλεγε· Διχοτομήσει τὸν δούλον τὸν πονηρὸν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ, και τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τὸν ἄπιστον θήσει. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ Ἰδιθοῦμ,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ. ΟΣ΄. Ὑπόθεσις. Ἀκούσας Ἰδιθοῦμ τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων· ταῦτα δὲ ἦν τάδε· Ἴνα τί ὁ Θεὸς ἀπόσω εἰς τέλος; ὑπερήλγει και ἐταράττετο, τὴν παντελῆ αὐτῶν ἀποβολὴν θρηγῶν. Εἶτα συντίθησιν αὐτῷ ὁ Ἀσάφ ψαλμὸν, διδάσκων αὐτὸν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τούτων πράγμασι πρὸς μόνον τὸν Θεὸν καταφεύγειν δεῖ, κάκειθεν τὴν παραμυθίαν εὐρίσκεσθαι· διὸ και ἀρχόμενός φησι· Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῆ μου πρὸς τὸν Θεὸν, και προσέσχε μοι. Διδάσκει ἀρχόμενος τοῦ ψαλμοῦ τῷ Ἰδιθοῦμ, ὡς ἐγγὺς Κύριος τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσὶ μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, και οὐκ ἠπατήθην. Τοσαύτη, φησὶ, περιέκλυσε θλίψις τὴν ψυχὴν μου, ὡς οὐ μόνον μεθ' ἡμέραν τὰς ἰκετείας ποιεῖσθαι, ἀλλὰ γὰρ και αὐτὸν τὸν καιρὸν τῶν νυκτῶν καταναλίσκειν εἰς προσευχάς. Ἀλλὰ ταῦτα πρᾶττων, οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, οὐκ εἰς κενὸν ἐκοπίασα και τοῦτο ἐστὶ τὸ, Οὐκ ἠπατήθην. Ἀπηνήνατο παρακληθῆναι ἢ ψυχὴ μου, ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, και εὐφράνθην. Ἀνθρώπων μὲν παραμυθίας, φησὶν, οὐδὲ μιᾶς ἠνεσχόμην· μόνη δέ μοι ἢ τοῦ Θεοῦ μνήμη εὐφροσύνη καρδίας ἐγένετο. Ἦδο λέσχισα, και ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. Ὅτε, φησὶ, λογισμοῖς ἀνθρωπίνους ἐχρώμην· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Ἦδολέσχισα, τότε δὴ τότε και εἰς ὀλιγορίαν κατεφερόμην. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθην και οὐκ ἐλάλησα. Τοῦτο γὰρ, φησὶ, ταραττεσθαι ποιεῖ τῶν ἐχθρῶν προκαταλαβόντων τῶν ἡμετέρων φυλακῶν τοὺς τόπους· τουτέστι τῶν τειχῶν τὰς ἐπάλλξεις. Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας. Ἐκεῖνα, φησὶν, ἐνενοῦν κατ' ἐμαυτὸν, και ἐταραττόμην πῶς πάλαι μὲν ὁ Θεὸς ἐβοήθει τῷ λαῷ, νυνὶ δὲ ἀπόσωτο. Και 27.348 τοῦτο μοι τὴν ἀθυμίαν ἐκίνει, τὸ μὴ ἄρα εἰς τὸ διηνεκὲς αὐτῶν ἢ ἀποστροφή γένηται. Ὑπεμιμνησκόμεν ἐκείνων τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Αὕτη ἢ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Κινῶν, φησὶ, τοὺς περὶ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ἔθνους λογισμοὺς, ὁψέποτε συνῆκα, ὡς ἢ μεταβολὴ αὕτη ἢ ἐξ ἀγαθῶν εἰς κακὰ γεγενημένη τῷ ἔθνει δι' οὐδὲν ἕτερον γεγένηται ἢ διὰ τὴν τοῦ Ὑψίστου δεξιάν. Ὡς εἰ σαφέστερον ἔλεγεν· Διὰ τὰ κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ πεπραγμένα, ὅς ἐστὶ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς. Ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου. Ἐνενόησα, φησὶν, ὅσα αὐτὸς αὐτοῖς ἐν εδειξάτο ἀγαθὰ, οἷα δὲ αὐτῷ ἀνταπέδωκαν κακὰ. Και μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου. Εἰ και οὕτως, φησὶν, ἐκείνοι, ἀλλ' ἐγὼ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὦν εἰς ἡμᾶς ἤρξω εὐεργεσιῶν, μέχρι τέλους διεξέλθοιμι· τουτέστιν, οὐδὲν τῶν ἐν ἡμῖν γεγενημένων καλῶν λήθη παραδῶ. Ὁ Θεὸς, ἐν τῷ ἀγίῳ ἢ ὁδός σου. Ἄγιόν φησὶν ἢ τὸν ἡγιασμένον τῶν ἀποστόλων χορὸν, μεθ' ὃν ἦν ἐπιτελῶν τὰς παραδόξους θεοσημείας· ἢ ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς

τὸν Πατέρα εἰ μὴ διὰ Χριστοῦ, ὅς ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἅγιος ὡς Θεός. Τίς Θεὸς μέ γας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Πάντων ὑπερέχεις, Δέσποτα μόνος γὰρ ἄπερ θέλεις θαυματουργεῖς. Ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Αὐτοῖς γὰρ πρῶτοις ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ὁ βραχίων Κυρίου, τουτέστιν ὁ Χριστός. Εἶδοσαν σε ὕδατα, ὁ Θεός, καὶ ἐφοβήθησαν. Καὶ πότε αὐτὸν ἰδόντα ἐφοβήθη τὰ ὕδατα, ἢ ὅτε ἐπ ἐτίμησε τῇ θαλάσῃ καὶ πεφίμωτο; Φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται. Νεφέλας ἐν τούτοις τοὺς ἁγίους ἀποστόλους φησὶ τοὺς τὸν οὐράνιον καὶ εὐαγγελικὸν διακονοῦντας λόγον· βέλη δὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅμοιον οὖν ὡσεὶ λέγοιεν· Αἱ ἐνέργειαι αἱ εἰς τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς ἐξάκουστοι πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ γεγόνασιν. Ἰστέον δὲ, ὡς καὶ αὐτὸς βέλος ἐκλεκτὸν παρὰ τῷ προφήτῃ Ἡσαΐα ὠνόμασται. Φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Βροντὴν τὸν εὐαγγ γελικὸν λόγον φησὶ, τὸν κατακτυπήσαντα τὴν ὑπ' οὐρανόν. Διὸ καὶ τὸν εὐαγγελιστὴν υἱὸν ἀπεκάλεσε βροντῆς. Τροχὸν δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸν βίον φησὶν· ὡς καὶ ἐκ τοῦ Ἰεζεκιήλ ἔστι μαθεῖν. Ὅμοιον οὖν ὡσεὶ λέγοι· Ὁ λόγος σου ὁ εὐαγγελικὸς παντὶ διαδέ δοταὶ ἀνθρωπίνῳ γένει. Ἐφαναν αἱ ἀστραπαὶ σου τῇ οἰκουμένῃ. Καὶ τίνες ἂν εἶεν αἱ ἀστραπαὶ ἢ αἱ τὸ νοητὸν ἡμῖν ἀστράπτουσαι φῶς, οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ εὐαγγελισταί; οἷς ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ· Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ. Ἀντὶ τοῦ, Ἐξάκουστον τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν γέγονε τὸ σωτήριον κήρυγμα, δι' οὗ καὶ φόβος ἀγνὸς πάντας ἔλαβε, κατὰ τό· Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. 27.349 Ἐν τῇ θαλάσῃ ὁδός σου, καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς. Θάλασσαν μὲν τὸν κόσμον, ὕδατα δὲ πολλὰ τὰ ἐν αὐτῷ διάφορα τῶν ἀνθρώπων γένη. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χριστὸς ἐνετείλατο λέγων τοῖς ἀποστόλοις· Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, καὶ Ἰδοὺ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας· διέδραμον δὲ τὴν ὑπ' οὐρανόν, καὶ ἐκήρυξαν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, συνόντος αὐτοῖς ἀοράτως δηλονότι τοῦ Κυρίου, κατὰ τὰς ἀψευδεῖς αὐτοῦ ἐπαγγελίας· τούτου χάριν ἐπήγαγε· Καὶ τὰ ἔθνη σου οὐ γνωσθήσονται, διὰ τὸ ἀόρατον τῆς μετ' αὐτῶν πορείας τοῦ Κυρίου. Πλὴν καὶ μόνος αὐτὸς ὡς Θεὸς ἐποίησατο ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς θαλάσσης τὴν πορείαν, ὡς φησὶν ὁ εὐαγγ γελιστής. Ὁδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου. Καὶ ὡς περ πρόβατα οὐκ εἰδότα ὅποι τε ἄπεισι καὶ ὅποι πορεύεται, οὕτως ἡμᾶς αὐτὸς διῆγες, ὑπηρεταὶς πρὸς τοῦτο τοῖς περὶ τὸν Μωϋσέα καὶ Ἀαρῶν κεχρη μένος. Πάντα μέντοι ἀπὸ τοῦ· Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίου, ἀπέδωκε πρὸς τό· Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐφράνθην. Τούτων γὰρ, φησὶν, ὑπομιμνη σκόμενος, παρεκαλούμην τὴν διάνοιαν καὶ εὐφραϊνόμεν. Ἐννοῶν γὰρ ὅσα τε καὶ οἷα ἡμῖν ὑπῆρξε τῇ σῆ βοηθεία, ἐπειθόμεν, ὡς οὐκ ἂν ποτε τοσαῦτα πεποιηκῶς ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ καὶ τῇ τῶν κατ' ἐχόντων τότε ἀπαλλαγῇ, νῦν ἀνάσχοιο πάντῃ ὑπεριδεῖν ἡμᾶς ἐν δουλείᾳ τε ὄντας καὶ αἰχμαλωσίᾳ καὶ συμφορᾷ. Ἐν χειρὶ Μωϋσῆ καὶ Ἀαρῶν. Σὺ αὐτὸς, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ὁ μετὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνών, καὶ πάλαι ποτὲ διὰ Μωϋσέως ἐξήγαγες ἐξ Αἰγύπτου τὸν λαόν σου, στρατηγοῦντος Μωϋσέως καὶ Ἀαρῶν. Συνέσεως τῷ Ἀσάφ.

ΨΑΛΜΟΣ. ΟΖ'. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ᾄδει τὸν ψαλμὸν Ἀσάφ, τῷ νέῳ λαῷ παραινῶν τῷ νόμῳ προσέχειν τῷ εὐαγγελικῷ, τοῦ τε παλαιοῦ ἐκείνου τῶν Ἰουδαίων δήμου κατηγορῶν, δι' οὗ πολλὰ εὐεργετημένοι, οὐδενὸς ἐμνημόνευσαν, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς τούναντίον ἔτρεψαν τὰς εὐχαριστίας, ἀχαριστία τὸν εὐεργέτην ἀμειβόμενοι. Προσέχετε, λαός μου, τὸν νόμον μου. Καὶ ποίω λαῷ ἢ τῷ ἐξ ἔθνων παραινεῖ; Καὶ ποίω νόμῳ προσέχειν παρακελεύεται ἢ τῷ εὐαγγελικῷ; Ὅτι δὲ λαὸς αὐτοῦ τὰ ἔθνη, ὁ προφήτης Ζαχαρίας φησὶ· Καὶ κατὰφεύζονται ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν Κύριον, καὶ

ἔσονται αὐτῶ εἰς λαόν. Κλίνετε τὸ οὖς ὑμῶν πρὸς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Προθύμως γὰρ, φησὶ, τῶν παρ' ἐμοῦ λεγομένων ἀκούσατε. Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου. Σαφῶς τοῦτο ὁ εὐαγγελιστὴς ἡρμήνευσε πληρωθὲν, ὅτε τὰς πολλὰς παραβολὰς εἶπεν ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Ὅσα παρὰ τῶν πατέρων, φησὶ, δεδιδάγμεθα ἀκούσαντες, πάντα ταῦτα διὰ τῶν ἔργων καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἐγνώκαμεν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς γενεὰν ἐτέραν. Οὐχ ἐτέρα, φησὶ, γενεᾶ, ἀλλὰ τοῖς τέκνοις 27.352 αὐτῶν πάντα πέπρακται τὰ παρὰ τοῦ Σωτῆρος με γαλουργήματα· διὸ οὐκ ἐπαύσαντο αὐτοῖς προαγγέλλοντες τὰς αἰνέσεις τοῦ Κυρίου καὶ τὰς δυναστείας αὐτοῦ. Καὶ νόμον ἔθετο ἐν Ἰσραὴλ. Νόμον, φησὶν, ἔδωκε τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, παιδαγωγῶν αὐτοὺς εἰς τὸ γνῶναι διὰ τοῦ νόμου τὸν κατὰ καιροὺς ἐπιδημήσαντα Σωτῆρα τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Υἱοὶ τεχθησόμενοι. Σημαίνει δὲ διὰ τούτων τοὺς ἀγίους τοῦ Σωτῆρος μαθητὰς, οἵτινες τὰ θαυμάσια ἃ κατώρθωσεν ὁ Χριστὸς, τοῖς υἱοῖς αὐτῶν ἀπαγγέλλουσι· τουτέστι τοῖς προσελθοῦσι δι' αὐτῶν τῇ πίστει. Καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα διηγήσονται αὐτοῖς, δι' ὧν δυνήσονται μόνον ἐλπίδα τὸν Θεὸν ἐπιγράψασθαι. Ἴνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν. Ἀπαγγελοῦσι, φησὶ, τὰς αἰνέσεις τοῦ Θεοῦ τοῖς δι' αὐτοῦ παιδαγωγουμένοις οἱ ἀπόστολοι· ἵνα καὶ ἐκζητήσωσι τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, καὶ μὴ τὴν τῶν πατέρων κακοδαιμονίαν μιμήσωνται. Ἐκείνη γὰρ, φησὶν, ἡ γενεὰ οὐκ ἔσχεν εὐθὴ τὴν καρδίαν πρὸς Θεὸν, οὐδὲ πίστιν ἔσχε τὸ πνεῦμα αὐτῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ. Γενεὰ ἣτις οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν αὐτῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ βεβαίαν τὴν εἰς τὸν Θεὸν οὐκ ἐκτήσαντο πίστιν, τὴν εὐθειαν οὐκ ἐθελήσαντες πορείαν ὁδεῦσαι, ἀλλὰ γνώμην ἐσχηκότες τοῖς θείοις ἐναντιουμένην θεσμοῖς. Υἱοὶ Ἐφραΐμ ἐντείνοντες καὶ βάλλοντες τόξοις. Ἀπὸ μόνης τῆς φυλῆς τοῦ Ἐφραΐμ ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ τὸν ἀποσχισθέντα τοῦ Ἰούδα ἐδήλωσεν. Οὗτοι γὰρ καὶ τὰς δαμάλεις ἔστησαν, καὶ τῆς κατὰ νόμον λατρείας ἀπέστησαν. Ἀψάμενος τῆς τῶν πατέρων πονηρίας, ἐφεξῆς καταλέγει πᾶσαν τὴν κακίαν αὐτῶν, τὴν τε παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτοὺς ἀγαθῶν δαψίλειαν, τὴν τε πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν ἀπιστίαν, τὸν τε διαδεξάμενον αὐτοὺς διὰ ταῦτα ὄλεθρον· ἵνα διὰ τούτων παιδαγωγηθέντες, τὸν πονηρὸν φύγωσι ζῆλον. Λέγει δὲ, ὡς οἱ τοῦ Ἐφραΐμ υἱοὶ, τουτέστιν ἅπας Ἰσραὴλ, οἱ δεδιδασμένοι τοῖς πονηροῖς μάχεσθαι δαίμοσι, καὶ εἰς τοῦτο ὡσπερ τόξον κατασκευασθέντες, παρ' αὐτὸν τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν μετεβλήθησαν, τὸν μὲν Δεσπότην καὶ Θεὸν ἀρνησάμενοι, προσκλίναντες ἑαυτοὺς τῷ Βαραββᾶ, τουτέστι τῷ Σατανᾶ. Οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ Θεοῦ. Τὴν καινὴν τοῦ Εὐαγγελίου παράδοσιν φησὶ, καὶ τό· Ἴδου ἡμέρα ἔρχεται, καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην καινὴν. Αἰτίας δὲ ἐστὶν ἀπόδοσις, ὅτι, ταύτην μὴ φυλάξαντες, ἣτις ἐστὶ καινὸς νόμος τοῦ Θεοῦ, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Οὐ γὰρ ἐπίστευον αὐτῶ λέγοντι· Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξῆλθον καὶ ἦκω. Δέον γὰρ βάλλειν καὶ πολεμεῖν τοὺς Θεῶ πολεμοῦντας· οἱ δὲ κατὰ Θεοῦ ἦραντο πόλεμον. Καὶ ἐπελάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ. Καίτοι, φησὶ, πολλὰ εὐεργετημένοι, πάντα ἀπὸ τῆς μνήμης ἀνεῤῥίπισαν. Καὶ τούτου ἀπόδειξις τὸ παραδοῦναι Πιλάτῳ. Ἐπελάθοντο τὸ πῶς διήλθεν εὐεργετῶν αὐτῶν 27.353 τοὺς πάντας, καὶ ἰώμενος τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν ἃ ἐποίησε θαυμάσια. Οὕτω, φησὶ, τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῶν θαυμασιῶν ἐπελάθοντο τοῦ Χριστοῦ, ὡσπερ ἀμέλει καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ γεγεννημένων, ὅτε αὐτοὺς ἠλευθέρου ὁ Θεός. Τοιοῦτον γὰρ τι εἴκειν ὑποσημαίνειν τὸ, Ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν· ὡσεὶ σαφέστερον ἔλεγεν· Ὁμοιότροποι τῷ ζῆλῳ τῶν πατέρων αὐτῶν γεγονάσι τῷ πονηρῷ· καὶ ὡσπερ ἐκεῖνοι ἐπελάθοντο τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ οὗτοι. Διέρρηξε θάλασσαν, καὶ διήγαγεν αὐτούς. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ θάλασσαν

διελών ἅπαντας διεβίβασεν. Ἐντεῦθεν ἄρχεται τὰ ἐπὶ τῆς προτέρας λυτρώσεως διηγῆσθαι θαυμάσια. Καταδιαιρεθείσης γὰρ εἰς διαιρέσεις πολλὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τῶν ὑδάτων διοριζομένων καὶ ἐξ ἑκάστου μέρους μετεωριζομένων, καὶ αἰρομένων εἰς ὕψος, ὥσπερ ἐν ἀσκή τινι συνέκλεισεν αὐτὰ θεία τινὶ δυνάμει, ὅπως μὴ διαχεόμενα ἐπικλύσῃ τὸ πλῆθος. Διὰ τοῦτο ἤκουσε Κύριος καὶ ἀνεβάλετο. Ἄντι τοῦ Ὑπερέθετο μικρὸν, καὶ οἶονεὶ ἀνέκοψε τὴν εὐεργετικὴν χεῖρα. Καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. Οὐ μόνον, φησὶ, τῷ μάννα τὰ σώματα ἔτρεφεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ λογικῇ τινὶ καὶ οὐρανίῳ δυνάμει διέτρεφεν αὐτῶν τὰς ψυχάς· ὥσπερ ἀμέλει διατρέφει καὶ τοὺς ἀγγέλους. Καὶ τοῦτό ἐστι μὲν καὶ ἐκ τοῦ συνδέσμου ἰδεῖν, τῷ ὥσπερ ἐν ἐπαγωγῇ εἶπεν τό· Καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἔστι δὲ οὐδὲν ἥττον καὶ τοῦ Ἀποστόλου μαθεῖν, περὶ αὐτῶν εἰρηκότος, ὡς πνευματικὸν ἔφαγον βρώμα. Τοῦτο δὲ ἦν ὁ νῦν ἄρτος ἀγγέλων ὀνομαζόμενος. Καὶ ὡσεὶ ἄμμον θαλασσῶν πετεινὰ πτερωτά. Τὴν ὀρυγομήτραν φησὶν ἐνταῦθα. Ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Γέγονε γὰρ αὐτοῖς εἰς χολέραν ἕξιν ἢ τροφή, ἅτε ὄλον διόλου ἐκνευκότων εἰς τὴν τῶν κρεῶν πλησμονήν. Καὶ ἐμνήσθη, ὅτι σὰρξ εἰσιν, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. Ἥλείει αὐτοὺς, φησὶ, καίτοι ὀρῶν αὐτοὺς ὀλοτρόπως ἐκκεκλικότας εἰς σὰρκα, ἀντι τοῦ εἰς τὸ τὰ σαρκὸς φρονεῖν, καὶ πνεῦμα ἔχοντας, εἰς ἐπιθυμίαν σαρκὸς αἰεὶ πορευόμενον, καὶ οὐκ ἐπιστρέφον εἰς τὸ μετανοεῖν, καὶ ἐκζητεῖν ἐξ ὅλης ψυχῆς τὸν Θεόν. Δι' οὐδὲν οὖν ἕτερον ἡλείει καὶ ἔσωσεν, ἢ διὰ τὴν οἰκείαν μόνον φιλανθρωπίαν. Διὸ καὶ προλαβὼν εἶπεν· Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων. Οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἡμέρας ἧς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλίβοντος. Καταλέξας τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν ἐρήμῳ αὐτοῖς δεδομένα ἀγαθὰ, ἕτερον εὐεργεσίας καταλέγει τρόπον. Ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ περιστάντα δεινὰ τοὺς ἐχθρούς· ἢ τε εἰς αἷμα μεταβολὴ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἡ κυνόμυια, καὶ ὁ βάτραχος, καὶ ἡ ἐρυσίβη, καὶ ἡ ἀκρίς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ἡ πάχνη, καὶ τὸ πῦρ, καὶ ἡ τῶν πονηρῶν ἀγγέλων ἀποστολή· καὶ τὰ λοιπὰ μέχρι τῆς τῶν πρωτοτόκων ἀπωλείας. 27.356 Ὁδοποίησε τρίβον τῇ ὄργῃ αὐτοῦ. Δεδοκῶς, φησὶ, τοῦ ἄμμου τὸ μυστήριον, διέξοδον δέδωκε τῇ ὄργῃ, ὅπως τὸν αὐτοῦ παρέλθῃ λαὸν, καὶ μὴ ἄψηται τῶν αὐτοῦ τελούντων τὸ μυστήριον. Ἀλλὰ φυλάξας τούτους διὰ τοῦ ἕξοδου δοῦναι τῇ ὄργῃ, αὐτῶν τῶν ψυχῶν, δηλαδὴ τῶν Αἰγυπτίων, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου· παρέδωκε γὰρ τῷ ἐξολοθρευτῇ. Καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἀγιάσματος αὐτοῦ. Ἰερουσαλήμ φησὶ καὶ τὸν μετὰ ταῦτα οἰκοδομηθέντα ἐν αὐτῇ ναόν. Ὅρος τοῦτο ὃ ἐκτίσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, ὃ καὶ πάλαι προπορευόμενος τοῦ λαοῦ, καὶ κατακληροδοτῶν αὐτοῖς τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν. Καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ἔθνη. Τὸν Ἀμορραῖον καὶ τὸν Χετταῖον, καὶ τοὺς ἐξῆς δηλοῦ μένους. Καὶ ἐκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας. Αὐτῶν τῶν ἐξελαθέντων καὶ ἀνηρημένων ἑπτὰ ἔθνων. Τὰς γὰρ πόλεις αὐτῶν τῶν ἐκβεβλημένων καὶ τοὺς οἴκους ἐκληρονόμησαν. Καὶ ἐπέειραν καὶ παρεπίκραναν τὸν Θεὸν τὸν ὕψιστον. Τὴν ἐπὶ τῶν κριτῶν γενομένην εἰδωλολατρίαν σημαίνει, καὶ τὴν ἐπὶ τῶν βασιλειῶν. Καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο. Καὶ ἀπέστρεψαν, καὶ ἠθέτησαν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. Ὡσπερ οἱ πατέρες αὐτῶν, φησὶν, ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν μόσχον πεποιήκασι, τὸν λυτρωτὴν ἀρνησάμενοι· οὕτω καὶ οὗτοι πάλιν τὰς δαμάλεις ἀναθέντες ἔθουον, ἐγκαταλιπόντες Θεόν. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτῶν. Ἐπὶ πᾶσαν γὰρ κορυφὴν ὄρους τοῖς ἀκαθάρτοις ἔθουον δαίμοσιν, ὡς ὁ προφήτης Ὡσηέ φησιν. Ἦκουσεν ὁ Θεὸς καὶ ὑπερεῖδε, καὶ ἐξουδένωσε σφόδρα Ἰσραὴλ. Παρεδόθησαν γὰρ εἰς διαφόρους αἰχμαλωσίας. Καὶ ἀπώσατο τὴν σκηνὴν Σηλῶμ. Ἐν Σηλῶμ γὰρ ἦν τὸ πρότερον ἢ σκηνή, ἢνίκα ἱεράτευσαν Ἥλει καὶ Σαμουὴλ. Σκηνῶμα ὃ κατεσκήνωσεν ἐν

άνθρωποις. Σκήνωμα τὴν κιβωτὸν φησιν, ἥπερ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀφήρηται τῶν πέντε σατρα πειῶν τῶν λαβουσῶν αὐτήν. Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ καλλονὴν αὐτῶν. Ἰσχὺς αὐτῶν καὶ μὴν καὶ καλλονὴ ἢ κιβωτὸς ἦν ἢ παραδέδοται Ἄζω τίων εἰς χεῖρας. Καὶ συνέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἀγόμενοι γὰρ αἰχμάλωτοι, ἀπέθνησκον, οὐδενὸς αὐ τοῖς ἐπικουροῦντος, διὰ τὸ προδεδαπανῆσθαι πυρὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους αὐτῶν. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον. Τοὺς υἱοὺς Ἥλει τοῦ ἱερέως λέγει. Καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. Συνδιολώλασι γὰρ τῇ αὐτῶν ἀπωλείᾳ, καὶ τῷ τῶν ἀνδρῶν θανάτῳ συνήφθησαν, μηδὲ τῶν ἐπὶ νεκροῖς ἀξιωθεῖσαι δακρύων. Καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. Τοῦτό φησι διὰ τὸ Ἀζωτίους καὶ Ἀσκαλωνίτας εἰστάς ἔδρας πατάξαι, ἄχρις οὗ τὴν κιβωτὸν ἀπέστειλαν. Καὶ ἀπόσατο τὸ σκήνωμα Ἰωσήφ. Τοῦτό φησι 27.357 διὰ τὸ τὴν Σηλωμ ἐν τῇ μερίδι εἶναι τοῦ Ἰωσήφ. Ἐφραΐμ δὲ υἱὸς Ἰωσήφ. Καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν Ἰούδα. Ἀπὸ γὰρ ταύτης τοὺς βασιλέας ἐποίησεν, ὧν πρῶτος Δαυΐδ. Ἰστέον δὲ, ὡς φυλὴν ἀντὶ φυλῆς ἐξελέξατο, τὴν Ἰούδα ἀντὶ τῆς Ἰωσήφ καὶ τόπον ἀντὶ τόπου, τὸ ὄρος Σιών ἀντὶ τῆς Σηλωμ. Καὶ ὠκοδόμησεν ὡς μονοκέρωτος τὸ ἀγίασμα αὐτοῦ. Ἀγίασμα μὲν τὸν θεῖον ἐν Ἱερουσαλήμ ὠκοδομηθέντα λέγει ναόν· Μονόκερος δὲ θηρίον ἐστὶν ἀκαταμάχητον, διὰ τὸ ὄξυ κέρασ ἐπὶ μετώπου φέρειν, καὶ πάντα τούτῳ ἀναιρεῖν τὰ θηρία. Λέγει οὖν, Ὅτε οὕτως ὁ θεῖος ὠκοδομήθη ναὸς, ὡς πάντα τὰ ἔθνη τῆς ἐνούσης ἐν αὐτῷ ἰσχύος δεύτερα φαίνεσθαι. Ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν. Τικτομένων καὶ γεννωμένων. Ἀπὸ τῆς ποιμαντικῆς, φησὶν, ἐπιστήμης, καὶ τοῦ εἰδέναι τὰ λοχευόμενα τῶν προβάτων διαφυλάττειν, καλῶς ἀναλαβὼν καὶ τῶν λογικῶν θρεμμάτων ποιμένα πεποίηκε. Ποιμαί νειν Ἰακώβ τὸν δούλον αὐτοῦ. Τουτέστι, διδάσκαλος αὐτοῖς ἀγαθῶν τρόπων ἐγένετο, δι' ὧν ἐπεδείκνυτο παιδεύσας αὐτούς. Καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς. Σύνεσιν χειρῶν πᾶσαν τὴν ἐν τῷ προσήκοντι πράξιν γινομένην φησὶν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ. ΟΗ΄. Ὑπόθεσις. Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ὑπὲρ τῶν ἀναιρεθέντων πι κρῶς κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ Ἀντίοχου· αἰτῶν τε διὰ τῆς ἰκετείας ἐκδίκησιν γενέσθαι τῆς εἰς τὸ ἔθνος γινομένης μαιφονίας, μεταστραφεισῶν δὲ λονότι τῶν συμφορῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐπάγοντας αὐτάς. Ὁ Θεὸς, ἦλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου. Πολλοὺς γὰρ εἰσαγαγὼν ὁ Ἀντίοχος, εἰσήλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐνέπηρσε τὸν θεῖον ναόν. Ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Ἴδου, φησὶ, τῶν σῶν ἐκράτησαν ἄλλοι, καὶ τὰ σὰ ὑπὸ ἄλλοφύλων κατ ἔχεται. Ἔθεντο Ἱερουσαλήμ εἰς ὀπωροφυλάκιον. Λιθολόγιος τόπος ὅπου τὴν σκηνὴν ἔχει ὁ τὰς ὀπώρας φυλάσσω. Ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου βρῶ ματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ γὰρ ὑπερβολὴν ἀπανθρωπίας οὐδὲ θάπτειν τοῖς οἰκείοις ἐπ' ἔτρεπον οἱ πολέμιοι τοὺς νεκρούς. Τὰς σάρκας τῶν ὀσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. Πῶς γὰρ οὐχ ὅσοι οἱ τὸ αἷμα ἐκχυθέντες ὑπὲρ τῆς τοῦ νόμου φυλακῆς, ὧν ἦσαν οἱ Μαχαβαῖοι; Ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου. Ζήλωσον, φησὶ, διὰ τὸ σὸν ὄνομα τὸ βλασφημούμενον παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Μὴ μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. Τὰς ἐν Αἰγύπτῳ λέγει ἀμαρτίας ἀρχαίας. Μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη· Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐ τῶν; Εἰ καὶ ἐμποδίζει, φησὶ, τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν· ἀλλὰ διὰ τὸ σὸν ὄνομα ποιήσον ἡμῖν διὰ τὸν ὀνειδισμόν ὃν ἐπιφέρουσι 27.360 σοί, διὰ τὸ αἷμα τὸ ἐκχυνόμενον τῶν σῶν δούλων, διὰ τὸν στεναγμὸν τῶν πεπεδημένων. Κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τοῦ βραχίονός σου περιποίησαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. Τῇ δυνάμει, φησὶ, τοῦ βραχίονός σου σῶσον τοὺς καταλειφθέντας ἐκ τῶν ἀνηρημένων. Εἰς τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων, μαρτύριον τοῦ Ἀσάφ,

ΨΑΛΜΟΣ ὑπὲρ τῶν Ἀσσυρίων. ΟΘ΄. Ὑπόθεσις. Κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον τῆς λέξεως ἐλεθηθῆναι ἀξιοῖ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου καταδουλωθέντας· κατὰ δὲ τὴν ὑψηλοτέραν διάνοιαν, ὑπὲρ τῶν ὑπομεινάντων τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν νοητὴν, μετὰ τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου σταυρὸν ὑπὸ τῶν νοητῶν Ἀσσυρίων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν, φημί δὴ τοῦ Σατανᾶ. Ἰκετείαν οὖν προβάλλεται, ἀξίων ἐπιφάνειαν γενέσθαι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ ἐλευθέρωσιν τοῦ παντὸς γένους τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραήλ, πρόσχες. Σὲ, Δέσποτα, τὸν ποιμένος δίκην τοῦ λαοῦ προμηθούμενον, δέξασθαί μου τὴν ἰκετείαν ἀντιβόλῳ. Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, ἐμφάνηθι ἐναντίον Ἐφραΐμ, καὶ Βενιαμὴν, καὶ Μανασσῆ. Ἐν τῇ πορείᾳ τῆς σκηνῆς ἐβάδιζον τρεῖς φυλαί, Ἰούδα, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ζαβουλὼν. Ἦκολούθουν δέκατὰ νότον τρεῖς ἕτεροι· ἢ τοῦ Ἐφραΐμ, ἢ τοῦ Βενιαμὴν καὶ τοῦ Μανασσῆ. Ἦν δὲ ἐπὶ τῶν χρυσῶν χερουβὶμ τῶν ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ δόξα Θεοῦ· προεβάδισε γὰρ αὐτῶν κατὰ τὴν πορείαν. Σὺ οὖν ὁ καθ' ἡμέρας ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, καὶ προπορευόμενος τῆς κιβωτοῦ, ὡς εἶναι ἔμπροσθεν τοῦ Ἐφραΐμ, Βενιαμὴν καὶ Μανασσῆ (τὸ γὰρ ἐναντίον σημαίνει τὸ ἔμπροσθεν), διὰ τῆς σαυτοῦ δυναστείας τὴν σωτηρίαν ἐπιδίδου. Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετήρας. Τὸν Ἰσραήλ φησιν. Ἐξέβαλες ἔθνη, καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Προπορευόμενος γὰρ, ἐξέβαλες ἀπὸ προσώπου αὐτῶν τὰ ἔθνη. Ἐκάλυψεν ὄρη ἢ σκιά αὐτῆς. Σκιά μὲν τῆς ἁμπελου ἢ κατὰ νόμον λατρεία, διὰ τὸ σκιάν ἔχειν τὸν νόμον τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· ὄρη δὲ τὸ ἐν Σηλὼμ καὶ τὸ ἐν Σιών φησιν. Ἐν τούτοις γὰρ τοῖς δυσι τόποις ἴδρυτο ἢ σκηνή. Οὐδὲν οὖν ἕτερον σημαίνει, ἢ ὅτι τὰ ἐν νόμῳ, ἅτινα ἦν σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἐν τοῖς δυσι τούτοις ἐτελεῖτο ὄρεσι. Καὶ ἀναδενδράδες αὐτῆς τὰς κέδρους τοῦ Θεοῦ. Κέδροι μὲν αἱ οὐράνιαι δυνάμεις· ἀναδενδράδες δὲ τῆς ἁμπελου οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ προφήται εἰς ὕψος ἠρμένιοι, καὶ ἐπαναπαύομενοι ταῖς ἁνω καὶ λογικαῖς δυνάμεσιν. Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης. Κλήματα καὶ παραφυάδες τῆς ἁμπελου τὸ πᾶν πλήθος τοῦ λαοῦ φησιν, ὃ κατέσχευεν ἀπὸ ποταμοῦ Εὐφράτου μέχρι θαλάσσης τῆς Ἰνδικῆς. Ἴνα τί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς; Φραγμὸς ἦν αὐτῆ ἢ τῶν ἀγγέλων φυλακή, ἢν ἀπέστησεν ἀπ' αὐτῶν ὁ Θεός. Καὶ τρυγῶσιν αὐτήν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν. Δέδοται γὰρ εἰς βόσκημα 27.361 τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, οἵτινες καὶ νέμονται αὐτῶν τὰς ψυχὰς, τῆς νοητῆς εὐκαρπίας ἀπογυμνοῦντες. Ὁ Θεὸς δυνάμεων, ἐπίστρεψον. Ἰκετεύω σε τοίνυν τὸν δυνατὸν Δεσπότην ἰδεῖν ἄνωθεν τῆς ἁμπελου τὴν λώβην, καὶ θεραπείας ἀξιώσαι τὸ πάθος. Ἡ σὴ γὰρ αὕτη πρόνοια τὴν προτέραν ἔδωκεν εὐκληρίαν. Καὶ κατάρτισαι αὐτήν ἢν ἐφύτευσεν ἢ δεξιά σου. Ἐπειδὴ σὺ αὐτήν, φησὶ, κατεφύτευσας, εἴτα γέγονεν ἐμπεπυρισμένη καὶ κατεσκαμμένη καὶ ἀπόλωλε, σοῦ αὐτήν ἐπιτιμήσαντος, κατάρτισαι αὐτήν καὶ ἐτοίμην εἰς σωτηρίαν παρασκεύασον· παρασκεύασον δὲ διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ γὰρ, ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, διὰ τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου σημαίνει. Τίς δὲ ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἢ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φησὶ; Γενηθήτω ἢ χεὶρ σου ἐπ' ἄνδρα δεξιᾶς σου. Αὕτη, φησὶν, ἢ πρᾶξις ἢ τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ, ἢτις καὶ διὰ τῆς χειρὸς σημαίνεται, ἐπ' ἄνδρα δεξιᾶς σου γενηθήτω, τουτέστι διὰ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ὄντος δεξιᾶς σου. Καὶ τίς οὗτος ἢ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅς ἐστι δεξιά τοῦ Πατρὸς, εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος; Ἐπειδὴν δὲ τοῦτο γένηται, καὶ σῶση ἡμᾶς, φησὶν, ἢ δεξιά σου, ὁ χρηματίσας ἀνήρ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου, οὐκ ἄν ποτε ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ἅτε τῆς σῆς ζωῆς μεταλαβόντες, καὶ τῷ σῷ ἐπικληθέντες ὀνόματι, τουτέστι Χριστιανοί. Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ἐπίστρεψον ἡμᾶς. Συνεχῶς τὴν ἰκεσίαν προβάλλεται, ἐπισπεύδων τὴν ἐπιφάνειαν γενέσθαι τοῦ Μονογενοῦς, δι' οὗ καὶ σωθήσονται. Εἰς τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ, ἀλληλουΐα. Π΄. Ὑπόθεσις. Ἦδη τὸν ὄγδοον ἐρμηνεύοντες ἀποδεδώκαμεν εἶναι ληνοὺς τὰς Ἐκκλησίας. Ἔστιν οὖν καὶ ἐκ τούτου τοῦ ψαλμοῦ ἰδεῖν, ὡς καλεῖ τὰ ἔθνη πρὸς τὴν πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον· αὐτοῖς διδασκαλίαν ποιῶν τοῦ μήποτε ἀποστῆναι αὐτοῦ, τὴν τοῦ προτέρου λαοῦ διὰ τὴν κακίαν ἀποβολὴν λέγων. Ἀγαλλιᾶσθε τῷ Θεῷ τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Ἀλαλαγμὸς ἐστὶν ἐπινίκιος ὕμνος. Παρακελεύεται οὖν τοῖς ἔθνεσι τῷ βοηθῶσαντι Θεῷ, καὶ ἐκ τῆς τῶν δαιμόνων αὐτοῦς ῥυσαμένῳ καταδυναστείας, τὰς ἐπινίκιους ᾄδειν ὡδὰς. Λάβετε ψαλμὸν, καὶ δότε τύμπανον. Ψαλμὸν ἐν τούτοις τὴν θείαν διδασκαλίαν φησί. Τύμπανον δὲ ὄργανόν ἐστι ἐκ δερμάτων πεποιημένον. Λέγει οὖν· Ἐπήκοοι τοῖς θείοις λογίοις γενόμενοι, παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ. Ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. Ψαλτήριον πάλιν τὸ σῶμα φησι, διὰ τὴν γινομένην συμφωνίαν καὶ συναρμονίαν πρὸς αὐτὸ τῆς ψυχῆς· Ἰν' ἄρτιοι γένωνται οἱ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνατιθέντες τῷ Θεῷ, καὶ τὸ σῶμα, οὐ τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ Κυρίῳ. Σαλπίσσατε ἐν νεομηνία σάλπιγγι. Ὡσπερ πάλαι 27.364 ποτὲ ὁ Ἰσραὴλ αἰσθητὰς λαμβάνων σάλπιγγας ἐν τῇ νεομηνίᾳ ἐσάλπιζε, τοῦτο πρόσταγμα δεδωκότος τοῦ Θεοῦ, καὶ μαρτύριον τοῦ ἐλευθερωθῆναι αὐτοὺς τῆς ἐξ Αἰγύπτου δουλείας· οὕτω καὶ ὁ νέος λαὸς, τῇ εὐαγγελικῇ χρώμενος σάλπιγγι, ἥς ὁ φθόγγος εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν, κελεύεται ἐν ταῖς νεομηνίαις σαλπίζειν, τουτέστιν ἐν τῇ ἀνακαινίσει τοῦ νοῦ αὐτοῦ· ὁμολογῶν καὶ αὐτὸς καὶ μαρτυρῶν, ὅτι δὴ αὐτὸν ἐκ τῆς νοητῆς ἠλευθέρωσεν Αἰγύπτου, τουτέστιν ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους. Γλῶσσαν ἦν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν. Ὁ λαὸς, φησὶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἤκουσε γλῶσσαν ἦν πάλαι οὐκ ἔγνω. Καὶ ποία αὕτη ἢ ἡ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαὸν γινομένη ἐν τῷ ὄρει φωνῇ; Ἀπέστησεν ἀπὸ ἄρσεων τὸν νῶτον αὐτοῦ. Ἀντὶ τοῦ, ἐξ ἄρσεων. Λέγει δὲ, ὅτι τῶν βασταγαμάτων αὐτὸς ἠλευθέρωσεν, ὧν ἐπεφέροντο οἰκοδομοῦντες τὰς πόλεις τῷ Φαραῷ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν. Τοῦτό φησι διότι τὸν πληθὸν καὶ τὰ ἄχυρα ἐν κοφίνοις ἐπὶ τὸ ἔργον ἐπεφέροντο. Ἐν θλίψει ἐπεκαλέσω με, καὶ ἐρρύσάμην σε. Ὅμοιον τῷ, Ὅτι ἤκουσα τῶν στεναγμῶν αὐτῶν, καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην τοῦ ἐξελέσθαι αὐτούς. Ἐπήκουσά σου ἐν ἀποκρύφῳ τῆς καταγίδος. Ἀντὶ τοῦ, Ἐκ μεγάλης καὶ ὑπερβαλλούσης ἐρρύσάμην σε θλίψεως. Ἐδοκίμασά σε ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. Ὅτε διψήσας ὁ λαὸς ἔλεγε πρὸς Μωσῆν· Δὸς ἡμῖν ὕδωρ ἵνα πίωμεν, ἔλεγε· Τί λοιδορεῖσθέ με καὶ πειράζετε τὸν Κύριον; Ἄκουσον, λαὸς μου. Τῷ λαῷ παραίνεσιν εἰσφέρει λέγων παρεσκευάσθαι ἐπήκοον γενέσθαι αὐτῷ. Καὶ γὰρ, εἰ τοῦτο ποιήσει, οὐκ ἂν ἐτέρῳ δουλεύῃ Θεῷ, οὐδὲ γενήσεται αὐτῷ αὐτὸς ὁ Κύριος εἰς Θεὸν πρόσφατον. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ καὶ πάλαι αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου λυτρωσάμενος. Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό. Ὑπισχνεῖται τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ καὶ σαρκικὰς τροφὰς καὶ πνευματικὰς. Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου. Ἐπειδὴ ταῦτα μὲν ὑπεσχόμην ἐγὼ, αὐτοὶ δὲ τὰ ὦτα ἐκώφευσαν· τούτου χάριν ἀπεβαλόμην αὐτοὺς, ἀξίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῖς τὴν τιμωρίαν διδοῦς. Οἱ ἐχθροὶ Κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Ὡσεὶ σαφέστερον ἔλεγεν· Ἀντὶ τοῦ ψεύσασθαι τῷ Κυρίῳ τὸν λαὸν, ἔσται καιρὸς αὐτῷ τιμωρίας· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Καὶ ἐψώμισεν αὐτοὺς ἐκ στέατος πυροῦ. Αὐτοὶ μὲν, φησὶν, ἐψεύσαντο αὐτῷ· αὐτὸς δὲ, ἅτε ἀγαθὸς ὑπάρχων, ἐνέπλησεν αὐτοὺς νοητῆς τροφῆς· αὕτη δὲ ἐστὶν αὐτὸς ὁ Κύριος, ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζῶν διδοῦς τῷ κόσμῳ. Καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς. Πέτρα αὐτὸς ὁ Κύριος, μέλι δὲ τὰ θεῖα αὐτοῦ λόγια. Λέγει γοῦν, ὅτι τῶν ὀσίων αὐτοῦ λογίων ἐνέπλησεν αὐτούς.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Ἀσάφ. ΠΑ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν ἀποβολὴν τοῦ λαοῦ ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ

ψαλμῶ, ἐν 27.365 ταῦθα καὶ τὰς αἰτίας σαφέστερον ἐκδίδωσι, δι' ἃς αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἀπεβάλετο. Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν. Θεοὺς τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων ἐκάλεσε, τοὺς υἱοὺς κληθέντας Θεοῦ. Ἔστη οὖν ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ Θεός, ὅτε τὴν σωτήριον παρουσίαν πεποιήται, ὅπως διακρίνη αὐ τοὺς, ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς πεπραγμένων ποιῶν. Ἔως πότε κρίνετε ἀδικίαν, τὴν ἀδικίαν τὴν γι νομένην εἰς τὸν λαὸν παρ' αὐτῶν εἰς μέσον ἄγει. Σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Θε μέλια τῆς γῆς τοὺς ἄρχοντας τοῦ αἰῶνος τούτου φησὶν· οἵτινες καὶ πρό γε τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔδωκαν δίκην, ἐκβληθέντες τῆς καθ' ἡμῶν τυραννίδος διὰ τοῦ λεχθέντος πρὸς ἡμᾶς λογίου· Νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. Ἐσαλεύθησαν γὰρ ἡς πάσαι ποτὲ εἶχον στάσεως. Ἄτε δὴ ὡς πρῶτον τῶν αὐτῶν καταργηθέντων διὰ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἶτα τῆς ἐκβολῆς γενομένης τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὸ κηρυχθῆναι εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὸ εὐαγγέλιον, ἐπήγαγεν· Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστε. Ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε· πίπτετε δὲ καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων. Καὶ ποίων ἀρχόντων, ἢ ὧν μικρῶ πρότερον ἐδήλωσε διὰ τῶν σαλευομένων θεμελιῶν τῆς γῆς;

Ἦδη ΨΑΛΜΟΥ τῷ Ἀσάφ. ΠΒ΄. Ὑπόθεσις. Εὐχὴν ἐνταῦθα ἀνατείνει πρὸς Θεὸν, τῆς ἀλαζονείας ἀξίων τὰ ἔθνη τιμωρήσασθαι τὰ τῶν Ἀσσυρίων εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ συμπράξαντα πόλεμον. Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐξῆς ἐν τῷ ψαλμῷ δηλούμενοι. Ὁ Θεός, τίς ὁμοιωθήσεται σοι; μὴ σιγήσης μηδὲ καταπραΰνης, ὁ Θεός. Σοὶ μὲν, φησὶν, οὐδεὶς ἔσται ὅμοιος, ἀμνησίκκος καὶ μακροθυμῶν ἐπὶ ταῖς ἀδικίαις· ἐγὼ δὲ εὐχόμεθα μὴ σιγήσαι ἐπὶ ταῖς καθ' ἡμῶν παρὰ τῶν ἐχθρῶν γενομέναις ἀδίκαις ἐφόδοις. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροὶ σου ἤχησαν. Ἐξάκουστος, φησὶν, ἢ καθ' ἡμῶν παρ' αὐτῶν ἀδικία γεγένηται. Ἐγενήθησαν εἰς ἀντίληψιν τοῖς υἱοῖς Λῶτ. Ἄντελάβοντο, φησὶ, καὶ συνεμαχήσαντο εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον οἱ προδηλωθέντες τοῖς υἱοῖς Λῶτ. Υἱοὶ δὲ Λῶτ Μωαβῖται καὶ Ἀμμωνῖται. Ἐντεῦθεν δὲ γινώσκομεν, ὅτι προσκαλοῦνται ἀλλήλους οἱ δαίμονες ἐπ' ἀπωλεία ψυχῆς, πανωλεθρίαν ἡμῖν ἐπάγειν, καὶ λήθη παραδοῦναι τὸν πολυθρύλλητον Ἰσραὴλ. Εἶτα καταλέγει ὁμόρους, ὑφ' ὧν συγκληθέντες καὶ οἱ ἄλλοι συνήλθον. Ποίησον αὐτοῖς ὡς τῇ Μαδιάμ καὶ τῷ Σισάρα. Ὡς ποτὲ Μαδιάμ καὶ ὁ Σισάρα, ἔτι τε καὶ ὁ Ἰαβεὶν ἐξαναστάντες κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐξωλοθρεύθησαν, οἱ μὲν ἐν τῷ χειμάρρῳ Κισσῶν, οἱ δὲ ἐν Ἀενδώρ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἐπιθέμενοι ἡμῖν μετὰ τοῦ Ἀσσοῦρ, τῆς ὁμοίας τιμωρίας τύχοιεν. Σισάρα μὲν ἄρχων τῆς δυνάμεως, Ἰαβεὶν δὲ βασιλεὺς Χαναάν. Τροποῦνται ἐν τῷ χειμάρρῳ Κισσῶν ἐν τοῖς Κριταῖς ἐν χειρὶ Βαραὰκ καὶ Δεβόρρα γυναικὸς Ἰσραὴλ. 27.368 Ἐξωλοθρεύθησαν ἐν Ἀενδώρ. Ἐν ἀσχήμῳ τόπῳ. Ἀενδώρ γὰρ ἀπρέπεια δηλοῦται. Ἐγενήθησαν ὡσεὶ κόπρος τῆς γῆς. Ἄταφοι γὰρ μένοντες διελύθησαν, καὶ οἷον τις κόπρος τῆς γῆς συνεμίγησαν. Θεοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν Ὠρήβ. Τῶν Ἰδουμαίων καὶ Ἰσμαηλιτῶν καὶ Μωαβιτῶν καὶ Ἀγαρηνῶν καὶ τῶν δηλωθέντων ἐταίρων τὰ ἴσα παθεῖν παρασκεύασον τῷ Ὠρέβ καὶ τοῖς ἑτέροις. Οὗτοι δὲ καὶ κακοὶ κακῶς ἀπολώλασιν. Ὁ Θεός μου, θεοῦ αὐτοῦ ὡς τροχόν. Τουτέστι, Μὴ μείνοιεν ἐν τῇ αὐτῇ στάσει, ἀλλὰ κυλιέσθωσαν εἰς τοῦμπαλιν. Ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου. Τουτέστιν εὐρίπιστοι γενήσονται, ὡς περ ἀμέλει καὶ ἡ καλάμη τοῦ στάχυος. Ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν. Ἀπολαύετωσαν, φησὶ, τοῦ πυρὸς ὃ αὐτοῖς ἐξέκαυσαν, καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ αὐτοὺς καταφάγεται, ὡς περ ἀνὴρ καὶ αἰσθητὸν πῦρ καταφάγει δρυμόν. Ὅμοιον δὲ τῷ· Ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς πῦρ καίετε, πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ ἢ ἐξεκαύσατε. Ὡσεὶ φλόξ κατακαῦσαι ὄρη. Παραβολικὸς ὁ λόγος. Ὡς περ πῦρ ἐμπεσόν, φησὶ, καίει ὄρη, οὕτω κατακαυθήσονται ὑπὸ τῆς παρὰ σοῦ ἐπιανεχθησομένης αὐτοῖς τιμωρίας, ἦντινα καὶ καταγιγίδι παρέβαλε διὰ τὸ

σφοδρὸν καὶ ἐπιτεταμένον. Πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας. Διαμαρ τόντες γὰρ ὧν βούλονται, καὶ αἰσχύνης ἐμπλησθέντες, ἐπιγνώσονται σου τὴν δύναμιν. Καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου, Κύριε. Τοῦτο λέγει, ὡς ἔσται αὐτοῖς ἐκ τῶν τιμωριῶν ὠφέλεια. Τὸ, ζητήσουσιν, ἀντὶ τοῦ, γνῶσονται. Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν τοῖς υἱοῖς Κορῆ,

ΨΑΛΜΟΣ ΠΓ΄. Ὑπόθεσις. Πάλιν ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ ποιεῖται τὸν λόγον, καὶ δῆλον ἐκ τοῦ ὑπὲρ τῶν ληνῶν αὐτὸν ἐπιγεγράφθαι. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυ νάμεων! Σκηνώματά φησι τὰς κατὰ τόπον ἰδρυνθεῖ σας ἀγίας ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, εἰς ἃς καὶ πᾶσα θεοφιλῆς ἐπισπουδάζει ψυχὴ. Ἡ καρδιά μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο εἰς Θεὸν ζῶντα. Ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι· Καὶ τῷ σώματι καὶ ψυχῇ παρέστησα ἑμαυτὸν εἰς τὸ δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ. Τὸ δὲ, Θεῷ ζῶντι, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδώλων εἴρηται· ἄτε νεκρῶν ὄντων ἐκείνων, καὶ ἐξ ὕλης ἀψύ χου τυγχανόντων. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυ γῶν νοσοιᾶν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσοῖα ἑαυτῆς, τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε. Στρουθίον μὲν τὴν τῶν ἀνθρώπων αἰνίττεται ψυχὴν, τὴν ὑπὸ τοῦ νοητοῦ θηρευτοῦ ἀγρευομένην, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων· τρυγὸνα δὲ τὴν ἐν ἀγνείᾳ καὶ σωφροσύνῃ συζῶσαν ψυχὴν. Λέγει οὖν, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ταύτην εὕρησει καταφυγὴν, τὴν εἰς τὰ θυσιαστήρια εἴσοδον. 27.369 Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου· τῷ ἐπουρανίῳ δηλονότι. Μακάριος ὁ ἀνὴρ οὗ ἔστιν ἀντίληψις αὐτῷ παρὰ σοί· ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ δι ἔθετο. Ὡς ἀντιλήπτορα, φησὶν, ἐπιγεγραμμένος, ἀγαθοὺς λογισμοὺς ἑαυτῷ καθ' ἐκάστην οἰκοδομεῖ, οὕστινας καὶ ἀναβάσεις πρὸς τὸ παρὸν εἴρηκε, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς οἶονεῖ ἀπὸ τῶν γηϊνῶν ἀνάβασιν εἶναι εἰς ἐπουράνια. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος. Κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος τὸν θνητὸν βίον φησί. Λέγει οὖν· Ἐν τῷ θνητῷ βίῳ πλήσεις ἀγαθῶν λογισμῶν αὐτοὺς καθεκάστην οἰκοδομῶν. Αἴσθησις αὐτοῖς γέγο νεν ἐκ τῆς σῆς ἀντιλήψεως. Καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν· πορεύ σονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. Ἀμοιβὰς, φησὶ, τῶν καλῶν λογισμῶν δώσει αὐτοῖς ὁ νομοθετῶν, τουτ ἔστιν ὁ τὸν νόμον αὐτοῖς τῆς Καινῆς δεδωκὼς Διαθή κης. Τίνες δ' ἂν εἶεν αἱ εὐλογίαι, ἢ τὸ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευθῆναι; Λέγει δὲ ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα πολιτείας τῆς κατὰ Θεὸν εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἔνθα καὶ ἀπελθόντες ὄψονται τὸν Θεὸν καθὼς ἔστιν. Ἐπίβλεψον εἰς πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ σου. Χριστὸν ἐνταῦθα τὸν κεκλημένον λαὸν εἰς βασιλείον ἱεράτευμά φησι. Ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς ἀύλαις σου ὑπὲρ χιλιάδας. Ἡμέραν μίαν τῶν αὐλῶν τοῦ Θεοῦ, τουτέστι τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν ἀναστάσιμον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ὑποδηλοῖ. Χιλιάδας δὲ, ἦτοι χιλιάδα, οὕτω γὰρ εὔρηται ἐν τῇ Ἑβραίων Γραφῇ, τὴν κατὰ νόμον λατρείαν φησὶν, ἣτις εἰς χιλιάδα ἐτῶν κεκρά τηκεν, ἀρξαμένη ἀπὸ τῶν τοῦ Σολομῶντος χρόνων, ἀφ' οὗ θεμελιώται ὁ θεῖος ναὸς, μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας. Δείκνυσιν οὖν, ὡς πολὺ τὸ μεῖζον τῆς εὐαγγελικῆς πρὸς τὴν νομικὴν λατρείαν. Ἐξελε ξάμην παραριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου. Οἶον ὡς εἰ λέγοι· Μικρὸς τις καὶ εὐτελής εἶναι μᾶλ λον ἂν βουλοίμην τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ μέγας τῶν ἐν τῷ ἀμαρτωλῷ λαῷ. Ταῦτα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι πρόσ φορα, καὶ ἡμῖν ἐπιτήδεια. Καὶ γὰρ ἐκείνους ἐδίδασκεν ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος μὴ παραβλέπειν τοῦ θείου οἴκου τὴν ἐρημίαν, καὶ ἡμεῖς παιδευόμεθα τοὺς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένους σηκοὺς αἰεὶ ποθεῖν καὶ ἀγαπᾶν. Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. Οἱ γὰρ ταύτην ἔχοντες τὴν διάθεσιν, τούτων ἀπάντων ἀπολαύουσι τῶν ἀγαθῶν. Ἔλεος γὰρ ἐκ τῶν θείων ἀναβλαστάνει σηκῶν, καὶ πολλὴ ἐκεῖθεν ἄφθονος τῆς ἀληθείας ἢ χορηγία. Ἐκεῖθεν γὰρ τῶν ἀγαθῶν δογμάτων τὴν διδασκαλίαν δεχόμεθα, καὶ χά ριν δὲ θείαν ἐκ τῶν

τοῦ παναγίου Πνεύματος κρουνῶν ἀρυόμεθα· καὶ μέντοι καὶ περίβλεπτοι ἐντεῦθεν γινόμεθα, καὶ λίαν περιφανεῖς, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, πᾶσαν τῶν ἀγαθῶν δεχόμεθα τὴν ἀπόλαυσιν, κακίας μὲν καὶ πονηρίας ἀπαλλαττόμεθα, ἀπλότητι δὲ καὶ ἀληθείᾳ συζῆν προαιρούμενοι. Εἰς τέλος, τοῖς υἱοῖς Κορέ.

ΨΑΛΜΟΣ ΠΔ΄. Ὑπόθεσις. Διὰ τούτου τοῦ ψαλμοῦ τὴν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν δηλοῖ, 27.372 καὶ τὴν γενομένην αὐτοῖς διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστροφῆς ἄφεςιν. Ἔτι τε εἰσάγει τὸν Ἰουδαίων λαὸν μετὰ τὴν τῶν ἐθνῶν κλῆσιν ἐξομολογούμενον ἐφ' οἷς ἤμαρτεν, ἀξιοῦντα καὶ αὐτὸν τοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐλέους τυχεῖν. Εὐδόκησας, Κύριε, τὴν γῆν σου. Καὶ γὰρ ἀληθῶς εὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ. Ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ. Αὐτοῖς γὰρ πρῶτον κηρύξας τοῖς Ἰουδαίοις, λελύτρωται πολλοὺς τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς νοητῆς αἰχμαλωσίας. Ἐδήλωσεν ὁ Στῆρ μετὰ τὴν Ἡσαΐου προφητείαν, τὴν φήσασαν· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, εἰπὼν· Σήμερον πεπλήρωται ἡ προφητεία αὕτη ἐν τοῖς ὡσὶν ὑμῶν. Αὐτὸς γὰρ ὁ παύσας δουλεύοντάς ἡμᾶς πολυθέῳ πλάνῃ καὶ δαίμοσι, τὰς τε τῶν ἀμαρτημάτων λύσας σειράς. Ἀμφότερα ἐνταῦθα προφητεύεται ἢ τε ἀπὸ Βαβυλῶνος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπάνοδος καὶ τῆς οἰκουμένης σωτηρία· καὶ διττῶς ὅλον ἐξηγεῖται. Πρὸς δὲ διάνοιαν· Εὐδοκεῖ Κύριος τὴν ἀγαθὴν καὶ σπουδαίαν καρδίαν, γῆν αὐτοῦ τυγχάνουσαν, διὰ τὸ δέχεσθαι τὸν σπόρον τὸν παρ' αὐτοῦ, καὶ ἑκατονταπλασίονα καρποφορεῖν. Ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ σου. Τοῦ διὰ τῆς πίστεως γενομένου αὐτοῦ λαοῦ· λέγει δὲ τὸ ἐξ ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ζαχαρίου τοῦ προφήτου· Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καταφεύξονται ἐπὶ τὸν Κύριον ἔθνη πολλὰ, καὶ ἔσονται αὐτῷ εἰς λαόν. Ἐπίστρεψον ἡμᾶς, ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν. Ἐντεῦθεν ἰκετείαν ἀναπέμπει ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἀξιούντων καὶ αὐτοὺς τυχεῖν τῆς χάριτος. Δεῖξον ἡμῖν, Κύριε, τὸ ἔλεός σου. Κύριος τοῦ Περσῶν βασιλεύσαντος, κατὰ τὴν τοῦ Ἡσαΐου προφητείαν, δεδωκότος τῆς ἐπανόδου τὴν ἐξουσίαν, ἐπείγονται τὴν ἐνεγκοῦσαν καταλαβεῖν. Διὰ δὲ τοῦτο τὸν Θεὸν ἰκετεύουσι, ταχεῖαν αὐτοῖς διὰ φιλανθρωπίας παρασχεῖν σωτηρίαν. Τάχιστα, φησὶν, ὦ Δέσποτα, τὴν σὴν ἡμῖν ἀγαθότητα δεῖξον, ἵνα τύχωμεν τῆς σῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀπαλλαγῆς. Οὕτω τὴν ἰκετείαν ὡς ἐξ ἐκείνων ὁ προφήτης προσενεγκῶν, δέχεται τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόκρισιν καὶ φησιν· Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός. Πausάμενος ὁ προφήτης ἰκεσίας, τὴν παρὰ τοῦ Πνεύματος ἀπόκρισιν ἐκδέχεται σιωπῶν. Πλήν ἐγγὺς τῶν φοβουμένων αὐτὸν τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἐκδεχόμενος ὁ προφήτης τὴν ἀπόκρισιν, ἦν ἀκούσομαι περὶ τοῦ γένους μου παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνο ἔγνω, ὡς πᾶσιν ἔτοιμος εἶη γενέσθαι ἐγγὺς, εἴ γε τὸν αὐτοῦ φόβον ἀσπάζοντο· συμβήσεται δὲ τοῖς ἀσπαζομένοις τὸ ἐν δόξῃ κακασκηνῶσαι. Τοῦ κατασκηνῶσαι δόξαν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. 27.373 Τὴν μετὰ σαρκὸς οἰκονομίαν τοῦ Μονογενοῦς διὰ τούτων σημαίνει. Γέγονε γὰρ ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος καὶ ἀλήθεια. Ἐλεήσας δὲ ἡμᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀλήθειαν· καὶ μὴν καὶ δικαίους ἀπέφηνεν, εἰρηνοποιήσας τὰ πάντα ἐν αὐτῷ τὰ τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν. Σαφῶς τὴν διὰ τῆς Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου ἀνατείλασαν τῷ κόσμῳ κηρύττει ἀλήθειαν. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, εἰ καὶ γεγένηται ἐκ γυναικός. Δικαιοσύνη γὰρ καὶ ἀλήθεια κατεφίλησαν σαφῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀειπαρθένου Θεοτόκου ἀνατείλασαν τῷ κόσμῳ ἀλήθειαν. Καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν. Ὅμοιον τὸ εἰρημένον πρὸς τὴν Παρθένον· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα. Ὅταν, φησὶ, καθ' ὑπερβολὴν χρηστότητος ἐπιλάμψη τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ

Κύριος, τότε καὶ ἡμεῖς, νοητὴ ὑπάρ χοντες γῆ, τοὺς πνευματικοὺς καρποὺς ἀποδώσομεν τῆς δικαιοσύνης. Δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύεται. Εἰπὼν, ὡς δώσει ἡ νοητὴ γῆ τὸν καρπὸν, διδάσκει πῶς δώσει. Πῶς δὲ δώσει, ἢ ὅταν αὐτοῦ τοῦ ἔργα ζομένου τὸ ἀγαθὸν ἢ δικαιοσύνη, προβαδίσασα εἰς τὴν ἄνω ἄγουσαν ὁδὸν, κατευθύνῃ τοῦ αὐτὴν πορευομένου τὰ διαβήματα; Προσευχὴ τῷ Δαυΐδ.

ΨΑΛΜΟΣ ΠΕ΄. Ὑπόθεσις. Φωτισθεὶς διὰ τοῦ Πνεύματος τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Μονογενοῦς ὁ μακάριος Δαυΐδ, καὶ τὴν ἔσο μένην παντὶ τῷ καταφεύγοντι πρὸς αὐτὸν τῶν ἀμαρτημάτων ἄφεισιν, εἰκότως ἀναπέμπει προσευχὴν, ἕνα καὶ αὐτὸν ἀξιῶν εὐρεθῆναι τῶν σωζομένων διὰ τῆς χάριτος. Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Μέγα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐφόδιον πρὸς τὸ εὐχόμενον ἐπακουέσθαι ἢ ταπεινοφροσύνη. Ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμι ἐγώ. Ταπεινοφρονήματος τῆς προσευχῆς τὸ προοίμιον. Τῆς γὰρ δικαιοσύνης ἄμφω κεκτημένοι τὸν πλοῦτον, ὃ τε Δαυΐδ καὶ ὁ Ἐζεκίας πρὸς τοῦτον μὲν οὐχ ἑώρων, εἰς δὲ τὴν τῆς φύσεως πενίαν ἀπέβλεπον, καὶ τὸν Θεὸν ἠντιβόλησαν οἰκτεῖραι ταύτην πτωχεῖα συνεζευγμένην. Τὸ δὲ, Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου, ἐκ μεταφορᾶς τέθεικεν ἄρρώστου τινὸς ὑπὸ ἀσθενείας γεγωνότερον οὐ δυναμένου λαλεῖν, καὶ τὸν ἰατρὸν προσκλίνειν τῷ στόματι τὴν ἀκοὴν ἀναγκάζοντος. Φύλαξον τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ὁσιός εἰμι. Ἀφ' ὧν κατώρθωσεν ἀγαθῶν ἐπακουσθῆναι ἐξαιτεῖ. Σῶσον τὸν δοῦλόν σου, ὁ Θεός μου, τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ σοί. Ἐπειδὴ ὅσιον ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε, ἐπὶ τὸ ταπεινὸν πάλιν καταφέρει τὸν λόγον, δοῦλον ἑαυτὸν ἀπογραφόμενος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῷ μόνῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἔχειν ἐπαγγειλάμενος. 27.376 Ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι πρὸς σὲ κεκράζομαι· Διδάσκει ἡμᾶς ὁ λόγος, ὡς τὸν βουλούμενόν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν ἀγαθόν, ἀδιάλειπτον δεῖ εἶναι ἐν προσευχαῖς. Ὅτι σὺ, Κύριε, χρηστὸς καὶ ἐπιεικής. Διδάσκει τοὺς προσερχομένους Θεῷ μὴ ἀκηδιάν, εἰ καὶ πρὸς ὀλίγον τὴν δόσιν ἀναβάλλεται. Ἔσται γὰρ πάντως αὐτοῖς ἐπήκοος, ἅτε χρηστὸς ὧν καὶ πολὺ λίαν εἰς ἔλεος πλούσιος. Οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε. Θεοὺς μὲν γὰρ τοὺς ἀγίους προφήτας φησὶ, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο. Λέγει δὲ, ὅτι οὐδεὶς τῶν προφητῶν ἐξελέσθαι τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀμαρτίας ἴσχυσε ἢ μόνος αὐτὸς ὁ Κύριος, κατὰ τὸ εἰρημένον ἀλλαχοῦ· Οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. Εὐφρανθήτω ἡ καρδιά μου, τοῦ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. Ὁ τὴν περὶ Θεὸν εὐλάβειαν κεκτημένος τὴν ἔννομον ἀσπάζεται πολιτείαν. Μήτηρ δὲ εὐφροσύνης ἢ τοιαύτη ζωὴ. Εἰκότως τοίνυν ὁ προφήτης τῷ φόβῳ τὴν οἰκείαν εὐφρανθῆναι καρδίαν ὑπόπτει σεν. Οὕτω γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ φησὶν· Εὐφρανθήτω καρδιά ζητούντων τὸν Κύριον· καὶ πάλιν· Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐφράνθην. Ἐξομολογήσομαι σοι, Κύριε ὁ Θεός μου, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Μεταβαλὼν τὴν προσευχὴν εὐθύς εἰς ἐξομολόγησιν, ἐφ' οἷς ἐρρύσθη τοῦ ἄδου, τὴν αἰτίαν ἐξαγορεύει δι' ἡν ἡμαρτε, λέγων ἐπιβουλήν πολὺν τε καὶ κραταιῶν, ἀνιτιτόμενος τὰς ἀοράτους δυνάμεις, μὴ θεμένας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν Θεόν. Σὺ δὲ, Κύριε, φησὶν, ἅπερ ἐκεῖνοι μὴ προσεδόκησαν συνεχώρησας, ῥυσάμενος τὴν ψυχὴν μου ἐξ ἄδου κατωτάτου φιλανθρωπία τῇ σῆ. Λέγει δὲ ταῦτα Χριστὸς, παραστάντων τῶν βασιλέων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἀρχόντων συναχθέντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατ' αὐτοῦ. Ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμέ. Ὡς ἤδη εἰς πέρας αὐτῶν ἀχθείσης τῆς προσευχῆς, τὸ μέγα ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας αἰνέσειν φησὶν· ὅτι δὴ καὶ αὐτῶν ἐκ χειρὸς ἄδου τὰς ψυχὰς ἠλευθέρωσεν. Ὁ Θεός, παράνομοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμέ. Δείκνυσι διὰ τούτων, ὡς εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνην κατέπεσεν. Πῶς δὲ, ἢ ἐκ τοῦ συναγωγῆν τινα πονηρῶν πνευμάτων ἐπαναστῆναι καὶ ὑποσκελίσαι αὐτὸν τοῦ κατ' ἀρετὴν δρόμου; Καὶ σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων. Εἰ καὶ, ἐπαναστάντων μοι τῶν πονηρῶν πνευμάτων, φησὶ, κατηνέχθην εἰς

ἀμαρτίαν, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν προκείμενον κατώτατον ἄδην· ἀλλὰ σὺ, Κύριε, αὐτὸς, τοὺς οἰκείους οἰκτιρμούς καὶ ἐπ' ἐμοὶ ἐφαπλώσας, ἐβρύσω τὴν ψυχὴν μου διὸ καὶ πάλιν ἐλεεῖσθαι ἐξαιτῶ. Ἔσται δέ μοι ὁ ἔλεος διὰ τοῦ ἐπιβλέψαι σε εἰς ἐμέ. Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν. Ὡσπερ πάλαι ἐν Αἰγύπτῳ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ σημεῖον δέ δωκεν ὁ Θεὸς, τοῦ μὴ ἀδικηθῆναι αὐτοὺς παρὰ τοῦ 27.377 ὀλοθρευτοῦ, οὕτω καὶ αὐτῷ σημεῖον δοθῆναι ἐξαιτεῖ, ὅπως ἂν καὶ φυλαχθῇ δι' αὐτοῦ, καὶ κατασχύνῃ τοὺς ἐχθρούς. Τοῖς υἱοῖς Κορέ.

ΨΑΛΜΟΣ ᾠδῆς. Π΄. Ὑπόθεσις. Ἄδουσι πάλιν τὸν ψαλμὸν τοῦτον οἱ τοῦ Κορέ υἱοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δι' αὐτοῦ κηρύσσοντες τῶν ἐθνῶν τὴν κλησιν, καὶ τὴν γενομένην ἐπίλαμψιν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Μονογενοῦς διὰ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας. Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις. Αὐτοῦ μὲν τοῦ κληθέντος διὰ τῆς πίστεως λαοῦ. Λέγει δὲ, ὅτι ἐξ ἐθνῶν λαὸς ἐπωκοδομήθη ἐπὶ τῷ θεμλίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. Ἀγαπᾷ Κύριος τὰς πύλας Σιών ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ. Πύλας Σιών τὴν εἰσαγωγικὴν καὶ στοιχειώδη διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας φησὶ· σκηνώματα δὲ Ἰακώβ τὴν κατὰ νόμον λατρείαν. Φησὶν οὖν ὡς αἰρετωτέρα κέκριται παρὰ τῷ Θεῷ ἡ εὐαγγελικὴ πολιτεία τῆς κατὰ νόμον λατρείας. Λεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Πόλις μὲν ἡ Ἐκκλησία. Ποῖα δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ αὐτῆς, ἢ τὸ κατοικῆσαι ἐν αὐτῇ τὸν Μονογενῆ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὡδε κατοικήσω, ὅτι ἡρετισάμην αὐτήν; Μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος. Τῶν ἐπιστροφόντων εἰς ἐμέ, φησὶ, μνήμην εἰς ἀγαθὸν ποιήσομαι, ἢ καὶ τῶν ἐκτόπως εἰς φιληδονίαν ἐκ κεκλιότων, καὶ τῶν ἄγαν εἰδωλολατρῶντων. Ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἐσήμανε διὰ τῆς Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος. Καὶ Ἰδοὺ ἀλλόφυλοι καὶ Τύρος καὶ λαὸς τῶν Αἰθιοπῶν. Διδάσκει ἡμᾶς ὁ λόγος σαφῶς, ὅτι δὴ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν ἡ Ἐκκλησία συνέστηκεν. Μήτηρ Σιών ἐρεῖ· Ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ. Μητέρα φησὶ, δῆλον δὲ, ὅτι οἱ πεπιστευκότες τὴν Σιών ἦτοι τὴν Ἐκκλησίαν ἐπιγραφόμεθα, ἐν ἧ ὁ ἄνθρωπος, ἢ ὁ αὐτὸς ὁ θεμελιώσας αὐτήν. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ γενόμενος δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος, καὶ ἐπαγγελλόμενος ἐπὶ τὴν πέτραν θεμελιῶσαι τὴν Ἐκκλησίαν. Κύριος διηγῆσεται ἐν γραφῇ λαῶν καὶ ἄρχόντων. Τῶν λαῶν, φησὶ, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ γενομένων, ὁ Κύριος διηγῆσεται τὴν γραφήν. Καὶ πῶς ἂν, φησὶν, ἢ τὴν ἀπογραφὴν τὴν γενομένην ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἢ αὐτὸς αὐτοῖς διηγῆσεται λέγων· Χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς; Ὡς εὐφραϊνομένων πάντων ἡ κατοικία ἐν σοί. Ὅταν, φησὶν, ἐν σοὶ πάντων ἡ κατοικία τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γένηται, τότε καὶ εὐφροσύνης ἔσονται πλήρεις.

Ὡδὴ ΨΑΛΜΟΥ τοῖς υἱοῖς Κορέ. Εἰς τέλος ὑπὲρ Μαελέθ τοῦ ἀποκριθῆναι, συνέσεως Ἐθαμ τῷ Ἰσραηλίτῃ. ΠΖ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ ὁ τοῦ Χριστοῦ εἰσφέρεται θάνατος, ὃν ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεδέξατο· ὅπως καὶ τοῖς 27.380 ἐν ἄδου κηρύξας πνεύμασι δωρήσεται τὴν ἀνάστασιν. Ἀποκλαίεται δὲ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἅτε δὴ ἐκπεσομένην τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος. Αὕτη δὲ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἦτοι ὁ λαὸς, πάλαι οἶόν τις χορὸς ἦν, καθὸ καὶ μερὶς αὐτοῦ καὶ κληρὸς προσηγορεύετο· διὸ καὶ πρὸς Μαελέθ ἐπιγέγραπται ὁ ψαλμὸς, ὅ ἐστι χορείας ἦτοι χοροῦ. Ἐπειδὴ δὲ βαθὺ τὸ Χριστοῦ μυστήριον, καὶ λίαν λεπτῆς διανοίας δεῖ πνευματικῆς πρὸς τὸ συνιέναι αὐτό· τούτου χάριν Συνέσεως ἐπιγέγραπται. Λέγεται δὲ τοῦ Αἱμᾶν εἶναι ὁ ψαλμὸς, ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς Μωσέως πεποιημένος. Οὗτος δὲ ὁ Αἱμᾶν ἀπόγονος ἦν τοῦ Ἰσραὴλ, ἅτε ἔκγονος ὢν τοῦ Ζαρά, ὃς ἦν υἱὸς τοῦ Ἰούδα, τοῦ υἱοῦ Ἰσραὴλ. Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα. Ἄτε ἀγαθὸς ὢν, εἰδὼς τὴν ἔκπτωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τοῦ μαθητοῦ ἀπώλειαν, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἀναπέμπεται πρὸς τὸν Πατέρα εὐχάς· ὅπως ἂν,

τῆς κακίας μὴ μεταλαβόντες, καὶ αὐτοὶ τῆς δι' αὐ τοῦ σωτηρίας τύχοιεν. Ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἢ ψυχὴ μου. Εἶ καὶ αὐ τὸς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐβάστασε, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, εἰκότως καὶ κακῶν ἐμπέλησταί φησι. Καὶ ἡ ζωὴ μου τῷ ἄδῃ ἤγγισε. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ ὑπὲρ παντὸς χάριτι Θεοῦ ἐγεύσατο θα νάτου. Ἐγενήθη ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβोधήθητος ἐν νε κροῖς ἐλεύθερος. Μόνος Ἰησοῦς καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ ἀγόμενος εἰς θάνατον, κατὰ τὴν Ἡσαΐου φωνὴν· καὶ νεκρὸς ἂν ἐλεύθερος ἦν μό νος· οὐ γὰρ εἶχεν ἀμαρτίαν τὴν κάτοχον αὐτὸν ποιοῦσαν θανάτω. Διὸ καὶ ἔλεγεν· Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ πάλιν ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν. Ὡσεὶ τραυματῖαι καθεύδοντες ἐν τάφῳ. Παρ ὁμοιος, φησὶ, γέγονα ἀνθρώποις τετραυματισμένοις καὶ κειμένοις ἐν μνήμασιν, οἱ, τῆς σῆς μὴ τυχόν τες ἐπικουρίας, οὐ τετυχήκασιν ἀναστάσεως. Ἐγὼ δὲ τετραυματίσμαι, φησὶ, διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ, καὶ ἐν τάφοις γέγονα, οὐ μὴν καὶ ἀπέμεινα· διότι μου καὶ μετὰ τὴν τρώσιν καὶ τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν ἐμνήσθης. Ἀνέστην γὰρ πατήσας τὸν θάνατον. Ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμὸς σου. Θυμὸν τοῦ Θεοῦ φησὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν τῷ τῶν ἀνθρώπων γέ νει τοῦ θανάτου κατάραν. Ἐπειδὴ τοίνυν γέγονεν ὑπὲρ ἡμῶν κατάρρα, τούτου χάριν τὸν θυμὸν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐπεστηρίχθαι φησὶ. Καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. Μετεωρισμούς τὴν μετὰ σφοδρότητος ἐπενεχθεῖσαν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ὑπὲρ τῆς πα ραβάσεως δίκην φησὶ. Σημαίνει δὲ πάλιν τὸν θά νατον. Ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ. Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ πάντες αὐτὸν κατέλιπον κατὰ τὸν τοῦ πάθους καιρόν. Ἐθεντό με βδέλυγμα ἕαυ 27.381 τοῖς. Ὅρα πῶς καὶ μέχρι νῦν Ἰουδαῖοι τὸ Χριστοῦ ὄνομα βδελύσσονται. Παρεδόθη, καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην. Τοῦτό φησιν, διὰ τὸ κατὰ κλειστον αὐτὸν γε νέσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχισυναγῶγου. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. Ἀπεκλαιόμην, φησὶν, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἰδὼν αὐτοὺς τοῦ κατὰ Θεὸν πλοῦτου ἐκπεσομένους καὶ εἰς πτω χείαν κατενηνεγμένους ἐσχάτην. Ἐκέκραξα πρὸς σέ, Κύριε, ὄλην τὴν ἡμέραν. Ἐνα τοίνυν πόρον δὸς τῆς τῶν δεινῶν ἀπαλλαγῆς, τὴν σὴν, Δέσποτα, προμηθείαν. Ἐκτείνων γὰρ αἰὲ τὰς χεῖρας ἀντιβόλῳ σε. Τὴν πικρὰν δὲ τῆς ψυχῆς ὀδύνην τοῦτο τὸ σχῆμα δηλοῖ. Ὑπὸ γὰρ τῆς χρείας ἀναγκαζόμενος, σπουδαιότερόν τις ἰκετεύει τὸν δοῦναι δυνάμενον. Μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια; Ἰατροὶ ἀναστήσουσι; Τὰς αἰτίας ἡμᾶς διδάσκει τῆς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ καθόδου, μονονουχὶ λέγων· Ἐπειδὴ οὔτε νεκροῖς δυνατὸν, φησὶ, ποιήσασθαι θαυμάσια, οὔτε ἰατροῖς ἀναστήσαι, ἵνα ἐξομολογήσωνταί σοι, οὔτε μὴν οἱ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ δυνατοὶ ἦσαν γινῶναί σου τὴν ἀλήθειαν· τούτου χάριν, ὦ Πάτερ, καὶ τοῖς ἐν ἄδου καταλελόγισμαι· ἵνα ἀναστάντες οἱ ἐν τῇ ἐπι λελησμένη γῆ καὶ τῶν θαυμασιῶν σου πεῖραν λά βοιεν, καὶ διηγῆσωνται οἱ πάλαι ἐν τῷ σκότει τὴν ἀλήθειάν σου. Μὴ διηγῆσεται τις ἐν τῷ τάφῳ τὸ ἔλεός σου; Μὴ δυνατὸν, φησὶ, τοὺς εἰς κόνιν διαλυθέντας νεκροὺς καὶ ἐν τῷ ζόφῳ τοῦ θανάτου διάγοντας, καὶ λήθη παραδεδομένους, τῆς σῆς ἔσεσθαι φιλανθρωπίας, καὶ τῶν σῶν θαυμάτων θεατὰς καταστήσαι; Μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει τὰ θαυμάσιά σου; Ὡσπερ ἐν τοῖς ἀπολωλόσιν οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, οὕτως ἐν τοῖς ἐσκοτισμένοις οὐκ ἔστι θαυμάσια. Γῆ ἐπιλελησμένη ἐστὶ ψυχὴ λογικὴ τῶν τοῦ ἀγίου Πνεύ ματος ἐστερημένη καρπῶν. Ἴνα τί, Κύριε, ἀπώθεις τὴν ψυχὴν μου, ἀπο στρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Ὁ μὲν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προσηύχετο, οἱ δὲ ἀναξίους ἑαυτοὺς τῆς σωτηρίας δι' ὑπερβολὴν κακίας ἀποφαίνονται· οἷον εἰ ἄπρακτον αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καθιστῶντες εὐχὴν. Πτωχὸς εἶμι ἐγὼ καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου. Πτωχὸς μὲν διὰ τὸ δούλου λαβεῖν μορφήν· ἐν κόποις δὲ ἐκ νεότητος, διότι ἐκ σπαργάνων αὐτῶν ἐπεβουλευέτο παρά τε Ἡρώδου καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ. Ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθη καὶ ἐξηπορήθη. Ὑψωσιν μὲν τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀνοδόν φησιν, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ· Ὅταν ὑψώσητε

τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ δὲ, ἐταπεινώθην, διὰ τὴν μέχρις ἄδου κάθοδον λέγει. Ἐπ' ἐμὲ διήλθον αἱ ὀργαί σου. Πᾶσαν, φησὶν, ἐκίνησας κατ' ἐμοῦ τὴν ὀργήν· καὶ ταῖς φοβερωτάταις με διετάραξας τιμωρίαις, καὶ ταύταις καθάπερ ὕδασιν ὑποβρύχιόν με πεποίηκας. Ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον καὶ 27.384 τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας. Ταλαιπωρίαν τὸν τοῦ πάθους καιρὸν κατασημαίνει. Λέγει οὖν, ὡς παρὰ τὸ πάθος αὐτὸν καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ γνῶρι μοι ἐγκατέλιπον. Ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ὑπήκοος τῷ Πατρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ἐν δὲ τῷ σταυρῷ καταλέλειπται παρὰ τῶν μαθητῶν· τοῦ του χάριν τὸν Πατέρα αὐτοῦ μακρῦναι τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους λέγει.

ΨΑΛΜΟΣ συνέσεως Αἰθάμ τῷ Ἰσραηλίτῃ. ΠΗ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τοῖς παροῦσι τὴν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ θεσιάζει, καὶ μὴν καὶ τὸ πάθος τὸ σωτήριον ὃ ὑπέμεινεν ὑπὲρ ἡμῶν. Συνέσεως δὲ ἐπιγέγραπται, ἐπειδὴ πνευματικοῦ μάλιστα χρεῖα νοῦ πρὸς τὸ νοῆσαι τὸ βάθος τῶν αὐτοῦ μυστηρίων. Τὰ δὲ περὶ τοῦ Αἱμᾶν, ὡς καὶ οὗτος προφήτης ἦν, ἐν τοῖς προλαβοῦσι σαφῶς διηγόρευται. Τὰ ἐλέη σου, Κύριε, εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι. Καὶ ποῖα τὰ ἐλέη τοῦ Κυρίου, ἃ πεποίηκεν εἰς ἡμᾶς, ἃ καὶ ἄδειν ὀφείλομεν; ἢ τὸ καθελεῖν μὲν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ αὐτὸ τοῦ διαβόλου τὸ κράτος· ἐλευθερῶσαι δὲ ἡμᾶς ἀμαρτίας καὶ θανάτου. Εἰς γε νεᾶν καὶ γενεᾶν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου. Ἀλήθεια μὲν τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός, ὃν καὶ εἰς γενεᾶν καὶ γενεᾶν ἐπὶ στόματος οἱ ἅγιοι φέρουσιν· ἔστι γὰρ ὁ λόγος ὡς ἀπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ. Ὅτι εἶπας· Εἰς τὸν αἰῶνα ἔλεος οἰκοδομηθήσεται. Σὺ, ὦ Δέσποτα, φησὶν, ἐπαγγείλασθαι κατηξίωσας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα διηνεκῶς ἔλεος μέγα καὶ θαυμαστὸν οἰκοδομηθήσεται· ὃ ἔστι κατασκευασθήσεται, ἡγουν ἐγερθήσεται. Τὸ γὰρ οἰκοδομούμενον ἐγείρεται πως καὶ ἀνίσταται. Ἔστι δὲ τοῦτο ἢ διὰ Χριστοῦ σωτηρία καὶ χάρις. Τὸ μὲν ἔλεος τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους οἰκοδομεῖ, ἢ δὲ ἀλήθεια ἐτοιμάζει τὰς ἀγίας δυνάμεις. Ἐτοιμασθήσεται ἢ ἀλήθειά σου. Ὡσπερ ἢ διὰ Χριστοῦ σωτηρία ἔλεος καὶ χάρις, οὕτω καὶ ἢ ἀλήθεια πάλιν καλεῖται, ἢ καὶ μέχρις οὐρανῶν ἐγηγερται, φησὶ, διὰ τοῦ αἵματος, εἴτε ἐπὶ γῆς εἴτε ἐν οὐρανῷ. Διεθέμην διαθήκην τοῖς ἐκλεκτοῖς μου· Ἀβραάμ, φησὶ, καὶ Ἰακώβ· τούτοις γὰρ δὴ τὰς περὶ Χριστοῦ ἐπαγγελίας δέδωκε κατὰ τὸ εἰρημένον· Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Ὡμοσα Δαυὶδ τῷ δούλῳ μου. Καὶ ποῦ ὥμοσεν ἢ ἐν τῷ εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Καὶ ἔσται ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου· ἀναστήσεται ἐκ τοῦ σπέρματός σου ἄλλος, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου. Καὶ ἐτοιμάσω εἰς τὸν αἰῶνα τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Αὐτὸς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου. Καὶ ἀνορθώσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου. Τοῦτό φησὶ διὰ τοῦ γεννηθέντος Χριστοῦ, καὶ ποιμέσι 27.385 τοὺς ἀγγέλους εὐαγγελίζεσθαι λέγοντας· Ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ. Καὶ ἐτέρας δὲ ἐπουρανίου στρατείας πλῆθος ὀφθῆναι λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Ὅτι τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ Κυρίῳ; Εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, φησὶν, ὁ Μονογενῆς, καὶ καθ' ἑαυτὸν εἰς ἐκούσιον κένωσιν, καὶ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐστὶν ἀσύγκριτος ὑπὲρ πάντας καὶ οὐρανίους δυνάμεις· αἱ μὲν γὰρ οἱ κετικὸν ἔχουσι τάγμα· ὁ δὲ Δεσπότης τῶν ὅλων ἐστὶ καὶ κύριος. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐν υἱοῖς Θεοῦ ὅμοιός τίς ἐστὶν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο αὐτοὶ μαρτυροῦσι λέγοντες, ὅτι Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πάντες ἡμεῖς ἐλάβομεν. Οὐκοῦν ὁ μὲν δίδωσιν ὡς Θεός, οἱ δὲ πλουτοῦσι τὰ παρ' αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερός. Ὡσπερ οἱ ἀσύνετοι σκανδαλίζονται ὀρῶντες αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ δούλου

μορφῆ, ἀκούοντες δὲ λέγοντος αὐτοῦ· Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια· καὶ, Πρὸ τοῦ Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι· οὕτως οἱ ἅγιοι τοῦμπαλιν δοξάζουσιν αὐτὸν, καὶ μέγαν καὶ φοβερὸν καλοῦσι. Καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν δῆλον, ἐκ τοῦ τὸν μὲν Πέτρον ὡσπερ ἐκ στόματος ἀπάντων βοᾶν· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· πάλιν δὲ τοὺς πάντας· Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς εἶ· ὅτε τῆ θάλασση καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπέτιμησεν. Δυνατὸς εἶ, Κύριε, καὶ ἡ ἀλήθειά σου κύκλω σου· σὺ δεσπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης. Δείκνυσιν ὁ λόγος, ὡς αὐτὸς ὁ ἐν τῆ τοῦ δούλου μορφῆ ἐστὶν ὁ καὶ τὴν ὑγρὰν ἐξ ἀρχῆς παραγαγὼν οὐσίαν· καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τεθεικῶς ἄμμον ὄριον τῆ θαλάσση, καὶ εἰρηκῶς αὐτῆ· Μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπερβήσῃ. Ἔδειξε δὲ τοῦτο ὑπάρχον ἀληθές, ἐπιτιμήσας καὶ τῆ θαλάσση καὶ τοῖς ἀνέμοις, ὅτε μετὰ τῶν μαθητῶν συνέπλεε. Τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις. Σὺ ἐταπεινώσας ὡς τραυματίαν τὸν ὑπερήφανον. Αὐτὸς γάρ ἐστὶν ὁ δῆσας τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν ὑπερήφανον, καὶ δεδωκῶς τοῖς αὐτοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Σοί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ, καὶ σὴ ἐστὶν ἡ γῆ. Ὡσπερ τῆς θαλάσσης Δεσπότης ἐστὶν, οὕτω καὶ τῶν οὐρανῶν ποιητὴς καὶ γῆς ἀπάσης. Τὴν οἰκουμένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς σὺ ἐθεμελίωσας. Τὸν βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν σὺ ἔκτισας. Θαβῶρ καὶ Ἑρμών. Τὰ τέσσαρα μέρη τῆς οἰκουμένης διὰ τούτων σημαίνει· διὰ μὲν τοῦ βορρᾶ τὰ ἀρκτῶα μέρη, διὰ δὲ τῆς θαλάσσης τὰ τῆς ἐσπέρας. Θάλασσαν γὰρ ἡ Γραφὴ τὴν ἐσπέραν καλεῖ· διὰ δὲ τοῦ Ἑρμών ὄρους τὸν νότον· διὰ δὲ τοῦ Θαβῶρ ὄρους πάλιν τὴν ἀνατολήν. Σὸς ὁ βραχίων μετὰ δυναστείας. Ὁ σὸς, ὦ Δέσποτα, βραχίων, φησὶν, ἐπιδειχθεῖται τοῖς πᾶσι μετὰ δυναστείας. Εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος καὶ πέφηνε καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἐμφανῆς κατέστη ἡ τῆς μεγαλειότητος 27.388 τοῦ αὐτοῦ ὑπεροχή. Καὶ τοῦτό ἐστι τό· Κραταιωθήτω ἡ χεὶρ σου· ὑψωθήτω ἡ δεξιὰ σου. Μακάριος ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. Κηρύξας τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς, εἰκότως μακαρίζει τοὺς τὸ αὐτοῦ ἐκμαθόντας μυστήριον. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ τοὺς ἐπινικίους ἄδειν αὐτῷ. Ἀλαλαγμὸς γάρ ἐστὶν ἡ ἐπὶ τοῖς πεσοῦσιν ἐχθροῖς γινομένη ᾠδή. Παρετάξατο δὲ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ νενίκηκε τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις. Κύριε, ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου πορεύσονται, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται. Τοὺς ἁγίους αὐτοῦ ἀποστόλους μακαρίζει, ὅτι δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ καὶ τῆ δυνάμει αὐτοῦ ἐποίουν ὅσα ἐποίουν παράδοξα. Καὶ ἐν τῆ εὐδοκίᾳ σου ὑψωθήσεται τὸ κέρας ἡμῶν. Κέρας τὴν δόξαν φησὶ. Λέγει οὖν, ὡς πρὸς τὸν Πατέρα· Ἐπειδὴ σὺ ἠδύοκῃσας ἀποστεῖλαι τὸν Μονογενῆ, τούτου χάριν ἡ δόξα ἡμῶν διεγήγερται. Ἔδο ξάσθημεν γὰρ συνεγεργθέντες Χριστῷ, καὶ συμβασιλεύσαντες αὐτῷ. Τότε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου. Τότε, ἀντὶ τοῦ, πάλαι, φησὶ, δι' ὁράσεων προφητικῶν τοῖς υἱοῖς σου, λέγει δὲ τοῖς κεκλημένοις εἰς τὸ τῆς υἰοθεσίας ἀξίωμα, ἐλάλησας. Τί δὲ ἐλάλησας ἢ τό· Ἐθέ μὴ βοήθειαν ἐπὶ δυνατὸν; Ὅμοιον δὲ ὡσεὶ λέγοι· Δέδωκα, φησὶ, βοήθειαν ἐπὶ δυνατὸν τοῖς [ἀσθενέσι καὶ πλεονεκτουμένοις ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, τοῦ καταφυγεῖν ἐπὶ δυνατὸν. Ὁ δὲ γε δυνατὸς, ὃν δέδωκεν ἡμῖν εἰς βοήθειαν ὁ Πατήρ, Χριστὸς που πάντως ἐστί· καὶ γὰρ ἐστὶ δυνάμεων Κύριος· Ὑψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου, εὗρον Δαυὶδ τὸν δούλόν μου. Ἐν νόει Χριστὸν τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ, ἐκλεκτὸν κεκλημένον, διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε. Δαυὶδ δὲ πάλιν αὐτὸν ὀνομάζει, καθὸ ἐκ σπέρματος ἦν Δαυὶδ· καὶ μὴν καὶ δούλον, διὰ τὸ ἐν τῆ τοῦ δούλου μορφῆ πεφηνέναι. Ἐν ἐλαίῳ ἀγίῳ μου ἔχρισά σου τὸν. Ὅτε Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, ἐγεννήθη κατὰ σάρκα ἐκ γυναικὸς, καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος, μένων ὡς ἦν Θεός· τότε, τὴν κρίσιν διὰ σὲ λαβὼν, ὠνομάσθη Χριστός. Θεὸς γὰρ ὢν ὁ Λόγος καὶ βασιλεὺς πρὸ αἰώνων ὑπάρχων, ἰδιοποιήσατο τὰ ἡμέτερα, ἵνα καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτοῦ πλουτήσωμεν. Ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντιλήφεται αὐτῷ. Ὁ Σωτὴρ ἔφασκε· Τὰ ἔργα ἃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ ἵνα ποιήσω, αὐτὰ τὰ ἔργα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι αὐτὸς με

ἀπέσταλκε· καὶ πάλιν· Ἄπ' ἑμαυτοῦ λαλῶ οὐδέν. Ὁ δὲ Πατήρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτός. Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ λέγει νῦν ὁ Πατήρ περὶ αὐτοῦ· Ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντιλήψεται αὐτῶ, καὶ ὁ βραχίον μου κατισχύσει αὐτόν. Οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῶ. Εἰ καὶ εἰρήκασι· Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ σχῶμεν αὐτοῖς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἦν ἀνόνητος τῶ Σατανᾶ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἢ σκέψις, καὶ εἰς ἄφρακτον ἐκβέβηκεν αὐτοῖς τὸ ἐγχείρημα. Ἀνεβίω γὰρ ὁ Σωτὴρ τριήμερος, πατήσας τὸν θάνατον καὶ σκυλεύσας τὸν ἄδην· καὶ ἀνέβη πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεόν· καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγα 27.389 λωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, πάντων κατάρχων μετὰ τοῦ ἰδίου γεννήτορος. Οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ εἰρημένον, ὅτι Οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῶ. Καὶ συγκόψω ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Παραδέδονται γὰρ τῇ Ῥωμαίων στρατείᾳ, καὶ διολώλασι παντελῶς. Καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ. Ἀλήθειαν τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείαν φησὶν, ἣν εἰσηγήσατο ἡμῖν ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ εἰρημένον πρὸς τὴν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ γυναῖκα· Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Καὶ τὸ ἔλεος δὲ οὐ δι' ἄλλου πεποιήκεν ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς ἢ διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Δι' αὐτοῦ γὰρ μόνου καὶ τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ἐμάθομεν προσκύνησιν, καὶ κατηλεῆθημεν, ἀναιρεθέντος θανάτου, καὶ τῆς φθορᾶς ἐκ μέσου γενομένης. Καὶ ἐν τῶ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. Τοῖς γὰρ ὀνόμασιν, οἷς μάλιστα πρέπει τῶ Πατρὶ, καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς δοξάζεται· οἷόν τί φημι· Θεὸς ἀληθινὸς ὁ Πατήρ· τοῦτο ἐστὶ καὶ Υἱός· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ ἀλήθεια· καὶ ἡ ζωὴ κατὰ φύσιν ὁ Πατήρ ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται, τοῦτο δὲ πάλιν καὶ ὁ Υἱός· αὐτὸς γὰρ φησιν· Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ. Τοῦτο ἔλεγε πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα, ὅτι Πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστὶ, καὶ τὰ σὰ ἐμά. Καὶ θήσομαι ἐν θαλάσῃ χεῖρα αὐτοῦ. Θάλασσαν μὲν, ὡς προειρήκαμεν, τὴν ἐν δυσμαῖς χώραν φησί· ποταμοὺς δὲ τὴν μέσην τῶν ποταμῶν λέγει, ἥτοι τὴν ἀνατολήν. Φησὶν οὖν, ὅτι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἡ αὐτοῦ πρᾶξις ἐκταθήσεται. Καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιᾶν αὐτοῦ. Ἐν μὲν τῇ θαλάσῃ τίθεται ἡ χεὶρ τοῦ Χριστοῦ, ἐν δὲ τοῖς ποταμοῖς ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. Πλὴν ἐὰν θελήσῃ, ἡ θάλασσα γίνεται ποταμός· καὶ πάλιν ὁ ποταμός, ἐὰν τηρήσῃ τὸν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥέοντα ποταμόν, τοῦ ζῶντος ὕδατος γίνεται θάλασσα. Αὐτὸς ἐπικαλέσεται με· Πατήρ μου εἶ σὺ, Θεός μου. Πάλιν ἐνταῦθα οἰκονομικῶς ὁ σεσαρκωμένος Θεὸς ἑαυτοῦ τὸν Πατέρα καλεῖ, λέγων· Πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. Ὁ γὰρ προφήτης φησὶ περὶ αὐτοῦ, παιδίον γεννώμενον προφητεύων, Θεὸν ἰσχυρὸν ἔλεγεν αὐτόν, Πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Εἰς τὸν αἰῶνα φυλάξω αὐτῶ τὸ ἔλεός μου καὶ διαθήκη μου. Αὐτῶ μὲν τῶ πεπιστευκότι δι' αὐτοῦ λαῶ φησιν. Ἔλεος δὲ τὴν διὰ πίστεως ἄφεσιν λέγει. Διαθήκην δὲ τὴν νέαν φησὶν, ἣν καὶ πιστὴν εἶναι, ἀντὶ τῶν, ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν καὶ μένουσαν. Ἡ μὲν γὰρ πρώτη διαθήκη πέπαυται διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές· οὐδὲν γὰρ ἔτελείωσεν ὁ νόμος. Καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Οὐ παύσεται γὰρ τὸ Χριστιανῶν ὄνομα, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς λατρείας ἡ δύναμις· διηνεκῆς δὲ μᾶλλον ἔσται καὶ ἀκατάληκτος. 27.392 Ἄπαξ ὡμοσα ἐν τῶ ἀγίῳ μου, εἰ τῶ Δαυὶδ ψεύσομαι. Ὅμοιον τῶ ἀλλαχοῦ εἰρημένῳ· Ὅμοσε Κύριος τῶ Δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ. Τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Σπέρμα τοῦ Δαυὶδ φησὶ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα γεγεννημένον Χριστόν. Ὅς καὶ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Οὐ γὰρ ἐστὶ τῶν ἐνδεχομένων, Θεὸν ὄντα καὶ Θεοῦ κατ' ἀλήθειαν Υἱὸν, μὴ πάντη τε καὶ πάντων εἶναι αἰῶνιον. Καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου. Θρόνον Χριστοῦ ἐννόει τὴν Ἐκκλησίαν· ἐπαναπαύεται γὰρ αὐτῇ. Ἔσται οὖν, φησὶν, ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ καταστράπτουσα καὶ φωτίζουσα τὴν ὑπ' οὐρανόν, καὶ μένουσα διηνεκῶς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Τὸ

γὰρ ῥητὸν τοῦτο οὕτω φησί· Καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὡς ἡ σελήνη κατ'ηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρα νῶ πιστός. Σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας, ἀνεβάλου τὸν Χριστόν σου. Τὰ συμβεβηκότα ἐπὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ οἱ μακάριοι προφήται φασί. Λέγουσιν οὖν, ὡς πρὸς τὸν Πατέρα καὶ Θεόν· Ἐπηγγείλω, φησὶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα μένει τὸ σπέρμα Δαυΐδ, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη· ἀλλ' ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας· ἀνεβάλου τὸν Χριστόν σου. Τὸ δὲ, ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας, ἀντὶ τοῦ, ἀπωσθῆναι, καὶ ἐξουδενωθῆναι συγκεχώρηκας. Οὐ γὰρ ὁ Πατὴρ ἀπώσατο καὶ ἐξουδένωσε τὸν ἴδιον Υἱόν· Ἰουδαῖοι δὲ μᾶλλον τοῦτο πεπράχασι· πλὴν κατὰ συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον· Ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν παρέδωκεν αὐτόν. Κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου. Ὑπερέθου πληρῶσαι, φησὶ, τὰς ἐπαγγελίας τὰς περὶ αὐτοῦ· πέπονθε γὰρ μεταξύ. Πῶς δὲ ὑπερέθετο, λέγει· Κατέστρεψας φάσκων τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου. Ἐπηγγείλω γὰρ, φησὶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα μένει καὶ αὕτη γέγονεν ἢ παρὰ σοῦ περὶ αὐτοῦ διαθήκη. Ἄλλ' ἐσταύρωσαν αὐτόν Ἰουδαῖοι, καὶ κατελογίσθη μετὰ νεκρῶν. Πέπονθε γὰρ, φησὶ, καὶ ἐσταυρώθη· οὐκοῦν κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου. Ἐβεβήλωσας εἰς τὴν γῆν τὸ ἀγίασμα αὐτοῦ. Ἐρρίψας, φησὶν, εἰς τὴν γῆν τὴν δόξαν αὐτοῦ· ὡς γὰρ ἦκεν εἰς τὸ παθεῖν, ψιλὸς ἄνθρωπος ἐνομίσθη τοῖς παρανόμοις Ἰουδαίοις. Ἄλλ' οὐ μεμάνηκε νεκρὸς, ὁ ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· οὔτε μὴν ἀδοξίαν τινὰ προσετίψατο τὸ πάθος αὐτῷ, ἀλλ' ἐδοξάσθη μᾶλλον διὰ τοῦ καταργῆσαι τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διάβολον, καὶ ἐλευθερῶσαι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος. Πλὴν τὰ συμβεβηκότα φασὶν οἱ προφῆται. Καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ. Φραγμοὺς αὐτοῦ καὶ ὀχυρώματα τοὺς ἀγίους ἀποστόλους φησὶν, οἱ καὶ, πάντες ἀφέντες αὐτόν, ἔφυγον δειλιάσαντες· καὶ διὰ τοῦτό φησιν· Ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν. Διήρπαζον αὐτόν ... Εὐφρανας πάντας τοὺς 27.393 ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐχαιρον γὰρ καὶ ἐπέσειον αὐτῷ τὰς κεφαλὰς, ὀρώντες αὐτόν ἐπὶ ξύλου κρεμάμενον. Ἀπέστρεψας τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἀξίους ὄντας τὴν ἐσχάτην δίκην ἀποτίσαι τοὺς σταυρώσαντας τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Υἱόν οὐ τιμώρηται παραχρῆμα, διὰ πολὴν φιλανθρωπίαν καιρὸν μετανοίας, τὸν διὰ βαπτίσματος, καὶ αὐτοῖς χαριζόμενος· τούτου χάριν ἀποστρέψαι λέγεται τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ. Τὸ δὲ, ἀπέστρεψας, ἀντὶ, ἐπέσχεσ. Κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ αὐτοῦ. Τὸ, κατέλυσας, ἀντὶ τοῦ, κατήνεγκας. Κατήνεγκας οὖν, φησὶν, ἦτοι παρεσκεύασας εἰς τὸ πιστεῦσθαι, ὅτι κατὰ θάρρος ἐστίν. Ἐπενοήθη γὰρ εἶναι πονηρὸς, καὶ ὡς ἁμαρτωλὸς κατεκρίθη, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη. Τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. Ἐπειδὴ πέπονθε σαρκικῶς, καὶ γέγονεν ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος· νομίσαντες οἱ σταυρώσαντες, ὅτι πεπονθὼς συνεστάλη, καὶ πέπανται τοῦ καὶ ὅλως εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι· διὰ τοῦτο τὰς τῶν σταυρωσάντων ὑπονοίας διερμηνεύει λέγων· Τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. Ἔως πότε, Κύριε, ἀποστρέφη εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου; Τουτέστι, Μέχρι τί νὸς ἰσχύσει τὰ τῶν Ἰουδαίων τολμήματα, ἐπισπου δαζόντων τὴν τοῦ Μονογενοῦς καὶ Σωτῆρος ἡμῶν σταύρωσιν; Ὁ δὲ Σύμμαχος· Ἔως τίνος, Κύριε, ἀποκρυβήσῃ εἰς τέλος, φλεγθήσεται ὡς πῦρ ὁ θυμὸς σου; Μέχρι τίνος, φησὶ, Δέσποτα, οὐκ ἐθέλεις ἰδεῖν τὰς ἡμετέρας ὀδύνας, οὐδ' ἐπιφαίνῃ καὶ λύεις τὰς συμφοράς; ἀλλὰ καθάπερ πῦρ τὴν ὀργὴν τῆς μνήμης ἡμετέρων ἁμαρτάδων ἐκκαίεις; Μνήσθητι τίς μου ἡ ὑπόστασις. Ἐπ' ἀφθαρσίᾳ, φησὶ, τὸν ἄνθρωπον πεποίηκας, καὶ κατ' εἰκόνα τὴν σὴν ἔπλασας αὐτόν· ἀλλὰ γέγονεν ὑπὸ φθορᾶν ἐξ ἀπάτης, φησὶν. Οὐκοῦν τὴν ἀφθαρσίαν ἐπίδος ἵνα σώζωνται, καθάπερ ἐπλάσθη τὸ ποίημα. Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον; Οὐδεὶς, φησὶν, οὔτε θανάτου

κρείττων γε νήσεται, οὔτε μὴν ἐκ χειρὸς ἄδου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ῥύσεται, εἰ μὴ σὺ, φησὶν, ὦ Δέσποτα, τὴν ἀνάστασιν ἐπιδῶς. Ποῦ εἰσι τὰ ἐλέη σου τὰ ἀρχαῖα, Κύριε; Ἀρχαῖα ἐλέη τοῦ Θεοῦ, φησὶν, ἢ πρὸ καταβολῆς κόσμου ὠρισμένη εἰς ἀφθαρσίαν ἀναστοιχείωσις. Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ὄνειδισμοῦ τῶν δούλων σου. Ἐπειδὴ ὠνειδίσαν με, Κύριε, οἱ ἐχθροί σου, φάσκοντες ψευδεῖς εἶναι τὰς περὶ ἐμοῦ τοῖς ἔθνεσι δεδομένας ἐπαγγελίας· αὗται δὲ ἦσαν τὸ σωθῆναι αὐτὰ, καὶ ἀπαλλαγῆναι θανάτου καὶ ἁμαρτίας· ὠνεῖ δισαν δὲ ἀφορῶντες εἰς τὸν θάνατον τὸν ἐμόν· καὶ ματαίους αὐτὰς εἶναι ἀπέφηναν· τούτου χάριν αἰτῶ σοι μνησθῆναι· τὸ γὰρ ἀντάλλαγμα τοῦ Χριστοῦ σου ὠνείδισαν, φησὶν. Εἴη δὲ τὸ ἀντάλλαγμα αὐτοῦ ὁ θάνατος αὐτοῦ καὶ τὸ αἷμα, τὸ ἀντίλυτρον δεδομέ 27.396 νον τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας· ὁ καὶ ὠνείδισαν, ὑπο λαμβάνοντες αὐτὸν κεκρατῆσθαι θανάτῳ. Ἄλλ' οὐκ ἀπέμεινεν ὁ ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος· ἀνέστη δὲ μᾶλλον τριήμερος. Διὸ καὶ ἐπισφραγίζει ὁ ψαλμὸς τό· Εὐλογητὸς Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο, γέ νοιτο. Ὡς ἀναστάντος ἤδη αὐτοῦ καὶ ἀνελθόντος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ εὐλογουμένου, ἦτοι ἔξομολογοῦ μένου εἰς τοὺς αἰῶνας μετὰ τοῦ ἰδίου Πατρὸς. Προσευχὴ Μωϋσέως ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

ΠΘ΄. Ὑπόθεσις. Ταύτην, φησὶ, τὴν προσευχὴν ἐν ἀπορρήτοις ἀναγε γραφότα τὸν Μωσέα παραδοῦναι· ὅπως ἂν ἔχοιεν οἱ κατὰ καιροὺς εἰδέναι, πῶς δεῖ αὐτοὺς ἔξομολογεῖσθαι περιπεσόντας ταῖς συμφοραῖς, αἱ γέγονα σιν αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ἀπειθειάν τε καὶ μαιφονίαν γενομένην. Ὅπως δὲ μὴ λήθη παραδοθῆ τῷ χρόνῳ, ἐντέτακται ἐν τοῖς Ψαλμοῖς· καὶ εἰκότως μετὰ τὸν πη΄, ὃς καὶ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου κατασημαίνει. Κύριε, καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Μέλλων ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεὸν εἰς ἔλεον, εἰκό τως ἐξ ὧν ἤδη πολλάκις εὐηργέτησε ποιεῖ τὸ προοίμιον. Πῶς δὲ κατὰ γενεὰν εὐηργέτησε, τοῦτο ἴδοι τις εἷς τε τὰ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ ἀποβλέψας εἷς τε τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ, εἷς τε τὰ ἐπὶ Βαβυλῶνος. Πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι, καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν σάρκα ὀρῶντες τοῦ Κυρίου, ψιλὸν ἄνθρωπον ἐνόμιζον λέγοντες· Οὐπω τριακονταετῆς γέγονας, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας; Καὶ τοῦτο αὐτοῖς μάλιστα αἴτιον τῆς ἐκπτώσεως γέγονε, τὸ ἀγνοεῖν τὴν θεότητα. Διὰ τοῦτο νῦν ἔξομολογούμενοι, σαφῶς αὐτὸν εἶναι λέγουσι τὸν πρὸ πάσης κτίσεως συνόντα τῷ Πατρί. Μὴ ἀποστρέψης ἄνθρωπον εἰς ταπεινώσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἔξομολόγησις. Ἄξιοί δὲ ἀφ' ὧν πάντα τὰ ἔθνη εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐκάλεσε, καὶ αὐτὸς ἐπιστραφῆναι. Σὺ εἶπας, φησὶν, ὦ Δέσποτα· Ἐπιστρέψατε, υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐπεστρέψαμεν, μὴ ἀποστρέψης ἡμᾶς εἰς ταπεινώσιν. Ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου, Κύριε. Τὸν καιρὸν τῆς ἐν νόμῳ λατρείας φησὶ, καθ' ὃν μάλιστα ἐπιτελεσθέντος τοῦ θείου ναοῦ ἦνθησεν. Ἀπὸ γὰρ Σολομῶντος τοῦ τὸν οἶκον ἐγεῖραντος μέχρι τῆς πολιορκίας τῆς μετὰ τὸν τίμιον γενομένης σταυρὸν εἰς τοῦτο συντείνει ἔτη χίλια. Ἀλλὰ ταῦτα, φησὶ, τὰ χίλια ἔτη μία ἡμέρα λογισθεῖ ἐνώπιόν σου· μᾶλλον μὲν οὖν μικρὸν ἡμέρας μόριον. Εἰκότως δὲ νυκτὶ παρεικάζει τὸν πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Σωτῆρος καιρὸν· ἄτε ὡς ἐν ἄωρίᾳ καὶ συγχύσει πάντων ἀνθρώπων ὄντων, διὰ τὸ μήπω αὐτοῖς ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. 27.397 Τὰ ἐξουδενώματα αὐτῶν ἔτη ἔσσονται τὸ πρῶν. Ὡσεὶ σαφέστερον ἔλεγε· Τὰ ἔτη αὐτῶν, τῶν ἀρνησαμένων σε δηλονότι, ἐν ἐξουθενήσει ἔσται πολλῇ. Γεγόνασι γὰρ καταπάτημα καὶ ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων, ἄτε τὸν λυτρούμενον καὶ σώζοντα αὐτοὺς ἀρνησάμενοι. Τὸ πρῶν ἀνθήσαι καὶ παρέλθοι. Πρῶν μὲν τὸν καιρὸν τῆς γενομένης αὐτοῖς ἐπιφανείας Χριστοῦ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ κατασημαίνουσι. Χλόην δὲ τὴν νομικὴν λατρείαν δηλοῖ, ἄτε μικρὸν ὕστερον μαραίνεσθαι μέλ λουσαν. Τὸ ἔσπερας ἀποπέσοι, σκληρυνθεῖ καὶ

ξηρανθείη. Ἐσπέραν φησὶ τὸν ἐπ' ἐσχάτων τοῦ αἰῶνος καιρὸν, καθ' ὃν καὶ ἐπέφανεν ὁ Μονογενής· ἐν ᾧ δὴ καὶ παρήλθεν ἡ τῆς κατὰ νόμον λατρείας ἄνθη σις, σκληρυνθεῖσα ἀπάτη τῆς ἀπειθείας. Ὅτι ἐξελίπομεν ἐν τῇ ὀργῇ σου. Σαφῶς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτοῖς συμφορὰς διὰ τὰ ἴδια ἁμαρτήματα διαγορεύουσι. Καὶ Ἰουδαίους ταῦτα, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρμόδια. Καὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις, παρανομίας τίνουσα δίκας, ὑπεβλήθη ταῖς συμφοραῖς, καὶ ταῖς παντοδαπαῖς περικλύζεται τρικυμίαις. Καὶ Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πονηρίαν τῆς γνώμης, τῆς ἐλευθερίας ἐξέπεσον. Ἔθου τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐναντίον σου. Οὐ παρ ἧλθες, φησὶ, τὰς ἀνομίας ἡμῶν, ἅτε ἡμῶν ἐπικαλεσαμένων αὐτὰς εἰς τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς, διὰ τὸ εἶρη κέναι. Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Ὁ αἰὼν ἡμῶν εἰς φωτισμὸν τοῦ προσώπου σου. Ὡσεὶ ἔλεγεν· Ὁ βίος ἡμῶν καὶ αἱ ἐν αὐτῷ πράξεις πονηραὶ φαίνονται τῷ προσώπῳ σου. Οὐδὲν γὰρ ἠγνόησας τῶν ἐν ἡμῖν πεπραγμένων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐξέλιπον, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου ἐξελίπομεν. Ἡ ἁμαρτία, φησὶ, τὴν σὴν ὀργὴν ἐκίνησε καθ' ἡμῶν· ἡ δὲ ὀργὴ τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν· ἡ δὲ τιμωρία τὰς ὀδύνας ἐπήνεγκεν. Ἐν ὀδύναίς γὰρ τὸν ὀλίγον ἡμῶν διετελέσαμεν βίον. Τὰ ἔτη ἡμῶν ὡσεὶ ἀράχνη ἐμελέτων. Οὐδὲν βέβαιον, φησὶν, οὐδὲ στατηρὸν ἡ ἀνθρωπεῖα φύσις ἔχει· δίκην ἀράχνης διασπᾶται ῥαδίως. Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη. Ἔοικε ταῦτα τοῖς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ εἰρημένοις· Αἱ ἡμέραι μου μικραὶ καὶ πονηραὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου. Εἰσὶ μὲν οὖν οἱ καὶ πλείονα τοῦ εἰρημένου διαβιοῦσι χρόνον· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐπ' ὀλίγων συμβαίνει. Τὸ δὲ κοινὸν καὶ ὡς ἐπὶ τῶν πλείστων κρατοῦν ἐνταῦθα διδάσκει. Ὡσπερ γὰρ τῶν πρόωρον δεχομένων τὴν τελευτὴν οὐκ ἐποιήσατο μνήμην, οὕτω τῶν σφόδρα γερόνων τῷ μακροβίῳ καταλέλοιπεν. Ἄλλ' ὅμως, φησὶ, καὶ ὁ βραχυὸς οὗτος χρόνος ὀδύνης καὶ πόνων ἐμπέπλησται. Ὅτι ἐπῆλθε πραότης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ παιδευσόμεθα. Ἐπειδὴ νεκρὸς τις καὶ εὐτελής ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐ γινώσκουμεν τί ἔσται ἡμῖν μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ κράτους σου· τούτου χάριν πράως, φησὶ, παίδευσον ἡμᾶς. Τὸ γὰρ, ἐπῆλθεν, ἀντὶ τοῦ, ἐπέλ 27.400 θοι, φησὶ. Αἰτοῦσι δὲ τῆς διὰ Χριστὸν παιδείας μεταλαβεῖν, ὅς ἐστι δεξιὰ τοῦ Πατρός· διὸ φησὶ· Τὴν δεξιάν σου οὕτως γνώρισόν μοι. Ἀπὸ κοινού τὸ, γνώρισον, ἴνα ἦ· Καὶ γνώρισον ἡμῖν τὴν δεξιάν σου, τουτέστι Χριστόν· γνώρισον δὲ ἡμῖν τοὺς τῆ καρδίᾳ τὴν σοφίαν ἔχοντας· οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ εὐαγγελισταί, δι' ὧν καὶ ἐμάθομεν τῆς ἐπιστροφῆς τοὺς τρόπους. Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἐλέους σου. Ὡς ἤδη τῆς εὐχῆς εὐρόντες τὸ πέρας τὰ τοιάδε φασίν. Ἀνατελεῖ γὰρ καὶ αὐτοῖς ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου. Καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου, καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα σου. Τὸ, ἴδε, πάλιν ἀντὶ τοῦ, ἴδες, ἦτοι ἐπεσκεψώ τοὺς δούλους σου καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Δι' ἧς ἐπισκοπῆς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἑωρακότες, καὶ ἐπιστρέψαντες, κατευθυνθείημεν ἐφ' οἷς τὴν τῆς ἐπιστροφῆς πρᾶξιν ἀποπληροῦμεν. Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ ἡμᾶς λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς ἀπέφηνε τῆς θεογνωσίας τὸ φῶς· καὶ Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν ἐπάνοδον περιβλεπτοὶ πάλιν ἐγένοντο. Καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον. Ἔργα τοῦ νόμου· ἔργον τὸ ἐν τῇ Νέᾳ τελούμενον· Ἐν τῇ γὰρ Παλαιᾷ διάφοροι θυσίαι· ἐν δὲ τῇ Νέᾳ μόνος ὁ Υἱὸς θύεται. Καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον. Ἔργα μὲν χειρῶν ἐστὶν ἡ καθ' ἑκάστην πρᾶξις· ἔργον δὲ χειρῶν, ἐκ τούτων ἐπισυμβαίνουσα γνῶσις. Αἴνος ὡδῆς τῷ Δαυΐδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις.

Ἐ. Ἐπίθεσις. Ἀκολούθως μετὰ τὸ δηλῶσαι τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ τὴν ἀποστροφὴν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἐννάτῳ, ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὸ πρόσωπον εἰσάγει τῶν διὰ Χριστοῦ τελειουμένων, καὶ νικῶντων δι' αὐτοῦ τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς, ἀρχὰς δηλαδὴ καὶ

ἐξουσίας, καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, καὶ αὐτὸν τὸν ἀλιτήριον Σατανᾶν· οἱ καὶ πολυτρόπως διὰ τῶν προκειμένων κατασημαίνονται. Φόβος τε νυκτερινὸς καὶ βέλος σκότει, καὶ σύμπτωμα καὶ δαιμόνιον μεσημβρινὸν, καὶ χιλιάδες καὶ μυριάδες, καὶ ἀσπίς, καὶ βασιλίσκος, καὶ λέων, καὶ δράκων. Κατὰ τούτων δὴ πάντων τὴν νίκην ἀναγορεύει τῷ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπῳ. Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου. Τὸ προφητικὸν πνεῦμα τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιησάμενον βοήθειαν καὶ ἐπικουρίαν Χριστὸν, ὃς καὶ ἔστιν Ὑψιστος, μακαρίζει. Πῶς γὰρ οὐ μακάριος ὁ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρα νοῦ σκεπαστὴν ἔχειν ἀξιωθεῖς; Ἐν σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἀυλισθήσεται. Ὁ μένων ἐν ταύτῃ τῇ βοηθείᾳ σκέπεται καὶ φυλάσσεται. Ἐρεῖ τῷ Κυρίῳ· Ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Καὶ τίς ὁ τῷ Κυρίῳ λέγων ἢ ἄνθρωπος ὁ πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ ἐπεριδόμενος; 27.401 Ὅτι αὐτὸς ῥύσεται σε ἐκ παγίδος. Προεδίδαξεν, ὡς αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις διὰ τούτων κατασημαίνονται. Ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι. Εἰρηκότος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεὸς αὐτὸς ῥύσεται ἐκ τῆς τῶν θηρευτῶν παγίδος, ἔκ τε τῶν ταραχωδῶν λόγων, ἀποκρίνεται τὸ Πνεῦμα τὸ προφητικὸν παραθαρσύνον αὐτὸν καὶ εἰς ἀνδρείαν ὑπαλεῖφον πνευματικὴν· Ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπι σκιάσει σοι· ὡσεὶ σαφέστερον λέγοι· Καλύψει σε ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πτερύγων αὐτοῦ· καὶ μὴν καὶ ὄπλῳ σκεπάσει σε. Οὐ δὴ γενομένου, οὐδεμία τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων παραβλάψει σε. Ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας. Ἀκάθαρτόν τινα δυνάμιν νῦν βέλος ὠνόμασεν. Ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. Οὐ σύγκριμα δαιμονιῶδες μεσημβρίας. Τὸν γὰρ μεσημβρινὸν δαίμονά φησιν εἶναι τῆς ἀκηδίας. Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς. Κλίτος τὸ ἀριστερὸν μέρος σημαίνει, εἰκότως μὲν. Τούτῳ δὲ τὰς χιλιάδας ἐπιβουλεύειν φησί· τοῖς γε μὴν δεξιόις τὰς μυριάδας. Τὰ γὰρ ἐπιδέξια τῶν πραγμάτων ἡμῶν, καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ ἰσχυρὰ καὶ θαυμαστότερα, τὸ πλῆθος τῶν πονηρῶν δυνάμεων παραλύειν ἐπιχειροῦσι. Πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοήσεις. Βλαβήση μὲν οὐδὲν, φησὶν, ἐκ τῶν ἐπιβουλεόντων· συμβήσεται δέ σοι πεσόντας ἰδεῖν τοὺς ἐχθρούς. Τὸν Ὑψιστον ἔθου καταφυγὴν σου. Ἀντιφθέγγεται τὸ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, τὸ Πνεῦμα τὸ προφητικόν, ὅσον τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος τὸ κέρδος ἐστίν. Οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακά. Ἡ γὰρ τῆς κακίας φύσις ἔξωθεν ἐπέρχεται, τῆς ἀρετῆς οἴκοθεν τὴν πρόφασιν ἐχούσης. Εὐθὴ γὰρ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον πεποίηκεν, ὃς, ζητήσας λογισμοὺς πονηροῦς, ἔξωθεν ἐπεσπάσατο τὴν κακίαν. Καὶ μᾶστιξ οὐκ ἐγγεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου. Θάρρειν αὐτοὺς καὶ μηδὲν ἀηδὲς πείσεσθαι παρακελεύεται, ἐκ τοῦ πιστεύειν ἄγγελον βοηθὸν τῶν εἰς Θεὸν πιστευόντων καταπεμπόμενον. Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ. Τοῦτο καὶ ἐν τῷ λγ' ἔφη ψαλμῷ· Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. Ἀκούωμεν δὲ καὶ Ἰακώβ τοῦ πατριάρχου λέγοντος· Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν μου. Καὶ ὁ μέγας Ἀβραάμ τὸν οἰκέτην παραθαρρύνων ἔφη· Ὁ Θεὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ πρὸ προσώπου σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. Πανταχόθεν τοίνυν μανθάνομεν, ὡς καὶ δι' ἀγγέλων φρουρεῖ τοὺς εἰς αὐτὸν πεποιθότας ὁ τῶν ὄλων Θεός. Τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ὁ ἐν μηδενὶ πταίων, οὗτος διαφυλάσσεται ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ὁ ποῦς μὲν τὴν ψυχὴν σημαίνει, ὁ δὲ λίθος τὴν ἁμαρτίαν. 27.404 Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήση. Οὐ μόνον οὐδὲν, φησὶν, ὑπομενεῖς δεινὸν, ὡς ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τῶν πνευμάτων τὰ πλήθη ὑπὸ τοὺς πόδας ἴδοις ἐπενηνεγμένα τοὺς σούς· ὡς καὶ μετὰ πάσης ἀδείας τὰς αὐτῶν πατήσεις κεφαλὰς. Ὅτι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν. Εἰσφέρει τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον, μισθὸν τῆς πίστεως τὴν σωτηρίαν ἐπαγγελλόμενον. Ταῦτα λοιπὸν ὁ τῶν

ὄλων ἔφη Θεός, διδάσκων τίς ὁ τῆς ἐλπίδος καρπός. Ῥύσομαι γὰρ αὐτόν, φησὶν, ἐκ τῶν εἰρημένων ὄρατῶν τε καὶ ἀοράτων ἐπιβούλων, τῇ ἐμῇ ἐλπίδι φραζάμενος· διὰ τοῦτο αὐτόν φρουρήσω, καὶ καλοῦντος ἀκούσομαι, καὶ τὴν δέησιν δέξομαι. Σκεπάσω αὐτόν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου. Οὐ μόνον, φησὶ, τῶν ἐπιβουλευόντων τοὺς ἑμαυτοῦ ῥύσομαι, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν ἀτελευτήτων αὐτοῖς χαρίσομαι ζωὴν· καὶ μὴν καὶ τοῦ σωτηρίου καταξιώσω τοῦ ἑμαυτοῦ. Εἶη δὲ τὸ σωτήριον ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ καὶ εἰς τὸν νέον ἡμᾶς ἀγῶνα εἰσάγων, καὶ συμβασιλεύειν αὐτῷ παρασκευάζων. Κεκράζεται πρὸς μὲ, καὶ ἐπακούσομαι. Κεκρα γὼς δὲ τῇ τῆς ψυχῆς μεγαλοφωνία πρὸς ἐμὲ, ἐπ' ακούοντά με, καὶ ἐπινεύοντα αὐτῷ εὐρήσει. Ἀεὶ γὰρ αὐτῷ πάρεμι, κἂν ἐν περιστάσει τυγχάνῃ. Μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτόν, καὶ δεῖξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου. Εἶη δὲ τοῦτο τὸ σωτήριον αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὁ καὶ εἰς τὸν νέον ἡμᾶς αἰῶνα εἰσαγαγὼν, καὶ συμβασιλεύσαι αὐτῷ καὶ παρασκευάζων.

ΨΑΛΜΟΣ ὠδῆς εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου. Α΄. Ὑπόθεσις. Ὁ Σαββατισμὸς, ἦτοι τὸ Σάββατον, εἶη ἂν ἡ μέλ λουσα κληρονομία, ὅτι καὶ ἀνάπαυσις τοὺς ἐνθάδε πόνους διαδέξεται, τὰς ἀμοιβὰς ἡμῶν δηλονότι ἀποληψομένων. Αἰνεῖ οὖν ἐκείνην τὴν γενησομένην ἀνάπαυσιν. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ. Αἴνεσις προβάλλεται, φησὶ, καὶ ταύτην ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀπαύστως ὑπισχνεῖται καταλέγειν ἐφ' οἷς πεποίηκεν ὁ Μονογενής. Καὶ τί πεποίηκεν ἢ τὴν ἀνάστασιν ἡμῖν παρεσκεύασεν; Τοῦ ἀναγγέλλειν τὸ πρῶτ' ἰδὲ τὸ ἔλεός σου. Ἀπαγέλλειν κατ' ὄρθρον τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν βεβαιότητά σου κατὰ νύκτα. Ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ, μετ' ὠδῆς ἐν κιθάρα. Δεκάχορδον ψαλτήριον τὸ σῶμά φησιν, ἅτε πέντε αἰσθήσεις ἔχον καὶ πέντε ἐνεργείας ψυχῆς, δι' ἐκάστης αἰσθήσεως γινομένης ἐνεργείας ἐκάστης. Ὅτι εὐφρανάς με, Κύριε, ἐν τῷ ποιήματί σου. Ὅρων γὰρ σου τὰς δημιουργίας καὶ τὰς ἀρρήτους οἰκονομίας ἀγάλλομαί τε καὶ γάνυμαι, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἡδονῇ τὴν γλῶτταν εἰς ὑμνωδίαν κινῶ. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε! Ἐγὼ μὲν, φησὶ, τὰ σὰ ἔργα ἀνυμῶν, καὶ τὸ βάθος τῶν σῶν λογισμῶν ἐκπλήττομαι, ὧν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ εἰργάσω. Ἄλλ' οἱ ἄφρονες οὐ συνιᾶσι τοῦ μυστηρίου τὸ βάθος. Ἄνθρωποι ἄφρων οὐ γινώσκονται. Διαφόρως ταῦτα εἴρηκεν, ὅτι ὁ τὰς φρένας νοσῶν καὶ συνέσεως ἔρημος 27.405 τούτων οὐδὲν γινώσκει, οὔτε μὴν ἀκούσεται περὶ τούτων. Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἀμαρτωλοὺς ὡσεὶ χόρτον. Οἱ μὴ συνιέντες, φησὶ, τὸ μυστήριον δίκην χόρτου ἔσσονται, μὴ ἔχοντες τὸ βάθος δηλαδή, καὶ ταχέως πεσοῦνται καὶ ξηρανθήσονται. Καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρασ μου. Ὅταν, φησὶν, ἀπολοῦνται οἱ ἐχθροὶ καὶ διασκορπισθήσονται, τότε δὴ τότε τὸ ἐμὸν κέρασ, τουτέστιν ἡ βασιλεία ἢ ἡτοιμασμένη, περιφανῆς γενήσεται. Ἡμεῖς δὲ οἱ τὴν σὴν ἐπίγνωσιν ἔχοντες, τὴν τῶν ἐχθρῶν σου κατάλυσιν θεασάμενοι, γαυριάσομεν ἐπὶ σοὶ καὶ μέγα φρονήσομεν· ἅτε δὴ τῆς πολυθέου πλάνης ἀπηλλαγμένοι, καὶ σε τὸν ὄντα προσκυνοῦντες Θεόν. Τὸν γὰρ μονόκερων ἐνταῦθα πάλιν παρήγαγεν, ἵνα διὰ τοῦ ἐνὸς κέρατος τὸν ἕνα παραδηλώσῃ Θεόν. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνο τὸ ζῶον ἐν ἔλαβε παρὰ τῆς φύσεως κέρασ· οὕτω τῆς εὐσεβείας οἱ τρόφιμοι μίαν προσκυνήσουσι θεότητα. Καὶ τὸ γῆράσ μου ἐν ἐλαίῳ πίονι. Μετὰ τοὺς πόνους, φησὶν, οὓς ὑπομένω, τότε δὴ οἶονεὶ ἐλαίῳ χρήσομαι εἰς βασιλείον ἱεράτευμα· καὶ τοῦτό μοι ἔσται τῶν μακρῶν πόνων τὸ γέρας. Καὶ ἐπέιδεν ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἔσται μοι τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν, τὸ θεατὴν με γενέσθαι πιπτόντων τῶν ἐπιβούλων μου τῆς ψυχῆς. Πευφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου. Οὗτοι δὲ, φησὶν, οἱ τούτοις ἀπεικασμένοι τοῖς κέδροις, φυτουργὸν μὲν ἔχουσι τὸν Θεόν, παράδεισον δὲ τὸν θεῖον νεών. Ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀνθήσουσιν. Ἐν ταῖς ἄνω δηλονότι μοναῖς, ἃς καὶ αὐλάς

εἶναι τοῦ Κυρίου φησίν. Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρα πῖονι, καὶ εὐ παθοῦντες ἔσσονται. Τὸ, εὐπαθοῦντες, ἀντὶ τοῦ, εὐ πάσχοντες. Ἀποδοθήσεται γὰρ αὐτοῖς ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν. Ὅτι εὐθὺς ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐπειδὴν ἐν ταῖς ἄνω μοναῖς γενόμενοι ἀπολαύσει τὰ ἡτοιμα σμένα ἀγαθὰ, τότε δὴ τότε καὶ ταύτην ἀναγγελοῦσι τὴν φωνὴν, ὡς δίκαιος καὶ εὐθὺς ἔσται ὁ Κύριος, ὃς τοὺς μὲν παρανόμους καὶ ἀσεβεῖς δίκην χόρτου ἀπο ξηρανθῆναι παρεσκεύασε· τοὺς δὲ δικαίους καὶ εὐσε βεῖς οἷα κέδρους καὶ φοίνικας ἐν ταῖς ἄνω κατεφύτευσε σκηναῖς. Ἄδικία οὐκ ἔστι παρὰ τῷ Θεῷ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν κακίας ἀνεπίδεκτον. Εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ πρὸ τοῦ Σαββάτου, ὅτε κατ ὤκιστο ἡ γῆ, αἶνος ὠδῆς τῷ Δαυΐδ. Β'. Ὑπόθεσις. Εἰς τὸ Σάββατον ἐν τῷ προλαβόντι ψαλμῷ δηλοῦται ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου, καθ' ἣν καὶ βα σιλεύσει τοῦ νέου αἰῶνος μετὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ. Δηλονότι τὸ, πρὸ Σαββάτου, ἂν εἴη ἡ πρώτη αὐ τοῦ παρουσία, ὅτε καὶ ἡ γῆ κατῶκισται, τουτέστιν ὅτε ἡ Ἐκκλησία πάση τῇ οἰκουμένη τεθεμελίωται, τῶν ἀγίων ἀποστόλων δηλονότι καὶ εὐαγγελιστῶν τὸν περὶ Χριστοῦ καταγγειλάντων τῇ γῆ λόγον. 27.408 Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Ἐπειδὴ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀποστὰν τῆς ὑπὸ Θεοῦ βασιλείας, ὑπὸ τὴν τυραννίδα γέγονε τοῦ Σατανᾶ, τούτου χάριν ἐπεδήμησεν ὁ Μονογενής, ἵνα πάλιν αὐτὸ τοῖς ἰδίους ὑποτάξῃ σκῆπτροις, ὃ καὶ ἐγένετο· Θεοῦ εὐπρέπειαν δὲ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τοῦ γένους φησίν. Εἰ μὴ γὰρ σεσάρκωται, τὴν ἡμετέραν δίχα τῆς ἀμαρτίας λαβὼν φύσιν, δηλονότι οὐκ ἂν ἡμῖν ἡ σωτηρία ἐγένετο. Δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῆ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο. Διὰ τούτων τὴν καθαίρεσιν ἡμῖν τῶν ἀντικειμένων σημαίνει δυνάμεων, ἣν πεποίηται, ὡσπερ στρατιωτικὸν σχῆμα ἀναλαβὼν. Καὶ γὰρ ἔστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἣτις οὐ σαλευθήσεται. Ἐκείνους προανελὼν, τοὺς ἀντικειμένους δηλονότι δαίμονας, ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τὴν Ἐκκλησίαν, ἥς οὐδὲ αὐταὶ κατισχύσουσιν αἰ τοῦ ἄδου πύλαι. Ἐτοιμος ὁ θρόνος σου ἀπὸ τότε. Τοῦτό φησι, διὰ τὸ προωρίσασθαι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου τὴν τοῦ ἀνθρώπινου γένους σωτηρίαν ἐσομένην διὰ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Θρόνον γὰρ τὴν εἰς τὸ κρίνειν τοὺς ἀδίκησαντας ἡμᾶς δαίμονας· ἀνάστασιν δὲ σημαίνει τοῦ Μονογενοῦς. Σὺ οὖν αὐτὸς, φησίν, ὡ Δέσποτα, ὁ νῦν εἰς τοῦτο ὡσπερ ἐπὶ δικαστικοῦ θρόνου καθίσας, εἰς τὸ κρίνειν δηλονότι καὶ ἐκδικεῖν ἡμᾶς, ὑπάρχεις ὁ πρὸ τῶν αἰώνων Θεός. Ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ, Κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν. Ποταμοὺς ἐνταῦθα τοὺς ἀγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστάς φησιν, οἳ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν τοῖς πνευματικοῖς κατεύφραναν νόμασιν. Εἴρηται γὰρ πρὸς αὐτούς· Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης. Αἱ πολλαί, φησὶ, μυσταγωγίαι, καὶ τὰ νοήματα τῶν ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν νόματα, θαυμαστοὺς πεποίηκε τῆς θαλάσσης τοὺς μετεωρισμούς. Θάλασσαν δὲ λέγει τῶν ἔθνων τῶν πιστευσάντων τὰ πλήθη, ὧν καὶ οἱ μετεωρισμοὶ, τουτέστιν αἱ ὑψώσεις τοῦ φρονήματος, θαυμασταὶ γεγονασιν. Οὐκέτι γὰρ μι κρὰ καὶ ταπεινὰ φρονοῦσι περὶ Θεοῦ, ἀλλὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά. Τὰ μαρτύριά σου ἐπιστώθησαν σφόδρα. Μαρτύρια τὰς ἐπαγγελίας φησίν ἅς διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν τοῖς ἔθνεσιν ἐπηγγείλατο, ἅς καὶ πιστὰς ἐπ' ἐσχάτων ἐπεδείξατο τῶν ἡμερῶν, τῇ οἰκείᾳ παρουσίᾳ ἔργῳ πληρῶν. Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἀγίασμα, Κύριε. Οἶκος μὲν αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία, πρέπει δ' αὐτῇ τὸ ἀγία εἶναι, ἅτε τὸν μόνον ἅγιον ἔχουσα ἐνοικοῦντα· ἐπειδὴν δὲ τοῦτο γένηται, καὶ ἀτελευτήτου μεταλαβοῦσα ἀπολαύσει τοῦ ἀγιάσματος. ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ τετράδι Σαββάτων. Γ'. Ὑπόθεσις. Τὸν περὶ προνοίας ἐν τούτῳ εἰσάγει λόγον, διδάσκων μὴ θλίβεσθαι καὶ ἀδημονεῖν, κἂν εἰ πρὸς καιρὸν γένοιτο καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσιν εὐημερία, καὶ τοῖς εὐσεβεῖσι διωγμός. Οὐδὲν γὰρ τούτων ὡσαύτως μέ

27.409 νει, ἀλλὰ μεταβαλεῖται· τοῖς μὲν ἡ θλίψις εἰς αἰῶ νιον ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν, τοῖς δὲ μετὰ τὸ δοκοῦν τὰ χρηστὰ εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας ἡ κόλασις. Τε τράδα δὲ Σαββάτων ἐπιγέγραπται, διὰ τὸ ἐν τῷ τετάρτῳ μηνί· ἀντὶ γὰρ τοῦ μηνὸς τὴν ἡμέραν τέθεικεν ἐν ἧ τῇ τοῦ Θεοῦ πόλει τὴν ἀρχὴν γενέσθαι τῶν συμφορῶν, ἐν τούτῳ ἐπιστρατευσάντων Βαβυλωνίων, ὡς Ἱερεμίας ἱστορεῖ. Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος, ὁ Θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαρρησιάσατο. Ὡσπερ Θεὸς οἰκτίρμων ἐστὶ, καὶ Θεὸς παρακλήσεων, οὕτω καὶ Θεὸς ἐκδικήσεων. Καὶ πάλιν, τοῦτο δὲ ἐν προοιμίῳ παραμυθίαν μεγάλην τοῖς ἐκ τῶν θλίψεων ἀκηδιάσασι ἀπεργαζόμενος. Τὸ δὲ, ἐπαρρησιάσατο, τὴν μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ θείου δικαστηρίου γενομένην ἀπόφασιν κατὰ τῶν ἀσεβῶν δηλοῖ, ἧ φησι· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμέ νοι. Ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. Εὐ χὴν ὑπὲρ τῶν θλιβομένων ἀναπέμπει, αἰτῶν αὐτοῖς ἐπικουρίαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου ἰσχύοντος Θεοῦ. Ἔως πότε ἀμαρτωλοὶ καυχῆσονται; Τὴν σφοδρὰν ἀμνησικακίαν καὶ ὑπερβάλλουσαν διὰ τούτων κατασημαίνει τοῦ Θεοῦ. Τὸν λαόν σου, Κύριε, ἐταπείνωσαν. Εἰς ζῆλον τὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν διεγείρει τὸν Θεὸν, λαὸν αὐτοῦ καὶ κληρονομίαν εἶναι λέγων τὴν κακουμένην παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Χήραν καὶ ὄρφανὸν ἀπέκτειναν. Τούτων εἴρηται ἡ ἐρμηνεία ἐν τῷ ἀνωτέρῳ στίχῳ, ὅμως λεχθήσεται καὶ αὐθις. Χήραν ψυχὴν καὶ προσήλυτον νοῦν ἀπο κτείνει ὁ κακῶς τὰς θείας Γραφὰς ἐξηγούμενος. Ὁρ φανὸς δὲ ἐστὶ νοῦς ἐστερημένος οὐρανοῦ Πατρός. Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Πῶς γὰρ οὐκ εἰσὶ ματαιὸς τῆτος πλήρεις αἱ αἰσθήσεις ἐκεῖνοι, αἱ τῆς προνοίας τὸ ὠφέλιμον ἐξορίζουν ἐπιχειροῦσαι τοῦ λόγου; Μακάριος ἄνθρωπος ὃν ἂν παιδεύσης, Κύριε. Ἐκεῖνοι μὲν ἄθλιοι καὶ ταπεινοὶ, φησὶν, οἱ τὴν σὴν μὴ δεχόμενοι παιδείαν. Μακάριοι δὲ οἱ παρὰ σοῦ παιδευθέντες, καὶ ἐκ τοῦ σοῦ διδαχθέντες νόμου. Οὗτοι γὰρ δὴ καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι πραῦνθέντες κουφισθήσονται τῶν ἀνιαρῶν, εἰδότες, ὅτι αἱ θλίψεις εἰς ἀγαθὸν τελευτῶσαι ἐκβήσονται. Ἡμέρας πονηρὰς τὰς ἡμέρας τῆς κρίσεως λέγει. Ἔως οὗ ὠρυγῆ τῷ ἀμαρτωλῷ βόθρος. Μέχρι τοσοῦτου, φησὶν, οἱ παιδευθέντες θαρρόυντες ὑπομενοῦσι τὰς θλίψεις, μέχρις οὗ τῷ ἀμαρτωλῷ ὠρυγῆ βόθρος, τουτέστιν, εἰς τὸ ἠτοιμασμένον αὐτῷ κολαστήριον ὁ ἀμαρτωλὸς βαδίσῃ. Ἀμαρτωλὸν δὲ τὸν Σατανᾶν φησὶν, ἥτοι πᾶσαν ἀντικειμένην δύναμιν. Ὅτι οὐκ ἀπώσεται Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ τοῦτο ἐκεῖνου ἂν εἴη ἀπόδοσις τοῦ εἰρημένου ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ· Τὸν λαόν σου, Κύριε, ἐταπείνωσαν καὶ τὴν κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν. Καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει. Τοῦτο τοῦ ἄνω 27.412 στίχου ἤρτηται, τοῦ, Ὅτι οὐκ ἀπώσεται Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ὡσεὶ λέγοι· Φυλάξει, φησὶ, τὸν λαὸν αὐτοῦ πάντα τῆς θλίψεως τὸν καιρόν. Καὶ μέχρι τοσοῦτου διακυβερνήσει καὶ καθοδηγήσει, ἕως τὸ θεῖον καθίσῃ δικαστήριον. Ἐπειδὴν δὲ εἰς τοῦτο ἡ δικαιοσύνη καθίσῃ, τουτέστι Χριστὸς, πάντες πλησίον αὐτῆς γενήσονται οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὸ, Ὅτι οὗτοι τὸν Θεὸν ὄψονται. Οὕτω γὰρ δηλοῖ τὰ ἐπόμενα. Ἔως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν. Ἔως οὗ ὁ Χριστὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην. Αὐτὸς γὰρ ἡμῖν ἐγενήθη σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἅγια σμὸς καὶ ἀπολύτρωσις· καὶ τὴν κρίσιν δὲ πᾶσαν αὐτῷ δέδωκεν ὁ Πατήρ. Τίς ἀναστήσεται μοι ἐπὶ πονηρευομένους; Αὕτη τῶν θλιβομένων ἡ φωνή. Λέγει δέ· Τίς μοι γένηται σύμμαχος κατὰ τῶν εἰς ἐμὲ πονηρευομένων; Εἶτα δεξάμενος αἴσθησιν ταχέως τοῦ βοηθοῦ, φησὶν, ὡς πάλαι ἂν αὐτοῦ εἰς ἄδην κατήχθη ἡ ψυχὴ, εἰ μὴ τῆς παρὰ Θεοῦ ἀντιλήψεως ἔτυχεν. Εἰ ἔλεγον· Σεσάλευται ὁ ποῦς μου. Θλιβόμενος, φησὶν, ὁρῶν ἑμαυτὸν ὀλισθαίνοντα, εἶπον· Πότε ὁ ποῦς μου σεσάλευται; τουτέστι, τῆς κατὰ Θεὸν ἐκ πεσοῦμαι στάσεως· εὐθὺς τὴν ἀντίληψιν καὶ τὸ ἔλεός σου ἠσθόμην ἐπικούρον ἐμοί. Αἱ παρακλήσεις σου εὐφραναν τὴν ψυχὴν μου. Οὐκ ἀφήκας, φησὶν, ἀπαραμύθητον· ἀλλ' ὅσας θλίψεις ἔσχον, τοσαύτας καὶ παραμυθίας ἐδεχόμην παρὰ

σοῦ. Αἶ καὶ εἰς εὐφροσύνην τὰς λύπας μετεβίβαζον. Μὴ συμπροσέστω σοι θρόνος ἀνομίας ὁ πλάστων κόπον ἐπὶ προστάγματι· Διὰ τοῦτο, φησὶ, παρεκάλεσάς μου τὴν καρδίαν ἐπὶ ταῖς θλίψεσιν. Ὅτι δὴ οὖν οὐ προστεθήσεται σοι θρόνος ἀνομίας, τοῦτο ἐστίν, ὅτι δίκαιος εἶ κριτῆς ὡς Θεὸς, καὶ οὐκ ἔσται ἀνομία ἐν ταῖς κρίσεσί σου· ὁ γὰρ θρόνος τὴν κρίσιν σημαίνει· ὡς περὶ δὴ καὶ παρ' ἐκείνῳ τῷ κόπον συμπλάσσονται ἐπὶ πρόσταγμα· εἴη δ' ἂν οὗτος ὁ ἀντικείμενος δαίμων, ὃς καὶ ἐλαφρὰς οὖσας τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς βαρείας ποιεῖ, κόπους δὲ αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις παρέχων. Θρόνον ἀνομίας ὠνόμασε τὸν διάβολον· ἐπεὶ καὶ θρόνος δικαιοσύνης ἐστίν ὁ Χριστὸς, ὅστις ἀντίκειται τῷ διαβόλῳ. Καὶ αἵμα ἀθῶον καταδικάζονται. Οὗτοι, φησὶν, οἱ πονηροὶ καὶ ἀντικείμενοι δαίμονες ἐκ παντὸς τρόπου τὴν τοῦ δικαίου ζητήσουσι θηρεῦσαι ψυχὴν. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦτο, φησὶ, κατακριθήσονται. Τοῦτο γὰρ σημαίνει· Καὶ αἵμα ἀθῶον καταδικάζονται. Λέγει γὰρ, ὡς ἀντὶ τοῦ ἀθῶως ἐκχεομένου παρ' αὐτῶν, εἰς κρίσιν καὶ κόλασιν παραδοθήσονται. Καὶ ἐγένετό μοι Κύριος εἰς καταφυγὴν. Ἐγὼ δὲ τῆς παρὰ τοῦ Δεσπότης προνοίας ἀπήλαυσα, καὶ αὐτὸν ἔχω περίβολον ὀχυρόν.
27.413

Ἄϊνος ᾠδῆς τῷ Δαυΐδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ΨΑΛΜΟΣ Δ' Ὑπόθεσις. Ἐντεῦθεν ὁ τῶν ἁγίων χορὸς καὶ τοὺς ἀπειθεῖς τοῦ Ἰσραὴλ προτρέπεται ἐπὶ τὴν διὰ Χριστοῦ σωτηρίαν ἐλθεῖν· δεικνύς, ὡς ἐπακούσεται, εἰ προσπέσοιεν αὐτῷ, ἅτε αὐτὸς ὢν ποιητῆς, καὶ τὸ ἴδιον ἔργον ἀγαπῶν. Εἰσφέρεται δὲ μετὰ τὴν τῶν ἁγίων παραίνεσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρόσωπον, αὐτοῖς τοῖς ἀπειθέσι παρακελευόμενον μὴ τὴν τῶν πατέρων μιμήσασθαι ἀπιστίαν. Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ. Ὡς ἐπὶ ἑορτὴν ἐλθεῖν τοὺς ἀπειθεῖς παρακελεύονται, εἰς ἀγαλλίασιν αὐτοὺς καλοῦντες, ἵνα διὰ τούτων πείσωσι. Ἀλαλά ξωμεν τῷ Θεῷ τῷ Σωτήρι ἡμῶν. Εὖ τὸ, ἀλαλάξω μεν, λέγει, δὴ ἤκοντες τοὺς ἐπινικίους ἄσωμεν ὕμνους. Ὁ γὰρ ἀλαλαγμὸς ὕμνος ἐστίν ἐπὶ πεπτωκόσιν ἐχθροῖς. Σημαίνει δὲ διὰ τούτων, ὡς τὰς ἀντικείμενας δυνάμεις πολεμήσας ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ἐκ μέσου πεποίηκεν. Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. Ὡσεὶ λέγοι· Πρὶν εἰς κρίσιν καθίση, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἔστι δὲ ὁ υἱὸς, τῇ ἐξομολογήσει προλάβωμεν, καὶ εὐμενὲς αὐτοῖς καταστήσωμεν. Οὕτω γὰρ ὑμῖν συμβήσεται εἰς ἀγαθὰ τελευτᾶν· ἡ γὰρ ἐξομολογήσις ἀγαθὸν ἔχει τὸ πέρας· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἐν Ψαλμοῖς· Ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς θεοὺς. Δηλαδή τοὺς πιστεύσαντας, καὶ ὡς περ ἀντιμισθίαν τούτου λαχόντας τὸ ὄνομα, τὸ καλεῖσθαι θεοὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον· Θεὸν δέδωκά σε τῷ Φαραῶ. Ἐὰν τὴν ἐξομολογήσιν προσενέγκωμεν, φησὶν, οὐκ ἀποτευξόμεθα· οἰκτειρήσει γὰρ ὡς ἴδιον αὐτοῦ λαόν. Ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ θάλασσα. Δείκνυσιν, ὡς αὐτὸς, ὢν δημιουργὸς πάσης κτίσεως ὀρατῆς τε καὶ ἀοράτου, οὐκ ἂν παρίδη τὸ ἴδιον ποίημα προσπίπτον δι' ἐξομολογήσεως. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ. Καὶ ἑαυτοὺς τῶν προσκυνούντων καὶ κλαίωντων εἶναί φασιν, ὅπως ἂν προθυμότερους εἰς τὴν ἐξομολογήσιν παρασκευάσωσι τοὺς ἀκούοντας. Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. Ἐν τεῦθεν παραινούνται παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου εὐπεθεῖς εἶναι, καὶ μὴ τοιοῦτοι οἷοι ἐν τῇ ἐρήμῳ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐπεδείχθησαν. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν. Ἐξεπείρασαν γὰρ τὸν Θεὸν ἄλλοτε ἄλλην πορευόμενοι ὁδόν, καὶ οὐκ εὐθεῖαν τὴν τοῦ Κυρίου. Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. Τρεῖς ἡμῖν ὁ λόγος καταπαύσεις σημαίνει· μίαν τὴν σαρκικὴν τὴν τοῦ Σαββάτου, καὶ ἑτέραν τὴν εἰσοδὸν τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἢ Ἰησοῦς κατέπαυσεν αὐτούς· καὶ τρίτην τὴν ἐπουράνιον, ἣν νῦν ἡμῖν ὁ λόγος σημαίνει· οὐκ ἂν δὲ ἑτέρας ἐμέμνητο ἐνταῦθα, εἰ ἀληθῶς ἐκείνη ἐνῆ κατά 27.416 παυσις. Δηλοῦται οὖν, ὡς

ἀληθῶς κατάπαυσις ἐστὶν ἢ μετὰ τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀπαλλαγὴ, ἢ ἐν ταῖς ἄνω μοναῖς κατοίκησις.

ΨΑΛΜΟΣ Ε΄. Ὡδὴ τῷ Δαυΐδ, ὅτε ὁ οἶκος ὤκοδομήθη μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Ὑπόθεσις. Ἐν τῷ πρὸ τούτου ψαλμῷ, τὴν ἀποβολὴν τῶν Ἰουδαίων θεοπίστας, εἴ γε ἐπιμένοντες τῇ ἀπιστίᾳ, ἐν τούτῳ τὴν τῶν ἐθνῶν κλησὶν εἰσάγει, τὴν γενομένην μετὰ τὴν λύσιν τῆς νοητῆς αὐτῶν αἰχμαλωσίας, ὅτε καὶ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἡ Ἐκκλησία τε θεμελιώται. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν. Τοῖς ἀποστόλοις τὸ Πνεῦμα παρακελεύεται τὸ καινὸν ἄσμα, τουτέστι τὴν Νέαν Διαθήκην, ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἀνά πάσαν τὴν οἰκουμένην ἔθνεσιν. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ, πᾶσα ἡ γῆ ... Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ παύσονται μέχρι συντελείας κόσμου τὰ τῆς Νέας Διαθήκης ἡμῖν λαλοῦντες μυστήρια. Ὅτι μέγας Κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα Διδάξατε, φησὶ, τὰ ἔθνη· καὶ γὰρ ὑπακούσαντα γνοῖεν τοῦ κηρυττομένου τὴν θεότητα καὶ τὴν μεγαλοσύνην, καὶ γνόντα ἐπαιέσουσι. Φοβερός ἐστὶν ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Τοῦτο μάλιστα τὰ ἔθνη ἐπὶ τὸν τοῦ Κυρίου φόβον προτρέπεται, τὸν ἐμπρησμὸν ἐωρακότα κατὰ τῶν πάλαι ὀνομαζομένων αὐτῶν θεῶν. Ἐγνων γὰρ, ὡς πάντες ἐκεῖνοι οὐκ ἦσαν θεοὶ, ἀλλὰ δαιμόνια. Μόνος δὲ ὁ Κύριος τῶν οὐρανίων ποιητής. Ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια. Οἱ μὲν γὰρ καλούμενοι θεοὶ δαίμονες ὤφθησαν πονηροὶ, ὁ δὲ ἡμέτερος Κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. Ἁγιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἀγίασματι αὐτοῦ. Ἁγίασμα αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία, ἣτις καὶ ἀγία ἐστὶ καὶ μεγαλοπρεπής. Ὑψηλὸς γὰρ ὁ κόσμος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. Πατριαὶ καλεῖ τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν ἡγουμένους, ἱερέας φησὶ καὶ προέδρους. Καὶ πρέπει διὰ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν δοξάζειν τὸν Θεόν, καὶ μὴν καὶ τιμᾶν ἀπὸ δικαίων πόνων αὐτῶν, ἔτι γε μὴν καὶ θυσίας αὐτῷ ἀναφέρειν νοητάς· ἀναφέρειν δὲ ἐν ταῖς θείαις αὐτοῦ ἀύλαις, δηλαδὴ ταῖς ἐκκλησίαις. Σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. Ἐμελλε γὰρ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξάκουστον γενέσθαι κήρυγμα, καὶ οἶονεὶ τῆς προτέρας στάσεως σαλεύειν τὴν γῆν. Καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην ἣτις οὐ σαλευθήσεται. Ἐθεμελίωσε γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Κρινεὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Ἦλθε γὰρ καὶ ἐδίκασε τὴν κρίσιν ἡμῶν, καὶ τοὺς πονηροὺς τυράννους ἐξέβαλε, τοὺς ἀκαθάρτους φησὶ δαίμονας. Εὐφρανέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ. Ἐπὶ γὰρ τῇ κατορθώσει τῆς οἰκουμένης αἱ οὐράναι δυνάμεις ἔφασκον χαίρουσαι· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Θάλασσαν ἐν τούτοις, 27.417 τῶν ἐθνῶν σημαίνει τὴν πληθὺν, ἣτις καὶ σεσάλευται· τουτέστιν εἰς τὸ ὑποδέξασθαι τὸ κήρυγμα κενήν. Χαρήσεται τὰ πεδία καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· τότε ἀγαλλιάσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ. Διὰ τῶν πεδίων καὶ μὴν καὶ τῶν ξύλων ἀγίας ψυχὰς εἶναι σημαίνει, αἱ ἐπὶ τῇ τοῦ κόσμου σωτηρίᾳ ἡγαλλιάσαντο.

ΨΑΛΜΟΣ Δαυΐδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ καθίσταται. Ὑπόθεσις. Πάλιν καὶ ἐνταῦθα τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου σημαίνει, καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπάντων τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν. Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Νήσους τὰς Ἐκκλησίας φησὶν, ἅτε δὴ ῥιπιζομένας ὑπὸ παντὸς πνεύματος, καὶ μὴν καὶ περιβρέομένας ταῖς περιστάσεσι ταῖς ἀλμυραῖς. Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ. Τὴν λεληθυῖαν αὐτοῦ ἐν ἀνθρώποις κάθοδον σημαίνει, ὅτε ἐν τῇ τοῦ δούλου πέφηνε μορφῇ. Δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Αὕτη γέγονε, φησὶ, τῆς ἀφέσεως αἰτία· τὸ κρῖναι δικαίως τὴν κρίσιν ἡμῶν, ἣν ἔχομεν δηλαδὴ πρὸς τὰς πονηράς καὶ ἀντικειμένας δυνάμεις. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύεται.

Ἐκαυσε γὰρ τῇ θεῖα αὐτοῦ δυνάμει πᾶσαν πονηρὰν καὶ ἀντι κειμένην ἐνέργειαν. Ἐφάναν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκουμένη. Ἀστραπὰς αὐτοῦ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους εἶναι λέγει καὶ εὐαγγελιστὰς, οἱ φωτὸς δίκην ὑπέλαμψαν τὴν ὑπ' οὐρανόν. Τὰ ὄρη ἐτάκησαν ὡσεὶ κηρὸς ἀπὸ προσώπου Κυρίου. Ὅρη τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις φησὶν, αἱ καὶ κηροῦ δίκην συνετάκησαν ἀπὸ τοῦ προειρημέ νου δηλονότι πυρός. Ὅπερ πῆγνυσιν ὁ βορρᾶς, τοῦτο τήκει ὁ νότος· διὸ καλῶς λέγει ἡ νύμφη ἐν τοῖς Ἄσμασι τῶν ἀσμάτων· Ἐξεγείρου, βορρᾶ, καὶ ἔρχου, νότε, διάπνευσον κῆπόν μου, καὶ ῥευσά τωσαν ἀρώματά μου. Αἰσχυρθήτωσαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς· ὀρῶντες δηλονότι οὐς πάλαι ἐνόμιζον θεοὺς κηροῦ δίκην λυομένους ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Προσκυρήσατε αὐτῷ, πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ. Ἐφ' οἷς κατ' ὠρθωσε τῇ ὑπ' οὐρανόν, φησὶν, εὐχαριστήσατε. Ἦκουσε καὶ εὐφράνθη Σιών. Σιών μὲν ἡ Ἐκκλησία. Τί δὲ ἤκουσεν, ἢ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καὶ εὐφροσύνης αὐτῇ γέγονε πρόξενον; Καὶ ἠγαλλίασαντο αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας. Θυγατέρας τῆς Ἰουδαίας τὰς ὁσίας ψυχὰς φησὶ, τὰς δι' ἐξομολογήσεως συνημμένας Θεῷ, αἱ ἠγαλλιώντο διὰ τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, ὀρῶσαι δηλονότι τοὺς τυραννήσαντας ἐκβεβλημένους, τοὺς δὲ δουλείᾳ κατεχομένους εἰς ἐλευθερίαν ἐνηνεγμένους. Οἱ ἀγαπῶντες τὸν Κύριον, μισεῖτε πονηρά. Παραίνεσις εἰσάγεται τοῖς τῇ ἐλευθερίᾳ λελυτρωμένοις, διδάσκουσα πᾶν εἶδος πονηρὸν ἀποστρέφεται. Φυλάσσει Κύριος τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ. 27.420 Οἱ ἀποστραφέντες τὸν πονηρὸν, ὅσοι γεγέννησθε· τότε δὴ συμβήσεται ὑμῖν καὶ τῆς φυλακῆς τῆς παρὰ τοῦ Κυρίου τυχεῖν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· οὗτος γὰρ κυρίως ἀμαρτωλός. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ. Τὸ εὐαγγελικὸν δηλονότι. Δικαίῳ δὲ, τῷδε δικαίῳ λαῷ διὰ τῆς πίστεως. Καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ εὐφροσύνη· εἰς τὸ, τοῖς εὐθέσιν, ὑποστίξαι δεῖ, ἵνα τοῖς γινομένοις εὐθέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἀνατείλῃ εὐφροσύνη. Ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ, ἀνατελεῖ, ληπτέον.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Ζ'. Ὑπόθεσις. Καὶ οὗτος ὁ ψαλμὸς τὴν προτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου σημαίνει, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν πάντων εἰς αὐτὸν πίστιν, ἣν ἐποίησατο κατὰ τὰς ἐπηγγελμένας τοῖς πατράσιν ἐπαγγελίας. Διὰ τοῦτο τὰ ἔθνη πάντα ἀλαλάζειν ὁ λόγος προτρέπεται τὸν ἐπινίκιον, ὃν ὑπὲρ αὐτῶν πεποίηται. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησε. Θαυμαστὸν γὰρ ἀληθῶς τὸ καταργηθῆναι θάνατον, καὶ ἀναβιῶναι πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἔσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. Προσηγάγε γὰρ τῷ ἰδίῳ Πατρὶ τὴν ὑπ' οὐρανόν ὁ Χριστὸς, ὅς ἐστι δεξιὰ τοῦ Πατρός. Οὐ γὰρ ἐδεήθη ἀνθρωπίνης βοήθειας. Ἐγνώρισε Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Σωτήριον οὖσαν τὴν ἔνσαρκον αὐτοῦ παρουσίαν σημαίνει· κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Συμεῶν· Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου. Ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Ἐκβαλὼν μὲν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, δικαίως δὲ τοὺς πάλαι τυραννηθέντας ἡμᾶς. Ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Τοῦ Ἰακώβ· καὶ γὰρ ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ εὐλογηθῆναι πάντα τὰ ἔθνη ἐπηγγείλατο. Εἶδον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Οὐδεὶς γὰρ τόπος ἀμέτοχος τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρα. Κιθάραν τὴν τοῦ σώματος πρὸς τὴν ψυχὴν ἀρμονίαν φησὶ. Σάλπιγγιν ἐλαταῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης, τὸ πεπυρωμένον καὶ ἐκτεταμένον τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος διὰ τῶν ἐλατῶν σαλπύγγων σημαίνει· διὰ δὲ τῶν κερατίνων τὸ βασιλικόν, καθὸ τῷ κέρατι ἐχρίοντο οἱ βασιλεῖς. Οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν κερατίνῃ τῆς βασιλείας τὴν ἐκφώνησιν ἐποιοῦντο. Σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Θάλασσαν τὸν βίον τὸν παρόντα σημαίνει, διὰ τὸ ἀλμυρὸν τῶν ἐν αὐτῷ φροντίδων. Κεκίνηται οὖν ἐκ τῆς προτέρας στάσεως, τουτέστι τῆς εἰδωλολατρείας. Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ποταμοὺς τοὺς ἀγίους εἶναί φησι μυσταγωγούς, ὧν καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦ

κηρύγματος διὰ τοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κροτεῖν σημαίνει. Τὰ ὄρη ἀγαλλιάσονται, ὅτι ἤκει κρῖναι τὴν γῆν. Αἱ ἀγγελικαὶ δηλονότι δυνάμεις. Χαρὰ γὰρ γίνεται ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι. 27.421

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. Η΄. Ὑπόθεσις. Καὶ οὗτος τὴν Χριστοῦ βασιλείαν σημαίνει καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων αὐθάδειαν. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί. Ὁ Χριστός ἐστὶν οὗ τὴν βασιλείαν οὐ παραδέχονται Ἰουδαῖοι ὀργιζόμενοι. Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. Αὐτὸς γὰρ οὗτος ὁ βασιλεύσων ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐστὶν, ὁ καὶ τοῖς χερουβὶμ ἐποχούμενος, ὅφ' οὗ καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Φησὶν οὖν· Σὺ εἶ ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, ὁ καὶ τὴν ἐπὶ κακῶν στάσιν μετακινήσας τῆς γῆς, γεγωνὼς καθ' ἡμᾶς. Στάσιν οὖν λέγει τὴν τῆς εἰδῶ λολατρείας. Κύριος ἐν Σιών μέγας. Σιών ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, ἐν ἧ ἡ δοξάζεται καὶ ὑψοῦται Χριστός, κατὰ τὸ εἶρη μένον· Ὑψώσω σε, ὁ Θεός μου, ὁ βασιλεύς μου. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ με γάλω. Μέγα αὐτοῦ τὸ ὄνομα τὸ, Ἰησοῦς, καθὸ καὶ σωτηρία λαοῦ ἐρμηνεύεται. Μέγα πάλιν τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὄνομα, ᾧ μέλλει κάμψαι πάν γόνου, καὶ πᾶσα ἐξομολογήσεται γλῶσσα, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ὅτι φοβερὸν καὶ ἅγιον ἐστὶ. Φοβερὸν μὲν κατὰ τῶν ὀργιζομένων λαῶν καὶ μὴ προσδεχομένων αὐτοῦ τὴν βασιλείαν· ἅγιον δὲ τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν. Καὶ τιμὴ βασιλέως κρίσιν ἀγαπᾷ. Ἐπειδὴ ἡ τιμὴ ἦτο ἡ δόξα τοῦ βασιλέως ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην, ἥτις διὰ τῆς κρίσεως ἐρμηνεύεται· τούτου χάριν τοῖς μὲν ἀπειθήσασιν τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ φοβερὸν, τοῖς δὲ ὑπακούουσιν ἅγιον. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας. Ἐν δικαιοσύνῃ γὰρ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Ὁ ὑψηλὸς ὡς Θεὸς καὶ ὑπὸ πόδας ἔχων πᾶσαν τὴν κτίσιν γέγονεν ἀτρέπτως ἄνθρωπος. Τοῦτον οὖν, φησὶ, τὸν γενόμενον ἀτρέπτως ἄνθρωπον ὑψοῦτε, προσκυνοῦντες αὐτόν μιᾷ προσκυνήσει μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός. Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ. Οὗτος, φησὶν, ὁ νῦν, καθὸ πέφυκεν ἄνθρωπος. βασιλεύσας τῶν ἐπὶ γῆς ἦν· ὃν καὶ πάλαι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Σαμουὴλ ἐπεκαλοῦντο. Εἰπὼν οὖν, ὅτι Προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ, καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν οἰκονομίαν κηρύξας, πάλιν ἀσφαλιζόμενος ἡμᾶς, τὴν θεότητα σημαίνει διὰ τοῦ δηλωθέντος ὄρους. Μεμένηκε γὰρ Θεός, εἰ καὶ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπήκουσας αὐτούς. Εἰ καὶ ἔδοξάν τι ἀμαρτάνειν ὡς ἄνθρωποι, οὐ παρεώρακας, φησὶν. Ἠλέγητο οὖν ἐπὶ τοῦ μόσχου ἀμαρτάνων Ἀαρὼν καὶ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας. Καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ. Ἡ τὴν ἐπὶ γῆς ἢ τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ φησὶν· ἢ ὄρος πάλιν αὐτόν νοητέον τὸν Μονογενῆ, κατὰ τὸ Ἐτήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν. 27.424

ΨΑΛΜΟΣ εἰς ἐξομολόγησιν. Θ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τοῖς ἤδη προσελθοῦσι τῇ πίστει παραίνεσιν εἰσφέρει, ὑπὲρ τοῦ ἀναφέρειν ὑπὲρ τῶν ἤδη γεγεννημένων εὐχαριστίας. Ἡ γὰρ ἐξομολόγησις ἐν τούτῳ τὴν μετ' αἰνέσεως εὐχαριστίαν σημαίνει. Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ, πᾶσα ἡ γῆ. Τὸν ἐπινίκιον τοὺς λελυτρωμένους ἄδειν παρακελεύεται. Ἦσαν δὲ οἱ λελυτρωμένοι ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. Γῆν γὰρ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν καλεῖ. Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων δουλεία φόβον φθοροποιὸν ἐμποιεῖ, ἢ δὲ τοῦ Κυρίου δουλεία φόβον ἀγνόν, ἐξ οὗ γίνεται τῇ ψυχῇ εὐφροσύνη. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλίασει. Ὁ ἤδη τοῦ ἀλαλαγμοῦ τὴν εἰς νοῦν δεξάμενος εὐφροσύνην, οὗτος ὡσπερ ἐνώπιον ἰστάμενος τοῦ Χριστοῦ χαρᾷ χαίρει, καὶ τοῦτό ἐστὶν ἀγαλλίασις. Γνωτε ὅτι Κύριος αὐτός ἐστὶν ὁ Θεὸς ἡμῶν. Οὗτος, φησὶν, ὁ Κύριος ὁ τῷ ἰδίῳ αἵματι πᾶσαν λυτρώσας τὴν γῆν, αὐτός ἐστὶν ὁ καὶ τοῦ ἡμετέρου

ποιήματος δημιουργός. Οὐ γὰρ αὐτομάτως συν ἔστημεν, ἀλλὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔργον ἐσμέν. Διὸ καὶ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα αὐτοῦ τυγχάνομεν· ὡς εἶναι μὲν ὁ λαὸς λογικώτερος, πρόβατα δὲ οἱ τὴν ἀλογωτέραν τάξιν ἐπέχοντες, καὶ μὴ ἐν πείρᾳ τῶν θείων ὄντες λογίων, κατὰ τὸ εἰρημένον· Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Ἄλλοι μὲν ὡς λαὸς αὐτοῦ, οἱ κρείττους· οἱ δὲ ὡς πρόβατα νομῆς αὐτοῦ, οἱ ὑποβεβηκότες. Πλὴν ἀλλὰ, πάντων Θεὸς ὢν καὶ ποιητής, πάντας καλεῖ καὶ ἐξοικειοῦται. Ἀνθρώπους γὰρ καὶ κτήνη σώζει Θεός· τοὺς μὲν ὡς λαὸν αὐτοῦ, τὰ δὲ ὡς πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. Πύλας τοῦ Κυρίου τὴν ἐπὶ γῆς Ἐκ κλησίαν φησὶν, ἐν ἣ ἔξομολογεῖσθαι δεῖ, ἅτε πρό τερον ἐξαγγέλλοντες τὰ ἀμαρτήματα, τὰς τε εἰς ἡμᾶς γενομένας ἀφηγεῖσθαι εὐεργεσίας. Τῷ Δαυΐδ. ΨΑΛΜΟΣ Ρ'. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὸν τέλειον ἡμῖν διαγράφοι, τὸν κατὰ Θεὸν πολιτευόμενον, διδάσκων ἡμᾶς ποίαν δεῖ πολιτείαν ἐπιτηδεύειν τοὺς ἐπιθυμοῦντας τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτυχεῖν. Ἔλεον καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι, Κύριε. Ταῦτα, φησὶν, ἐπὶ στόματος φέρων διαπαντὸς ἃ οἶδα εἰς ἡμᾶς κατορθωθέντα, δοθήσεται κρίσις, τουτέστιν ἡ δικαιοκρισία. Ἐδικαίωσε γὰρ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν τὴν δίκην ἡμῶν. Ψαλῷ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ. Τὸ, ψαλῷ τὸν ὕμνον, φησὶν, ὡσεὶ λέγοι σαφέστερον· Ὑμνῶν οὐ παύσομαι καὶ τὴν ἐμὴν ὁδὸν παρασκευάζων ἄμωμον, τὴν σὴν, ᾧ Δέσποτα, παρουσίαν προσδοκῶν. Δεῖ γὰρ ἠὺτρεπισμένους ἡμᾶς εἶναι πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου ἄφιξιν. Τοσαύτην γὰρ ὁ θαυμαζόμενος οὗτος ἀνὴρ ἐκτήσατο καθαρότητα, ὡς μετὰ παρρησίας 27.425 βοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· Πότε ἤξεις πρὸς μέ; Ἀντὶ τοῦ, Εὐπρεπῆ σοι τὰ βασίλεια κατέστησα, ποθῶ σου τὴν παρουσίαν, ᾧ Δέσποτα, ἰμείρομαί σου τῆς ἐπιφανείας· ἀλλὰ δὸς τὸ ποθούμενον. Διεπορευόμενη ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐδένα, φησὶν, ἔσχον ἄδικον συνοικοῦντα λογισμὸν· ἀλλ' ὅλως ἐμαυτῷ μετὰ καθαρότητος διεπορευόμην. Ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Δεῖ γὰρ μὴ μόνον ἀπέχεσθαι τῶν πονηρῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἀποστρέφεσθαι. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή. Τὰ τοῦ διαβόλου βουλευματα, ἅτε μηδὲν εὐθὲς ἔχοντα, σκαμβά τέ εἰσι καὶ διεστραμμένα, ἅπερ οὐδέποτε ἐν τῇ καρδίᾳ εἰσδέδεγμα. Ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. Οὕτω, φησὶν, ἐν οὐδενὶ μέρει ἐποιούμην τοὺς πονηροὺς, ὡς καὶ τὴν παρ οὐσίαν καὶ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἀγνοεῖν· διὸ καὶ ἀπαιρόντων οὐκ ἐγίνωσκον, οὐκοῦν οὐδὲ παρόντων εἰ παρήσαν ἐγίνωσκον. Γνώμης δὲ ἀπόδειξις ἀνακεῖ μένης Θεῷ τὸ τῶν κάτω μηδένα ποιεῖσθαι λόγον διὰ τὴν ἄνωθεν προσοχίν. Τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίδωκον. Τὰς δὲ λάθρα γινομένας κατ ἡγορίας οὐ προσιέμην, ἀλλὰ τοὺς τοῦτο δρᾶν πειρωμένους ἐξήλαυνον. Ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. Οὔτε μὴν τοὺς ἀλαζονεῖα καὶ πλεονεξία χρωμένους ἐποιούμην συσσίτους. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. Συνεδριῶν δέ μοι καὶ βουλῆς ἐκοινωνοῦν οἱ πίστει κοσμούμενοι, καὶ περὶ πολλοῦ τὰ θεῖα ποιοῦμενοι. Οἱ δὲ μὴ οὕτως διακεῖμενοι, ἀλλὰ τάναντία φρονοῦντες ὑπερηφανεῖα λέγω καὶ ἀδικία καὶ ἐξουδενώσει, πόρρω ἀπέβαλον ἀπ' ἐμοῦ, ὥστε μὴ ὄρᾶν αὐτούς. Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἄμαρτωλοὺς τῆς γῆς. Ἀμαρτωλοὺς φησι τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, οὓς ταῖς ἐωθιναῖς προσευχαῖς καὶ τῇ πρὸς Θεὸν προσεδρία ἐκόλαζε. Τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ πόλεως Κυρίου πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Πόλιν Κυρίου τὴν ἀγίαν φησὶ ψυχὴν, κατὰ τὸ εἰρημένον· Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Προσευχὴ τῷ πτωχῷ, ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἕναντίον Κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ΡΑ'. Ὑπόθεσις. Ὁ κατὰ Θεὸν πτωχός, τουτέστιν ὁ τῶν προφητῶν χορὸς, ὁ λύπης πεπληρωμένος ἐπὶ τῇ τοῦ πρώτου λαοῦ καταστροφῇ, προσέρχεται τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ

αὐτοῦ, τοῦ λαοῦ δηλονότι, ἀναπέμπων δεήσεις μετὰ νηστείας καὶ δακρῶν, ὅπως ἂν καὶ αὐτὸς οἴκτει ρηθῆ ὁ λαός. Κηρύττει δὲ καὶ τὴν τῶν ἔθνῶν κλῆ σιν, τὴν γενομένην ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Τὰ συμβάντα τῷ λαῷ οἰκειοποιεῖται ὁ προφητικὸς χορός. 27.428 Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὄστα μου ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. Ταῦτα μὲν ὑπεράνωθεν τὴν ἐρμηνείαν ἔλαβον, ῥηθήσεται δὲ καὶ αὐθις. Πᾶσα γὰρ δύναμις αὐτῶν, δι' ἧς συν εισητήκει τὰ τῆς κατὰ νόμον λατρείας, διεφθάρη καὶ ἀπόλωλεν. Ἦν δὲ ταῦτα ἡ ἀρχιερωσύνη, ὁ ναὸς, αἱ διὰ τῶν θρεμμάτων θυσίαι, ἡ αὐτονομία τοῦ ἔθνους. Ἐγενήθη ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. Τοῦτό φησι διὰ τὸν κατειληφὸτα σκότον τὸν λαόν· ἀγνωσίαν γὰρ ἔσχε Θεοῦ. Τί δὲ τοῦ νυκτικόρακος ἀλλ' ἢ τοῦ βοᾶν κατὰ τὰς νύκτας ἴδιον, ὅθεν ταύτην τὴν προσ ηγορίαν ἔλαχεν; Ἐπειδὴ τοίνυν παννύχιον ἐποίει προσευχόμενος, ἀναγκαίως ἑαυτὸν παραβάλλει τῷ νυκτικόρακι. Ἠγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡς στρουθίον μο νάζον ἐπὶ δώματι. Ἐγὼ, φησὶν, ὁ μὴ τῷ καιρῷ τῆς ἀμαρτίας κατειλημμένος, τοσοῦτον κατελείφθην, ὡς καὶ ἐνὶ ἐοικέναι στρουθίῳ· ἀπὸ γὰρ μυριάδων τοσοῦτων, εἰ καὶ πλείους ἦσαν οἱ σωζόμενοι, ἐνὶ ἂν παρεβάλλοντο ὡς πρὸς τὰς μυριάδας. Ὅλην τὴν ἡμέραν ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου. Καταγέλαστος ἐγενόμην τοῖς δυσμενέσιν· οἱ δὲ πά λαι με ζηλοῦντες κατὰ τῶν ἐμῶν ὀμνύουσι συμφο ρῶν, εὐχόμενοι μὴ ἴσα παθεῖν. Τὸ δὲ, μετὰ σποδοῦ, αὐτὸ παραπλήσιον τῷ ἑβδομηκοστῷ ἐννάτῳ ψαλμῷ· Ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτῳ δακρῶν. Εἰ δὲ ὁ τῆς τροφῆς καιρὸς ὀδύνης ὑπῆρχε μεστὸς, σχολῆ γ' ἂν ἄλλος ἀπήλλακτο πάθους. Καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με κατ' ἐμοῦ ὤμνου. Καὶ οἱ φίλοι, φησὶν, οἱ πάλαι θαυμά ζοντές με, ὄρκον ἐποιοῦντο τὰς ἐμὰς συμφορὰς, λέ γοντες· Μὴ τὰ αὐτὰ τῷ Ἰσραὴλ πάθοιμι! Ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον. Ἡ τὰς συμφορὰς τὰς ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ σημαίνει, ἢ τὴν κακοπάθειαν ἣν ἐποιοῦντο ὑπὲρ τοῦ οἰκτειρηθῆναι τὸν λαόν. Ὅτι ἐπάρας κατέρβραξάς με. Μόνος γὰρ ἐξ ἀπάντων τῶν ἔθνῶν ὑψηλὸς ἦν ὁ λαὸς Ἰσραὴλ, ἅτε καὶ μόνος γνῶσιν ἔχων τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιά ἐκλίθησαν. Ἡμέρας αὐτοῦ τῆς νομικῆς λατρείας εἶναί φησιν, ἦτις καὶ σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὀνομάζεται. Κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. Τὸ, ἐγὼ, ἀντὶ τοῦ, ὁ λαός. Οἰκειοποιεῖται γὰρ, ὡς ἔφην, πάντα τὰ τοῦ λαοῦ. Ὅτι ηὐδόκησαν οἱ δούλοι σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. Λίθους μὲν τοὺς πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν φησι, καὶ γενομένους λίθους ἀγίους, κατὰ τὴν Ζαχαρίου φωνήν· δούλους δὲ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους φησὶ, δι' ὧν ἐσώθησαν οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστόν. Χοῦν δὲ τοὺς λαοὺς, τοὺς ἔτι χοϊκώτερον ζῶντας, καὶ ἔτι νῦν ἀπιστοῦντας, καὶ αὐτοὺς δὲ οἰκτιρῶν φησὶν ἀξίους εἶναι. Τηρεῖται γὰρ εἰς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τὸ λείψανον· σωθήσονται γὰρ καὶ αὐτοὶ διὰ Ἡλίου τοῦ προφήτου. 27.429 Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα Κυρίου. Εἰκότως μεταξὺ τοῦ εὐδοκῆσαι τοὺς λίθους τοῦ προτέρου λαοῦ τῶν ἔθνῶν ἐπισυνάπτει τὴν κλήσιν. Καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Οἱ βασιλεῖς ἀντὶ τοῦ, αἱ βασιλεῖαι. Οὐ γὰρ ἐστὶ βασι λεία οὐδὲ ἔθνος ὃ μὴ προσκυνεῖ τὴν δόξαν Κυρίου. Ὅτι οἰκοδομήσει Κύριος τὴν Σιών. Τουτέστι τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν. Ἔλεγον γὰρ οἱ ἑαυτοὺς ταπεινοῦντες προσευχόμενοι προφήται. Καὶ σὺ, Κύριε ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη. Γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν. Ἡ διὰ τοῦ ψαλμοῦ προσευχὴ, καὶ ἡ περὶ τῶν ἔθνῶν ἐπαγγελία προφητευομένη, καθάπερ ἐν στήλῃ τυπωθεῖσα δέδοται τοῖς Ἰουδαίοις, εἰς τὸ φυλάττεσθαι τῷ νέῳ Ἰσραὴλ καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν γενεᾷ. Καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν Κύριον. Ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους ἀγίου αὐτοῦ. Τὴν αἰτίαν ἡμῖν τῆς κλήσεως τῶν ἔθνῶν παρατίθεται. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ἣν ἐποίησε κλίνας οὐρανοῦς. Τοῦ ἀκοῦσαι τὸν στεναγμὸν τῶν

πεπεδημένων. Καὶ τίνες οἱ πεπεδημένοι, ἢ οὓς σειραῖς ἀμαρτίας ἔσφιγξεν ὁ μισόκαλος δαίμων; Τοῦ λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθνατωμένων. Οἱ υἱοὶ τῶν τεθνατωμένων εἶεν ἂν οἱ ἐξ ἔθνῶν, καθὴν ἀπέθανον οἱ πατέρες αὐτῶν ταῖς ἰδίαις ἀμαρτίαις εἰδωλολατροῦντες ἔτι. Τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν Σιών τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο φησι τῆς καθόδου αἴτιον, ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἂν υμνεῖν μάθοιεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ Σιών. Ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι λαοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Τῶν ἔθνῶν ἑωρακότες διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐπὶ τὸν Κύριον συναγωγὴν οἱ προφηταὶ, παρεκάλεσαν καὶ αὐτοὶ καταξιωθῆναι ταύτης τῆς μακαρίας θεάς καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ. Ὁ προφητικὸς χορὸς μὲν ἐστὶν ὁ ἀποκρινόμενος, ἥτοι ἐρωτῶν τὸν Θεόν. Ὁδὸν ἰσχύος αὐτοῦ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσίαν φησίν. Ἦλθε γὰρ ἵνα δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν. Τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι. Οἷός ἐστι, φησίν, ὁ ἡμέτερος βίος ἀνάγγειλόν μοι. Ἡὔχετο γὰρ ἰδεῖν εἰ φθάσει εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἢ ζωὴ αὐτοῦ, καθ' ἃς ἔμελλεν ἐνανθρωπήσας ἐπὶ γῆς φαίνεσθαι ὁ Μονογενής. Μὴ ἀναγάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου. Ἡμισυ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἥτοι τῆς ζωῆς τὸ τέως ἐν θεῷ ῥία γενέσθαι τῆς ἐπιφανείας φησίν. Ἡὔχετο οὖν πληρωθῆναι αὐτοῦ τὸν ὅλον χρόνον· καὶ εἰ οἷόν τε παρεκταθῆναι τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ὅπως ἂν καὶ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως καταξιωθῆ. Οὕτω γὰρ ἂν ἔμελλεν ἢ πᾶσα αὐτοῦ ζωὴ πληροῦσθαι. Ἐν γε νεᾶ γενεῶν τὰ ἔτη σου. Γνοὺς ὁ προφητικὸς χορὸς διὰ τοῦ πνεύματος, ὡς οὐκ ἂν φθάσει εἰς τὸ τῶν πραγμάτων πέρας, φησίν· Ἐγὼ δὲ κοιμηθήσομαι ἄτε θνητὸς ὢν· σὺ δὲ μόνος, ὦ Δέσποτα, καὶ εἰς ἐκείνας 27.432 μένεις τὰς γενεάς, ἄτε δὴ καὶ σὺ αὐτὸς ὡς Θεὸς, ὁ καὶ τοὺς οὐρανοὺς πεποιηκὼς ἐξ ἀρχῆς. Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις. Σὺ μόνος, φησίν, ὦ Δέσποτα, τὸ αἶδιον ἄτε Θεὸς ἔχεις· οἱ δὲ οὐρανοὶ, εἰ καὶ μέγα τι καὶ ἐξαίρετον ὑπάρχουσι κτίσμα, ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτοὶ ὑποβληθήσονται φθορᾷ. Ἡ δὲ φθορὰ αὕτη γενήσεται αὐτοῖς εἰς ἀνακαινισμόν· ἐλιχθήσονται γὰρ εἰς βέλτιον σχῆμα μεταβαλλόμενοι. Οἱ υἱοὶ τῶν δούλων σου κατασκηνώσουσιν. Ὅταν γὰρ ἐλιχθήσονται οἱ οὐρανοὶ, καὶ καινὴ γένηται κτίσις, τότε δὴ τότε ἐν ταῖς αἰωνίοις σκηναῖς γενόμενοι οἱ τῶν σῶν δούλων υἱοί· οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἀποστόλων πεπιστευκότες. Καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα κατευθυνθήσεται. Σπέρμα τῶν ἀγίων ἀποστόλων τὸ εὐαγγελικὸν καὶ σωτήριον κήρυγμα, ὅπερ εἰς τὸν αἰῶνα διαμένει.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΡΒ΄. Ὑπόθεσις. Ὁ νέος ἐξ ἔθνῶν λαὸς ἐν τούτῳ διδάσκεται ἀνυμνεῖν τὸν Θεὸν τὸν τὰ μεγάλα εὐηργετηκότα. Ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ εὐεργετήματα ἢ τε τῆς ἀμαρτίας ἀναίρεσις καὶ τῆς ἀναστάσεως τὸ καύχημα. Εὐλόγει, ἢ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον. Αὐτὸς ἔαυ τὸν ἐπὶ τὸν ὕμνον διεγείρει, καλὸν ἑαυτοῦ τῆς σωτηρίας φάρμακον τὴν εἰς Θεὸν εὐλογίαν προβαλλόμενος. Ἐφ' οἷς δὲ Θεὸς τὸν λαὸν ἥμελλεν ἔλεειν δικαιοσύνη δοξάζεται κριτικῆ, φθορᾶς τε ἀπαλλάττων καὶ βασιλείαν διδοὺς οὐρανῶν· ὡς καὶ πᾶσιν ἀρμόττειν τὸν προκείμενον ὕμνον. Καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Διὰ τῶν ἐντός τὸ ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ ἐξ ὅλης διανοίας τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖσθαι δηλοῖ. Εὐλόγει, ἢ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον. Ἐνδιατρίβει τῇ περὶ τὸν ὕμνον ἑαυτοῦ προτροπῇ, εἰδὼς τοῦτο ἀντὶ τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν ἑαυτὸν ἐποφείλοντα. Ὁ γὰρ τῶν θείων εὐεργεσιῶν μεμνημένος οὐ παύσεται τοῦτο ὕμνων. Καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ. Ἀνταπέδωκε γὰρ ἡμῖν ἀντὶ τῶν μεγάλων ἀμαρτημάτων ὧν ἡμάρτο μεν, χρηστότητα, ἔλεον, οἰκτιρμούς. Ὡν δεῖ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι. Τὸν εὐΐλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου. Αὐταὶ εἰσιν αἱ περὶ ἡμῶν ἀνταποδόσεις τοῦ Θεοῦ· ὅτι πρῶτον μὲν ἰλασμόν ἔθηκε τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν· δευτέρον δὲ τὰς ἡμετέρας ἀσθενείας ἰάσατο· τρίτον ἐκ φθορᾶς ἡμῶν τὴν ζωὴν ἐλυτρώσατο, ἂν ἐλὼν τὴν ἀμαρτίαν,

τέταρτον οἰκεία φιλανθρωπία καὶ ἔλέω καὶ οἰκτιρμοῖς χρώμενος ἔστεφάνωσεν ἡμᾶς τῷ τῆς υἰοθεσίας χαρίσματι· πέμπτον τῶν πνευματικῶν ἡμᾶς ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, ἑαυτὸν ἡμῖν ἄρτον ὄντα ζωῆς ἐπιδιδούς. Ἀνακαινισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. Τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παλιγγενεσίας ἀνακαινίζοντος ἡμῶν ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητα. Τὸ τῆς ἀναστάσεως ἡμῖν κατασημαίνει χάρισμα. Ἄετῷ δὲ τοὺς ἀνακαι νομμένους παρείκασεν, ὀρνίθων ἀπάντων ὄντι ὑψηλο πετεστάτῳ καὶ βασιλικωτάτῳ, καὶ ταῖς τοῦ ἡλίου μαρμαρυγαῖς μόνῳ λαμπρῶς ἐνατενίζειν δυναμένῳ. 27.433 Ποιῶν ἔλεημοσύνας ὁ Κύριος καὶ κρῖμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις. Οὗτος, φησὶν, ὁ Κύριος ὁ τῷ αὐτοῦ ἔλεει τὰ προειρημένα ἡμῖν χαρισάμενος, αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ πάλαι δίκαιον κρῖμα κρίνας, καὶ λυτρωσάμενος ἐξ Αἰγύπτου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ δούς τῷ τε Μωϋσῆ καὶ παντὶ τῷ λαῷ γνῶσιν τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος. Ταῦτα γὰρ καὶ τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας καὶ πάλαι καὶ νῦν γέγονεν αἰτία, φήσαντος καὶ Μωϋσέως· Κύριος μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός· ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας. Ταύτας οὖν αὐτοῦ τὰς δυνάμεις ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῆ, λεγομένης ὁδοῦς, καὶ τὰς ἀρετὰς καθ' ἃς τὰ πάντα διέπει. Οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται. Εἰ καὶ ὠργίσθη, φησὶ, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, καὶ κατεδίκασε θανάτῳ τὸ γένος· ἀλλ' οὐκ ἐκτείνει εἰς τέλος τὴν ὀργήν· ἐπέλαμψε γὰρ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων εἰς ἀθέτησιν τῆς φθορᾶς. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν. Ὡς γὰρ ἴδιον πλάσμα καὶ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ κατωκτείρησεν. Τὸ δὲ ἔλεος Κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. Ὅμοιον τό· Καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς φοβουμένοις με. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοὺς υἱῶν τοῖς φυλάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ. Ἅγιος γὰρ ὢν, ἐν ἀγίοις ἀναπαύεται, ταῖς ἀγγελικαῖς δηλονότι δυ νάμεσιν. Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἠτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ. Ἐπαναπαύεται μὲν, φησὶ, τοῖς ἄνω πνεύμασιν· οὐ μὴν οὐδὲ τὰ ἐπὶ γῆς· τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀφέστηκεν. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ κατεξουσιάζων τῶν ὄλων ὡς Θεός. Καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπάζει. Δεσπάζειν δὲ πάντων, ἀλλ' οὐ βασιλεύειν εἴρηται, ἐπεὶ μὴ πάντες ἄξιοι τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Διὸ τοῖς τὸν εὐαγγελικὸν κατορθοῦσι βίον τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ὁ Σωτὴρ ἐπηγγείλατο. Κρατεῖ δὲ καὶ τῶν ἀξίων ὁ Κύριος. Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. Διδάσκει τὸν προσιόντα τῇ πίστει λαὸν, ὡς ὁ τὸν ὕμνον ἐπιτηδεύων τὸ αὐτὸ τοῖς ἀγγέλοις ἔξει ἀξίωμα. Εἰ γὰρ αὕτη ἐκείνων ἡ λειτουργία, τὸ αἰνεῖν καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν· αὐτὸ δὲ τοῦτο προστάτεται ποιεῖν ἡ ψυχὴ, ἀεὶ δὴ λέγων καὶ δοξολογεῖν, δηλονότι τῆς αὐτῆς ἀξίας τυχεῖν. Ὡς γὰρ ἐπιτήδευμα τὸ αὐτὸ, τούτων καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ αὐτό. Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Οὐ μόνον ἄγγελοι εἰς τὸν αἴνον καλοῦνται, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἕτερόν ἐστιν οὐράνιον τάγμα, εἴτε θρόνοι, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε κυριότητες. Ταῦτα δὲ πάντα τὰ τάγματα διὰ τῶν δυνάμεων ἡμῖν κατεσήμανεν. Τοῦ Δαυΐδ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις.

ΡΓ' Ὑπόθεσις. Διδάξας διὰ τοῦ προλαβόντος ψαλμοῦ τὸν προελθόντα 27.436 τῇ πίστει λαὸν τοὺς ὕμνους ἀναφέρειν τῷ Θεῷ, διὰ τῶν παρόντων διδάσκει, καὶ τῆς κατὰ πάντων προνοίας αὐτοῦ ὅσον τὸ χρῆμα δείκνυσιν. Ὅτι οὐ μόνον τῶν ἐπουρανίων καὶ ἀερίων τίθεται πρό νοιαν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐπιγείων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σμικροτάτων· ὡς μηδὲ τῶν πάνυ εὐτελεστάτων ζώων ἀμελεῖν, ἀλλὰ καὶ τούτων προνοεῖν. Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον. Διδάσκει καὶ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ εὐλογεῖν τῇ ψυχῇ τὸν Θεόν, ὡς περ καὶ ἐπὶ τῷ προλαβόντι ἐπὶ τῇ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγῇ. Κύριε ὁ Θεός μου, ἐμεγαλύνθης σφόδρα. Ἀφορῶντες εἰς τὴν σὴν πρόνοιαν, ὦ Δέσποτα, μεγαλύνομεν τῆς σῆς προνοίας τὸ μέγεθος ἐκπληττόμενοι. Οὕτω γὰρ τὴν ἡμετέραν ἐξομολόγησιν καὶ εὐπρέπειαν, τουτέστι τὸν

μετὰ δοξολογίας αἶνον, ὡσπερ τι περιβόλαιον ἀμφιέννυσιν. Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἰμάτιον. Ἀπὸ τοῦ νοουμένου φωτὸς ἄρχεται τὸν ὕμνον ἀναπλέκειν αὐτῷ. Ὡσπερ δὲ ἐν ἐτέρῳ λέλεκται φῶς οἰκεῖν ἀπρόσιτον, ἐνταῦθα αὐτὸ τοῦτο τὸ φῶς ἀναβάλλεσθαι λέγεται. Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. Δεύτερον τοῦτο προνοίας τίθεται ἔργον, τὸ ἐκτείνεσθαι τὸν οὐρανὸν ὡσπερ τι ἔκταμα ἐν χερσὶ τεχνίτου. Ὁμοῦ καὶ τὸ σχῆμα παρέστησε καὶ τὴν εὐκολίαν τοῦ δημιουργήσαντος. Καθάπερ γὰρ ἀνθρώπῳ ράδιον ἐκτείνει δέρριν, οὕτω καὶ τῷ Θεῷ τὸν οὐκ ὄντα ποιῆσαι οὐρανόν. Ἄμα δὲ καὶ τι ἕτερον ἠνίξατο νόημα ὑψηλόν, ὅτι πρὸς ἕτερον βίον ὀδεύομεν, καὶ τὰ παρόντα σκιά τῶν μελλόντων, καὶ οὐδέπω πρὸς τὰ ἄδυστα ἀφικνούμεθα, ἀλλ' ἔτι ἐν σκηνῇ ἔσμεν τῷ παρόντι βίῳ. Ἡ γὰρ σκηνὴ τῶν λυομένων. Καὶ μετ' ὀλίγα· Οὕτω καὶ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἀλλασσομένου ἕτερος ἔσται τρόπος ζωῆς καὶ λήξις τῆς παρουσίας ἀμείνων. Ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ. Ἄλλ' ἀκουσώμεθα ὅσα περὶ οὐρανοῦ λέγουσιν οἱ προφήται, ἵνα τὰ στόματα τῶν ἐπὶ τῷ πῶγωνι μέγα φρονούντων ἐμφράξωμεν· οἱ τὰ ἐπελθόντα φθεγξάμενοι, καὶ ὑπὸ γῆν οὐρανὸν εἶναι λέγουσι· πρὸς οὓς ἰστάμενος ὁ προφήτης ἔλεγε· Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. Ἡ δέρρις οὐ σφαῖρά τις ἐστὶ κατὰ τὴν ἐκείνων ληρωδία· ἀλλ' εἰ μὴ κυκλίῃ τινὶ καὶ ἡμισφαιρίῳ προσέοικεν. Ὅπερ οὖν ἕτερος προφήτης δηλῶν ἔλεγε· Ὁ στήσας ὡς καμάραν τὸν οὐρανὸν, καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ πάλιν, ὅτι οὐ περιδονεῖται· ἀλλ' ἔστηκε πεπηγῶς. Οὕτω φησὶν ὁ προφήτης, Ὁ πῆξας τὸν οὐρανόν. Καὶ τὴν λεπτότητα δὲ αὐτοῦ τὴν εἰς ἄκρον παριστῶν ἔλεγε, ὅτι Ὁ οὐρανὸς ὡσεὶ καπνὸς ἔστερεώθη. Ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ· δείκνυσιν, ὡς οὐκ εἰκὴ τὰ τῶν ὑδάτων συστήματα ἐν ἀέρι περιφέρεται· αὐτὸς ἔστεγάσθαι τῇ τῶν νεφῶν εὐαρμονίᾳ τὰ περὶ τῶν Ὅτι θεὸς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ. Ὡσεὶ σαφέστερον ἔδειξεν· Ὁ καὶ μέχρι τῶν νεφελῶν αὐτῶν τὰ τῆς προνοίας ἐκτείνων. Τὴν γὰρ ἐπίβασιν ἀντὶ τῆς προνοίας τέθεικεν. Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων 27.437 ἀνέμων. Δείκνυσιν, ὡς οὐδὲ ἡ τῶν ἀνέμων φορὰ εἰκὴ φέρεται· ἀλλ' αὐτὸς ἐστὶν ὡσπερ τις ἠνίοχος αὐτῶν γινόμενος, διὰ τοῦ ταῖς αὐτῶν ἐπιβαίνειν πτέρυξιν. Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα. Ὁ κούφους, φησὶ, καὶ μεταρσίους τοὺς ἀγγέλους ποιῶν. Καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. Οὕτως εἶδε Μωϋσῆς ἐν πυρὶ φλογὸς τὸν ἄγγελον λαλοῦντα αὐτῷ. Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν. Μετὰ τὸ δεῖξαι τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ πρόνοιαν τοῦ δημιουργοῦ, πρόεισι καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ γῇ πρόνοιαν αὐτοῦ. Αὐτὸ τοῦτο τὸ, στερεὰν αὐτὴν οὔσαν καὶ βαρεῖαν ἐφ' ὑγρᾶς ἐδρασθῆναι οὐσίας. Ἄβυσσος ὡς ἰμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. Αὐτοῦ μὲν τοῦ τῆς γῆς στοιχείου φησὶ. Λέγει δὲ, ὅτι ὡσπερ ἰματίῳ περιέβαλε τῇ ἀβύσσῳ τὴν γῆν, ἔξωθεν πᾶσαν περικυκλῶν ὕδατι. Ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται ὕδατα, κ.τ.λ. Ὡς ὄρη, φησὶ, τὰ τῆς ἀβύσσου ἀνιστῶνται ὕδατα ὑψούμενα, καὶ οἶονεὶ ἀπειλοῦντα κατὰ κλῦσαι τὴν γῆν· ἀλλὰ τῷ σῶν νεύματι καὶ τῇ σῆ δυνάμει, ἥτις καὶ διὰ τῆς βροντῆς σημαίνεται, ἀναχωροῦσι, φησὶ· ἢ τάχα καὶ τὰς βροντὰς διὰ τοῦτο γεγενῆσθαι φησὶ, πρὸς τὸ φόβον τινὰ λαμβάνειν ἀπὸ τῶν γινομένων τῆς ἀβύσσου τὰ ὕδατα. Εἰ δὲ ἐκεῖνα τοῦτο ὑπομένει, πολλῶν πλέον τὸ τοιοῦτον δεῖ ἡμᾶς παθεῖν. Ἀναβαίνουσι ὄρη καὶ καταβαίνουσι πεδία. Ὑψούμενα, φησὶ, τὰ ὕδατα παρεικασθεῖν ἂν ὄρεσιν· ἀλλ' ἀπλούμενα πάλιν ὑπὸ τοῦ σοῦ φόβου, οἶονεὶ πεδιάς καὶ ὀμαλὴ γίνεται γῆ. Ἐθεμελίωσας γὰρ αὐτοῖς τόπον ὃν οὐχ οἶόν τε ὑπερβαίνειν αὐτά. Καὶ τοῦτο ἐστὶ, τό· Ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται. Διὸ οὐδὲ ἐπικλῦσαι δύνανται τὴν γῆν. Ὁμοίον δὲ τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου· Μέχρι τούτου στήση, καὶ οὐχ ὑπερβήση. Ἄλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσονται σου τὰ κύματα. Ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα. Κατὰ μέρος δοξολογῶν ἐπέρχεται τῇ προνοίᾳ, καὶ τὴν μετὰ σοφίας τεθαύμακεν ἀγαθότητα, καὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζώων πεφροντικός διαμονῆς

τοῦ Θεοῦ ποιήσας γὰρ αὐτὰ, καὶ τρέφει καὶ ποτίζει. Διὸ τὰ ὄρη τεμῶν, πάροδοι τοῖς ὕδασι ἐτεκμήνατο. Ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. Οὕτω καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ ἔρπετῶν καὶ θηρίων προνοεῖ, ὡς καὶ τούτοις τὸ πρὸς ζωὴν χρήσιμον ἐπιχορηγεῖν. Προσδέχονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. Καὶ τοῦτο τῆς σῆς προνοίας ἐστὶν ἔργον, τὸ μὴ μόνον διὰ τὰς περὶ χειμάρρους ὥρας ἐν ταῖς φάραξι καὶ τοῖς θάλασσι τόποις ὕδατα δίδοσθαι, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων, ὅπως ἂν τῶν ἀγρίων ζώων τὰ ἡμέρα διαδράσκωνται, ἐν ὥρᾳ διαναπαύσωνται. Ποτίζων ὄρη ἐκ τῶν ὑπερώων αὐτοῦ. Ποτίζει γὰρ ὄρη καὶ πεδία οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς φάραξι πηγῶν, ἢ τῶν φερομένων κατὰ γῆς ποταμῶν, ἀλλ' ἄνωθεν τοὺς αὐτάρκεις χορηγῶν ὑετοῦς. Ἀπὸ καρ 27.440 τοῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ. Ὡσπερ τῶν ὑδάτων δέδωκε τὴν χορηγίαν, οὕτως καὶ ἀπὸ γῆς τρέφεσθαι παρεσκεύασεν. Ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Δουλείαν τῶν ἀνθρώπων τὰ ἡμέρα τῶν κτηνῶν φησὶν, οἶον βοῦς καὶ ὄνος καὶ τὰ ὅμοια. Τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐφρόντισας τῶν κτηνῶν, ἵνα δι' αὐτῶν γεωργοῦντων τὰ πρὸς ζωὴν εὐρωμεν. Πάντα γὰρ ἐκεῖνα ἡμῶν χάριν εὐεργετεῖ. Χορτασθήσεται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. Δείκνυσι καὶ τὰ ἐν δρυμῶ ἀΐζοντα ξύλα, οἶον κέδρους καὶ τὰ ἕτερα, τοῖς αὐτοῦ νέυμασι ἀΐζηθῆσονται. Γέγονε δὲ ταῦτα καὶ δι' ἕτερα μὲν πλεῖστα, ὧν καὶ τὴν πείραν ἔχομεν, καὶ τῶν στρουθίων δὲ εἰς καλιάς. Τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ οἰκία ἡγεῖται αὐτῶν. Αὐτῶν μὲν τῶν στρουθίων ἡγεῖσθαι φησὶν ἦτοι τὴν καλιὰν τοῦ ἐρωδιοῦ, διὰ τὸ τὰ ὑψηλότατα τῶν δένδρων καταλαμβάνοντα νεοττεύειν ὡς ἐπίπαν ἐν ἐλάταις ταῖς πασῶν ὑψηλοτάταις τῶν δένδρων Ὅρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις. Καὶ ταῖς ἐλάφοις, φησὶ, δέδωκε τὰ ὄρη καταφυγὴν ἐπὶ τὸ ἐκφυγεῖν τῶν ζώων τὰ ἀγριώτερα. Πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. Ὡσπερ τὰ ὄρη εἰς σωτηρίαν ταῖς ἐλάφοις ἀπέδωκεν, οὕτως καὶ τὰς καταδύσεις τῶν πετρῶν τοῖς λαγωοῖς. Διὸ δὴ καὶ αὐτοὶ ἐκ τούτων σωζόμενοι ἐν τοῖς ὀπίσω ἔλεγον τό· Ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνάς. Αἰνοῦντες δηλονότι τὸν σώζοντα. Ἐποίησε σελήνην εἰς καιρούς. Ἀνατρέχει πάλιν ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς πρόνοιαν. Δι' οὐδὲν δὲ ἕτερον γεγενῆσθαι τὴν σελήνην φησὶν ἢ πρὸς ἀριθμὸν καὶ διάγνωσιν μηνῶν τε καὶ ἡμερῶν. Ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Θείω καὶ αὐτὸς προστάγματι πειθόμενος. Ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ. Τοῦτό φησὶν, ἵνα μὴ ἄλλον δημιουργὸν τῆς ἡμέρας, καὶ ἄλλον τῆς νυκτὸς λογισώμεθα εἶναι. Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Οἱ ἄνθρωποι ἐξίεναι τε πρὸς ὁδοὺς καὶ γῆς ἐργασίαν ἐκωλύοντο. Τανῦν δὲ νυκτὸς ἔξεισι ζητοῦντες βρῶσιν παρὰ Θεοῦ· ἐπεὶ μὴ καὶ αὐτοῖς ἐξανέτειλεν ἡ γῆ χόρτον ἢ χλόην. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε. Τὸν περὶ τῆς προνοίας διεξεληθὼν λόγον, ἐπὶ ὕμνον τοῦ κτίσαντος τὸν λόγον μετέβαλε, διαναπαύων ὡσπερ διὰ τοῦ του τὴν ἀκοήν. Εἶτα πάλιν ἐφ' ἕτερον μέρος τῆς προνοίας ἔρχεται, τὴν ἐν τῇ ὑγρᾷ πορείᾳ ἀναγγέλλων ἡμῖν· ἦτις οὐκ ἂν ἐγένετο ποτε, μὴ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ διακυβερνώσεως προνοίας. Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Θαυμαστικὸν δὴ τὸ, ὡς καὶ σοφία ἐν ἧ πάντα ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἔστι γὰρ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία. Δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ. Παρ' ἐνέβαλε τῷ τῆς θαλάσσης λόγῳ τὴν περὶ τοῦ δράκοντος μνήμην γεγενῆσθαι· δι' οὐδὲν ἕτερον φήσας παρηχθαι αὐτὸν, ἢ εἰς τὸ καταπαίζεσθαι. Καὶ εἰκότως ἐν τῷ περὶ τῆς θαλάσσης λόγῳ τούτου ἐμνημό 27.441 νευσεν· ἄτε δὴ καὶ τοῦ βίου παντὸς τοῦ ἡμετέρου ἀλμυροῦ τινος ὄντος, καὶ πανταχόθεν ῥιπιζομένου, καὶ κύμασι ἀγρίοις συγκλονουμένου. Πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσιν. Εἴτε γὰρ ἄνθρωποι, εἴτε ζώων ἀγρίων ἀγέλαι, εἴτε κτηνῶν, εἴτε ἐρπετῶν, ἄλλως οὐκ ἂν τραφεῖεν μὴ αὐτοῦ τὰ ζωαρκῆ χορηγοῦντος. Ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσιν. Δείκνυσι διὰ τούτων, ὡς αὐτός ἐστιν ὁ καὶ θανάτου καὶ ζωῆς δεσπότης. Εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ ποῖον τὸ ἔργον αὐτοῦ; Ὁ

εἰργάσατο ἀνακαινίσας τὴν ἡμετέραν φύσιν. Σημαίνει γὰρ διὰ τούτων τὴν ἔσομένην τῶν ἀνθρώπων θεογνωσίαν, ὅτε Θεὸς εὐφρανθήσεται, οὐ προσκυνούμενος, ἀλλὰ σωζομένους ὁρῶν. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν. Τὴν καθόλου κρίσιν ἐπισυνάπτει, ἢ καὶ φόβον παρέξει πᾶσι τοῖς ἐπὶ γῆς. Οὐ γὰρ ἔστιν ὁ μὴ δεδοικῶς ἐκεῖνο τὸ φρικτὸν καὶ θεῖον δικαστήριον. Ὁ ἀπτόμενος τῶν ὁρέων, καὶ καπνίζονται. Ὅρη τὰς ἀντικειμένους δυνάμεις φησὶν, ἃς καὶ ἐγκαύσει κατὰ τὸν τῆς κρίσεως καιρὸν, οὗ καὶ σύμβολον ὁ καπνός. Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογία μου. Διαλογία, ἀντὶ τοῦ, ἡ ἐκλογή μου. Λέγει δὲ ὅπερ ἐξελέξατο, τὸ μόνον θέλειν ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, ὃ καὶ ἀρέσει αὐτῷ τῷ ὑμνουμένῳ. Ἐκλίποιν ἀμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐν ἐκείνῳ δηλονότι τῷ καιρῷ. Ἀκούσονται γὰρ· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ ἄνομοι ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς. Ἐν τῇ τῶν εὐλογοῦντων τὸν Θεὸν δηλονότι μερίδι ἐκλείψουσιν. Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον. Αὐτὸς γὰρ καὶ τοῦ τῶν πονηρῶν ἀποστήσει κλήρου, καὶ τοῦ τῶν ἀγίων ἀξιοῦσθαι ποιεῖ. Ἀλληλούϊα. ΡΔ'. Ὑπόθεσις. Ἔστι δὲ τὸ, ἀλληλούϊα, αἶνος τῷ ἀοράτῳ. Λέγεται δὲ τοὺς ἀγγέλους ταύτῃ τῇ φωνῇ αἰνεῖν τὸν Θεὸν, ὥπερ τὰ χερουβὶμ τό· Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος. Καὶ τοῦτο ἅγιοι παραδεδώκασι πατέρες, αὐτήκοοι γενόμενοι, ὥπερ Ἡσαΐας τῶν σεραφίμ. Διαιρεῖται δὲ τὸ ἀλληλούϊα οὕτως, ἄλ, Θεός, ἦλ, ἰσχυρός, οὔϊα, κραταίος. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ προστάττει τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ ἐξ ἔθνῶν λαῷ φανερὰς ποιῆσαι πάσας τὰς θαυματουργίας, ἃς πεποιήται ἐπὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὁ Κύριος. Ἐπαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. Ἐπαινος γὰρ καὶ δόξα τοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ Θεοῦ διηγουμένοις. Εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων τὸν Κύριον. Πόσον τὸ ἐκ τοῦ ἐξομολογεῖσθαι ὄφελος γι 27.444 νεται διδάσκει. Εἰ γὰρ ζητήσητε, φησὶν, αὐτὸν, συμβήσεται ὑμῖν καὶ ἡ περὶ τὸν νοῦν εὐφροσύνη, καὶ τὸ κραταιωθῆναι καὶ δοξασθῆναι τὴν ἡμετέραν κεφαλὴν. Μνήσθητι τῶν θαυμασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. Ὡς πεποιήται λέγει ἐν τῇ παρουσίᾳ θεοσημειῶν, εἴτε τῶν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, εἴτε τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ παρὰ Μωϋσῆ καὶ τοῖς πρότερον ἀγίοις. Πολλὰ γὰρ ἐθαυματούργησαν καὶ οὗτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα τοῖς ἔθνεσιν ὡς ἀγνοοῦσι παραδοῦναι κελεύει τοὺς αὐτῶν κήρυκας πρὸς τοῖς ἐν τῇ Καινῇ παρὰ τοῦ Σωτῆρος γεγενημένοις, ὅσα τε κέκρικεν αὐτοῦ τὸ στόμα διὰ τε τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς. Ὡς ἂν βασιλικὸς νόμος φυλάξαι κελεύσατε. Τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Τέρατα μὲν τὰ γεγενημένα θαύματα, ὡς τὸ περιπατῆσαι ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ νεκρὸν ἀναστήσαι, καὶ τὰ λοιπὰ κρίματα δὲ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοὺς λόγους οὓς ἔλεγεν, ἐλαύνων τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας· ἢ καὶ τὰς ἐντολὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης. Σπέρμα Ἀβραὰμ δούλοι αὐτοῦ, Υἱοῦ Ἰακώβ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ. Ἔτι ὡς πρὸς τοὺς ἀποστόλους ὁ λόγος, ἵνα ἦ· Ὡς σπέρμα μὲν ὄντες τοῦ Ἀβραὰμ καὶ δούλοι αὐτοῦ, καὶ υἱοὶ ὄντες τοῦ Ἰακώβ καὶ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ (αὐτὸς γὰρ αὐτοὺς ἐξελέξατο), ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὡς αὐτὸς ἔστι Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ διήλθον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος. Ἀπὸ τοῦ Βαβυλωνίων ἔθνους εἰς τὸ Παλαιστίνων. Καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Τὸν Ἀβιμέλεχ περὶ τῆς εἰς Σάρραν παροινίας. Μὴ ἄψησθε τῶν χριστῶν μου. Χριστοὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀβραὰμ, διὰ τὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιφανείας ἠξιώσθαι ἐν ὁράσεσιν. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν. Οἰκονομικῶς ἐποίησε γενέσθαι τὸν λιμὸν, ἵνα, δι' αὐτὸν κατελθόντες εἰς Αἴγυπτον καὶ αὐξηθέντες, τὴν γῆν ἀπολάβωσι τῆς ἐπαγγελίας. Πᾶν στήριγμα ἄρτου συνέτριψε. Τοῦτο κατ' ὀργὴν Θεοῦ ἐν τοῖς λιμοῖς εἴωθε συμβαίνειν, τὸ μὴ στηρίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἐσθίοντας. Μέχρι τοῦ ἔλθειν τὸν λόγον αὐτοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνυπνίων φησί. Λέγει οὖν, ὅτι μέχρι τούτου ἐκακοπάθησε τὸν

ὕπερ ψυχῆς ἀγῶνα κλαίων, ἕως ὃ τῶν ἐνυπνίων καιρὸς ἐπῆλθε τοῦ πληρῶσαι αὐτά. Τοῦ παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἕαυ τόν. Ὅμοιον τό· Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτῶν ἔστιν; Οὐ γὰρ ἔλυσε τοὺς ὄνειρους τῷ Φαραῶ, μὴ τοῦ Θεοῦ παρασχόντος τὸ δύνασθαι συνιέναι αὐτούς. Καὶ εἰσῆλθεν Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἰακώβ παρῶκησεν ἐν γῆ Χάμ. Υἱοὶ Νῶε, Σὴμ, Χάμ, Ἰάφετ· τοῦ δὲ Χάμ παῖς Χαναάν. Τούτου δὲ Μεστραΐμ ἔρμη νεύεται Αἴγυπτος, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα. Ὅτε τοίνυν εἰσῆλθεν Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον εἰκὸς ἦν τὸν Χάμ πάππον ὄντα τοῦ Μεστραΐμ ἐν Αἰγύπτῳ κατωκηκέ ναι, τοῦ Χαναάν ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης οἰκοῦντος. Διὰ 27.445 δὲ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἰακώβ, ὃς εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ οἱ τούτου παῖδες δηλοῦνται. Ἐν ἑβδομήκοντα γὰρ ψυχαῖς κατέβη Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον, εἶπεν ἡ Γραφή. Καὶ Ἰακώβ παρῶκησεν ἐν γῆ Χάμ. Χάμ ἐγέννησε τὸν Χαναάν, Χαναάν δὲ τὸν Μεστραΐμ, ὃς ἐρμηνεύεται Αἴγυπτος. Διὸ καὶ Χάμ γῆν τὴν Αἴγυπτον καλεῖ, ὡς τοῦ ἀπογόνου οὔσαν τοῦ Χάμ. Καὶ ἠύξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφόδρα. Ὡστε τὸν Φαραῶ λέγειν, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ· Ἴδου νῦν πολυπληθεῖ τὸ ἔθνος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς. Οὐκ ἂν δὲ ἀυξηθέντες ἐκραταιώθησαν, εἰ μὴ τῆς Ἰωσήφ ἔτυχον προστασίας καὶ τῆς τοῦ Φαραῶ δεξιώσεως. Καὶ μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ τιμᾶσθαι παρὰ τῶν Αἰγυπτίων αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς εἰδωλολατρείαν ἐξέβησαν, τούτου χάριν παρεσκεύασε μι σῆσαι αὐτοὺς καὶ τὰ βαρέα τῶν ἔργων ἐπιθεῖναι, ἵνα κακωθέντες καταφύγωσι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ εὖ ροι χώραν πληρωθῆναι ἢ ἐπαγγελία ἢ πρὸς Ἀβραάμ. Ἐξαπέστειλε Μωϋσῆν τὸν δούλον αὐτοῦ, κ.τ.λ. Μόνοις γὰρ τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρῶν ἀπεκάλυψε τῷ λόγῳ τὸ, εἰς αἷμα, καὶ τὰ ἕτερα τῶν ση μείων. Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν. Ἐπειδὴ ἀφέντες τὸν δημιουργὸν Αἰγύπτιοι τῇ κτίσει ἐλά τρενον, τούτου χάριν δι' αὐτῆς αὐτοὺς τῆς κτίσεως ἐκόλαζεν, ἐξ ἀέρος λέγω δὴ, καὶ πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος. Μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα. Οὐ γὰρ τὴν χροιάν τῶν ὑδάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν μετέβαλε τῆς γεύσεως τὴν ποιότητα· ὥστε ἅπαντα διαφθαρήναι τῶν ἰχθύων τὰ γένη. Ἀλληλούϊα.

ΡΕ' Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ τὰς ἀμαρτίας καταλέγει τοῦ προτέρου λαοῦ, διδάσκων, ὡς καὶ διαγέγονεν ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν. Εἰσὶ δὲ αὐταὶ· πρῶτον μὲν παρ ἐπίκραναν αὐτὸν διαβαίνοντες ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, εἰπόντες· Παρὰ τὸ μὴ εἶναι μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ὧδε ἀπολέσαι· δεῦτε ρον ἐπέειρασαν τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ· τρίτον παρ ὠργισαν Μωϋσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ· τέταρτον ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρήβ· πέμπτον ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητὴν· ἕκτον ἐτελέσθησαν τῷ Βεελ φεγῶρ· ἑβδομον παρῶργισαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας· ὄγδοον τῷ μὴ ἐξολοθρεῦσαι τὰ ἔθνη, ἃ εἶπε Κύριος αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ προσκυνησαι τοῖς εἰδώλοις, ὡς καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς θυσίαν αὐ τοῖς εἰσαγαγεῖν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός ... Μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν, κ.τ.λ. Οὗτοι γὰρ ἄξιοι μόνον τὰς δυναστείας λαλεῖν τοῦ Κυρίου, οἱ τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς ὑπὸ Θεοῦ κεκριμένα ποιοῦντες, πάντα τε κρίσει καὶ λόγῳ διαπραττόμενοι, καὶ διὰ παντὸς ἔχοντες τοῦ Θεοῦ τὴν κρίσιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. 27.448 Οὗτοι γὰρ ἀκολούθως καὶ ποιηταὶ δικαιοσύνης εἰσὶν, ἐπιτελοῦντες ἔργῳ τὸ δίκαιον. Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου. Ἐντεῦθεν τὸ τῶν Ἰουδαίων πρόσωπον εἰσάγεται, εὐχομένων μεταλαβεῖν τῆς τοῖς ἔθνεσι διδομένης σωτηρίας. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτούς. Δη λαδὴ τῶν θλιβόντων· ὁ γὰρ συνεξελθὼν ἐπίμικτος οὐ τῶν θλιβόντων ἦν, ἀλλὰ τῶν πιστευσάντων. Καὶ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ἦσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Δι' ἀγαθότητα γὰρ τοῦ Θεοῦ προσ τεθέντων καὶ τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ κυμάτων, παρα χρῆμα μὲν πιστεύσαντες, ἦσαν αὐτῷ τὴν ὠδὴν τὴν ἐν Ἐξόδῳ κειμένην· εἶτα πάντα

παρέδωκαν λήθη. Καὶ ἦσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ὅτε ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι μετὰ Μαριάμ λέγουσαι· Ὑσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Καὶ ἐπέιρασαν τὸν Θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Τὸ δὲ, καὶ ἐπέιρασαν τὸν Θεὸν ἐν ἀνύδρῳ· παρώργισαν γὰρ αὐτὸν εὐθέως μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἐσθιοντος χόρτον. Δόξα ἦν αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ὃν ἀφέντες προσεκύνησαν τῷ μόσχῳ. Εἰ μὴ Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτὸς ἔστη ἐν τῇ θραύσει. Ὅτε εἶπεν· Εἰ μὲν ἀφείς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, κάμῃ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου ταύτης ἣς ἔγραψας Καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν. Πέμπτον ἔγ κλημα τοῦτο μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὴν εἰς Μωϋσῆν παροινίαν, καὶ τὸν μόσχον τὸν ἐν Χωρήβ. Ἐπανελθόντες γὰρ οἱ κατάσκοποι, καὶ κῶς λέγοντες τὴν γῆν, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστρεψαν, χωρὶς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Χαλεβ τοῦ Ἰεφωνῆ. Καὶ ἐγόγγυσαν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. Ὅτε οἱ κατάσκοποι ἐλθόντες διέστρεψαν τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγῶρ. Εἶδωλον τοῦτο Ἀμμανιτῶν, καλούμενον παρ' Ἑλλήσι Κρόνος. Καὶ ἔστη Φινεὲς καὶ ἐξιλίασατο. Ὅτε ἀνεῖλε τὴν Μαδιανίτιν μετὰ τοῦ πορνεύσαντος. Διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὁ λόγος πόσον δύναται ἐνὸς ἀνδρὸς εὐσέβεια πρὸς Θεόν. Καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Ταῦτα διδάσκουσι Κριτῶν τε καὶ Βασιλειῶν αἱ βίβλοι, ὡς παρεδόθησαν ἄλλοτε ἄλλοις, Μωαβίταις, Ἀμμανίταις, Ἀμαληκίταις, Μαδιαναίοις, ἄλλοφύλοις, τῇ παραδόσει παιδευόμενοι. Καὶ ἐκυρίευσαν αὐτοὺς οἱ μισοῦντες αὐτούς. Βαβυλώνιοι καὶ Ἀσσύριοι ἐπεκράτουν τοῖς Ἰσραηλίταις διὰ τὰς παρανομίας αὐτῶν. Πολλάκις ἐρῦύσατο αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν. Ὁ μὲν ἦν αὐ τοῖς ἐκ φιλανθρωπίας γλυκὺς, οἱ δὲ πικρὸν ἑαυτοῖς ἠνάγκαζον φαίνεσθαι. Καὶ πάλιν ἔσωσεν αὐτὸν οἷα Σωτήρ· οἱ δὲ ἀπώλοντο ἔργοις ἀπωλείας ἑαυτοῦς περὶ ῥιπέιραντες· μέχρι πολλάκις αὐτοὺς ποιοῦντες τέλος ἀπώλοντο. Τὸ δὲ, πλεονάκις, ὅμοιον τῷ· Ποσάκις 27.449 ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου; τὸ δὲ· Καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν, τῷ, Οὐκ ἠθέλησατε. Ἐπάγων γὰρ τὴν παιδείαν, πάλιν μετ' ἐδίδου φιλανθρωπίας· οἱ δὲ αὐτὸν τοῖς πολεμίοις ἡμεῖς βοντο. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμούς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς. Τοῦτό φησι διὰ Κύρον τὸν ἀπολύσαντα αὐτοὺς τῆς αἰχμῆς λωσίας, καὶ Δαρεῖον καὶ Ἀρταξέρξην, τοὺς καὶ χρήματα δόντας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. Ἀλληλουῖα. Ρ'. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός. Μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ εἰκότως τὴν κλῆσιν τῶν ἔθνων κατασημαίνει, τὴν γενομένην διὰ τῶν ἀποστόλων. Διὸ καὶ αἰνεῖν προστάττει τὸν Θεόν, καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ ἐλέῳ. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης. Καὶ τίνες ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς οἰκουμένης κλιμάτων συναχθέντες ἢ πάντα τὰ ἔθνη τὰ πάλαι ἔρημα θεοσεβείας τυγχάνοντα, καὶ μηδὲ νοτίδος θείας μεταλαβόντα, ἀλλ' ἐν πολλῷ δίψει τυγχάνοντα; Ὅδον πόλεως κατοικητηρίου οὐχ εὔρον. Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς πολιτεία χρηστή, ἀλλ' ἦσαν ἐν πλάνῃ πολλῇ. Πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλειπεν. Οὐδὲ γὰρ εἶχον ἄρτον τὸν στηρὶ ζοντα καρδίαν ἀνθρώπου· οὐδὲ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, περὶ οὗ λέλεκται· Ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς ὄδον εὐθείαν. Τὴν εἰς ἑαυτὸν πίστιν δηλαδή. Αὐτὸς γὰρ ἔλεγεν· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός. Τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου. Τὴν Ἐκκλησίαν φησὶν, ἢ τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ Κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ ... ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν. Καὶ τίς ἐκείνη ἡ ψυχὴ, ἢ ἐκείνων περὶ ὧν λέλεκται· Πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλειπεν; Καὶ ψυχὴν πεινώσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Τοῦ νοητοῦ ἄρτου δηλονότι. Καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου. Σκιὰν θανάτου οὐκ ἂν ἀμάρτοις λέγων τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὰς ἐν ἀθεότητι πράξεις· αὗται γὰρ εἰσιν αἱ χωρὶς ρίζουσαι ἡμᾶς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Ἐν

ταύταις δὲ ἤμεν πρότερον, διὰ τὸ παραπικραίνειν τὸν Θεὸν, καὶ τὴν βουλήν τοῦ Ὑψίστου παροξύνειν. Δέον γὰρ ἐκ με γέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων τὸν γενεσιουργὸν τῶν ὄλων θεωρεῖν, καὶ τὴν αἰδίων αὐτοῦ δύναμιν καὶ θεϊότητα ἀπὸ κτίσεως κόσμου νοεῖν· ἡμεῖς οἶα τυφλοὶ, ἐν σκότῳ καὶ σκιᾷ θανάτου διάγοντες, καὶ τὰς λογικὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις πεπεδημένοι καὶ πεπηρωμένοι, ἐνηλλάττομεν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνοσ φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων. Πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. Ταῖς σειραῖς τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται, παντὸς πτωχεύων ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ.

27.452 Ὅτι παρεπύκρναν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Οὐδα μῶς τὸν θεῖον παραδεχόμενοι νόμον, ἀλλὰ τοῖς σοφοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου προνέμοντες ἑαυτούς. Καὶ τὴν βουλήν τοῦ Ὑψίστου παρῶξυναν. Καὶ ποία ἦν ἡ βουλή τοῦ Ὑψίστου, ἢ τὸ θέλειν αὐτὸν πάντας ἀνθρώπους σώζεσθαι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν; Ἡσθένησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. Οὐ γὰρ ἴσχυέ τις τῆς ἀμαρτίας ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν. Καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Τίς γὰρ μείζων ἀνάγκη τοῦ δεδουλωσθαι πνεύμασι πονηροῖς ἐν ἀγνοίᾳ Θεοῦ, καὶ πτωχείᾳ ψυχῆς, καὶ πενία κακίας; Καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέρρηξε. Τὸ, διέρρηξε, τὴν ἀθρόαν τῆς ἀμαρτίας καθαίρεισιν καταδείκνυσιν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ Κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ. Τὰ αὐτὰ δεῦτερον εἶπεν ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις αὐτοῦ. Ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς. Τὴν μέχρις ἄδου τοῦ Σωτῆρος κάθοδον σημαίνει, ἣν ποιησάμενος, ἀνεπέτασε τοῦ ἄδου τὰς πύλας, πάλαι δεσμοῖς ἀρρήκτοις κεκλεισμένας πᾶσιν. Οὐ γὰρ ἦν παλινδρομῆσαι βουλομένοις· ἀλλ' αὐτὸς εἶρηκε τοῖς ἐν δεσμοῖς· Ἐξέλθατε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει· Ἀνακαλύφθητε. Πᾶν βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἦν ὁ διατρέφειν αὐτοὺς δυνάμενος λόγος. Πύλαι δὲ θανάτου αἰ φέρουσαι πρὸς θάνατον ἀμαρτίαι. Καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ θυσίαν αἰνέσεως. Ἐπὶ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους μεταφέρει τὸν λόγον· αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ τὰ μυστήρια τῆς Καινῆς Διαθήκης παραδόντες ἡμῖν. Ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον. Τὸ τῶν Ἰουδαίων εὐρυτον ἀδόκιμον γένος φησί. Τοὺς γὰρ πάλαι λιμῷ τηκομένους καὶ τῆς πνευματικῆς τροφῆς ἐνδεεῖς ἐν ἐκείνοις κατώκισε τοῖς ποταμοῖς. Γῆν καρποφόρον εἰς ἄλμην. Τὴν τῶν Ἰουδαίων φησί συναγωγὴν. Ἦσαν γὰρ οἱ δαίμονες οἰκήτορες τῆς γῆϊνης πολιτείας· ἐκαρποφόρει δὲ αὐτὴν ἡ ἀσέβεια. Ἐξήραναν δὲ αὐτὴν οἱ ἀπόστολοι τῷ ἅλατι τῆς διδασκαλίας, περὶ ὧν φησὶν· Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς. Ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων. Τὸν ἐξ ἐθνῶν διασημαίνει λαόν· σύμμικτος γὰρ ἡ προφητεία, τῶν δύο λαῶν εἰσφέρουσα τὸ πρόσωπον· τοῦ μὲν τὴν ἀποβολὴν, τοῦ δὲ τὴν εἰσβολὴν. Καὶ συνεστήσαντο πόλεις κατοικεσίας. Ἀγαθὴν δηλονότι καὶ οὐράνιον πολιτείαν Καὶ ἔσπειρον ἀγροὺς καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνας. Νοήσεις τοὺς ἀγροὺς ἀπὸ τοῦ εἰρηκότος· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· τοὺς δὲ ἀμπελῶνας τὰς Ἐκκλησίας, καθὸ εἴρηται· Αἱ ἄμπελοι ἐκύπρισαν, ἔδωκαν ὁσμήν. Καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἐσμίκρυνεν. Κτήνη τοὺς ἀλογωτέρους τῆς Ἐκκλησίας φησί, κατὰ τὸ εἰρημένον· Κτηνώδης ἐγενήθη παρὰ σοῦ· καὶ, Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε. 27.453 Καὶ ὠλιγώθησαν. Οἱ ἐν τῷ προτέρῳ δηλονότι λαῷ. Ἐξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπ' ἄρχοντας αὐτῶν. Τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους φησί. Καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ, οὐχ ὁδῷ. Πλανῶνται γὰρ, φησὶν, ἀγνοήσαντες τὸν εἰπόντα· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός. Καὶ ἐβοήθησε πένητι ἐν πτωχείᾳ. Καὶ τίς ὁ πένης, ἢ ἐκεῖνος περὶ οὗ εἴρηται· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι; Καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα πατριάς. Ἰδίας, φησὶν, ἐλογίσατο τὰς ἐκ τῶν πατριῶν ἀπάντων συναγομένας ἀγέλας. Ὅψονται εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται. Καὶ τίνες οἱ εὐθεῖς, ἢ περὶ ὧν εἴρηται· Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι βλέπουσιν. Καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. Θεὸς ὁ δικαίων, τίς ὁ κατακρίνων,

ᾠδὴ ΨΑΛΜΟΥ τῷ Δαυΐδ. ΡΖ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἢ εἰς τὰ ἔθνη γενομένη κηρύττεται. Ἦδη δὲ πάντων τῶν στίχων τῶν ἐν τῷ παρόντι ψαλμῷ ἐν τοῖς ὀπίσω ψαλμοῖς ἐρμηνευμένων, περιττὸν ἂν εἴη πάλιν τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι εἰς ἐρμηνείαν τῶν προκειμένων. Ἐτοιμὴ ἡ καρδία μου, ὁ Θεός. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ ψαλμῷ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἢ εἰς τὰ ἔθνη γενομένη κηρύττεται. Ἦδη δὲ τῶν στίχων τούτων τὴν ἐρμηνείαν ἐν τῷ νθ΄ ψαλμῷ τεθείκαμεν. Ἐξεγέρθητι. ἡ δόξα μου. Δόξα δὲ αὐτοῦ ἢ θεω ρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἕξις, καθ' ἣν διάκειται πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ διακονητικὴν ἀρετὴν. Ὅτι μέγα ἐπάνω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου. Τοσοῦτόν σου τὸ ἔλεος, ὡς ὑπερβαίνειν ὕψος οὐρά νιον, καὶ πανταχοῦ διάπτουσιν αἱ τῆς σῆς ἀληθείας ἀκτῖνες, προφητῶν καὶ ἀποστόλων καὶ διδασκάλων ταῖς ἐκείνης ῥανίσιν ἀρδεδόντων τὴν γῆν. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Θεός. Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς παρουσίας λέξεως ὁ αὐτός ἐστι τῷ πεντη κοστῷ ἕκτω ψαλμῷ, καὶ ἀπὸ ταύτης μέχρι τέλους τῷ πεντηκοστῷ ἐννάτῳ. Καὶ εἴρηται τὰ εἰκότα. Ὑψωθήσομαι καὶ διαμεριῶ Σίχιμα. Τὰ τῶν Ἰουδαίων ἔγκριτα καὶ ἐξάιρετα διαμερίζειν τοῖς ἔθνεσι καὶ εἰς κληρονομίαν καταμετρεῖν μετὰ χαρᾶς ὑπ ἔσχετο. Ὡς γὰρ ἀγαθὸς πατὴρ χαίρει πολλοὺς υἱοὺς προσλαμβάνων καὶ κτώμενος. Συμβολικῶς δὲ ταῦτα καὶ δι' αἰνίγματος αἰνιττόμενος φθέγγεται. Ἐπὶ γὰρ τῇ κοιλάδι τῶν ἔθνων χωρίον τοῦτο τῆς Σιχέμ καὶ Σίχιμα λεγομένης ἐτύγχανεν. Ὁ Ἰακώβ, ἐκ Μεσοποταμίας ἀναβάς μετὰ τῶν τέκνων, ὤκησεν ἔνθα τὴν Δεῖνα θυγατέρα τοῦ Ἰακώβ Ἐμῶρ ὁ υἱὸς τοῦ Σιχέμερασθεὶς ἤρπασε καὶ ἔφθειρεν. Οἱ γὰρ τοῦ Ἰακώβ παῖδες αὐτὸν μετὰ παντὸς λαοῦ κατέσφαξαν ἀπαντὴ σαντες. Οὕτω τὰ Σίχιμα, τῶν σκηνῶν κοιλάς, κτίσματα τοῦ πατριάρχου γέγονε. Τοῦτο τοῖνυν τὸ χωρίον μερίζων Ἰακώβ τοῖς παισὶ, τὸν κλῆρον ἐξάιρετον Ἰωσήφ ἀπένειμεν· ἐπειδὴ τοῖς ἀδελφοῖς νέος ὢν οὐκ ἐκοινώνει τοῦ δράματος. Καὶ τούτου χάριν καταμε 27.456 τρεῖν καὶ μερίζειν ἐπαγγέλλεται· ἵνα τὴν ἐξάιρετον τοῦ νέου Ἰωσήφ τοῦ Χριστοῦ κληρονομίαν μερίζεσθαι συμβολικῶς νοήσης τοῖς ἔθνεσιν. Εἰς τὸ τέλος,

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΡΗ΄. Ὑπόθεσις. Ὁ παρὼν ψαλμὸς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ κατασημαίνει, τὰς τε ἐσομένας τιμωρίας κατὰ τε τοῦ Ἰούδα καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ. Ὅσα δὲ εὐκτικῶς λέγεται ἐν τῷ ψαλμῷ, ἰστέον, ὅτι προφητικῶς πάντα εἴρηται. Οἷον ὅταν λέγει· Διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, στήσεται, λέγει. Οὐ γὰρ εὐχεται τοῦτο γενέσθαι· ἀλλ' ὁ μέλει συμβῆναι διὰ τὴν ἐκείνου κακίαν τοῦτο προαγορεύει· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. Ἐξοιεν, φησὶ, καὶ οὗτοι τοὺς διαβάλλοντας, καὶ μὴ ἀποσταῖεν αὐτῶν. Εἰ δὲ κρί νοιντο, πρὸς αὐτοὺς κατακριθεῖεν. Ἀλλὰ καὶ εἰ ἐπεκαλέσαντό σε, φησὶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἀμαρτίαν αὐτοῖς λογισθεῖη, μνήμης γενομένης ὧν ἡμαρτον. Σύντεμε δὲ τὰς ἡμέρας αὐτῶν, ἵνα, ζώντων καὶ ὀρώντων αὐτῶν, τὴν ἀξίαν, ἣν οὐδὲ ὄντως ὠνήσαντο, ἕτερος ἀφαρπάσῃ. Ἐπειτα δὲ καὶ αὐτοὺς ἄνελε, ὡς διαβῆναι τὴν συμφορὰν εἰς τοὺς ἐξ ἐκείνων· ὥστε ὀρφανωθῆναι μὲν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, χρεῖα δὲ ἐκδοθῆναι τὴν γυναῖκα· ὥστε τοὺς υἱοὺς βιαζομένους καὶ συρομένους ὑπὲρ πατρῶων παρανομημάτων δίκας ὑφέξειν. Ὁ Θεός, τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσης. Ὅσον αἱ Ἐκκλησίαι Χριστοῦ συνεστῶσιν αἱ ἀνατέλλουσαι πανταχοῦ, αἰνεῖ ὁ Θεός ἐν αὐταῖς τὸν Υἱόν. Λέγει οὖν ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Πατέρα· Εἰ καὶ προδιδούς με ὁ Ἰούδας, δόξει ἐμποδίζειν τὸν αἰνόν μου· οὕτως δὲ αἴνεσόν με, μαρτυρῶν μου τῇ θεότητι, ἣν μὴ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ Ἰούδας, προδέδωκέ με. Ὅτι στόμα ἀμαρτωλοῦ καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη. Ἀμαρτωλοῦ τοῦ διαβόλου· αὐτὸς γὰρ ἀμαρτωλὸς πρὸς ἀλήθειαν· δολίου τοῦ Ἰούδα· ἄμφω γὰρ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐλάλησαν. Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με ἐνδιέβαλλον με ... καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, κ.τ.λ. Τῶν λόγων οἱ μὲν

είσιν ἀγάπης, οἱ δὲ μίσους, οἱ δὲ οὐδ' ἐτέρως ἔχοντες. Ἐκολάκευε γὰρ ὡς διδάσκαλον, καὶ τῷ δόλω ὡς ἐδόκει ἠγωνίζετο εἰς προδοσίαν τοῦ διδασκάλου. Κατάστησον ἐπ' αὐτὸν ἀμαρτωλόν. Ἀμαρτωλὸς μὲν αὐτὸς ὁ τῆς ἀμαρτίας εὐρετῆς ὁ Σατανᾶς· τὸ δὲ, κατάστησον, ἀντὶ τοῦ, μέλλει καθίστασθαι. Ἐπ' αὐτὸν δὲ τίνα ἢ τὸν προδότην Ἰουδαν; Καὶ διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ Ζαχαρία δέ φησι· Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος Ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, ἐστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, καὶ διάβολος εἰστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. Οὐκ ἀντίκειται δὲ τῷ Ἰουδα. Ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν ἐξέλθοι καταδεδικά σμένος. Ἐν τῷ μέλλοντι, φησὶ, δικαστηρίῳ οὐδένα ἔξει λόγον ἀπολογίας. Καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γε νέσθω εἰς ἀμαρτίαν. Εἰσὶ τινες ὧν αὐτὴ ἡ προσευχὴ εἰς ἀμαρτίαν γίνεται, ὡς ἔθνων προσευχομένων εἰ δώλοισ, ἢ τῇ κτίσει· καὶ Ἰουδαίων οὐ διὰ Ἰησοῦ Χρι 27.457 στοῦ προσευχομένων τῷ Θεῷ· καὶ αἰρετικῶν εὐχομέ νων Θεῷ οὐκ ὄντι· καὶ προσευχομένων δὲ μετὰ ὀργῆς καὶ διὰ λογισμῶν, ἢ διψυχίας, ἢ προσευχὴ γίνεται εἰς ἀμαρτίαν. Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι. Εὐθέως γὰρ μετὰ τὴν προδοσίαν ἀγγχόνῃ ἑαυτὸν μεταχειρίσας ἀπηλλάγη, καὶ οὐκ ἐφάνη. Καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐ τοῦ λάβοι ἕτερος. Περὶ τοῦ Ματθίου φησὶν· αὐτὸς γὰρ ἐλογίσθη εἰς δικαιοσύνην εἰς τὸν κλῆρον τῶν ἀπο στόλων. Γενηθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὄρφανοί. Υἱοὶ οἱ λο γισμοὶ αὐτοῦ· ὄρφανοὶ γὰρ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Γυνὴ δὲ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· ἐχήρησε γὰρ καὶ αὐτὴ ἐκπεσοῦσα ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς παρα νομίας. Σαλευόμενοι μεταναστήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐ τοῦ καὶ ἐπαιτησάτωσαν. Οἱ γὰρ λογισμοὶ αὐτοῦ, οὓς ἔφαμεν εἶναι υἱοὺς, μετανάσται γενόμενοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν φιλαργυρίαν χεῖρα ἐξέτειναν εἰς τὸ ἀργύριον, ὡς ἐνδεεῖς καὶ προσαῖται. Ἀναμνησθεῖν ἡ ἀμαρτία τῶν πατέρων αὐτοῦ ἔναντι Κυρίου. Αὐτοῦ τοῦ λαοῦ· συναπτει γὰρ τῷ προδότῃ τὸν παράνομον λαόν. Ἀνομίαν δὲ τῶν πατέ ρων λέγει τὸ ἀποκτεῖναι τοὺς προφήτας, κατὰ τὸ εἰ ρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου· ὅτι πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκ χυνόμενον ἀπὸ τοῦ Ἄβελ ἕως Ζαχαρίου τοῦ προφήτου ἐκδικηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. Καὶ ἡ ἀμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ μὴ ἐξαλειφθεῖν. Μη τέρα τοῦ δυσσεβοῦς λαοῦ τὴν πονηρὰν ἐκείνην νοή σεις συναγωγὴν, τὴν πολλακίς παραπικράνασαν τὸν Θεόν. Γενηθήτω ἔναντίον Κυρίου διαπαντός· καὶ ἐξ ολοθρευθεῖν ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ὅσα, φησὶν, ἐτόλμησαν ἀεὶ θεώμενος ὁ Θεὸς οὐδεμιᾶς αὐ τοῦ ἀξιώσει φειδοῦς· ὡς περὶ πάντων δὲ τῶν ἡπι στηκότων. Καὶ οὐ μόνον λέγων Ἰουδαν, τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, ἔφη πληθυντικῶς. Λέγοις δ' ἂν καὶ ἄλλως πατέρας Ἰουδα τοὺς κατὰ προδοσίαν αὐτὸν γεν νήσαντας. Οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ διὰ τῶν ἀργυρίων αὐτὸν παρορμήσαντες. Καὶ πρῶτος ὁ ἐμβαλὼν τὴν καρδίαν αὐτοῦ Σατανᾶς, καὶ οἱ ἔχοντες σοφίαν τούτου τοῦ αἰῶ νος ἄρχοντες, περὶ ὧν ὁ Παῦλὸς φησὶν· Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐ Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Καὶ ἐξ ολοθρευθεῖν ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ. Τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ τοῦ Ἰουδα φησὶν· ἢ καὶ ἄλλως, τῶν ἀρχόντων ἐκείνων τῶν κατὰ Χριστοῦ συστάντων. Οὐδὲ γὰρ σπέρμα αὐτῶν ἔμεινεν εἰς μνημόσυνον αὐτῶν. Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος. Τὸ ἔλεος, φησὶν, οὐκ ἠθέλησε δέξασθαι ὃ δέδωκεν ὁ Πατὴρ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ πρὸς τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἀπολωλόσι προ βάτοις τοῦ Ἰσραήλ. Τὸ γὰρ, ποιῆσαι, ἀντὶ τοῦ, δέ ξασθαι, τέθεικεν. Καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πένητα καὶ πτωχόν. Αὐτόν φησι τὸν Κύριον, ὃς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἴν' ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχεῖα πλουτήσωμεν. Καὶ κατανευγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι. Ἄντὶ 27.460 τοῦ, λυπούμενον· ἐλυπεῖτο γὰρ ὀρῶν αὐτῶν τὴν ἀπ ὠλειαν. Τοῦτον οὖν τὸν δι' αὐτοὺς λυπούμενον ἐδίωκον θανατῶσαι. Καὶ ἠγάπησε κατάραν ... καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡσεὶ ἱμάτιον. Ἐπειδὴ, φησὶν, ἀφέντες τὸ εὐλογεῖν ἐμὲ, καθ' ἐκάστην ἡμέραν καταρῶνται· τοῦ το γὰρ μέχρι τῆς σήμερον Ἰουδαίων παῖδες ποιοῦσιν· τούτου χάριν πάντα αὐτοῖς τὰ

προλελεγμένα γενήσεται. Καὶ εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔνδοθεν περικύβηται τὰ κακὰ περικλύζοντα. Καὶ ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. Τοῦτο γὰρ ἔχει μόνιμον τὴν ὑγρότητα. Φορὰν δὲ φησι κακῶν, τοῦ μὲν ὕδατος τὸ σφοδρὸν δηλοῦντος, τοῦ δὲ ἐλαίου τὸ μόνιμον. Ὑφ' ὧν, φησὶ, καὶ ὡς ἐν ἐσθῆτι καλυπτέσθω, καὶ ὡς ζωστήρι σφιγγέσθω. Τοῦτο τὸ ἔργον τῶν ἐνδιαβαλλόντων καὶ τῶν λαλούντων πονηρὰ τῆς ψυχῆς μου. Τούτους τρυγῆσουσι τοὺς καρποὺς οἱ τὸ πρὸς ἐμὲ μῖσος ἀναδεξάμενοι, καὶ ὁ τοῦτοίς ὑπουργήσας προδότης. Ἐπειδὴ γὰρ ἀντίθεον αὐτὸν καὶ παράνομον ἐκάλουν, εἰκότως εἶπε· Τῶν ἐνδιαβαλλόντων με παρὰ Κυρίου. Καὶ σὺ, Κύριε, Κύριε, ποιήσον μετ' ἐμοῦ ἔνε κεν τοῦ ὀνόματός σου. Καὶ ταῦτα ἀνθρωπίνως εἶρη κεν ὁ Δεσπότης Χριστός. Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πλὴν ἀμαρτίας πεπλήρωκεν. Ἐτέχθη γὰρ κατὰ νόμον φύσεως. Τὸ μὲν γὰρ ἐκ γυναικός, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑπὲρ ταύτην δὲ, ἐκ Παρθένου. Ἐδέξατο σπάργανα καὶ περιτομὴν, καὶ τὴν ἐκ γάλακτος τροφήν· καὶ θυσίας ἐξήνεγκεν, ἐνήστευσε, καὶ ἐπέινησε, καὶ ἐδίψησε, καὶ ἐκοπίασεν· οὕτω καὶ προσευχόμενος ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις διηνεκῶς ἀναγέγραπται. Καὶ ἐνταῦθα ἀνθρωπίνως τὴν θείαν ἐπικαλεῖται βοήθειαν. Ῥῦσαί με, ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. Τοῦτο καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις εὐρὶ σκομὲν εἰρημένον. Μέλλων γὰρ προσίεναι τῷ πάθει εἶπε· Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται. Καὶ τί εἶπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. Ἀββᾶ, διὰ τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὴν ὥραν ταύτην. Ὡσεὶ σκιά ἐν τῷ ἐκκλῖναι αὐτὴν ἀντανηρέθη. Σκιᾶ κλιθεῖση παραπλησίως ἐδεξάμην τοῦ βίου τὸ τέλος· ἀλλὰ καὶ δίκην περιφερομένων ὑπ' ἀνέμων ἀκρίδων διετέλεσα οὐ πόλιν ἔχων, οὐ κώμην, οὐκ οἰκίαν, ἄλλοτε δὲ ἀλλαχοῦ καὶ εἰς ὄρη μεταβαίνων, ἔσθ' ὅτε καὶ τρέχων εἰς ἔρημον. Εἶδοσάν με καὶ ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. Τοῦτό φησι διὰ τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ ὄντι αὐτῷ κινεῖν τὰς κεφαλὰς, καὶ λέγειν· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν, σῶσον σεαυτὸν. Καὶ γνώτωσαν, ὅτι ἡ χεὶρ σου αὕτη. Χεῖρας ἐνταῦθα τὴν πράξιν φησιν, ἣν εἰργάσατο ἀναστήσας ἑαυτὸν ἐκ νεκρῶν. Καταράσσονται αὐτοὶ, καὶ σὺ εὐλογῆσεις, οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυρῆθησαν. Κατησχύνθησαν γὰρ ἅπαντες, οὐκ ὄντος αὐτοῖς ἱερέως, οὐδὲ οὔσης 27.461 θυσίας, οὔτε ἱερατείας, οὔτε λογίου, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. Ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. Οὐδὲ τοῦτο ἡμᾶς τὸ ῥῆμα λαβεῖν εἰς ἑτέραν ὑπόθεσιν ἀναγκάσει· Παύλου λέγοντος· Ἄλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν· καὶ Ἡσαΐου· Οὕτως λέγει Κύριος ὁ πλάσας με ἐν κοιλίᾳ δοῦλον ἑαυτῷ· καὶ αὐτὸς δὲ φησιν ἐν Εὐαγγελίοις, ὡς Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι. Ἐνδυσάσθωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντές με ἐντροπήν. Ποία γὰρ οὐκ ἔστιν Ἰουδαίοις αἰσχύνῃ; Τὰ μὲν ἅγια τὰ ἑαυτῶν ὀρώσιν ἐκ βάθρων ἠφανισμένα· τοῦ τότε τοῦ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθέντος καὶ σταυρωθέντος προσκυνοῦμενον μνημα· καὶ τὰς Ἐκκλησίας αὐτοῦ πανταχοῦ τοσοῦτον ἐπιδιδούσας εἰς τε πλῆθος καὶ δόξαν. Ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στόματί μου. Ἡ ἐξομολόγησις τὴν εὐχαριστίαν σημαίνει, ἣν ποιεῖται διὰ τῶν ἐθνῶν ὁ Υἱός. Καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. Διὰ γὰρ τῆς Ἐκκλησίας αἰνεῖ τὸν Πατέρα. ΨΑΛΜΟΣ ΡΘ' Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Κυρίου διὰ τῶν παρόντων κατασημαίνει, καὶ τὸν εὐαγγελικὸν αὐτοῦ λόγον, τὸν πάντων κατακυριεύσαντα τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς αὐτοῦ ἄνοδον, ἣς κατάρχεται ὁ ψαλμὸς λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Ἔως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Καὶ τίνες ἂν εἶεν οἱ ἐχθροὶ ὁ Ἀπόστολος δηλοῖ βῶν· Ὅταν καταργήσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τοὺς κοσμοκράτορας, ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών. Τὸν εὐαγγελικὸν φησὶ λόγον τὸν ἀπεσταλμένον, ὃς καὶ πάντων τῶν ἐχθρῶν ἐκυρίευσεν. Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου.

Ἦ τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως διὰ τούτων σημαίνει, ἐν ᾧ δυνάμει θεία πάντα κρινεῖ ἔλθων μετὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων αὐτοῦ· ἢ τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἥτις καὶ ἡμέρα δυνάμειως προσαγορεύεται. Μετὰ σοῦ γὰρ ἔσται ἡ ἀρχή. Κατεξουσιάζει γὰρ τῶν ὄλων, εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος. Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἀγίων σου. Τὸ δὲ, Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἀγίων σου, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὰς χορείας ἐκείνας τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἡμῖν κατασημαίνει, τὰς παρὰ τὴν νύκτα ἐκείνην καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς βοώσας· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Ὅρα πῶς οἰκειοῦται τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Μονογενοῦς ὁ Πατήρ. Φησὶ γὰρ ὁ Πατήρ πρὸς τὸν Υἱόν· Πρὸ γὰρ τοῦ ὄρω μένου κόσμου τούτου καὶ διαυγοῦς φωτὸς γεννήσεως, ἐγὼ γεγέννηκά σε. Οὐχ ὅτι γαστέρα ἔχει ὁ Θεός· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ γνήσια, καὶ οὐ νόθα, ἐκ γαστρὸς πρωτο τοκίων πεφύκασιν. Ὡμοσε Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. Ὁ 27.464 ὄρκος τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐστὶ, πληροφορῶν τοὺς ἀκούοντας, καὶ πίστιν ἐκάστω παρέχων, ὅτι ὁ ἐπήγγελται καὶ λαλεῖ, πάντως γενήσεται. Οὐ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁμνύει Θεός· ἀλλ' ἡμῖν ὁ λόγος αὐτοῦ ἀντὶ ὄρκου πρὸς ἀλήθειαν γίνεται, ὡς τοῦ ἀμεταμε λήτου παντὸς ἔσομένου, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ὄρκου τυγχάνοντος. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ὅτι οὐ δι' ἐλαίου εἰς ἱερωσύνην ἐχρίσθη ὁ Μελχισεδέκ, ὡς Ἀαρῶν· καὶ ὅτι οὐ τὰς δι' αἱμάτων προσήγαγε θυσίας· καὶ ὅτι τῶν ἐθνῶν ἦν ἀρχιερεὺς, καὶ ὅτι δι' ἄρτου καὶ οἴνου ἠὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ. Κύριος ἐκ δεξιῶν σου συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. Ἡμέραν ὀργῆς τὸν τῆς κρίσεως καιρὸν φησιν, ἐν ἧ τούς πάλαι βασιλεύσαντας ἐξ ἀπάτης τῶν δαιμόνων ἀνθρώπους συνθραύσει, εἰς τὴν ἄβυσσον καθείρξας αὐτούς. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα. Τὰ ἔθνη, φησὶ, τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων ἐν τῷ τῆς κρίσεως καιρῷ κολάζων, πτωμάτων ἀποδείξει πλήρη, τουτέστι τῆς εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς τιμωρίας. Συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ παρ' αὐτοῦ διὰ Ἡσαΐου· Καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς τὴν γῆν. Ἐκ χειμάρρου ἐν ὄδῳ πίεται. Χειμάρρον ἢ Γρα φη τὸν πειρασμόν φησιν. Ὅδον δὲ τὴν κατὰ γῆν αὐ τοῦ πορείαν σημαίνει, ἐν ἧ τὸ πάθος ὑπέμεινεν ὁ καὶ διὰ τοῦ χειμάρρου κατέρχεται. Διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν. Διὰ τοῦτο, ποῖον ἢ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν σαρκί; Ὅμοιον δὲ τὸ εἰρημένον, τὸ, Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΓ΄. Ἀλληλουΐα. Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλη καρδίᾳ μου. Ἐκ προσώπου τῶν ἀποστόλων ὁ παρὼν εἰσφέρεται ψαλμὸς, διηγουμένων ὅσα τοῦ Σωτῆρος καὶ οἷα γέγονε τῆς οἰκονομίας τὰ ἔργα. Διδάσκουσι δὲ ταῦτα καὶ τὸν νέον λαὸν, ἅμα εὐχαριστοῦντες ἐπὶ τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ· διὸ καὶ Ἀλληλουΐα ἐπιγέγραπται. Ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Βουλὴν εὐθέων εἶπε τὸν τῆς νέας συναγωγῆς λαὸν πρὸς τὴν τῆς παλαιᾶς διαστολήν. Ἐκείνη γὰρ οὐκ ἦν εὐθεῖα, ἄτε αἰεὶ πλανωμένη τῇ καρδίᾳ. Μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου, ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐν τῇ τῶν εὐθέων συναγωγῇ πάντα τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ εἰσιν ἐξεζητημένα. Οὐ γὰρ ἐστὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δεδομένων ἐντολῶν ὁ μὴ ἐκζητεῖ καὶ κατορθοῖ ἢ τῶν εὐθέων συναγωγῇ, τοῦ αὐτοῦ θέλημα διαπαντὸς σπουδάζουσα ἐπιτελεῖν. Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἔργα φησὶν ἅπερ ἐν τῇ οἰκονομίᾳ διεπράξα το. Ὑμνεῖσθω ἄτε μεγαλοπρεπῆ ὑπάρχοντα. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Δικαιοσύνην τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶν· ὅτι δὴ ἐπ' ἴσης πᾶ σιν ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν προῦθηκεν. Ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος. Πάλαι μὲν ἐπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ τῆς οἴκου 27.465 νομίας καιρῷ ποιήσιν θαυμάσια· τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ἐκ πληροῦν ἠθέλησε· ποῖα δὲ ἦν ἃ ἐπηγγείλατο, ἢ, Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν σημείων; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπάντων

ἡ κλῆσις, ἦν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐπετέλεσε. Τροφήν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Τὸν νοη τὸν ἄρτον φησὶ, τὸν ἐξ οὐρανῶν καταβάντα. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ. Διαθήκης τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ· ὅτι Εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ἴσχυν ἔργων αὐτοῦ. Ὁ ἀποστολικὸς, φησὶ, χορὸς τῷ κληθέντι πρὸς πίστιν λαῶ τὴν ἰσχὺν τῶν ἔργων ἀνήγγειλε τοῦ Χριστοῦ· ἀντὶ τοῦ· Αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ αἰεὶ ἐργάζεται ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ. Ἀλληλουῖα. Τῆς ἐπιστροφῆς Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΑ΄. Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Ἐν τούτῳ διδάσκεται ὁ ἀποστολικὸς χορὸς, ὡς ἡ τῶν ἐν τολῶν ἐκπλήρωσις, μακαρίους τοὺς ἐργαζομένους ἀπο φαίνουσα, ἀγαθὰς προσδοκίας εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα παρέχεται. Δυνατὸν ἐν τῇ γῆ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Σπέρμα τὰς ἀγαθὰς πράξεις φησὶν, αἱ καὶ δύνανται ἐξουσι πνευματικὴν εἰς ἐκείνην τὴν πραέων γῆν, εἰς τὸ ἀπολαβεῖν αὐτοὺς ὧν εἰργάσαντο τὰς ἀμοιβὰς. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Καὶ ἡ δόξα καὶ ὁ πλοῦτος μὴ τῶν παρερχομένων λογίζεσθω· οὐδὲν γὰρ ὅμοιον παρὰ τοῖς ἀγίοις εὐρίσκεται. Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσι. Διὰ τῆς γνώσεως καὶ τῆς διδασκαλίας. Τίς δὲ, ἢ ὁ ἀποστολικὸς χορὸς ὁ τὴν ἀγνωσίαν ἐξελάσας τῶν ἐθνῶν διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος; Οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει. Οὐ δεῖ γὰρ ἀπλῶς καὶ ἀκρίτως πᾶσι προθεῖναι τῆς μυσταγωγίας τὸν λόγον. Καὶ τοῦτο ἦν ὃ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Κύριος· Μὴ βάλετε τὰ ἅγια τοῖς κυσί. Ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Οὐδὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἀγίους τῶν κολαζομένων ὁ φόβος. Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι. Πένητας κὰν ταῦθα τοὺς ἐνδεεῖς νοήσεις τοῦ θείου λόγου, τὰ ἔθνη δηλονότι· οἱ γεωργῶν δίκην τὸν νοητὸν κατέσπειραν λόγον. Οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ ἱστορικῶς αὐτὸ δέξασθαι. Ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ ἐξῆς. Τοῦ διανεύμαντος δηλονότι τὸν εὐαγγελικὸν λόγον. Ἀμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται. Ἀμαρτωλὸν τὸν διάβολόν φησιν, ὃς καὶ σωζομένων τῶν ἐθνῶν ἀγανακτήσει, ἅτε τὴν πάντων διψήσας ἀπ ὠλειαν.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΒ΄. Ἀλληλουῖα. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ διδάσκεται ὁ νέος λαὸς ἀδιάλειπτον ὕμνον προσφέρειν τῷ λυτρωσαμένῳ· ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπάντων κατασημαίνει τὴν κλῆσιν. Αἰνεῖτε, παῖδες, τὸν Κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Διδάσκεται ὁ νέος λαὸς, ὡς, εἰ καὶ ἂν 27.468 ἐλήφθη ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' οὖν καὶ οὕτως πλήρης ἐστὶ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἀπο λαύει τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ. Ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν. Τὸν τῶν ἐθνῶν δηλονότι λαόν. Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ. Στεῖρα μὲν ἡ τῶν ἐθνῶν πληθὺς, ἣτις καὶ οἶκος γέγονε πνευματικὸς, ἅτε τὸν Κύριον ἔνοικον ἔχουσα. Γέγονε δὲ καὶ πολὺ τῶν τέκνων μήτηρ μετ' εὐφροσύνης. Ἐσώθη γὰρ αὐ τῆς τὰ τέκνα διὰ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστόν. ἔχει δὲ τινὰ καὶ ἀντιδιαστολήν πρὸς τὴν συναγωγήν, ὅτι ἐκείνη οὐκ εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς τέκνοις, ἅτε ἀπωλεία παραδεδωμένοις.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΓ΄. Ἀλληλουῖα. Ὑπόθεσις. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ κλῆσις τῶν ἐθνῶν κατασημαίνεται. Διδασκαλία τε πρὸς τοῦτο αὐτοῖς τοῖς σωζομένοις ἐπὶ τῷ καὶ τὴν Παλαιᾶν εἰδέναι Διαθήκην, οὕσαν Θεοῦ, καὶ τὴν προτέραν σωτηρίαν τοῦ ἐκ περιτομῆς λαοῦ, διὰ τοῦ Κυρίου γεγενημένην. Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ... Ἐγενήθη Ἰουδαία ἀγίασμα αὐτοῦ. Ὅτε, φησὶν, ἀπηλλάγη τῆς τῶν Αἰγυπτίων δουλείας· τότε ἡ Ἰουδαία ἀγίασμα αὐτοῦ γέγονεν. Οὐκ αὐτοῦ δὲ Ἰσραὴλ ἦρξε μόνου, ἀλλὰ νῦν, φησὶν, εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἡ χάρις δίδεται. Τὰ ὄρη ἐσκήρτησαν ὡσεὶ κριοί. Τοῦ Θεοῦ τὰς ἐπιφανείας ἐν αὐτοῖς ποιουμένου, οἰονεὶ ἐσκήρτων ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰσραὴλ σωτηρίᾳ. Τί σοὶ ἐστὶ, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες, καὶ σὺ, Ἰορ δάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Ἐπειδὴ ἄλογα ἦν ἐκεῖνα καὶ ἄψυχα, αὐτὸς ποιεῖται ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀπόκρισιν. Ἀπὸ

προσώπου Κυρίου έσαλεύθη ή γή. Τοῦτο ἕκαστον, φησὶ, διὰ τὸν ἐπιφανέντα γεγένηται Κύριον. Ταύτην αἰτίαν τῆς γῆς ὁ κλόνος καὶ ή τῆς θαλάσσης διαίρεσις. Αὐτὸς γάρ καὶ τὴν ἄγονον πέτραν τὴν πά σης ἰκμάδος ἔστερημένην, καὶ μηδὲ τομῆς διὰ τὸ στερέμνιον ἀνεχομένην, τῇ προσχύσει τῶν ὑδάτων ἐπέκλυσε, πηγὰς ἐκεῖθεν ὑδάτων ἀφθόνους ἀναδοθῆ ναι κελεύσας. Οὐδὲν οὖν, φησὶ, θαυμαστὸν γεγένηται· προσέταξε γάρ ὁ ποιητῆς, καὶ διηρέθη τὸ πέλα γος, καὶ ή ἀκρότομος ἔβλυσε πέτρα, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔχορήγησε μάννα, οἱ ἄνεμοι τὴν ὀρτυγομήτραν συνήθροισαν· καὶ τᾶλλα πάντα αὐτοῦ γεγένηται νεύσαντος. Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ή τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. Ἔοικεν αἰνίττεσθαι τοῦ ἐκ περιτο μῆς λαοῦ τὴν ἀπόπτωσιν· εὐχὴν τε τούτοις παραδιδόναι πρὸς ἔξομολόγησιν, ὡς μηκέτι τὴν ἐπισκοποῦσαν θείαν ἔχουσι δύναμιν. Διδάσκει δὴ λέγειν ὡς ἡμεῖς μὲν ἀνάξιοι τῆς χάριτος ἥς ἅπαν ἔθνος ἠξίωται. Πλὴν διὰ τὸ σὸν ὄνομα ποιήσον τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπικληθὲν ἐφ' ἡμᾶς. Ἄλλ' οὐ δικαιοσύνης διδοὺς ἀμοιβὰς, Θεὸς ὢν ἀληθινὸς, ἀλλ' οὐχ οἷα τὰ εἶδωλα· διόπερ ἐπήγαγεν· 27.469 Τὰ εἶδωλα τῶν, ἔθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Τινῶν τῶν ἀντιγράφων ἀρ χὴν ἔχει ταῦτα ἑτέρου ψαλμοῦ, ὡς εἶναι τοῦτον ἕκα τοστὸν τεσσαρεσκαιδέκατον. Ἡμεῖς δὲ, τῷ Ἑβραϊκῷ παρεπόμενοι μέρει, εἶναι ταῦτα τιθέμεθα τοῦ ἑκατο στοῦ τρισκαιδεκάτου. Παιδεύονται γάρ οἱ παῖδες οἷς ἔλεγεν· Αἰνεῖτε, παῖδες, Κύριον· τουτέστιν ὁ νέος λαός. Ποῖον Κύριον προσῆκόν ἐστιν αἰνεῖν; Αὐτὸν δὴ τὸν ἐπὶ τῶν ἐξ Αἰγύπτου τοσαῦτα τερατουργήσαντα, μετὰ τοῦ μαθεῖν ὁποῖοί τινες ἦσαν οἱ πάλαι τούτων θεοί. Τὰ γὰρ εἶδωλα οὐ μόνον οὐδὲν εἶχον ὅμοιον τῷ παραδοξοποιοῦντι Θεῷ, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τῶν ἐμψύχων ἐσχάτοις, οἷς αἰσθήσεως μετέχει. Κάκεῖνα μὲν ἔργα Θεοῦ, ταῦτα δὲ τέχνης ἀνθρώπων. Διδάσκονται δὲ λέγειν· Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιτο. Οὐκ ἀνθρώποις ἐπ ἀρώμενοι. Μανθάνομεν δὲ οἶον τὸ τῆς εἰδωλολατρείας τέλος ἀπόκειται. Οἱ γὰρ ἀναισθήτως ἐπανέχοντες οὐ δὲν αὐτῶν κατὰ γνώμην διοίσουσιν. Τοσαύτην βλάβην αὐτοῖς τῆς ἐμφωλευούσης δαιμονικῆς ἐνεργείας ποιού σης. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιτο οἱ ποιοῦντες αὐτά. Ἔσονται οὕτως ἀπολλύμενοι, ὡς τὰ χρήματα καὶ οἱ θησαυρίζοντες αὐτά. Οἶκος Ἰσραὴλ ἠλπισεν ἐπὶ Κύριον. Ταῦτα τὰ ἔθνη φασίν, ὅτι, ὡσπερ πάλαι πιστεύσαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔσωσεν, οὕτω καὶ νῦν τὰ ἔθνη σώσει. Οἱ γὰρ φοβούμενοι τὸν Κύριον, τὰ ἔθνη εἶεν ἄν. Ὑπεξαι ρουμένου γὰρ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, τουτέστι παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ τοῦ οἴκου Ἀαρῶν καὶ τοῦ οἴκου Λευί· τίνας ἑτέρους εἶναι συμβαίνει τοὺς φοβουμένους τὸν Κύριον, ἢ τὸν ἐξ ἔθνῶν λαόν; Προσθεῖη Κύριος ἐφ' ἡμᾶς, ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἡμῶν. Αὐτὸς γάρ ἐστιν οὗ τοὺς νόμους φυλάττομεν. Ἴνα γὰρ μὴ νομίση τις ἄλλου τινὸς εἶναι τὴν διὰ Μωϋσεῶς νομοθεσίαν, πρὸ τῆς τούτων δόσεως τὰ περὶ τῆς κοσμοποιίας παρέδωκε· δι' ἧς ἕνα Θεὸν εἶναι διδάσκει, τὰ δὲ λοιπὰ γενητά. Οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε, Κύριε. Νεκροὺς καλεῖ τοὺς τῶν δαιμόνων θεραπευτὰς, τοὺς μὴ ἔχον τας ἐν αὐτοῖς τὴν ζωὴν, τουτέστι τὴν γνῶσιν τοῦ μόνου Θεοῦ. Ἀλληλοῦῖα.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΔ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ ἀγῶνα τῶν τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν μετ ερχομένων σημαίνει, καὶ τὴν κατὰ Θεὸν αὐτῶν νί κην, καὶ τὸν ἐσόμενον ὑπὲρ τῶν πόνων στέφανον. Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Καὶ τίνα ἠγάπησε; Κύριον τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης διανοίας, καὶ ἐξ ὅλης ἰσχύος· καὶ τῆς ἀγάπης μισθὸν ἐδέξατο τὴν ὑπακοήν. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. Καὶ ποίαις ἡμέραις, ἢ ταῖς τοῦ ἀγῶνος, ὅτε ἐκινδύνευσεν αὐτοῦ ἢ ψυχῇ; Περιέσχον με ὠδίνες θανάτου. Τὴν ὑπερβολὴν κατασημαίνει τῶν θλίψεων, τῶν γενομένων αὐτῷ διὰ 27.472 τὴν εὐσέβειαν, ἣν καὶ ὠδίνας θανάτου καὶ κινδύνους ἄδου, καὶ θλίψιν καὶ ὀδύνην ἀποκαλεῖ. Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν

Θεὸν ὑψηλότερος τούτων γέγονε, φησί. Διὸ καὶ ἐν προοιμίῳις ἔλεγεν· Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται Κύριος τῆς φωνῆς δεήσεώς μου. Ὡ Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου. Ἐνικῶς ἄνωτέρω, ὅτι καὶ ἐπεκαλεσάμην ἐν ταῖς ἡμέραις μου. Τίς ἢ ἐπίκλησις διδάσκει. Καὶ ποία αὕτη, ἢ τὸ, Ὡ Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου; Εἶπε δὲ ταῦτα εἰδῶς, ὡς ἐλεήμων ἐπακούσεται. Καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ. Ἐλεός ἐστι πάθος ἐπὶ τοὺς παρ' ἀξίαν τεταπεινωμένους παρὰ τῶν συμπαθῶς τεθειμένων γινόμενον. Ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμεῖς ἐξ ἐνδόξων γεγόναμεν ἄδοξοι, τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ διαγωγῆς ἐκπεσόντες, οἷοι ἀνθ' οἴων γεγόναμεν ὀρῶν ἡμᾶς ὁ Θεός, ἐλεεῖ. Ἐλέου γὰρ ἀνεκαλεῖτο φωνὴ τὸν Ἀδάμ· Ποῦ εἶ; δῆλον τὸ, Πόθεν ποῖ πέπτωκας; Φυλάσσων τὰ νήπια ὁ Κύριος. Νήπιά φησι τοὺς διὰ Πνεύματος ἁγίου ἐν Χριστῷ ἀναγεννηθέντας, τοὺς κατὰ τὴν Ἰησοῦ ἐντολὴν νηπίους ὄντας, τῷ ἐπιστρέφθαι καὶ γεγονέναι ὡς τὰ παιδιά. Αὐτοὺς ὁ Κύριος φυλάσσει, οὐκ ἐὼν προσβαλεῖν αὐτοῖς τοὺς πολεμίους, τῷ μήπω καιρὸν ἔχειν ἀγῶνος. Νήπια γὰρ φησι τοὺς διὰ Πνεύματος ἁγίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀναγεννηθέντας. Καὶ κατὰ τὸν ἀπλοῦν γὰρ λόγον, αὐτὸς ἐν μήτρᾳ φυλάττει τὰ βρέφη· ἐν ᾧ τῷ μόρῳ σμικρῷ καὶ τοσαύτης ὑγρότητος πλήρης καὶ μήτε κινεῖσθαι μήτ' ἀναπνεῖν συγχωροῦντα κωλύων ἀποπνιγῆναι, καὶ κίνησιν διδοὺς καὶ τροφήν, καὶ περιψυχόμενα κωλύων ἀποθανεῖν, ἐπειδὴν ἐκ τῆς ἐν μήτρᾳ θερμότητος εἰς ἀήθη τόπον προέλθοι. Ἡ καὶ οὕτως· Ἐπειδὴ ἐταπεινώθη ὡς νήπιον, καὶ ὡς παιδίον ἐδεξάμην τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὁ φυλάσσων τὰ νήπια Κύριος ἔσωσέ με. Καὶ ἄλλως· Τοὺς κατὰ τὴν ἐντολὴν Ἰησοῦ νηπιάζοντας, τὸ στραφέντας καὶ ὡς παιδιά γεγονέναι, αὐτὸς ὁ Κύριος φυλάσσει, τὸ μήπω καιρὸν ἔχειν ἀγῶνος, ἀπειράστους τηρῶν. Ἄλλ' ἐμὲ, ὡς ὑπεραναβεβηκότα τοὺς παῖδας, διὰ μεγάλων ταπεινώσας ἀγῶνων, ἀκαταγώνιστον ὅμως ἐτήρησεν. Ἐπίστρεψον, ἢ ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. Ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τὰς ἄνω λέγει μονὰς, ἃς ἀπολήψεται τῶν ἀγῶνων εἰς ἀντιμισθίαν. Ἀνάπαυσις δ' αὖ πάλιν τῆς ψυχῆς ἢ τῶν ἁμαρτημάτων ἀποχή. Ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανάτου. Θα νάτου τῆς ἁμαρτίας φησίν· ὄν καὶ δεδοικῶς μήπως ἄρα εἰς αὐτὸν κατηνέχθη, οὐ διέλειπε δακρύων, τὴν ἐξ αὐτοῦ φυγὴν αἰτῶν, οὐ δὴ χάριν καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, τουτέστι τὰ διαβήματα τῆς ψυχῆς, ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ἔστησαν στάσει, παντὸς ὀλίσθου κρείττους γενόμενοι. Χώραν δὲ ζώντων τὴν ἐπουράνιον φησι Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ ὁ κατὰ Θεὸν ἀγωνισάμενοι ὡς ἄρι στοι νικηφόροι ἀκούσονται τὸ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ. 27.473

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΕ'. Ἀλληλούϊα. Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα. Εἰρηκῶς· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, ὡς εὐαρεστήσας τῷ Κυρίῳ, ἐν ταῖς ἄνω παραγενόμενος μοναῖς, φησίν· ὡς οὐκ ἂν τοῦτον προσέφερε τὸν λόγον, εἰ μὴ θαρρήσας ἦν ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαις· αἱ δὲ ἦσαν ἐλέους γέμουσαι· Μα κάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι αὐτοὶ χαρήσονται. Εἰ δὲ πλήρεις ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύων, δηλονότι τὴν ἀγαλλίασιν ἐν ἐκείναις ἀπολήψονται ταῖς μοναῖς. Τὴν δὲ λέξιν ταύτην προσφέρει Κορινθίοις ὁ Παῦλος, Ἔχοντες, εἰπὼν, τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα. Καρδία γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην· στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. Πνεῦμα πίστεως λέγων, ἦτοι τὴν ἔξιν τὴν ἀπ' αὐτῆς ἐγγινομένην, ἢ τὸ ἐπιχορηγούμενον ἐκ Θεοῦ τῷ πίστιν ἔχοντι πνεῦμα. Συνάδει δὲ τῷ· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, τοιοῦτον καὶ τό· Ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε. Πρῶτον πιστεύει τις, εἶτα συνιῖ, καὶ μετὰ ταῦτα λαλεῖ. Ὅτε δὲ, φησί, πιστεύσας ἐλάλησα μεγάλα, τότε μηδὲν ἑμαυτὸν ἰδὼν ἐταπεινώθη σφόδρα. Τοιοῦτον τὸ τοῦ Ἰωάννου περὶ τοῦ Ἰησοῦ· Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. Ἠλαττοῦτο γὰρ, οὐκ ἀποβαλὼν τι οὐπὲρ εἶχε μεγέθους· ἀντιπαραθέσει δὲ τῆς καθ' ὑπεροχὴν Χριστοῦ διδασκαλίας καὶ πολιτείας. Οὕτω νῦν τὸ, ἔτα

πεινώθην, οὐ κατὰ ὕψους ἀφαίρεσιν εἶπεν, ἀλλ' ἐκ τῆς μείζονος ἢ καθ' ἑαυτὸν θεωρίας. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου· Πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης, γενόμενος, φησὶν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐξηυτέλισα. Ἡ γὰρ ἐκστασις τὴν ἀλλοίωσιν σημαίνει. Εἰρηκῶς, φησὶν, ὡς εὐαρεστή σω Κυρίῳ, εἶτα εἰδῶς, ὡς πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης· λογισμοὶ γὰρ ἀνθρώπων δόλιοι· τούτου χάριν ἔτα πείνουν ἑαυτὸν καὶ ἐσκληραγώγουν ταῖς κακοπαθείαις, μήπως τῆς τοιαύτης ἐκπέσω στάσεως. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ. Ἄλλη, φησὶν, οὐκ ἔσται ἡμῖν ἀμοιβὴ ὧν εἰ λήψαμεν παρὰ Θεοῦ, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπομεῖναι θάνατον, καὶ ταύτη μιμεῖσθαι τὸν ἑαυτῶν Δεσπότην. Οὗτος δὲ δὴ ὁ θάνατος καὶ τῶν σφόδρα τιμίων ἔσται παρὰ Θεῶ. ὦ Κύριε, ἐγὼ δούλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. Θαρρῶν δούλον ἑαυτὸν εἶναι φησὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον· παιδίσκης δὲ υἱόν, τῆς προτέρας εἰς αγωγῆς τῆς διὰ νόμου φησὶν. Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου. Καὶ τίνες οἱ δεσμοὶ ἢ οἱ τῆς ἀμαρτίας, κατὰ τὸ εἰρημένον· Σειραῖς γὰρ ἑαυτοῦ ἀμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται; Σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως. Ὡς ἐν προκοπῇ γενόμενος τὰς μὲν δι' αἱμάτων παραιτεῖται, τὰς δὲ αἰνέσεως ἐπιτελεῖν ἐπαγγέλλεται. Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω. Εὐχὰς τὰς ἐπαγγελίας φησὶ. Τί δὲ ἐπηγγείλατο, ἢ, τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου λαβῶν, ἐπικαλεῖσθαι αὐτοῦ τὸ ὄνομα; Ὁ 27.476 καὶ ποιήσω, φησὶν, ἐπειδὴ ἐν ταῖς θείαις ἀυλαῖς γε νοίμην· τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, ἢ τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ. Ἀλληλουῖα.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΣ'. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, πάντα τὰ ἔθνη ... ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. Οὐκ ἂν, φησὶ, τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἐτύγχανε τὰ ἔθνη, εἰ μὴ ἐπικρατέστερον τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν τὸ ἔλεος ἐγένετο τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ ἀλήθεια Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα· ἦν γὰρ διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν ὑπέσχετο δέδωκε σωτηρίαν. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, τῶν πρὸς Ῥωμαίους γραμμάτων ἀρξάμενος· Παῦλος δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφ' ωρισμένου εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἀγίαις· καὶ πάλιν δέ· Λέγω Χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον γενέσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων· τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ τοίνυν πεπλήρωκε τὰς ὑποσχέσεις ὁ τῶν ὄλων Θεός, καὶ ἦν ὑπέσχετο δέδωκε σωτηρίαν, καὶ ἀνέωξεν ἅπασιν τὰς τοῦ ἐλέους πηγὰς, καὶ ὑμεῖς οἱ ἐξ Ἰουδαίων προσεληλυθότες, καὶ ὑμεῖς οἱ ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότες, σύμφωνον ὑμνωδίαν κέρασαντες, τὸν εὐεργέτην ἀμείψασθε. Ἀλληλουῖα.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΙΖ'. Ὑπόθεσις. Διδάσκειται ὁ νέος λαὸς ὁ συνεστηκὸς ἐκ τε Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνῶν, ὡς ἓνα μόνον δεῖ ἐπικαλεῖσθαι βοήθην, αὐτὸν τὸν ἐνανθρωπήσαντα τοῦ Θεοῦ Λόγον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐν καιρῷ διωγμοῦ τὴν ἐπικουρίαν ζητεῖν πᾶσαν, τὴν ἐξ οὐρανοῦ παραπεμπομένην βοήθειαν· αὐτῷ τε ἀναφέρειν τῆς νίκης τὰ χαριστήρια· αἰτεῖν τε τὰς διὰ τῶν ἀρετῶν ὁδοὺς, καὶ πρὸς τοὺς ἅπασιν ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ τῷ ὀνόματι ζομένῳ λίθῳ· ἀπηγορευμένῳ μὲν παρὰ τῶν οἰκοδόμων, γενομένῳ δὲ εἰς κεφαλὴν γωνίας. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ. Πρώτους αὐτοὺς τῆς ἐξομολογήσεως ἄρχεσθαι παρακελεύεται, ἅτε πρώτους κεκλημένους διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Δύο διδάσκει ὁ παρὼν στίχος, ὡς καὶ θλίψεως ἔχειν δεῖ τοὺς προσερχομένους τῇ πίστει, κατὰ τὸ, Προσέρχῃ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἐτοίμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν. Καὶ θλιβόμενον μὴ ἕτερον ἐπικαλεῖσθαι βοήθην ἢ αὐτὸν τὸν Κύριον, ὃς καὶ τὴν θλίψιν ἡμῶν εἰς εὐρυχωρίαν ἄγει πολλήν. Τῶν μικρῶν γὰρ πόνων

μεγάλας ἀποληψόμεθα τὰς ἀμοιβάς. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με ... Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ὁ μὲν γὰρ τοῦ Θεοῦ λαὸς μόνον ἐκάλει τὸν Θεὸν, καὶ τὸ ὄνομα λέγων αὐτοῦ ἠμύνετο τοὺς φαινομένους καὶ ἀφανεῖς πολεμίους· οἱ δὲ τοῦ 27.477 τοῖς ἐπιβουλεύοντες ἄνθρωποι μόναις θαρρόουσιν ἄρ χαῖς τε καὶ δυναστείας ἀνθρώπων. Τὸ δὲ, πάντα τὰ ἔθνη, ὑπερβολικόν· τὴν γὰρ Ἰουδαίαν πᾶσαν ἐκύκλουν πάντα τὰ ἔθνη. Ἡ παρέοικε τῷ· εἰς τὰς πρῶϊας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἀμαρτωλοὺς τῆς γῆς· δηλαδὴ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς ὑπὸ δαιμόνων ἐπαγομένους, καὶ λόγους ἐπαφεῖεν σοφιστικούς. Ταῦτα γὰρ ἀνατρέψει τὰ ἔθνη. Ἔσθ' ὅτε καὶ ἀναιρεῖται τούτους ἐπικλήσει Θεοῦ, τὰς παθητικὰς ἐκκόπτων ὁρμάς, καὶ λόγους ἀνατρέπων σοφιστικούς. Οἱ δὲ κηφῆνες, ταῖς μελίτταις παρεοικότες, ὡς καὶ λαν θάνειν τοὺς ἀγνοοῦντας, οὐ κέντρον ἔχουσιν, οὐκ ἐρ γάζονται μέλι· σῶμα δὲ μεῖζον ἔχοντες, τῶν μελιττῶν τὸ ἔργον ἐσθίουσιν· οὐς καὶ διαφθεῖρουσι μετ' ἀλλήλων αἱ μελίτται συνιστάμεναι. Ἔστιν οὖν ἡ Ἐκκλησία μέλισσα· μελιττουργὸς δὲ ἡ τὴν τοῦ Θεοῦ προτιμῶσα σοφίαν· ἥς τοὺς πόνους βασιλεῖς καὶ ἰδιῶται πρὸς ὑγιάν προσφέρονται, καίπερ ἀσθενοῦς οὐ σῆς· κατὰ τὸ, Μὴ ἐν πειθοῖ σοφίας ἀνθρωπίνης ἔχειν τὸ κήρυγμα. Ὅμως ἔχει τὸ κέντρον ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως Θεοῦ, τὸν τῆς πίστεως ἔχουσα λόγον· ὡς καὶ ἀναιρεῖν τὰς αἰρέσεις, καθάπερ κηφῆνας, ἐλέγχω ταύτας διχοτομοῦσα τῆς ἀληθείας. Μία μὲν ἡ τιμήσασα τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ μέλισσα· πολλὰ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἀπέστησαν· οὐ μέλισσαι, ἀλλ' ὡς μέλισσαι κηφῆνες ὑπάρχουσαι· βουλόμενοι τῆς μιᾶς ἀναλῶσαι τὸ μέλι, καὶ ὡσεὶ πῦρ ἐν ἀκάνθαις ἐκκαίονται· τὸ γὰρ αἰσχρὸν ἐπιθυμιῶν οἱ ἀπὸ τῶν αἰρέσεων ἐκκαίουσι πῦρ· καθὼς φησὶν ὁ Παῦλος· Τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἱ σχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν. Ἀκάνθας δὲ τὰς ἡδονὰς ἠρμήνευσε τὸ εὐαγγέλιον· ὧν τοὺς λόγους ὁ τὸν Θεὸν καλῶν ἀνατρέπει. Τὰ γὰρ ὄπλα αὐτοῦ οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ καθαιροῦντα πᾶν ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. Ὡς ἤδη ἀνηρημένων τῶν νοητῶν ἐχθρῶν τῶν κατὰ καιροὺς διωξάντων τὸν τοῦ Θεοῦ λαὸν, εἰ κότες λοιπὸν τῆς ἀγαλλιάσεως αἱ φωναὶ ἀκούονται, καὶ οὐχ ἐτέρωθί που ἢ ἐν ταῖς τῶν δικαίων σκηναῖς. Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν. Αὕτη ἡ τῆς ἀγαλλιάσεως φωνὴ ἢ γενομένη παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ὁμολογεῖν, ὅτι αὕτη ἡ μόνη ἢ τοῦ Κυρίου δύναμις τοὺς ἀγωνιζομένους διέσωσε καὶ ὑψηλοτέρους ἀπέδειξεν. Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης. Πύλας δικαιοσύνης τὰς κατ' ἀρετὴν νοήσεις προκοπὰς, ἃς καὶ ὀδεύουσιν οἱ τοὺς καιροὺς τῶν θλίψεων ὑπομείναντες. Αὕτη ἢ πύλη τοῦ Κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Οἱ διὰ τῶν ἀρετῶν περιπατοῦντες εἰς ἐκείνην ἀπαντήσουσι τὴν πύλην, τὴν εἰς αὐτὴν ἄγουσαν τὴν τοῦ Κυρίου θεωρίαν. Καὶ ποία αὕτη, ἢ τῆς καρδίας καθαρότης; Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι τὸν Θεὸν ὄψονται. 27.480 Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Σοὶ αὐτῷ τῷ γεγονότι δι' ἡμᾶς λίθῳ ἀπηγορευμένῳ ἀπεδοκίμασαν μὲν οἱ οἰκοδομοῦντες· μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐθνῶν μεταβολὴν ἐτέρας γωνίας κεφαλὴ γέγονας· καὶ ποία αὕτη; Συνῆψε τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον. Αὕτη ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος. Καὶ τίς ἂν εἴη, ἢ ἡ ἀναστάσιμος τοῦ Κυρίου ἡμέρα; Ποία δὲ αὕτη ἡμέρα ἀλλ' ἢ ἡ σωτήριος τῶν ἐθνῶν ἀπάντων, καθ' ἣν ὁ ἀποβληθεὶς λίθος γέγονεν εἰς κεφαλὴν γωνίας; Σημαίνει δὲ ὁ λόγος τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν γε ἐπώνυμον αὐτοῦ γενομένην, δηλαδὴ Κυριακὴν. Ὡ Κύριε, σῶσον δὴ, Ὡ Κύριε, εὐλόγησον δὴ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Τοῦτο καὶ ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις δοξολογία ἐπὶ τίνι φέρεσθαι ἐδίδαξεν. Τὸ δὲ, Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου, ταῦτα οἱ προφηταὶ φασὶ πρὸς τοὺς πιστεύοντας τῷ Χριστῷ. Μακαρίους, φασὶν, ἀποκαλέσομεν ὑμᾶς, ὅτι δὴ οἶκος

γεγόνατε πνευματικός· ἐνοικεῖ γὰρ ἐν ὑμῖν ὁ Κύριος. Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσι. Συστήσασθε ἑορτὴν. Συνιέναι κελεύει τοὺς προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ πληροῦν τὴν θεῖαν σκηνὴν, ὡς καὶ μέχρι τῶν κεράτων φθάνειν τοῦ θυσιαστηρίου διὰ τὸ πλήθος. Πυκάζοντα δὲ τὰ χερουβίμ φησι, τὰ ἐπισκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, πυκάζουσι. Πυκάζειν γὰρ τὸ σκέπειν. Τὰ χερουβίμ δὲ ἔσκεπον ταῖς πτέρυξι τὸ ἱλαστήριον. Θεὸς μου εἶ σὺ, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι. Ταύτην ἀναφέρειν τῷ Σωτῆρι Χριστῷ διδάσκονται τὴν φωνήν. Ἀλληλουῖα.

ΡΙΗ΄. Ὑπόθεσις. Ἐν τούτῳ τῶν ἀγίων διαγράφει τὴν πολιτείαν, τοὺς ἀγῶνας, τὰς θλίψεις, τὰ σκάμματα, τὰς τῶν δαιμόνων ἐπαναστάσεις, τοὺς μυρίους ὑποβαλλομένους λογισμοὺς, τὰς παγίδας, τὰ θήρατρα· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ δι' ὧν περιγίνονται, τὸν νόμον, τὰ λόγια, τὴν ὑπομονὴν, τὴν ἄνωθεν συμμαχίαν· ἔπειτα μετὰ τοὺς πόνους, βραβεῖα, τοὺς στεφάνους, τὰς ἀμοιβάς. Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ. Ὁ μηδαμὴ μηδα μῶς ἀμαρτάνων, οὗτος ἂν εἴη ἄμωμος καὶ μὴν καὶ μακάριος. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Οὐ γὰρ δεῖ ποτὲ μὲν κατορθοῦν τὸν νόμον, ποτὲ δὲ παραβάτην γενέσθαι. Τί γὰρ κέρδος τοῦ ἐξερευνησαί τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ἀπλῶς, καὶ ἐξ ὅλης δὲ καρδίας τὸν Θεὸν μὴ ἐκζητεῖν; Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Οὐκοῦν τὸν θεῖον νόμον οὐκ οἶδεν ὁ ἀμαρτάνων· τὸ γὰρ γινώσκειν ἐστὶ τὸ ἐργάζεσθαι αὐτόν. 27.481 Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου φυλάξασθαι σφόδρα. Ὅφελον κατευθυνθεῖσαν αἱ ὁδοί μου τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. Γνοὺς, ὡς τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας χωρὶς οὐ δυνατόν τινα φύλακα γενέσθαι τοῦ νόμου, εὐχῆ τοῦτο ἑαυτῷ κατορθοῖ· τὸ, ὄφελον, ἀντὶ τοῦ, γένοιτο, κεῖται. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας. Μετὰ τὴν εὐχὴν καὶ τὸ ἀπὸ προαιρέσεως τίθησιν. Ἀρχὴ δὲ τῆς σωτηρίας ἢ ἐξομολόγησις. Μὴ με ἐγκαταλείπης ἕως σφόδρα. Πάλιν τὴν ἄνωθεν συμμαχίαν ἐπικαλεῖται. Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; Πολλῶν, φησὶν, ἐστὶν ἡ νεότης σκανδάλων μεστή. Πῶς οὖν τις ταῦτα ὑπερέβη, ἢ διὰ τοῦ ἔχειν τὴν μνήμην τοὺς τοῦ Θεοῦ λόγους διαπαντός; ἢ γὰρ ἔννοια τοῦ θεοῦ νόμου καὶ καθαρτικὴ καὶ φυλακτικὴ πάντως ἐστίν. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε. Εἰ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ, φησὶ, τοὺς Σατανικοὺς ἐκδῦναι παρασκευάζει βρόχους, ἐγὼ δὲ ἑμαυτοῦ ὅλην τὴν διάνοιαν ἀνέθηκά σοι τῷ Θεῷ· ἄξιός εἰμι τῶν σῶν ἕξω μὴ μένειν ἐντολῶν. Ἄ φησι, μὴ ἀπογνόμηά τις ἢ πρὸς ὅπερ ἐροῦμεν, ἐπιθυμία τῇ περὶ τὸν νόμον χρώμενοι, δέδωκε τὴν ἀσυνεσίαν· ἢ πολλοῖς τὴν σπουδὴν εἰς τούναντίον περιίστησι, καὶ ἐν οἷς δοκοῦσι κατορθοῦν ἐσφάλησαν, κατὰ τὸ λεγόμενον παρὰ Σολομῶνι· Ἔστιν ὁδὸς ἢ δοκεῖ παρὰ ἀνθρώποις ὀρθὴ εἶναι· τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ἄβυθου. Οὐκ οὖν ὅστις ἐξ ἡμισείας καρδίας τὸν Θεὸν ἐπιζητεῖ, νῦν μὲν αὐτῷ, νῦν δὲ τῷ κόσμῳ σχολάζειν βουλόμενος, τοῦτον ἀποβάλλει τῶν οἰκείων ἐντολῶν, ὡς στρατιώτην ἀδόκιμον. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγια σου. Εἰ μὴ γὰρ καθάπερ ἐν θησαυροῖς τις τῇ καρδίᾳ ἐναποκλείσῃ τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, ἔρχεται ὁ κακοῦργος καὶ ἀρπάζει αὐτάς. Ἀμαρτάνει τῷ Θεῷ ὁ ἀξιώθεις λογίων ἀπορρήτοτέρων, καὶ κρύπτεσθαι ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξίων, καὶ μὴ κρύπτων αὐτὰ ἀφ' ὧν δεῖ. Κίνδυνος γὰρ οὐ μόνον τὸ τὰ ψευδῆ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ ἀληθῆ, ἐπὶ ὅλως ἢ μὴ δεῖ ἀπαγγεῖλη τις· Οὐ γὰρ δεῖ τοὺς μαργαρίτας βάλλεσθαι ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, οὐδὲ διδόναι τὰ ἅγια τοῖς κυσίν. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Αἰσθόμενος τῆς ἑαυτοῦ προκοπῆς τῆς ἀπὸ τοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσαι τὸν Θεόν, εὐλογεῖ αὐτόν, εὐχαριστῶν ἤδη ἐφ' οἷς ἠξιώθη· καὶ παρ' αὐτοῦ ζητεῖ μαθεῖν τίνα νοῦν ἔχει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ. Ἐν τοῖς χεῖλεσί μου ἐξήγγελα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου. Ἄ μὲν ἐχρῆν κρύπτειν ἔκρυπτον, φησὶν, ἃ δὲ

ἐξαγγέλλειν ἐξήγγελλον· ὅτι τῷ σῷ κριτηρίῳ τοὺς πάντας παραστῆναι δεῖ· ἵνα κομισώμεθα πρὸς ἃ ἐπράξαμεν. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Τίς ὁ κατὰ Θεὸν πλοῦτος παι δεύεται· διό φησιν· Οὐδέν με εἶλεν ἐν τῷ παρόντι 27.484 βίῳ, οὐ χρυσὸς, οὐκ ἀξίωμα, οὐ δυναστεία· ἀντὶ δὲ πάντων ἐμοὶ τὰ μαρτύριά σου, εὐφροσύνη καὶ πλοῦτος. Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω· οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. Οὐ μέχρι λέξεως ἢ με λέτη· ἀλλὰ τὸν νενοηκότα ποιεῖ αὐτά. Οὐ γὰρ ἀκροαταὶ δικαιομάτων Θεοῦ δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ αὐτῶν. Οὕτω γὰρ οὐδέποτε τις αὐτῶν ἐπιλήσεται. Ἀνταπόδος τῷ δούλῳ σου, ζῆσόν με. Καὶ τί βούλεται ἀντιδοθῆναι αὐτῷ ἀνθ' ὧν εἰσενέγκατο, εἰς τὸ φωτισθῆναι αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰς τὸ γνῶναι τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Οὐκ οἰκείαν, φησὶ, τὴν ἐν τῷ βίῳ πεποίημαι ματαιότητα· διὸ αἰτῶ γνῶσιν τῶν θείων δέξασθαι ἐντολῶν· αἱ μὲν γὰρ γνωσταὶ εἰσιν· αἱ δὲ ἄγνωστοι· γνωσταὶ μὲν ὡς τὸ, Οὐ φονεύσεις, καὶ τὰ ἕτερα· ἄγνωστοι δὲ τὸ, τίνας χάριν ἐν τῇ ὁγδὴ ἡμέρᾳ τὰ βρέφη περιτέμνεται· ἢ, τίνας χάριν ὑπὲρ ἀρτιγεννητῶν ἀναφέρονται θυσία. Ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις. Ὁ ἀντιτασσόμενος τοῖς ὑπερηφάνοις, οὗτος καὶ ὑπερηφάνοις ἐπιτιμᾷ. Κύριος δὲ ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, Κύριος ἄρα καὶ τοῖς ὑπερηφάνοις ἐπιτιμᾷ. Περιέλε ἀπ' ἐμοῦ ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν. Οἱ ἀσεβεῖς ἐν καιρῷ διωγμοῦ ὄνειδίζοντες ἐξουδενήσουσί με. Αἰτοῦμαι οὖν ἵνα μάταια γένωνται κατ' ἐμοῦ ὄνειδη. Καὶ εἴ ποτε, φησὶ, πεφρόνηκα κατὰ τῆς σαρκός, ἀλλ' ἐπιστρέψας αἰτῶ τοῖς θείοις ζωποιοηθῆναι λόγοις· εἰ οὕτως εἰς ἐσχάτην ἦκον ἀπορίαν, φησὶν, ἐλαυνόμενος, ἐκ τῶν παρανομούντων ἀξιώσω θῆναι κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν σου. Καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες καὶ κατ' ἐμοῦ κατ' ἐλάλουν. Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἤτησα περιαιρεῖσθαι τὸ ὄνειδος, ἐπεὶ ἔργον εἶχον τὸ λαλεῖν κατ' ἐμοῦ. Πλὴν καὶ τῶν ἀρχόντων τῆς ἀδικίας ταῦτα ποιοῦντων, ὁ τοῦ Θεοῦ δούλος οὐκ ἀφίσταται τῶν δικαιομῶν τῶν αὐτοῦ· τοὺς τοῦ Θεοῦ λόγους, ἅπερ ἔφη δι' αἰωμάτων, συμβούλους ἔχων πρὸς τοῦτο. Οὐδ' ἕνα δὲ πονηρὸν ὁ τοιοῦτος ἐπιδέχεται σύμβουλον. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄρχοντες τούτου τοῦ αἰῶνος, καθάπερ ἐπὶ Χριστοῦ συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Ὡς ἐστὶν ἡ σοφία τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου. Εἰς ἐσχάτην ἦκον ἀπορίαν, φησὶν, ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῶν παρανομούντων, καὶ ἀξιώσω θῆναι κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν σου τὴν λέγουσαν· Καὶ χεῖμα ῥοὶ οὐ συγκλείσουσί σε. Τὰς ὁδοὺς μου ἐξήγγειλα, καὶ ἐπήκουσάς μου ... Ὁδὸν δικαιομάτων σου συνέτισόν με. Σύνεσιν γὰρ τῶν ἐν αὐτοῖς μυστηρίων λαβῶν, ὡς καὶ ταύτην ὁδεῦσαι, δυνήσομαι περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς θαυμασίων ὁμιλεῖν τε καὶ λόγον ποιεῖσθαι. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας. Διδάσκει, ὡς τὸ πνεῦμα τῆς ἀκηδίας οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβάλλειν ἢ ἐκ τῆς μελέτης τῶν θείων λογίων. Νῆ 27.485 φεῖν οὖν καὶ γρηγορεῖν χρὴ διὰ τὸν εἰπόντα· Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε. Ὁδὸν ἀδικίας· ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ἠρετισά μιν. Τὸ μὲν αἰτεῖ παρὰ Θεοῦ, τὸ δὲ ἑαυτῷ εἰσφέρειν ὁμολογεῖ. Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα. Ματαιότης ἐστὶν ἡ περὶ τὰς θεὰς μανία, ἢ περὶ τῶν μὴ δεόντων θεωρία, καὶ ἡ κατὰ διάνοιαν δὲ ἄτοπος φαντασία, ἣν καὶ σαφηνίζει ὁ Παῦλος λέγων· Ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Ὅρα ματαιότητα νοῦς λεγομένην, ὅτ' ἂν σχῆ τις νοῦν, καὶ τούτου μὴ χρήσεται πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν θεωρίαν, ἀλλὰ παρέχει αὐτὸν τῷ δεσμεύοντι Σατανᾷ. Τοῦτο τοίνυν εὐχόμενός φησιν· Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητας. Καὶ τοῦτο γὰρ χάρις Θεοῦ. Τοῦ αὐτοῦ. Τὰ ἐν σώματι ὥραϊα καὶ σαρκὸς ὀφθαλμοῖς φαινόμενα καλὰ, ματαιότητα ἀποκαλεῖ. Στήσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου εἰς τὸν φόβον σου. Ἐπειδὴ παιδαγωγοῦ δίκην

ἀναγκαῖος ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἐν πάσαις ἐντολαῖς· τούτου χάριν ἐφιστάναι αὐτῷ αὐτὸν εὐχεται τὸν Θεόν. Τὸ δὲ, Περιέλε τὸν ὄνειδισμόν μου, μετὰ τὸ ἐπιστῆσαι ὡσπερ τινὰ φύλακα τῶν θείων νόμων. Καὶ περὶ ὧν ἤδη πρότερον συνέγνω ἑαυτὸν ὄνειδῶν ἐξομολογεῖται. Στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου. Ἐπεὶ δούλός σου τυγχάνων φοβοῦμαι σε, βούλομαι δὲ λογιῶν καὶ κατὰ τὸν λόγον φόβον ἔχειν, στῆσον τὸ λόγιόν σου εἰς τὸν φόβον σου, τὸν ὄντα σὸν, οὐκ ἄφ' οὗ φοβῆ σὺ, ἀλλ' ἄφ' οὗ ἐγὼ φοβοῦμαι σε. Ἴνα μὴ δὲ ἄνευ λόγου φόβον, μηδὲ ἄνευ φόβου λόγον ἔχωμεν· ἴσθησι δὲ ὁ Θεὸς τὸ λόγιον αὐτοῦ εἰς τὸν φόβον αὐτοῦ, βεβαιῶν δι' ἀποδείξεως αὐτὸ τοῖς εὐλαβέσιν. Ὡσπερ γὰρ τινές εἰσιν ἔχοντες ζῆλον, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, οὕτως εἰσὶ τινες ἔχοντες φόβον Θεοῦ, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Περιέλε τὸν ὄνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα. Ποιήσας ὁ προφήτης ὡς ἄνθρωπος ἀμαρτίαν, παρακαλεῖ, ἐπεὶ ὄρα τὸν ὄνειδισμόν παρακολουθοῦντα ἐν τῷ θείῳ δικαστηρίῳ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ λέγει τὸν προκείμενον στίχον. Οὐκ ἂν δὲ λέγοις τοῦτο λέγων· Περιέλε τὸν ὄνειδισμόν σου. Ὅταν γὰρ ὄνειδίζομαι διὰ τὸν Χριστόν, ἐκεῖνος ὁ ὄνειδισμὸς οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ· ὅταν δὲ ὄνειδίζομαι διὰ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας, καὶ μὴ μετὰ νοῦ, οὐκ ὀφείλω λέγειν· Περιέλε τὸν ὄνειδισμόν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὃν ὑπώπτευσα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἴδου ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με. Ἀμοιβὴν αἰτεῖ τὴν δικαίαν ζωὴν καὶ κατ' ἀρετὴν, οὐ μόνον φυλάξας τὰς ἐντολὰς, ἀλλὰ καὶ ἐρωτικῶς περὶ αὐτὰς διακειμένος, καὶ οὐκ ἄλλων χάριν, ἀλλ' αὐτὰς καὶ δι' αὐτὰς ἐκτελῶν. Καὶ ἐπεὶ δικαιοσύνη τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, ὁ ἐν Υἱῷ ζῆσαι βουλόμενος τοῦτο φησὶ. 27.488 Καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, Κύριε. Εἰ τοῦ σοῦ ἐλέους τύχω, φησὶ, τοῦτο δὲ τὸ ἔλεος διὰ τοῦ σωτηρίου σου γενήσεται μοι, παρρησίαν ἔξω πρὸς τοὺς ὄνειδίζοντας καὶ ἐπανισταμένους μοι. Καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὄνειδίζουσί μοι λόγον, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοῖς λόγοις σου. Ἐρῶ γὰρ, ὡς οὐκ ἄξιός ὄνειδίζεσθαι τὸν τὰ τοιαῦτα δόγματα ἔχοντα, ἅτινα γελῶσιν οἱ τῆς πίστεως ἀλλότριοι οἱ μωροί. Ἐγὼ δὲ συνέσεως ἀποδείξω καὶ σοφίας πεπληρωμένα. Ἀποκριθήσομαι δὲ λόγον, ἐπεὶ εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Καὶ μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας ἕως σφόδρα· ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα. Μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς, φησὶν. Ἐὰν ἀναξίως ὧν καλῶς λέγομεν βιώσωμεν, περιελεῖ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν ὁ Θεός. Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διὰ παντός. Φύλαξ, φησὶν, ἔσομαι τοῦ νόμου σου, οὐ ποτὲ μὲν κατ' ὀρθῶν, ποτὲ δὲ οὐ· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, φησὶ, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ τοῦτον κατορθώσω. Καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων. Τοιοῦτος γέγονεν ὁ Παῦλος, τοιοῦτος ὁ Πέτρος, τοιοῦτος τῶν ἀποστόλων ὁ χορὸς καὶ τῶν μαρτύρων. Ἀρμόσει τοῦτο τῷ μάρτυρι τῷ ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀγομένῳ διὰ Χριστόν· ἀρμόσει καὶ τοῖς ἀνοίγουσι τὸ στόμα ἐπὶ τῶν βασιλικῶν τὰς ψυχὰς ἀγίων. Αἰσχύνῃς γὰρ ἄξιός ὁ μὴ πρὸς τὸ εὐαγγελίζεσθαι δυνάμει πολλῇ ῥῆμα λαβὼν ἐκ Θεοῦ· ἢ γὰρ ἔννομος ζωὴ παρρησίας δημιουργός. Καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἡγάπησα σφόδρα. Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου. Χεῖρας ἐνταῦθα τὰς πρακτικὰς ἐνεργείας εἶναι φησὶν. Ἡ γὰρ πράξις τέλος μελέτης ἐστὶν ἐντολῶν· μετὰ γὰρ ἀνάληψιν τοῦ τῶν ἐντολῶν Λόγου καλὸν τὸ ἐπᾶραι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰς τῶν ἐντολῶν πράξεις· μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ διαθέσεως· καὶ μετὰ ταῦτα συνεχῶς περὶ αὐτῶν ἀδολεσχεῖν τε καὶ διαλέγεσθαι. Μνήσθητι τὸν λόγον σου τῷ δούλῳ σου. Καὶ ποῖος ὁ λόγος οὗ μνησθῆναι αὐτὸν ἀξιῶ, ἢ τὸ εἶναι μετ' αὐτῶν, καθ' ἣν δέδωκεν αὐτοῖς ἐπαγγελίαν, ἥτις καὶ παράκλησις αὐτοῖς ἐν τοῖς διωγμοῖς ἐγένετο; Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Οἱ ἑβδομήκοντα· ἀναζώσεις με. Αὕτη τις ἢ ἐλπίς, ἐγγινομένη μοι ἀπὸ τοῦ σοῦ λόγου, παρεκάλεσέ με, καὶ παρεμυθήσατό με, εἰς τό· εἴ ποτε περιστάσεις ἢ κίνδυνος, ἢ θανάτου δοκιμὴ, νόσος

χαλεπή, ἢ ἀπώλεια τῶν ὑπαρχόντων, ἢ διωγμοῦ, ἢ εἴ τι δὴ ποτε τῶν νομιζομένων χαλεπῶν κατελάμβανε με, ἢ ἐπὶ σὲ ἐλπίς παράκλησίς μου ἦν. Ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέ με. Οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ζῆν λογικὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῆς ζωὴν ὡς τὸ λόγιον τοῦ Θεοῦ. Καθ' ὃ γὰρ αὖξει τὸ λόγιον τοῦ Θεοῦ, καὶ νοούμενον καὶ παρα λαμβανόμενον εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν, κατὰ τοῦτο αὖζεται καὶ τὰ τῆς ζωῆς. Ταῦτα δὲ ἐστὶ τὸ 27.489 σὺν ἀρετῇ ζῆν ἐνταῦθα μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν αἰώνιον δίδωσι ζωὴν. Ὑπερήφανοι παρηνόμουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ἔπο λιτευόμην τηρῶν τὸ ἡγεμονικόν μου, ἵνα μὴ γένηται ῥῆμα κρυπτόν ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἀνόμιμον. Ἐκείνων γὰρ λίαν παρανομούντων, οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἐγὼ τὸν νόμον σου παρέβαινον. Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος, Κύριε, καὶ παρεκλήθην. Μεμνημένος γὰρ τῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος ἀποδοθησομένων ἐκάστῳ, παρακαλεῖται καὶ ἄλυπος ὁ δίκαιος μένει λέγων· Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Ὡν ἐποίησας πάλαι τοῖς ἀδικοῦσι τὸν Ἰσραὴλ, μνημονεύσας κριμάτων, παρεκλήθην· εἰδὼς, ὡς οὐδὲ αὐτὸς ἐν τοῖς διωγμοῖς ἐγκαταληφθήσομαι, καὶ ὡς πάντα κατὰ Θεοῦ κρίσιν τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνει. Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἀμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτωλῶν, οἱ μὲν ἀνόμως ἀμαρτάνουσι, τῷ μηδὲ τὴν ἀρχὴν πειρασθῆναι νόμων· οἱ δὲ ἐν νόμῳ, τῷ παραβαίνειν αὐτόν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Εἴ τι γὰρ πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· καὶ ἐὰν δοξάζηται ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. Καὶ ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς οὖν ἡμῶν τοῖς ἀμαρτάνουσι, λυπεῖσθαι καθήκει, ὅτι τοιοῦτοί εἰσι, καὶ οὕτω διακεῖσθαι κατὰ τὸν ἅγιον τοῦτον. Ψαλτὰ ἦσαν μοι τὰ δικαιώματά σου ἐν τόπῳ παροικίας μου. Τόπον παροικίας τὸν παρόντα βίον φησί· κατὰ τό· Εἰδότες, ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν ᾧ εὐρύθμως εὐφραι νόμην λέγων τὰ δικαιώματά σου· τοῦτο μὲν θεωρῶν, τοῦτο δὲ πράττων αὐτά. Διελογισάμην τὰς ὁδοὺς σου, καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου εἰς τὰ μαρτύριά σου. Ἐπειδὴ πᾶσαν τὴν γνώμην εἰς τὰς σὰς, φησὶν, ἀνέθηκα ἐν τολὰς, τούτου χάριν τῶν μαρτυρίων ἐπορεύθην τὴν ὁδόν. Ἐτοιμάσθην καὶ οὐκ ἔταράχθην. Εἰδὼς τὸ εἰ ρημένον· Τέκνον, εἰ προσέρχη δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἐτοίμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν· καὶ τοῦτο μελετῶν διαπαντὸς ἐν ταῖς ἐφόδοις οὐκ ἔταραττόμην, ἅτε μεμελετηκῶς αὐτὰς φέρειν γενναίως. Σχοινία ἀμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι. Καὶ τίνα ἦν τὰ σχοινία, ἢ οἱ πονηροὶ λογισμοί, δι' ὧν τῆς κατὰ Θεὸν στάσεως ἐπεχείρουν καταβαλεῖν; Μεσονύκτιον ἐγεγειρόμην τοῦ ἐξομολογήσασθαί σοι. Οὐ γὰρ μεθ' ἡμέραν μόνον, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ, κατ' αὐτὸ τῆς νυκτὸς τὸ μεσαίτατον, ἐν ᾧ μετὰ πλείονος ἡδονῆς ὁ ὕπνος τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεται, ὕμνων σε διετέλουν, καὶ τὰς δικαίας σου ψήφους ἀνηυφήμουν. Τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος μετὰ τοῦ Σίλα πεποίηκε, καὶ τὸν πόδα κάκει προσδεδεμένος, μετὰ αἰκίας καὶ μάστιγος τῇ προσευχῇ τὴν ὕμνωδιαν 27.492 ἐκέρασε, καὶ τῆς καλῆς ἀγρυπνίας ἐτρύγησε τὸν καρπὸν. Τῆς θείας γὰρ φιλοτιμίας ἀπέλαυσεν. Μέτοχος ἐγὼ εἶμι πάντων τῶν φοβουμένων σε. Ὁ μὲν τέλειος Χριστοῦ ἂν εἶη μέτοχος, κατὰ τὸ εἰρημένον· Μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγονάμεν. Ὁ δὲ παρῶν, ὡς εἰσαγόμενος, τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον μέτοχον ἑαυτὸν εἶναι λέγει· οὐχ ἀπλῶς δὲ τῶν φοβουμένων, ἀλλὰ τῶν διὰ τὸ φοβεῖσθαι φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Δεῖγμα δὲ τοῦ θείου φόβου ἢ τῶν ἐντολῶν φυλακὴ. Τοῦ ἐλέους σου, Κύριε, πλήρης ἡ γῆ. Τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. Προφητικῶς τὰ ἐσόμενά φησιν, ὡς ἔσται πᾶσα ἡ γῆ πλήρης τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον. Καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας φησὶ τοῦτο χρειὰς γενήσεται ἢ ἐκ τοῦ σοῦ ἐλέους· καὶ αὐτὸς γὰρ τοῦτο ἐλεητικῶς ποιεῖς, ἐπιδιδούς ἑαυτὸν τῶν ἀνθρώπων εἶναι διδάσκαλον. Χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου, Κύριε. Διδάσκεται ὁ τὰ θεῖα λόγια πεπαιδευμένος μὴ ἀναισθητῶς ἔχειν τὰς τοῦ,

Θεοῦ εὐεργεσίας. Οὐ γὰρ ἄλλως ἀπήλλακτο μὲν τῆς ἀμαρτίας, κατηρίθμητο δὲ ἐν δούλοις Κυρίου, εἰ μὴ θεία τις χάρις τούτων αὐτῶ αἰτία γέγονεν. Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι ἐγὼ ἐπλημμέλησα. Διὰ τὰς προτέρας μου, φησὶ, πραχθείσας ἀμαρτίας παραδοθεὶς, ἐταπεινώθην, κρίσει δικαία τοῦ Θεοῦ τοῦτο παθῶν. Οὐ δὴ καὶ χάριν παιδεία παραδοθεὶς, δέομαι διδασκαλίας ὡς ἂν γνῶ, ὅτι ἡ ταπείνωσις ἢ γενομένη μοι κατὰ χρηστότητα καὶ παιδείαν ἐγένετο. Χρηστὸς εἶ σὺ, Κύριε. Ὁ δίκαιος ἐπὶ πᾶσι, κἂν ἦ πικρὰ τὰ συμβαίνοντα, λέγει τῷ Θεῷ· Χρηστὸς εἶ σὺ. Τοιοῦτον καὶ τό· Εὐλόγησω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ. Καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Καὶ δεῖται τὸ χρηστῷ Θεοῦ διδαχθῆναι· ὅτι χρηστὰ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστου γινόμενα· ἐφ' οἷς λέγειν ἄξιον· Ἐδικαιώθη τὰ κρίματά σου, ὁ Θεός. Ἐπληρώθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων. Ἐπὶ τοσοῦτον, φησὶν, ἤλασαν ὑπερηφανίας, ὡς γενέσθαι τὴν καρδίαν ἐν αὐτοῖς. Ἐτυρώθη ὡς γάλα ἡ καρδία αὐτῶν. Τοῖς πονηροῖς καὶ μοχθηροῖς πειρασμοῖς παραδοθήσῃ βίω καὶ πολιτεία ταπεινοῦσι, καὶ διδάσκουσιν ὑποπιάζειν τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγεῖν, καὶ μὴ ὀδεύειν τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον τὴν τῶν ὑπερηφάνων, ἀλλὰ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην· λεπτή μὲν γὰρ ἡ τῶν ἀγίων, πίων δὲ ἡ τῶν ὑπερηφάνων καρδία. Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με. Ὡσεὶ ἔλεγεν· Εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ἄξιός ἐστιν ὁφθῆναι τῶν σῶν δικαιωμάτων, ζητῶν ἄπερ οὐκ ἔστιν ἄλλως μαθεῖν. Ἀγαθός μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου ὑπὲρ χιλιάδας χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου. Ὅσης ἡξίωται ἄνθρωπος διδάσκειται εἰσαγόμενος. Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με. Ἐτερον ἀξίωμα τὸ 27.493 δεκτικὸν αὐτὸν εἶναι καὶ χωρητικὸν τῆς αὐτοῦ διανοίας. Συνέτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Τῇ ἐπὶ τῆς ποιήσεως εὐχαριστία λίαν ἀκολούθως ἢ τῆς νοητικῆς δυνάμεως τῆς συνιέναι ποιούσης τὰς ἐντολάς. Οἱ φοβούμενοί σε, ὄψονταί σε, καὶ εὐφρανθήσονται. Διδάσκει, ὡς οὐκ αὐτὸς μόνος καθέξει τὸ χάρισμα, φθάσει δὲ καὶ εἰς πάντας τοὺς φοβουμένους τὸν Κύριον. Τοῖς γὰρ εὐσεβέσι μόνους ἐστὶν ἡδὺς, αἰσθητῶς δὲ ὄραθεις καὶ κατὰ τὸν λόγον καὶ κατὰ τὰ νοήματα τῆς σοφίας ἢν ἔχει· τοῖς δὲ ἄλλοις βαρὺς ἐστὶ καὶ βλεπόμενος. Ὅτι ἀνόμοιοι τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἐξηλλαγμένοι αἱ τρίβοι αὐτοῦ, διὰ τοῦτο δέ φησιν· Εὐφρανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Ἐγνων, Κύριε, ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου. Διδασκόμεθα, ὡς πάντα ἡμῖν ὁ Θεὸς δικαίως ἐπιφέρει· ὥστε ἀναγκαῖον μὴ ὀλιγωρεῖν ἡμᾶς ἐν ταῖς παιδείαις, προσπίπτειν δὲ μᾶλλον, καὶ ἐκ τῆς τοῦ νόμου φυλακῆς τὸν ἔλεον ἐξαιτεῖν. Γενηθήτω δὴ τὸ ἔλεός σου τοῦ παρακαλέσαι με. Ἐλεος τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός, ὃς καὶ παρεκάλεσεν ἡμῶν τὰς καρδίας τυραννουμένας ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Ἡ καὶ οὕτως· Δέομαι κατὰ τὸν σὸν Λόγον ἐμοὶ τῷ δούλῳ σου ἐπὶ παρακλήσει καὶ παραμυθίᾳ τὸ ἔλεός σου γενέσθαι. Πολλοὶ γὰρ παρακλήσεως τυχόντες ἀπατώνται, ὡς ἐξ ἰδίας φρονήσεως τοῦτ' ἐσχηκέναι. Ὅπως μὴ ὡσαύτως τούτοις πλανηθῶ, ἐμοὶ τῷ δούλῳ σου τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ λόγιόν σου, γενέσθω. Ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ ζήσομαι. Ὡσπερ ὑπέσχου, φησὶ, τὴν παράκλησιν οὕτως ποίησον, τοὺς σοὺς οἰκτεῖρων οἰκέτας. Αἰσχυνηθήτωσαν ὑπερήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἠνόμησαν εἰς ἐμέ. Εἰ τύχοιμι, φησὶ, τῆς παρὰ σοῦ βοηθείας, τότε οἱ πονηροὶ δηλαδὴ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ αἰσχυνηθήσονται. Ἐγὼ δὲ, ἐκείνων αἰσχυνομένων, οὐκ ἐπαρθήσομαι· ἀλλ' ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχῶ. Ἐπιστρεψάτωσάν μοι οἱ φοβούμενοί σε. Τῆς παρὰ τῶν σῶν οἰκετῶν διδασκαλίας τύχοιμι. Ἔστα. δὲ τοιαύτη, οἷα καὶ ἐπιστρέφειν εἰδυῖα ψυχὰς, διὰ τὸ πλουτεῖν τὸν φόβον τὸν σὸν. Γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος. Οὐκ ἂν μετὰ τὸσαῦτα ἔχων καρδίαν ἄμωμον ἔλεγε· Γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος. Τούτῳ παραπλήσιον· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός. Τότε γὰρ μόνον οὐκ αἰσχυνηθήσομαι, ὅταν ἄμώμως τὰς τοῦ Θεοῦ φυλάξω ἐντολάς. Ἐκλείπει εἰς τὸ

σωτήριόν σου ἢ ψυχὴ μου, καὶ εἰς τὸν λόγον σου ἐπήλπισα. Διδάσκει ἡμᾶς ὁ Προφήτης ἐπιθυμῆν τοῦ λόγου, καὶ ἐρωτικῶς ἔχειν πρὸς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί ἂν εἶη ἕτερον τὸ σωτήριον ἢ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου; Εἰς τὸν λόγον σου ἐπήλπισα. Νόει ἀντὶ τοῦ, τὴν ἐπαγγελίαν. Λέγεται δὲ λόγιον καὶ ἡ θεόπνευστος Γραφή. Ἐκλείπει τοίνυν οὐ μόνον ὁ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν θείαν ἀναμένων, 27.496 καὶ τὴν λύσιν τῶν ἐπικειμένων κακῶν προσδεχόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ τοῖς θείοις ἐντυγχάνων λογίοις, καὶ τὴν τούτων διάνοιαν καταμαθεῖν ἀκριβῶς ἐφιέμενος, καὶ παράκλησιν καὶ ψυχαγωγίαν ὑπολαμβάνει τὴν εὐρεσιν. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου. Εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, φησίν. Αὐτὸν γὰρ ἔχομεν παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα, κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνήν· καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Λέγοντες, πότε παρα καλέσεις με; Ὅταν γὰρ ἐπιδημήσει μοι λόγος, τότε παρακαλοῦμαι. Ὅτι ἐγενήθη ὡσεὶ ἄσκος ἐν πάχνῃ. Νεκροὶ μὲν μᾶλλον οἱ ζῶντες ὑπὸ τῶν κακώσεων γίνονται οἱ δίκαιοι, ὡς ἄσκοις εἰσὶν οἱ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις ἀποψύχοντες καθάπερ πάχνῃ περιπηγνυμένη, τὸ θερμὸν καὶ πρακτικὸν προαιρούμενοι. Τοῦ αὐτοῦ. Ἄσκος ἐν πάχνῃ γίνεται ὁ τὴν ἑαυτοῦ σάρκα κατατήξας, καὶ μηδὲν ἐν αὐτῷ πυρῶδες καὶ ἐπιθυμητικὸν ἔων, ἀλλ' ἀποψύξας ὡς περ αὐτήν. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου; Ὀλίγαι γὰρ αἱ τῶν ἀνθρώπων ἡμέραι ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αἷς εὐχεται εὐθέως συντριβῆναι τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἂν ὑποτάσσοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ θείου Λόγου γεγονότος ἐν αὐτῇ. Διηγῆσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας. Ἡ τοὺς γραῶδεις μύθους τῶν Ἰουδαίων φησὶ τὰς διδασκαλίας, ἢ καὶ τὰ ἐντάλματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς φλυαρίας τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια· ἀδίκως κατεδίωξαν με· βοήθησόν μοι. Εἰδὼς, ὡς ἐν τῷ θεῷ δικαστηρίῳ ἀπολήψεται ὑπὲρ ὧν πέπονθεν ἀδικιῶν, ἐπισπεύδει ἰδεῖν καιρὸν ἐκεῖνον. Παρὰ βραχὺ συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῇ. Μικροῦ δεῖν ἐκ τοῦ διωγμοῦ αὐτῶν. Κατὰ τὸ ἔλεός σου ζήσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στόματός σου. Στόμα Θεοῦ οἱ διακονήσαντες προφητῶν τοῖς μαρτυρίοις, καὶ ἐντολαῖς, τοῖς δικαιώμασιν αὐτοῦ. Εἰς τὸν αἰῶνα, Κύριε, ὁ λόγος σου διαμένει ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐν προκοπῇ γινόμενος, καὶ ὑψηλοτέρων ἄπτεται δογμάτων, τοῦ τε αἰδίου Λόγου τοῦ Πατρὸς μνημονεύων, καὶ μονονουχὶ τό· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, λέγων, καὶ τῆς διακοσμήσεως τοῦ παντός, σαφῶς τε δούλην αὐτοῦ τὴν σύμπασαν κτίσιν ἀποκαλεῖ. Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἡ ἀλήθειά σου. Δύο εἰσὶ γενεαί, αἱ χωρήσασαι τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλήθειαν, ὅ τε τῶν Ἰουδαίων λαὸς ἔχων τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας, καὶ ἡ Ἐκκλησία οὐκ εἰς γενεὰς οὖν ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς γενεὰν τὴν προτέραν καὶ εἰς γενεὰν τὴν δευτέραν. Τὰ δὲ ἄλλα ἔθνη πεπλάνηται. Ὅτε δὲ καὶ ἡ προτέρα γενεὰ ἐξέβαλε τὴν ἀλήθειαν, καὶ εἶπεν· Αἶρε, αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, μεταβέβηκεν ἡ ἀλήθεια ἀπ' ἐκείνης τῆς γενεᾶς ἐπὶ ταύτην τὴν γενεάν. Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει. Ταύτη δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἡ γῆ θεμελιώσεται. 27.497 Ἐπὶ τούτῳ γὰρ τῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ καταβεβλημένων θεμελιῶν οἰκοδομοῦνται πάντες οἱ ἐκ γῆς σωζόμενοι. Ὅθεν καὶ διαμένει ἡ γῆ, ἀρβραγῆ καὶ ἀσφαλῆ κρηπίδα καὶ θεμέλιον ἔχουσα. Ἀλλὰ καὶ γῆν φωτίσασα ἡ ἀλήθεια ἡμέραν ἐποίησε, Θεοῦ ἐπιλάμπαντος αὐτήν. Τῇ διατάξει σου διαμένει ἡμέρα, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σοι. Οὐκ ἀλλαττομένη, οὐδὲ τέλος λαμβάνουσα, ὡς ὁ κατὰ τὴν Παλαιὰν Γραφὴν φωτισμός. Ἐπεὶ καὶ μέχρι καιροῦ διορθώσεως τέθειτο. Ταῦτα δὲ πάντα ὑπὸ Θεοῦ ὑπῆρξαν. Ἐπεὶ κτίστος καὶ προνοητοῦ ὄντος, δοῦλα τὰ σύμπαντα ἐστὶν αὐτοῦ. Εἰ μὴ ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστὶ, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Εἰσβαλόντων, φησὶ, τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων πολεμούντων ἐμοί, εἶχον ἂν ἀπολέσθαι, εἰ μὴ ὁ σὸς νόμος εἰς στήριγμα ἐγένετο. Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με. Τοῖς σοῖς νόμοις ὄψομαι,

φησίν· ἔξω γὰρ ἐν αὐτοῖς τὴν ζωὴν, καθὰ δὴ μοι καὶ εἴρηκας, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Ζῶν οὖν μόνος ὁ δὶ καιος, κἂν τεθνηκέναι δοκῇ· νεκροὶ δὲ οἱ ἄδικοι, κἂν ζῆν φαίνωνται. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὴν τῆς ζωῆς σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι, τὴν δικαιοσύνην· οἱ δὲ ταῦτ' οὐκ ἔχοντες τοῖς οὐ παρ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ἔξωθεν κινουμένοις ἀψύχοις εὐόικασιν. Σὸς εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με. Προσυπακούεται τῷ, σὸς εἰμι δοῦλος, σὸς εἰμι κατὰ χάριν υἱός, εἰμι σὸς θεράπων. Ἐμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι με· τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Ἄντι τοῦ, ἐμελέτησα, καὶ διὰ τῆς σῆς μελέτης ἄπρακτον αὐτῶν ἀπέφηνα τὴν ἐπιβουλήν. Πάσης συντελείας εἶδον πέρασ, πλατεῖα ἢ ἐν τολῇ σου σφόδρα. Συντέλειαν τὴν ἐπιβουλήν φησι τὴν παρὰ τῶν δαιμόνων. Ταύτης εἶδον τὸ πέρασ ἐκβάν εἰς οὐδὲν, ὅτε καὶ πλατεῖά μοι γέγονεν ἢ ἐν τολῇ. Τοῦτο τοῦ· διὰ πάσης προκοπῆς εἰς τὸ τέλος ἀφιγμένου τῆς ἀρετῆς, ἐπὶ τὸ τέλειον ἀγαθὸν διαβαίνοντος· πολλὰς ἀρχὰς καὶ τέλη καταβαλλομένου. Ἡ γὰρ τῆς προτέρας βελτιώσεως περιγραφή ἀρχὴ τῆς ἐχομένης ἐστὶ, κατὰ τό· Ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος, τότε ἄρχεται. Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε; ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν. Ὁ πάντα κατὰ τὸν νόμον καὶ λέγων καὶ πράττων μελετᾷ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ψαλμῷ τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὴν μελέτην καὶ τὴν νύκτα προσέθηκε τῷ μακαρίῳ γενησομένῳ. Ἐλέγομεν γὰρ, ὡς μικτός ἐστίν ἐνταῦθα τῶν ἀνθρώπων ὁ βίος. Διὸ νῦν ἔχομεν ἡμέραν καὶ νύκτα· γενομένους δὲ ἀγίους οὐ διαδέξεται νύξ. Ὁ τοίνυν προκόπτων ἡμέραν μὲν ἄγει κατὰ τὸν νόμον βιούσ· νύκτα δὲ, ὅτε μὴ μελετᾷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ· Μὴ πράττητι κατὰ ... Ἐκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας 27.500 μου. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ φυλάξαι τὸν θεῖον νόμον, τὸ ἔργους αὐτὸν ἀποπληρῶσαι. Ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα. Διαπαντὸς ἐμεμνήμην τοῦ θείου δικαστηρίου. Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου! Γλυκέα διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς λογικὴν τέρψιν· ἀλλ' ὑπὲρ μέλι, τῶν παρ' ἀνθρώποις πάντων ἠδέων δι' αὐτοῦ δηλουμένων. Λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου. Ὁ γὰρ τῷ φωτὶ τοῦ θείου νόμου περιπατῶν ὀρθὴν καὶ ἀπρόσκοπον τὴν πορείαν ποιεῖται τοῦ βίου. Ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα. Ἡ ταῖς τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεις, ἢ ταῖς ἰδίαις καὶ ἐκ προαιρέσεως γινομέναις σκληραγωγίαις. Παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Τοὺς σοφοὺς τοῦ αἰῶνός φησι καὶ τοὺς τῶν αἰρεσιωτῶν ἄρχοντας. Ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ, πονηρευόμενοι. Ἡ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς φησιν, ἢ τοὺς προειρημένους διδασκάλους. Βοήθησόν μοι, καὶ σωθήσομαι. Εἰ γὰρ καὶ, ἔφη, βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σὺ, ἀλλὰ δεῖται βοηθείας ἀδιαλείπτου. Ἐν ὅσῳ γὰρ ἐσμεν ἐνταῦθα, οὐπω τέλειον τὸ, σωθήσομαι· ἀλλ' ὅταν μετὰ τῶν ἀγγέλων ζήσωμεν τοῦ Θεοῦ, τότε γὰρ καὶ μελέτη δι' καιωμάτων πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, οὐ κατὰ τὴν σκιάν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἐξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου. Τοῦτο γὰρ περιμένει τὸ τέλος τοὺς τὸν νόμον ἀθετοῦντας τοῦ Θεοῦ. Παραβαίνοντας ἐλογισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς· διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Τὸ πατήσαι βούλεσθαι τὸν θεῖον νόμον. Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου. Τὸ, καθήλωσον, ἀντὶ τοῦ, πῆξον. Πῆξον οὖν, φησίν, εἰς ἀγνείαν τὰς σάρκας μου. Οὕτως γὰρ μόνως δυναθὴν εἶπεῖν Χριστῷ· Συνεσταύρωμαι· ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σου ἐφοβήθην. Τὸν θεῖον δηλονότι νόμον. Οὐ γὰρ ἄλλως τις ἐπιτελεῖ τὴν ἁμαρτίαν, μὴ ἔξω ἑαυτὸν πρότερον καταστήσας τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου. Εἰς τὴν θείαν ἐπιφάνειαν, φησὶ, δι' ἧς ἠλπίζε σωθῆσθαι καὶ αὐτὸς καὶ ἅπαν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος. Καὶ εἰς τὸ λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰ καὶ παρανομοῦντές τινες, καὶ τὸν σὸν πρὸ ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχοντες φόβον, τὸν σου ἐκ μέσου πεποίηνται νόμον· ἀλλ' ἐγὼ τὸν πάντα καιρὸν ἕνα ἐποιούμην τοῦτον, ἐν μελέτῃ ἔχων διαπαντός. Δοῦλός σου εἰμι, συνέτισόν με, καὶ γνῶσομαι τὰ μαρτύριά σου. Ὁ μὴ δουλεύων κατ' οὐδὲν τῇ

ἀμαρτία λεγέτω· Δουλός σου εἰμι ἐγώ. Μισθὸν δὲ δουλείας τὴν σύνεσιν ἀπαιτεῖ διδομένην παρὰ Θεοῦ, καὶ παρ' αὐτῷ κειμένην ὡς ἐν θησαυροφυλακίῳ. Πνεῦμα γὰρ σοφίας καὶ συνέσεως καὶ τὰ ἐξῆς τῶν ἀγαθῶν τὰ χαρίσματα. Πρὸς ἑτέραν γὰρ ἀντιδιαστέλλων, ἐν Παροιμία φησί· Σύνεσις δὲ ἀγαθὴ δίδωσι 27.501 χάριν. Εἰ γὰρ πᾶσα σύνεσις ἀγαθὴ, οὐκ ἂν προσέθη κεν ἀγαθὴ. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ, διεσκέδασαν τὸν νόμον σου. Ἐγὼ μὲν ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην· ἔσται δὲ ποτε καὶ σοι καιρὸς τῷ Θεῷ τοῦ ποιῆσαι δηλονότι κρίμα καὶ δικαιοσύνην κατὰ τῶν διασκεδασάντων τὸν νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Ταῦτα συνάδει τῷ· Ἄγα θόν μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου· καὶ τῷ· Λάβετε παιδείαν, καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν ὑπὲρ χρυσίον δεδοκιμασμένον. Κρείσσων γὰρ σοφία λίθων πολυτελῶν· πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἔστιν. Διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην. Διὰ τοῦτο, ποῖον, ἢ τὸ μελέτην ἔχειν δια παντὸς τοῦ νόμου; Καὶ συνετιεῖ νήπια. Νήπια νοήσεις τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ κατεχομένους καὶ βρέφειν ἐοικότας. Τούτους γὰρ ὁ λόγος σου, φησί, τῷ σῶ καταυγαζομένους φωτὶ συνέσεως ἐμφορεῖ. Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἴλκυσα πνεῦμα. Διανοίξεως δὲ δεῖται τὰ λόγια. Διὸ καὶ ὁ Σωτὴρ διήνοιξε τὸν νοῦν τῶν μαθητῶν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς. Καὶ τὴν δι' ἡδονῆς ἢ δόξης ἀπάτην ἢ διὰ τῶν λόγων σύνεσις ἐνδιδομένη κωλύει. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐλέησόν με, κ.τ.λ. Ὡς κέκρικας, φησὶν, ἐπιβλέψαι, καὶ πολλῆς ἐπισκοπῆς ἀξιῶσαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸ ὄνομά σου· οὕτω με τῆς αὐτῆς ἀξίωσον ἐπισκοπῆς, τοῦ αὐτοῦ ἐλέους. Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου. Κατὰ τὸ λόγιον αὐτοῦ ὁ Θεὸς κατευθύνει τὰ διαβήματα τοῦ ἀπὸ κακίας καὶ ἀγνοίας εἰς ἀρετὴν καὶ γνῶσιν διαβαίνοντος. Ὁ γὰρ ὀρθὸς λόγος τῶν τοιούτων ἡγεῖται· Οἱ μὴ ποιῶντες τὴν ἀμαρτίαν οὐκ εἰσὶ δούλοι τῆς ἀμαρτίας. Λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων. Συκοφαντίαν ἀνθρώπων τὴν τῶν αἰρετικῶν διδασκαλίαν φησὶ, καὶ τὴν τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Τούτου τετύχηκεν αἰσθητῶς Ἰωσήφ καὶ Σωσάννα. Τροπικῶς δὲ ἀνθρώπους τὰς πονηρὰς λέγει δυνάμεις, ἀφ' ὧν τῆς συκοφαντίας μόνου λυτροῦσθαι Θεοῦ. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δούλον σου. Τὴν παρουσίαν ἐπιποθεῖ τοῦ Κυρίου θεάσασθαι. Αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ χαρακτήρ τοῦ Πατρός. Καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Τὴν Νέαν Διαθήκην φησὶ, δι' ἧς δεδικαίωκεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Διεξόδους ὑδάτων κατέβησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. Πλήθος ἠφίειν δακρύων τοὺς τὸν σὸν παραβαίνοντας νόμον ἀποθνήσκων. Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθὴς ἡ κρίσις σου. Τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι, δι' ἣν ἀπεκλαίετο τοὺς παραβαίνοντας τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον· ὅτι δὴ τοῖς τοῦτον παραβαίνουσιν ἐν τῷ θείῳ δικαστηρίῳ τιμωρίαν ἠπέιλησε, 27.504 καὶ ταύτην ἐντεῦθεν ἤδη διεμαρτύρατο. Ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου, κ.τ.λ. Τὰ μετὰ μαρτύρων οὐρανοῦ καὶ γῆς τινῶν ἄλλων ἐνετείλω μαρτύρια, δικαιοσύνην ὄντα καὶ ἀλήθειαν τρανωτάτην; Ἄλλ' οὐκ ἡμαῦρους· ἦγουν εὐθύτατοι τῶν σῶν κριμάτων κανὸν νες τὴν σὴν δικαιοσύνην μηνύουσι. Τὰ οὖν σὰ μαρτύρια αἱ θεῖαι Γραφαί· δικαιοσύνη μὲν κατὰ τὰ ἠθὴ καὶ τυγχάνουσι παραγγέλματα, ἀλήθεια δὲ κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν λόγων. Ἐξέτηξέ με ὁ ζῆλος σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ ἐχθροί μου. Οἷον ζῆλον ἀνελάμβανον, εἴ ποτε ἐώρων τινὰ ἐπιλεησμένον τῶν σῶν λόγων. Καὶ οὐχ ἀπλῶς ζῆλον, ἀλλὰ διὰ τὸν τιθέντα μοι ἐκ τήκεσθαι ἀπὸ τοῦ ζήλου τοῦ πρὸς σέ, εἰ ἐθεώρουν τι νὰς ἐπιλανθανομένους σου τῶν λόγων. Περὶ τούτου τοῦ ζήλου ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταί, ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐν ψαλμῷ εἰρημένον. Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα. Τὸ λόγιον τοῦ Θεοῦ πεπυρωμένον ἔστι σφόδρα καὶ ἐξιστάμενον, καὶ πάση βασιάνῳ ἀνέλεγκτον. Καὶ εἴ τις ἔχει πεπυρωμένον τοῦτο τὸ λόγιον, ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. Νεώτερος

ἐγὼ εἶμι καὶ ἐξουδενωμένος. Νεώτερος μὲν ὁ τοῖς θείοις λόγοις στοιχειούμενος, ἐξουδενωμένος δὲ διὰ τὸ ταπεινοῦν ἑαυτόν. Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα. Ἡ μὲν γὰρ παρ' ἀνθρώποις δικαιοσύνη πρὸς ὀλίγον ψηφίζεται χρόνον τῷ κρινομένῳ τὸ δίκαιον, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν κρίσιν αἰώνιον ἀποδίδωσιν. Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὐροσάν με. Οὐδὲ ἐν ταῖς περιστάσεσι, φησὶ, τοῦ τὸν σὸν μελετᾶν ἡμέλησαν νόμον. Δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἄ δέδωκάς μοι, φησὶ, μαρτύρια, οὐ πρὸς ὀλίγον ὄν τα ὠφέλιμα, δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα τυγχάνουσι, δικαιοῦντα τὸν διαθέσει συνεγγίζοντα αὐτοῖς. Συνέτισόν με, καὶ ζήσόν με. Ἦν γὰρ ἀσκοῦμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος δικαιοσύνην ἀποδίδεται οὐκ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ καὶ ζήσομαι, φησὶν, ἐάν με συνετίσης· εἰς ἐκείνην γὰρ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἀνόητος οὐκ εἰσέρχεται. Αἰτητέον οὖν σύνεσιν παρὰ τοῦ διδόντος πᾶσι τοῖς ἐξ ὅλης ψυχῆς αἰτοῦσιν αὐτόν. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Πρότερον· Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐπάκουσόν μου, Κύριε· τὰ δικαιώματά σου ἐκζητήσω. Δεύτερον· Ἐκέκρα ξά σοι, σῶσόν με. Ὁ γὰρ ἐλάλουν κατὰ τὸ ἡγεμονικόν, οὐκ ἄλλο τι ἦν ἢ ὁ Θεός. Μεγάλως οὖν σε καλέσας, μέγαν ἐπαγγέλλομαι τὰ σὰ φυλάξαι μαρτύρια. Προέφθασα ἐν ἁωρίᾳ καὶ ἐκέκραξα. Ἁωρία τὸν σκότον, ἦτοι τὴν σύγχυσιν τῶν πραγμάτων φησὶ. Ταῦτα δὲ λέγει· Καίτοι τῶν παρανόμων ἐν σύγχυσει πάντα ποιούντων, πολλὰ ἐν τῷ σῶ νόμῳ ἔστοι χουν. 27.505 Προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομία. Συνῆψαν οἱ πολεμοῦντές με τῇ ἀνομίᾳ, φησὶν. Οὐδὲ γὰρ τις διώκει τὸν δίκαιον μὴ ἀνομία συνεῖναι βουλόμενος. Ἐγγὺς εἶ σὺ, Κύριε. Ὁ Θεὸς ἀλλαχοῦ φησὶ· Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἶμι, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν, λέγει Κύριος. Ἡ δύναμις γὰρ τοῦ Θεοῦ πανταχοῦ ἐστὶ, κατὰ τὸν τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας λόγον. Κρίνον τὴν κρίσιν μου, καὶ λύτρωσαί με, διὰ τὸν λόγον σου ζήσόν με. Λόγον τὴν ἐπαγγελίαν φησὶν· ἐπηγγείλατο γὰρ ἦξειν, καὶ σώσειν ἡμᾶς. Μακρὰν ἀπὸ ἀμαρτωλῶν σωτηρία. Ἦν ἐπλεονέκτησαν οἱ ἄρχοντες τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὅτι δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν. Αὕτη ἡ αἰτία τοῦ καταδιώκειν τὸν δίκαιον, τὸ μακρὰν ἑαυτοὺς ἀποστῆσαι τοῦ θείου νόμου. Οἱ οἰκτιρμοὶ σου πολλοὶ, Κύριε. Ἔγνω, φησὶν, ὡς διεμαρτύρω τὰς ἐντολὰς ἡμῖν, ὅτι βέβαιοί εἰσι καὶ ἀμετακίνητοι. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ καὶ ἐν τῷ ἄνω στίχῳ, τὸ, Κατ' ἀρχὰς ἔγνω ἐκ τῶν μαρτυρίων σου. Εἶδον ἀσυνετοῦντας, καὶ ἐξετηκόμην. Εἶ τινα ἐώρακα μὴ συνιέντα ἐγὼ, ἐπὶ τὸν τοιοῦτον ἐξετηκόμην ἀπὸ τοῦ ζήλου κατὰ τὴν θεοσέβειαν. Ἴδὲ, ὅτι τὰς ἐντολὰς σου ἠγάπησα, Κύριε. Ὅφει γὰρ ἐν ἐμοὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τοὺς τύπους· οὐ γὰρ ἀπλῶς ἐτήρησα, ἀλλ' ἠγάπησα, μηδὲν ἔχων πρὸς ταύτας ἠναγκασμένον. Ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἐλεοῦντός σου δέομαι πρὸς τὸ ζῆσαί με. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια. Αὕτη πρώτη τῶν σῶν δέδοται ἐντολῶν, τὸ ἀληθεύειν ἐν πᾶσι, καὶ πράξει, καὶ λόγῳ, καὶ διανοίᾳ. Ἄρχοντες κατεδίωξαν με δωρεάν. Ἔθλιβόν με, φησὶν, οἱ κατὰ καιροὺς ἄρχοντες, ἐχθροὶ ὄντες τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' οὐ δέδοικα τὰς ἐκείνων θλίψεις, τὸν σὸν λόγον δεδοικώς. Καὶ ποῖος οὗτος, ἡ τό· Μὴ φοβήθητε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ἀποκτεῖναι μὴ δυναμένων· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι εἰς γενένην; Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγια σου, ὡς ὁ εὐρίσκων σκύλα πολλά. Οὐ φόβω δὲ μόνον τὴν ὑπακοὴν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς λόγους πεποιησθαί φησιν, ἀλλὰ καὶ χαρᾶ, ἥτις ἐπὶ πλούτῳ χαίρει πολὺ. Βεβαιωτέρα δὲ τήρησις ἢ ἐν χαρᾷ γινομένη. Πολεμίων δὲ διωκόντων μνησθεῖς, καὶ σκύλων εἰκότως ἐμνήσθη. Οὐκ ἂν γὰρ, φησὶ, πάντας ἀνελὼν καὶ σκυλεύσας, τοσοῦτον ὠήθη, ὡς ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς σοῖς. (Cord.) Ποίοις λόγοις, ἡ περὶ ὧν λέγει ὁ Παῦλος· Πρῶτοι γὰρ ἐπιστεύσαμεν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, περὶ τῶν Ἰουδαίων φάσκων. Ἀδικίαν ἐμίσησα, κ.τ.λ. Οὐ γὰρ κατ' ἐκείνους νεκρὸν ἤμυνα καὶ σκύλα λαβὼν βδελύττομαι· μόνον γὰρ ὠφέλιμον ἀδικίαν βδελύττεσθαι· διὸ σου καὶ δεόντως τὸν νόμον νοήσας ἠγάπησα,

μηδαμῶς αὐτὸν ἔλκων ἐπὶ 27.508 τὰ γήϊνα. Ἡμεῖς γὰρ ὡς συνεγερθέντες Χριστῷ τὰ ἄνω ζητοῦμεν, οὐ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σοι. Παρ' ὄλον τὸν βίον αὐτοῦ ὁ δίκαιος φωτιζόμενος ἐν ἡμέρᾳ ἔσται τε λεία, οὐ μεσολαβουμένη ὑπὸ νυκτός· καὶ αἰνεῖ τὸν Θεὸν ἐπτάκις ὑπερκόσμιος γεγωνῶς, τοῦ ἄνω κεχωρηκέναι τοῦ ἐν ἔξ ἡμέραις γενομένου κόσμου· ἄτε καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ γεγεννημένος, τὸν τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας Θεοῦ λόγον θεωρήσας, ἐξ ομολογεῖται ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ· καθ' ἃ κρίματα ἐκάστων ποικίλην δημιουργίαν καὶ πρόνοιαν ἔσχεν. Τὸ ἀδιάλειπτόν φησιν. Λέγει δὲ, ὅτι διαπαντὸς ἐμνημόνευον τῶν σῶν κριμάτων, ὧν δι καίως ἐπήγαγες· τοὺς μὲν πλεονεκτήσαντας ἐκβαλὼν ἄρχοντας, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας λυτρωσάμενος. Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ... Εἰσέλθῃ μοι τὸ ἀξίωμα μου ἐνώπιόν σου, Κύριε. Ὅρα τῶν θείων ῥημάτων τὸ εὐτακτον. Πρῶτον γὰρ τὸ, ἐγγισάτω· εἶτα, τὸ μείζον, τὸ, εἰσέλθῃ μοι τὸ ἀξίωμα μου· πρὸ γὰρ τοῦ, εἰσέλθῃ, τὸ, ἐγγίσει. Ἐγγίσας γὰρ τις οἰκίαν, ἐὰν ἦ φίλος τοῦ οἰκοδεσπότου, εἰσέρχεται. Ἦν δὲ κέκληκε δέησιν, νῦν εἶπεν ἀξίωμα, παρὰ τὸ ἀξιούν. Μήποτε ὡς ἔστι κοσμικὰ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιώματα, οὕτω καὶ ψυχικά; Ἀξίωμα γὰρ ἀπόστολον εἶναι Χριστοῦ· ἀξιώματα καὶ τάγματα τὰ ἐκκλησιαστικά. Ἀξίωμα δὲ ψυχῆς καὶ τὸ ἔχειν τὰς ἀρετὰς, ἡ μίαν αὐτῶν. Ὁ τοιοῦτον ἔχων ἀξίωμα τὰ παρόντα φησίν. Ἐξερευξοῖντο τὰ χεῖλη μου ὕμνον. Ἡ ἐρυγὴ ὡς ἐπὶ πᾶν γίνεται τοῖς κεκορεσμένοις. Οἶδεν οὖν ὁ θεῖος λόγος πνευματικὴν τροφήν. Αὐτὸς οὖν ὁ Λόγος φησίν ἄρτος εἶναι. Ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς· λέγει δὲ καί· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ. Τοῦτον δὲ φάγοντες, ὕμνον ἐρευγόμεθα. Τοιαύτης εὐχομαι τυχεῖν ἐρυγῆς. Ὅπερ ἀδύνατον, ἐὰν μὴ με διδάξης τὰ δικαιώματα. Φθέγξοιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγια σου. Εὐχεται ἃ δ' ἂν εἶποι λόγον εἶναι Θεοῦ, κατὰ τό· Ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοιοῦτος ἀργὸν ῥῆμα οὐ λαλεῖ. Διὸ φησιν ὁ Παῦλος· Τὸ γὰρ, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, καὶ εἴ τις ἕτερα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται τὸ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. Δικαιοσύνη γὰρ τοῦτό ἐστι τό· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου. Γενέσθω ἡ χεὶρ σου τοῦ σῶσαί με. Δηλοῖ γὰρ οὐ τὴν κατ' οὐσίαν γένεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὰ σωζόμενα σχέσιν. Ὅποῖον καὶ τό· Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστήν. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου, Κύριε. Ἐὰν θέλῃς ἐπαναβῆναι τῷ λόγῳ, τὸ σωτήριόν σου ὁ Χριστός ἐστιν. Ἰησοῦς γὰρ ἐρμηνεύεται Θεοῦ σωτηρία. Οὗτος ἡμῖν ἐπέμφθη. Ἔργον ἐστὶ τὸ ἐπιποθεῖν τοῦ Θεοῦ 27.509 τὸ σωτήριον. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὸ κατὰ σάρκα ποθοῦσι. Τὸ δὲ τοῦ Θεοῦ, τὸ ἐν αὐτῷ σωθῆναι, τὸ ἐν αὐτῷ ἀναπαύεσθαι, κληρονομήσαι τὰ ἅγια. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, ἡ αἰώνιος ζωὴ. Ἀλλὰ καὶ Ἰησοῦς ἐρμηνεύεται Θεοῦ σωτήριον, πεμφθεὶς ἡμῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ· οὐ πρὸς τὸν πόθον ὁ θέλων ὀδεῦσαι μελετήσῃ τὸν νόμον. Ζήσεται ἡ ψυχὴ μου, καὶ αἰνέσει σε. Περὶ μελλούσης λέγει ζωῆς. Ἡ γὰρ ζωὴ ἡμῶν κέκρυσται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. Τότε κυρίως αἰνέσω, τότε βοηθηθεῖ μοι· τὰ ἐπιβόητα γενόμενα τῶν κρινομένων σοι κρίματα τῷ μὲν δικαίῳ χωρὶς βασάνων, τῷ δὲ δεομένῳ διὰ βασάνων. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπωλόλος. Μετὰ τὸ εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ ἔργα κατορθωκότος, πάλιν πρόβατον ἑαυτὸν πεπλανημένον εἶναι λέγει, ταπεινοφροσύνῃν ἐπιτηδεύων, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Κυρίου· Ὅταν πάντα καθορθώσητε, λέγετε· Δουλοὶ ἀχρεῖ οἱ ἐσμεν.

Ἔδῃ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΙΘ'. Ὑπόθεσις. Τὴν πρώτην ὥδην τῶν ἀναβαθμῶν ἄδει τῷ Θεῷ ὁ ἐν Βαβυλῶνι λαὸς, ἀδημονῶν ἐπὶ τῷ μήκει τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ εὐχόμενος ἐλευθερωθῆναι. Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα ... Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Πῶς γὰρ οὐκ ἄδικα χεῖλη τῶν Βαβυλωνίων, τὰ τὴν εἰδωλολατρείαν ὡμολογηκότα. Αὐτὴ δὲ καὶ γλώσσα

κληθείη δολία, ἄτε μηδὲν εὐθὲς λαλοῦσα περὶ Θεοῦ. Τί δοθείη σοι, καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν; Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα. Τί πλέον δοθῆναί σοι αἰτεῖς, φησὶν, ἢ τί θέ λεις ἕτερον προστεθῆναί σοι τοῦ κατὰ τῶν δολίων χειλέων; Βέλη πυρὸς μεστὰ ἐξαφθῆναι παρὰ τοῦ δυνατοῦ. Σημαίνει δὲ τὴν κατὰ τῶν Βαβυλωνίων ὅσον οὕτω τιμωρίαν ἐσομένην. Οἱ μοι, ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη. Ἐτέραν αἴτησιν εὐχεται παρὰ Θεοῦ, τῆς παροικίας ἐλευθε ρωθῆναι. Κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ. Χώρα τις ἐστὶν ἡ Κηδάρ ἐπὶ τῆς ἐρήμου τῆς πρὸς ἀνατολὰς κειμένη, καὶ μέχρι τῆς Περσῶν παρατείνουσα, ἦν γένος Σαρακηνῶν οἰκεῖ. Πολλὰ παρ ὠκνησεν ἡ ψυχὴ μου. Μετὰ τῶν μισούντων εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός. Κακία Βαβυλωνίων τὸ πολεμεῖν ἀντ' οὐδενὸς τοῖς εἰρηνεύουσιν. Εἰ μὴ τι δέοι κριτικῆς τιμωρίας, ἦν κατὰ Χαναναίων καὶ Ἀμορραίων ἐπέταττεν ὁ Θεὸς, τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπαγορεύων φιλίαν. Οἱ δὲ φαῦλοι πρὸς τούτους ἀσύμβατοι, τὴν θεοσέβειαν βδελυττόμε νοι. Ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμου με δωρεάν.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚ΄. Ὑπόθεσις. Τὴν δευτέραν ὠδὴν ἄδει, προαπολυθεὶς μὲν τῆς αἰ χμαλωσίας, ἐν ὁδῷ δὲ ὀδεύων τῆς μακρᾶς ὁδοῦ τῆς 27.512 μεταξὺ Βαβυλῶνος καὶ Ἱερουσαλήμ. Ὅς, καὶ μέ σος τῶν ὀρέων ἀποληφθεὶς, εὐχεται αὐτῷ βοήθειαν γενέσθαι· οὗ καὶ ἐπακούσας, τὸ Πνεῦμα τὸ προφη τικὸν ἀποφθέγγεται· Κύριος φυλάξει τὴν εἰς ὁδὸν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου. Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη ... Ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τοῦ Θεοῦ δεικνύντος τὸ δυ νατὸν, Τοῦ ποιήσαντος, φησὶ, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δώη εἰς σάλον τὸν πόδα σου, μηδὲ νυστά ξη ὁ φυλάσσω σε. Ταύτην ἔχε τὴν ἐλπίδα, καὶ σώζη. Τὸ δὲ, οὐ νυστάξει, οὐ τὸ ἐπίπονον ἀπὸ τῶν φυλαττόντων τὰς στρατίας καὶ πόλεις καὶ ποιμνία, ἀλλὰ τὸ ἀπαθὲς τὸ Θεῖον δηλοῖ τὸ, οὐ νυστάζει οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσω Ἰσραήλ. Δοκεῖ δὲ νυστάζειν, ἐπειδὰν τοῖς ἀστάτοις τοῦ βίου σαλευόμεθα πράγμασι, ταῖς καθ' ἡμῶν ἐπιβουλαῖς. Κύριος φυλάξει σε, Κύριος σκέπη σοι, ἐπὶ χεῖ ρα δεξιάν σου. Τοῦτο καὶ ἐν τῷ ιε΄ ἔφρη ψαλμῷ Προεωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Καὶ ἐν ταῦθα πάλιν φησὶν, ὅτι Παρὰ τὴν δεξιάν σου χεῖρα γενόμενος, καὶ σκεπάσει, καὶ φρουρήσει, καὶ πάσης ἀξιώσει προνοίας.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΑ΄. Ὑπόθεσις. Ἡ τρίτη ὠδὴ τοὺς ἔτι ὀδοιποροῦντας εὐαγγελίζεται, τὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἄφιξιν. Διὸ καὶ ἀναφθέγ γεται. Ἡψφράνθη ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα. Ἐστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς ἀύλαῖς σου, Ἱερουσαλήμ. Αὕτη τῶν γεγηρακότων ἡ φωνή, τῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ὑπομεινάντων, διηγουμέ νων, ὡς ἄρα αὐτῶν οἱ πόδες, οἱ νῦν τὴν πορείαν ποι ούμενοι, πάλαι ἔστησαν ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις. Οὕτω, φησὶν, ἦν πάλαι ὡς πόλις, οὐ διεσπαρμένη ὡς κα κεῖσε· ἀλλ' οὕτως ἦν ἠρμοσμένη, ὡς δόξαί ἕνα οἶκον εἶναι τῇ συναφείᾳ καὶ τῇ ἀρμονίᾳ τῶν οἰκοδομημά των. Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί. Πᾶσαι αἱ φυλαί, φησὶν, ἐξ Αἰγύπτου δυνάμει Κυρίου ἐξελθοῦσαι, εἰς αὐτὴν ἔσπευδον τὴν πόλιν μαρτυρῆσαι, ἥτοι εὐχαρι στήσαι τῷ Θεῷ τοῦ Ἰσραήλ. Τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. Ἐφ' οἷς ἐπλήρωσε τὴν θαυμα σίαν ὑπόσχεσιν, θρόνους τε τοῦ οἴκου Δαυὶδ ἰδρυνθῆ ναί φησὶν ἐπ' αὐτῆς· ἐπεὶ καὶ βασιλείαν πάντων ὁ Δαυὶδ προφητεύει· οὐχ ἐνὸς λέγων ἀρχὴν, ἀλλὰ κοι νὴν, ὑπὲρ ἀρίστων καὶ θεοσεβεστάτων· δι' ὧν ἡ βα σιλεία Δαυὶδ ἀνορθοῦται χάριτι τοῦ Χριστοῦ, τοῖς δώ δεκα δεδωκότος ἀποστόλοις, τοῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνοις καθεζομένοις κρίνειν τὸν Ἰσραήλ. Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν. Καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν ἐκεῖ τὰ βασίλεια, καὶ τῶν ἱερέων οἱ θρό 27.513 νοι·

ὡσπερ τινὶ διπλῶ στεφάνῳ καὶ διαδήματι καλλῶ πιζομένης τῆς πόλεως. Νῦν δὲ πάντων ἔκπτωσις, καὶ τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας ἐλάχιστα λείψανα. Θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαυΐδ. Ἐν ταύτῃ, φησὶ, τῇ πόλει, τουτέστι τῇ Ἱερουσαλήμ, θρόνοι ἐτέθησαν βασιλικοὶ κρίμα δι' καιὸν κρίνοντες· ὧν πρῶτος κατήρξε Δαυΐδ, ἔπειτα οἱ ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα. Διὸ καὶ οἶκον αὐτοῦ ὄνομά ζει τοῦ Δαυΐδ. Ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν Ἱερουσαλήμ. Μαθόντες, ὧ οὔτοι, τίς ποτε ἦν Ἱερουσαλήμ, εὐχεσθε ὑπὲρ τῆς εἰρήνης αὐτῆς, μηδὲν ἐκζητοῦντες ἕτερον ἢ τὰ πρὸς εἰρήνην αὐτῆς συντελοῦντα. Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ εὐ θηνία ἐν τοῖς πυργοβάρεσί σου. Ἄντι τοῦ, ἐν τοῖς βασιλείοις σου. Εὐχομαί σοι, φησὶ, τὰ ἀγαθὰ διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν σοί, πλησίον ὄντας καὶ ἀδελφούς. Ταῦτα γὰρ οἱ γεγηρακότες εὐχονται τῇ Ἱερουσαλήμ, τὸ ἐν τοῖς τείχεσιν αὐτῆς εἶναι εἰρήνην. Δυνάμει γὰρ τὰ τείχη φησὶν· ἢ καθ' ἕτερον λόγον τοὺς ἐν αὐτῇ ἀγίους. Ἐνεκα τοῦ οἴκου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξ ἐζήτησα ἀγαθὰ σοι. Ἐπεὶ ἐν σοί ἐστίν, ὧ Ἱερουσαλήμ, ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀμειβόμενός σε ἐξεζήτησα ἀγαθὰ σοι.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΒ'. Ὑπόθεσις. Ἡ τετάρτη ᾠδὴ εὐχὴν περιέχει τῶν ἐν τῇ ὁδοῖο ρία διὰ πολλῶν ἐτῶν τὴν ἐπάνοδον ποιουμένων. Οἱ καὶ, καμόντες κατὰ τὴν ὁδὸν, ἐλέους καὶ οἴκτου δέονται τυχεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐξουθενημένοι παρὰ τῶν ἐθνῶν. Διὸ καὶ ἀναφθέγγεται πρὸς αὐ τοὺς παραμυθούμενον τὸ Πνεῦμα, καὶ λέγον· Τοῖς εὐθηνούσι τὸ ὄνειδος. Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸν κατοικούντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἴδου ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν. Τῶν μὲν ἐχόντων τὸ πνεῦμα τῆς δουλείας εἰς φόβον ὀφθαλμοὶ εἰς χεῖρας κυρίων τε καὶ κυρίας· τοῦ δὲ τὸ πνεῦμα τῆς υἰοθεσίας ἔχοντος, πρὸς Κύριον τὸν Θεόν. Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ θερμὸν τῆς αἰτήσεως, οὐχ ὡς ἄξιοι τὸν ἔλεον αἰτούμεν, ἀλλ' ὡς ἐπονείδιστοι λίαν γενόμενοι.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΓ'. Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν. Ὑπόθεσις. Τὴν πέμπτην ᾠδὴν ἄδοντες οἱ ἐπιβάντες τῆς Ἰουδαίας γῆς, εὐχὰς ἀναπέμπουσιν, ἐφ' οἷς ἐρρύσθησαν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῶν μεταξὺ ἐχθρῶν.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΔ'. Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ὡς ὄρος Σιών. Ὑπόθεσις. Τὴν ἕκτην ᾠδὴν ἄδουσιν ἐπ' αὐτὸ τὸ ποθούμενον ὄρος γενόμενοι. Εἶτα ὀρώντες τὴν πόλιν ἀτείχιστον, τεῖχος αὐτῇ τὴν τοῦ Κυρίου ἐπικουρίαν εὐχονται γενέσθαι, φησὶ, καὶ μὴν καὶ τῶν ἐχθρῶν θάρροῦσι διαφυγεῖν τὰς ἐπιβουλάς· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς ἐπικου 27.516 ρίας πάλιν τοῦ Θεοῦ, «μὴ ἀφιέντος τὴν ράβδον τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κληῖρον τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ.» Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. Ἡ γὰρ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν εἰρήνη μόνῳ τῷ νοῦν ἔχοντι δίδοται. Ἄλλα καὶ τῶν πολεμίων ἀπολωλότων, οὔτοι τῆς εἰρήνης ἀπήλασαν.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΕ'. Ὑπόθεσις. Τὴν ἑβδόμην ἄδουσιν ᾠδὴν οἱ τὸ ἀσφαλὲς ἐσχηκότες τῆς λυτρώσεως διὰ τὸ ἐν αὐτῇ γεγενῆσθαι τῇ πόλει. Παρακαλοῦσι δὲ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν, τῶν ἔτι ὄντων ἐν τῇ Βαβυλῶνι, ὅπως ἂν καὶ αὐτοὶ λυτρωθῶσιν. Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. Οἱ ἀπὸ στολοὶ ταῦτα προφητεύονται περὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι. Κατὰ γὰρ τοὺς τοῦ Δαυΐδ χρόνους οὐκ ἦν αἰχμαλωσία. Τάχα οὖν περὶ τῆς νοητῆς ταυτᾶ φησι. Τὸ γὰρ, ἐροῦσι, προφητικῶς τὸ μέλλον δηλοῦται. Τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν· Ἐμεγάλυνε Κύριος, κ.τ.λ. Τοῦτο δὲ ἡμᾶς πολυθρηνήτους παρὰ πᾶσιν ἀπέφηεν. Ἄπαντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ μεγαλοργίαν θαυμάζουσιν, ὅτι τῆς πικρᾶς ἐκείνης ἡμᾶς

δουλείας ἀπήλλαξε· καὶ ἡμεῖς μέντοι βοῶμεν, οὐ γὰρ ἀναισθη τοῦμεν, εἰ καὶ μὴ τοὺς λοιποὺς ἀπειλήφαμεν· περὶ ὧν ἴκετεύομεν λέγοντες· Ἐπίστρεψον, Κύριε, τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ. Δηλοῦσι τὸ πολὺ πλῆθος ἐναπομείναν ἐν Βαβυλῶνι, ὡς καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, παρεικάζειν αὐτοὺς τῷ ῥεύματι τοῦ Αἰγυπτίου ποταμοῦ. Νότον γὰρ τὴν ἔρημόν φησιν. Οἱ σπεύροντες ἐν τοῖς δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι. Πορευόμενοι ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον. Τοῖς εὐξαμένοις περὶ τῶν καταλοίπων ἀποκρίνεται τὸ προφητικὸν Πνεῦμα, καὶ φησιν, ὅτι, Εἰ κλαύσαιεν ὑπὲρ τῶν ἐν Βαβυλῶνι, ἔσται καὶ αὐτοῖς ἡ ἐπιστροφή.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν τῷ Σολομῶνι. ΡΚ. Ὑπόθεσις Ἡ ὀγδόη ἄδεται ὡδὴ, καταβεβλημένων ἤδη τῶν θε μελιῶν τοῦ ἱεροῦ· ἐλπίζόντων ἀδιάσειστον εἶναι τὸ τεῖχος. Λεληθότως οὖν προφητεύει τὴν ἔσο μένην αὐτοῦ πῶσιν πάλιν ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Συνάπτει δὲ καὶ προφητείαν περὶ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας· Ἄδεται δὲ προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Σολομῶνος· καθάπερ ἀμέλει καὶ Ζαχαρίου εἰσὶ ψαλμοὶ καὶ Ἀγγαίου. Ἡ δὲ ὀγδόη εἰκότως ἀρχὴ τῆς Νέας Διαθήκης. Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Ὡς μέγα φρονούντων τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τῷ στερεῷ τῆς οἰκοδομῆς, τὰ τοιαῦτά φησιν. Ὅταν δῶ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον, ἰδοὺ ἡ κληρονομία Κυρίου, υἱοί. Μὴ μέγα φρονεῖτε, φησὶν, ἐπὶ τῷ ἱερῷ, ὡς ἐν αὐτῷ τῆς κληρονομίας 27.517 ὑμῶν διδομένης. Οὐ γὰρ ἔστιν αὕτη. Ἄλλ' ὅταν ἀναπαύσῃ τοὺς ἠγαπημένους αὐτοῦ ἐκ τοῦ προτέρου λαοῦ, τουτέστι τοὺς προφήτας· τότε τοῖς ἐκείνου υἱέσι τὴν κληρονομίαν δώσει. Τίνες δ' ἂν εἶεν οὗτοι ἢ οἱ μαθηταί; Cord. Ἡ γὰρ θεία ὑπόσχεσις, καὶ ἡ περὶ τοὺς παῖδας εὐλογία, καθάπερ τις μισθὸς τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἠλπικόσι δεδώρηται. Ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς. Ὁ καρπὸς τῆς γαστρὸς εἴη ἢ σωτηρία τοῦ πνεύματος, κατὰ τό· Ὡδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, ὃ ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς. Τούτου τοῦ καρποῦ μισθὸς ὡσπερ καὶ κληρονομία δοθήσεται ἢ υἰοθεσία. Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων. Ἐκτετιναγμένους τοὺς ἀπορρίφοντας φησὶ τοῦ προτέρου λαοῦ· ὧν οἱ υἱοὶ, τουτ' ἐστὶν οἱ ἀπόστολοι, γεγόνασι βέλη τοῦ δυνατοῦ. Δι' αὐτῶν τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις κατετόξευσεν. Μακάριος ὃς πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐξ αὐτῶν. Ἐξ αὐτῶν μακαρίζει τοὺς ἐκ τῆς διδασκαλίας ὠφεληθησομένους. Οὐ καταισχυνθήσονται, ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις. Σαφῶς τὴν παρουσίαν τοῦ κηρύγματος δηλοῖ.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΖ. Ὑπόθεσις. Ἡ ἐνάτη ὡδὴ μακαρίζει τὸν προσελθόντα τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ. Εἰκότως δὲ μετὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἀποστόλων μακαρίζει τοὺς πιστεύσαντας. Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον. Ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθηνούσα. Τῷ φόβῳ μένω τὸν Κύριον δῶρον δίδοται οὐχ ἡ τυχοῦσα γυνὴ, ἀλλ' ἡ καρποῖς ἀγαθοῖς κεκοσμημένη. Γυνὴ γὰρ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθῆ. Καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Τὰ νοητὰ δηλονότι· Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ. Τὰς ἐπαγγελίας λέγει. Ὡσπερ γὰρ πρῶτοι καρποὶ τῆς θεοφιλοῦς ψυχῆς εἰσι τὰ γεννήματα, οὕτως καὶ δευτεροὶ αἱ ἐπαγγελίαι.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΚΗ. Ὑπόθεσις. Ἡ δεκάτη ὡδὴ τοὺς πολλοὺς διωγμοὺς τῷ Χριστοῦ λαῷ ἐκδιδάσκει, καὶ ὡσπερ πάντα ὑπερπηδήσει κρείττων ἀεὶ τῶν ἐπιβουλευόντων γενόμενος. Τοῦ τό φησι διὰ τὸ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κηρύγματος γενέσθαι τοὺς διωγμοὺς. Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ... Κύριος δὲ καὶ οὐκ ἀνέτριψεν ἀχένας ἀμαρτωλῶν. Πάντες γὰρ οἱ διώξαντες κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται. Ὡδὴ τῶν

ἀναβαθμῶν. ΡΚΘ'. Ὑπόθεσις. Ἡ ἐνδεκάτη ᾠδὴ εὐχὴν περιέχει μαρτύρων, καὶ διδασκαλίαν ἐξομολογήσεως τῷ νέῳ λαῷ. Σαφῶς δὲ ἀρετῆς ἰλασμόν κηρύσσει, ὅς ἐστι Χριστός. Πε ρὶ αὐτοῦ γὰρ εἴρηται· Καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ἐκ βαθέων ἐξέκραξά σοι, Κύριε ... 27.520 Γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Ὡτα ἐπὶ Θεοῦ, καὶ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις νοοῦμεν, δι' ὧν αἱ δεήσεις ἡμῶν πρὸς Θεὸν εἰσέρχονται. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται; Ὁ δὲ τοῦ, Κύριε, Κύριε, διπλασιασμός θαυμάζοντός ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας τὸν ὄγκον, παρ' ἧς καὶ τὸν ἰλασμόν εἶναί φησιν, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις κατορθώμασιν. Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε, Κύριε. Ταῦτα τῶν μὴ διὰ χρεῖαν πνευματικὴν, δι' αὐτὸ δὲ τὸ σεπτὸν ὄνομα προσιόντων, οὕτω καὶ ἐν ὑπομονῇ τρεχόντων τὸν προκείμενον ἀγῶνα, καὶ κατὰ μὴδ' ἓνα καιρὸν ἀφισταμένων Θεοῦ καὶ τῶν ἀρεσκόντων αὐτῷ. Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτὸς ἐλπίσάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον. Δεῖ γὰρ καὶ ἐν τοῖς σκυθρωποῖς προσδοκᾶν ἐπὶ Κύριον. Οὐ γὰρ μόνον ὅτε φυλακὴ πρωΐ μὴ καὶ λαμπρὰ τὰ παρόντα, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ζοφερῶν περιστάσεων. Ἀλλὰ καὶ ἀνατέλλοντος τοῦ ἀληθινοῦ φωτός ὁ διορατικὸς νοῦς προσθήκην λαμβάνει ἐκ Θεοῦ τῶν φαιδρῶν, καὶ τῶν σκυθρωπῶν ἀπαλλαγῆν· ἐλπίσάτω παρ' αὐτῷ γὰρ ὡς ἐν πηγῇ, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ ἔλεος, τῷ αὐτῷ ὄντι λυτρώσει, καὶ τῷ ἰλασμῷ, τῷ ἱκανώσει πολλῇ τὰς ἁμαρτίας περικαθαίροντι.

Ὡδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛ'. Ὑπόθεσις. Ἡ δωδεκάτη ᾠδὴ τὸν καταξιωθέντα τοῦ ἰλασμοῦ διδάσκει μὴ ἐπαίρεσθαι, τῇ ἑαυτοῦ βελτιώσει θαρρόυντα, ἀλλὰ ταπεινοφρονεῖν. Κύριε, οὐχ ὑψώθη ἡ καρδιά μου ... οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ, κ.τ.λ. Πρὸς δὲ τὸ μὴ ἐπαρθῆναί φησι τὴν ἐναντίαν ἀρετὴν εἰς ὑπερβολὴν ἐπιτήδειον, ἣν καὶ ὁ Σωτὴρ ἐδίδασκε λέγων· Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἀπογαλακτισθέντα δὲ λέγει παιδιά, τὴν θλίψιν δηλῶν. Οὐ γὰρ ἀφίσταται τῆς μητρὸς, ὀδυνώμενον ἐπὶ τοῦ στερηθῆναι τοῦ γάλακτος. Οὕτως ὢν ἐν συμφοραῖς κάγω, φησὶν, ἠυχόμενον αἰεὶ τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ μὴ οὕτως εἶην, δίκην δοίην ἐσχάτην.

Ὡδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΛΑ'. Ὑπόθεσις. Ἡ τρισκαιδεκάτη ᾠδὴ εὐχὴν περιέχει ὑπὲρ τοῦ Δαυΐδ. Τοῦ γὰρ ἰλασμοῦ πᾶσι προξενούντος ἁμαρτιῶν ἄφεισιν, ἀναγκαίως τὸ Πνεῦμα τὸ προφητικὸν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν σωζομένων, καὶ τοῦ Δαυΐδ φησι· «Κύριε, μνήσθητι, κατὰ τὴν πραότητα αὐτοῦ ἀποδιδούς αὐτῷ.» Ὡς γὰρ αὐτὸς πρῶτος ὢν ἠφίει τῷ Σαουλ τὰ εἰς αὐτὸν ἀδικήματα, οὕτω καὶ αὐτῷ συγχώρησον τὰς πλημμελείας. Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαυΐδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ Κυρίῳ, ἠῤῥατο τῷ Θεῷ Ἰακώβ, καὶ τὰ ἐξῆς. Μαθῶν γὰρ ἐξ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἐπιδημήσει τοῖς ἀνθρώποις ὁ Κύριος, 27.521 ἄφεισιν διδούς τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων, καὶ αὐτὸς σωθήσεσθαι διὰ ταύτης ἐλπίσας, σπεύδει μαθεῖν πότε ἔσται, καὶ ποῦ γενήσεται, τίνα δὲ τρόπον ἐπιδημήσει. Ταῦτα γινώσκει ποθῶν, εἰς τὴν ἐαυτοῦ ἐπέβαλε κάκωσιν, ὡς πᾶσαν μὲν παραιτεῖσθαι στρωμνὴν, ἀποτάξασθαι δὲ τῷ οἴκῳ, κεῖσθαι δὲ πρὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἁγιάσματος ἐπ' ἐδάφους, ὄρκω βεβαιώσας μὴ ἀναστῆναι πρὶν ταῦτα μαθεῖν. Ἐπὶ δὲ τῇ τούτου εὐτονίᾳ λαβῶν οἴκτον ὁ Θεὸς ἐπινεύει· ὡς ἐν ἄπαξ ὠμόσας μὴ ψεύσατο· ὅθεν ἐπ' ἠνεγκεν· Ἴδου ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Εὐφρανθᾶ· αὕτη ἐστὶν ἡ Βηθλεέμ. Τίνα δὲ αὐτὴν ἢ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι Κυρίου ἔλευσιν; Εὐρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. Τὸ γὰρ σπήλαιον ἐν ᾧ γεγένηται ὁ Χριστὸς ἐν πεδίοις ἐστίν, ἥτοι τοῖς ἀγροῖς. Εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. Τὰς κατὰ καιρὸν ἐσομένας Ἐκκλησίας σημαίνει. Προσκυνήσομεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν φησὶν, ἔνθα πᾶς παρ

ερχόμενος προσκυνεῖ. Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. Τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἐπισπεύδουσιν αὐτοῦ. Σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου. Κιβωτὸν τοῦ ἁγία σματος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ σάρκα φησίν. Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην. Οὐκ ἔτι, φησὶ, κατὰ τὸν νόμον στολὰς, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δι καιοσύνην. Δικαιοσύνη δὲ ὁ Χριστός. Ἐνεκεν Δαυῖδ τοῦ δούλου σου μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ σου. Μετὰ τῆς εἰς πάντας ἀνθρώπους εὐεργεσίας καὶ τοῦ Δαυῖδ μνήσθητι, ὁ ποιήσας αὐτὸν ἐπιστρέφειν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Δούλος γὰρ ὁ ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφήν. Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαυῖδ ἀλήθειαν. Καὶ ποῦ τὸ, ὥμοσεν; ἐν τῷ εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Καὶ ἔσται, ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου, καὶ κοιμηθῆσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, ἀναστήσεται ἐκ τοῦ σπέρματός σου ἄλλος, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου. Καὶ ἐτοιμάσω εἰς τὸν αἰῶνα τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Αὐτὸς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου· καὶ ἀνορθώσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. Ἐὰν φυλάζωνται οἱ υἱοὶ σου τὴν διαθήκην μου. Τὴν μέλλουσαν σαφῶς ἀνακηρύττει διαθήκην, ἣν εἰ ἦσαν φυλάξαντες οἱ κατὰ σάρκα υἱοὶ τοῦ Δαυῖδ, ἔμελλον ἂν μὴ ἐκπεσεῖν τῆς ἡτοιμασμένης βασιλείας. Αὕτη ἡ κατάπαυσις μου εἰς αἰῶνα. Εἰ γὰρ ὁ πάλαι ναὸς ἔρημος διὰ μανίαν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' οὖν ἐκεῖ πάλιν καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς ἀναλήψεως τὰ χωρία τῆς θείας ἡξίωται χάριτος. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω. Ἐκαστος γὰρ τῶν τοιούτων, δικαίου σπέρμα τυγχάνων, οὐκ 27.524 ἐλαττοῦται ἄρτοις. Γράφεται δὲ καὶ, Τὴν χήραν αὐτῆς, καὶ δηλονότι τὴν ἀπροστασίαστον. Τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων. Τοὺς κατὰ Θεὸν μὲν πτωχεύσαντας· ἄρτων δὲ τῶν νοητῶν. Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν. Αὐτὸς ἔστι πάλιν ὁ Χριστὸς ἡ σωτηρία, ὁ καὶ δικαιοσύνη ἐν τοῖς ἀνωτέροις ὀνομασμένος. Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαυῖδ. Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπιφανεῖ τὸ σωτήριον, δηλονότι ἡ δόξα ἀνατελεῖ τοῦ Δαυῖδ. Ἡτοίμασα λύχνον τῷ Χριστῷ μου. Τοῦτο περὶ Ἰωάννου φησὶ, κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ Κυρίου· Ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιὸς καὶ φαινόμενος.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΑΒ΄. Ὑπόθεσις. Ἡ τεσσαρεσκαίδεκάτη ᾠδὴ ἀκολουθῶς τῆ τοῦ Σωτῆρος ἐπιλάμψει τὸ ἐξ αὐτοῦ δωρούμενον τοῖς ἀνθρώποις καλὸν φανερόν ποιεῖ λέγουσα. Ἴδου δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα. Ἐπει δὲ, φησὶ, συναχθεὶς ἡ Ἐκκλησία, καὶ μίαν ὥσπερ τινὰ ἀρμονίαν ποιήσεται, τότε δὴ τότε καὶ χρίσις τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἱεράτευμα προσαχθῆ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἔστιν ὁ Χριστὸς, ἔπειτα καὶ εἰς τὸν πώγωνα, ὃς ἔστιν εὐπρέπεια τοῦ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας. Νοοῦνται δὲ διὰ τούτου οἱ ἀπόστολοι. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ εἰς ὄλον τὸ σῶμα μεταβέβηκε, τουτέστιν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνδεδυμένους Χριστόν. Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο Κύριος τὴν εὐλογίαν, καὶ ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἐκεῖ, φησὶ· δῆλον δὲ, ὅτι παρ' αὐτοῖς τοῖς κατοικοῦσιν ἀδελφοῖς ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ζωὴν· οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν ἀθάνατον. Ἐπὶ τὴν Σιών γὰρ ἡ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους ζωοποιὸς κατεπέμφθη δρόσος, δι' ἧς ἅπαντες οἱ πιστεύοντες τὴν αἰώνιον εὐλογίαν καρποῦνται. Ἐκείνων γὰρ ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία.

ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ΡΑΓ΄. Ἴδου δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δούλοι Κυρίου. Ὑπόθεσις. Ἡ πεντεκαίδεκάτη ᾠδὴ τοῖς ἔτι κατηχομένοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰνεῖν τὸν Θεὸν παρακελεύεται. Δούλους δὲ αὐτοὺς καλεῖ, ἅτε μὴπω τῆς υἰοθεσίας ἡξίω μένους. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια. Ἐν νυκτὶ ἔτι ἐστάναι αὐτοὺς φησιν, ἅτε μὴ φωτίσματος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡξίω μένους. Εὐλογήσαι σε Κύριος ἐκ Σιών. Ἐκ Σιών δὲ φησιν· ἐπειδὴ καὶ τοῦνομα ποθεινόν

ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ἔνθα πάσης ἀγιστείας ὑπόθεσις ἦν. Εἶτα διδάσκει πανταχόθεν καλεῖν λέγων· Ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἀλληλουῖα.

ΡΛΔ. Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου, αἰνεῖτε, δοῦλοι, Κύ 27.525 ριον. Ἔτι καὶ οὗτος τοῖς εἰσαγομένοις λέγεται ψαλμὸς, παρακελευόμενος, Αἰνεῖτε τὸν Θεόν. Τὸ γὰρ, ἀλληλοῦ, ἐρμηνεύεται, αἰνεῖτε, τὸ δὲ, ἴα, τὸν Κύ ριον. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθὸς Κύριος· ψά λατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ὅτι καλόν. Ψάλλειν αὐ τοὺς προτρέπεται, ἀφ' ὧν ἤδη καὶ ἕτερον ἐν Αἰγύπτῳ εἰδωλολατρήσαντες. Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐξ Ἰακώβ. Ἐκλήθησαν δὲ εἰς τὸ ὑμνεῖν τὸν Θεόν. Ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ἀντὶ τοῦ, ἐξαίρετον· ὁ γὰρ διορατικὸς νοῦς ἐστὶν Ἰσραήλ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνω, ὅτι μέγας Κύριος, καὶ ὁ Κύ ριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς. Ἀπὸ τῆς δη μιουργικῆς δυνάμεως ἔγνωκεν αὐτὸν Κύριον. Ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις ἀβύσσοις. Ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτων τῆς γῆς. Τοῦτό φη σιν, ἐπειδὴ ἔξωθεν τὴν γῆν περιέχουσιν αἱ θάλασσαι, ἀφ' ὧν τὰς νεφέλας ἀνάγει. Ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε. Καὶ τοῦτο σύμβολον εἶη τῆς θεοπρεποῦς δυνάμεως, τὸ ἐν τῷ αὐτοῦ συμμίξαι τὸ πυρ ὦδες τῶν ἀστραπῶν καὶ τὸ ὕδωρ. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτῶν. Τὸ ἀκατάληπτον ἀνθρώποις τῆς τῶν ἀνέμων ἐδήλωσε φύσεως διὰ τῶν θησαυρῶν. Ὅμοιον δὲ τὸ εἰρημένον παρὰ Κυρίου· Τὸ Πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις· ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει. Ὅς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνου. Τὴν τελευταίαν πληγὴν ἔθηκε πρώτην, ἐπεὶ μετ' αὐτὴν ἐδέξαντο τὴν ἐλευθερίαν. Λέγει δὲ καὶ κτηνῶν, ἐπειδὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον ταῦτα γεγένηται, καὶ δι' αὐτὸν καὶ κολάζεται. Ὡστε πρὸς αὐξήσιν φόβου δειχθῆναι θεήλατον τὴν πληγὴν. Τὰ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Μετὰ τὸ δεῖξαι τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ δοξολογήσαι, ὡς ἔτι δούλοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἀρτίως προσελθοῦσι διαλεγόμενος, παραβάλλει τῶν θεῶν ὧν ἠγοῦντο πάλαι τὸν ἔλεγχον ἀκο λούθως· ὡς εἶπεν· Ὅτι ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι μέγας ὁ Κύριος, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς. Ὁ μὲν γὰρ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πεποίηκεν· οἱ δὲ πρότερον ὑμῶν θεοὶ μόνον εἶδωλα νεκρὰ καὶ κωφὰ, οἷς ὅμοιοι γένοιτο οἱ ποιοῦντες αὐτά. Πῶς γὰρ οἱ τοῖς ἀψύχοις προσκυνοῦντες οὐκ ἀπελιθώθησαν τὰς ψυχάς; καὶ οὐς ἔφη κατὰ τὴν συνήθειαν ἄνωθεν θεοὺς, νῦν ἐπαισχύνει καὶ κέκληκεν εἶδωλα, διαβάλλων τῇ τε ὕλη καὶ τῇ ἐργασίᾳ. Ἀλληλουῖα.

ΡΛΕ'. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τῷ καταδιελόντι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις. Λόγος ἀρχαῖός φησιν εἰς δώδεκα τμήματα διαιρεθεῖσαν τὴν θάλασσαν, ἐκάστη φυλῇ μίαν ἀποδοῦναι ὁδόν. Τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Οὐκ ἔλαττον τῆς θαλάσσης τῆς ἐρήμου τὸ θαῦμα. 27.528 Πολλὰ γὰρ τὰ θάνατον ἀπειλοῦντα, λιμὸς, ἀνυμὸς, δίψα, πλήθος θηρίων, ἀπάντων ἐπιτηδείων ἢ ἐρημία. Οἱ δὲ μηδενὸς φοβοῦντος ἐβάδιζον. Ἐκ δὲ δύο δυνατῶν καὶ βασιλέων, οἱ ἐπὶ ῥώμῃ καὶ δυναστεία καὶ μεγέθει σώματος ἐσεμνύνοντο, ἐρρύσατο αὐτούς. Ὁγ πηχῶν ἔχων ἐννέα τὸ μῆκος, καὶ πέντε τὸ πλάτος, καὶ σιδηρᾶν εἶχε τὴν κλίνην. Τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τοὺς ἄλλους παραλείπων βασιλέας τούτων διαφερόντως ἐμνήσθη, ἀλλὰ τὸν λαὸν τῆς θεοδότου νίκης ἀναμιμνήσκων. Ἐπὶ ῥώμῃ γὰρ οὗτοι καὶ δυναστεία καὶ μεγέθει σώματος ἐσεμνύνοντο. Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος. Πλέον ἀρμόσει ὁ λόγος ὁ λέγων, Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος, τοῖς τῆς νοητῆς δουλείας ἀπαλλαγείσιν, ἥτοι, τῆς αἰσθητῆς. Ὁ διδοὺς τροφήν πάση σαρκί. Οὐ γὰρ μέχρι τῶν εὐσεβούντων ἢ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ κηδεμο νία, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ἀλόγων, ὡς ἐκάστῳ κατάλ ληλον διδόναι τροφήν, ἐκτείνεσθαί τε τὴν

πρόνοιαν ἀπὸ τῶν κατ' οὐρανὸν θαυμάτων μέχρι τῶν ἐπὶ γῆς σμικροτάτων· ἐντεῦθεν δὲ πάλιν διῆκεν εἰς οὐρανόν. Διὸ μετὰ τὸ, πάση σαρκί, ἐπενήνοχεν· Ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ πάντων ὧν ποιητῆς, οὐρανοῦ κατ' ἐξαιρέτον χρηματίζει Θεός, ὑπὸ τῶν ἐκεῖ δαιτωμένων θεραπευόμενος. Καθαρὸν γὰρ ἀμαρτίας ἐστὶ χωρίον. Τῷ Δαυῖδ διὰ Ἱερεμίου.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΛ΄. Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν. Διδάσκει ὁ λόγος τοὺς πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐσομένους ἐν Βαβυλῶνι διὰ τὴν ἀνομίαν κλαίειν, ἀδημονεῖν, ἐπιζητοῦντας τῶν οἰκείων ἀγαθῶν τὴν ἀπόληψιν. Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖν ἢ δεξιά μου. Ἦτοι, μὴ τύχοιμι τῆς ἄνωθεν βοήθειας. Κολληθεῖν ἢ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μὴ σου μνησθῶ. Τί γὰρ ὄφελος ἐρῶσθαι λόγου ὄργανον, πρὸς τὸ δέον μὴ κρουόμενον; Διὸ καὶ τὴν ζωὴν ἄπασαν οἱ μακάριοι ἄνδρες τῆ περι τοὺς ὕμνους ἂν ἦσαν φροντίδι λέγοντες· Ἄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου. Ἦν δὲ ἡ πόλις αὐτοῖς τιμία διὰ τὴν θείαν λατρείαν, ὡς προεῖρηται τὸ, Ἔνεκα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξεζήτησα ἀγαθὰ σοι. Ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου. Τὴν σὴν, φησί, μνήμη πάσης εὐφροσύνης προτάξω. Ἀγαθὰς γὰρ οὕτω καὶ τὰς λοιπὰς ἡμῖν εὐφροσύνας γενέσθαι συμβαίνει. Καὶ ὁ Κύριος δὲ τὰς ἱεράς τροφὰς πρὸ τῶν σωματικῶν εἰσηγεῖται. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν υἰῶν Ἐδώμ. Οἱ υἱοὶ Ἐδώμ οἱ ἀπὸ Ἡσαῦ Ἰδουμαῖοι, οἱ καὶ ἀλούσης τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπέμβαινον πικρῶς, ἕως ἐκ θεμελιῶν αὐτὴν ἀνασπασθεῖσαν ἔγνωσαν. Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἢ ταλαίπωρος. Προφητικὸς 27.529 ὁ λόγος κάκεῖνος τῆς Βαβυλῶνος σημαίνει τὴν πόρθησιν. Μακάριος ὃς ἀνταποδώσει τὸ ἀνταπόδομά σου. Ἐκεῖνος, φησί, μακάριος ὁ ἀνταιχμαλωτεύων σε. Τῷ Δαυῖδ διὰ Ζαχαρίου.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΛΖ΄. Ἐπιθέσις. Ὁ παρὼν ψαλμὸς προφητεῖαν περιέχει τῆς ἀπάντων ἐθνῶν κλήσεως· ἐφ' ἧ καὶ εὐχαριστεῖ, ὅτι οὐ μόνος αὐτὸς, βασιλεὺς ὧν, ἠξίωται τῆς θείας θεοφανείας· ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν ἐθνῶν βασιλεῖς φησι τῆς αὐτῆς ἀξιωθήσεσθαι χάριτος, ὅπερ μόνον μετὰ τὴν ἐπιδημίαν γεγένηται. Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ταύτην τῷ πλουσίῳ δέδωκεν ὁ Σωτὴρ τὴν ἐν τολῆν, εἰπὼν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. Καὶ ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἁγίον σου. Ὡς παρόντων τῶν ἀγγέλων, καὶ τὴν κατὰ Θεὸν αὐτοῦ νίκην αἰεὶ ἐπιθεωρούντων. Καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. Εὐχαριστήσω, φησὶν, ἐφ' οἷς τῆς μὲν σκιάς λελύτρωμαι, τῆς δὲ ἀληθείας ἠξίωμαι. Ὅτι ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα τὸ ἁγίον σου. Ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν κλήσει τὴν εὐχὰ ριστίαν ἀναφέρειν λέγει. Οὐκ ἐφ' οἷς εὖ ἔπαθον μόνον εὐχαριστῶ· ἀλλὰ καὶ δι' ὅλου τὴν δόξαν τὴν σὴν θεωρῶν, δημιουργήσαντος, εὐεργετοῦντος, κολάζοντος. Οὐδὲν γὰρ τῆς κτίσεως ὃ μὴ τὴν σὴν μεγαλοσύνην κηρύττει. Πολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου. Πολυωρίαν τὴν πολυχρονιότητά φησιν. Ὁ δὲ νοῦς· Δυνάμει τῇ σῇ μεταποιήσεις με ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν. Καὶ ἀσάτωσαν ἐν ταῖς ὥδαῖς Κυρίου, ὅτι με γάλη ἢ δόξα Κυρίου. Ὡδὰς Κυρίου ἀναγέγραφεν, ἃς ἄδουν τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντας ἐπαγγέλλεται. Ὅτι ὑψηλὸς Κύριος καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ. Μὴ θαυμάσης, φησὶν, εἰ ταῦτα γενήσεται ἐν ἀνθρώποις· οὐ γὰρ ἀπηλλοτριώται τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας τὰ ἀνθρώπινα. Καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Προώρισε γὰρ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν εἰς τὰ ὑψηλὰ ἀναγωγὴν. Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως, ζήσεις με. Ὅμοιον τό· Θλίψιν ἔξετε ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. Ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν μου

ἐξέτεινας τὰς χεῖράς σου. Ἐπενήνε κται γὰρ κατ' αὐτῶν ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, τουτέστιν ὁ Υἱὸς, ἦτις καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς, Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ. Κρίνας γὰρ τὴν καθ' ἡμῶν ἀδικίαν, ἐξέβαλε τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου. Εἰς τέλος τῷ Δαυΐδ

ΨΑΛΜΟΣ διὰ Ζαχαρίου ἐν τῇ διασπορᾷ. ΡΛΗ΄. Ὑπόθεσις. Ἀναφέρεται μὲν ὁ ψαλμὸς εἰς τὸ τοῦ Ζαχαρίου πρόσωπον, ἔτι ὄντων ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν υἱῶν 27.532 Ἰσραὴλ, καὶ μὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Προφήτου σὺν αὐτοῖς. Γράφει δὲ τῆς περι Θεοῦ εἰς ἡμᾶς κηδεμο νίας τὸν τρόπον· καὶ ὡς οὐ μόνον τῶν καθόλου ποιεῖται πρόνοιαν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν κατὰ μέρος· ὡς μηδὲ τὰς κινήσεις, μηδὲ τὰς ἐνθυμήσεις ἡμῶν τῆς αὐτοῦ λείπεσθαι προνοίας. Ἀποθαυμάζει γε μὴν καὶ τῆς οἰκονομίας τὸ βάθος, τὴν τε τῶν ἔθνῶν κλήσιν κατασημαίνει σαφῶς, καὶ τὴν γεγεννημένην ἀντιλογίαν τῷ Σωτῆρι Χριστῷ παρὰ τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ λαοῦ. Διὰ δὴ ταῦτα πάντα καὶ εἰς τὸ τέλος ἐπι γέγραπται τῷ Δαυΐδ. Εἴπομεν δὲ πολλάκις, ὡς οἱ οὕτω τῶν ψαλμῶν ἐπιγραφόμενοι εἰς τὸν τῆς ἐπι δημίας ἀναπέμπονται καιρόν. Κύριε, ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνωσ με. Ὡς θαρρῶν βεβαίαν ἔχειν τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστὸν, καὶ ὡς οὐδεμία αὐτῷ κοινωνία γέγονε τῇ τοῦ φαύλου λαοῦ παρανομίᾳ, αὐτῶν τῶν καρδιῶν τὸν πλάστην ἐπικα λεῖται μάρτυρα. Σὺ συνήκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μα κρόθεν, τὴν τρίβον μου καὶ τὸν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας. Εἰ καὶ τῶν διανοημάτων οἶδε τὴν κίνησιν ὁ Θεὸς, πολλῶ πλέον τῆς κατὰ τὸν βίον πορείας ἔχει τὴν γνῶσιν. Τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας. Σχοινισμὸς μὲν μέτρον ἐστὶν ὠρισμένον ὁδοῦ. Λέγει δὲ, ὡς πᾶσαν κίνησιν λογι σμοῦ ἐπίστασαι· τὰς γὰρ κινήσεις διὰ τῶν ὁδῶν ση μαίνει. Ὅτι οὐκ ἔστι δόλος ἐν γλώσση μου. Καὶ τοῦτο μέγιστον τῶν κατορθωμάτων τῷ Δαυΐδ, μὴ ἀδικῆσαι τὴν γλῶσσαν μήτε ἐν ψεύδει, μήτε ἐν ἐπιορκίᾳ, μήτε ἐν ἀπάτη καὶ δόλῳ, καὶ πάση τοιαύτῃ ἄλλῃ ὁδῷ. Ἴδου, Κύριε, σὺ ἔγνωσ πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα. Τὰ μέσα παρασεσιώπηται, διὰ τὸ τὴν κακίαν εἶναι ἐν τῷ μεταξύ. Οὐ γὰρ ἦν ἐν ἀρχῇ, οὐδὲ ἔσται πάλιν ἐν τέλει. Σὺ ἔπλασάς με, καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. Εἰ καὶ ἔπλασάς με, φησὶ, καὶ γεγονότα διακρατεῖς· ἢ γὰρ ἐπίθεσις τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ τὴν χορηγηθεῖσαν ἡμῖν τοῦ Πνεύματος δω ρεὰν σημαίνει· ὡς οἱ ἀπόστολοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν παρεῖχον Πνεῦμα ἅγιον. Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ, ἔκρα ταιώθη, οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. Ὁ λέγει τοιοῦ τόν ἐστιν· Ὅτι ἔτερα πλεῖστά ἐστι τὰ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν γεγεννημένα, καὶ οὐχ οἷός τέ ἐστι διαγινώ σκειν. Ὑπερβάλλει γὰρ τὴν ἐμὴν δύναμιν, φησὶ, καὶ ἐπέκεινά ἐστι τῆς ἐμῆς καταλήψεως ἢ τούτων γνῶσις, ὡς μὴ δύνασθαί με ἐξευρεῖν ἢ ἐξειπεῖν αὐτά. Ὅσα γὰρ εἶπα σμικρὰ καὶ ἐλάχιστα τυγχάνει. Τῆς γὰρ θεϊκῆς δυνάμεως ἢ κατάληψις τὴν ἐμὴν σμικρὸ τητα διαφεύγει. Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ. Ὅμοιον τὸ, Ὁ οὐρανός μοι θρόνος. Ἐὰν καταβῶ εἰς ἄδην, πάρει. Προφητεύει τὴν γενομένην εἰς ἄδου κάθοδον τοῦ Κυρίου. Ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγας μου κατ' ὄρ θρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θα λάσσης. Τουτέστιν, εἰ λάβοιμι πτέρυγας πτηνῶν 27.533 μήπω κεκμηκότας· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ, κατ' ὄρ θρον, νεαρὰς ἐν τῷ πέτασθαι καὶ δυνάμεως πεπλη ρωμένης. Ὁ δὲ πῶς νοῦς οὗτος· Πάντα, φησὶ, περι ειληφὼς Κύριος, καὶ πάντα προλαβὼν οἶδας, καὶ πανταχοῦ πάρει, καὶ πάντα πληροῖς ὡς Θεός. Εἶτα· Τίς γένωμαι, ἂν τι συμβῇ μοι ἀμάρτημα, καὶ εἰ γένοιτό μοι χρεια δρασμοῦ καὶ φυγῆς, σοῦ τοῦ Κυρίου πάντα ὑπειληφότος Καὶ εἶπα· Ἄρα σκότος καταπατήσει με. Τὸ, κα ταπατήσει, ἀντὶ τοῦ, σκεπάσει καὶ ἀποκρύψει τῶν σῶν ὀφθαλμῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, φησὶ, τὸ σκότος οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὡσπερ ἂν εἴη καὶ αὐτὸ τὸ φῶς. Ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτω καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. Καθάπερ γὰρ ἐμοὶ ζοφώδης ἢ νύξ, οὕτως ἐστὶ σοι φωτεινὴ. Νεφροὺς δὲ φησιν εἶναι τοὺς φόβου ποιητι κούς. Λέγει δὲ, ὅτι Σὲ διαπαντὸς ἐφοβούμην, ἐπεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν εἶχον ἀεὶ τὴν σὴν

κρίσιν. Ἄντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρὸς μου. Εἰκότως, φησὶ, τὸν σὸν φόβον ἐκτησάμην, ἐπειδὴ κυόμενόν με ἡ σὴ πε ριφρουρεῖ πρόνοια. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώ θης. Εὐκαίρως μετὰ τὴν προειρημένην θεολογίαν τὴν ἐξομολόγησιν ἀναφθέγγεται. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχὴ μου γινώσκει σφόδρα. Ἥτις ἐστὶ, φησὶν, ἐμοὶ δύναιμι ἀπόρρητος, καὶ αὐτὴ σοι τῷ Θεῷ φανερὰ τυγχάνει. Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὄστούν μου ἀπὸ σοῦ ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ. Οὐκ ἔλαθε, φησὶ, τῆς γυναικὸς ὁ ὄλισθος, ἦν ἐκ τοῦ ὀστέου μου λεληθότως ἐποίησας, ὕπνω βαρεῖ εὐνάσας με· ἀλλ' ἔγνωσ τὰ ἡμέτερα κρύφια, ὁ ἐκείνην κρυφίως ὑποστησάμενος. Καὶ ἡ ὑπόστασις μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Καὶ εἰ διαλυθεῖν, φησὶ, καὶ εἰς χοῦν πορευθεῖν, σοὶ πάλιν γνωστὸν τὸ τοιοῦτόν ἐστιν. Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. Πρὶν γενέσθαι, φησὶ, καὶ πρὶν μορφωθῆναι, οἱ σοὶ τῆς προγνώσεως ὀφθαλμοὶ ἐθεάσαντό με καὶ προεῖ δὸν με, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς ἤδη ἐγκείμενον, καὶ συν ηριθμημένον, καὶ ἐν τῇ βίβλῳ σου γεγραμμένον. Ἡμέραι πλασθήσονται, καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς. Κατὰ πάσας τῆς ζωῆς αὐτῶν τὰς ἡμέρας εὐρύθμως καὶ εὐπλάστως ἑαυτοὺς διήγαγον, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν αὐτοὺς ἄτυπον ἢ ἄπλαστον ἐσχηκέναι. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός· Ὅμοιον τό· Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται. Ἐξαριθμῆσονται αὐτοὺς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. Εὐελπίς εἰμι, φησὶ, τοὺς φίλους τιμῶν τοὺς σοὺς, ὅτι δὴ ἐν τῇ ἀναστάσει μετ' αὐτῶν στήσομαι, καὶ δι' αὐτοὺς τὴν παρὰ σοῦ κτήσομαι τιμὴν. Τότε δὴ, φησὶ, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀποκτενοῖντο, τουτέστι, τὰς προσ ηκούσας ἀπολήψονται δίκας. Ἐὰν ἀποκτείνης ἁμαρτωλοὺς, ὁ Θεός. Εἰδὼς τὰς ἐσομένας κατ' αὐτῶν δίκας, ἔξω που ἀφορίζει αὐτοὺς ἑαυτοῦ. Ἄνδρες αἱμάτων, ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἐρίσταί ἐστε εἰς διαλογισμούς. Τὴν αἰ 27.536 τίαν φησὶ δι' ἣν ἀπελαύνει ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἁμαρτω λούς. Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐλαύνονται, ὅτι ἀντιφθέγγον ται καὶ ἀντιφιλονεικοῦσι Θεῷ, καὶ μάτην ἐπαιρόμε νοι καταλαζονεόμενοι τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα; Ὅτι τοὺς μὲν σοὺς ἠγάπων καὶ ἀπεδεχόμεν φίλους· τοὺς δὲ ἐχθροὺς σου τελείως ἐμίσουν. Ἐχθροὶ δὲ τοῦ Θεοῦ πρῶτως μὲν καὶ κυρίως οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες· δεύτεροι δὲ μετ' ἐκείνους οἱ τε τὴν εἰδωλολατρείαν πρεσβεύοντες, καὶ οἱ τῶν αἰρέσεων ἀρχηγοί.

Εἰς τέλος ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΡΛΘ' Ἐξέλου με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. Τῆς γενομένης ἀδικίας παρὰ τῶν δαιμόνων τῇ ἀνθρώπου φύσει κεκραγένοι πρὸς τὸν Θεὸν ποιῆσαι τὴν ἐκδί κησιν, καὶ μεταστρέψαι εἰς κεφαλὴν τῶν ἀδικούντων τὴν ἀδικίαν. Λεχθεῖ δὲ καὶ ἐπὶ αἰσθητῶν ἐχθρῶν τὰ λεγόμενα. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρέτασσαν πολέμους. Οὐ γὰρ μόνον πονηροῖς ἐχρήσαντο λογισμοῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα προσέθηκαν τοῖς λογισμοῖς. Τὸ δὲ, ὅλην τὴν ἡμέ ραν, ὁ Σύμμαχος, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἐρμηνεύει. Ἐχόμενα τρίβους σκάνδαλα ἔθεντό μοι. Ταῦτα πάντα, φησὶν, ἐποιοῦν, ἵνα τὸν δρόμον στήσωσι τῆς κατὰ Θεὸν πορείας, τοὺς πόδας αὐτοῦ παγίσαι περι βάλλοντες, ἵνα τῆς ἐν Θεῷ στάσεως αὐτὸν καταβά λωσιν. Μὴ παραδῶς με, Κύριε, ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁμαρτωλῶ. Ἐγὼ, φησὶ, Κύριε ἐπιθυμίαν ἐπιθυμῶ σωτηρίας· μὴ οὖν ἐγκαταλείπης με, ὥστε ταύτης παρατραπέντα παραδοθῆναι ἁμαρτωλῶ, ἥτοι τῷ δια βόλῳ. Διελογίσαντο κατ' ἐμοῦ· μὴ ἐγκαταλείπης με, μήποτε ὑψωθῶσιν. Ἐν σκέπη τῶν πτερυγῶν αὐτοῦ ἀξιοῖ σκεπασθῆναι, καὶ ὑπὸ τὴν κραταιὰν αὐ τοῦ χεῖρα, ἀφ' ἧς οὐδεὶς δύναται ἀρπάσαι, ἵνα μὴ ὡς ἐπὶ τι ἄλλο τι μεγαφρονήσωσιν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν. Ἐπ' αὐτοὺς, φησὶν, ἔλθοι ὁ ἐβουλεύσαντο. Τοῦτο γὰρ σημαί νει ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν. Κεφαλὴ γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν ὁ λογισμὸς καὶ ἡ αἴσθησις. Τῆς οὖν ἐπιβουλῆς αὐτῶν τῆς κατ' ἐμοῦ, δι' ἧς ἐκύκλωσάν με ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ κεφαλὴ, οὐ

μήν ἀλλὰ καὶ ὁ κόπος αὐ τῶν, καὶ ὁ μόχθος ὁ κατ' ἐμοῦ, εἰς αὐτοὺς ἔλθοι. Οὓς καὶ δίκη παραδοθῆναι τῇ διὰ πυρός. Πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρὶ. Οἶον γάρ τινι πυρὶ τῇ ὀργῇ καταναλώσεις αὐτούς. Κατα βαλεῖς αὐτοὺς ἐν τάλαιπωρίαις, καὶ οὐ μὴ ὑπο στῶσι. Περιπεσοῦνται συμφοραῖς, καὶ οὐ περιέσονται τούτων. Ταῦτα δὲ συμβαίνει τῷ Σαοῦλ ἐν τῷ κατὰ τοὺς ἄλλοφύλους πολέμῳ. Ἐκεῖ γὰρ σφαγεῖς ἐδέξατο τὸ τοῦ βίου τέλος. Ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκδέχεται μὲν τοὺς ἀσεβεῖς τὸ αἰώνιον πῦρ. Καὶ ἐν τούτῳ δὲ τῷ βίῳ εἰς τέλος οὐ κατευθυνθήσεται γλωσσώδης. Οὐδεὶς γὰρ μάχιμός τε καὶ λοῖδορος, ὅς ἐστιν ἐν τῇ γεῶδει προαιρέσει, κατευθύνεται, ὑπὸ τοῦ μάχιμος εἶναι στρεβλούμενος. Φιλαμαρτήμονες γὰρ ὄντες οἱ τοιοῦτοι, πῶς ὑπ' ἀρετῆς κατευθύνονται; Ἄνδρα ἄδικον κακὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν. 27.537 Ὡσπερ γὰρ ὑπὸ οἰκείας νόσου διαφθείρεται ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ κακίας, δίκην δούς τὴν προσήκουσαν. Ἰκανὴ γὰρ ἐστὶν ἀντὶ πάσης τιμωρίας τὴν ἔχουσαν αὐτὴν ψυχὴν ἢ κακία διαφθείρειν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυΐδ. ΡΜ΄. Ὑπόθεσις. Ὁμοιος καὶ αὐτὸς τῷ ὀπίσω κεῖται, πλὴν δογματικώτερος. Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου· πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκρα γέναι με πρὸς σέ. Ἡ κραυγὴ τὸ σύντονον τῆς δια νοίας πάντως δηλοῖ. Εὐμένως, φησὶ, Δέσποτα, δέξαι τὴν ἐμὴν ἰκετείαν. Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμιάμα ἐνώπιόν σου. Τὰ ἀπὸ διανοίας θυμιάμασι παρειακά ζει, ἅτε λεπτὰ ὄντα, καὶ τῷ μόνῳ ἀνατιθέμενα τῷ Θεῷ. Ἐπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία ἐσπερινή. Τὰς πράξεις τὰς διὰ τῶν χειρῶν δηλουμένας θυσία παρειακάζει, ἅτε παχύτερα ὄντα παρὰ τὰς τῆς δια νοίας αἰρέσεις. Τὸ δὲ ἐσπερινὴν φησιν, ὅτι χρὴ μέχρι τέλους πράξεις ἐπιτηδεύειν ἀγαθὰς. Θεοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου. Ἐπειδὴ μέγα οἶδε τὸ κατορθοῦν τῆς γλώσσης τὴν φυλακὴν, τὸν Θεὸν αἰτεῖ ταύτης τὴν ἐγκράτειαν αὐτῷ χαρίσασθαι. Μὴ ἐκκλίνης τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πο νηρίας. Τουτέστι μὴ συγχωρήσης παρατραπῆναι εἰς τὸ ἐναντίον τὴν ἄπαξ καλῶς κατασκευασθεῖσάν μου διάνοιαν· ἵνα μὴ νοῶ, φησὶν, ἐννοίας παρανομίας. Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει, καὶ ἐλέγξει με. Πᾶσαν μὲν παιδείαν δεξαίμην τοῦ δικαίου, τὴν εὐλο γίαν δὲ καὶ τὴν κολακείαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ μὴ λάβοιμι, δι' ἧς ὡσπερ ἔλαιον τὴν κεφαλὴν μου κατα χρίουσιν. Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν, κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας οἱ κριταὶ αὐτῶν. Ἐγγύς, φησὶ, πέτρας γενόμενοι καταποντι σθήσονται. Σημαίνει δὲ, ὡς αὐτὸς αὐτοὺς ὁ Χριστὸς καταποντίσει εἰς τὴν ἄβυσσον. Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου, ὅτι ἠδύνθησαν. Ἐκβασίς, φησὶ, τῆς κατ' αὐτῶν προλεχθείσης τιμωρίας, πίστιν ἀληθείας καὶ εὐπρεπείας τὰ ἐμὰ λάβοιεν ῥήματα. Ὡσεὶ πάχος γῆς ἐρβράγη ἐπὶ τῆς γῆς. Πᾶν, φησὶ, τὸ γεῶδες ἡμῶν διερρήξαμεν, ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς διὰ σέ· οὕτως ὡς πᾶσαν δύναμιν ἡμῶν μέχρι ἄδου κατενεχθῆναι. Ὁμοιον δὲ τοῦτο τῷ, Ἐνεκα σοῦ θανατούμεθα ὄλην τὴν ἡμέραν. Ὅτι πρὸς σέ, Κύριε, Κύριε, οἱ ὀφθαλμοί μου. Ἐγὼ δὲ οὐδενὶ τῶν ἀνθρωπίνων θαρῶ· ἀλλὰ τὴν σὴν προσμένω βοήθειαν, καὶ παρακαλῶ ταύτης τὴν ἐμὴν μὴ γυμνωθῆναι ψυχὴν. Ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, μὴ ἀντ' ἀνέλης τὴν ψυχὴν μου. Ἀντὶ τοῦ· Μὴ ἐκχύσης ἢ ἐκκενώσης τῆς ἐλπίδος ἧς ἔχω πρὸς σέ. Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρω αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί. Ἐμπέσοιεν, φησὶν, εἰς τὰ ἑαυτῶν δίκτυα οἱ ἁμαρτωλοί. Καταμόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως ἂν παρέλθω. 27.540 Τότε, φησὶ, παρελεύσομαι ἀφόβως καὶ ἀμερίμνως, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοῖς ἑαυτῶν περιπέσωσι δικτύοις. Ἐγὼ δὲ τούτων κεχωρισμένως διατελέσω ἕως ἂν δέξωμαι τοῦ βίου τὸ πέρασ. Συνέσεως τῷ Δαυΐδ, ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ, προσευχή.

ΡΜΑ΄. Ὑπόθεσις. Προσευχὴ μὲν ἔστι καὶ οὐδὲν ἕτερον τὰ προκείμενα. Πλὴν ἀλλὰ δεῖται συνέσεως· ὅπως ἂν ἡμεῖς μάθω μὲν τίνι τρόπῳ ἐν περιστάσεσιν ὄντες διαφυγεῖν δυνηθῶμεν τὰ πονηρά. Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα· φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου. Ὅλην ὡσπερ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀνα τέθεικε, φησὶ, τῷ Κυρίῳ. Τὴν θλίψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγεῶ. Τὸν περὶ αὐτῆς, φησὶ, τῆς ψυχῆς ἀγωνιζόμενος δρόμον, τὰς δεήσεις ἀναφέρω, τὰς θλίψεις διαδοῦναι εὐχόμενος. Ὡς οὐ δικαίως διώκομαι, ἐπίστασαι, φησὶν. Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου. Ταῦτα δὲ ἔδρων, τὴν ὑπερβολὴν θεώμενος τῶν κακῶν· παρ' αὐτὸν γὰρ ἐσκηνοῦμην τὸν θάνατον. Καὶ σὺ ἔγνωσ τὰς τρίβους μου, θαρρόυντος τῆ τοῦ βίου πορείᾳ καὶ ταῖς πράξεσι τὸ, Σὺ ἔγνωσ τὰς τρίβους μου. Ὁρῶν δὲ τοὺς νοητοὺς τῆς ψυχῆς ἐχθροὺς παρασκευάσαντας εἰσελθεῖν τὸν Σαοὺλ εἰς τὸ σπήλαιον ὑπὲρ τοῦ συλληφθῆναι τὸν Δαυῖδ, εἰκότως ἐλέγετο· Ἐκρυψαν παγίδα μοι, ἦν ἡ παροῦσα κατήργησε προσευχή. Τὸ γὰρ ἐπ' ἀνθρώποις, συλληφθεὶς ἐν τῷ σπηλαίῳ, δρασμοῦ παντὸς ἀποκέκλειστο, καὶ οὐκ ἦν ὁ ῥυόμενος, ἢ ἐκζητῶν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν. Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ἢ ἐπορευόμεν ἔκρυψαν παγίδα μοι. Εἴ τις τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ λογίσηται τόπον, εὐρήσει προσηκόντως τὰ εἰρημένα. Κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιγινώσκων με. Παρατιθέντες τὰς ἀγκιθύρους κακίας τοῖς ἄσκου μένοις ἀρεταῖς. Οἷον ὀδεύοντι ἐπὶ σοφίαν, ἔκρυπτον παγίδα, σοφίαν οὐ Θεοῦ· καὶ ζητοῦντι γινῶσιν, παρ' ἐτίθεσαν τὴν ψευδώνυμον. Ἐχει δὲ τινὰ ὁμοιότητα τὸ ῥητὸν πρὸς τὸ, Ἐχόμενα τρίβου, σκάνδαλα ἔθεντό μοι. Δύνανται δὲ καὶ αἱ ὑπερβολαὶ δηλοῦσθαι παγίδες, εἰς ἃς ἐμπίπτει ὁ μὴ φυλαττόμενος, περὶ ὧν λέγει· Κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ. Τοῖς γὰρ φιλοτιμοτέροις εἰς δεξιὰ παγίδες. Ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ ζητῶν τὴν ψυχὴν μου. Οὐ γὰρ ἦν ἀποδιδράσκων ἐκ τοῦ σπηλαίου τῶν ἔμπροσθεν κατεχομένων ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ. Οὐδεὶς, φησὶ, τῆς ἐμῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐπιζητεῖ Ἐκέκραξα πρὸς σέ, Κύριε. Ἐπ' αὐτῷ γὰρ μόνῳ δεῖται τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας. Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου. Ταῦτά φησιν ὡς πρὸς τὸν τοῦ σπηλαίου τόπον. Ὁ δὲ Σύμ μαχος· Ἐξω ποίησον ἀποκλεισμοῦ τὴν ψυχὴν μου. Τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου. Ἐπειδὴν, φησὶ, ταύτης με τῆς θλίψεως ἀπέλυσας καὶ τῆς εἰρκτῆς, εὐχαριστηρίους ἀναπέμψω ὠδὰς. 27.541 Ἐμὲ ὑπομένουσι δίκαιοι ἕως οὗ ἀνταποδῶς μοι. Ἐὰν ἐξαγάγῃς με, φησὶν, ἐντεῦθεν ἀμειψάμενός μου τὰς ἀγαθὰς πράξεις, καὶ οἱ λοιποὶ δίκαιοι ἐμὲ ὑπὸ δειγμα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, καὶ ἐκ τῶν κατ' ἐμὲ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀποταμιεύμενοι, ἀποδώσουσί σοι τὰς λιτὰς καὶ σοι προσδραμοῦνται.

ΨΑΛΜΟΣ ὠδῆς τῷ Δαυῖδ, ὅτε κατεδίωκεν αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀβεσσαλώμ. ΡΜΒ΄. Ὑπόθεσις. Καὶ οὗτος ὁμοίαν ἔχει τοῦ πρὸ αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν. Εὐχεται γὰρ ἀπὸ τῶν διωκόντων ῥυσθῆναι, ὡς ὁ Ἀπόστολός φησι. Τυπικῶς δὲ ταῦτα συνέβη τοῖς ἀρχαιοτέροις· ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν. Διδασκόμεθα τοίνυν ἐν περιστάσεσιν ἐπὶ μόνον κατὰ ταφεύγειν τὸν Θεόν. Ἰστέον δὲ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸ τῆς ἀνθρωπότητος πρόσωπον ἢ προσευχὴ καταδιωκομένης καὶ θλιβομένης ὑπὸ τοῦ πλεονεκτῆσαν τὸς Σατανᾶ, οὗ καὶ ῥυσθῆναι εὐχεται διὰ τῆς παρ' οὐσίας τοῦ Μονογενοῦς. Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Εἰσ ακουσθῆναι, φησὶν, ἀξιῶ διὰ τῆς σῆς ἀληθείας. Ὅμοιον δὲ ὡσεὶ λέγοι· Ἔσο μοι ὑπήκοος, τὸν Μονογενῆ σου ἀποστείλας, ὅς ἐστιν ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡσεὶ νεκροὺς αἰῶνος. Σκοτίαν τὴν ἀγνωσίαν ἣν ἔσχε ποτὲ δηλοῖ. Οὐδὲν γὰρ διεφερόμην νεκροῦ. Νεκροὺς αἰωνίους τοὺς πάλαι εἰδωλολάτρας φησὶν. Ταχὺ εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Ἐν ταῖς ἐσχάταις περιστάσεσιν, ἐπειδὴν ἀνακινδυνεύει τινὸς ἢ ψυχὴ, προσήκει τοῦτο λέγειν, οὐ μὴν ἐν ἀνθρωπίνοις

πράγμασιν ἀναγκαίως κε χρῆσθαι. Ἄκουστών ποιήσόν μοι τὸ πρῶτ' ἃ τὸ ἔλεός σου. Τὴν πρῶτὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου λέγει· ἢ τάχα καὶ τὴν πρῶτὴν ἀνάστασιν εὐχεται παραγενέσθαι Χριστοῦ, δι' ἧς ἐλευσόμεθα. Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδὸν ἐν ἣ πορεύσομαι. Τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας εὐχεται τυχεῖν. Ἐξέλου με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. Τῶν νοητῶν δηλονότι. Τῷ Δαυΐδ πρὸς τὸν Γολιάθ.

PMΓ'. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός μου. Ἐκ περιχαρείας τὸ προοίμιον. Ὁ διδάσκων τὰς χειράς μου εἰς παράταξιν. Χειράς τὰς πράξεις φησὶν εἶναι τὰς κατὰ θεοσέβειαν γενομένας, δι' ὧν πολεμοῦμεν τὸν Σατανᾶν. Ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη. Ἐκαστος τῶν ἀνθρώπων τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡμοιώθη. Ἄστραψον ἀστραπὴν, καὶ σκορπιεῖς αὐτούς. Ἄστραπὴν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμά φησιν. Ἐξαπόστειλον τὴν χειρά σου ἐξ ὕψους· ἐξέλου με, καὶ ῥύσαι με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Ὡν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητος. Τῶν περικυκλωσάντων ἡμᾶς λογισμῶν ὑπὸ τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλῆς. Ἡ καὶ ὕδατα τὸν τῶν Ἰουδαίων φησὶ λαὸν τὸν κυκλώσαντα τοὺς ἀπο 27.544 στόλους, ἐν τῷ συσχεῖν καὶ ἀπολέσαι. Καὶ οὗτοι εἶεν υἱοὶ ἡλλοτριωμένοι, οἱ καὶ μάταια λαλοῦντες. Καὶ ποῖα μάταια, ἢ τὸ λέγειν τῷ Χριστῷ· Πῶς σὺ, ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν; Ὁ Θεός, ὡδὴν καινὴν ἄσομαί σοι. Τὴν εὐαγγελικὴν δηλονότι ἔξ αὐτοῦ δὲ τοῦ προσώπου τοῦ Δαυΐδ ὁ λόγος ἐστίν. Ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. Ψαλτήριον δεκάχορδον τὸ σῶμά ἐστιν, ἅτε πέντε αἰσθήσεις ἔχον, καὶ πέντε ἐνεργείας ψυχῆς, δι' ἐκάστης αἰσθήσεως γιγνομένης ἐνεργείας ἐκάστης. Τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν. Τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, οὓς κατέστησεν ἄρχοντας αὐτῶν ὁ Χριστός. Τῷ λυτρουμένῳ Δαυΐδ τὸν δούλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς· ῥύσαι με καὶ ἐξέλου με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Διὰ γὰρ τὰς πρὸς ἐκείνους συνθήκας πᾶσαν ἡμῶν κηδεμονίαν ποιήσων. Ῥομφαίαν γὰρ πονηρᾶν τῶν ἐπελθόντων τὸ ματικὸν καὶ θηριῶδες ἐκάλεσε· τοὺς δὲ αὐτοὺς ἄλλο τρίους, ὡς δυσσεβεῖς. Ὡν οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἰδρυμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. Τοῦ κατὰ σάρκα λαοῦ υἱοὶ, φησὶν, εὐθαλεῖς εἰσι· τοῦ δὲ κατὰ πνεῦμα τεταπεινωμένοι. Οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ λέγοντες· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται. Αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμένα, περικεκοσμημένα ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. Τῷ ἐπιγίγῃ κόσμῳ. Διὸ καὶ οὐ ναὸς Θεοῦ γεγόνασιν, ὡς αἱ ἅγιοι τῶν πιστευσάντων ψυχαὶ, ἀλλ' ὁμοίωμα ναοῦ· προσεποιοῦν τὸ γὰρ τὴν κατὰ νόμον ἐπιτηδεύουσαι πολιτείαν. Ἄλλ' οὐκ ἔσχον ἐν αὐταῖς τὸν Λόγον, ἀλλὰ τὸ πονηρὸν πνεῦμα. Τὰ ταμεία αὐτῶν πλήρη ἐξερευγόμενα ἐκ τοῦ τοῦ εἰς τοῦτο. Ἐθησαύρισαν γὰρ οὐ τὸν οὐράνιον, ἀλλὰ τὸν ἐπίγειον πλοῦτον. Τὰ πρόβατα αὐτῶν πολυτόκα, πληθύνοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν. Πίονα δὲ αὐτῶν καὶ πολύγονα τὰ κτήνη. Οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ οὐδὲ δι' ἐξοδος. Πολλὴν, φησὶν, ἔσχον τὴν εὐημερίαν· ἀλλ' οὐ μέχρι τέλους αὐτοῖς στήσεται. Τοῦτο γὰρ ἐν ἄλλῳ ψαλμῷ ἐδίδαξεν εἰπὼν· Κατέβαλες αὐτούς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. Ἐμακάρισαν τὸν λαὸν ὃ ταῦτά ἐστι· μακάριος ὁ λαὸς οὗ Κύριος ὁ Θεός αὐτοῦ. Οἱ μὴ ὀρθῶς κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ φανταζόμενοι τὰ σαρκὸς, τὸ τούτων ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι πολλῆ μακάριον εἶναι νομίζουσιν. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο μακάριον· ἀλλὰ τὸ ἐπικαλεῖσθαι Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ. Αἴνεσις τῷ Δαυΐδ.

PMΔ'. Ὑψώσω σε, ὁ Θεός μου, ὁ βασιλεύς μου. Οὐχ ὡς μὴ ἔχοντι δὲ δίδωσιν ὕψος· ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις δεῖ κνυσιν ἔχοντα. Ὅποιον· Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα ἐν τῇ γῆ. Οὐ γὰρ ἦν μὴ εἶχεν αἰτεῖ, ἀλλ' ἦν καὶ εἶχε δειχθῆναι· ὡς δηλοῖ τὸ· Δόξασόν με τῇ δόξῃ ἣ εἶχον παρὰ σοὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι. 27.545 Καθ' ἐκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε. Ἀρχὴ παρ' Ἑβραίοις τοῦ παρόντος στίχου τὸ Βήθ. Διδάσκει δὲ ὡς οὐ

μίαν ἡμέραν παραπεμπτόν ὕμνων χωρίς. Ὅλη μὲν οὖν ψυχῇ καὶ διανοίᾳ ὑψοῦν δεῖ καὶ εὐλογεῖν τὸν Θεόν· τὸ ὄνομα δὲ αὐτοῦ δοξάζειν θνητοῖς ὀνόμασί τε καὶ ῥήμασιν. Γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου. Τὴν ἀμφοτέρων φησὶ λαῶν συναχθεῖσαν Ἐκκλησίαν ἕκ τε τῶν ἑκ περιτομῆς καὶ τῶν ἐξ ἔθνων. Ἔργα δὲ αὐτοῦ, ἃ πεποιήται ἐν τῇ ἐπιδημίᾳ φησὶ· πολυτρόπως δὲ αὐτὰ ὕμνεῖ· δύναμιν, καὶ μεγαλοπρέπειαν, καὶ δόξαν, καὶ ἀγιωσύνην, καὶ θαυμάσια· καὶ πάλιν δύναμιν καὶ μεγαλωσύνην καὶ χρηστότητα, καὶ δικαιοσύνην καὶ οἰκτιρμούς προσαγορεύων. Καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου ἐροῦσι. Πρακτικῶς ἐροῦσι καὶ μετὰ ὀρθοῦ φρονήματος. Οἷόν ἐστι· Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Καὶ τὸ, Ἀλαλάξατε Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως· ὅτι Κύριος ὑψιστος φοβερὸς. Ταῦτα γὰρ ἐροῦσι δι' αὐτοῦ τοῦ φοβεῖσθαι καὶ σέβας ἔχειν Θεοῦ. Διηγῆσονται δὲ καὶ ὡς πέρασ οὐκ ἔχουσιν αὐτοῦ τὴν μεγαλωσύνην, οὐ περιγράψαντες γνώσει, ἀλλ' ὡς οἷσαν ἀκατάληπτον· μόνος γὰρ ὁ Υἱὸς γινώσκει τὸν Πατέρα, καὶ ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν. Εἰ δὲ καὶ ἀποκαλύπτει τὸν Πατέρα οἷς βούλεται, ἀλλ' οὖν ὡς ἐφικτὸν γεννητοῖς ἰδεῖν, κατὰ ἀναλογίαν ἧς τις ἔχει προπαρασκευῆς. Μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεῦζονται. Πᾶσι μὲν αὐτὸς, ἅτε Θεὸς ὢν ἀγαθὸς, ἐπιδέδωκε τὴν χρηστότητα, καὶ οἰκτεῖρει πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Σώζονται δὲ οἱ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ ἀπολαύειν ἐθέλουσιν.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΜΕ΄. Αἶνει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον· αἰνέσω τὸν Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου, φησὶ, πάντα ὅσα ἐφρόνησεν ἠχήσονται, καὶ οὐδὲν ἔσται ὢν ἐφαντάζετο ἐπὶ γῆς. Διδόντα τροφήν τοῖς πεινώσι. Πνευματικὴν δηλονότι τοῖς λιμώξουσι παντὸς ἀγαθοῦ.

ΨΑΛΜΟΣ ΡΜ Σ΄. Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός. Ἐν μὲν τῷ προλαβόντι αὐτὸς ἑαυτὸν παρήνει εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἔχειν τὴν ἐλπίδα· ἐν δὲ τούτῳ τὸν ἀποστολικὸν χορὸν δείκνυσι διδάσκοντα τὸ πλῆθος αἰνεῖν τὸν Θεόν, ἐφ' οἷς τὸ γένος εὐηργέτησεν. Ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ Κύριος. Πραεῖς μὲν τοὺς τὴν πίστιν αὐτοῦ δεξαμένους φησὶ, τοὺς μιμησαμένους τὸν εἰπόντα· Πρῶτός εἰμι ἐγώ. Ἐγὼ δὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς μισῶ, φησὶν, οἷτινές εἰσιν οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες, οἱ τῷ πυρὶ ἐνοικοῦντες. Καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Δουλείαν τῶν ἀνθρώπων φησὶ βούς, καὶ ἡμίονους καὶ τὰ ἕτερα τῶν κτηνῶν. 27.548 Ἔστι τοίνυν τὸ ψαλτήριον ὄργανον μουσικὸν δεκάχορδον, ἐκ τῶν ἄνωθεν μερῶν τῆς κατασκευῆς ἀποτελοῦν τὸν ἦχον, ἑναρμονίως τοὺς φθόγγους πρὸς τὴν ἐκ τῆς φωνῆς μελωδίαν ἀποδιδόν· παρὰ μὲν Ἑβραίοις ναῦλα λεγόμενον, παρ' Ἑλλησι δὲ κιθάρα ὀνομαζόμενον. Κατεσκευάστο γὰρ αὐτοῖς ὀρθὸν ξύλον καὶ ἀπαρ ἐγκλιτον, χορδαὶ δὲ ἐν τούτῳ δέκα ἐτείνοντο. Ἐκάστη δὲ τῶν χορδῶν εἰς τὸ ἀκροτελεύτιον τοῦ ψαλτηρίου διηρημένως ἐναπεσφίγγετο· αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν χορδῶν καθιέντο ἄνωθεν. Δέκα γὰρ κόλλαβοι εἴτουν πασσαλίσκοι, περὶ τὸν πῆχυν τοῦ ψαλτηρίου στρεφόμενοι, ἔτεινόν τε τὴν χορδὴν καὶ ἐχάλων πρὸς τε τὸν ῥυθμὸν τῆς ἀρμονίας καὶ πρὸς τὸ τοῦ ψαλτωδοῦ βούλημα. Καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, etc. 27.549 Ἀθανάσιος. Διὰ τί δὲ οἱ βασιλεῖς Ἡρώδης ὁ Ἀσκαλωνίτης καὶ Πιλάτος ὁ Πόντιος παρέστησαν, τουτέστι παρετάξαντο καὶ ἐπῆλθον κατὰ Χριστοῦ; Διὰ τί δὲ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων οἱ ἄσεβεῖς, καὶ λοιμοὶ, καὶ ἀμαρτωλοὶ, Γραμματεῖς, καὶ Φαρισαῖοι, καὶ νομικοὶ, εἰς ταῦτ' ἐσυνέδραμον, καὶ κατὰ τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοῦ Πατρὸς, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐλύττησαν, τουτέστι τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ; Ὁ γὰρ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐδὲ τὸν Πατέρα τιμᾶ. Τάχα μὲν οὖν, ἐπειδὴ τὰ παρ' ἐκείνοις τετολμημένα τοῦ Κυρίου μᾶλλον τὴν δύναμιν ἔδειξε, καὶ εἰς τὸναντίον αὐτοῖς τὰ ἐπιχειρήματα γέγονεν, οἰνοῖ

μυκτηρίζει αὐτοὺς ὁ Δαυῖδ, ὡς εἰς κενὸν πάντα τολμήσαντας· τάχα δὲ καὶ μέμφεται. Τί γὰρ δήποτε αἰτιώμενοι οἱ κατὰ Χριστοῦ συνδραμόντες σταυρῶ τοῦτον ἀνήρτησαν; Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῖς ἔθνεσι μὲν δεδωκὼς τὴν σοφίαν, τοῖς δὲ βασιλεῦσι τὸ κράτος παρασχὼν, καὶ τοῖς ἄρχουσι τὴν ἀρχὴν κρατύνόμενος, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ μέγιστα τερατοῦρ γήσας καὶ βοώμενα θαύματα; Ἄθανάσιος. Ἐνταῦθα λείπει τὸ, λέγοντες, ἵνα ἦ ἡ διάνοια αὕτη· Συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, λέγοντες· Διακόψωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν. Τίνων; τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ· οὐ γὰρ ἠθέλον εἶσω τῆς ἱεραῆς γενέσθαι σαγήνης· Ἀπορρίψωμεν δὲ τὸν ζυγὸν, τουτέστι τὸν εὐαγγελικὸν νόμον καὶ τὴν ἐντολήν, περὶ οὗ γέγραπται· Ὁ ζυγός μου χρηστός ἐστι. Τοῦτο δὲ αὐτὸς ὄνειδί ζων αὐτοῖς διὰ Ἰερεμίου ἔλεγεν· Εἶπας· Οὐ δουλεύσω σοι· τουτέστιν, Οὕτως ἐπολιτεύσω, ὥστε ἀποσεισασθαι τὴν ἐμὴν δουλείαν. Ἡ τοίνυν ταῦτα ἐκ προσώπου τῶν Ἰουδαίων εἶρηται ἀθετούντων τὴν εἰς τὸν Κύριον ὑποταγήν, καὶ οὔτε αὐτῶ οὔτε τῶ Πατρὶ ὑποζυχθαι θελόντων· ἢ καὶ τοῖς πιστεύουσι τὸ Πνεῦμα παρεγγυᾶ καὶ λέγει· Μὴ ὁμοιωθῶμεν τοῖς ἐπιβουλεύουσι τῶ Χριστῶ, μηδὲ συνδεθῶμεν αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμόνοιαν· ἀλλὰ καὶ τὸν βαρὺν τοῦ παλαιοῦ νόμου ζυγὸν ἀποτιναξώμεθα, μηδὲν ἠγούμενοι τὰ ἐν τύποις, εἰ μὴ νοοῖντο πνευματικῶς. Ἄσυντελὲς γὰρ πρὸς ὄνησιν ἡ σκιά, εἰ μὴ τὸ Χριστοῦ μυστήριον ζωγραφεῖ. Ἄθανασίου. Τότε. Πότε, ἢ ὅτε ἔλεγον· Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν; Τίνα δὲ ἐστὶν ἐν ὀργῇ παρ' αὐτοῦ λαληθέντα; Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῖς νομικοῖς, οὐαὶ. Ἡ τὸ, Τότε, εἰς τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως ἀναφέρεται, ὅταν ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Τότε γὰρ ταραῖξει αὐτοὺς λέγων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι. Ἐπει ράθησαν δὲ θείας ὀργῆς, καὶ ὅτε ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοῖς ἐπιστάσα στρατιὰ τὴν τε πόλιν ἐνέπρησε, καὶ τὸν 27.552 ναὸν ἐπόρθησε, καὶ τοὺς πλείονας αὐτῶν θανάτῳ παρέπεμψεν. Ἡ τοῦ τρίτου ψαλμοῦ ἐπιγραφή πρὸς τὴν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν ἱστορίαν ἡμᾶς παραπέμπει. Τῶ Δαυῖδ ἐκ διαφόρων γυναικῶν παῖδες ἐγένοντο πλείονες. Ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἄμνων ἦν πρωτότοκος· ἐξ ἑτέρας δὲ ὁ Ἄβεσσαλὼμ καὶ ἡ Θάμαρ, ἄμφω τὴν ὄψιν καλοῖ. Ταύτης ἠράσθη ὁ Ἄμνων· καὶ νοσεῖν ὑποκρινάμενος, ἐπειδὴ ὁ Δαυῖδ αὐτὸν ἐπεσκέψατο, παρεῖναι ἠξίου τὴν ἀδελφὴν αὐτὸν θεραπεύουσας. Καὶ διαφθείρας, εἶτα μισήσας, εὐθύς ἐξέπεμψεν. Ἡ δὲ τῶ ἀδελφῶ Ἄβεσσαλὼμ τὴν ὕβριν ἀπήγγειλε. Κάκεῖνος ἀγανακτεῖ μὲν, κρύπτει δὲ τὴν ὀργὴν. Μετὰ τινα δὲ καιρὸν τὸν Ἄμνων εἰς δεῖπνον καλέσας, ἀπέκτεινε, καὶ φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς, ἀπέφυγε· μετὰ δὲ τρία ἔτη ἐπάνεισι, τοῦ θυμοῦ κοπάσαντος τῶ Δαυῖδ. Οὐ μὴν καὶ ὄψεως ἀξιοῦται τῆς πατρικῆς αὐτίκα, ἀλλὰ μετὰ δύο ἐνιαυτούς. Ἡρξατο δὲ ἐπιβουλεύειν τῶ πατρὶ, καὶ ἄρματα ἑαυτῶ καὶ ἵππεῖς ἐποίησε, καὶ ἰδιοποιεῖτο τοὺς ἐρχομένους κριθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα, σχήματι ἐπιεικειᾶς ὑπ' ἀγόμενος τοὺς ὑπηκόους, καὶ πλῆθος ἀποστατῶν συναθροίζων, εἰς ἐπιβουλήν τοῦ πατρὸς. Καὶ τέλος ἀπέστη, καὶ βασιλέα ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε. Προσελάβετο δὲ σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ τὸν Ἀχιτόφελ, ὃν ὁ Δαυῖδ εἶχε σύμβουλον, ἄνδρα δεινὸν καὶ δραστήριον. Καὶ ὁ Δαυῖδ ἀκούσας, φεύγει μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν γυμνοῖς τοῖς ποσίν· ὅτε καὶ Σεμεὶ αὐτῶ κατηράτο. Εὐχόμενος δὲ τὴν τοῦ Ἀχιτόφελ διασκεδασθῆναι βουλήν ὁ Δαυῖδ, πέμπει καὶ τὸν ἑαυτοῦ φίλον Χουσί τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀντιταξόμενον, καὶ διὰ τῶν ἱερέων Σαδώκ καὶ Ἀβιάθαρ δηλώσοντα αὐτῶ πᾶν ὃ ἂν βουλευῆται ὁ Ἄβεσσαλὼμ. Ὁ δὲ Χουσί, ἐπειδὴ πρὸς τὸν πατραλοῖαν τοῦτον ἀφίκετο, πιστευθεὶς ὡς εὖνους αὐτῶ, αὐτὸς τε καὶ Ἀχιτόφελ προτρέπονται ὅτι δέον περὶ πολέμου εἰπεῖν. Καὶ ὁ Ἀχιτόφελ προτρέπεται, ταῖς τοῦ πατρὸς τοῦτον μιγέντα παλλακαῖς, ὀπίσω διώκειν, καὶ ἀσυντάκτῳ προσβαλεῖν. Ὁ δὲ Χουσί περὶ μὲν τῶν παλλακῶν οὐδὲν ἀπεφήνατο· ἐξορμᾶν δὲ εὐθύς κατὰ τοῦ πατρὸς οὐ συνεχώρει τῶ Ἄβεσσαλὼμ· ἵνα μὴ, ἐν ὄρεσι, φησὶν, ἔμπεσὼν καὶ δυσφορίαις, τό τε στρατόπεδον

διαφθείρης, καὶ αὐτὸς ταῖς τοῦ πατρὸς ληφθείης χερσί. Τοῦ δὲ πατραλοίου εἰπόντος· Ἄγαθὴ βουλὴ Χουσί ὑπὲρ τὴν βουλήν Ἀχιτόφελ, λυπηθεὶς Ἀχιτόφελ ἀπήγξατο. Ὁ δὲ Χουσί τῷ Δαυῖδ πάντα διὰ τῶν ἱερέων ἐδήλωσε, καὶ φεύγειν ἔτι ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δὲ παρασκευασάμενος ὁ Ἀβεσσαλώμ ὀπίσω τοῦ πατρὸς κατεδίωξε, πρότερον ταῖς ἐκείνου παλ λακαῖς ἐν ὑπαίθρῳ μιγείς, ὁ μὲν Δαυῖδ οὐκ ἐξήλθεν αὐτὸς εἰς ἀντιπαράταξιν, ἡγεμόσι δὲ πιστεύσας τὸ στράτευμα, ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· Φείσασθέ μου τοῦ παιδαρίου Ἀβεσσαλώμ. Τοῦ δὲ πολέμου συρῶρα γέντος ἐν τῷ δρυμῷ Ἐφραΐμ, πίπτουσι μὲν εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ στρατεύματος τοῦ Ἀβεσσα 27.553 λώμ· αὐτὸς δὲ, ὡς εἶχεν, ἔφευγε στρέψας τὸν χαλι νόν. Βαθεῖαν δὲ τὴν κόμην καὶ πολλὴν τρέφων, ἐμ πλέκεται ταύτην δρυῖ· καὶ ἡ μὲν ἡμίονος ἐκ τῶν σκε λῶν αὐτοῦ διωλίσθησεν· ὁ δὲ μετέωρος ἐπὶ τοῦ δένδρου ἐκρεμάτο, ἕως, ἰδὼν τις αὐτὸν, ἀπαγγέλλει τῷ Ἰωάβ. Εἷς δὲ τῶν τοῦ Δαυῖδ ἡγεμόνων ἦν ὁ Ἰωάβ. Καὶ οὗτος, τρία βέλη λαβὼν ἀπὸ χειρὸς, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀβεσσαλώμ ἐνέπηξε, καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν. Ὁ δὲ Δαυῖδ, ἀκούσας, πενθεῖ· Ἰγίέ μου, λέγων, Ἀβες σαλώμ, υἱέ μου. Τίς δῶη τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ; Καὶ οὕτω τοῦ τυράννου διαφθαρέντος, πάλιν ὁ Δαυῖδ τὴν βασιλείαν ἀναλαμβάνει. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον. Τὸν δὲ μετὰ χεῖρας ψαλμὸν συνέταξεν ἔτι διωκόμενος. Διὸ καὶ θρήνους ἔχει καὶ ὀλοφυρμούς. Ἀναχθήσεται δὲ καὶ εἰς Χριστόν ὁ ψαλμὸς, τὸν ἀληθινὸν Δαυῖδ· Δαυῖδ γὰρ ἐρμηνεύεται πεποθημένος καὶ ἰκανὸς χειρὶ. Τίς δ' ἂν εἶη ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς πεποθημένος ἢ ὁ Χριστὸς, ὁ ὠραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; Τίς δὲ ἰκανὸς τῇ χειρὶ, εἰ μὴ ὁ ἰσχυρὸς Ἰησοῦς, ὁ τῇ δυνάμει τῆς θεότητος πάντας τοὺς ἀλλοφύλους τροπώσμενος δαίμονας; Τοῦτον γὰρ ἐδίωκεν, ὡς ἄλλος τις Ἀβεσσαλώμ, ὁ αἰσθητὸς καὶ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ, οἱ Ἰουδαῖοι. Περὶ ὧν λέγει διὰ Ἡσαΐου· Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα· αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Συνήργει δὲ πρὸς τὴν δίωξιν, οἷά τις Ἀχιτόφελ ὁ Ἰούδας· ὃν σύμβουλον εἶχεν ὁ νοητὸς Δαυῖδ ὁ Χριστὸς. Περὶ αὐτοῦ γὰρ εἴρηται ἐν τινὶ τῶν ψαλμῶν· Σὺ δὲ, ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγε μῶν μου, καὶ γνωστὴ μου. Ἀλλὰ γὰρ Ἰούδας μὲν παραπλησίως τῷ Ἀχιτόφελ ἀπελθὼν ἀπήγξατο· ὁ δὲ Χριστὸς, ἀποστέλλων τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ μαθητὰς εἰς τὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ πόλεμον, ἐνετέλλετο, ὥσπερ ὁ Δαυῖδ, ἵνα φείσωνται τοῦ Ἀβεσσαλώμ, οὕτω καὶ αὐτὸς, ἵνα τοὺς Ἰσραηλίτας μὴ παρόψωνται· Ἔσεσθε γὰρ μοι, φησὶ, κήρυκές τε καὶ μάρτυρες ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ὡσπερ δὲ καὶ ἡ ἡμίονος καὶ αἱ τρίχες τὸν Ἀβεσσαλώμ τῷ θανάτῳ παρέδωκαν, οὕτω τοὺς Ἰουδαίους ἡ ἀλογία καὶ τὸ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἔξω καὶ σωματικοῖς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς ἀπεστέρησε· καὶ οὔτε τῆς γῆς ἀπολαύειν εἶασεν, οὔτε τοῦ οὐρανοῦ. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον σαφῶς ὁ λόγος ἐνταῦθα τὴν Ἰουδαίων ἀπιστίαν ἐλέγχει. Διὸ Μωσῆς πρὸς αὐτοὺς ἀπέτεινε φάσκων· Υἱοὶ ἀνθρώπων οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς. Κυρίλλου καὶ Ἀθανασίου. Τοῦτο καὶ ἐπὶ Ἰουδαίων ἀληθές· Ἐκαστος ἐλάλησε μάταια πρὸς τὸν πλησίον, τὰς κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν συνάγων ἐπιβουλάς. 27.556 Καὶ οἱ παρ' Ἑλλήσι δὲ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, κατ' οὐδένα τρόπον τοῦ ἀληθεῖς εἶναι φροντίσαντες, συν τεθείκασιν ἀβασανίστως τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, σκοπὸν ἔχοντες ἕνα, τὸ ἐπίδειξιν ποιήσασθαι γλώττης Ἀθανασίου. Κατὰ μέντοι ἀναγωγὴν, διαρρήδη ἐν τῷ παρόντι ψαλμῷ σαφηνίζει τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰς τὸ παντελὲς τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν, ἵνα τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἐπιφανείας ἀνα κηρύξῃ Χριστοῦ. Καὶ οὕτως μὲν ὁ θεῖος Ἀθανάσιος· κατὰ δὲ τὸν μέγαν Βασίλειον, etc. Ἀθανάσιος δὲ καὶ Βασίλειος, οἱ μεγάλοι Πατέρες, φασίν· ὅτι τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ὁ Δαυῖδ δι δάσκων, τί ἂν ἄνθρωπον παρασκευάσοι τῆς μακαρίας ἐκείνης τυχεῖν λήξεως. Διὸ τὸν τέλειον ἡμῖν ὁ λόγος ὑπογράψαι βουλόμενος, τὸν τῶν μακαρισμῶν, ἐπιτυγχάνειν μέλλοντα, τάξει τινὶ καὶ ὁδῷ τῶν περὶ αὐτὸν

θεωρουμένων χρησάμενος, ἀπὸ τῶν προσεχε στέρων καὶ πρώτων τὴν ἀρχὴν πεποιήται. Ἀρχόμενος οὖν φησι· Κύριε, etc. Ἀθανάσιος, Ἁγίους εἶναί φησιν ἐνταῦθα τοὺς ἡγιασμένους ἐν Πνεύματι· Χριστοῦ δὲ γῆν τὴν Ἐκ κλησίαν· τὸ δὲ, Ἐθαυμάστως, ἀντὶ τοῦ, Ἐφανέρωσας. Θελήματα δὲ αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς· ἴν' ἢ τὸ ὄλον οὕτω· Τοῖς ἡγιασμένοις ἐν πίστει γνωστὸν ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Νοήσεις δὲ τὸν στίχον καὶ οὕτως· Ἐθαυμάστως τοὺς ἁγίους ὁ Θεός. Διὰ τί; Διότι τὰ θελήματα αὐτοῦ πάντα ἐν αὐτοῖς ἦσαν, καὶ παρ' αὐτῶν ἐγίνοντο. Ἀθανάσιος, Ἐνταῦθα μέντοι ὁ Δαυῖδ, ὡς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ ψαλμῷ, ψάλλον τὰ τῆς γενέσεως, αἰτιᾶται τοὺς αὐτόματα λέγοντας ὑφεστάναι τὰ ὄντα καὶ ἀπρονόητα εἶναι, καὶ τοὺς λατρεύοντας τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. Τί οὖν ἄρα φησὶ τοῖς ἐξ ἔθνων κεκλημένοι; Ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος καὶ ὁ παμμέγας Ἄθα νάσιος ἐν ἐρωτῆσει ἀναγινώσκουσι τὸ, Οὐκ εἰσὶ λαοὶ, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούσονται αἱ φωναὶ αὐτῶν; τουτέστιν· Ἄρα οὐκ εἰσὶ καὶ τῶν ἀφώνων, ἢ πραγμάτων, ἢ ἔργων, φωναὶ χωρὶς λόγου καὶ γλώττης; Ναὶ, φαίη ἄν τις. Ὡσπερ γὰρ τοῦ ὑφάν του τὴν τέχνην ἢ πολυποίκιλος ἐσθῆς ἀναβοᾷ, καὶ τὸν ναυπηγὸν ἢ ἀδιαβλήτως ἔχουσα ναῦς ἀνακηρύττει, καὶ τὸν σιδηρέα τὸ ἔργον αὐτοῦ· οὕτω καὶ ἡ κτίσις, ἥς ἀρτίως διεμνημονεύσαμεν, ἄφωνος μὲν, ἡγουν ἄλογος· λαλιὰ δὲ ὡσπερ αὐτῆς τὸ θαῦμά ἐστι, καὶ 27.557 οἶον φωνὴ τὸ κάλλος καὶ εὐταξία. Τὸ γὰρ διήγημα τὸ οὐράνιον καὶ τὸ ῥῆμα τὸ παρὰ τῆς ἡμέρας βοῶμε νον φωνὴ μὲν ἔναρθρος οὐκ ἔστιν, οὔτε λαλιὰ διὰ στόματος· διδασκαλία δὲ θείας δυνάμεως γίνεται τοῖς ἐπαίειν ἐπισταμένοις σιωπῶσης φωνῆς. Πλὴν ἄφωνον τὴν κτίσιν εἰπὼν ὁ Δαυῖδ, ἀπέφηνεν, ὅτι μήτε ἔμπνους, μήτε λογικὴ, κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς. Ζῶν γὰρ εἶναί φησιν ἐν τὸν σύμπαντα τοῦτον κόσμον· ζῶα δὲ ὁμοίως καὶ τὰ μέρη, ἐξ ὧν συμπληροῦται. Εἰς τὸ τέλος καὶ οὗτος ὁ ψαλμὸς ἐπιγέγραπται, μελλόντων τινῶν ἔχων προαγόρευσιν. Κατὰ γὰρ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, λέγεται μὲν ὁ ψαλμὸς ὡς ἐκ προσώπου τῶν περὶ τὸν Δαυῖδ ἐταίρων, αὐτῷ τῷ Δαυῖδ ἐπευχομένων ποιοῦντι θυσίαν· ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς πρόσωπον τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σταυροῦ τῷ Χριστῷ συνευχομένων. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, κέδροι Λιβάνου οἱ ὑψηλοὶ τοῦ τῶν Ἰουδαίων λαοῦ, διὰ τὸ ὄνομασθαι πολλάκις ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ Λίβανον τὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ μόσχος τὸ θυσιαστήριον δηλοῖ. Συντρίβονται οὖν αὐτοὶ τε καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἰς τέλος θυσιαστήριον. Κατὰ δὲ τὸν θεῖον Ἀθανάσιον, τὸ ἀποστραφῆναι εἰς κόλπον τὴν ὑπὲρ Ἰουδαίων τοῦ Χριστοῦ προσευχὴν σημαντικὸν ἂν εἴη τοῦ ἐναπομεῖναι ἐκεῖ νους τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ μηδὲν ὠφεληθῆναι, τῇ ὑπὲρ βολῆ τῆς ἀπονοίας τὴν προσευχὴν ὡσπερ ἀνακάμψαι ποιήσαντας. Ὁ μὲν γὰρ Κύριος, θεωρῶν τὸν καταληψόμενον αὐτοὺς ὄλεθρον, καὶ τὴν ἐσχάτην ἀπώλειαν, ἐπένηται ὑπὲρ αὐτῶν· οἱ δὲ τοιαῦτα ἔπραττον, ὡς τὴν εὐχὴν αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μὴ παραπέμπεσθαι εἰς τὰ ὦτα τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ὡσπερ ἂν τικρουομένην ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς αὐτῶν δυσσεβείας, καθέλκεσθαι καὶ ἐπαναστρέφειν πρὸς αὐτόν. Διὸ ἔλεγε· Καὶ ἡ προσευχή μου εἰς κόλπον μου ἀποστραφήσεται, εἰ γὰρ σώζεσθαι ἔμελλον καὶ με ταβαλεῖν τῶν ἀσεβημάτων, εὐθυδρομοῦσα ἢ προσευχὴ τοῦ Σωτῆρος ἀκωλύτως ἂν καὶ ἀπαραποδίστως ἐπὶ τὰ ὦτα τὰ πατρικὰ παρήει. Κατὰ δὲ τοὺς πάντας Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον· Ἐπειδὴ ἐν εἰκόνι καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ νῦν διαπορεύεται ὁ ἄνθρωπος· ἢ γὰρ ἀληθῆς ζωὴ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνά ἐστιν· εἰκότως ὁ ψάλλον τὴν εἰκόνα μεταίωτα προσεῖπεν. Ἐπειδὴ οὐ τὴν ἀληθινὴν νῦν ζῶμεν ζωὴν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἐν εἰκόνι, οὐδὲ περὶ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ποιούμεθα τὴν σπουδὴν, διὸ μάτηντα 27.560 ρασσόμεθα περὶ κοσμικὰς ἐπιθυμίας στρεφόμενοι, καὶ συνάγοντες θησαυροὺς ὧν οὐκ ἴσμεν τοὺς διαδόχους. Κατὰ δὲ τοὺς μεγάλους Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον· Ἐπεὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου ψαλμῷ ἐκ τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν Πατέρα εἴρηται·

Ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς, νῦν τὸ τῶν ἐσταυρωκῶ των ὑπόκειται πρόσωπον, οἱ πεπόνθασιν ἀνήκεστα, προδήλου ὄντος, ὡς ὕστερον προσληφθήσονται, ἐγκεντρισθέντες, ὡς φησι Παῦλος, τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ. Μετα γινώσκων οὖν ὁ Ἰσραὴλ ταῦτά φησιν. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου. Ἀλγοῦντες ἐπὶ τῇ ἐκπτώσει οἱ σταυρωταὶ τοῦ Κυρίου καὶ μεταγινώσκοντες, διψῆν λέγουσι τὸν Θεόν, καὶ τῆς παρ' αὐτῷ πηγῆς ἐπιθυμεῖν· περὶ ἧς εἶρηται· Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς. Καὶ ποθοῦσιν ἐγγὺς γενέσθαι Θεοῦ, κατὰ διάθεσιν καὶ ἀγιασμόν τὸν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ. Καὶ ὄν ἀπεκτόνασι, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ τῷ θανάτῳ παρέδωκαν, τοῦτον Θεὸν ὄνο μάζουσι ζῶντα. Τὸ δὲ, Πότε ἦξω; γλιχομένων ἐπὶ τῆς εἰς ὕστερον κλήσεως, καὶ ζητούντων μαθεῖν τὸν καιρὸν, καθ' ὃν καὶ αὐτοὶ ἐμφανεῖς ἔσονται τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς (ταυτὸν δὲ ἐστὶ καὶ τῷ τοῦ Υἱοῦ)· εἰ καὶ νῦν εἰσιν ἐν ἀποστροφῇ. Ἀπο στρέψω γὰρ, φησὶ, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. Διὰ τί; Αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. Ἀθανάσιος καὶ Κύριλλος. Τοῦ Σωτῆρος προειπόντος· Ὅταν ἴδητε τὴν Ἱερουσαλήμ κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων· ὅτε πρὸς ἔργον ἐξέβη ὁ λόγος, Ῥωμαίων αὐτοὺς πορθησάντων, ἐθρήνουν· πρῶτον μὲν ὡς προσκεκρουκότες Θεῷ· εἶτα ὡς τῆς ἐξ αὐτοῦ σωτηρίας ἐκπεπτωκότες· καὶ τρίτον, ὅτι περ αὐτοῖς οἱ ἀστυγείτονες ἐπεμβαίνοντες τὸ, Ποῦ ἔστιν ὁ Θεός σου; διασύροντες ἔλεγον. Ἀθανασίῳ δὲ τῷ πάνυ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχειν τῷ προτεταγμένῳ καὶ ὁ παρὼν δοκεῖ ψαλμός. Προσ ἔρχονται γὰρ πάλιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὴν διὰ Χριστοῦ σωτηρίαν αἰτούμενοι. Διὸ φησὶ πρὸς τὸν Πατέρα· Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου. Αὐτὸς γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ ἅγιον ὄρος εἰσάξειν ἔμελλε· τουτέστιν, εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὰς ἄνω μονὰς (ἃς καὶ σκηνώματα ὀνομάζει), καὶ εἰς τὸ νοητὸν θυσιαστήριον· καὶ αὐτὸς αὐτῶν ἔμελλεν εὐφραίνειν τὴν νεότητά. Νεότητά δὲ καλεῖ τὴν εὐφροσύνην, τὴν καὶ ἀνανεουμένην αὐτῶν τὴν ψυχὴν. Διὸ ἐν κτ 27.561 θάρα ὑπισχνοῦνται προσφέρειν αὐτῷ τὴν ἐξομολόγησιν. Κιθάραν δὲ πολλάκις τὸ σῶμα νοεῖν ἐδίδαξεν. Ἀθανάσιος, Κύριλλος, Θεοδώρητος. Καὶ οἱ ἐκ περιτομῆς μεταγινώσκοντες κραταίωμα ἑαυτῶν τὸν Θεὸν ἐπιγράφονται· καὶ οἱ ἐξ ἔθνων πιστεύσαντες τοῦτον ἰσχὺν ἑαυτῶν τίθενται· καὶ οἱ αἰχμάλωτοι παρ' ἄλλου λυτρωθῆναι οὐκ ἐλπίζουσιν. Ἀθανάσιος, Κύριλλος. Κιθάραν τὸ σῶμα λέγει, δι' οὗ πέφυκεν ὁ νοῦς ἀνακρούεσθαι, καθάπερ διὰ χορδῶν τῶν αἰσθητηρίων μελωδίαν ἀναπέμπων Θεῷ. Δηλοῖ δὲ ἡ κιθάρα καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ σώματος, καὶ τὴν συμφωνίαν τῶν ἀρετῶν. Τὴν μὲν γὰρ νέκρωσιν αἱ νευραὶ, τὴν δὲ συμφωνίαν αἱ ἀρμονίαι αἰνίττονται. Ἐδειξε δὲ τὴν μὲν φαιδρότητα τῇ τῆς κιθάρας προσθῆκη, τὴν δὲ ἀγάπην ἐν τῇ προσφωνήσει τῇ δις ἐπαναλαμβανομένη· Ὁ Θεὸς γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς μου. Ἴνα μάθης, ὅτι τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, τοῦτον ἐξαίρετον Θεὸν διὰ ζῆλον καὶ πίστιν οἱ ἐκ περιτομῆς μεταγινώσκοντες, καὶ οἱ ἐξ ἔθνων πιστεύοντες ἐπιγράφονται· οἷς καὶ ἡ πνευματικὴ νεότης εὐφραίνεται, ἀντικειμένως ἔχουσα πρὸς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Μόνος γὰρ ὁ πνεύματι καὶ φρονήματι νεάζων συγγενῶς τῷ καινῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῇ καινότητι τοῦ πνεύματος εἴσεισι πρὸς τὸν Θεόν, τὸν εὐφραίνοντα τὴν τοιαύτην νεότητά. Κατὰ μὲν τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ἔτι καὶ οὗτος ὁ ψαλμός τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔχεται, τὰς τε παλαιὰς εὐεργεσίας διηγουμένων τῶν ἐξ Ἰσραὴλ, μεταγινωσκόντων καὶ προσληφθῆναι ἀξιούντων παρὰ Χριστοῦ, διὰ τὸ αὐτῷ ἐπιγράφεσθαι τὴν ἐλπίδα, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐξομολογεῖσθαι· κατὰ δὲ τὸν χρυσολόγον Πατέρα, κ.τ.λ. Ἀθανάσιος. Πάλαι, φησὶ, συνεστρατήγεις ἡμῖν· νῦν δὲ οὐ μόνον οὐ συνέρχῃ ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέστρεψας ἡμᾶς, καὶ ἐσχάτους ἔταξας παντὸς ἐναντίου· ὡς καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς γενέσθαι εἰς διαρπαγὴν. Καὶ περιέστηκεν ἡμᾶς ἡ τότε κατασχοῦσα τοὺς πολεμίους αἰσχύνῃ, καὶ γεγόναμεν ἡλαττωμένοι παρ' ἐκείνοις ὧν ἐκρατοῦμεν τὸ πρότερον, καὶ διηρπάσθημεν ὑπ' αὐτῶν οὐς

διηρπάσαμεν. Ταῦτα δέ φησιν ὁ χορὸς ὁ προφητικὸς κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, οἰκιοῦμενος τοῦ λαοῦ τὰς συμφοράς· κατὰ δὲ τοὺς ἄλλους, ὁ τῶν Μακκαβαίων στρατός. Ἀθανάσιος. Ὑπνω μὲν οὖν παραβάλλουσι 27.564 τὴν πολλὴν ἀνοχὴν τοῦ Θεοῦ ἣν ἐποιεῖτο διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Εὔχονται δὲ δοθῆναι αὐτοῖς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν, ἵνα μὴ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀμοιρήσωσι ζωῆς· καὶ φασιν· Ἵνα τί τὸ πρόσωπόν σου ἀποκρύπτεις, καὶ ἐπιλανθάνη τῆς κακώσεως ἡμῶν καὶ θλίψεως; Κρύπτεις μὲν τὸ σεαυτοῦ πρόσωπον, ὁ Θεὸς, καὶ ἀποστρέφεις, πρὸς τὸ μὴ βλέπειν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀπρεπῆ, καὶ τῆς σῆς θεᾶς ἀλλότρια· ἀλλ' ἐπεὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσι κατορθώμασι παρρησίαν ἄγομεν, ἵνα τί τὸ πρόσωπόν σου κρύπτεις; Τοσαῦτα δὲ πασχόντων καὶ κακοπαθούντων τῆς σῆς ἕνεκεν εὔσε βείας, ἵνα τί ἐπιλανθάνη τῆς κακώσεως ἡμῶν, ἥτοι τῆς πτωχείας; Εἰ γὰρ καὶ μεγάλα ταῦτα ὡς πρὸς ἡμᾶς τὰ κατορθώματα, ἀλλ' ὡς πρὸς σὲ πάντα πτωχὰ καὶ σμικρὰ καὶ ὀλίγιστα· πλὴν ὡς ἐξ ἡμῶν μεγάλα. Διὸ ἰκετεύομεν μὴ λήθην ποιήσασθαι τῆς ἡμετέρας πτωχείας· μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν, ἧς ὑπεμείναμεν χάριν σοῦ, ὦ Δέσποτα. Ἀθανάσιος. Τεταπεινώσθαι δὲ αὐτῶν τὴν ψυχὴν φασὶ καὶ Ἰουδαῖοι· ἐπειδὴ, ἀπώσάμενοι τὸ φρονεῖν τὰ Χριστοῦ, εἰς φρόνημα κατέπεσον σαρκικόν. Ἀθανάσιος. Καὶ τὴν ἐν ὑστέροις δὲ καιροῖς ἐσομένην τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστροφὴν καὶ κλῆσιν οἱ στίχοι σημαίνουν. Οἱ καὶ φασιν· Ἀντιλάβου δὴ ἡμῶν, καὶ δίδου τὸ εὐμένες. Καὶ καιρὸν ἐπιστροφῆς τὴν εἰς σὲ ἀληθινὴν πίστιν ὁμολογοῦσιν· ἐπάγοντες τό· Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, διαρρήδην ὁμολογοῦσιν, ὡς οὐκ ἄξιοι τοῦ ἐλεεῖσθαι εἶσιν οἱ κατὰ Χριστοῦ γενόμενοι. Πρέπει γε μὴν τὸ ἐλεεῖν αὐτῶν, καὶ κατοικτεῖρειν τοῖς ἀνθρωπίνους πταίσμασι δι' ἑαυτόν. Φησὶ γάρ· Οὐ δι' ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ, λέγει Κύριος, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ ὄνομά μου. Ἀθανάσιος δὲ ὁ πάνυ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς λέγεσθαι ταῦτα νοοῦσι περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ ὄντος πρὸς αὐτὸν Λόγου, ὃν ἐκ τῆς οἰονεῖ καρδίας ἢ αὐτῶν τῶν σπλάγχχνων, φασὶ, προήγαγε. Περὶ οὗ καὶ λέγει διὰ Δαυΐδ· Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. Γεγέννηται γὰρ, ὡς λόγος ἐκ νοῦ, ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ, Θεὸς ἐκ Θεοῦ. Ἄθρει δὲ ὡς περὶ ἐνανθρωπήσαντος τοῦ Υἱοῦ λέγοντα τὸν Πατέρα· Λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Μονονουχὶ γὰρ καθυπισχνεῖται διδάσκειν αὐτὸν, 27.565 ὁποῖοις τισὶ λόγοις χρήσεται, ἐμβιβάζων ἡμᾶς εἰς τὸ δρᾶν τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἔργα δὲ Θεοῦ φαμεν τὴν εὔσεβῆ πολιτείαν, ἣτις διὰ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων γέγο νεν ἡμῖν ἐμφανής. Προσλαλῶν δὲ Χριστὸς Ἰουδαίοις τὰ χρήσιμα πρὸς σωτηρίαν, τῷ Πατρὶ τοὺς ἑαυτοῦ λόγους ἀντίθει λέγων· Ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν· καὶ πάλιν· Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ. Καλεῖ δὲ αὐτὸν βασιλέα κατὰ καιρὸν ὁ Πατὴρ, ὡς ἂν μὴ τῷ τῆς ἐνανθρωπήσεως μέτρῳ δόξη τῆς ἐνούσης αὐτῷ κατὰ φύσιν ἀξίας ἀποφέρεσθαι. Ἐμεινε γὰρ καὶ μετὰ τὴν οἰκονομίαν οὐδέν ἦττον, ἐκ βασιλέως ὢν τοῦ Πατρὸς, βασιλεὺς, καὶ ὡσπερ βασιλεὺς ὑπάρχων καὶ Θεὸς, εἰς βασιλέως ἀρχὴν λέγεται ἔρχεσθαι, διὰ τὸ σεσαρκῶσθαι. Οὕτω καὶ ἄπερ οἶδε φυσικῶς, ὡς Θεὸς, ταῦτα πάλιν ἀκούειν λέγεται διὰ τὸ ἀνθρώπινον οἰκονομικῶς. Χριστὸς γάρ ἐστιν ὁ βασιλεὺς, ὃν τὰ ἔργα λέγει ὁ Πατὴρ. Ὅν δὲ εἶρηκε Λόγον, τοῦτον καὶ γλώσσαν αὐτοῦ ἀποκαλεῖ· ὡς οὐχ ἕτερόν τι λαλοῦντα πλὴν ὃ τι ἐν αὐτῷ πατρικόν ἐστι βούλημα. Καὶ παρ' ἡμῖν γὰρ γλώττα διαπορθμεύει τοῖς ἔξω τὸν νοῦν. Κάλαμος δὲ γραμματέως ὀξυγράφου ὠνόμασται, διὰ τὸ λέγειν τι καὶ εὐθέως γενέσθαι, ὡς τό· Λέγω· Καθαρίσθητι, καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη· Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι, καὶ εὐθέως ἠγέρθη. Ἀλλὰ καὶ ὡς κάλαμος ὀξέως ἐγγράφει ταῖς καρδιαῖς ἡμῶν τὸ βούλημα τοῦ Πατρὸς. Βούλημα δὲ, φησὶν αὐτὸς, τοῦ Πατρὸς, Ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ. Ὅξυς δὲ ὁ κάλαμος τοῦ Πατρὸς. Ὁ μὲν γὰρ Μωσέως νόμος διὰ τῶν κατὰ τὸ γράμμα κύκλων ἀμυδρῶς ἐδήλου τὰ χρήσιμα· ὁ δὲ

κοινός Σωτήρ συντόμως ἐδήλωσε τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Ἔστι γὰρ Μεγάλῃς βουλῆς ἄγγελος. Καὶ λόγον, φησὶ, συντετμημένον ποιήσει Κύριος ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλη. Ἀθανάσιος δὲ ὁ πάνυ καὶ τῇ ἀγίᾳ Θεοτόκῳ ἀνατίθησι τό· Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ τό· Αὐτός ἐστι Κύριός σου. Ὡσπερ ὁμοίον ἐστι τό. Χαῖρε, κε χαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Εἰρηκῶς γὰρ, φησὶν, ὁ Δαυὶδ Χριστὸν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς καὶ τὴν ἀνθρωπίνην γέννησιν δεδήλωκε, τὴν ἐκ παρθένου. Καὶ ὁ μὲν Γαβριὴλ κεχαριτωμένην ἀπλῶς καλεῖ, ξένος ὢν αὐτῆς κατὰ τὴν γέννησιν· ὁ δὲ Δαυὶδ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ τυγχάνουσιν θυγατέρα προσ φωνεῖ. Ἀθανάσιος καὶ Κύριλλος. Κλήσιν ἐθνῶν ὁ ψαλμὸς σημαίνει, ἀδόξοτος ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἀποστόλων παραινούντων τοῖς ἔθνεσιν ἀνασκιρτᾶν 27.568 διὰ πράξεων ἀγαθῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ νίκῃ κατὰ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων. Ἐπιγέγραπται δὲ Ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορέ· οὐχ ὡς ὑπὲρ ἐκείνων πάντως γεγενημένης τῆς ὥδης, ἀλλ' ὡς δι' αὐτῶν ὑπηρετεῖν τε ταγμένων τῇ ἀναφορᾷ τῆς ὥδης. Ἔστι δὲ, ὡς εἶρηται, τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸ πρόσωπον, ὡς κεκελευσμένων πάντα μαθητεῦσαι τὰ ἔθνη. Ἐπειδὴ δὲ πλείστων ὄσων αὐτοῖς καὶ μεγάλων ἀγαθῶν προμνήστρια γέγονεν ἡ πίστις· κέκληνται γὰρ δι' αὐτῆς εἰς υἰοθεσίαν Θεοῦ, εἰς μέθεξιν τε ἁγίου Πνεύματος, θείας τε φύσεως γεγόνασι κοινωνοὶ, τὰ τε ἐξ οὐρανοῦ χαρίσματα πεπλουτήκασιν, καὶ τῆς τῶν ἁγίων ἐλπίδος συμμετοχοὶ καθεστήκασιν· ταύτη τοι καὶ μάλα εἰκότως πανηγυρίζειν αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν. Ὁ δὲ θεῖος Ἀθανάσιος λαοὺς καὶ ἔθνη τὸν τε Σατανᾶν καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πονηρὰς δυνάμεις εἶναι φησὶ· περὶ ὧν ἔλεγεν ὁ Σωτήρ· Ἴδου δέδωκα ὑμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων. Τὰ γὰρ ἔθνη τῶν δαιμόνων ὑπέταξε τοῖς τῶν ἀποστόλων ποσίν. Ἀθανάσιος. Ἄδεται μέντοι καὶ οὗτος ὁ ψαλμὸς ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἀποστόλων, διηγούμενων τοὺς διὰ τὸ κήρυγμα διωγμούς, καὶ τὰς νίκας τὰς ἐπὶ τούτοις γενομένας. Ὡδὴ δὲ ψαλμοῦ ἐπιγέγραπται, ὡς τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν θεωρητικὴν συνδραμούσης. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ὁ κατὰ τῶν ἀποστόλων διὰ τὸ κήρυγμα γενόμενος πόλεμος ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν βασιλέων τῶν ἐθνῶν, καὶ μὴν καὶ τῶν ἀοράτων δαιμόνων τῶν πάλαι βασιλευόντων, ἐνταῦθα σημαίνεται. Οἱ καὶ κατεπλάγησαν καὶ ἐξέστησαν, τὴν γενομένην βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἁγίοις θεωροῦντες. Ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τῆς ἰσχύος τοῦ σώζοντος τὸ θαῦμα αὐτοῖς καὶ τὴν κατάπληξιν εἴργασται. Εἶτα ἐταράχθησαν, ὡς ἂν Θεοῦ καταστάντες πολέμιοι, καὶ ἦσαν ὡς ἐν ὠδίσι. Τό γε μὴν ἐξῆς εἰρημένον ἐπιστήσας νοήσεις, ὡς νῆες θαρσεῖς ἐλέγοντο, πλοῦτον φέρουσαι μέγαν τῷ Σολομῶντι, καθάπερ ἐν τῇ τῶν Βασιλειῶν ἐγνώκαμεν ἱστορίᾳ. Διὸ καὶ νῦν διὰ τῶν συντριβομένων πλοίων θαρσεῖς τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυναστείας τῶν προλεχθέντων ἐδήλωσε βασιλέων. Πνεῦμα δὲ βίαιον νοητὰς δυνάμεις τινὰς νοήσεις, δι' ὧν τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἀποστόλων κατεπολέμησεν. Ἀθανασίου. Ὅτι κρίνας τὴν δίκην τῶν ἐθνῶν, 27.569 ἐξήλασας τὸν κατ' αὐτῶν πολέμιον δαίμονα. Εἰ δὲ βούλει, ὄρος Σιών οἱ τὸ ὕψος τῆς θεολογίας πεπιστευμένοι· θυγατέρες δὲ τῆς Ἰουδαίας αἱ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίαι, ὡς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παγεῖσαι, οἱ τὸ γένος ἐξ Ἰουδαίων κατήγον. Παρεγγυᾶ δὲ καὶ τοῖς κηρύττουσιν εὐφραίνεσθαι ἕνεκα τῶν δικαίων τοῦ Θεοῦ κριμάτων, οἷς χρησάμενος, τὴν τῆς οἰκουμένης σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ἐκ τῆς ἄνω Σιών ὁ Κύριος τὴν δευτέραν παρουσίαν ποιῆσεται, τὴν ἐπιφανῆ καὶ ἔνδοξον, ἣν καὶ εὐπρέπειαν ὠραῖο τητος κέκληκεν. Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, Πνεῦμα τὸν νοῦν ἐκάλεσεν· εὐθὺς δὲ αὐτοῦ τὸ ἔδραϊον· ὡσανεὶ λέγοι· Ἀσφάλισαί μου τὸν νοῦν, τοῦ μηκέτι εὐκόλον εἶναι καταπίπτειν εἰς ἁμαρτίαν. Ἀθανασίου καὶ Εὐσεβίου. Ἀκηδιᾶ δὲ ἀληθῶς καὶ ἀδημονεῖ πᾶς θεοφιλῆς τῷ θνητῷ ἐνδιατρίβων βίῳ· ἀδημονεῖ δὲ καὶ διὰ φιλανθρωπίαν, τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων θεωρῶν. Ἐπειδὴ οὖν καὶ Δαυὶδ, εἰς τὴν καταδυναστείαν καὶ

τυραννίδα τῶν δαιμόνων θεωρῶν, ἀκηδίας πεπλήρωτο, τούτου χάριν ἰκετεύει, ὅπως, ἐπιφανείς ὁ Κύριος, τῆς τῶν βιαζομένων ἡμᾶς ἐξέλῃται χειρός. Τὸ δὲ, ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς, σημαίνει ὑπὲρ πάσης αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ποιούμενον τὰς λιτάς. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων οὐσίας πολὺ παρ ἰστώντα, κατὰ τὸ ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ· Ὁ Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σὺ ἐν τῇ γῇ κάτω. Τοῦ μέντοι Συμμάχου σαφέστερον εἰπόντος, ἐν τῷ ἀδημονεῖν, ἐναργέστερον καὶ ἐμφαντικώτερον εἶπον οἱ Ἑβδομήκοντα, Ἐν τῷ ἀκηδιάσαι. Ἀδημονεῖν γὰρ καὶ ἐπὶ τοῖς μικροῖς λέγεται· ἀκηδιάν δὲ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις πάντως, ὅταν διὰ τὸ πλῆθος τῶν κακῶν λοιπὸν τῶν ἐν μέσῳ τις περιλαμβάνεται, ἀπαγορεύη πρὸς αὐτὰ καὶ οἶον ἀπογινώσκει, ρίψας τοῦ νοῦς βουλεύματα, ὡς μηκέτι φέρειν οἶός τε ὦν. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ διάνοιαν κρείττους γεγονάμεν τῶν ἐπηρεαζόντων δαιμόνων διὰ Χριστοῦ, ὃς πέτρα τῷ μακαρίῳ κατωνόμασται Παύλῳ. Καὶ ἵνα τὸν νοῦν ἅπαντα τῆς ψαλμωδίας εἶπω, εὐχαριστίαν ὁ λόγος περιέχει. Ταῦτα γὰρ μοι, φησὶν, ὑπῆρξαν ὅσα προεῖρηκα, ἐπειδὴ σὺ αὐτὸς, ὁ Θεὸς, ἐπῆράς με, 27.572 καὶ ὑψώσας ἐν τῇ παρὰ σοὶ πέτρᾳ, ἣτις ἐστὶν ὁ σοὺς λόγος· ἡ πέτρα γὰρ ἦν ὁ Χριστός. Ἐπεὶ τοίνυν τῷ λόγῳ σου ὑψώσάς με, καὶ μετέωρον ἐποίησας, ὡς μηκέτι κατοικεῖν τὰ μέσα τῆς γῆς, ἀλλ' ἐν ἄκροις αὐτῆς γενέσθαι· ἤδη δὲ καὶ ὠδήγησάς με, ὥστε πλησίον σου φθάσαι, γεγονόςάς τε ἐλπίς μου, δι' ἣν ἐλπίδα οὐ καταισχυθήσομαι· ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐπικειμένων νοητῶν ἐχθρῶν, τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν μου, ἀντὶ πάντων ἤρκεσας σὺ μόνος, πύργος ἰσχύος μοι γενόμενος· εἰκότως τούτων ἀπάντων τυχῶν, σὺ (forte σοὶ) τοὺς ὕμνους ἀναπέμπω, ὡς ἀπάντων μοι τῶν ἀγαθῶν γενομένῳ αἰτίῳ. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου. Ἐπεὶ δὲ τῶν ὀδηγούντων ἴδιον τὸ δεικνύειν, ποία μὲν ἀσφαλῆς ὁδὸς, ποία δὲ σφαλῆρα καὶ βλαβερὰ μαρτύρεσθαι· καὶ τοῦτο Χριστὸς πεποικῶς εὐρίσκειται, ἐν τῷ λέγειν· Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ θύρα. Τὸ δὲ, πύργος ἰσχύος, ὅμοιον ὡσεὶ λέγοι· Τοῖχος καὶ ἀσφάλεια γεγονόςας, εἰς τὸ μηδὲν παθεῖν ἐπηρεαζόντων τῶν ἐχθρῶν. Πύργος γὰρ ἔδραϊος, ἀκατάσειστος ὁ Χριστός. Ἀθανάσιος, Κύριλλος. Πρὸς δὲ νοῦν, ἀφ' ὧν ἤδη εἴληφεν ἀγαθῶν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐλπίζει, ὅτι δὴ, εἰς τὰς ἄνω σκηνὰς γεγονῶς, ὑπὸ τὴν αὐτοῦ διὰ παντὸς γενήσεται σκέπην. Ὡσπερ γὰρ οἱ μέλλοντες ἐπιτελεῖν ἐορτήν, ἐγγύς τε καὶ ἐπὶ θύραις ἔχοντες αὐτήν, προαναπίμπλονται θυμηδίας, καὶ τὴν οὐπὼ παροῦσαν ὡς ἤδη παροῦσαν ὀρώσιν· οὕτω καὶ οἱ ἅγιοι, χρηστὰς ἔχοντες ἐλπίδας ἐπὶ τῇ μελλούσῃ ζωῇ, χαίρουσιν ἐπ' αὐτῇ. Πτέρυγας δὲ καλεῖ τὰς τοῦ Θεοῦ προνοητικὰς δυνάμεις· ὅφ' ἂς σκέπεται ὁ θεὸς φιλῆς, μηδέποτε τῆς σκηνῆς ἀναχωρῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δι' αἰῶνος ἐν αὐτῇ κατοικῶν. Εὐσεβίου καὶ Ἀθανασίου. Ἰστέον μέντοι, ὅτι ταῦτα ἀίνιγμα ἔχει καὶ τῆς ἀληθοῦς κληρονομίας. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ. Ἀλλὰ μὴν αὕτη ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι δοθήσεται· πῶς οὖν εἶπε, Δέδωκας; Ὅτι, εἰ καὶ προσδοκᾶται μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλά γε τῷ ἤδη εὐπρέπεσθαι, δέδοται τοῖς αὐτὴν κατὰ καιρὸν τὸν δέοντα ληψομένοις. Ὅρα δὲ, ὅτι καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν δέδοται ἡ κληρονομία. Εἰ οὖν αὐτοῖς ὑποδεεστέροις οὔσι, πολλῶν πλέον τοῖς ὑπερ ἀναβεβηκόσιν, εἴτουν ἀγαπῶσι τὸν Θεόν. Ἀορίστως δὲ εἰπὼν, τοῖς φοβουμένοις, καὶ οὐ προσθεῖς, Ἰουδαίους, ἢ Ἑλλησιν, ἠπλώσε τὴν χάριν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους· μάλιστα δὲ τοὺς ἐξ ἔθνων προσιόντας, φοβουμένους τὸν Κύριον, εἴωθεν ἀποκαλεῖν ὁ λόγος.

Ποία 27.573 δὲ ἡ κληρονομία ἀλλ' ἢ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; ἦν ἐν τοῖς μακαρισμοῖς εἶρηκεν ὁ Σωτὴρ. Εὐσεβίου, Ἀθανασίου, Κυρίλλου.

Πρὸς δὲ νοῦν σημαίνει ὁ λόγος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος κληρονομίας ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἡμέρας ἡμερῶν τοῖς ἔτεσι τοῦ βασιλέως προσθῆναι. Σημαίνει γὰρ διὰ τῶν ἡμερῶν χρόνους τινὰς καὶ αἰώνας. Μὴ ὑπολάβῃς δὲ, ὅτι περὶ ἑνός τινος βασιλέως τὰ τοιάδε φησὶν· ἴσθι δὲ μάλλον, ὅτι περὶ παντός τοῦ κεκλημέ νου εἰς βασιλείαν οὐρανῶν· ὃν καὶ διαμένειν φησὶν εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Οἱ γὰρ σύμμορφοι γενόμενοι τῶν παθημάτων αὐτοῦ καὶ συμβασιλεύ σουσιν αὐτῷ διηνεκῶς. Προειπὼν μέντοι ὁ Προφήτης, ὅτι Σὺ, ὁ Θεὸς, εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου, καθ' ὑπερβα τὸν συνῆψε τό· Ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσ θήσεις. Ἦκουσας γὰρ, φησὶ, τῶν εὐχῶν μου· ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας προσέθηκας. Διὰ μέσου δὲ ἐνεβλήθη ἡ περὶ τῶν φοβουμένων τὸ ὄνομα Κυρίου μνήμη· ἐπειδὴ καὶ αὐτοῖς ἐπήγγελται τὴν κληρονομίαν ἢ προφητεία. Ἦν δὲ ἡ αἰώνιος ζωὴ. Ἀθανάσιος. Ἐξ ἀναστροφῆς δὲ ὁ λόγος, ἵνα ἢ τοιοῦτος· Εἴ τις ἐκζητήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὗτος ἐν τοῖς ἀτελευτήτοις αἰῶσι διαμενεῖ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἡρμήνευσεν· Ἔλεος καὶ ἀλήθεια διατηρήσουσιν αὐτόν. Ταῦτα γὰρ τῆς ἀθανασίας αὐτῷ ἔσται αἴτια, τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος καὶ ἡ ἀλήθεια. Κατὰ δὲ τοὺς Ἑβδο μήκοντα· Τίς, φησὶν, ἰκανὸς τὸν κεκριμένον καὶ δί καιον τοῦ Θεοῦ ἔλεον καταμαθεῖν ἀκριβῶς; Τὰ γὰρ κρίματα αὐτοῦ ἄβυσσος πολλή. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ νοῦν ταῦτα φησι διὰ τὸ βλασφημοῦντας αὐτοὺς τὸν Ἰησοῦν λέγειν τοῖς ἀπο στόλοις· Οὐ παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν, μηδ ἐνὶ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; Τοὺς μέντοι λόγους τῆς διαβολῆς ῥομφαίαν ἠκονημένην ὠνόμασεν, ἵνα δείξῃ τὸ ὀξύτερον πρὸς ἀναίρεσιν· καὶ τόξῳ τὴν γλῶσσαν τοῦ συκοφάντου παρείκασεν, ὅτι καὶ τοὺς πόρρω βλάπτει. Οὐδενὸς γὰρ οὔτε παρόντος οὔτε ἀπόντος ὁ λοῖδορος καὶ συκοφάντης φεῖδεται. Ἀθανάσιος. Οἱ θεωροῦντες, φησὶ, τοὺς τοιοῦ 27.576 τοὺς καὶ τοσοῦτους τῶν ἐγχειρημάτων διαμαρτόντας καὶ ἀστοχήσαντας θορύβου καὶ δέους ἐπλήσθησαν, καὶ τὴν θείαν ἐθαύμασαν πρόνοϊαν. Ἐν περινοίᾳ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας γενόμενοι, τὸ θεῖον κριτή ριον ἔδεισαν, καὶ πάντες συνῆκαν, ὅτι παρὰ Θεοῦ κατεργάζεται τὸ τῆς αὐτῶν δολιότητος ἄπρακτον, ὅτι τὰ κατ' ἐμοῦ μάταια ἠλέγχθη. Ὡς πάντας ἀπαγγέλ λειν, ὅτι Σὸν, ὦ Δέσποτα, ἔργον τοῦτο, καὶ σοὶ τὰ γε νόμενα ἐπιγράφουσι. Τίς γὰρ οὐκ ἂν φοβηθεῖ, ἐπισκοπὴν ἐκ Θεοῦ ὀρῶν γινομένην κατὰ τῶν ἀσεβῶν, καὶ ἐκδίκησιν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων; Ἀθανάσιος. Ἀναμέμικται δὲ τῇ περὶ τούτων προῤῥήσει καὶ τῆς τῶν ἐθνῶν σωτηρίας ἢ προ φητεία. Εἰσάγει γὰρ ὁ Δαυῖδ ἐνταῦθα τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν, καταβοῶντας τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, αἰτοῦντάς τε τῆς προτέρας ἀσε βείας ἄφεσιν· ἔτι τε εὐχὴν ἀναπέμπει ὑπὲρ αὐτῶν, ὄντων μὲν πάλαι ἀκάρπων, γενομένων δὲ εὐφόρων διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Εἴρηται δὲ πρότερον, ὡς πρᾶξιν μὲν ὁ ψαλμὸς, θεωρίαν δὲ ἡ ὠδὴ δηλοῖ Ὅταν οὖν δι' ἀμφοτέρων ἢ τὸ ἀγαθὸν κατορθούμενον, τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν θεωρητικὴν συνδρα μούσης, ψαλμὸς ὠδῆς γίνεται. Ὁ θεωρητικὸς γὰρ ἅμα τῷ πρακτικῷ κατορθούμενος βίῳ ἄνδρα τέλειον ἀποδεικνυσιν. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ διάνοϊαν αἰνίττεται τὸν λαὸν τὸν νέον, τὸν ἐξ ἐθνῶν ἐκλεγέντα τῷ Χριστῷ εἰς κληρονομίαν. Αὐτὰς δὲ τὰς κατὰ χώραν Ἐκκλησίας ὑποληπτέον. Ἐτέρως δὲ καὶ τὸν τελειωθέντα ἐν ἀρεταῖς, τοῦτον καὶ ὁ Προφήτης μακα ρίζει. Ἐκλέγεται μὲν γὰρ ὁ Θεὸς τὸν ἀγωνίζεσθαι καὶ δραμεῖν ἐπιτήδειον· τὸν δὲ ἤδη νενικηκότα, καὶ καλῶ τέλει τὴν ζωὴν περικλείσαντα, εἰς οὐρανὸν προσλαμβάνεται, ἔνθα καὶ σκηνὴν αὐτῷ ταῖς ἰδίαις αὐλαῖς ἀποκληροῖ· περὶ ὧν εἴρηται· Πολλὰ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρί. Ὡστε τελειότερον τοῦ ἐκλεγεῖναι τὸ προσληφθῆναι παρὰ τοῦ ἐκλεξαμένου. Ὅταν γὰρ ὁ ἐκλεγείς πάντα κατὰ βούλησιν Θεοῦ πράξῃ, τότε μετὰ δόξης εἰς τὰς ἐπαγγελίας προσλαμβάνεται, καὶ μετ οικισθεὶς τοῦ περὶ γῆν τόπου, ἐκεῖ κατασκηνοῖ, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ ἐκλεξαμένου. Ὡν ἐντεῦθεν ἔτι πόθον τις ἔχων,

εἶπεν· Ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς ἀυλὰς τοῦ Κυρίου. Ὡστε τὰς λέξεις ταύτας, φημί δὴ τὸ, Μακάριος, ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου, εἰκό τως προφέρουσιν οἱ τοὺς ἀπαλλαγέντας τοῦ βίου ζηλοῦντες καὶ μακαρίζοντες. Ἀθανασίου. Πρὸς δὲ νοῦν· Ἀγαθὰ τοῦ 27.577 οἴκου τοῦ Θεοῦ τὰ τοῦ Πνεύματος διάφορα χαρίσματα. Οἶκον δὲ Θεοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Παῦλος καλεῖ. Ἐν δὲ τούτῳ θαυμαστῶς ἐπιτελεῖται ἡ ἀρετὴ, καλουμένη δικαιοσύνη. Ὁ τοίνυν πιστεύων καὶ ἔργων ἀγαθῶν πληρωθεὶς ἔχει τὸν Κύριον ἐν ἑαυτῷ. Εἴρηται γὰρ διὰ τῆς πίστεως κατοικεῖν τὸν Χριστὸν εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, καὶ πρὸς τὸν τηροῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἐρχόμενος μονὴν ποιεῖται. Καὶ γίνεται ὁ τοιοῦτος ναὸς, (κατὰ τό· Οὐκ οἶδατε, ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε;) ὃς καὶ δικαιοσύνην θαυμαστῶς κατορθοῖ, τὴν διὰ πίστεως συνισταμένην. Ἅγιος μὲν τοι ἐστὶν ὡς καθαρὸς, θαυμαστὸς δὲ ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ. Πρὸς δὲ διάνοιαν· Σὺ, φησὶν, εἴ ὁ τὰ ὄρη, ἤγουν τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις, ἐτοιμάζων εἰς τιμωρίαν (ἡτοίμασαι γὰρ αὐταῖς ἡ ἄβυσσος)· τοῦτο δὲ ποιήσεις, δυνατὸς ὢν. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου. Πρὸς δὲ διάνοιαν· Συνταράσσει Χριστὸς οἶόν τι κύτος καὶ πλάτος θαλάσσης τὰ πλήθη τῶν ἐθνῶν, μὴ συγχωρήσας αὐτὰ ἡρε μείν ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἀπάταις· κεκινηκῶς δὲ μᾶλλον εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, καὶ ὥσπερ τινὰς ἤχους κυμάτων, ἀνασαλεύσας ἀπάντων τὰς ἐπ' αὐτῷ δοξολογίας. Ἡ θάλασσαν ἐνταῦθα τὸ πλήθος τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων φησὶν, ὃ συνταράσσεται τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ. Διὸ καὶ φοβούμενοι ἔλεγον· Ἥλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς. Ἡ θάλασσαν μὲν τὸ πλήθος καλεῖ τῶν τυράννων διὰ τὸ ἀλμυρὸν τῆς εἰδωλολατρείας αὐτῶν, ἤχους δὲ κυμάτων τὰς κατὰ τῶν μαρτύρων ἐπιβουλὰς καὶ βασάνους. Ἄς τίς ὑπέμεινεν, εἰ μὴ τῇ δυνάμει Χριστοῦ ἐνεδυναμοῦτο καὶ ἐστηρίζετο; Ἀθανασίου. Παρεδήλωσε δὲ καὶ τὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κήρυγμα· ὅπερ διὰ τὸ ἄηθες καὶ διὰ τὸ καταλύεσθαι τὸ πατρῷον τῶν ἐθνῶν σέβας, καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἀμείβεσθαι, ταραχὴν εὐθύς καὶ ζάλην τοῖς ἀνθρώποις ἐκίνησε κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, χωρίζον νύμφην ἐκ πενθερᾶς, καὶ πατέρα ἐξ υἱοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ζάλην κατέπαυσε, καὶ τὴν εἰρήνην ἅπασιν ἐπρυτάνευσεν. Ὅτε οὖν, φησὶ, τὰ ἔθνη ταραχθήσονται, τουτέστι τῶν δαιμόνων τὰ συστήματα, τότε δὴ τότε καὶ οἱ ἐν τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης ἄνθρωποι φοβηθήσονται σε, τὰ μεγάλα σημεῖα θεωρήσαντες, τὰ ἐπὶ τῇ σῇ παρουσίᾳ γεγεννημένα. Ἀθανασίου, Εὐσεβίου καὶ Κυρίλλου. Καὶ μὲν τοι ὅταν τὰ μεγάλα σημεῖα θεωρήσαντες οἱ τὴν οἴκου 27.580 μὲνην οἰκοῦντες φοβηθῶσι τὸν ἀγαθὸν φόβον, τότε δὴ καὶ εἰς τὰς πρωΐας καὶ εἰς τὰς ἐσπέρας ἐξόδους, τουτέστι ἐν παντὶ καιρῷ, τέρψις ἔσται αὐτοῖς ἀγαλλιωμένοις, ἐφ' οἷς κατώρθωσεν ἡ Χριστοῦ παρουσία. Καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Χριστοῦ δύο ἔξοδοι, ἤγουν πρόοδοι· ἡ μὲν πρωΐας, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ Πατρὸς γενομένη, κατὰ τό· Αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος· ἡ δὲ ἐσπέρας, ἡ ἐκ παρθένου, ἣτις ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἀπῆντησεν. Ἐκατέρα δὲ τέρψις ἐστὶ καὶ ἀγαλλίασις. Ὁ μὲντοι Σύμμαχος εἰπὼν, Τὰς προσελεύσεις τοῦ ὄρθρου καὶ τῆς ἐσπέρας ὑμνολογοῦσι, τοῦτο δοκεῖ λέγειν, ὅτι καὶ ἀρχομένης καὶ ληγούσης ἡμέρας τὴν ἀρεστὴν τῷ Θεῷ προσοίσουσιν ὑμνωδίαν οἱ τὴν πλάνην καταλιπόντες τὸν δὲ φύσει γνόντες Θεόν. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ διάνοιαν· Κατεκόρεσας, φησὶ, τῶν ἄνωθεν ἀγαθῶν τὴν σύμπασαν γῆν· πεπλήρωκας τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων τοὺς κατὰ πᾶσαν ὄντας τὴν ὑπ' οὐρανόν· ἡμᾶς δὲ τοὺς τότε πλανωμένους, γῆν ὥσπερ τινὰ ξηρὰν ὄντας καὶ ἄνυδρον, καρποφόρον ἀνέδειξας, καὶ γονιμωτάτην, καὶ ἱερὰν ἀληθῶς. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ νοῦν ποταμὸς Θεοῦ ὁ Μο νογενῆς. Ὡς γὰρ ἀπὸ πηγῆς ἔρχεται ποταμὸς, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ τεκόντος οὐσίας, καὶ ἔστιν ὁμοούσιος αὐτῷ· ὃς πλήρης ὑδάτων ἐστίν· ἐπεὶ τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος ἐν αὐτῷ κατοικεῖ. Καὶ ἔθεασά μεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ· πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Νοηθεῖ δ' ἂν ποταμὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πλήρες ὑδάτων τῶν διαφόρων χαρισμάτων.

Ἦτοιμάσθαι δέ φησι τὴν πνευματικὴν τροφήν, διότι πρὸ καταβολῆς κόσμου ὤρισται τὸ Χριστοῦ μυστήριον, ὅς ἐστιν ἄρτος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. Ὅτι οὕτως, φησὶν, ἡ ἔτοιμασία τῆς ἀληθινῆς τροφῆς, ὡς αὐτὸς ἠτοίμασας, καὶ οὐκ ἄλλως (φ. ἄλλος)· ἀντὶ τοῦ, προνοητικώτατα καὶ θεοπρεπῶς. Θεῷ γὰρ πρέπει τοιαῦτα ἐτοιμάζειν, ὧν οἱ μεταλαμβάνονται εἰς ἀξίαν Θεοῦ διὰ τῆς μετανοίας ἀναβαίνουσιν. Ἀθανασίου καὶ Εὐσεβίου. Θεωρητικῶς δέ· Ἐπίμεινον, φησὶ, Δέσποτα, τὰ βάθη τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καθάπερ τινὰς αὐλακὰς ἄρδων, καὶ μεθύσκων, καὶ εἰς καρπογονίαν διεγείρων· ὥστε πληθύνθῃ τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν, οὐ μόνον διὰ τοῦ ποταμοῦ (τουτέστι τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος), ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν φερομένων ψεκᾶδων, ὡς παρά τινων νεφελῶν τῶν διδασκάλων, τουτέστι διὰ τῶν νοημάτων τῶν θείων Γραφῶν. Ἀθανάσιος. Κατὰ μὲν οὖν τὸ ῥητὸν, ἐνιαυτὸν χρηστότητος εὐλογοῦμενον τὸν τῆς εὐθηνίας ὠνόμα 27.581 σεν, ὡς τῆ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι τὴν εὐετηρίαν δεχόμενον, καὶ εὐλογίας διὰ τῆς εὐθηνίας πληρούμενον· πρὸς δὲ νοῦν.

Sequentia Cyrilli sunt. Et paulo post, Θεοδωρήτου καὶ Ἀθανασίου.

Εἴη δ' ἂν καὶ ὁ μέλλον αἰὼν στέφανος χρηστότητος, διὰ τὸ ἐν πολλῇ χρηστότητι τοὺς ἁγίους ἐν αὐτῷ στεφανοῦσθαι. Ἀθανασίου. Πρὸς δὲ νοῦν πεδίοις καὶ γαίαις παρεικάζει τὰς τῶν πιστευόντων ψυχάς. Ἄς τοῖς θείοις καὶ πνευματικοῖς χαρίσμασι καταπαίει Θεὸς, ἵνα δύνωνται φέρειν τοὺς τῆς εὐσεβείας καρπούς. Ἀθανασίου. Πρὸς δὲ νοῦν ὠραῖα τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστάς φησι, τοὺς εὐτραφεῖς γεγενημένους τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασιν. Ἐρημον δὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖ, τὴν πάλαι ἔρημον οὖσαν τῆς περὶ Θεοῦ γνώσεως. Ἀθανασίου, Κυρίλλου. Πρὸς δὲ νοῦν· Τῆς τοῦ Θεοῦ φανείσης χρηστότητος, ἡ πάλαι ἔρημος καρποφορήσει, καὶ οἱ βουνοὶ, οἱ ταῖς εἰδωλικάϊς θυσίαις μαινόμενοι, τοὺς τὸν ἀγγελικὸν αἵρουμένους βίον δεξάμενοι, εὐφρανθήσονται. Ἡ βουνοῖς ἀπεικάζει τοὺς κατὰ καιροὺς τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν ἡγουμένους, καὶ λαῶν προεστηκότας, ἧτοι ποιμένας καὶ διδασκάλους. Ὡς περὶ τῆς ἄλλης ἀπάσης γῆς ὑπερανέχουσι τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοί· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ τῶν ἁγίων μυσταγωγῶν ἀξία ὑψηλότερα τῶν ἄλλων ἐστίν. Οὗτοι καὶ ἀγαλλίασιν περιζώννυνται, τουτέστι τὴν τοῦ πνεύματος παράκλησιν. Γρηγορίου Θεολόγου καὶ Ἀθανασίου. Αἱ μὲν τῆς γῆς τὸν αἰσθητὸν καὶ ἐφήμερον· αἱ δὲ τῶν ψυχῶν τῶν καλῶς τῷ λόγῳ γεωργουμένων τὸν πνευματικὸν καὶ αἰώνιον. Αἱ γὰρ πάλαι, φησὶν, ἀπορώταται καὶ ἄγονοι τῶν ἐθνῶν ψυχὰι πνευματικῶν καρπῶν ἔσσονται πλήρεις. Ἀθανάσιος. Ἀπλῶς δέ· Ἄπαντες, φησὶν, οἱ προλεχθέντες σὺν πάσῃ προθυμίᾳ τὸν Θεὸν ἀνυμνήσουσι, τὴν τοιαύτην μεταβολὴν τῆ τῶν ἀνθρώπων δωρησάμενον φύσει. Ἀθανασίου. Κατὰ δὲ θεωρίαν, ἀλαλαγμὸς ἐστὶν ἐπινίκιος ὕμνος ἐπὶ ἐχθροῖς πεπτωκόσιν ἀδόξοις. Ὡς οὖν ἀνηρημένων τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου διὰ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, πάντα τὰ ἔθνη τοὺς ἐπινικίους ὕμνους ἀναπέμπειν παρακελεύεται τῷ τῆς νίκης αἰτίῳ Θεῷ καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, τουτέστι τῷ Υἱῷ. 27.584 Ὡς γὰρ ἡμεῖς διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ γνωρίζομεθα, οὕτω καὶ ὁ Πατὴρ διὰ τοῦ Υἱοῦ. Κύριλλος, Ἀθανάσιος. Καὶ οὕτω μὲν πρὸς ἱστορίαν πρὸς δὲ πνευματικὴν ἔκκλησιν λίαν φοβερὰ τὰ ἔργα Χριστοῦ, εἴτουν αἱ θεοσημεῖαι, καὶ τὸ, ἐκποδῶν γενέσθαι τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων τὰ πλήθη. Πλήθος δὲ καὶ περιουσία δυνάμεως ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ, καταστρέφουσα μὲν τοῦ θανάτου τὸ κράτος, ἅπασαν δὲ τὴν ἀνθρώπου φύσιν εἰς ἀφθαρσίαν ἀνακαινίζουσα. Ἐπεὶ δὲ Ἰουδαῖοι, τῶν Χριστοῦ θαυμάτων γενόμενοι θεωροὶ, δέον ἐκπλήττεσθαι, τὸν τερατουργὸν

ἐνδιέβαλλον, καὶ πλάνον ἐκάλουν, ἐπιπλήττων ὁ ψάλλον φησί· Παύσα σθε, εἶπατε δὲ μᾶλλον αὐτῷ, ὅτι φοβερά τὰ ἔργα σου. Εἶτα ἐπεὶ ἀπειθοῦντας ἑώρα, ἀφείς τὸ πρὸς αὐ τοὺς διαλέγεσθαι, τῷ συκοφαντουμένῳ Χριστῷ προσ ομιλεῖ, λέγων· Πολλή σου ἡ δύναμις, εἰ καὶ οἱ ἐχθροὶ σου ἐψεύσαντό σε, ἐκουσίως πρὸς τὸ φανέν τῷ κόσμῳ θεῖόν σου φῶς μύσαντες, καὶ μηδὲ τῶν θαυμάτων τῆς ὑπερβολῆς παρενεγκούσης αὐτοὺς εἰς τὸ πείθεσθαι. Πλήθει γὰρ δυνάμεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐκτελέσαντος τὴν οἰκείαν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ Ἑβραῖοι ἐψεύσαντο αὐτόν· τουτέστιν, ἐνδιέβαλλον τὴν ἀνάστασιν. Ἀθανάσιος, Κύριλλος, Γρηγόριος Νύσσης. Εἰ καὶ Ἰουδαῖοι, φησὶν, ἀρνῆσονταί σε, ἀντ' ἐκείνων ὑποκλιθήσεται σοὶ καὶ προσκυνήσει πᾶσα ἡ γῆ, ἥτοι τὰ ἔθνη τὰ κατοικοῦντα τὴν γῆν. Οὐκέτι γὰρ ἐν Ἰερουσαλήμ ἢ προσκύνησις, τῆς νομικῆς παυσαμένης σκιᾶς, κατὰ τό· Προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ τῆς προσκυνήσεως γενομένης ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καταλλήλων ἔργων γινομένων τῇ προσκυνήσει Θεοῦ, τῆς αὐτοῦ προσηγορίας ἐπικληθείσης αὐτοῖς. Πρόρρησις δὲ ταῦτα τοῦ παρόντος καιροῦ, καθ' ὃν ἐν ἅπασιν τοῖς ἔθνεσιν ὁ τῶν ὅλων ὑμνεῖται Θεός, καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὕψιστος παρὰ πάντων καλεῖται. Ἀθανάσιος. Τῶν ἀποστόλων ἐνταῦθα εἰσάγει τὸ πρόσωπον, διδασκόντων τὰ ἔθνη, ὡς ἄρα οὗτος ὁ ἐν τῇ κατὰ σάρκα παρουσίᾳ τὰς θεοσημείας ἐργαζόμενος, αὐτὸς ἐστὶν ὁ πάλαι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηράνας, καὶ μὴν καὶ τοῦ Ἰορδάνου ἀνακόψας τὰ ῥεύματα, ὡς ποδὶ παρελθεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. Φησὶν οὖν· Ἐπιστήσατε τὸν νοῦν καὶ κατανοήσατε τῶν ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ γινομένων ἐκάστων, ὅπως ἐστὶν ἐν βουλαῖς ἀκατάληπτος· καὶ τὴν ἄρρητον αὐ τοῦ σοφίαν θαυμάσατε, δι' ἧς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος 27.585 ποδηγεῖ πρὸς εὐσέβειαν. Φοβεραῖς γὰρ καὶ θαυμασταῖς μηχαναῖς ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων κέχρηται σωτηρίας. Ἀθανασίου. Πρὸς δὲ νοῦν· Ἐκεῖ σὺν Χριστῷ βασιλεύσομεν, ἡνίκα τοῦ νέου αἰῶνος βασιλεύσει, καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐτῷ. Εὐφραίνόμεθα δὲ ἐν τῷ ποιήσαντι τὰ δυσχερῆ ῥάδια. Ἀθανάσιος, Εὐσέβιος. Κατὰ δὲ πνευματικὴν ἐκδοχὴν ὀφθαλμοῦς Θεοῦ τοὺς ἀποστόλους νοήσομεν· παραπικραίνοντας δὲ τοὺς Ἰουδαίους, οὓς καὶ οἱ προ φῆται οἶκον ἐκάλουν παραπικραίνοντα. Τίς γὰρ, φησὶν, ὁ παραπικραίνων ἄλλ' ἢ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ; Τῷ γοῦν παραπτώματι τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπέιδεν ὁ Κύριος. Ὅθεν μὴ ὑψούσθωσαν οἱ ἀσεβεῖς, ὡς δυνάμενοι ἀπολέσαι τοὺς τῷ Εὐαγγελίῳ προσερχομένους· ἀλλὰ μηδ' ὁ ὑπερόπτης λαὸς, ἡγουν ὁ Ἰσραὴλ, μέγα φρονεῖτω, μηδὲ κατὰ τῆς τῶν ἐθνῶν πληθύος ὑψηλὴν ἐπαίρετῶ τὴν ὀφρύν. Μὴ λεγέτω καθ' ἑαυτόν· Ἐγὼ γέγονα πρωτότοκος ἐν τέκνοις Θεοῦ· ἴστω δὲ μᾶλλον, ὅτι παρεπίκρανε τὸν κτίσαντα. Διὸ καὶ μετ' ἐστήσεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐπισκοπὴν. Ἀθανάσιος. Πρὸς δὲ νοῦν οἱ ἀπόστολοι τοῖς ἐξ ἐθνῶν φασιν· Ὅταν ἀκούσητε παρ' ἡμῶν, τίνα τρόπον προσήκει δοξολογεῖν, τότε μεθ' ἡμῶν εὐλογήσατε, οὐκ ἔτι τοὺς ψευδωνύμους θεοὺς, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἡμῶν τὸν τῆς ζωῆς δοτῆρα. Ζωὴ γὰρ ἦν ἡ τοῦ παραδείσου τρυφή, ἐν ᾗ ἔθετο ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν αὐτόν. Ἀθανασίου, Κυρίλλου. Πρὸς δὲ νοῦν τὰς θλίψεις τὰς γενομένας διὰ τὸ κήρυγμα τοῖς ἀποστόλοις τὸ Πνεῦμα προαναφωνεῖ, ἐκ προσώπου αὐ τῶν ταύτας καταλέγον. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἄργυρος πυρὶ τηκόμενος εὖ μάλα διακαθαίρεται, οὕτω καὶ αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ παντὸς ἀπαλλάττονται ῥύπου, ταῖς τῶν πειρασμῶν ἐφόδοις προσβάλλουσαι νεανικῶς. Καὶ ἡ αὐτῶν εὐδοκίμησις διὰ πυρώσεως γίνεται, δοκιμαζομένων ὡς διὰ πυρός. Ταύτας τὰς φωνὰς τοῖς ἁγίοις μάρτυσιν ὁ Παῦλος ἀνατίθησιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ πυρός καὶ ὕδατος τοῦ ζέοντος θυμοῦ, καὶ τῆς διακεχυμένης ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας διελθόντες, καὶ μὴ ἐναπομείναντες τούτοις τοῖς πάθεσιν, εὐρίσκουσι τὴν ἀνάψυξιν. Ἀθανάσιος. Πρὸς νοῦν φασὶν οἱ ἀπόστολοι· Εἰσελευσόμεθα εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐπουράνιον οὐκ ἐν αἰσθητοῖς, ἀλλ' ἐν νοητοῖς ὀλοκαυτώμασιν. Ὅλους γὰρ ἑαυτοὺς

ἀνέθηκαν τῷ Θεῷ ἐν τάξει ὀλοκαυτωμάτων. 27.588 Ἀθανάσιος, Κύριλλος, Βασίλειος. Πρὸς δὲ διὰ νοιαν· Πνευματικὰ πάντα καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα, καὶ οἱ βόες, καὶ οἱ χίμαροι, οὓς ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται. Καὶ μετὰ κριῶν δὲ προσφορὰ γίνεται. Εἰσὶ δὲ κριοὶ κινήσεις καὶ ὄρμαι ἀπὸ τοῦ θυμικοῦ τῆς ψυχῆς τὴν ὄρμην ἔχουσαι, ἢ λογισμοὶ ἡγεμονικοὶ τὰ πάθη κερατίζοντες. Βοῦν δὲ ἱερούργει ὁ προσάγων θυσίαν ζῶσαν ἑαυτὸν διὰ πράξεως. Ἀναλογεῖ γὰρ τῷ ἐκ τῆς γῆς πλασθέντι σώματι, γεωπόνον ὑπάρχον τὸ ζῶον ὁ βοῦς. Χίμαροι δὲ τὰ μετανοίας ἔργα· περὶ ἄμαρτίας γὰρ προσεφέροντο. Θυμίαμα δὲ ἡ ἀποπνέουσα τῶν καθαρῶν ψυχῶν εὐωδία. Ἀθανάσιος. Οἱ μέντοι ἀπόστολοι οὐκ ἀρχαίων διηγημάτων ποιοῦνται μνήμην· ἀλλὰ τὰ νέα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν θαυμάζουσι κατορθώματα, ὅσα ταῖς ἀπάντων ἡμῶν ψυχαῖς ἐχαρίσατο. Ἀθανασίου. Τάχα δὲ ἁμαρτωλοὶ οἱ τῆς ἁμαρτίας εὐρεταὶ δαίμονες· οἱ καὶ ὡς καπνὸς ἐκλείπουν, τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐλαυνόμενοι καὶ σκεδαννύμενοι· καὶ ὡς κηρὸς τήκονται ὑποβρέοντες τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Χριστοῦ, ὃς πῦρ λέγεται καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν. Καὶ λοιπὸν οἱ δικαιοθέτες ἐκ πίστεως, καταλυθείσης τῆς τυραννίδος τῶν δαιμόνων, εὐφραίνονται. Εὐσεβίου, Ἀθανασίου. Καὶ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, μορφὴν δούλου λαβὼν, καὶ τὰς ἀκτῖνας τῆς αὐτοῦ ὥσπερ συστειλάς θεότητος, καὶ καταδύς ἐν τῷ σώματι, ἢ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ, τὸ κατακεχυμένον τῶν ἀνθρωπείων ψυχῶν σκότος ἀπήλασε. Πλὴν εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας ἐπέβη πτωχείας, καὶ τὴν οἰκίαν οἰκονομικῶς συνεσκίασε δόξαν, τὴν εἰς ἀνθρώπους ποιησάμενος πάροδον καὶ τὴν ἔνσαρκον ἐνδημίαν, ἀλλ' οὖν Κύριος ὄνομα αὐτῷ. Καὶ γὰρ ἄνθρωπος γε γονῶς οὐκ ἀπέβαλε τὸ εἶναι Θεός. Παρακελεύεται τοίνυν ὁ λόγος τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις μετὰ χορείας καὶ ὑμνωδίας εἰς τὰ ἔθνη δραμεῖν, καὶ τὴν ὁδὸν τῶν ψυχῶν αὐτῶν εὐτρεπίσαι τῷ τῶν ὅλων παμβασιλεῖ διὰ τοῦ κηρύγματος. Εἶεν δ' ἂν δυσμαίειτον νύκτες καὶ αἱ τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου ἐκπεσοῦσαι ψυχαί· ὧν Χριστὸς τὸν τῆς πλάνης ζόφον ἐξήλασεν, ἐνοικήσας αὐταῖς διὰ πίστεως. Κατὰ δὲ τὸν θεῖον Ἀθανάσιον, ὑπονοήσας, φησὶ, τὰ οὕτω βαθέα γινῶναι κρίματα, ἐν κόπῳ ἐνέβαλον ἑμαυτὸν, ἅτε ἀνεξερευνητῶν ὄντων. Πλὴν τὸν δέοντα εἰς τὴν τούτων γινῶσιν ἑμαυτῷ πεπόρισμαι καιρόν. Οὗτος δὲ ἦν ὁ τοῦ δικαστηρίου καιρὸς, ὅτε ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τότε γὰρ ἀκριβῶς οἱ 27.589 μικρόψυχοι εἴσονται, ὁποῖον μὲν ἡ ἀρετὴ, ὁποῖον δὲ ἡ κακία. Κατὰ δὲ τὸν ἱερὸν Ἀθανάσιον· Ἐπειδὴ οὐδὲν μοι, φησὶν, ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ πλὴν σοῦ μόνου, ἀναγκαίως οὐδέ τι τῶν ἐπὶ γῆς ἠθέλησα δέξασθαι παρὰ σοῦ, ἅτε φθαρτῶν ὄντων πάντων καὶ προσκαίρων· ἐνὸς δὲ μόνου ἠύχουμένην τυχεῖν, καὶ τῷ τούτου πόθῳ κατέτρυχον ἑμαυτὸν ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ σὲ μερίδα μοι καὶ μόνον γενέσθαι. Ἐξέλιπε γὰρ ἡ καρδιά μου· τί ἐπιζητοῦντος; τὰς ἄνω διατριβάς.